
УКРАЇНА НА МІЖНАРОДНІЙ АРЕНІ

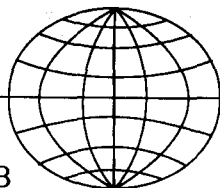

Книга **1**

**ЮРІДКОМ
ЦЕНТР**

УКРАЇНА НА МІЖНАРОДНІЙ АРЕНІ

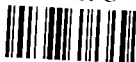

ЗБІРНИК
ДОКУМЕНТІВ І МАТЕРІАЛІВ
1991—1995 рр.

У ДВОХ КНИГАХ

Книга 1

НБ ПНУС

614874

Київ
Юрінком Інтер
1998

Збірник документів і матеріалів "Україна на міжнародній арені" (1991–1995 рр.) є продовженням раніше виданих Міністерством закордонних справ України однойменних документальних збірників, що охоплювали період 1944–1990 рр. Документи і матеріали, що публікуються, відбивають новий етап історичного розвитку України – її рівноправне державне існування та суверенний вихід на міжнародну арену в 1991 р., висвітлюють багатоманітні аспекти зовнішньої політики нашої держави. Основну увагу зосереджено на висвітленні процесу втілення в життя зовнішньополітичної доктрини незалежної України. У збірнику вміщено основоположні акти у сфері зовнішньої політики України, документи з актуальних міжнародних проблем, матеріали про договірно-правові відносини України з іноземними державами, наводяться офіційні повідомлення про зустрічі, візити, контакти на вищому рівні, висвітлюється участь України у діяльності ООН та інших міжнародних організацій тощо.

Видання розраховане на дипломатів, політиків, юристів, викладачів, науковців, студентів та всіх, хто цікавиться міжнародними відносинами.

*Міністерство закордонних справ України висловлює подяку
Генеральній дирекції по обслуговуванню іноземних
представництв та іншим організаціям за спонсорську
допомогу у виданні цього збірника*

Редакційна колегія:

Г.Й. Удовенко (відповідальний редактор),
Б.М. Гудима
Ю.О. Рилач
В.Д. Хандогій
І.Д. Шевченко

Упорядники:

В.В. Будяков, кандидат історичних наук
А.Д. Дьяченко, кандидат історичних наук
Л.М. Колотілова
Т.С. Семенець
І.Д. Шевченко
С.П. Ярова

© Упорядкування В.В.Будяков,
А.Д.Дьяченко, Л.М.Колотілова,
Т.С.Семенець, І.Д.Шевченко,
С.П.Ярова, 1998

ISBN 966-7302-33-4

ISBN 966-7302-34-2

© Юрінком Інтер, 1998

Прикарпатський університет
ім. Василя Стефаника

БІБЛ. 614874

ІВВ. №

Вступ

Кардинальні зміни, що відбулися у світі на зламі 90-х років, вже вкотре і цього разу остаточно визначили належне місце України в Європі та у світі. Українська держава відіграла одну з головних ролей в усуненні конфронтаційного, блокового устрою на планеті, в утвердженні демократичних цінностей в Центрально-Східній Європі. Своїм референдумом 1 грудня 1991 р. український народ поклав край існуванню тоталітарної імперії, відродив національну державність.

Суверенна Україна після проголошення незалежності стала повноправним суб'єктом міжнародних відносин. Сфера її зовнішньополітичної діяльності стає все більш широкою, наповнюється новим змістом. Зусилля керівництва держави спрямовані на захист національних інтересів України, політичної незалежності нашої держави, її територіальної цілісності, економічних інтересів, пов'язаних з інтеграцією економіки України у світове господарство.

Розвиваючи принципові положення, визначені в Декларації про державний суверенітет, які закріплені в Конституції, Україна у своїй зовнішній політиці спирається на фундаментальні загальнолюдські цінності, виступає на захист прав та інтересів громадян України, її юридичних осіб, створює умови для підтримання контактів з українцями за кордоном — вихідцями з України, дбає про задоволення національно-культурних і мовних потреб українців, які проживають за межами держави, надання їм допомоги згідно з міжнародним правом.

Як позаблокова держава, здійснюючи відкриту політику, Україна засуджує війну як знаряддя національної політики, дотримується принципу незастосування сили та загрози силою і прагне до вирішення будь-яких міжнародних спорів мирним шляхом, виступає в ролі посередника в їх врегулюванні.

“Україна на міжнародній арені” (Збірник, 1991—1995 роки) є черговим виданням документів, що відображають діяльність нашої держави в зовнішньополітичній сфері, і таким чином продовжує серію, яка існувала раніше під назвою “Українська РСР на міжнародній арені”. Але і зміст, і форма вміщених у збірнику документів неспростовно засвідчують: йдеться про нові міжнародні реалії, нову Україну і нову політику.

Усі ці події, а також всебічна зовнішньополітична діяльність Української держави і знайшли відбиток у збірнику у формі документів, резолюцій, угод та ін.

У 1991–1995 роках Україна як незалежна європейська держава стала повноправним суб'єктом міжнародного спілкування, заявила власну позицію і в міжнародних організаціях, і в міжнародно-договірних відносинах. Цей факт висвітлюється такими базовими документами, як Декларація про державний суверенітет України, проголошена Верховною Радою УРСР 16 липня 1990 року, “Основні напрями зовнішньої політики України”, затверджені 2 липня 1993 року Верховною Радою України, інші зовнішньополітичні акти України першочергової ваги. Усі вони включені до збірника (розділ перший “Основоположні акти у сфері зовнішньої політики України”).

Другий розділ “Діяльність по реалізації зовнішньої політики України” засвідчує активізацію й якісне розширення дипломатичної діяльності України, невпинне зростання її міжнародно-політичного престижу й авторитету. Він знайомить читача із зустрічами, візитами на вищому рівні та їх міжнародно-правовими наслідками.

Документи і матеріали третього розділу “Участь України (Української РСР) в діяльності ООН, її спеціалізованих установ, інших міжнародних організацій і конференцій” стосуються чотирьох груп питань, пов'язаних з участю України в роботі Організації Об'єднаних Націй, інших міжнародних організацій і конференцій. Це основні виступи глав делегацій України на сесіях Генеральної Асамблеї ООН. Найбільшу групу документів становлять різноманітні пропозиції (проекти резолюцій і рекомендацій, поправки, робочі документи тощо), що вносилися Україною або співавторами яких виступали делегації України в органах ООН та інших міжнародних форумах.

У четвертому розділі збірника “Міжнародно-договірні відносини України (Української РСР)” наводяться акти державних органів України, наділені відповідними повноваженнями згідно з чинним законодавством України, про підписання, ратифікацію або приєднання до міжнародних договорів. Це сприяло розширенню участі України у міжнародних договірно-правових відносинах у таких сферах, як охорона навколишнього середовища, забезпечення і захист прав людини, використання транспорту та ін.

Подані документи і матеріали про діяльність України на міжнародній арені дають широку картину зовнішньополітичної діяльності України, висвітлюють її зростаючий внесок у справу розбудови двостороннього та багатостороннього співробітництва з іншими країнами світу, міжнародними організаціями, в тому числі і регіональними.

Розділ перший

**Основоположні акти
у сфері зовнішньої політики
України**

[1]

Акт проголошення незалежності України

24 серпня 1991 р.

Виходячи із смертельної небезпеки, яка нависла була над Україною у зв'язку з державним переворотом в СРСР 19 серпня 1991 р.,

— продовжуючи тисячолітню традицію державотворення в Україні,

— виходячи з права на самовизначення, передбаченого Статутом ООН та іншими міжнародно-правовими документами,

— здійснюючи Декларацію про державний суверенітет України, Верховна Рада Української Радянської Соціалістичної Республіки урочисто

проголошує:

незалежність України та створення самостійної української держави — України.

Територія України є неподільною та недоторканною.

Віднині на території України мають чинність виключно Конституція і закони України.

Цей акт набирає чинності з моменту його схвалення.

(Відомості Верховної Ради УРСР. — 1991. — № 38. — Ст. 502)

[2]

Постанова Верховної Ради Української РСР

Про проголошення незалежності України

24 серпня 1991 р.

Верховна Рада Української Радянської Соціалістичної Республіки постановляє:

Проголосити 24 серпня 1991 р. Україну незалежною демократичною державою.

З моменту проголошення незалежності чинними на території України є тільки Конституція, закони, постанови Уряду та інші акти законодавства республіки.

1 грудня 1991 р. провести республіканський референдум на підтвердження акта проголошення незалежності.

(Відомості Верховної Ради УРСР. — 1991. — № 38. — Ст. 502)

[3]

Звернення Верховної Ради України до Верховної Ради і Президента РРФСР

24 серпня 1991 р.

Сьогодні, 24 серпня 1991 р., Верховна Рада України урочисто прийняла акт про проголошення України незалежною, самостійною демократичною державою.

Акт набрав чинності з моменту його схвалення Верховною Радою України.

У цей доленосний для наших народів і держав день ми звертаємося до Верховної Ради РРФСР і Президента РРФСР Бориса Миколайовича Єльцина зі словами щирої вдячності за їх героїчні дії по захисту свободи і демократії під час путчу 19–21 серпня 1991 р.

Звертаємося з вираженням твердої впевненості, що вікові традиції взаємопідтримки прогресивних сил України і Росії і надалі міцнітимуть, гарантуючи політичне, економічне, науково-технічне і культурне співробітництво наших братніх народів.

Підтверджуємо свої зобов'язання неухильно дотримувати всіх положень Договору про основи міждержавних відносин України і РРФСР, розвивати взаємовигідні зв'язки на благо наших народів.

За Вашу і нашу свободу!

*(Відомості Верховної Ради України. — 1991. —
№ 38. — Ст. 507)*

[4]

Закон України

Про правонаступництво України

12 вересня 1991 р.

Стаття 1

З моменту проголошення незалежності України найвищим органом державної влади України є Верховна Рада України в депутатському складі Верховної Ради Української РСР.

Стаття 2

До ухвалення Конституції України на території України діє Конституція (Основний Закон) Української РСР.

Стаття 3

Закони Української РСР та інші акти, ухвалені Верховною Радою Української РСР, діють на території України, оскільки вони не суперечать законам України, ухваленим після проголошення незалежності України.

Стаття 4

Органи державної влади і управління, органи прокуратури, суди та арбітражні суди, сформовані на підставі Конституції (Основного Закону) Української РСР, діють в Україні для створення органів державної влади і управління, органів прокуратури та арбітражних судів на підставі нової Конституції України.

Стаття 5

Державний кордон Союзу РСР, що відмежовує територію України від інших держав, та кордон між Українською і Білоруською РСР, РРФСР, Республікою Молдова за станом на 16 липня 1990 р. є державним кордоном України.

Стаття 6

Україна підтверджує свої зобов'язання за міжнародними договорами, укладеними Українською РСР до проголошення незалежності України.

Стаття 7

Україна є правонаступником прав і обов'язків за міжнародними договорами Союзу РСР, які не суперечать Конституції України та інтересам республіки.

Стаття 8

Україна дає згоду на обслуговування зовнішнього боргу Союзу РСР за станом на 16 липня 1990 р. в частині, яка визначається окремою міждержавною угодою.

Україна не несе зобов'язань за кредитними договорами та угодами Союзу РСР, укладеними після 1 липня 1991 р. без згоди України.

Стаття 9

Всі громадяни Союзу РСР, які на момент проголошення незалежності України постійно проживали на території України, є громадянами України.

Україна гарантує забезпечення прав людини кожному громадянину України незалежно від національної приналежності та інших ознак відповідно до міжнародно-правових актів про права людини.

Порядок збереження, набуття і втрати громадянства України регламентується Законом про громадянство України.

(Відомості Верховної Ради України. — 1991. — № 46. — Ст. 617)

[5]

Постанова Президії Верховної Ради України

Про Договір про економічне співтовариство

17 жовтня 1991 р.

Президія Верховної Ради України виступає за стабілізацію, розвиток, поглиблення і всебічне розширення економічних відносин між усіма державами — республіками колишнього Союзу РСР на принципах добровільної участі, рівноправності, взаємовигідного співробітництва з урахуванням спільності проблем, які стоять перед суверенними державами у зв'язку з переходом до ринкових відносин і інтеграцією у світову економіку.

Верховна Рада, Уряд України уклали міждержавні економічні угоди і договори з Російською Федерацією, Казахстаном, Белоруссю, Киргизстаном, рядом інших республік колишнього Радянського Союзу, в яких відображено прагнення сторін створити сприятливі умови для зміцнення господарських зв'язків між галузями виробництва, трудовими колективами.

Разом з тим поданий Міжреспубліканським Економічним Комітетом варіант проекту Договору про економічне співтовариство багато в чому не відповідає цим вимогам, відзначається невизначеністю ряду принципів положень економічних взаємин. У ньому повною мірою не враховано зауваження і пропозиції України щодо окремих статей проекту Договору, не внесено ряд положень, які були погоджені повноважними представниками держав на зустрічах у Москві та Алма-Аті.

Порушено також принципи домовленості про те, що Договір буде обговорюватись і підписуватись разом з додатками з окремих економічних проблем та після укладення двосторонніх угод усіма державами—членами майбутнього економічного співтовариства.

Не може не звернути на себе увагу, що повідомлення деяких центральних засобів масової інформації при висвітленні позиції України у створенні економічного співтовариства мають упереджений характер, замовчуються наші намагання подолати шкідливий диктат центру, активно розвивати взаємовигідні політичні, економічні, науково-технічні, культурні відносини з усіма суверенними державами.

Виходячи з зазначеного Президія Верховної Ради України постановляє:

1. Поданий проект Договору про економічне співтовариство не може пропонуватися для підписання повноважними представниками України, оскільки в ньому не враховані принципи зауваження Української сторони. Кабінету Міністрів України продовжити консультації щодо Договору з Міжреспубліканським Економічним Комітетом і республіками та вирішити питання про його підписання з урахуванням інтересів народу України, стабілізації економіки.

2. Кабінету Міністрів України прискорити укладення економічних угод України з суверенними державами — членами колишнього Союзу РСР на 1992 рік. Вести активну міждержавно-економічну діяльність щодо укладення контрактів на поставки Україні дефіцитної продукції, особливо нафтопродуктів. Розробити основні напрями соціально-економічного розвитку та проект бюджету України на майбутній рік, у жовтні внести їх на розгляд Верховної Ради України.

3. Засобам масової інформації широко висвітлювати послідовний курс України на збереження єдиного економічного простору, бажання України всебічно співробітничати з суверенними державами в питаннях розвитку та зміцнення господарських, політичних, культурних та інших зв'язків.

(Відомості Верховної Ради України. — 1991. — № 51. — Ст. 748)

Заява Верховної Ради України

Про основні принципи правонаступництва України стосовно зовнішнього боргу та активів Союзу РСР

23 жовтня 1991 р.

Верховна Рада України, враховуючи докорінні зміни, що відбулися на території колишнього Союзу РСР, вважаючи, що питання правонаступництва стосовно зовнішнього боргу та активів Союзу РСР мають особливе значення, беручи до уваги принципи міжнародного права, враховуючи положення Віденської конвенції про правонаступництво держав стосовно державної власності, державних архівів та державних боргів, заявляє:

Україна є правонаступником Союзу РСР стосовно частки в абсолютній сумі у зовнішньому боргу та активах Союзу РСР, яка на неї припадає.

Україна підтверджує свою готовність брати участь у погашенні зовнішнього боргу Союзу РСР і бере на себе обслуговування цього боргу у частці, яка погоджена з усіма іншими державами — суб'єктами колишнього Союзу РСР.

Україна підтверджує, що вона не несе відповідальності за погашення кредитів Союзу РСР, які були одержані за згодою Союзно-республіканського валютного комітету, якщо на отримання таких кредитів не була чітко визначена і належним чином оформлена її згода.

Україна наполягає на негайному розподілі всіх активів і резервів Союзу РСР за принципами, які узгоджені з усіма державами — суб'єктами колишнього Союзу РСР.

Україна наполягає, щоб усі державні органи Союзу РСР надали їй вичерпну інформацію про всі борги Союзу РСР, їх адресність та активи Союзу РСР.

Україна звертається до світового співтовариства з проханням надати їй інформацію про власність і активи Союзу РСР, розміщені за кордоном, що сприятиме виконанню Україною її боргових зобов'язань.

Україна доводить до відома Міжнародного валютного фонду, Міжнародного банку реконструкції і розвитку, Генеральної угоди з тарифів і торгівлі та інших міжнародних еко-

номічних організацій, що вона не доручала Союзу РСР представляти її інтереси у цих організаціях.

Зобов'язання Союзу РСР, які він нестиме у зв'язку з наданням йому статусу асоційованого члена Міжнародного валютного фонду, не поширюватимуться на Україну. Україна також не нестиме зобов'язань щодо кредитів, які може отримати Союз РСР після набуття ним статусу асоційованого члена Міжнародного валютного фонду.

Україна пропонує іншим державам із складу колишнього Союзу РСР терміново створити міждержавний механізм для обслуговування зовнішнього боргу Союзу РСР.

Україна готова до безпосереднього обслуговування своєї суми боргу.

(Відомості Верховної Ради України. — 1991. — № 51. — Ст. 739)

[7]

Постанова Президії Верховної Ради України

**Про текст Заяви Президії Верховної Ради
України**

1 листопада 1991 р.

Президія Верховної Ради України постановляє:

Текст Заяви Президії Верховної Ради України схвалити (додається).

Заява Президії Верховної Ради України

З часу прийняття Акта проголошення незалежності України в ряді засобів масової інформації колишнього Союзу РСР з'являються публікації, що дискредитують дії парламенту та Уряду України, сіють розбрат на міжнаціональному ґрунті серед населення республіки, залякують політичним і економічним хаосом в умовах самостійного існування України, підсилюють чутки про "можливий обмін ядерними ударами між незалежною Україною та РРФСР".

Ми розцінюємо це як свідому зневагу суверенітету України, рецидив імперського мислення, спробу інформаційного диктату, розраховані на посилення соціально-політичної напруженості в Україні та міждержавних відносинах.

Ми переконані: сьогодні особливо важливо нести людям зважену, об'єктивну інформацію, висвітлювати історичну спадщину у відносинах України і Росії з позиції зміцнення уз дружби народів.

Україна стала на шлях будівництва незалежної демократичної держави на засадах добросусідства і взаємоповаги з усіма країнами світу.

Тож закликаємо працівників засобів масової інформації, всіх, кому не байдуже майбутнє суверенних держав, — будьмо толерантними, витриманими, гідними великої мети побудови демократичного суспільства!

(Відомості Верховної Ради України. — 1992. — № 53. — Ст. 808)

[8]

Звернення Верховної Ради України

До парламентів і народів світу

5 грудня 1991 р.

1 грудня 1991 р. народ України вільним волевиявленням підтвердив Акт проголошення незалежності України, схвалений Верховною Радою України 24 серпня цього року.

Понад дев'яносто відсотків учасників референдуму висловилися за незалежну Україну.

Демократичність референдуму та відсутність порушень під час його проведення засвідчують спостерігачі від парламентів багатьох країн світу, представники Європарламенту, Бюро по вільних виборах НБСЄ, української та зарубіжної громадськості.

Здійснились віковічні мрії та прагнення одного з найчисленніших народів Європи відродити свою неодноразово руйновану державність.

Договір 1992 р. про утворення Союзу РСР Україна вважає стосовно себе недійсним і недіючим.

Україна буде демократичну, правову державу, першочерговою метою якої є забезпечення прав і свобод людини. З цієї метою Україна буде неухильно дотримувати норм міжнародного права, керуючись загальною декларацією прав людини, Міжнародними пактами про права людини, які Україна ратифікувала, та іншими відповідними міжнародними документа-

ми, Україна готова приєднатись до європейських інституцій з прав людини, в тому числі до Європейської конвенції про права людини.

Прагнучи утвердження в незалежній демократичній Україні високих принципів свободи, демократії, гуманізму, соціальної справедливості, рівноправності всіх національностей, що становлять народ України, Верховна Рада схвалила 1 листопада 1991 р. Декларацію прав національностей України, згідно з якою Українська держава гарантує всім народам, національним групам, громадянам, що проживають на її території, рівні політичні, громадянські, економічні, соціальні та культурні права, свободу релігійних переконань.

Прагнучи забезпечити добробут і умови для вільної праці у вільній державі, незалежна Україна здійснює перехід до ринкової економіки, визнає рівноправність усіх форм власності і важливість приватної власності. Законом від 10 вересня 1991 р. вона надає захист іноземним інвестиціям і гарантії іноземним інвесторам.

Україна, одна з держав — засновниць Організації Об'єднаних Націй, у повній відповідності з цілями і принципами Статуту ООН спрямовуватиме свою зовнішню політику на зміцнення миру і безпеки у світі, на активізацію міжнародного співробітництва в розв'язанні екологічних, енергетичних, продовольчих та інших глобальних проблем. Зовнішня політика України буде базуватися на загальновизнаних принципах міжнародного права.

Україна як європейська держава готова приєднатися до Гельсінського заключного акта, Паризької хартії та інших документів НБСЄ. Україна закликає парламенти та уряди країн — учасниць НБСЄ підтримати її намір стати безпосереднім і рівноправним учасником Загальноєвропейського процесу, брати участь в інших європейських структурах.

Україна готова встановити з іншими державами дипломатичні відносини і будувати двосторонні відносини з ними на засадах рівноправності, суверенної рівності, невтручання у внутрішні справи один одного, визнання територіальної цілісності та непорушності існуючих кордонів.

Україна вважає свою територію неподільною і недоторканою, визнає непорушність існуючих державних кордонів і не має жодних територіальних претензій до жодної держави.

Україна підтверджує свої міжнародні зобов'язання і відповідно до Закону "Про правонаступництво України", схваленого 12 вересня 1991 р., виконуватиме всі зобов'язання за між-

народними договорами, укладеними колишнім Союзом РСР, які не суперечать Конституції та національним інтересам України.

Відповідно до Заяви Верховної Ради України від 13 жовтня 1991 р. Україна готова самостійно або через вироблений міжнародний механізм сплатити свою частку зовнішнього боргу та одержати належну їй частку активів колишнього Союзу РСР, дотримуючись принципу роздільної відповідальності.

Україна дотримуватиметься положень Договору 1991 р. між США та СРСР про скорочення стратегічних наступальних озброєнь у частині, що стосується ядерних озброєнь, розташованих на її території.

Відповідно до Декларації про державний суверенітет України, схваленої Верховною Радою України 16 липня 1990 р., та Заяви Верховної Ради України про без'ядерний статус України від 24 жовтня 1991 р. Україна не буде ядерною державою. З цією метою Україна має намір вступити в переговори з усіма заінтересованими державами для укладення міжнародних угод.

Україна вітає пропозиції про надання допомоги у знищенні ядерного потенціалу колишнього Союзу РСР на її території і готова таку допомогу прийняти.

Україна має намір приєднатися до Договору 1968 р. про нерозповсюдження ядерної зброї як неядерна держава і укласти з МАГАТЕ відповідну угоду про гарантії його дотримання.

Україна не має і не виробляє хімічної зброї, виступає за її повсюдну ліквідацію та заборону. Україна — учасниця Конвенції про заборону розробки, виробництва і накопичення запасів бактеріологічної (біологічної) і токсичної зброї та про її знищення.

Відповідно до Заяви Президії Верховної Ради України від 22 листопада 1991 р. про Договір 1990 р. про звичайні збройні сили в Європі Україна вважає обов'язковим виконання положень цього Договору щодо всіх звичайних збройних сил, які перебувають на її території. Збройні Сили України підпадають під дію цього Договору. Вони створюються виключно для захисту незалежності, суверенітету, територіальної цілісності і недоторканності кордонів України у мінімальних, необхідних лише для оборони цілях.

Україна вважає, що її військовий потенціал залежатиме також від того, наскільки її безпека буде гарантована загальноєвропейськими механізмами.

Україна здійснює програму конверсії оборонної промисловості та перепрофілювання значної частки розташованого на її території військово-технічного потенціалу колишнього Союзу РСР на потреби свого соціально-економічного розвитку.

(Відомості Верховної Ради України. — 1992. — № 8)

[9]

Закон України

Про дію міжнародних договорів на території України

10 грудня 1991 р.

Виходячи з пріоритету загальнолюдських цінностей, загальноновизнаних принципів міжнародного права, прагнучи забезпечити непорушність прав і свобод людства, включитись у систему правових відносин між державами на основі взаємної поваги державного суверенітету і демократичних засад міжнародного співробітництва, Верховна Рада України постановляє:

Встановити, що укладені і належним чином ратифіковані Україною міжнародні договори становлять невід'ємну частину національного законодавства України і застосовуються у порядку, передбаченому для норм національного законодавства.

(Відомості Верховної Ради України. — 1992. — № 10. — Ст. 137)

[10]

Постанова Президії Верховної Ради України

Про встановлення дипломатичних відносин з державами — суб'єктами колишнього СРСР

11 грудня 1991 р.

Відповідно до статті 74 Конституції України, Декларації про державний суверенітет і Акта проголошення незалежності України, а також виходячи із Звернення Верховної Ради України "До парламентів і народів світу" від 5 грудня 1991 р.

в якому, зокрема, висловлюється готовність України встановити з іншими державами дипломатичні відносини і будувати двосторонні відносини з ними на засадах рівноправності, суверенної рівності, невтручання у внутрішні справи один одного, територіальної цілісності та непорушності існуючих між державами кордонів, Президія Верховної Ради України постановляє:

Доручити Міністерству закордонних справ України звернутися до всіх держав — суб'єктів колишнього СРСР з пропозицією про встановлення з ними дипломатичних відносин у повному обсязі, провести з ними переговори та укласти відповідні угоди.

(Відомості Верховної Ради України. — 1992. — № 10. — Ст. 149)

[11]

Заява Верховної Ради України

З приводу укладення Україною Угоди про співдружність незалежних держав

20 грудня 1991 р.

Ратифікована 10 грудня 1991 р. Верховною Радою України Угода про співдружність незалежних держав із Застереженнями до неї забезпечує незалежність України як держави. Разом з тим має місце неоднозначне тлумачення як окремих положень, так і загального її спрямування офіційними колами сторін, що її уклали. Йшлося прямо про визнання Угоди як основи для створення нової союзної держави.

Відповідно до положень Віденської конвенції про право міжнародних договорів з моменту ратифікації Угоди обов'язковими для України є ті положення Угоди, підписаної Президентом України, до яких не зроблено Застереження, а також Застереження до Угоди, схвалені Верховною Радою України.

У своєму підсумку ратифікована Верховною Радою України Мінська Угода із Застереженнями для України означає таке:

1. Згідно з Актом проголошення незалежності України від 24 серпня 1991 року та волевиявленням народу України, здійсненим шляхом всеукраїнського референдуму, Україна є і залишається за своїм правовим статусом незалежною державою — суб'єктом міжнародного права.

2. Україна заперечує перетворення співдружності незалежних держав на державне утворення із своїми органами влади і управління.

3. Україна заперечує надання співдружності незалежних держав статусу суб'єкта міжнародного права.

4. Координаційні інститути в рамках співдружності не можуть мати владний характер. Їх рішення є рекомендаційними.

5. Здійснюючи зовнішню політику самостійно, Україна вступатиме в консультації з іншими державами співдружності.

6. Кордон між Україною — з одного боку та Росією і Білоруссю — з іншого є державним кордоном України, який є недоторканим. Лінія його проходження, визначена Договором між Україною і Росією 1990 р., лишається незмінною незалежно від того, чи є Україна Стороною Угоди чи ні.

7. Україна створюватиме власні Збройні Сили на базі розташованих на її території Збройних Сил колишнього СРСР.

8. Україна прагнутиме набути статусу без'ядерної держави шляхом знищення усіх ядерних арсеналів під ефективним міжнародним контролем і на підставі Декларації про державний суверенітет України не входить до військових блоків.

9. Перебування стратегічних збройних сил на території України є тимчасовим. Їх правовий статус і термін перебування на території України має бути визначено законом України і спеціальною міждержавною угодою, укладеною між державами, на території яких розміщена ядерна зброя колишнього СРСР.

10. Україна створюватиме власну відкриту економічну систему шляхом запровадження власної грошової одиниці, створення власних банківської та митної систем, розвитку власних систем транспорту і зв'язку, а також участі у регіональних та міжрегіональних ринках.

11. Спори щодо тлумачення і застосування норм Угоди Україна вирішуватиме шляхом переговорів на основі міжнародного права.

12. Україна залишає за собою право не тільки зупиняти, а й припиняти свою участь в Угоді або окремих її статтях.

13. Україна гарантує виконання міжнародних зобов'язань, що впливають для неї з договорів колишнього Союзу РСР, відповідно до свого національного законодавства.

Викладене в пунктах 1—13 цієї Заяви є офіційним тлумаченням Мінської Угоди і обов'язковим для діяльності Президента України, Прем'єр-міністра України та інших структурних ланок виконавчої влади.

(Відомості Верховної Ради України. — 1992. — № 13. — Ст. 180)

Постанова Президії Верховної Ради України

Про Заяву керівників Верховних Рад (парламентів) держав — учасниць СНД

13 березня 1992 р.

Президія Верховної Ради України постановляє:

Схвалити текст Заяви керівників Верховних Рад (парламентів) держав — учасниць СНД про ставлення до скликання шостого з'їзду народних депутатів СРСР.

Заява Верховних Рад (парламентів) держав — учасниць СНД

Керівники Верховних Рад Співдружності Незалежних Держав заявляють про своє неприйняття будь-яких форм відновлення колишнього Союзу РСР, його владних структур і розглядають заклик провести “надзвичайний з'їзд” колишніх народних депутатів СРСР не інакше, як замах на суверенітет своїх держав, втручання в їх внутрішні справи, що є особливо недопустимим в умовах визнання країн СНД світовим співтовариством.

Під час підписання Угоди про створення Співдружності Незалежних Держав Високі Договірні Сторони констатували, що Союз РСР як суб'єкт міжнародного права і геополітична реальність припиняє своє існування. Це підтвердила й Алма-Атинська Декларація держав — учасниць СНД від 21 грудня 1991 року.

Верховні Ради Незалежних Держав денонсували Договір про утворення СРСР від 30 грудня 1992 року, прийняли рішення про відкликання своїх депутатських груп з Верховної Ради колишнього Союзу РСР, про припинення повноважень її депутатського корпусу.

Заклик ініціативної групи колишніх народних депутатів СРСР про скликання “шостого з'їзду” викликає подив, оскільки відсутня правова база для проведення такого роду “з'їзду”, а дії колишніх депутатів СРСР мають протиправний характер.

Голови Верховних Рад (парламентів) держав — учасниць СНД звертаються до глав держав Співдружності з проханням вжити заходів, які б перешкодили реанімації природно відмерлих органів колишнього СРСР.

(Відомості Верховної Ради України. — 1992. — № 23. — Ст. 347)

Доповідь Президента України Л. Кравчука
на сесії Верховної Ради України

**Про становище України
та Програми внутрішньополітичної
і зовнішньополітичної діяльності Президента
і Уряду України**

20 травня 1993 р.

Шановні народні депутати!

Питання, винесені сьогодні на розгляд у щорічній доповіді, далеко не нові для Верховної Ради. Вони вже не раз, особливо за останні місяці, докладно обговорювалися в цьому залі.

Два дні, 18—19 травня ц.р., обговорювалась доповідь Кабінету Міністрів України про соціально-економічне і політичне становище, що склалося в Україні, та шляхи виходу з нього.

Раніше обговорювалися проекти індикативного плану та бюджету на 1993 рік, а також основних напрямків зовнішньої політики України, воєнної доктрини та інші важливі питання життя нашої держави.

З усіх цих принципових питань мені доводилося висловлюватися, в тому числі і на засіданні Верховної Ради, виходячи саме з цього, вважаю за необхідне зосередитися в цій доповіді лише на ключових проблемах.

Перш за все, про оцінку ситуації в цілому. Україна утверджувалася як держава, формувалися і вдосконалювалися її державні інститути.

Світ все більше усвідомлює, що на політичній карті з'явилася нова, європейського масштабу держава, з якою потрібно рахуватися, поважати її інтереси, її політику.

В економічному плані зроблені лише перші кроки до структурованої відповідно до потреб народу економіки, створення нової економічної системи. І всі ці завдання історичної ваги ми розв'язували вперше. Поміялися, сперечалися, применшували інколи свою роботу, але ішли вперед.

Тепер детальніше про ці та інші проблеми.

I. Шлях реформ важкий, але неминучий

Як наголошувалося у доповіді Кабінету Міністрів, у виступах народних депутатів України, склалося загрозливе економічне та соціально-економічне становище. З такими оцінками

не можна не погодитися, але звичайно, цього мало. Треба будь-що знайти вихід із ситуації.

Для цього необхідно насамперед глибоко проаналізувати причини такого становища. До того, що вже говорилося з цієї трибуни і в доповіді Кабінету Міністрів, і у виступах народних депутатів, можна додати ще й таке.

Розробляючи економічну стратегію, ми явно переоцінили можливості української економіки, не врахували, що вона структурно була побудована за принципом незавершеності, позбавлена цілісності, гармонійності, комплексності.

Не усвідомили також величезну залежність від економіки інших держав колишнього Союзу. Звідси енергетична і платіжна криза, які сьогодні є найнебезпечнішими факторами. Ми також із запізненням оцінили небезпеку залежності грошової системи України від єдиного в межах СНД емісійного банку, а відтак від цінової і грошової політики Росії.

З "рубльової" зони вийшли формально, некваліфіковано відпрацювали систему розрахунків на всіх рівнях. Відставання від потреб життя банківської та фінансово-кредитної системи значно загострили дестабілізаційні процеси. Як це не прикро, вилікувати цю важку хворобу навіть в межах власної економіки нам не вдалося і протягом цього року. Всі закони обігу рубля, будемо відверті, діють сьогодні в Україні, карбованець продовжує бути його тінню, але спотвореною. А це призвело фактично до кризи кредитно-фінансової грошової системи нашої держави.

Наступне. Наші аналітичні служби, фахівці, вчені, на жаль, виявились нездатними розробити таку програму економічної реформи, яка була б адекватною історичним умовам України, її реальним можливостям, нарешті, менталітету нашого народу.

Ідей багато, критики ще більше, а цілісної концепції так і немає.

Мусимо відверто сказати, що весь час відчуваємо надзвичайно гострий дефіцит у кадрах. Допускаємо серйозні кадрові помилки. Помилкою було і те, що при розробці економічних програм пріоритети віддавались негайній лібералізації економіки. Явно недооцінювалась роль держави в проведенні реформ. Саме реформ, а не повернення до адміністративного регулювання.

Зараз ця помилка виправляється, проте спостерігається тенденція до іншої крайності: посилення централізації там, де це вже неможливо і навіть шкідливо. Відсутня належна підтримка приватного і орендного секторів.

Більшість економічних рішень приймаються в екстремальних умовах, а тому вони глибоко не продумуються. Як відомо, протягом останніх двох років урядом розроблено сім програм виходу економіки з кризового стану. Практично всі вони були схвалені Верховною Радою. Однак через відірваність їх від життя, протистояння політичних сил, невизначеність функцій і повноважень владних і управлінських структур, відсутність відповідальності майже усіх ланок господарського механізму вони виконувалися незадовільно. Навіть власну бюрократію не вдалося вгамувати.

І, нарешті, вкрай неефективним був контроль за виконанням програм, особливо на регіональному рівні. До цього ще треба додати і низьку професійну підготовку частини посадових осіб у всіх ланках влади, їхні помилки, а то й небажання відповідно діяти в нових обставинах.

Навіть важко точно визначити, чого було більше: невміння чи небажання. Все це плюс недосконале законодавство, боротьба законів і декретів, призвели до паралічу дій виконавчих структур, дальшого поглиблення кризи.

Тепер потрібно виправляти помилки, бо під загрозою опинилися не тільки економіка, але й національна безпека держави.

Найбільш суттєвим є питання: як, яким чином виправляти. Посилювати ринкові реформи чи йти іншим шляхом, чи просто і далі вести дискусії про вибір шляху, що, практично, означає стояти на місці і вигадувати, на кого потім перекласти вину і відповідальність.

На мою думку, в основу нового підходу має бути покладено органічне поєднання радикальних реформ з еволюційними перетвореннями, особливо у базових галузях і військово-промислового комплексу, з підтримкою тих галузей і підприємств, які визначають долю держави і здатні стати тією ланкою, вхопившись за яку, можна витягнути всю проблему.

Потрібно негайно зняти нормативні, організаційні і управлінські перешкоди на шляху реформ, рішуче посилити відповідальність в усіх ланках державного і господарського механізму.

Інакше може скластися парадоксальна ситуація. Ми не зможемо взаємодіяти з іншими країнами, особливо СНД, з об'єктивних причин. Ринкові механізми не узгоджуються з директивними. Я хочу на цьому наголосити, тому що і Росія, й інші держави на шляху перетворень пішли значно далі. Ми можемо

дуже відстати. Там уже буде нова, я повторюю, економіка, нові виробничі відносини, а у нас старі.

А тепер хотів би висловити декілька міркувань стосовно практичних кроків на шляху подолання економічної кризи.

Перше. Я дав доручення створити науково обґрунтовану модель української економіки майбутнього та розрахувати оптимальний стратегічний курс просування до цієї моделі, спираючись на потенціал України, враховуючи помилки, які ми припустили, розвиваючи ефективні партнерські зв'язки з державами колишнього Союзу, інтегруючись до європейської, світової економіки.

Модель української економіки, на нашу думку, має бути ринковою, соціально орієнтованою, спрямованою на задоволення потреб власного народу і спиратися на власні можливості. Вона повинна враховувати економічні зв'язки, які об'єктивно склалися в межах СНД, можливості інвестування західного капіталу в господарство України.

Я вже неодноразово наголошував на тому, що Україна прагне йти шляхом зближення з нормальними природними економіками інших держав, але остаточна реалізація цього шляху потребує наявності у нас саме такої нормальної природної економіки за європейськими стандартами. А це неможливо, якщо ми втратимо існуючі сировинні джерела та ринки збуту в державах колишнього соціалістичного табору, якщо будемо руйнувати зв'язки з країнами СНД.

Тому переорієнтація зовнішніх господарських зв'язків не повинна будуватися на основі емоцій та амбіцій, а йти нормальним шляхом, рахуючись з об'єктивними реаліями. Цей шлях, окрім всього іншого, передбачає спадкоємність правових та економічних засад в цих сферах, у тому числі і такій, як зовнішньоекономічна діяльність.

Наші закони "Про гарантії іноземних інвестицій" та "Про іноземні інвестиції" добре сприйняті діловими колами у всіх країнах Сходу і Заходу і не можна допустити їх руйнації. Тому що це докорінно змінить інвестиційний клімат в Україні. Саме тому я вважаю, що Кабінет Міністрів правильно вчинив, переглянувши на днях свої раніше прийняті декрети з цих питань, в які вніс ряд поправок, спрямованих на лібералізацію зовнішньоекономічної діяльності та режиму іноземного інвестування. Що це правильно, свідчать спостереження соціологів, в тому числі іноземних. Було задано 14 запитань іноземним інвесторам з метою з'ясування, що заважає вкладати капітал в Україну. 73,1% відповіли — закони та інструкції, що постійно

змінюються, 59,6 — неадекватна банківська система і 46,2 — заплутане інвестиційне законодавство. А можливості наших управлінських кадрів і робітників зайняли лише близько 17 відсотків. Тобто, на першому місці саме законодавство і нормативні акти.

Якщо й надалі будуть вноситись суттєві зміни в уже прийняті закони і нормативні акти, то зовнішньоекономічна діяльність може згорнутись. А всім відомо, що постулатом ринкової економіки є таке положення: менше товарів вивозиться за межі країни — менше товарів залишається на її внутрішньому ринку.

Це парадокс, але це правда.

Ми зараз не можемо купити все, що хотіли б. У нас просто немає чим платити. А немає чим платити тому, що ми надто мало продаємо і зменшуємо весь час продаж товарів.

На жаль, саме цю істину нам дуже важко засвоїти. Трагізм ситуації полягає ще і в тому, що рух здійснюється в умовах скорочення виробництва і може трапитися те, чого до цього часу не знала світова економічна історія. Криза надвиробництва в умовах падіння виробництва. Вчора тут наводились приклади, коли наші товари вже не хочуть купувати. Скорочується ринок. Це все серйозні речі і я на цьому особливо наголосив, привів приклади, тому що, на наш погляд, зовнішньоекономічна сфера є сьогодні надзвичайно важливою з точки зору одержання прибутків для оплати товарів, в тому числі й енергоносіїв.

Друге. Слід чітко визначитися в корінному питанні, а саме з власністю, з її господарем. Незважаючи на те, що давно прийнято базовий закон про власність, до якого вносилися численні зміни, цілісного бачення його реалізації досі немає.

Потрібно до кінця року провести акціонування державних підприємств, тобто — привести їх у ринкові координати. Рішуче перейти до функціонально-державного управління економікою. Ми повинні застосувати, якщо це буде потрібно, навіть примусові демонополізаційні заходи. Вважаю, що комплекс рішень щодо механізму управління власністю і структурної перебудови виробництва має вирішальне значення не лише для приватизації державної власності, а, безперечно, і для створення у країні цивілізованої ринкової економіки.

Держава, уряд в цих умовах повинні забезпечити грамотну податкову, кредитно-фінансову та банківську політику, посилити роль Національного банку.

Нарешті, центральним питанням приватизації є одвічне українське питання про землю. Глибоко переконаний і бачу, що багато депутатів все більше переконуються: земля повинна належати тому, хто її обробляє. Маючи землю, її власник сам найкращим чином визначить прийнятну для нього форму організації виробництва. Властива для сільського господарства всіх розвинених країн різноманітна кооперація в процесі виробництва і збуту сільгосппродукції, безумовно, збережеться, але набуде природного характеру.

Ми знаємо і можемо діяти відповідно, ствердивши всі форми власності, як рівноправні. Але за будь-яких форм власності виробник має бути зацікавлений у виробництві.

Найголовніше завдання — стримати неконтрольоване зростання цін, зупинити гіперінфляцію. Тут потрібні радикальні заходи. Вони готуються і ближчим часом будуть подані на розгляд Верховної Ради України.

Третє. Одне з пріоритетних місць належить розробці виваженої структурної стратегії. Адже сьогодні спад виробництва набув не структурного, свідомо регульованого, а неконтрольованого характеру. Звідси ясно, що без адекватної державної структурної політики вгамувати економічну фінансово-грошову кризу неможливо. Неможливо побудувати і незалежну економіку.

Головна мета структурної стратегії в Україні є рішуче зниження рівня енергетичної та іншої ресурсної залежності від зовнішніх факторів і зміцнення цим самим економічної безпеки держави.

Крім того, це є реальний вихід економіки України на світовий ринок, значне зростання валютних надходжень.

Ми повинні вжити таких заходів, щоб підвищити адаптаційні можливості української економіки щодо кон'юнктури міжнародного, а передусім європейського поділу праці і здатність до швидких структурних трансформацій на власній основі.

Треба внести корективи і в грошово-кредитну політику. Йдеться про необхідність відмовитися від нереальних намагань позбутися в короткий строк дефіциту державного бюджету, переглянути кредитну політику, підходи до позичкового проценту, маючи на увазі той факт, що коли плата за кредит покривається підвищенням ціни виробника, сам кредит стає інфляційним фактором.

Потрібно завершити розробку комплексної грошової реформи. Ви кожен день, мабуть, маєте інформацію, що то в одній, то в іншій країні СНД вводяться власні гроші.

Ми маємо реальні можливості, незважаючи на різні точки зору, а потреба в цьому існує, здійснити комплексну грошову реформу. До речі, Кабінетом Міністрів створені відповідні комісії і вони працюють. Це буде одним із вирішальних факторів стабілізації економіки.

Український карбованець, наслідуючи всі недоліки купона, вичерпав свої можливості перехідної валюти, не здатний стати засобом нагромадження, фінансового забезпечення інвестиційної політики, зовнішньої торгівлі. Його дальше функціонування може завершити руйнування фінансово-грошової системи.

Тепер найважливіше питання, мабуть, з усього того, про що ми вже говорили два дні і ще будемо обговорювати: хто повинен здійснити ці заходи, хто має взяти на себе відповідальність за реформи, за збереження держави? Сьогодні це вже не риторичне запитання, а етапний крок, якого чекає наш народ.

У виступах депутатів порушувалися ці питання, були пропозиції. Хочу висловити свою позицію щодо цього. Ми творимо державу і шукаємо шляхів вдосконалення всіх ланок влади. Це нормально. В останній час цей пошук пішов у двох основних напрямках. Перший — делегування повноважень однієї влади іншій; другий — часткове позбавлення повноважень однією владою іншої. Ми пішли не шляхом вдосконалення кожної гілки влади, а шляхом передачі владних повноважень.

А тому ситуація загострилася, протистояння посилилось. Інакше і бути не могло. Якщо надалі будемо йти цією дорогою, протистояння ще більше загостриться, перенесеться на всі ланки влади на місцях. Настав час визначитись, і визначитись всім — і Президентові, і Верховній Раді, і Кабінету Міністрів. Бо саме вони несуть, особливо Верховна Рада і Президент, безпосередню відповідальність перед народом.

Моя позиція така. Президент бере на себе безпосереднє керівництво Кабінетом Міністрів, тобто очолює його.

Верховна Рада вносить відповідні зміни до Конституції, вони незначні. По суті, йдеться про зміну двох-трьох статей.

Верховна Рада обирає віце-президента. Президент формує уряд і бере на себе виконавчу владу.

Верховна Рада приймає закони, постанови і здійснює тільки ті повноваження, які передбачені Конституцією. Тобто фактично зовсім не йдеться про будь-яке позбавлення повноважень Верховної Ради.

Скажу більше. Президент не ставить питання про додаткові повноваження. Президент ставить питання так: Верховна Рада

шдше йому одне повноваження — приймати укази з неврегульованих законодавством економічних питань, які втрачають силу після прийняття Верховною Радою відповідного Закону.

Не треба законами відмінати декрети, а декретами або указами відмінати закони, це нічого не дасть. Життя це вже підтвердило. Коли ми це зробимо, то до прийняття нової Конституції і нових виборів ніяких змін щодо делегування або передачі повноважень владних структур вже не здійснювати. Прийнемо нову Конституцію, а я сподіваюся, що ми її прийнемо, вона вже підготовлена і буде передана до Верховної Ради. Конституційна комісія визначилась. Тоді все буде за Верховною Радою. Таким чином у Верховної Ради надзвичайно велика робота — Конституція.

Чому не потрібно шукати або важко знайти інший варіант? Я вам скажу чому. Скажімо, Верховна Рада дає повноваження уряду при певних застереженнях. Уряд видає декрети, а Верховна Рада — закони. Уряд зупиняє закони, а Верховна Рада накладає вето на декрети. Повне безладдя. Але відповідальність за законодавчу і нормативну базу перед народом несе Верховна Рада, а не уряд. Я не хочу, щоб на мене хтось ображався, але у всьому світі існує легітимна, нормативна практика. Перед народом несуть відповідальність Верховна Рада, обрана народом, і всенародно обраний Президент. Уряд несе відповідальність тільки перед Верховною Радою і Президентом. Тому тут треба все поставити на свої місця. Ви розумієте що сталося? Ми передали свою роботу уряду щодо декретів, але нам хочеться, щоб він її робив так, як нам хочеться, за нашим замовленням. Але це не можливо.

Тому я й пропоную вчинити саме так. Я свою позицію висловив, хочу, щоб висловила свою позицію і Верховна Рада. У мене є прохання в зв'язку з цим. Зараз кожен день уже відіграє роль. Вже не тиждень, не місяць, а кожен день. І це потрібно вирішити сьогодні або завтра, але вирішити, а доти не йти з цього залу.

Як вирішите, так і буде. Але вирішити потрібно.

Якщо буде вирішено питання про надання повноважень уряду, це також можливо.

Але треба вирішити. Тобто, далі невизначеності бути не може. Треба вирішити це питання, я повторюю, сьогодні або завтра.

Наступне питання, з якого я хотів би сказати декілька слів. Не буду повторювати те, що вже говорилося. Тут багато разів і правильно йшла мова про подання ще однієї комплексної

програми на розгляд Верховної Ради. Давайте ми, враховуючи набутий досвід, поміркуємо спокійно і разом. Краще, мабуть, подати окремі програми. Скажімо, програму соціального захисту грошової реформи, приватизації і затвердити їх. Тобто по окремих напрямках і проблемах разом з депутатами, з комісіями Верховної Ради обговорити і подати. Це реально.

А загальні програми просто нереальні.

Хочу вам сказати, що завдання розробити саме такі програми по окремих напрямках відповідні групи і комісії мають. Знаю, що певні міркування є і в народних депутатів, і в комісіях. Слухаючи виступи народних депутатів, я зробив такий висновок: якби ми посадили якусь групу людей і проаналізували все те, що говорилося народними депутатами, додати до цього письмові подання депутатів до уряду і Президента, то можна було б багато чого вибрати корисного для того, щоб створити саме такі програми по напрямках.

Це реальна справа, тільки треба її робити негайно. Ми мусимо також реагувати на найбільш гострі проблеми, не чекаючи вже розробки програм. Це — захист інвалідів, пенсіонерів, багатодітних сімей.

Ми повинні забезпечити якомога швидше житлом військовослужбовців, працівників інших, як інколи кажуть, силових міністерств. Хочу вам поінформувати, що програма забезпечення житлом військовослужбовців вже розроблена і в цьому році вона почне здійснюватися.

II. Будуємо сильну демократичну державу

Кризові явища в суспільстві, пов'язані не лише з прорахунками в реформуванні економіки України. Вони є також наслідком уповільнення в розв'язанні проблем державотворення. Це властиво і для загальнодержавної, і для регіональної політики.

Слід визнати, що досі не склався державний механізм, який ефективно працював би. Мабуть, серед нас немає таких, хто був би задоволений результатами роботи структур усіх ланок державної влади, а також місцевого самоврядування.

Не впорядкована і має чимало суперечностей і прогалин наша державно-правова система. Лише перші кроки робить судово-правова реформа, не визначені статус і порядок діяльності багатьох державних інституцій. Соціальна незахищеність державних і муніципальних службовців, плюс менталітет і відповідне виховання сприяють поширенню такого потворного явища як корупція.

Не вщухають дискусії довкола конституційних питань: політичного ладу, виборчої системи, форм державного правління, устрою, організації місцевої влади тощо. І в цьому немає біди. Слід лише пам'ятати, що ми маємо обмежений час для обговорення цих питань.

Від своєчасного розв'язання проблем державотворення залежатиме саме політичне виживання нашої держави. І вибір тут не дуже широкий: або будемо йти вперед, або будемо сперечатися, знову ж таки, куди йти, як іти і що будувати.

При цьому важливо, що процес державної реформації має концептуальні засади, які визначені в Декларації про державний суверенітет України. Триває робота над концепцією зовнішньо-економічної діяльності України. У Верховній Раді доопрацьовуються основні напрями зовнішньої політики України та воєнна доктрина України. Я вважаю, що вже є можливість їх прийняти.

Виключно важливе значення для державотворення має також створення належної системи забезпечення національної безпеки України. Тобто необхідно створити конституційний орган, який би координував всю діяльність у цій сфері. Для цього Верховній Раді потрібно визначити статус Ради національної безпеки України як державного органу з належними повноваженнями і внести необхідні зміни в Конституцію. Відповідні пропозиції та проекти документів передані у Верховну Раду.

Досвід показує, що багато хто, не лише в Україні, хотів би вирішити конституційні проблеми з певним тиском. Діючої Конституції, безумовно, слід додержуватись, якщо хочемо будувати правову державу. Подобається чи не подобається — але поки є Конституція, ми маємо її додержуватися.

Проте, якщо ви подивитесь на нашу Конституцію, то побачите, скільки разів ми її “латали” і “перелатували”. Скільки внесено змін і доповнень, скільки в ній неузгоджених положень.

Чи є ще у світі така Конституція, в тексті якої зазначено про припинення дії трьох глав?

Думаю, що кожен за особистим або корпоративним інтересом може знайти у цьому документі те, що йому потрібно. І не дай нам Бог розпочати конституційні ігри і конституційні війни. Фінал тут один — політичне і державницьке протистояння, а потім і самогубство.

У державотворенні маємо визначитися з трьома головними проблемами: з формою державного правління в центрі; з тери-

торіальним устроєм України; з організацією влади на місцях. Це основні питання.

На засіданнях Конституційної комісії вони обговорені і будуть внесені у Верховну Раду. Після цього можна буде приймати Закон про вибори і проводити їх нормально, як належить.

Ще раз наголошую, що часу для того, щоб затягувати це питання у нас уже немає, якщо ми справді вболіваємо за державу, за Україну, за її будівництво.

Ще раз хочу сказати, що ми можемо прийняти Конституцію тут, але якщо не зможемо, то це не означає, що маємо зупинитися у прийнятті Конституції. Треба шукати інші шляхи, аж до безпосереднього звернення до народу. Але зупинитися не можемо, не маємо права.

III. Україна і світ

Шановні народні депутати!

Нещодавно ми детально розглянули схвалений у першому читанні документ про основні напрями зовнішньої політики нашої держави. Під час обговорення ви змогли одержати значну частину відповідей на запитання з цієї теми від міністра закордонних справ. Тому у цьому розділі зупинюся на головних аспектах зовнішньополітичної діяльності держави і Президента.

Україна самостійно визначає і проводить свій зовнішньополітичний курс лише трохи більше року. Він спрямований на забезпечення міжнародного визнання України як суверенної держави, утвердження її міжнародної правосуб'єктності, встановлення рівноправних відносин з іншими державами світу.

На сьогодні Україну як незалежну державу уже визнало 139 країн світу. Можна сказати, що процес її міжнародного визнання та входження на рівноправних засадах у світове співтовариство головним чином завершено.

Проводячи зовнішню політику, ми приділяли першочергову увагу, з урахуванням пріоритетних національних інтересів, створенню зовнішніх умов безпеки держави. Ми прагнули проводити гнучку і збалансовану лінію на розвиток і зміцнення дружніх партнерських двосторонніх відносин з іншими державами світу і насамперед з нашими сусідами.

Розширювалась наша участь в багатосторонніх регіональних і універсальних міжнародних структурах, діяльність яких

спрямована на підтримку міжнародного миру та безпеки, в
вернення і врегулювання конфліктів.

Україна буде серед ініціаторів створення СНД, завдя
чому, я в цьому переконаний, вдалося уникнути розвит
подій за югославським сценарієм. Мене часто звинувачуют
розвалі Радянського Союзу без повноважень на це наро
Хочу на це звинувачення відповісти всім.

24 серпня в цьому залі переважною більшістю голосів
родних депутатів прийнято Акт проголошення незалежно
де сказано, що Україна є самостійною, незалежною, правов
державою і що на її території діють тільки Конституція
Закони України. На всеукраїнському референдумі було п
тавлено питання, чи підтримуєте ви Акт проголошення не
лежності. 92 відсотки від тих, хто прийшов до урн, проголо
вали "за". Це 75 відсотків усіх виборців України. Тоб
конституційна більшість.

Тому я їхав до Беловезької Пуці маючи мандат народу.

Тут не було вагань. А була конкретна, ясна позиція.

Участь України в СНД, окрім того, що відкривала можл
вість урегулювання питання правонаступництва щодо СРС
формування відносин з учасниками Співдружності на міжи
родних правових принципах, стала ще й фактом стабіліза
нашої політичної безпеки.

Зараз в СНД відбуваються дуже важливі зміни, йду
інтеграційні процеси. Економічну інтеграцію, я підкреслк
це, ми підтримуємо. У Мінську це була ініціатива Україн
щоб інтеграційні економічні процеси розвивалися в рамк
СНД якомога ширше.

Я звернувся з поданням до Верховної Ради з цих принц
пових питань. Потрібно, щоб законодавчий орган тут визн
чився. Я не перекладаю відповідальність на Верховну Раду.

Навпаки, мене звинувачують часто-густо у тому, що я
ставлю до відома депутатів. Я передав відповідну записку
Верховної Ради. А в тому документі, який ви схвалили, пі
ратифікації Договору про СНД є застереження. Я дію згід
цих застережень. І не треба мене безпідставно звинувачуват

Якщо ви знімете ці застереження — інша річ. Тепер у
йдеться не тільки про мою позицію, а про те, що там передб
чається. Хочу щоб ви це знали. Тому що хтось виступає
економічний союз, хтось за щось інше. Так от, в поступовом
переході до економічного союзу передбачаються суттєві змі
в національному законодавстві.

Там прямо сказано, що частину законодавчого суверенітету держава передає наднаціональним органам. Зараз готується відповідний документ. Як тільки він буде підготовлений, я вам його надішлю.

Але хочу, щоб ви це знали. Тому що це вже не моя справа — віддавати комусь суверенітет у законодавчій сфері. Ми ж виходимо з раніше схваленої нашим народом лінії. Щоб в рамках СНД велася робота, спрямована на забезпечення вільного розвитку зв'язків підприємств, виробників і споживачів продукції. Зняття всіх перешкод на шляху їх взаємодії, формування такого ринку товарів і послуг, який привів би до нормальних зв'язків, але не створив би наднаціональних структур і не обмежив би суверенітет України. Це і моя позиція. Ви маєте висловити свою.

Оскільки є великий резонанс щодо цих документів, то після їх опрацювання я передам їх на розгляд Верховної Ради. Поділяють, що ми вже підписали договір про економічний союз. Нічого подібного. Підписали документ, яким дано доручення підготувати такий союз. Я на цьому документі, у відповідності до позиції Верховної Ради, написав, що Україна не підтримує термін "союз". Ми підтримуємо інтеграцію, інтеграційні процеси.

Було також підписано декларацію та рішення про створення економічного союзу, але це підписано як доповнення для того, щоб дати напрями основної роботи.

Були підписані ще й інші документи. Зокрема, про консультативно-слідчий орган. Але це вже не є новою проблемою в діях Президента і уряду. Це впливає з тих документів, які ми вже підписали раніше.

Ось така ситуація склалася в СНД. Тут наша позиція чітка і однозначна. Ми за те, щоб СНД існувала, ми за те, щоб СНД розвивалася в рамках економічних стосунків, але ми не можемо підтримати політичну та військову інтеграцію, наднаціональні інститути, які будуть творитися, тому що це загрожує суверенітету України.

Україна — є повноправним членом Ради з безпеки, співробітництва в Європі, вона підписала Гельсинський заключний акт (НБСЕ) і Паризьку хартію для нової Європи.

Внаслідок цього було забезпечено її входження до загально-європейського процесу, що на нинішньому етапі, разом із членством в ООН, може вважатися однією з головних міжнародних, політичних гарантій національної безпеки і незалежності.

Разом з тим не можна не помічати тих кардинальних змін, які відбулися за останні роки в зв'язку з розпадом старої системи, появою нових незалежних держав у європейському регіоні.

Мабуть, настав час світовому співтовариству, як це робилося після світових війн, зібратися і творчо переосмислити ці події, внести корективи в ті структури безпеки і співробітництва, розподілу праці, що нині існують.

Велику роботу Президент, уряд, Верховна Рада провели щодо ратифікації договору про СНО-1, щодо приєднання до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї. Щоб прийняти такі рішення, які найповніше відбивали б усі існуючі реалії і відповідали б короткостроковим і довгостроковим інтересам безпеки нашої держави.

Переконали, що керуючись вищими інтересами держави, сповідуючи послідовність в політиці, Верховна Рада розгляне ці документи і прийме розумні рішення.

Звичайно, як показують аналіз і розрахунки, виконати умови зазначених договорів Україна спроможна при наданні відповідних гарантій безпеки, фінансово-технічної допомоги, компенсації за матеріальні цінності, що складають цю зброю.

Робота по забезпеченню реалізації положень цих документів з нашого боку ведеться інтенсивно. Є певне просування вперед і з боку західних держав, і з боку Росії.

Тепер про розвиток двосторонніх відносин з іншими державами.

Безперечно, особливе місце тут належить українсько-російським стосункам. Не буде перебільшенням сказати, що від їхнього характеру значною мірою залежить доля демократичного розвитку як України, так і Росії, стабільність не лише на Євразійському континенті, а й у всьому світі.

Після тривалих переговорів, зустрічей, мені здається, що наступив або наступить, я в це вірю, новий етап стосунків між Україною і Росією.

Це розуміють і українська сторона, і російська сторона.

До речі, сьогодні до нас мав приїхати з делегацією прем'єр-міністр Росії Чорномірдин В. С. для підписання Угоди та інших документів. Але, на жаль, у зв'язку з тим, що ми тут ведемо таку велику роботу, цей візит перенесено. Хоч він дав слово, що цей візит відбудеться. І це для України важливо.

Незважаючи на періодичні загострення, що виникали внаслідок дій певних політичних кіл, відносини з Росією розви-

валися все ж таки стабільно. Цьому сприяли й безпосередні зустрічі вищих державних керівників двох країн, підтримання активного діалогу та започаткування належної договірно-правової бази двосторонніх відносин.

Росія проводить політику захисту своїх інтересів, і ця політика є цивілізованою. Не треба звинувачувати Росію, що вона комусь продає сировинні ресурси дешевше, а комусь дорожче. Не вірте цьому. Росія продає і буде продавати всім за однаковою ціною. Інакше й бути не може. Це нормальне явище. Це їхня справа, а не наша. Ми маємо також продавати нормально і купувати нормально. І це вже наша справа. Захитати свої інтереси — це також нормально. Не треба думати, що нам хтось, якщо ми станемо на коліна, віддасть щось за дарма. Це просто несерйозно.

Ми і надалі будемо робити все для того, аби сприяти усвідомленню всіма політичними структурами обох сторін безперспективності і згубності курсу на конфронтацію в українсько-російських відносинах. Наші зусилля в цьому напрямі дають підстави сказати, що сторони усвідомили значення дружніх партнерських стосунків України і Російської Федерації і готові перевести їх в якісно новий етап.

Що ж до наших взаємин з іншими країнами, колишніми республіками СРСР, то вони партнерські і взаємовигідні. З усіма ними встановлено дипломатичні відносини, укладено договори про дружбу і співробітництво.

Важливе значення надавалося встановленню добросусідських і взаємовигідних відносин з країнами Центрально-Східної Європи, підкріпленню їх відповідною договірною базою. Вважаю, що в інтересах держав цього субрегіону, не вдаючись до відновлення якихось блокових структур, слід активніше співпрацювати не лише у становленні економічного співробітництва, але і з метою заповнення того вакууму безпеки, який тут утворився. Це наші зовнішньополітичні ініціативи. Багатьма державами вони обговорюються, вивчаються і підтримуються. Звичайно, що такі зусилля могли б здійснюватися в загальних рамках НБСЄ.

Стратегічними цілями європейської політики України є утвердження її як повноправної європейської держави і стабілізуючого фактора в Європі. Тому значні зусилля спрямовувались на встановлення якісно нових двосторонніх стосунків з державами Західної Європи.

Досить активно відбувалось становлення міждержавних відносин із Сполученими Штатами Америки. Україна і в майбутньому здійснюватиме лінію на поглиблення взаєморозуміння і різнопланового співробітництва з цією провідною країною світу.

Ми не хочемо, щоб наші стосунки із Сполученими Штатами вимірювалися лише ратифікацією Договору СНО-1. Мені здається, після певного спілкування, що це вже зрозуміли і керівники Сполучених Штатів Америки.

Зроблено певні кроки до налагодження плідного співробітництва з азіатськими і латино-американськими державами — насамперед, з тими, які мають помітний вплив на регіональну і світову політику.

Таким чином, головні завдання, що стояли перед зовнішньою політикою України на початковому етапі становлення її як суверенної держави — повноправного члена міжнародного співтовариства, слід вважати реалізованими.

Найважливіше завдання зовнішньої політики на наступному етапі — становлення України як впливової європейської держави. Це надзвичайно важливе і складне завдання. Концепцію і конкретні підходи його вирішення слід визначити і схвалити якомога швидше, щоб усі органи державної влади та посадові особи могли їх здійснювати, щоб Україна на міжнародній арені говорила одним голосом.

Шановні народні депутати!

Нас чекають серйозні випробування практично в усіх сферах життя. І природно, що ці випробування гасять ейфорію, багатьох повертають у світ реальний, а деякого виводять із стану дрімоти і байдужості. Є й такі, що розгубилися, зневірилися, воліють зупинитися.

І цю обставину намагаються використати певні політичні сили, прагнучи дестабілізувати суспільство, розхитати основи молодій Українській державі. Історичний досвід мав би бути пересторогою для нас. Адже не раз Україну підкоряли саме нашими руками.

Я переконаний, цього разу наш народ вирветься із зачарованого кола. І завдання всіх політичних сил допомогти йому здійснити цю історичну місію.

Дякую за увагу.

(Урядовий кур'єр. — 1993. — № 74. — 22 травня)

Постанова Верховної Ради України

Про Основні напрями зовнішньої політики України

2 липня 1993 р.

Верховна Рада України постановляє:

1. Схвалити Основні напрями зовнішньої політики України.
2. Рекомендувати Кабінету Міністрів України, Міністерству закордонних справ України, дипломатичним і консульським представництвам України за кордоном, іншим міністерствам та державним установам України, які беруть участь в реалізації зовнішньополітичного курсу України, керуватися в своїй роботі схваленими Верховною Радою України Основними напрямками зовнішньої політики України.
3. Рекомендувати Міністерству закордонних справ України викласти у пресі положення Основних напрямів зовнішньої політики України.

Основні напрями зовнішньої політики України

Становлення України як незалежної демократичної держави відбувається в період кардинальних політичних і економічних зрушень в українському суспільстві та історичних змін в системі міжнародних відносин, які характеризуються виникненням нових незалежних держав, появою нових регіональних центрів сили в міжнародних відносинах, переходом від ери конфронтації до ери відкритості і співробітництва, зникненням військово-політичного та ідеологічного протистояння в Європі. Процес державотворення і побудови вільного громадянського суспільства в Україні збігається з її поступовим входженням до світового співтовариства і пошуками нею свого місця в сучасному складному, різноманітному і суперечливому світі.

З огляду на своє геополітичне становище, історичний досвід, культурні традиції, багаті природні ресурси, потужний економічний, науково-технічний та інтелектуальний потенціал Україна може і повинна стати впливовою світовою державою, здатною виконувати значну роль в забезпеченні політико-економічної стабільності в Європі.

Неодмінною умовою успішної реалізації Україною своїх можливостей є її активне і повномасштабне входження до світового співтовариства. Долаючи кризові явища в суспільстві і торуючи свій шлях у світ, Україна спирається на свої фундаментальні загальнонаціональні інтереси, відповідно до яких визначаються засади, напрями, пріоритети та функції її зовнішньої політики.

I. Національні інтереси України і завдання її зовнішньої політики

Базовою вимогою у здійсненні зовнішньої політики України є якнайповніше і якнайефективніше забезпечення національних інтересів країни.

Національні інтереси України у сфері міжнародних відносин становлять три основні групи:

— стратегічні та геополітичні інтереси, пов'язані з забезпеченням національної безпеки України та захистом її політичної незалежності;

— економічні інтереси, пов'язані з інтегруванням економіки України у світове господарство;

— регіональні, субрегіональні, локальні інтереси, пов'язані із забезпеченням різноманітних специфічних потреб внутрішнього розвитку України.

З метою забезпечення національних інтересів України її зовнішня політика постійно спрямовується на виконання таких найголовніших завдань:

1. Утвердження і розвиток України як незалежної демократичної держави.

2. Забезпечення стабільності міжнародного становища України.

3. Збереження територіальної цілісності держави та недоторканності її кордонів.

4. Включення національного господарства у світову економічну систему для його повноцінного економічного розвитку, забезпечення потреб громадян і підвищення добробуту народу.

5. Захист прав та інтересів громадян України, її юридичних осіб за кордоном, створення умов для підтримання контактів з зарубіжними українцями і вихідцями з України, подання їм допомоги згідно з міжнародним правом.

6. Поширення у світі образу України як надійного і передбачуваного партнера.

II. Засади зовнішньої політики України

Розвиваючи принципи положення, визначені Актом проголошення незалежності України від 24 серпня 1991 р., Зверненням до парламентів і народів світу від 5 грудня 1991 р., Постановою про ратифікацію Угоди про створення Співдружності незалежних держав від 10 грудня 1991 р. і Заявою Верховної Ради України з приводу укладення Україною угоди про Співдружність незалежних держав від 20 грудня 1991 р., Заявою про без'ядерний статус України від 24 грудня 1991 р. і Постановою про додаткові заходи щодо забезпечення набуття Україною без'ядерного статусу від 9 квітня 1992 р., а також іншими документами, ухваленими Верховною Радою України, базуючись на суворому дотриманні загальноновизнаних норм і принципів міжнародного права, Статуту ООН, Гельсінського заключного акта, Паризької хартії для нової Європи та інших документів НБСЄ, Українська держава реалізує зовнішню політику на таких засадах:

1. Україна здійснює відкриту зовнішню політику і прагне до співробітництва з усіма заінтересованими партнерами, уникаючи залежності від окремих держав чи груп держав.

2. Україна розбудовує свої двосторонні та багатосторонні відносини з іншими державами та міжнародними організаціями на основі принципів добровільності, взаємоповаги, рівноправності, взаємовигоди, невтручання у внутрішні справи.

3. Україна не є ворогом жодної держави.

4. Україна засуджує війну як знаряддя національної політики, додержується принципу незастосування сили та загрози силою і прагне до вирішення будь-яких міжнародних спорів виключно мирними засобами.

5. Україна не висуває територіальних претензій до сусідніх держав і не визнає жодних територіальних претензій до себе.

6. Україна неухильно дотримується міжнародних стандартів прав людини, забезпечує права національних меншин, які проживають на її території, і вживає належних заходів до збереження національної самобутності зарубіжних українців згідно з нормами міжнародного права.

7. Україна виходить із того, що в сучасних умовах додержання прав людини не є лише внутрішньою справою окремих держав.

8. Україна додержується принципу неподільності міжнародного миру і міжнародної безпеки і вважає, що загроза національній безпеці будь-якої держави становить загрозу загальній

безпеці і миру у всьому світі. У своїй зовнішній політиці вона обстоює підхід “безпека для себе – через безпеку для всіх”.

9. Україна керується принципом примату права в зовнішній політиці, визнаючи пріоритет загальновизнаних норм міжнародного права перед нормами внутрішньодержавного права.

10. Україна беззастережно додержується принципу сумлінного виконання всіх міжнародних зобов'язань і вважає належним чином ратифіковані договори частиною свого внутрішнього права.

11. Україна в своїй зовнішній політиці спирається на фундаментальні загальнолюдські цінності і засуджує практику подвійних стандартів у міждержавних стосунках.

12. Україна виступає проти присутності збройних сил інших держав на українській території, а також проти розміщення іноземних військ на територіях інших держав без їх ясно висловленої згоди, крім випадків застосування міжнародних санкцій відповідно до Статуту ООН.

13. Україна відповідно до міжнародного права здійснює неозброєні примусові санкційні заходи у випадках міжнародних правопорушень, які завдають їй шкоди.

14. Україна застосовує свої Збройні Сили у випадках актів збройної агресії проти неї та будь-яких інших збройних зазіхань на свою територіальну цілісність та недоторканність державних кордонів або на виконання своїх міжнародних зобов'язань.

15. Україна вважає себе, нарівні з усіма іншими колишніми радянськими республіками, правонаступницею Союзу РСР і не визнає будь-яких переваг і винятків з цього принципу для жодної з держав- правонаступниць без належним чином оформленої згоди всіх цих держав.

III. Напрями, пріоритети та функції зовнішньої політики України

A

Україна здійснює активну, гнучку і збалансовану зовнішню політику на таких головних напрямках:

1. Розвиток двосторонніх міждержавних відносин.

2. Розширення участі в європейському регіональному співробітництві.

3. Співробітництво в рамках Співдружності незалежних держав.

4. Членство в ООН та інших універсальних міжнародних організаціях.

Кожен з цих напрямів має комплекс пріоритетів, які зумовлюються національними інтересами України та її прагненням сприяти підтриманню регіонального і загального миру, забезпеченню міжнародної безпеки, вирішенню глобальних проблем людства.

1. Двосторонні міждержавні відносини

Пріоритетними стратегічними напрямами у сфері двосторонніх відносин є активний розвиток політичних, економічних, науково-технічних, культурних та інших стосунків з такими групами держав:

а) прикордонні держави

Прикордонні держави — найближче зовнішнє середовище, від взаємодії з яким безпосередньо залежить мир і стабільність по всій периферії кордонів України, її нормальний внутрішній розвиток, безперешкодне і широке спілкування із зовнішнім світом.

Першочерговим завданням у цій сфері є укладання повномасштабних договорів про добросусідство і співробітництво з усіма прикордонними державами з метою остаточного підтвердження існуючих державних кордонів, створення атмосфери взаємної довіри і поваги, розбудови дружніх і взаємовигідних партнерських відносин в усіх галузях. Необхідно вести лінію на розширення і вдосконалення правових підвалин співробітництва з цими державами, приділяючи особливу увагу створенню ефективних механізмів попередження та мирного врегулювання конфліктів або спорів.

Зовнішньополітичні зусилля мають бути постійно спрямовані на те, щоб прикордонні держави утворювали навколо України надійну смугу миру і стабільності. В цьому контексті кожна прикордонна держава є стратегічним партнером України.

У зв'язку з особливостями історичного розвитку і специфікою геополітичного і гео економічного положення України домінантою двосторонніх відносин з прикордонними державами є українсько-російські відносини. Для України вони є стосунками особливого партнерства, оскільки від їх характеру значною мірою залежатиме доля прогресивного демократичного розвитку як України, так і Російської Федерації, стабільність в Європі і в усьому світі. Протидіючи будь-яким

територіальним претензіям чи спробам втручання у свої внутрішні справи, Україна вживатиме всіх заходів для переведення стосунків з Росією в руло справжнього добросусідства, взаємоповаги і партнерства, Україна спрямовуватиме свої зовнішньополітичні зусилля на те, щоб стати надійним мостом між Росією і країнами Центрально-Східної Європи. У цьому контексті надзвичайно важливе завдання полягає в активізації діяльності, спрямованої на усвідомлення обома сторонами безперспективності і згубності курсу на конфронтацію в українсько-російських відносинах.

Зважаючи на необхідність підтримання військово-політичної і соціально-економічної стабільності в Центрально-Східній Європі, а також на життєво важливі національні інтереси України, в т. ч. в галузі безпеки, до головних пріоритетів на цьому напрямі належить розвиток тісних партнерських відносин з усіма сусідніми державами;

б) західні держави — члени ЄС та НАТО

Західним державам належить провідна роль в сучасній міжнародній системі, зокрема у всесвітньому економічному комплексі і в міждержавних інституційних механізмах управління глобальними і регіональними процесами. Виходячи з цього визначальною рисою зовнішньої політики України щодо цих держав є встановлення з ними відносин політичного і військового партнерства, взаємовигідного економічного співробітництва, широких культурних, наукових, гуманітарних зв'язків.

Розбудова стосунків з західноєвропейськими державами створить умови для відновлення давніх політичних, економічних, культурних, духовних зв'язків України з європейською цивілізацією, прискорення демократизації, проведення ринкових реформ та оздоровлення національної економіки. Водночас таке співробітництво стане підґрунтям для розширення участі України в європейських структурах та майбутнього інтегрування її господарства до загальноєвропейського і світового економічного простору.

У цьому контексті особливе значення для України мають відносини із Сполученими Штатами Америки як країною, політика якої суттєвим чином впливає на розвиток міжнародних подій;

в) географічно близькі держави

Географічно близькі держави разом з деякими прикордонними країнами є своєрідним мостом між Україною і заходом Європи. Україна прагнучиме до розвитку з ними повномасштабних дружніх відносин. Співробітництво з географічно

близькими державами розширюватиме смугу стабільності і миру навколо України, сприятиме її утвердженню як впливової європейської держави, торуватиме шляхи до широких політичних, економічних, культурних, наукових, гуманітарних стосунків з Центральною, Північно-Східною і Південно-Східною Європою. Розгалужені і стабільні стосунки України з географічно близькими державами є необхідною умовою повноцінного інтегрування України у сім'ю європейських народів, її активної участі в регіональному і субрегіональному співробітництві.

Зважаючи на географічну близькість та історичні зв'язки з країнами Балканського регіону, Україна розвиватиме з ними широкі партнерські стосунки в різних галузях. У цьому контексті Україна підтверджує свою готовність брати участь у спільних з ООН, НБСЄ, ЄС та іншими зацікавленими сторонами зусиллях, спрямованих на якнайшвидше мирне врегулювання югославської кризи, в тому числі з метою налагодження повномасштабних відносин з усіма країнами — наступницями колишньої СФРЮ.

Геополітичне положення України, а також наявність суттєвих історичних, економічних, культурних і гуманітарних зв'язків обумовлюють необхідність збереження і розвитку дружніх взаємовигідних відносин з країнами Кавказького регіону;

г) держави Азії, Азіатсько-Тихоокеанського регіону, Африки та Латинської Америки

Україна підтримує виходячи з міркувань політичної та економічної доцільності двосторонні відносини з тими азіатськими, африканськими, латиноамериканськими державами, а також країнами Азіатсько-Тихоокеанського регіону, які відіграють помітну роль у світовій та регіональній політиці, мають високий рівень економічного розвитку, розташовані у стратегічно важливих для Української держави регіонах.

У цьому контексті Україна шукатиме шляхів до встановлення контактів з країнами Близького і Середнього Сходу, зокрема членами ОПЕК, "новими індустріальними країнами" Азії та ін. Відносини з такими державами як Японія, Республіка Корея, Сингапур, Південно-Африканська Республіка, Австралія можуть відкрити потужні джерела інвестицій в українську національну економіку та сприяти впровадженню сучасних технологій, необхідних для прискореного вирішення економічних та соціальних проблем України.

І двостратифічні та геоекономічні інтереси України вимагають також підтримання тісних і широких стосунків з Індією, Китаєм, Єгиптом та Ізраїлем.

Поступова розбудова відносин з державами Азії, Африки і Латинської Америки допомагатиме диверсифікувати міжнародні зв'язки України, сприятиме утвердженню економічної незалежності, зміцненню її позиції в світі.

Визначені пріоритети двосторонніх відносин не є абсолютними і не виключають встановлення і підтримання стосунків з іншими державами у випадках, коли цього вимагають національні інтереси України відповідно до принципів економічної вигоди та політичного прагматизму.

2. Регіональне співробітництво в Європі

Зовнішньополітичні зусилля України мають бути постійно спрямовані на розвиток європейського регіонального співробітництва у всіх сферах з метою зміцнення своєї державної незалежності та ефективного забезпечення національних інтересів.

Пріоритетним регіональним напрямом зовнішньої політики України є її діяльність в рамках Ради з безпеки і співробітництва в Європі (НБСЄ).

Участь в НБСЄ сприяє повномасштабному входженню України до загальноєвропейського простору і використанню механізмів Ради для забезпечення її національних інтересів.

Україна виступає за подальше розширення сфери діяльності НБСЄ, зміцнення та підвищення ефективності діяльності структур та інститутів цього міжнародного форуму, створення в його рамках нових механізмів, які б сприяли розбудові дієвої системи міжнародної регіональної безпеки та ефективному вирішенню проблем, пов'язаних з підтриманням військово-політичної стабільності на Європейському континенті та розвитком конструктивного і плідного міждержавного співробітництва в економічній, науково-технічній, культурній та гуманітарній галузях.

Україна нарощуватиме рівень своєї участі в Раді Північноатлантичного співробітництва та Північноатлантичній асамблеї. Україна сприятиме розвитку тенденцій поступового трансформування цих інститутів в елементи нової системи загальноєвропейської безпеки у поєднанні з Гельсінським процесом.

Україна докладатиме зусиль, щоб найближчим часом стати повноправним членом Ради Європи та стороною найважливіших багатосторонніх конвенцій, розроблених під егідою цієї

авторитетної і впливової міжнародної регіональної інституції. Повномасштабна участь в Раді Європи є важливими каналом залучення України до європейського досвіду побудови громадянського суспільства, забезпечення прав людини і вирішення проблем соціального, культурного і гуманітарного характеру відповідно до високих міжнародних стандартів.

Україна розвиватиме свою зовнішньополітичну активність і на субрегіональних напрямках.

Інтереси України як морської держави вимагають надання пріоритетного значення активізації її участі у Чорноморському економічному співробітництві та Дунайській комісії, поступового налагодження широких контактів на Середземноморському напрямі.

Україна дотримуватиметься курсу на включення в співробітництво в рамках Центральноєвропейської ініціативи, прагнучим до підтримання контактів з Вишеградською групою, Північною Радою та Радою держав Балтійського моря, розвиватиме співробітництво у межах Карпатського євро регіону.

Важливою перспективою реалізації національних інтересів України є активний розвиток як двосторонніх, так і багатосторонніх відносин з державами Чорноморсько-Балтійської зони.

Перспективною метою української зовнішньої політики є членство України в Європейських Співтовариствах, а також інших західноєвропейських або загальноєвропейських структурах за умови, що це не шкодитиме її національним інтересам. З метою підтримання стабільних відносин з Європейськими Співтовариствами Україна укладе з ними Угоду про партнерство і співробітництво, здійснення якої стане першим етапом просування до асоційованого, а згодом — до повного її членства у цій організації.

3. Співробітництво в рамках Співдружності незалежних держав

Україна як одна із засновниць Співдружності незалежних держав розвиває співробітництво з країнами — учасницями СНД відповідно до положень Угоди про Співдружність незалежних держав із Застереженнями до неї, зробленими Верховною Радою України.

Участь України в СНД відкриває можливість для вирішення на міжнародно-правових засадах питань, пов'язаних з правонаступництвом колишнього СРСР, є вагомим чинником

стабілізації міжнародного становища України і забезпечення її політичної безпеки.

Україна розглядає Співдружність як міжнародний механізм багатосторонніх консультацій і переговорів, що доповнює процес формування якісно нових повномасштабних двосторонніх відносин між державами-учасниками і має на меті сприяння більш успішному вирішенню проблем, які виникли після розпаду Союзу РСР.

Україна виступає за розвиток торговельно-економічних та інших зв'язків між країнами СНД на засадах суверенного партнерства, рівноправності і взаємовигоди.

Україна відстоюватиме позицію збалансованої господарської діяльності в рамках СНД як необхідного етапу на шляху впровадження цивілізованих форм розвитку інтеграційних процесів. Визнаючи потребу тісної економічної взаємодії в рамках СНД, Україна виходитиме з того, що нагальною потребою сучасного етапу є перегляд старих і перехід до нових форм інтеграції, які б сприяли входженню України та інших заінтересованих країн СНД в європейську і світову економічну систему.

Україна уникатиме участі в інституціоналізації форм міждержавного співробітництва в рамках СНД, здатних перетворити Співдружність в наддержавну структуру федеративного чи конфедеративного характеру.

4. ООН та універсальні міжнародні організації

Участь України у всесвітніх міжнародних організаціях створює реальні можливості для взаємодії практично з усіма державами світу в рамках багатосторонньої дипломатії. Членство в них доповнює і розширює двосторонні та регіональні механізми забезпечення фундаментальних національних інтересів України, відкриваючи доступ до світового досвіду, інформації, статистики, експертних послуг, джерел технічної та фінансової допомоги. Всесвітні міжнародні організації сприяють підвищенню ролі і впливу Української держави в світі. Через членство в них Україна бере участь у формуванні архітектури світового правопорядку, вирішує проблеми гарантій своєї національної безпеки.

Пріоритетним напрямом діяльності України у всесвітніх міжнародних організаціях є активна участь в ООН та її спеціалізованих установах.

Одним з головних завдань в цій сфері є підвищення ефективності та рентабельності нашої участі в ООН та інших між-

народних організаціях, спрямування зусиль на активізацію діяльності України в структурах, які здатні забезпечувати мир і порядок у світі та реально сприяти вирішенню соціально-економічних проблем України.

Україна надає першочергового значення миротворчій діяльності органів ООН, спрямованій на відвернення і врегулювання міжнародних конфліктів.

Україна і надалі співпрацюватиме в ООН у справі забезпечення загальної і регіональної безпеки шляхом участі в операціях по підтриманню миру та виступатиме за підвищення ефективності механізму санкцій ООН.

Україна продовжуватиме активну роботу в ООН у традиційних формах, а також підтримуватиме нові напрями її діяльності, які мають на меті більш активне залучення Організації до вирішення питань, пов'язаних з забезпеченням міжнародного миру і безпеки, реального роззброєння, охороною навколишнього середовища тощо.

Україна буде активно використовувати досвід і ресурси МОП, ЮНЕСКО, ЮНІДО, МАГАТЕ, ВООЗ, МБРР, МВФ, Всесвітнього Банку та інших міжнародних організацій в інтересах міжнародного і національного економічного, науково-технічного і культурного розвитку. Її зусилля будуть спрямовані на використання можливостей ООН та її спеціалізованих установ для забезпечення фінансової та експертної підтримки здійснюваних в Україні реформ.

Україна докладатиме зусиль, щоб стати членом міжнародної морської організації (ІМО), для реалізації на міжнародному рівні свого потенціалу як важливої морської та океанської держави, розвитку мережі морських комунікацій та активізації морських перевезень з метою забезпечення першочергових торговельно-економічних інтересів.

З урахуванням економічних, фінансових та інших можливостей Україна буде розширювати своє членство в інших універсальних міжнародних урядових та неурядових організаціях з метою створення оптимальних зовнішніх умов для забезпечення пріоритетних національних інтересів.

Б

Головними пріоритетними функціями зовнішньої політики України відповідно до її найважливіших загальнонаціональних інтересів та завдань є:

1. Забезпечення національної безпеки.

2. Створення умов, необхідних для нормального функціонування національної економіки.

3. Сприяння науково-технічному прогресу в Україні та розвитку її національної культури і освіти.

4. Участь у вирішенні глобальних проблем сучасності.

5. Контакти з українською діаспорою.

6. Інформаційна функція.

1. Забезпечення національної безпеки

Україна виступає за створення всеохоплюючих міжнародних систем універсальної та загальноєвропейської безпеки і вважає участь у них базовим компонентом своєї національної безпеки.

Україна концентрує свої зовнішньополітичні зусилля на створенні і розбудові надійних міжнародних механізмів безпеки на двосторонньому, субрегіональному, регіональному і глобальному рівнях. Україна має розвивати широке співробітництво з іншими державами, зокрема сусідніми, та міжнародними організаціями, включаючи військово-політичні, з метою підвищення передбачуваності і довіри, взаєморозуміння і партнерства, побудови всеохоплюючих і ефективних механізмів регіональної безпеки в Європі та вдосконалення існуючих в рамках ООН механізмів глобальної безпеки.

В умовах зникнення блокового протистояння в Європі пріоритетного значення набуває проблема створення загальноєвропейської структури безпеки на базі існуючих міжнародних інститутів, таких як НБСЄ, РПАС, НАТО, ЗЄС. Безпосереднє та повне членство України в такій структурі створюватиме необхідні зовнішні гарантії її національної безпеки. З огляду на кардинальні зміни, які відбулися після розпаду СРСР і які визначили сучасне геополітичне становище України, проголошений нею свого часу намір стати в майбутньому нейтральною та позаблоковою державою має бути адаптований до нових умов і не може вважатися перешкодою її повномасштабної участі у загальноєвропейській структурі безпеки.

Виходячи з катастрофічних наслідків для всього людства ядерної війни Україна вважає застосування ядерної зброї неприпустимим.

Україна у своїй зовнішньополітичній діяльності активно виступає за загальне ядерне роззброєння. Ставши в силу історичних обставин власником ядерної зброї, успадкованої нею від колишнього СРСР, Україна ніколи не санкціонує її засто-

сування, виключає з арсеналу своєї зовнішньої політики загрозу використання ядерної зброї.

Україна підтверджує свій намір стати в майбутньому без'ядерною державою.

Україна пов'язує скорочення та знищення ядерної зброї, яка розташована на її території, з наданням ядерними державами та світовим співтовариством надійних гарантій її національної безпеки.

Україна виступає проти розповсюдження технологій виробництва ядерної, хімічної та біологічної (бактеріологічної) зброї.

Одночасно з пошуками міжнародних гарантій своєї безпеки Україна дбає про розбудову власних Збройних Сил відповідно до принципу необхідної оборонної достатності. Військова доктрина України має оборонний характер і передбачає створення мобільної модерної армії, озброєної сучасними видами високоточної зброї, та налагодження військово-політичного співробітництва з іншими, насамперед, сусідніми державами та міжнародними організаціями, зокрема НАТО та ЗЄС.

Створюючи національні Збройні Сили, Україна докладає зусиль до активізації процесу обмеження озброєнь і роззброєння, в тому числі ядерного, з метою систематичного зменшення в світі воєнних загроз і узгодження практичних кроків по реалізації оборонної доктрини України з динамікою процесів формування європейських та універсальних структур безпеки.

У цьому контексті Україна сприятиме здійсненню заходів, спрямованих на повне знищення всіма державами хімічної і біологічної зброї та повне припинення будь-яких випробувань ядерної зброї.

Невідкладний характер має завдання остаточного підтвердження і юридичного оформлення існуючих державних кордонів України та забезпечення їх надійного захисту Прикордонними військами та Збройними Силами України.

Спираючись на міжнародне право і використовуюючи потенціал партнерства із західними демократіями, Україна активно виступатиме за виведення із сусідніх з нею держав іноземних військ та проголошення Чорного моря зоною миру, вільною від ядерної зброї.

Забезпечення національної безпеки України вимагає узгодженості її військової політики з демографічною, еміграційною, економічною, екологічною, морською та авіаційною, космічною та інформаційною політикою. Згадані напрями державної

політики є складовими елементами концепції національної безпеки України в широкому плані.

2. Створення умов, необхідних для нормального функціонування національної економіки

Повномасштабні торговельні, виробничі та фінансові відносини з іншими державами та активне співробітництво з міжнародними організаціями є важливим фактором внутрішнього економічного розвитку України та інтегрування її національної економіки у світову. Широке міжнародне економічне співробітництво має стати способом використання зарубіжного економічного потенціалу та досвіду ринкового господарювання для прискорення реформ в Україні, здійснення структурної перебудови її національної економіки, модернізації окремих галузей виробництва та запровадження нових технологій, підвищення продуктивності праці, збільшення обсягів виробництва якісної та конкурентоздатної продукції.

3. Сприяння науково-технічному прогресу та розвитку національної культури і освіти

Україна здійснює широке науково-технічне співробітництво із розвинутими країнами світу з метою піднесення якості національних наукових досліджень та створюваних на її основі технологій, включення українського науково-технічного потенціалу до системи європейських світових обмінів. Зовнішня політика покликана створити умови, необхідні для підтримки науки, культури і освіти, збереження інтелектуального потенціалу України, повноцінного розвитку всіх сфер української культури, прискорення процесу національного відродження та розвитку вільних культурних та гуманітарних обмінів з країнами світу.

4. Участь у вирішенні глобальних проблем сучасності

Україна активно співпрацює із світовим співтовариством на універсальному, регіональному та двосторонньому рівнях у вирішенні глобальних проблем сучасності, які є спільною турботою людства: охорона навколишнього середовища, роззброєння, ліквідація неписьменності та недорозвиненості, охорона здоров'я, стихійне лихо, допомога біженцям, регулювання міграційних процесів, боротьба з наркоманією, злочинністю, тероризмом тощо.

Україна буде спрямовувати свою зовнішньополітичну діяльність на переключення матеріальних та інтелектуальних ресурсів людства передусім на потреби розвитку.

Одна з пріоритетних функцій української зовнішньої політики на цьому напрямі полягає в залученні міжнародної допомоги для подолання наслідків Чорнобильської катастрофи.

5. Підтримання контактів з українською діаспорою

Керуючись міжнародними стандартами прав людини, Україна сприятиме широкому розвитку гуманітарних та інших контактів зарубіжних українців і вихідців з України з історичною батьківщиною. З цією метою Україна підтримуватиме необхідні зв'язки з усіма державами світу, в яких проживають українці.

Україна має постійно і систематично піклуватись про забезпечення і задоволення національно-культурних, духовних, мовних та інших потреб і запитів етнічних українців, що проживають поза державним кордоном. Важливою функцією зовнішньої політики України в цьому контексті є захист прав українців в державах, що утворились на геополітичному просторі колишнього Союзу РСР.

6. Інформаційна функція

Україна має створити ефективну систему інформаційного захисту своїх національних інтересів, що передбачає проведення активної інформаційно-аналітичної роботи, спрямованої на роз'яснення своєї внутрішньої і зовнішньої політики, формування прихильного ставлення до України в парламентських, урядових і неурядових колах, збирання інформації про наміри або акції, що плануються щодо України з метою своєчасного і адекватного на них реагування, прогнозування перспективних напрямів міжнародної активності.

Головна функція зовнішньої політики України в цьому контексті полягає у подоланні штучної інформаційної ізоляції навколо неї та донесенні до України світових інформаційних потоків, забезпеченні політичних, договірно-правових та організаційно-технічних можливостей включення вітчизняних інформаційних служб в міжнародну систему обміну інформацією.

IV. Механізм здійснення зовнішньої політики

1. Ефективне здійснення зовнішньої політики вимагає наявності механізму її правового, фінансового, матеріального та кадрового забезпечення, розгалуженої інфраструктури зарубіжних органів зовнішніх зносин.

2. Під керівництвом Президента України практична реалізація зовнішньополітичної діяльності забезпечується Кабінетом Міністрів України і здійснюється Міністерством закордонних справ, іншими центральними органами державної виконавчої влади на основі Конституції і законів України.

3. Закони та інші нормативні акти України в галузі зовнішніх зносин покликані забезпечити взаємодію всіх ланок системи зовнішньополітичної діяльності, визначити рамки самоорганізації цієї системи та гарантії ефективності її функціонування.

4. З метою належного забезпечення міжнародної діяльності України її державним бюджетом передбачаються відповідні видатки, включаючи валютні ресурси.

5. Для кадрового забезпечення органів зовнішніх зносин України створюється система підготовки і перепідготовки фахівців-міжнародників. Головним навчальним закладом цієї системи має стати Український інститут міжнародних відносин при Київському університеті з виділенням його в самостійний навчальний заклад. При Міністерстві закордонних справ має бути створена Дипломатична академія для перепідготовки і підвищення кваліфікації дипломатичних кадрів середньої та вищої ланки.

6. Україна активізує свою участь в міжнародному співробітництві і розширює мережу закордонних органів зовнішніх зносин з метою більш ефективного забезпечення своїх національних інтересів відповідно до пріоритетних напрямів зовнішньої політики. При цьому кількісний склад центрального апарату МЗС і закордонних органів зовнішніх зносин необхідно довести до рівня, який був би достатнім для адекватного забезпечення зовнішньополітичних інтересів України і відповідав практиці європейських держав.

7. З метою більш активного просування зовнішньополітичних інтересів України, в т.ч. широкого ознайомлення зарубіжної громадськості з досвідом політичного, економічного, науково-технічного і культурного розвитку нашої держави необхідно створити мережу культурних центрів України, передусім в тих зарубіжних країнах, розвиток відносин з якими має пріоритетне значення. Одночасно необхідно дбати про ство-

рення широкої мережі закордонних інформаційних центрів і кореспондентських пунктів для адекватного інформаційного забезпечення зовнішньополітичної діяльності України.

8. З метою підвищення ефективності, цілеспрямованості і узгодженості здійснення зовнішньої політики України координація діяльності міністерств, інших органів державої виконавчої влади, відомств та установ у сфері зовнішніх зносин покладається на Міністерство закордонних справ України.

* * *

Ці основні напрями становлять наріжний системний елемент загальної концепції зовнішньої політики України, складовими частинами якої є детально відпрацьовані концепції відносин з окремими державами та міжнародними організаціями, а також концепції окремих функціональних напрямів зовнішньої політики України.

(Відомості Верховної Ради України. — 1993. — № 37. — Ст. 379)

[15]

Заява України у зв'язку з Договором про створення економічного союзу

24 вересня 1993 р.

Прес-служба Президента України розповсюдила заяву, яку зробив Л.Кравчук на засіданні глав держав СНД 24 вересня у Москві. У Заяві говориться:

Україна надає важливого значення поглибленню всебічного і взаємовигідного економічного співробітництва з усіма державами — учасницями Співдружності Незалежних Держав. Особливо важливими є розвиток і встановлення нових раціональних господарських зв'язків між підприємствами, усунення штучних перешкод на шляху їх прямої взаємодії.

Прагнучи далі розвивати свої відносини на основі принципів поважання державного суверенітету, рівноправності, взаємної вигоди, відмови від застосування сили, економічних чи будь-яких інших методів тиску, а також інших загально-визнаних принципів і норм міжнародного права, що їх містять установчі документи СНД, Україна брала участь у підготовці Договору про економічний союз і була ініціатором Декларації про основи економічного співробітництва держав—учасниць СНД.

Українська делегація робила все можливе, щоб внести свій конструктивний вклад у розробку такого документа, який належним чином відповідав би і зазначеним вимогам, і нормам нашого законодавства. Ми переконані, що подальший розвиток і зміцнення дружби, добросусідства, рівноправної взаємовигідної економічної взаємодії в рамках СНД, що не перешкоджає нормальним зв'язкам з іншими державами і міжнародними організаціями, відповідають докорінним національним інтересам наших народів.

Україна, з урахуванням нашого внутрішнього законодавства, заявляє про свій намір співробітничати з економічним союзом як асоційований член на основі окремої угоди відповідно до статті 30 Договору про створення економічного союзу.

(Урядовий кур'єр. — 1993. — № 145. — 28 вересня)

Розділ другий

Діяльність по реалізації зовнішньої політики України

I. ДОКУМЕНТИ З АКТУАЛЬНИХ МІЖНАРОДНИХ ПРОБЛЕМ ТА ДВОСТОРОННІХ ВІДНОСИН

[16]

Заява Президії Верховної Ради Української РСР

14 січня 1991 р.

Керуючись положеннями Конституції УРСР, Декларації про державний суверенітет України, договорів між УРСР та іншими радянськими республіками,

спираючись на Статут ООН, Загальну декларацію прав людини, Гельсінський заключний акт та інші документи Наради з безпеки та співробітництва в Європі,

підтверджуючи прагнення побудувати правову демократичну Українську державу та намір розвивати міждержавні відносини України на основі принципів суверенної рівності, невтручання у внутрішні справи, відмови від застосування сили,

Президія Верховної Ради Української РСР:

— заявляє про своє глибоке занепокоєння розвитком подій в останні дні у Литві та навколо неї;

— виступає за забезпечення конституційного порядку, поваги до закону в будь-якому регіоні;

— підтримує законно обрані органи державної влади в республіках і стоїть на позиції, що будь-які насильницькі дії проти національної державності з боку політичних партій, громадських та інших угруповань є протизаконними;

— вважає неприпустимим використання на території будь-якої республіки військової сили для вирішення внутрішньополітичних і міжнаціональних конфліктів без згоди законних органів влади республіки. Такі дії суперечать Конституції та іншим законодавчим актам СРСР, Конституціям і Деклараціям про державний суверенітет республік. Протиріччя, які виникають у процесі формування нової співдружності народів СРСР, повинні вирішуватись виключно мирними засобами, політичними методами;

— вважає аморальними та протиправними дії, які призводять до міжнаціональних конфліктів, порушень прав людини, засуджує дискримінацію людей за національною ознакою.

Президія Верховної Ради Української РСР закликає всіх причетних до конфлікту в Литовській Республіці не допустити його ескалації і зробити все можливе для його мирного врегулювання.

На цьому складному етапі нашої історії хай переможе розум та почуття відповідальності кожної людини і кожного народу.

(Відомості Верховної Ради України. — 1991. — № 5. — Ст. 36).

[17]

Прес-конференція Л.Кравчука

31 січня 1991 р.

У Давосі (Швейцарія) відкрився Всесвітній економічний форум. Серед його учасників — відомі політичні діячі та економісти Європи, Азії, Північної і Південної Америки.

Безперечно, важливою подією дня стала прес-конференція Голови Верховної Ради Української РСР Л.Кравчука для представників світових засобів масової інформації, які тут акредитовані.

На початку прес-конференції Л.Кравчук зробив коротку заяву, в якій охарактеризував сучасний політичний та соціально-економічний стан у республіці, ті кроки, які вже зроблені на шляху реалізації прийнятої Верховною Радою Української РСР Декларації про державний суверенітет України, виклав свої думки про місце України у сучасному міжнародному співтоваристві.

Потім Голова Верховної Ради Української РСР відповів на численні запитання журналістів. Їх особливо цікавили практичні проблеми та шляхи реалізації суверенітету України в майбутньому, особливо в сфері економіки, принципи побудови нового Союзу суверенних держав, відносини між республіками і Центром, ставлення Українського парламенту до подій у Прибалтиці.

Цікава розмова відбулась про Україну, її багату історію, культуру, традиції українського народу, про складний, але сповнений надій сьогоднішній день.

У цілому прес-конференція пройшла в атмосфері відвертості, широкій зацікавленості та взаєморозуміння.

Увечері цього ж дня відбулася урочиста церемонія відкриття Всесвітнього економічного форуму — “неформальної зустрічі лідерів світової економіки-91”, як назвали цю подію

деякі журналісти. У вступному слові президент форуму Клаус Шваб висловив сподівання, що буде зроблено ще один важливий крок до зміцнення економічного співробітництва всіх зацікавлених країн, які закладуть міцну основу стабільності та процвітання в усьому світі.

(Відомості Верховної Ради України. — 1991. — № 7)

[18]

Постанова Верховної Ради Української РСР

Про Заяву Верховної Ради Української РСР

5 лютого 1991 р.

Верховна Рада Української Радянської Соціалістичної Республіки постановляє:

Заяву Верховної Ради Української РСР щодо резолюції 45-ї сесії Генеральної Асамблеї ООН про міжнародне співробітництво в подоланні наслідків аварії на Чорнобильській АЕС схвалити.

Заява Верховної Ради Української РСР

Верховна Рада Української РСР сприймає одностайне схвалення 45-ю сесією Генеральної Асамблеї ООН резолюції про міжнародне співробітництво в подоланні наслідків аварії на Чорнобильській АЕС як підтвердження світовим співтовариством готовності мобілізувати зусилля на вирішення комплексу проблем, пов'язаних з найбільшою технологічною та екологічною катастрофою сучасності. Ми вдячні всім країнам — членам ООН, які підтримали це важливе для нас рішення і продемонстрували рішучість зробити реальний внесок у розвиток міжнародної співпраці на основі загальнолюдських цінностей і нового політичного мислення.

Особливого значення набувають конкретні положення резолюції, в яких стверджується ідея широкого, не пов'язаного жодними ідеологічними чи блоковими обмеженнями міжнародного співробітництва з проблем Чорнобиля. Реалізація цих положень дасть можливість налагодити ефективну взаємодію органів, спецустанов і організацій системи ООН, дозволить їм зробити суттєвий внесок у виконання великої і довгострокової роботи в подоланні наслідків аварії. Важливу роль при цьому матимуть постійні контакти з Генеральним секретарем ООН

Пересом де Куельяром і Секретаріатом ООН, які сприяють вирішенню чорнобильських проблем.

26 квітня для нас — день пам'яті і скорботи. Але Чорнобиль — не тільки пам'ять про трагічні події 1986 року. Чорнобиль — свідчення співчуття і милосердя. Це підтверджує моральна і матеріальна підтримка, яка сьогодні надходить до нас із усіх кінців світу. Ми вдячні всім, хто прийшов на допомогу українському народові у важку годину.

Чорнобиль — трагедія, але водночас і суворий урок, який має стати орієнтиром у визначенні морального та соціального рівня відповідальності всіх нас як перед нинішніми, так і перед прийдешніми поколіннями. Ця відповідальність зобов'язує і примушує об'єднати зусилля, щоб спільно діяти в ім'я врятування життя на планеті. Резолюція ООН — крок у цьому напрямі. Верховна Рада УРСР всебічно сприятиме реалізації її положень.

Верховна Рада УРСР звертається до народів усіх країн світу, до їх парламентів та урядів, до міжнародних урядових і неурядових організацій, до громадськості та окремих осіб із закликом зробити все можливе для найефективнішого втілення в життя положень згаданої резолюції, надання всебічної допомоги Україні в подоланні наслідків аварії на ЧАЕС.

(Відомості Верховної Ради України. — 1991. — № 9. — Ст. 78)

[19]

Постанова Президії Верховної Ради Української РСР

Про Заяву Президії Верховної Ради Української РСР з приводу конфлікту між Азербайджаном і Вірменією

17 травня 1991 р.

Президія Верховної Ради Української РСР постановляє:

1. Схвалити Заяву Президії Верховної Ради Української РСР з приводу конфлікту між Азербайджаном і Вірменією.

2. Доручити Кабінету Міністрів Української РСР вжити заходів щодо виконання Постанови Верховної Ради Української РСР "Про проходження строкової військової служби громадянами Української РСР та використання працівників

правоохоронних органів республіки за її межами” від 30 липня 1990 р. і до 15 червня 1991 р. проінформувати Президію Верховної Ради Української РСР.

(Відомості Верховної Ради УРСР. — 1991. — № 26. — Ст. 306)

[20]

Заява Верховної Ради Української РСР

5 липня 1991 р.

Верховна Рада Української Радянської Соціалістичної Республіки із занепокоєнням сприйняла заяву румунського парламенту “Про пакт Ріббентропа — Молотова і його наслідки для Румунії”, в якій фактично висунуто територіальні претензії до України.

Мова йде про Північну Буковину та Подунав'я — українські землі, споконвіку заселені нашими предками. Поділ українських територій між сусідніми з Україною державами, чуже панування на українських землях не змогли знищити національну ідентичність нашого народу, зупинити рух українців до об'єднання в єдиній соборній державі.

Україна ніколи не визнавала румунської окупації української частини Бессарабії, що відбулася в січні 1918 року, засуджувала окупацію Північної Буковини, здійснену в листопаді 1918 року всупереч ясно висловленої волі її населення, яке прагнуло до возз'єднання з Україною.

Не існує жодного документа, в якому Україна відступила б від свого принципового курсу на визволення згаданих українських земель від іноземного панування. Натомість широкий розголос і підтримку світової громадськості набули виступи населення українських придунайських земель та Північної Буковини за приєднання до Української РСР, їх боротьба проти політики насильницької румунізації, за збереження української мови і культури, національних традицій і побуту.

Визнання незаконності пакту Ріббентропа — Молотова не може бути підставою для виправдання протиправного включення в минулому українських земель до складу Румунії та будь-яких посягань на них тепер і в майбутньому.

Драматичні події червня 1940 року об'єктивно створили умови для здійснення прагнень українського народу. Повернення українських придунайських земель і Північної Буковини Українській РСР увійшло в національну свідомість україн-

ського народу, в його історію та сучасність як акт справедливості. Таким воно залишиться назавжди.

Остаточна ліквідація іноземного панування на українських землях стала складовою післявоєнного врегулювання в Європі. Державні кордони України були визначені на Паризькій мирній конференції 1946 року і зафіксовані в Мирному Договорі з Румунією 1947 року.

Таким чином існуючий державний кордон між Україною та Румунією — не результат пакту Ріббентропа — Молотова, а підсумок післявоєнного мирного врегулювання, яке було підтверджено в Гельсинському заключному акті та інших документах НБСЄ.

Верховна Рада Української РСР розцінює заяву, схвалену парламентом Румунії, як таку, що суперечить духу та букві Гельсинкі, спонукає до перегляду повоєнних кордонів, заперечує право українського народу бути господарем на своїй території.

Верховна Рада Української РСР рішуче заявляє, що Українська РСР відкидає будь-які претензії на її землі, звідки й від кого б такі претензії не виходили.

Верховна Рада Української РСР підтверджує, що Українська РСР відкрита для розвитку двосторонніх відносин з Румунією на засадах загально визнаних принципів міжнародного права.

(Відомості Верховної Ради УРСР. — 1991. — № 26. — Ст. 475)

[21]

Постанова Президії Верховної Ради України

Про визнання державної незалежності Литовської Республіки

26 серпня 1991 р.

Президія Верховної Ради України постановляє:

1. У зв'язку з рішенням Верховної Ради Литовської Республіки про проголошення державної незалежності визнати державну незалежність Литовської Республіки.

2. Міністерству закордонних справ України провести відповідні переговори і підписати Угоду про встановлення дипломатичних відносин між Україною і Литовською Республікою.

(Відомості Верховної Ради України. — 1991. — № 40. — Ст. 533)

[22]

Постанова Президії Верховної Ради України

**Про визнання державної незалежності
Латвійської Республіки**

26 серпня 1991 р.

Президія Верховної Ради України постановляє:

1. У зв'язку з рішенням Верховної Ради Латвійської Республіки про проголошення державної незалежності визнати державну незалежність Латвійської Республіки.

2. Міністерству закордонних справ України провести відповідні переговори і підписати Угоду про встановлення дипломатичних відносин між Україною і Латвійською Республікою.

(Відомості Верховної Ради України. — 1991. — № 40. — Ст. 534)

[23]

Постанова Президії Верховної Ради України

**Про визнання державної незалежності
Естонської Республіки**

26 серпня 1991 р.

Президія Верховної Ради України постановляє:

1. У зв'язку з рішенням Верховної Ради Естонської Республіки про проголошення державної незалежності визнати державну незалежність Естонської Республіки.

2. Міністерству закордонних справ України провести відповідні переговори і підписати Угоду про встановлення дипломатичних відносин між Україною і Естонською Республікою.

(Відомості Верховної Ради України. — 1991. — № 40. — Ст. 535)

[24]

**Звернення Верховної Ради України до ООН
та урядів країн світу про подання допомоги
у вирішенні чорнобильської проблеми**

29 жовтня 1991 р.

Чорнобильська катастрофа 1986 року була найбільшою технологічною катастрофою в історії людства, яка показала всьому світові, до якої фатальної межі він наблизився внаслідок

док безпрецедентного нарощування ядерних потужностей, зумовленого військово-промисловим комплексом.

За останні п'ять років у світі відбулися великі політичні зміни, результатом яких стало активне ядерне роззброєння, довіра, прагнення до плідного співробітництва.

Розуміючи це і визнаючи, що Чорнобильська АЕС залишається глобальною загрозою для всього світу, парламент України прийняв рішення про виведення з експлуатації цієї станції до 1995 року.

Однак пожежа в жовтні 1991 року, що викликала різко негативну реакцію світової громадськості, поставила на порядок денний питання про негайне зупинення Чорнобильської атомної електростанції.

Незалежна Україна і її парламент розуміють свою відповідальність перед світовою громадськістю. Разом з тим надзвичайна складність науково-технічних проблем, повна відсутність світового досвіду виведення з експлуатації АЕС і захоронення відпрацьованого палива, а також і економічні труднощі не дають можливості Україні самостійно вирішити цю проблему і змушують звернутися до Організації Об'єднаних Націй та урядів країн світу за поданням допомоги.

Від імені народу України, від імені всіх, хто постраждав від аварії, дбаючи про глобальну безпеку, Верховна Рада незалежної України просить Організацію Об'єднаних Націй виступити ініціатором створення науково-технічної програми виведення атомної електростанції з експлуатації та спеціального фонду цілеспрямованого комплексного вирішення цієї проблеми.

Реалізація програми "Чорнобиль" передовими світовими компаніями на конкурсній основі дозволила б уперше розв'язати складні науково-технічні завдання виведення з експлуатації Чорнобильської АЕС, знешкодження саркофага як найбільш небезпечного ядерного об'єкта, а також стала б міцним фундаментом для багатостороннього співробітництва на сучасному науково-технічному рівні, допомогла б набуту людству унікального досвіду.

Верховна Рада України сподівається, що всі країни світу, в першу чергу ядерні, підтримають цю гуманну ініціативу.

(Відомості Верховної Ради України. — 1991. — № 52. — Ст. 759)

Постанова Президії Верховної Ради України

Про міжпарламентську депутатську комісію (групу) України та РРФСР

31 жовтня 1991 р.

Виходячи з положень двостороннього Договору між Українською Радянською Соціалістичною Республікою і Російською Радянською Федеративною Соціалістичною Республікою від 19 листопада 1990 року та на виконання доручення Верховної Ради України Президія Верховної Ради України постановляє:

1. Схвалити основні положення проекту Концепції організації діяльності міжпарламентської депутатської комісії (групи) України та РРФСР.

2. Погодитись з пропозицією щодо регламенту роботи міжпарламентської депутатської комісії (групи) України та РРФСР.

3. Утворити українську частину міжпарламентської депутатської комісії з числа народних депутатів України у кількості 11 осіб (персональний склад додається).

4. Доручити Секретаріату Верховної Ради України створити умови для організації роботи комісії та її апарату.

Склад української частини міжпарламентської депутатської комісії (групи) України та РРФСР

Горинь Богдан Миколайович — заступник Голови Комісії Верховної Ради України у закордонних справах.

Дашивець Григорій Арсентійович — голова колгоспу імені XXII з'їзду КПРС Слов'янського району Донецької області.

Деркач Ігор Степанович — член Комісії Верховної Ради України з питань оборони і державної безпеки.

Корнеєв Альберт Васильович — заступник Голови Комісії Верховної Ради України з питань державного суверенітету, міжреспубліканських і міжнаціональних відносин.

Корнієнко Леонід Якович — заступник Міністра економіки України.

Крижанівський Володимир Петрович — голова підкомісії по узгодженню республіканського законодавства з міжнародними стандартами в галузі прав людини Комісії Верховної Ради України у правах людини.

Марков Борис Іванович — голова підкомісії з питань створення ринку праці Комісії Верховної Ради України з питань економічної реформи і управління народним господарством.

Матвієнко Анатолій Сергійович — Голова Комісії Верховної Ради України у справах молоді.

Севастьянов Володимир Іванович — заступник начальника учбового відділу Сімферопольського військового об'єднання.

Стецьків Тарас Степанович — член Комісії Верховної Ради України у питаннях законодавства і законності.

Череп Валерій Іванович — Голова Комісії Верховної Ради України з питань будівництва, архітектури та житлово-комунального господарства.

(Відомості Верховної Ради України. — 1991. — № 53. — Ст. 805)

[26]

Постанова Президії Верховної Ради України

Про Заяву Президії Верховної Ради України про Договір про звичайні збройні сили в Європі 1990 року

22 листопада 1991 р.

Президія Верховної Ради України постановляє:

Схвалити текст Заяви Президії Верховної Ради України про Договір про звичайні збройні сили в Європі 1990 року (додається).

Заява Президії Верховної Ради України Про Договір про звичайні збройні сили в Європі 1990 року

Керуючись цілями і завданнями Народи з безпеки і співробітництва в Європі,

підтверджуючи відданість ідеї встановлення безпечного та стабільного миру на європейському континенті,

усвідомлюючи нагальну потребу збалансування звичайних збройних сил в Європі на нижчих, ніж досі, рівнях,

Президія Верховної Ради України:

1. Підтримує Договір 1990 року про звичайні збройні сили в Європі, закликає до його якнайшвидшої ратифікації та імплементації усіма учасниками.

2. Наголошує, що Україна, як одна з держав- правонаступниць колишнього Союзу РСР, вважає обов'язковим виконан-

ня положень Договору щодо усіх звичайних збройних сил, що перебувають на її території, включаючи передбачені Договором процедури інспекції та контролю. Збройні Сили України підпадають під дію Договору.

3. Заявляє про готовність України розпочати консультації або переговори з усіма зацікавленими сторонами, включаючи й відповідні структури колишнього Союзу РСР, для забезпечення повного виконання положень Договору.

4. Підтверджує відданість України продовженню процесу контролю над звичайними озброєннями і виходить з того, що безпосередня участь України в цьому процесі, включаючи переговори, сприятиме зміцненню європейської стабільності і безпеки, у тому числі і безпеки України.

5. Зазначає, що безпосередня участь України в процесі НБСЕ є важливою для виконання нею зобов'язань, що випливають з положень Договору.

(Відомості Верховної Ради України. — 1991. — № 5. — Ст. 49)

[27]

Постанова Президії Верховної Ради України

Про визнання державної незалежності Республіки Словенії

11 грудня 1991 р.

Президія Верховної Ради України постановляє:

У зв'язку з прийняттям Парламентом Республіки Словенії Декларації про незалежність і волевиявленням народу Словенії визнати державну незалежність Республіки Словенії і встановити з нею дипломатичні відносини у повному обсязі.

(Відомості Верховної Ради України. — 1991. — № 10. — Ст. 147)

[28]

Постанова Президії Верховної Ради України

Про визнання державної незалежності Республіки Хорватії

11 грудня 1991 р.

Президія Верховної Ради України постановляє:

У зв'язку з прийняттям Парламентом Республіки Хорватії Декларації про незалежність і волевиявленням народу Хор-

патії визнати державну незалежність Республіки Хорватії і встановити з нею дипломатичні відносини у повному обсязі.
(Відомості Верховної Ради України. — 1991. — № 10. — Ст. 148)

[29]

Звернення Верховної Ради України до Міжнародного Олімпійського Комітету

18 грудня 1991 р.

1 грудня 1991 року 53-мільйонний народ України, дотримуючи міжнародно-правових норм і продовжуючи вікову традицію національного державотворення, демократичним і мирним шляхом на основі всеукраїнського референдуму проголосив державну незалежність України.

З того дня Україну як незалежну державу визнали 15 країн світу, серед яких Канада і Великобританія, Польща і Чехословаччина, Болгарія і Угорщина, Індія і Туреччина. Чимало інших держав мають намір зробити це найближчим часом.

Наша держава є членом і одним із фундаторів Організації Об'єднаних Націй та інших міжнародних організацій. В Україні під керівництвом національних федерацій нині успішно розвиваються всі олімпійські види спорту та масовий спортивний рух. Імена видатних українських спортсменів і провідних тренерів широко відомі в багатьох країнах світу. З 1952 року спортсмени України не пропустили жодної Олімпіади і здобули понад 400 медалей, у тому числі — 177 золотих.

В Україні створений і активно діє Національний Олімпійський Комітет.

Враховуючи вищевикладене і у зв'язку з припиненням існування Союзу Радянських Соціалістичних Республік як держави, Верховна Рада України звертається до Міжнародного Олімпійського Комітету з проханням визнати Національний Олімпійський Комітет України і допустити Олімпійську збірну команду України до участі в Олімпійських Іграх 1992 року.

Верховна Рада України висловлює впевненість, що позитивне рішення Міжнародного Олімпійського Комітету щодо визнання Національного Олімпійського Комітету України дасть змогу багатотисячному загону спортсменів та національним збірним командам України брати активну і повноцінну участь у міжнародному олімпійському русі, долучитися до його визнаних людством високих цінностей, пропагувати та поширювати їх, сприятиме піднесенню авторитету Національ-

ного Олімпійського Комітету України, допоможе поширенню на планеті гуманістичних ідеалів олімпійського руху.

(Відомості Верховної Ради України. — 1991. — № 12. — Ст. 175)

[30]

Звернення Прем'єр-міністра України В.Фокіна до світових фінансових кіл

31 січня 1992 р.*

Україна, незалежність якої була 1 грудня 1991 року підтверджена її багатонаціональним 52-мільйонним народом і визнана більшістю країн світу,

будучи країною-фундатором ООН і багатьох всесвітніх економічних організацій,

неухильно дотримуючись як своїх міжнародних зобов'язань, так і тих, що успадковані від Союзу РСР,

4 грудня 1991 року підписала разом з іншими державами — членами колишнього СРСР Договір про правонаступництво щодо державного зовнішнього боргу та активів Союзу РСР.

Тим самим Україна взяла на себе беззастережне зобов'язання відшкодувати частину зовнішнього боргу СРСР через банк для зовнішньоекономічної діяльності, який перетворився за Договором в уповноваженого агента по обслуговуванню боргу.

Прагнучи неухильно дотримуватися букви і духу Договору, Україна вирішила вступити до Міжнародного валютного фонду та Всесвітнього банку реконструкції і розвитку. Разом з експертами цих провідних міжнародних організацій Уряд України складає вперше в історії нашої держави платіжний баланс, визначає ліміт зовнішньої заборгованості для затвердження Верховною Радою України.

В умовах надзвичайно жорсткої економічної кризи, гіперінфляції, зубожіння широких верств населення Уряд намагається вишукати необхідні валютні кошти для своєчасної сплати частки боргу. Терміново створюється система стимулювання експорту, засновано Експортно-імпортний банк України, зміцнюється система національного митного контролю.

Але викликають занепокоєння дії інших Сторін по Договору від 4 грудня 1991 року. Без участі повноважного представника Уряду України представники Росії, Білорусії, Казах-

* Дата опублікування.

стану та інших країн— правонаступниць СРСР прийняли Статут Міждержавної Ради, яка за Договором правочинна приймати рішення по обслуговуванню боргу. Діяльність Міждержавної Ради фактично суперечить Договору. В односторонньому порядку привласнюються закордонні і внутрішні золотовалютні активи, нерухомість і майно за кордоном Союзу РСР, відомості про які до теперішнього часу не відомі іншим державам- правонаступницям. Маючи згідно з самочинно прийнятим Статутом 61,1% голосів, Російська Федерація має реальну можливість свої дії “легалізувати” рішеннями Міждержавної Ради.

Наприкінці минулого року було прийнято рішення Міждержавної Ради про припинення поточних операцій Зовніш-економбанку СРСР, що завдало великої шкоди економічним інтересам України.

Виступаючи за рівноправність у вирішенні цих питань, Україна не може погодитися з диктатом однієї держави, яким би великим не був її потенціал. Тому Україна звертається до світових фінансових кіл з проханням про:

1. Виділення із загальної суми заборгованості колишнього Союзу РСР у вільно конвертованій валюті 16,37% для самостійного обслуговування Україною, що відповідає положенням Договору від 4 грудня 1991 року (стаття 3).

2. Надання безпосередньої можливості Національному банку України та Експортно-імпортному банку України брати участь у всіх видах фінансових операцій на світовому ринку для своєчасного виконання боргових зобов'язань і забезпечення розвитку ринкової економіки України.

3. Визнання та сприяння реалізації права власності України на 16,37% всіх видів активів колишнього СРСР як на його території, так і за її межами, що буде необхідною гарантією виконання Україною своїх міжнародних фінансових зобов'язань. Одним з таких заходів — припинення права власності Росії на активи колишнього СРСР за кордоном до її фінансової реформи — між державами- правонаступницями.

Відповідно до пропозицій Уряд України пропонує створити комітет з ліквідації у Києві 19 лютого 1992 року. До його складу запрошено представників кредиторів, МВФ та Всесвітнього банку.

З глибокою повагою Державний міністр України В. Фокін
(Голос України. - № 31 - 1992 - 31 січня)

Заява Верховної Ради України

З приводу подій у Республіці Молдова

6 березня 1992 р.

Верховна Рада України виражає серйозну тривогу у зв'язку з крайнім загостренням ситуації у Придністров'ї Республіки Молдова.

У районах конфлікту проводяться багаточисельні затримання, захоплення зброї і заручників. Страждає мирне населення. Знову ллється кров, розпалюється недовіра і ворожнеча.

Верховна Рада України підтверджує повагу до суверенітету Республіки Молдова і впевненість у тому, що усі складні проблеми у цій республіці, включаючи питання додержання прав національних меншин, повинні вирішуватися мирним способом. Ескалацію насильства і масові порушення прав людини вважаємо аморальними і незаконними.

Верховна Рада України заявляє:

1. Верховна Рада, президент Республіки Молдова повинні негайно вжити заходів, які виключали б використання зброї у вирішенні політичних і національних проблем.

2. Порушення прав людини повинні бути припинені, з чийої б сторони вони не здійснювалися.

Проявом гуманності буде звільнення полонених.

3. Альтернативи мирному і цивілізованому вирішенню існуючих у Молдові проблем немає.

Верховна Рада України підтверджує свою готовність сприяти мирному урегулюванню жорстокої конфронтації.

Прийнято на п'ятій сесії Верховної Ради України

(Відомості Верховної Ради України. — 1992. — № 22. — Ст. 314)

Постанова Президії Верховної Ради України

Про текст Заяви Президії Верховної Ради України з приводу збройного конфлікту в Республіці Молдова

27 березня 1992 р.

Президія Верховної Ради України постановляє:

Схвалити текст Заяви Президії Верховної Ради України з приводу збройного конфлікту в Республіці Молдова.

Заява

Президії Верховної Ради України з приводу збройного конфлікту в Республіці Молдова

Незважаючи на зусилля Верховної Ради України та парламентів інших держав СНД та НБСЄ, спрямовані на мирне врегулювання конфлікту в Республіці Молдова, ситуація різко загострюється, військові дії стали реальністю і можуть набрати як для Молдови, так і для сусідніх держав, і насамперед для України, загрозливого характеру. У тому пересвідчилися делегації парламентаріїв України, які відвідали Республіку Молдова.

Президія Верховної Ради України ще раз закликає конфліктуючі озброєні сторони негайно припинити військові дії, реалізувати домовленість, досягнуту між ними Узгоджувальним протоколом від 18 березня 1992 р., розвести озброєні формування і сісти за стіл переговорів. На нашу думку, першим кроком до мирного врегулювання повинен бути обмін всіма затриманими з обох сторін.

Вважаємо недопустимим участь у конфлікті будь-якої третьої сторони.

Президія Верховної Ради України ще раз підтверджує свою готовність сприяти мирному врегулюванню конфронтації і пропонує визначити посередника з держав — членів ООН, НБСЄ або СНД. Звертаємо увагу парламентів європейських держав на реальну можливість розгортання серйозного воєнного конфлікту в центрі Європи.

Кров, яка сьогодні ллється у сусідній країні, людські смерті і страждання, тисячі біженців, які з'явилися на українській землі, загроза воєнної ескалації, негативні економічні наслідки безглуздої війни не можуть залишити нас байдужими.

(Відомості Верховної Ради України. — 1992. — № 26. — Ст. 380)

[33]

Постанова Президії Верховної Ради України

Про неправомірність дій керівництва Об'єднаних Збройних Сил СНД

9 квітня 1992 р.

Президія Верховної Ради України відзначає, що, ігноруючи Указ Президента України від 5 квітня ц. р. про створення Військово-Морських Сил України, мінські домовленості від

30 грудня минулого року, керівництво Об'єднаних Збройних Сил СНД грубо втрутилось у внутрішні справи суверенної держави, вдалось до неправомірних дій щодо Чорноморського флоту, розташованого на території України, і військовослужбовців, які присягнули на вірність Україні.

Про це свідчить наказ Головнокомандуючого Об'єднаними Збройними Силами СНД Шапошнікова Є. І. на виконання Указу Президента Російської Федерації від 7 квітня ц. р. про переведення під юрисдикцію Російської Федерації Чорноморського флоту, в якому він дав прямі вказівки щодо практичної реалізації цього Указу.

Такі безвідповідальні і неправомірні акції, неповага до законних прав України як морської держави мати свої Військово-Морські Сили, небажання цивілізованими методами вирішувати назрілі проблеми все більше переконують, що Шапошніков Є. І. своїми практичними діями створює конфліктну ситуацію, нехтує інтереси всіх країн — учасниць СНД.

Виходячи з цього Президія Верховної Ради України постановляє:

Засудити як протиправні, спрямовані на недоторканність суверенітету України, на пряме і безцеремонне втручання у її внутрішні справи дії Головнокомандуючого Об'єднаними Збройними Силами СНД Шапошнікова Є. І. щодо Чорноморського флоту.

Запропонувати Президенту України Кравчуку Л. М. висловити недовіру Шапошнікову Є. І. і звернутися до глав держав СНД щодо його невідповідності посаді Головнокомандуючого Об'єднаними Збройними Силами СНД.

(Відомості Верховної Ради України. — 1992. — № 29. — Ст. 413)

[34]

Заява Верховної Ради України

10 квітня 1992 р.

Верховна Рада України глибоко занепокоєна останніми виступами і діями деяких керівників Росії щодо України, її державного суверенітету. Особливу тривогу викликали висловлювання Віце-Президента Росії О. Руцкого, який, перебуваючи на нашій землі, закликав до виходу Криму зі складу України, поставив під сумнів її територіальну цілісність і недоторканність кордонів.

Майже одночасно Президент Росії Б. Єльцин підписав Указ про перехід під юрисдикцію Російської Федерації всього Чорноморського флоту, отже, і тієї його частини, яка дислокується в Україні і відповідно до Постанови Верховної Ради України від 24 серпня 1991 року знаходиться під юрисдикцією Української держави.

Нас не можуть не бентежити згадані події, оскільки вони об'єктивно спрямовані на розвал добросусідських українсько-російських відносин, дестабілізацію ситуації в Україні, де зберігається політичний і національний спокій.

Якщо б Україна стала на такий шлях, вона, в свою чергу, могла б заявити про своє право на частку Балтійського, Північного, Тихоокеанського флотів і Каспійської флотилії, а також висунути претензії щодо населених українцями суміжних з Україною територій.

Ще раз заявляємо, що Україна не має ні до кого територіальних претензій, але й не сприймає їх на свою адресу.

Україна згідно з домовленостями в рамках СНД буде власні збройні сили, в тому числі і військово-морські. Маючи право на успадкування своєї частки від усього Військово-Морського Флоту колишнього СРСР, вона претендує на частину Чорноморського флоту, приписану до її портів. А це значно менше внеску України у розбудову Військово-Морських Сил колишнього СРСР.

Загострення відносин між Україною та Росією відволікає зусилля народів від побудови демократичного, громадянського суспільства, здійснення економічних і соціальних реформ, спрямованих на забезпечення добробуту громадян України і Росії.

Верховна Рада України виходить з того, що незаперечним пріоритетом зовнішньої політики Української держави є дружні відносини з Росією відповідно до загальновизнаних норм міжнародного права, зокрема невтручання у внутрішні справи, територіальна цілісність, недоторканність кордонів, вирішення спірних питань ненасильницькими політичними засобами, забезпечення прав людини.

В наших спільних інтересах розв'язувати проблеми, що виникають в українсько-російських відносинах, в дусі співробітництва, довіри та добросусідства.

(Відомості Верховної Ради України. — 1992. — № 22. — Ст. 406)

**Звернення державної делегації України
на міждержавних переговорах
щодо Чорноморського флоту**

29 квітня 1992 р.*

За спільною домовленістю між Україною і Російською Федерацією 29—30 квітня ц. р. в Одесі відбудуться міждержавні переговори щодо Чорноморського флоту.

Враховуючи ситуацію, яка склалась навколо цього питання, державна делегація України звертається до Рад усіх рівнів, представників Президента України в областях, містах і районах, політичних партій, організацій і рухів, Військової Ради, командирів з'єднань, частин, підрозділів, всього особового складу Чорноморського флоту, працівників преси, радіо і телебачення повсюдно забезпечити на час переговорів нормальну атмосферу, утриматись від політичних заяв, незважених повідомлень, виступів чи інших дій щодо Чорноморського флоту та Криму в цілому.

Делегація вважає, що такі складні питання мають глибоко і всебічно обговорюватись шляхом міждержавних переговорів у нормальній, спокійній обстановці, шляхом вияснення позицій і пошуку прийнятих рішень, без будь-якого силового тиску.

(Голос України. — 1992 р. — № 76. — 29 квітня)

Постанова Верховної Ради України

**Про Звернення Верховної Ради України
до Північно-Атлантичної Асамблеї (ПАА)**

3 червня 1992 р.

Верховна Рада України постановляє:

Схвалити Звернення Верховної Ради України до Північно-Атлантичної Асамблеї (ПАА) (додається).

---

* Дата опублікування.

Звернення Верховної Ради України до Північно-Атлантичної Асамблеї (ПАА)

З розпадом СРСР для України настав довгоочікуваний час будівництва власної незалежної демократичної держави. До сьогодні Україна з її 52-мільйонним населенням залишається одним з небагатьох регіонів спокою і миру на території колишнього Союзу, позбавлених будь-яких конфліктів на національній основі, що має велике значення для стабільності та безпеки на Європейському континенті. Цьому сприяє державна політика України, яка спирається на національне законодавство, де гарантовані права та свободи людини і національних меншин, та на норми міжнародного права, зокрема на Гельсинські та Віденські угоди.

Будівництво демократичної держави, проведення економічних реформ в Україні останнім часом серйозно ускладнюються втручанням у внутрішні справи України з боку Росії, спробами втягнути Україну у територіальні спори, що особливо виявилось у загостренні політичної ситуації навколо Криму.

Прийняття Верховною Радою Російської Федерації 21—22 травня 1992 року Постанови “Про правову оцінку рішень вищих органів державної влади РРФСР щодо зміни статусу Криму, прийнятих у 1954 році” та Заяви до Верховної Ради України змушує Україну привернути увагу ПАА до виявів правового нігілізму в міждержавних відносинах з боку Росії та незаконного скасування нею правових актів колишнього СРСР. Всі зміни кордонів України були відповідно конституційовані законодавством України, Росії і колишнього Союзу. Як незалежна держава Україна, складовою частиною якої є Крим, визнана сьогодні в існуючих кордонах державами світу, в тому числі і Росією.

Верховна Рада України розглядає вищезгадану Постанову Російської Федерації як таку, що не має юридичної сили і не породжує будь-яких правових наслідків для України. Питання статусу і долі Криму як складової частини України не може бути предметом будь-яких міждержавних переговорів.

Однак прийнята Верховною Радою Російської Федерації Постанова є загрозою для подальшого дотримання іншими державами Європи загальноприйнятих норм міжнародного права, Статуту ООН, угод в рамках Гельсинського процесу. Росія в односторонньому порядку скасувала Акт від 1954 року стосовно Криму, який є одним із багатьох аналогічних актів, що були прийняті в колишньому Союзі щодо територіальних

питань. Йдучи за такою логікою, Україна мала б ставити питання про скасування постанов колишнього Союзу РСР, наприклад, "Про врегулювання кордонів Української РСР з Російською РФСР і Білоруською РСР" від 16 жовтня 1925 року, за якими від України до Росії відійшли обширні українські землі, в тому числі Гайворонський, Путивльський і Новоскольський повіти Курської губернії, Острозький, Богучарський, Бірґоченський — Воронежської, Таганрозький — Донецької області, Тимрюкський і Єйський — Кубанської, де українці становили від 51 до 90 відсотків загальної кількості населення.

Одначе подібний підхід неминуче призвів би до ланцюгової реакції перегляду кордонів між державами і в результаті — до катастрофічних конфліктів у Європі та світі. Усвідомлюючи це, Україна твердо стоїть на позиції дотримання загальноприйнятих норм міжнародного права, Статуту ООН, угод в рамках Гельсінського процесу і розраховує на те, що ПАА сприятиме уникненню насильного втягування України у територіальні спори з Росією, збереженню цілісності території і недоторканності кордонів України.

За схемою, що вже використовувалась структурами колишнього СРСР стосовно Прибалтійських держав, парламент Росії сьогодні пробує мотивувати своє втручання у внутрішні справи України тим, що в Криму нібито має місце порушення прав російського населення. Такими закидами безпідставно спекулюють створені і підтримувані з Росії на території Криму шовіністичні організації, діяльність яких спрямована на відокремлення Криму від України. Україна дотримує своєї Конституції, яка гарантує права і свободи всіх громадян незалежно від національності, і категорично відкидає звинувачення щодо порушення прав російського чи іншого населення в Україні.

У зв'язку з цим Україна звертається до ПАА з проханням послати в Україну відповідну комісію для з'ясування фактичного стану справ.

Україна гарантує максимальне сприяння безперешкодній роботі цієї комісії.

(Відомості Верховної Ради України. — 1992. — № 33. — Ст. 482)

**Привітання Всесвітній Конференції ООН
з питань навколишнього середовища і розвитку
(Бразилія, 3—14 червня 1992 р.)**

5 червня 1992 р.

Верховна Рада України вітає учасників Всесвітньої Конференції ООН з питань навколишнього середовища і розвитку. Ми переконані, що тільки на засадах широкого міжнародного співробітництва людство зможе вирішувати все більш складні сьогоденні та майбутні проблеми охорони довкілля. Спільними зусиллями мусимо зберегти мир, зміцнити взаєморозуміння та довір'я між народами, забезпечити стійкий розвиток усіх країн.

Україна як суверенна демократична держава намагається по-новому вирішувати проблеми охорони навколишнього природного середовища. З урахуванням міжнародного та національного досвіду формується принципово нова законодавча база, розробляється довгострокова національна екологічна програма. Однак ми одержали важкий спадок після тривалого хижацького природокористування, значного забруднення ґрунтів, води та атмосфери і Чорнобильської катастрофи. Тому сподіваємося на підтримку міжнародного співтовариства, подальший розвиток взаємовигідного співробітництва. Враховуючи глобальний характер екологічних процесів, всі країни планети зацікавлені в оздоровленні навколишнього середовища.

Бажаємо учасникам Всесвітньої Конференції плідних результатів у роботі.

(Відомості Верховної Ради України. — 1992. — № 33. — Ст. 486)

Заява Верховної Ради України

7 липня 1992 р.

Перебіг подій у районі збройного конфлікту в лівобережних районах Республіки Молдова викликає все більше занепокоєння Верховної Ради України.

Незважаючи на досягнуту лідерами України, Молдови, Росії і Румунії 25 червня у м. Стамбулі домовленість про припинення вогню, у густонаселених районах зони конфлікту

тривають запеклі бої із застосуванням авіації і танків, у ході яких гине мирне населення, руйнуються цивільні і промислові споруди. Вогонь ведеться вздовж усієї лінії протистояння. Більше того, останніми днями має місце подальша ескалація бойових дій, поширення їх на нові райони, масового характеру набувають порушення загальноєвропейських принципів і норм ведення бойових дій.

Надходить інформація про концентрацію обома сторонами збройних формувань і бронетехніки, розгортання польових госпіталів, підготовку до загальної мобілізації.

Особливу тривогу викликають бої в районі Дубосарської ГЕС, регулярний артилерійський та мінометний обстріл якої може призвести до руйнування греблі і стати причиною великомасштабної екологічної катастрофи, створити проблему з енергозабезпеченням південних районів України.

Бойові дії породили потоки десятків тисяч біженців, що збільшує соціальну напруженість в Україні. Ми закликаємо конфліктуючі сторони створити умови для повернення біженців до своїх домівок і звертаємося до Міжнародного Комітету Червоного Хреста, інших міжнародних гуманітарних організацій, а також національних товариств Червоного Хреста приєднатися до цих зусиль.

Верховна Рада України знову підтверджує свою принципову позицію щодо забезпечення територіальної цілісності Республіки Молдова, непорушності її кордонів відповідно до принципів НБСЕ та інших загальноєвропейських норм міжнародного права. Разом з тим Україна не може миритися з використанням силових методів у вирішенні конфлікту, тим більше коли жертвами такої політики стають мирні люди, в тому числі українці, долею яких стурбований парламент України.

Верховна Рада України пропонує конфліктуючим сторонам негайно та беззастережно припинити вогонь на всій лінії протистояння, розпочати роз'єднання своїх збройних формувань і приступити до пошуку шляхів політичного врегулювання конфлікту.

Верховна Рада України звертається до парламентів Молдови і Росії з пропозицією створити разом з Україною тристоронню міжпарламентську комісію по підготовці узгоджених формул політичного врегулювання конфлікту.

Ми вважаємо, що в разі зміни міжнародно-правового статусу Республіки Молдова населення лівобережних районів Рес-

публіки Молдова повинно мати надійну гарантію захисту своїх прав.

Ми рішуче застерігаємо проти втручання у конфлікт будь-якої третьої сили, виступаємо за якнайскоріше започаткування переговорів між Республікою Молдова та Російською Федерацією про статус, строки та порядок виведення 14-ї армії, нейтралітет якої у конфлікті має бути безумовно забезпечено.

Відмова сторін конфлікту зважити на цю заяву надає право Україні розглянути заходи, передбачені Статутом ООН.

(Відомості Верховної Ради України. — 1992. — № 43. — Ст. 610)

[39]

Постанова Президії Верховної Ради України

Про Заяву Президії Верховної Ради України у зв'язку з подіями у Сараєво

21 серпня 1992 р.

Президія Верховної Ради України постановляє:

Схвалити текст Заяви Президії Верховної Ради України у зв'язку з подіями у Сараєво (додається).

Заява Президії Верховної Ради України

Президія Верховної Ради України висловлює рішучий протест у зв'язку з останніми подіями (Боснія і Герцеговина), де в результаті злочинних дій ворогуючих сторін, спрямованих проти зусиль ООН щодо врегулювання конфлікту, український батальйон зі складу миротворчих сил ООН (СООНО) зазнав нових втрат.

20 серпня від снайперської кулі загинув старший прапорщик Віктор Солохін. В той же день внаслідок прицільного мінометного обстрілу було зруйновано два поверхи казарми, в якій міститься батальйон, а також знищено 8 автомобілів. Це вже третій випадок цілеспрямованих акцій проти українського батальйону, що призвів до людських жертв.

Рішення Верховної Ради України направити у відповідь на звернення ООН добровольчий контингент своїх збройних сил у Боснію і Герцеговину було продиктовано щирим бажанням сприяти якнайскорішому врегулюванню конфлікту, що забрав життя вже десятків тисяч людей на цій ще донедавна мирній землі. В екстремальних умовах військовий підрозділ з

України робить все можливе, щоб забезпечити безпосередню безпеку сараєвського аеропорту та його споруд і тим самим сприяти розвантаженню літаків з гуманітарною допомогою та її безпечному транспортуванню.

Цілеспрямовані провокаційні обстріли військовослужбовців СООНО є грубим порушенням принципів та норм міжнародного права і можуть розглядатися країнами, що надсилають свої військові контингенти до миротворчих сил ООН, як ворожі акції проти їх громадян. У цьому зв'язку Президія Верховної Ради України рішуче вимагає від конфліктуючих сторін вжити всіх заходів для негайного і беззастережного припинення спланованих ворожих дій проти українського батальйону у складі миротворчих сил ООН.

Президія Верховної Ради України звертається до Генерального секретаря ООН, Ради Безпеки ООН з настійним проханням використати весь авторитет і можливості Організації для неухильного виконання резолюції 770 Ради Безпеки з метою забезпечення максимальної безпеки військовослужбовців українського контингенту сил ООН. У разі невжиття відповідних заходів Україна залишає за собою право розглянути питання про дальший статус українського батальйону в зоні конфлікту.

(Відомості Верховної Ради України. — 1992. — № 39. — Ст. 591)

[40]

Постанова Президії Верховної Ради України

Про визнання державної незалежності Республіки Боснії і Герцеговини

12 жовтня 1992 р.

Президія Верховної Ради України постановляє:

У зв'язку з прийняттям Президією Республіки Боснії і Герцеговини рішення від 20 квітня 1992 року про визнання України як незалежної держави і пропозицією встановити дипломатичні відносини визнати державну незалежність Республіки Боснії і Герцеговини і встановити з нею дипломатичні відносини у повному обсязі.

(Відомості Верховної Ради України. — 1992. — № 44. — Ст. 618)

**Заява Президента України Л.Кравчука
(з приводу підписання
російсько-американського Договору СНО-2)**

3 січня 1993 р.

Скорочення арсеналів ядерної зброї внаслідок укладення Договору про скорочення і обмеження стратегічних наступальних озброєнь є знаменною подією останнього десятиліття, покликаною зменшити рівень ядерного протистояння і зміцнити стратегічну стабільність у світі.

Підписання Росією і США Договору про СНО-2 є важливим політичним актом, що засвідчує послідовність кроків на шляху ядерного роззброєння. Поєднаний з широкою програмою конверсії оборонної промисловості, перепрофілювання військово-промислового потенціалу на потреби економіки та соціального розвитку, Договір відповідатиме інтересам усього людства.

Російсько-американський Договір про СНО-2 не покладає на Україну будь-яких зобов'язань, і його дія не поширюється на її територію. Разом з тим Україна послідовно прямує до проголошеної її Верховною Радою мети стати в майбутньому без'ядерною державою. Вірю, що вищий законодавчий орган України позитивно розгляне Договір про СНО-1 і Лісабонський протокол, і, тим самим, Україна, однією з перших зробить історичний крок у напрямку до звільнення світу від ядерної зброї.

Ми закликаємо всі держави, які володіють ядерною зброєю, наслідувати цей приклад і співпрацювати в напрямку створення атмосфери довіри і безпеки між народами. Сподіваємося, що найближчими днями будуть реалізовані раніше досягнуті домовленості і відбудуться міждержавні українсько-російські переговори з широкого кола технічних і фінансових питань, пов'язаних з наступним виконанням Договору про СНО-1 і Лісабонського протоколу.

Ми зі схваленням поставились до ініціативи урядів Російської Федерації, Сполучених Штатів і Франції про мораторій на ядерні випробування і закликаємо перетворити цей мораторій на постійне припинення будь-яких ядерних вибухів усіма ядерними державами.

Вітаючи нові ініціативи Російської Федерації і США про скорочення і обмеження стратегічних наступальних озброєнь,

Україна виходить з того, що світ в цілому повинен якомога скоріше наблизитися до повного ядерного роззброєння, а народи оцінити належним чином не лише визначення підходів до скорочення цих арсеналів зброї, а і політику тих держав, які добровільно йдуть до без'ядерного статусу.

(Голос України. — 1993. — № 1. — 5 січня)

[42]

Заява МЗС України

2 лютого 1993 р.*

Останнім часом в окремих засобах масової інформації розповсюджуються повідомлення про те, що Україна нібито поставляє по р. Дунай нафтопродукти до Союзної Республіки Югославії (СРЮ), порушуючи тим самим санкції ООН проти цієї країни.

У зв'язку з цим Міністерство закордонних справ України вважає за необхідне заявити таке.

За даними органів України, на які покладено функції контролю за виконанням рішень ООН про застосування санкцій проти СРЮ, введених резолюціями Ради Безпеки № 757 від 30 травня 1992 р. та № 787 від 16 листопада 1992 р., всі державні та урядові структури України неухильно дотримуються режиму ембарго.

Протягом листопада 1992 — січня 1993 р. зафіксовано проходження по ділянці р. Дунай, розташованій на території України, п'яти буксирів під прапором СРЮ з караванами, загальною кількістю понад 30 барж з нафтопродуктами.

Перевірка показала, що баржі були завантажені нафтопродуктами з танкерів у водах р. Дунай. Одночасно достовірно встановлено, що ці нафтопродукти відвантажувались компаніями та організаціями Росії, Болгарії, Греції, Кіпру і Туреччини з метою наступної їх відправки до Австрії, Боснії і Герцеговини, Хорватії та колишньої ЧСФР. Так, наприклад, російська компанія "Салаватнефтегазсинтез" протягом останнього часу відвантажила для Боснії і Герцеговини близько 3 тис. тонн дизельного палива, що підтверджується відповідними документами.

---

* Дата опублікування.

Таким чином, звинувачення у порушенні Україною чи при її потуранні санкцій ООН проти СРЮ шляхом експорту до цієї країни згаданої партії нафтопродуктів не відповідають дійсності.

(Урядовий кур'єр. — 1993. — № 16. — 2 лютого)

[43]

Заява Президії Верховної Ради України

4 березня 1993 р.*

Наприкінці грудня 1992 року російськими парламентаріями серед народних депутатів Республіки Крим розповсюджено опитувальний лист із запитаннями, який ставить під сумнів існуючий статус Республіки Крим та м. Севастополя. У зв'язку з цим Президія Верховної Ради України зробила заяву, в якій зазначається, що спроба Верховної Ради Російської Федерації вирішувати проблеми, що належать до виключної компетенції вищих органів державної влади України, є грубим порушенням Договору між УРСР і РРФСР від 19 листопада 1990 року, а також Угоди про створення Співдружності Незалежних Держав, в яких містяться зобов'язання поважати територіальну цілісність одна одної і недоторканність існуючих державних кордонів, утримуватись від дій, що можуть завдати шкоди державному суверенітету однієї із сторін.

Президія Верховної Ради України розцінює вищезазначену акцію Комісії Верховної Ради Російської Федерації як недружній щодо України крок.

Україна докладає всіх зусиль, щоб і надалі забезпечувати дружні відносини з усіма державами, в тому числі Російською Федерацією, які б базувались на рівноправності, поважанні суверенітету і територіальної цілісності одне одного. Ми наполягаємо на тому, щоб і Російська Федерація будувала свою політику щодо України на таких же засадах, утримувалась від дій, що можуть завдати шкоди національним інтересам обох країн.

(Урядовий кур'єр. — 1993. — № 33–34. — 4 березня)

* Дата опублікування.

Заява МЗС України

4 березня 1993 р.*

Як стало відомо, виступаючи 28 лютого ц. р. на з'їзді "Громадянського союзу", президент Російської Федерації Б. Єльцин заявив, що "настав момент, коли відповідні міжнародні організації, включаючи ООН, повинні надати Росії особливі повноваження як гаранту миру і стабільності на території колишнього СРСР".

МЗС України заявляє, що ніхто в Україні не уповноважував президента Росії звертатися до ООН з таким проханням. Реалізація такої ідеї на практиці означала б не що інше, як грубе порушення всіх існуючих міжнародно-правових норм, в тому числі принципів Статуту ООН і головних документів НБСЄ. Прагнення Росії одноосібно перебрати на себе роль "гаранта миру і безпеки в регіоні колишнього СРСР" несе в собі неприховану загрозу створення такої ситуації, за якої на одну з країн — учасниць СНД буде покладено "поліцейські" функції. Це неминуче призвело б до диктату, втручання у внутрішні справи і, як наслідок, становило б загрозу суверенітету і територіальній цілісності України.

Україна не погодиться з такими претензіями. У зв'язку з цим МЗС України звернулося до Генерального секретаря ООН з викладенням своєї позиції.

(Урядовий кур'єр. — 1993. — № 33—34. — 4 березня)

Постанова Президії Верховної Ради України

Про Декларацію про створення Парламентської Асамблеї Чорноморського Економічного Співробітництва

15 березня 1993 р.

Президія Верховної Ради України постановляє:

Схвалити Декларацію про створення Парламентської Асамблеї Чорноморського Економічного Співробітництва,

* Дата опублікування.

парафовану Головою Верховної Ради України І.Плющем у Стамбулі 26 лютого 1993 р.

Декларація про створення Парламентської Асамблеї Чорноморського Економічного Співробітництва

Голови парламентів Албанії, Азербайджану, Вірменії, Грузії, Молдови, Румунії, Російської Федерації, Туреччини і України, зібравшись у Стамбулі 25—16 лютого 1993 р.,

беручи до уваги глибокі і швидкі зміни, що відбуваються у регіоні ЧЕС і в Європі в цілому, вільні від тягара минулого;

визначаючи, що настав час здійснення надій і сподівань наших народів, до яких вони прагнули десятиріччями, а також рішучу відданість плюралістичній демократії, яка базується на основних правах і свободах людини, процвітанні шляхом вільної економіки і соціальної справедливості;

підтверджуючи свою рішучість використати будь-які можливості розширення і розвитку співробітництва між їх країнами в різних галузях і на різних рівнях;

з метою:

— створення правової основи для здійснення цілей і принципів поваги до прав людини, верховенства права і демократичних цінностей, що містяться в Декларації, підписаній 25 червня 1992 р. главами держав і урядів країн Чорноморського Економічного Співробітництва, а також у Босфорській Заяві, опублікованій тоді ж,

— сприяння і внесення вкладу у здійснення цих принципів і цілей,

— забезпечення доведення через парламенти цих принципів і цілей,

— забезпечення доведення через парламенти до народів країн-учасниць принципів і цілей ЧЕС, а також демократичного схвалення народами та їх підтримки цих принципів і цілей, беручи до уваги важливу роль, яку відіграватимуть парламенти і парламентарії в процесі ЧЕС,

— розвитку дружніх відносин і співробітництва між парламентами і парламентаріями країн ЧЕС та забезпечення таким чином подальшого зміцнення атмосфери довіри і добросусідства між їх народами,

— сприяння взаємодії країн ЧЕС в інших міжнародних організаціях, членами яких вони є,

погодились про створення Парламентської Асамблеї, що складається з парламентаріїв країн ЧЕС і іменується Парламентською Асамблеєю Чорноморського Економічного Співробітництва (ПАЧЕС).

Голови парламентів згаданих вище країн ЧЕС ухвалили проект Регламенту ПАЧЕС, а також вважають за можливе подати його на затвердження першої сесії ПАЧЕС.

Вирішено провести першу сесію ПАЧЕС у другій половині червня 1993 р. в Стамбулі.

Стамбул, 26 лютого 1993 р.

Декларацію підписали (*підписи*).

(*Відомості Верховної Ради України. — 1993. — № 19. — Ст. 201*)

[46]

Заява Президента України Л.Кравчука

23 березня 1993 р.*

Події, що відбуваються зараз в Російській Федерації, викликають серйозне занепокоєння у керівництва і народу України. Аналізуючи цей новий поворот у політичній боротьбі Росії, ми виходимо з того, що протистояння між різними ланками державної влади не повинні зупинити хід демократичних перетворень і призвести до драматичних наслідків.

Я рішуче підтримую реформаторський курс керівництва Росії і переконаний, що його здійснення неможливе без національної злагоди. Україна буде активно сприяти демократичним процесам в Росії, економічним реформам, зміцненню дружніх, рівноправних стосунків між нашими народами.

Тісне переплетіння історичної долі, культурних традицій двох братніх народів, дає нам підстави звернутися до конфліктуючих сторін із закликом про необхідність відмови від конфронтаційних підходів до врегулювання кризи. В їх основі має лежати принцип поважання влади. Не можна погодитися з тим, що всенародно обрані Президент і законодавча влада прагнуть позбавити один одного владних функцій, не радячись з народом.

---

* Дата опублікування.

Ми сподіваємось, що Президент, вища законодавча влада, уряд та всі громадяни Російської Федерації виявлять мудрість та виваженість в цей час складних випробувань і щиро зичимо миру і спокою народам Росії.

(Урядовий кур'єр. — 1993. — № 43. — 23 березня)

[47]

Заява Прес-служби Кабінету Міністрів України

8 квітня 1993 р.*

У зв'язку із розповсюдженою 5 квітня ц.р. заявою уряду Російської Федерації щодо ядерної зброї, розташованої на території України, прес-служба Кабінету Міністрів України уповноважена заявити таке.

На жаль, знову російська сторона вдалася до перекручень позиції України, висунення проти неї необґрунтованих звинувачень, що вимагає додаткового викладення підходів України до цього питання.

Всупереч твердженням російського уряду українське керівництво до цього часу не робило заяв, які свідчили б про відхід від оголошеного Верховною Радою України наміру про набуття у майбутньому без'ядерного статусу.

Як відомо, це питання зараз знаходиться на розгляді українського парламенту, який проводить всебічний його аналіз.

Україна виступає проти того, щоб ця вкрай серйозна проблема була предметом політичних ігор. Варто нагадати, що з метою усунення спекуляцій на тему безпеки ядерної зброї на території України українською стороною 31 березня ц.р. було запропоновано розглянути питання про можливість запрошення авторитетної міжнародної комісії.

Як одна з правонаступниць колишнього СРСР та відповідно до Закону України "Про підприємства, установи та організації союзного підпорядкування, розташовані на території України" від 10 вересня 1991 р., Україна підтверджує своє право власності на ядерні компоненти зброї, а не на ядерну зброю, що розташована на її території, включаючи виведену раніше тактичну. Як відомо, згідно з Мінською угодою від

* Дата опублікування.

30 грудня 1991 р. ядерна зброя, розташована на території України, оперативно підпорядкована Об'єднаному командуванню Стратегічними Силами СНД, і тому немає підстав для зміни цього статусу.

Така позиція не означає, що Україна має намір набути контроль над ядерними боезарядами. Україна, володіючи лише компонентами стратегічних ядерних озброєнь колишнього СРСР, не має можливості застосувати в односторонньому порядку ці озброєння, оскільки елементи системи управління знаходяться за межами її території. Не має Україна і намірів набути такі можливості.

Реальний крок виведення ядерної зброї з території України з метою її розукомплектування та знищення визначатиметься цілим рядом факторів, не в останню чергу, завершенням відповідних українсько-російських переговорів і укладенням угод, що уможливають ліквідацію ядерних озброєнь, розташованих в Україні.

Хоча здійснення функції оперативного управління стратегічними силами на території України залишене за Об'єднаним командуванням Стратегічними Силами СНД, адміністративне управління ними було передано Міністерству оборони України, що ніяк не суперечить завданню забезпечення єдиного, надійного контролю за ядерними озброєннями. Ніщо в концепції адміністративного управління військами стратегічних ядерних сил, розташованих в Україні, не дає підстав вбачати в ній намір набути прямий контроль за ядерною зброєю.

Україна з принципових міркувань не може погодитися на те, щоб на її території знаходилися іноземні війська, до чого призведе проголошення юрисдикції Російської Федерації над ядерною зброєю, розташованою в Україні.

Одна тільки відстиківка головних частин розташованих на території України ракет без паралельного демонтажу самих ракет не забезпечувала б дотримання вимог фізичної та екологічної безпеки ракетних комплексів. Всі процедури ліквідації ядерної зброї мають виконуватись у чітко визначеній послідовності, виходячи з правових, технічних, фінансових, організаційних та інших можливостей.

Таким чином, Україна серйозно і відповідально ставиться до вирішення складних проблем, пов'язаних з наявністю на її території ядерної зброї, керується чинними для неї угодами з відповідних питань, не порушуючи жодну з них.

Україна вітає готовність Росії надати їй додаткові гарантії безпеки. Зараз головне забезпечити належні форму, час, рівень

і обсяг надання цих гарантій. Із задоволенням ми сприймаємо готовність Росії також вирішувати питання компенсації за ядерні матеріали, що є власністю України. Розуміємо цю готовність як таку, що поширюється також і на компоненти виведеної раніше тактичної ядерної зброї.

Україна надає особливого значення забезпеченню безпеки ядерної зброї, завжди намагалась створити всі необхідні умови для цього і надалі готова повністю співробітничати з російською стороною із зазначених питань.

Україна закликає російську сторону на двосторонніх переговорах зайняти більш конструктивну і реалістичну позицію при вирішенні цих проблем. Ми зацікавлені, щоб усі складні питання українсько-російського співробітництва у справі знищення ядерних озброєнь, розташованих в Україні, вирішувалась без зайвої полеміки та взаємних звинувачень. Мова ультиматумів і тиску не є прийнятною формою спілкування між державами.

(Урядовий кур'єр. — 1993. — № 52—53. — 8 квітня)

[48]

Заява прес-секретаря Кабінету Міністрів України

14 червня 1993 р.

У газеті “Аль-Каббас”, яка виходить у Москві арабською і російською мовами, а потім, з посиланням на це видання, у ізраїльських російськомовних газетах “Новости недели” та “Наша страна” було вміщено повідомлення, що нібито Україна продала за 30 млн доларів Палестинському Руху Опору дві ядерні боєголовки. І хоча в згаданому матеріалі з джерел, близьких до Організації Визволення Палестини, наводиться твердження про відсутність у палестинців будь-яких засобів для обслуговування і приведення в дію ядерних боєголовок, що вже саме по собі викликає великий сумнів у правдивості викладеного, загалом вся ця інформація подається як реальний факт.

У зв'язку з цими безсумнівними фальсифікаціями уповноважений заявити, що Україна ніколи не продавала і не має намірів продавати будь-кому, в тому числі і палестинцям, ніяких ядерних боєголовок.

Ще в 1992 р. з України було виведено всю тактичну ядерну зброю, а питання про боєголовки стратегічного призначення

нині вирішується Верховною Радою України та іншими високими інстанціями нашої держави. Відповідальність за безпідставну інформацію, що кидає тінь на миролюбну зовнішню політику нашої республіки та подальший розвиток українсько-ізраїльських відносин, не сприяє мирному врегулюванню на Близькому Сході, повністю лягає на згадані видання.

Прес-служба Посольства України в Ізраїлі з приводу згаданого оперативно зробила відповідні кроки, спростувавши фальсифікацію.

Нині в Кабінеті Міністрів України юридичною службою вивчається питання щодо судового позову проти газети "Аль-Каббас", яка розповсюдила інформацію наклепницького змісту, що завдає шкоди міжнародному авторитетові України.

(Урядовий кур'єр. — 1993. — № 103. — 15 червня)

[49]

Заява Президії Верховної Ради України

10 липня 1993 р.

9 липня 1993 р. Верховна Рада Російської Федерації ухвалила постанову, за якою українське місто Севастополь розглядається як таке, що має "російський (федеральний) статус" і є "головною базою єдиного Чорноморського флоту".

Це безпрецедентне рішення, за яким одна держава зазіхає на територію іншої, є грубим поправанням загальновизнаних норм і принципів міжнародного права і не може кваліфікуватись інакше, як неприпустиме втручання у внутрішні справи України. Воно є також грубим порушенням тих зобов'язань, які Росія взяла на себе за двосторонніми українсько-російськими угодами, зокрема Договором від 19 листопада 1990 р., відповідно до якого сторони визнають і поважають територіальну цілісність одна одної. Що ж до Чорноморського флоту, то рішення Верховної Ради Російської Федерації також прямо суперечать міждержавним домовленостям, досягнутим в Ялті.

Намагання парламенту Росії твердити, що Севастополь після передачі Криму Україні залишався російським містом, є перекрученням історичної правди. За Конституцією України він був і є містом республіканського підпорядкування і всі ці роки перебуває на державному бюджеті України. Тому рішення Верховної Ради Росії, вводячи в оману людей, здатні за-

гострити обстановку на Кримському півострові, спровокувати непередбачувані наслідки.

Президія Верховної Ради України звертається до населення Республіки Крим, мешканців міста Севастополя проявляти зваженість і спокій, утримуватись від будь-яких дій, які можуть ускладнити ситуацію.

Президія Верховної Ради України розглядає згадану постанову Верховної Ради Російської Федерації як таку, що не має юридичної сили і не породжує будь-яких правових наслідків для України.

Україна, вірна своїм міжнародним зобов'язанням, прагнучи жити в добросусідстві, в мирі і злагоді з усіма державами світу, спираючись на норми міжнародного права, закликає світове співтовариство і передусім Раду Безпеки Організації Об'єднаних Націй, Раду Європи, Наряду з Безпеки і Співробітництва в Європі і Раду Північноатлантичного Співтовариства використати свій авторитет для впливу на російських парламентаріїв, поспішні рішення яких можуть поставити під загрозу мир і безпеку на нашій землі.

(Урядовий кур'єр. — 1992. — № 104. — 13 липня)

[50]

Заява урядів Республіки Білорусь, Російської Федерації та України про невідкладні заходи щодо поглиблення економічної інтеграції

13 липня 1993 р.*

Враховуючи історичну спільність народів Республіки Білорусь, Російської Федерації та України, прилеглість територій, близькість рівнів розвитку та взаємопов'язаність їхніх економік, уряди трьох держав прийняли рішення про здійснення невідкладних заходів щодо більш тісної економічної інтеграції.

Інтереси держав диктують необхідність збереження єдиного економічного простору, де в умовах ринкових відносин ефективно розвивалося б виробництво, вільно переміщувалися товари, послуги, капітали, об'єднувалися зусилля для здійснення спільних господарських проектів. Висловлюючи твердий намір брати участь у розробці та реалізації в рамках Співдружності Незалежних Держав Договору про створення

* Дата опублікування.

Економічного союзу, уряди вважають, що заходи щодо більш тісної тристоронньої інтеграції їхніх економік сприятимуть прискоренню здійснення цілей та принципів цього Договору.

Уряди вважають, що невідкладні заходи в галузі економічної інтеграції повинні охоплювати сфери виробництва, інвестицій, зовнішньої торгівлі, а також грошово-кредитних, фінансових, валютних і соціальних відносин. Ці заходи покликані зупинити розрив виробничих зв'язків, що традиційно склалися, сприяти динамічному і гармонійному розвитку економік трьох держав, проведенню економічних реформ в інтересах підвищення життєвого рівня населення.

Умовою такої інтеграції є адекватність економічних систем. Для цього буде налагоджено тісне співробітництво у проведенні економічних реформ, скоординовано їх цілі, етапи і темпи здійснення. Намічається зближення національних господарських законодавств, насамперед з метою створення найбільш сприятливих умов для роботи підприємств.

Уряди погодилися з тим, що пріоритетним повинно бути зняття тарифних і нетарифних обмежень в торговельно-економічних відносинах трьох держав, створення Митного союзу та спільної митної території, а також формування умов для утворення спільного ринку товарів, послуг і капіталів на основі єдиної політики в галузі ціноутворення та інвестицій, гармонізації податкових систем.

Особливу увагу приділено функціонуванню грошової системи на основі жорстко погодженої політики в галузі кредиту і готівковогрошової емісії. Погодження бюджетної політики планується здійснювати з визначенням єдиної межі дефіцитів консолідованих бюджетів. Активна спільна політика здійснюватиметься у соціальній сфері. При цьому громадяни одержать можливість вільно володіти власністю, переміщуватися, проживати і працювати на території будь-якої з трьох держав. Водночас уряди особливо підкреслюють, що вони неухильно захищатимуть законні права своїх співвітчизників, які проживають за межами наших держав.

Уряди наголошують, що тісна інтеграція їхніх економік потребує спільного управління багатьма сферами господарської діяльності. Для цього будуть створені необхідні органи, яким делегуються відповідні управлінські функції. В їх діяльності передбачаються механізми прийняття рішень, які використовуються в практиці міжнародних організацій.

Уряди виходять з того, що економічна інтеграція не може здійснюватись ізольовано, без більш широкої всебічної взаємодії в політичній, оборонній і законодавчій галузях.

У зв'язку з цим вони звертаються до парламентаріїв трьох держав з проханням консолідувати зусилля в проведенні узгодженої зовнішньої політики, що впливає з поваги до норм міжнародного права, цілей та принципів Статуту Організації Об'єднаних Націй, зобов'язань щодо збереження територіальної цілісності держав, взятих у рамках Наради з безпеки і співробітництва в Європі, а також для досягнення максимального зближення національних законодавств і створення тим самим надійної правової бази для поглиблення взаємної економічної інтеграції.

Уряди переконані, що тісне співробітництво, засноване на принципах, викладених у цій Заяві, здатне вирішити основні питання наших відносин, дозволить відмовитися від практики пред'явлення односторонніх претензій.

Уряди доручили Заступникові Голови Ради Міністрів Республіки Білорусь В.Заломаю, Заступникові Голови Ради Міністрів — Уряду Російської Федерації О.Шохіну та Віцепрем'єр-міністрові України В.Ландику організувати практичну роботу з підготовки до 1 вересня 1993 р. проекту Договору між Республікою Білорусь, Російською Федерацією і Україною про поглиблення економічної інтеграції, який реалізуватиме положення цієї Заяви.

Уряди заявляють, що до цього Договору можуть приєднатися держави, які поділяють цілі і принципи економічної інтеграції, викладені у цій Заяві, а також не беруть участь у будь-яких економічних союзах та об'єднаннях, якщо така участь може порушити цілісність митних кордонів сторін, що домовляються, перешкодити проведенню узгодженої зовнішньоекономічної політики щодо третіх держав чи в іншій формі ущемити законні економічні інтереси цих сторін.

(Урядовий кур'єр. — 1993. — № 104. — 13 липня)

[51]

Заява Президента України

13 липня 1993 р.*

Як стало відомо, 9 липня 1993 р. Верховною Радою Росії прийнято рішення про приналежність українського міста Севастополя Російській Федерації. У рішенні, зокрема, стверд-

* Дата опублікування.

жується, що нібито місто Севастополь має “російський статус” і є “головною базою єдиного Чорноморського флоту”.

Ухвалене рішення не може кваліфікуватися інакше, як грубе поправння загальновизнаних норм і принципів міжнародного права, зокрема, воно є відвертим втручанням у внутрішні справи України, посяганням на її територіальну цілісність і недоторканність її кордонів. Це рішення є також грубим порушенням міжнародних зобов'язань, що виникають з членства Росії в ООН, участі в НБСЄ, з двосторонніх українсько-російських угод, зокрема, українсько-російського Договору від 19 листопада 1990 р., ратифікованого тим самим складом російського парламенту.

Постанова Верховної Ради Росії є продовженням відвертої антиукраїнської політики, впроваджуваної російським парламентом протягом останнього часу, на згубність якої неодноразово звертала увагу Україна. Викликає глибокий подив готовність частини російських законодавців до максимального ускладнення і загострення українсько-російських стосунків, у розвитку яких останнім часом намітилися позитивні тенденції, особливо після зустрічі президентів та прем'єр-міністрів двох країн. Ми не ототожнюємо це рішення російського парламенту з волею російського народу і віримо, що росіяни, які стоять на позиції миру, дружніх стосунків з Україною, не підтримають постанови свого парламенту. Цим рішенням російська Верховна Рада намагається спровокувати конфлікт на території Криму, внести напруження і розбрат у відносини між Україною і Росією.

Нехтування загальновизнаними нормами і принципами міжнародного права, намагання деяких політичних сил Росії, які не можуть позбутися рецидивів імперського мислення в політиці стосовно України та інших країн — колишніх республік СРСР, посяти ворожнечу між народами, порушити мир і стабільність у регіоні, мають бути рішуче засуджені міжнародним співтовариством. У сьогодишніх міжнародних відносинах не повинно бути місця “закону джунглів”.

Україна, яка проголосила своє бажання жити в мирі, злагоді, взаємоповазі з усіма державами світу, в першу чергу із своїми сусідами, рішуче відкидає будь-які територіальні претензії до себе і закликає світове співтовариство, Раду Безпеки ООН, Наряду з Безпеки і Співробітництва в Європі, Раду Північноатлантичного Співробітництва, інші впливові міжнародні організації використати весь авторитет з метою відвернення російських парламентарів від згубних рішень, які мо-

жуть привести до прірви не лише братні народи, а й мир і стабільність у всьому світі.

Україна офіційно заявляє, що прийняте російським парламентом в односторонньому порядку рішення не має для неї жодних юридичних наслідків. Сподіваюсь, що Верховна Рада Росії відкличе цю неправомірну постанову.

Вірю, що попри рішення, яке не має правової основи, українсько-російські стосунки будуть і надалі розвиватися в інтересах обох народів.

(Урядовий кур'єр. — 1993. — № 104. — 13 липня)

[52]

Заява Голови Ради Безпеки ООН

20 липня 1993 р.

Рада Безпеки розглянула листи Постійного представника України від 13 і 16 липня 1993 р. на ім'я Голови Ради (S/26075 і S/26100), що супроводжують заяву Президента України щодо постанови Верховної Ради Російської Федерації від 9 липня 1993 р. з приводу Севастополя, і лист Міністра закордонних справ України з цього питання.

Рада Безпеки розглянула також листа Постійного представника Російської Федерації від 19 липня 1993 р (S/26109), що супроводжує заяву Міністерства закордонних справ Російської Федерації щодо вищезгаданої Постанови.

Рада Безпеки поділяє глибоку стурбованість і вітає позицію, висловлену Президентом і Міністром закордонних справ України щодо Постанови Верховної Ради Російської Федерації. У цьому зв'язку вона вітає також позицію, яку зайняло Міністерство закордонних справ Російської Федерації від імені Уряду Російської Федерації.

Рада Безпеки підтверджує в цьому зв'язку територіальну цілісність України відповідно до Статуту ООН. Рада Безпеки нагадує, що в Договорі між Російською Федерацією і Україною, підписаному в Києві 19 листопада 1990 р., Високі Сторони, що домовляються, взяли на себе зобов'язання поважати територіальну цілісність одна одної в рамках існуючих між ними на цей час кордонів. Постанова Верховної Ради Російської Федерації є несумісною з цим зобов'язанням, так само як і з цілями і принципами Статуту ООН, і не має сили.

Рада Безпеки вітає зусилля, що докладаються президентами і урядами Російської Федерації і України з метою ула-

годжувати будь-які розбіжності між ними мирними засобами, і звертається до них з нагальним закликом вжити всіх заходів для того, щоб не допустити виникнення напруженості.

Рада Безпеки продовжуватиме розгляд цього питання.

(Урядовий кур'єр. — 1993. — № 109—110. — 22 липня)

[53]

Заява Президента України

Про повернення національно-культурних скарбів

11 листопада 1993 р.*

З відродженням Української держави почався новий період в історії українського народу, якому на тернистому шляху до незалежності довелося зазнати болісних втрат — фізичних, моральних, духовних. Особливо драматично склалася доля національних реліквій, історичних та культурних цінностей, значна частина яких за різних обставин була втрачена або опинилася за межами України.

Клейноди українського козацтва, унікальні археологічні знахідки та скарби, безцінні мозаїки, ікони, іконостаси з українських церков, полотна відомих художників, твори декоративно-ужиткового мистецтва народних майстрів, особисті речі визначних історичних діячів, архівні документи, рукописи та стародруки, рідкісні книги та інші раритети — усе це духовне багатство виявилось розпорошеним по світах і недоступним для України, виведеним з наукового та культурного обігу Української держави.

Розбудова державності, духовне відродження, зростий рівень історичної та національної свідомості народу України конче вимагають з'ясувати реальні масштаби збитків в історико-культурній царині, скласти реєстри пам'яток культури та творів мистецтва, історичних, релігійних та культурних реліквій, котрі опинилися на територіях інших держав.

І найголовніше — вивчити можливості їх повернення в Україну. Цим уже конкретно почала займатися нещодавно створена при Кабінеті Міністрів Національна комісія з питань повернення в Україну культурних цінностей.

* Дата опублікування.

Розшукуючи втрачені реліквії, ми не ставимо собі за мету негайно повернути усі без винятку пам'ятки історії та культури, пов'язані з Україною. Неухильно дотримуючись міжнародних угод та конвенцій, резолюцій Генеральної Асамблеї ООН, ми наголошуємо, що йдеться про повернення передусім національних реліквій та незаконно вивезених з України історичних та культурних цінностей, і розраховуємо на взаєморозуміння з боку інших держав, на їхню повагу до національних почуттів і духовних потреб українського народу, позбавленого життєво важливих елементів своєї колективної пам'яті.

Процес повернення історичних та культурних цінностей в Україну не є одностороннім. З конструктивних позицій розглядатимуться звернення до України інших держав з питань повернення національно-культурних цінностей та обміну пам'ятками культури, в тому числі й тих, які були вивезені за часів СРСР з інших країн як військові трофеї і таємно зберігалися у спеціальних сховищах. Ми готові до укладення відповідних двосторонніх угод з усіма державами. При цьому українська сторона забезпечить вільний доступ представникам їхніх компетентних установ до фондів усіх українських музеїв, архівів та бібліотек, сподіваючись на відповідний вияв взаєморозуміння.

Першим важливим кроком на шляху політичного та дипломатичного вирішення стало підписання 14 лютого 1992 р. в Мінську главами суверенних держав "Угоди про повернення культурних та історичних цінностей державам їх походження". Цей документ, на наш погляд, відповідає реальним потребам збереження культурної спадщини. За умови дотримання відповідних норм та положень Угоди, укладеної в Мінську, держави-учасниці матимуть міцні підвалини майбутніх цивілізованих та партнерських стосунків.

Україна пропонує провести в Києві під егідою ЮНЕСКО міжнародну конференцію, присвячену проблемам повернення національно-культурних та художніх пам'яток, що були втрачені або переміщені під час другої світової війни.

Ми звертаємося до української та світової громадськості, до усіх, кому не байдужа доля наших історичних та культурних реліквій, з проханням допомогти в розшуку та поверненні в Україну втрачених скарбів і запевняємо, що вони посядуть чільне місце в українській духовній світлиці.

(Урядовий кур'єр. — 1993. — № 164. — 11 листопада)

Постанова Верховної Ради України

**Про ратифікацію Договору
між Союзом Радянських Соціалістичних Республік
і Сполученими Штатами Америки
про скорочення і обмеження стратегічних
наступальних озброєнь, підписаного у Москві
31 липня 1991 р., і Протоколу до нього,
підписаного у Лісабоні від імені України
23 травня 1992 р.
18 листопада 1993 р.**

Верховна Рада України постановляє:

Ратифікувати від імені України — однієї з правонаступниць колишнього СРСР — Договір між Союзом Радянських Соціалістичних Республік і Сполученими Штатами Америки про скорочення і обмеження стратегічних наступальних озброєнь (що надалі іменується Договором), підписаний у Москві 31 липня 1991 р., який включає такі документи — складові частини Договору:

Меморандум про встановлення вихідних даних у зв'язку з Договором;

Протокол про процедури, що регламентують переобладнання або ліквідацію засобів, які підпадають під дію Договору;

Протокол про інспекції та діяльність з безперервного спостереження у зв'язку з Договором;

Протокол про повідомлення у зв'язку з Договором;

Протокол про вагу, що закидається МБР і БРПЧ, у зв'язку з Договором;

Протокол про телеметричну інформацію у зв'язку з Договором;

Протокол про Спільну комісію по виконанню і інспекціях у зв'язку з Договором;

Додаток "Узгоджені заяви";

Додаток "Терміни та їх визначення";

Протокол Договору, підписаний у Лісабоні від імені України 23 травня 1992 р. (крім статті V);

з наступними застереженнями щодо Договору та документів складових його частин:

1. Згідно з "Віденською конвенцією про правонаступництво стосовно державної власності, державних архівів та дер-

жавних боргів”, Законом України від 10 вересня 1991 р. “Про підприємства, установи та організації союзного підпорядкування, розташовані на території України”, а також “Основними напрямками зовнішньої політики України”, все майно розташованих на території України стратегічних і тактичних ядерних сил, включаючи їх ядерні боезаряди, є державною власністю України.

2. Україна не вважає для себе обов'язковою статтю V Лісабонського протоколу.

3. Україна, ставши власником ядерної зброї, успадкованої нею від колишнього СРСР, здійснює адміністративне управління стратегічними ядерними силами на своїй території.

4. Народ України, зазнавши згубних наслідків Чорнобильської ядерної катастрофи, усвідомлює свою високу відповідальність перед народами світу за те, щоб ядерна війна не почалася з української землі. Тому Україна вживає відповідних заходів для недопущення використання ядерної зброї, розташованої на її території.

5. Україна як держава — власник ядерної зброї йтиме до без'ядерного статусу і позбуватиметься поетапно розташованої на її території ядерної зброї за умови одержання нею надійних гарантій своєї національної безпеки, в яких ядерні держави візьмуть на себе зобов'язання ніколи не застосовувати ядерної зброї проти України, не використовувати проти неї звичайні збройні сили і не вдаватися до погрози силою, поважати територіальну цілісність і недоторканність кордонів України, утримуватися від економічного тиску з метою вирішення будь-яких спірних питань.

6. Скорочення з наступним знищенням стратегічної наступальної ядерної зброї, розташованої на території України, буде здійснюватись відповідно до Договору про скорочення і обмеження стратегічних наступальних озброєнь від 31 липня 1991 р. та статті II Лісабонського протоколу з розрахунку, що знищенню підлягають 36 відсотків носіїв і 42 відсотки боезарядів. Це не виключає можливості знищення додаткових носіїв та боезарядів за процедурами, які можуть бути визначені Україною.

7. Україна виконає свої зобов'язання за Договором у передбачені ним строки, виходячи з правових, технічних, фінансових, організаційних та інших можливостей, з належним забезпеченням ядерної та екологічної безпеки. Враховуючи нинішній кризовий стан економіки України, виконання цих зобо-

в'язань можливе лише за умови надання достатньої міжнародної фінансової і технічної допомоги.

8. Набуття Договором чинності та його реалізація не створюють жодних підстав державам — учасникам цього Договору для спроб одержання односторонніх переваг, що можуть завдати шкоди національним інтересам України, на ринках високих технологій, в науково-технічному обміні, співробітництві в галузях застосування ядерної енергії в мирних цілях та використання ракетних технологій.

9. Якщо розукомплектування і знищення ядерних боезарядів, розташованих на території України, виконуватимуться поза її межами, Україна здійснюватиме безпосередній контроль за цими процесами з метою забезпечення невикористання ядерних компонентів цих боезарядів для повторного створення ядерної зброї.

10. Умови та черговість передачі ядерних боезарядів для їх розукомплектування та знищення визначаються спеціальною угодою або угодами, які передбачатимуть повернення Україні компонентів ядерної зброї для їх використання в мирних цілях або компенсацію їх вартості.

Умови щодо компенсації поширюються і на тактичну ядерну зброю, яка була вивезена в Росію з території України у 1992 р.

11. Виходячи з того, що Україна безпосередньо не брала участі в переговорах по розробці Договору, рекомендувати Президенту України та уряду України провести переговори з відповідними державами і міжнародними організаціями:

1) щодо міжнародних гарантій національної безпеки України;

2) щодо умов економічної, фінансової та науково-технічної допомоги у виконанні зобов'язань по Договору;

3) щодо гарантійного та авторського обслуговування ядерних боезарядів і бойових ракетних комплексів;

4) щодо перегляду умов фінансування інспекційної діяльності, передбаченої Договором;

5) щодо можливостей використання під надійним контролем ШПУ у мирних цілях;

6) щодо умов використання збройових матеріалів, які розщеплюються і які вилучатимуться внаслідок ліквідації ядерної зброї;

7) щодо гарантій компенсації за матеріальну цінність компонентів ядерної зброї.

12. Рекомендувати Президенту України затвердити графік ліквідації стратегічних наступальних озброєнь, визначених цією постановою, та забезпечити контроль за його виконанням.

13. Кабінету Міністрів України при формуванні проекту бюджету України на 1994 рік передбачити окремою статтею видатки на виконання зобов'язань України за цим Договором.

* * *

Україна здійснить обмін ратифікаційними грамотами тільки після виконання умов, викладених вище в пунктах 5, 6, 7, 9, 10, 11.

Верховна Рада України сподівається, що ядерні держави, які не є учасниками Договору, приєднаються до зусиль України та інших держав— правонаступниць колишнього СРСР, а також США і розпочнуть скорочення своїх ядерних арсеналів.

Набуття Договором чинності та його реалізація відкриють шлях до вирішення Верховною Радою України питання про приєднання до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї від 1 липня 1968 р.

(Урядовий кур'єр. — 1993. — № 169. — 23 листопада)

[55]

Постанова Верховної Ради України

Про збільшення чисельності батальйону Збройних Сил України в Миротворчих Силах ООН на території колишньої Югославії та надіслання групи військових спостерігачів

19 листопада 1993 р.

Верховна Рада України,

беручи до уваги звернення Генерального секретаря ООН з проханням збільшити чисельність батальйону Збройних Сил України, який бере участь в операціях Миротворчих Сил ООН на території колишньої Югославії, а також пропозицію щодо надіслання військових спостерігачів,

враховуючи зобов'язання України згідно із Статутом ООН виконувати рішення Ради Безпеки та надавати у її розпорядження збройні сили, допомогу і відповідні засоби обслуговування, необхідні для підтримання миру і безпеки,

високо оцінюючи внесок українських військовослужбовців із складу сил ООН в Боснії і Герцеговині у зусилля світового співтовариства, спрямовані на припинення конфлікту у колишній Югославії,

вважаючи, що участь України в забезпеченні припинення конфлікту у колишній Югославії, зокрема в Боснії і Герцеговині, відповідає інтересам підтримання миру і безпеки самої України, сприяє підвищенню її міжнародного авторитету, враховуючи свою постанову "Про участь батальйону Збройних Сил України в Миротворчих Силах Організації Об'єднаних Націй у зонах конфліктів на території колишньої Югославії" від 3 липня 1992 р.,

постановляє:

1. Встановити граничну чисельність українських військовослужбовців, відряджених до Сил ООН по охороні (СООНО) в колишній Югославії, до 1220 військовослужбовців, які мають входити до складу:

- мотострілецьких підрозділів,
- підрозділів забезпечення,
- групи офіцерів на командно-штабних посадах СООНО,
- групи військових спостерігачів.

Вищезгадані підрозділи вважати Українським контингентом у складі СООНО на території колишньої Югославії.

2. Доручити Міністерству внутрішніх справ України виділити до 20 осіб для можливого використання у силах цивільної поліції Сил ООН у колишній Югославії.

3. Кабінету Міністрів України:

а) забезпечити Український контингент Миротворчих Сил ООН в колишній Югославії необхідними коштами, беручи до уваги, що ці витрати мають бути компенсовані ООН;

б) в місячний термін затвердити Положення про порядок виплати компенсаційних сум ООН військовослужбовцям, які стали інвалідами, а також членам сімей військовослужбовців, які загинули при виконанні обов'язків у складі Миротворчих Сил під егідою ООН і на користь яких одержані компенсаційні суми пенсійного забезпечення.

(Відомості Верховної Ради України. — 1993. — № 49. — Ст. 465)

[56]

Тристороння заява Президентів України, США та Росії

14 січня 1994 р.

14 січня ц.р. у Москві зустрілися Президенти Л. Кравчук, Б. Клінтон та Б. Єльцин. Три Президенти підтвердили те, що вони співпрацюватимуть між собою як повноправні та рівно-

правні партнери і що відносини між їхніми країнами повинні будуватись на засадах поваги до незалежності, суверенітету та територіальної цілісності кожної держави.

Три Президенти погодились щодо важливості розвитку взаємовигідних і всебічних відносин економічного співробітництва. У цьому зв'язку вони вітали намір США надати допомогу Україні та Росії з метою підтримки створення ефективної ринкової економіки.

Три Президенти розглянули прогрес, досягнутий у галузі скорочення ядерних сил. Деактивація стратегічних сил вже здійснюється у США, Росії та Україні. Президенти вітали деактивацію ракет РС-18 (СС-19) і РС-22 (СС-24), що проводиться на території України, шляхом зняття з них боезарядів.

Президенти прагнуть, щоб Договір про СНО-1 набрав чинності, включаючи Лісабонський протокол і пов'язані з ним документи, і Президент Л. Кравчук підтвердив свою відданість тому, щоб Україна приєдналась до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї як держава, що не володіє ядерною зброєю, в якомога коротший можливий час. Президенти Б. Клінтон і Б. Єльцин зазначили, що набрання чинності Договором про СНО-1 дозволить їм домагатися скорішої ратифікації Договору про СНО-2. У зв'язку з цим Президенти обговорили кроки, які здійснять їхні країни з метою вирішення певних питань у галузі ядерної зброї.

Президенти наголосили на важливості забезпечення безпеки та надійного зберігання ядерної зброї до її розукомплектування.

Президенти визнають важливість надання компенсації Україні, Казахстану та Білорусії за вартість високозбагаченого урану, що міститься у ядерних боезарядах, розташованих на територіях цих країн. Були вироблені домовленості щодо надання справедливої та своєчасної компенсації Україні, Казахстану та Білорусії в міру того, як ядерні боезаряди, розташовані на їх територіях, вивозитимуться до Росії для розукомплектування.

Президенти Б. Клінтон та Б. Єльцин висловили задоволення завершенням роботи над контрактом щодо високозбагаченого урану, який був підписаний відповідними представниками США та Росії. Оскільки угода про високозбагачений уран передбачає переробку збройового урану в уран, який може використовуватися лише в мирних цілях, вона є вагомим кро-

ком у напряму досягнення взаємних цілей сторін у галузі нерозповсюдження.

Три Президенти дійшли рішення про вжиття одночасних дій щодо вивезення ядерних боезарядів з України і надання компенсації Україні у формі тепловиділяючих зборок для атомних електростанцій.

Президенти Б.Клінтон і Б.Єльцин поінформували Президента Л. Кравчука, що США та Росія готові надати Україні гарантії безпеки. Зокрема, як тільки Договір про СНО-1 набере чинності і Україна стане учасником Договору про нерозповсюдження ядерної зброї (ДНЯЗ) як держава, що не володіє ядерною зброєю, США і Росія: підтвердять Україні їх зобов'язання, у відповідності з принципами Заключного Акта НБСЕ, поважати незалежність і суверенітет та існуючі кордони держав—учасниць НБСЕ і визнавати, що зміна кордонів може бути здійснена тільки мирним шляхом за взаємною згодою, і підтвердять їх зобов'язання утримуватися від загрози силою чи її використання проти територіальної цілісності чи політичної незалежності будь-якої держави, і що ніяка їхня зброя ніколи не буде використовуватися, крім цілей самооборони або будь-яким іншим чином згідно із Статутом ООН;

підтвердять Україні їх зобов'язання, у відповідності з принципами Заклучного Акта НБСЕ, утримуватися від економічного тиску, спрямованого на те, щоб підкорити своїм власним інтересам здійснення іншою державою-учасницею НБСЕ прав, притаманних її суверенітету, і таким чином отримати будь-які переваги;

підтвердять їх зобов'язання домагатися негайних дій з боку Ради Безпеки ООН з метою надання допомоги Україні як державі—учасниці ДНЯЗ, що не володіє ядерною зброєю, в разі якщо Україна стане жертвою акту агресії або об'єктом погрози агресією з використанням ядерної зброї;

підтвердять щодо України їх зобов'язання не застосовувати ядерної зброї проти будь-якої держави—учасниці ДНЯЗ, що не володіє ядерною зброєю, крім випадку нападу на них самих, їх території чи їх підопічні території, їх збройні сили або на їх союзників з боку такої держави спільно або в союзі з державою, яка володіє ядерною зброєю.

Президенти Б.Клінтон та Б.Єльцин поінформували Президента Л. Кравчука, що були проведені консультації з Сполученим Королівством, третьою державою—депозитарієм ДНЯЗ, і що Сполучене Королівство готове надати Україні

такі ж гарантії безпеки, як тільки вона стане стороною ДНЯЗ як держава, що не володіє ядерною зброєю.

Президент Б.Клінтон підтвердив зобов'язання США надати технічну та фінансову допомогу для надійного та безпечного демонтажу ядерної зброї та зберігання матеріалів, що розщеплюються. У рамках програми Нанна-Лугара США погодились надати Україні, Росії, Казахстану та Білорусії таку допомогу в розмірі близько 800 мільйонів доларів США, включаючи мінімум 175 мільйонів доларів США для України. Конгрес США прийняв рішення про надання за програмою Нанна-Лугара додаткових коштів, і США інтенсивно працюватимуть разом з Україною, Росією, Казахстаном та Білорусією, щоб збільшити таку допомогу для досягнення цієї важливої мети. США працюватимуть також над швидкою реалізацією вже існуючих угод щодо надання допомоги.

Додаток до тристоронньої заяви Президентів України, США та Росії від 14 січня 1994 р.

Три Президенти вирішили, що для започаткування процесу надання компенсації Україні Росія надасть Україні протягом десяти місяців тепловиділяючі зборки для атомних електростанцій, що міститимуть 100 тонн низькозбагаченого урану. У той же термін принаймні 200 ядерних боезарядів ракет РС-18 (СС-19) і РС-22 (СС-24) будуть перевезені з України до Росії для розукомплектування. Українські представники здійснюватимуть нагляд за розукомплектуванням цих боезарядів. США сплатять Росії 60 млн дол. США авансу, що підлягатиме вилученню із платежів, які Росія матиме отримати згідно з контрактом про поставки високозбагаченого урану. Ці кошти допоможуть покрити витрати на транспортування і розукомплектування стратегічних боезарядів і виробництво тепловиділяючих зборок.

Усі ядерні боезаряди будуть виведені з території України до Росії для цілей їх наступного розукомплектування у якомога коротший можливий час. Росія надасть компенсацію у формі поставок тепловиділяючих зборок Україні для потреб її атомної енергетики протягом того ж самого періоду.

Україна забезпечуватиме знищення всієї ядерної зброї, включаючи стратегічні наступальні озброєння, розташовані на її території, згідно з її відповідними угодами протягом семи-

річного періоду, як це передбачено Договором про СНО-1 і в контексті Заяви Верховної Ради України "Про без'ядерний статус України". Всі ракети РС-22 (СС-24) на території України будуть деактивовані протягом десяти місяців шляхом зняття їх боєзарядів.

Росія забезпечуватиме технічне обслуговування та безпечну експлуатацію ядерних боєзарядів, а Україна співробітничатиме в створенні умов для виконання Росією цих операцій згідно з угодами, досягнутими між Україною і Росією у 1993 р.

США і Росія сприятимуть розробленню і прийняттю МАГАТЕ угоди, яка поставить всю ядерну діяльність України під гарантії МАГАТЕ, що дозволить безперешкодно експортувати тепловиділяючі зборки з Росії до України для ядерної енергетики України.

Москва, 14 січня 1994 р.

(Урядовий кур'єр. — 1994. — № 10. — 18 січня)

[57]

Заява Президента України Л.Кравчука і Президента Республіки Казахстан Н.Назарбаєва

20 січня 1994 р.

Завершується ХХ сторіччя. Людство готується вступити в нову епоху розвитку. Історія прискорила свою течію, зробила людство учасником і свідком глобальних за своїм наслідком змін у світовій структурі. Світ став відкритішим і взаємозалежним. Відійшла в небуття епоха великого протистояння двох систем і військово-політичних блоків. У світову сім'ю націй влились на рівних правах численні народи, що створили нові незалежні держави.

У той же час, позитивні зміни на європейському та азіатському континентах супроводжуються появою нових викликів і небезпек. Серед них: загострення міжетнічних конфліктів, створення зон з "вакуумом безпеки", спроби дестабілізації нових незалежних держав іззовні і встановлення "сфер впливу".

Усе це вимагає вжити екстрених адекватних заходів і рішень. Дотримуючись принципу неподільності міжнародного миру і міжнародної безпеки, Україна і Казахстан вважають, що загроза національній безпеці будь-якої держави становить

загрозу загальній безпеці та миру в усьому світі. У світовій політиці аксіомою повинні стати принципи “безпека для себе — через безпеку для всіх”, “стабільність всередині країни — внесок у глобальну стабільність”.

Існуюче занепокоєння у галузі безпеки цілого ряду держав може бути знятим лише на шляху створення міжрегіональної універсальної системи безпеки “від Ванкувера до Владивостока”, яка включає всі держави без винятку. Важливу роль у цьому процесі відіграють такі міжнародні організації та інститути як ООН, НБСЕ, НАТО, Рада Північноатлантичного співробітництва та інші.

Великий позитивний потенціал має схвалена главами держав НАТО ідея “Партнерство заради миру”. Її реалізація дозволить розширити рамки стабільності, миру і довіри між державами.

Найвизначнішою подією останнього десятиріччя стало утворення нових незалежних держав на території колишнього СРСР. Прагнучи встановити між собою нові цивілізовані відносини на засадах суверенної рівності, рівноправності, добросусідства, невтручання у внутрішні справи і взаємоповаги, наші держави, здолавши разом довгий, тернистий історичний шлях, вирішили створити Співдружність, щоб допомогти один одному в подоланні важких наслідків тоталітарної епохи і зберегти добрі і взаємовигідні зв'язки, які реально сприяють зміцненню дружби між нашими народами.

Співдружність незалежних держав існує понад два роки. Її розвиток відбувається складно і суперечливо, часто супроводжується нестабільністю і кризами, що іноді виливаються у конфліктні ситуації. Проте до основних підсумків дворічного існування СНД з повною відповідальністю можна віднести відвернення глобальних катаклізмів і потрясінь на території колишнього СРСР, що прогнозувались деякими політиками, прискорення процесу входження нових держав у світове співтовариство, закладення підвалин головного і безцінного надбання, здобутого нашими народами, — незалежності, права самим розпоряджатися своєю долею.

Україна і Казахстан — багатонаціональні держави, які будують відкрите демократичне суспільство, заклали в основу свого розвитку збереження та зміцнення міжнаціонального соціального миру та злагоди. Усвідомлюючи величезну важливість підтримання громадянської і міжнаціональної стабіль-

ності в наших країнах та інших державах СНД, ми заявляємо про свою повну рішучість і надалі проводити цей курс.

У зв'язку з цим глибоке занепокоєння викликають деякі тенденції, що намітилися як у міжнародних стосунках всередині СНД, так і в розвитку окремих країн Співдружності. Ми не маємо права запліщувати очі на те, що останнім часом активізувалися безвідповідальні сили, що закликають до реанімації тоталітарного режиму, розпалюють міжнаціональний розбрат, ксенофобію, шовінізм, що сповідують руйнівні ідеї, які протирічать Статуту ООН та принципам НБСЕ. Ці чужі цивілізованим міжнародним відносинам явища були недавно засуджені міністрами закордонних справ держав—учасниць Наради з питань безпеки і співробітництва в Європі та главами держав СНД.

Ми з повною відповідальністю заявляємо, що будь-яка підтримка агресивного націонал-патріотизму, великодержавного шовінізму, національної виключності і нетерпимості, які пропагуються деякими екстремістськими політичними колами, може спричинити руйнівні наслідки глобальних масштабів. Звертаємо увагу усіх здравомислячих політиків, народів країн СНД, всього міжнародного співтовариства на необхідність об'єднання зусиль, в ім'я відвернення подальшого поширення ідей, що базуються на пропаганді фашизму, закликів до великодержавного експансіонізму і спроб їх реалізації, які становлять загрозу не тільки новим незалежним державам, але й усьому світові.

Україна і Казахстан, які добровільно вибрали шлях звільнення від найсмертоноснішої зброї в історії людства — ядерної, не можуть не відчувати тривоги за свою безпеку, яку ми не бачимо поза контекстом загальної міжнародної безпеки. Ми закликаємо всі заінтересовані держави і уряди, демократичні сили і світову громадськість подвоїти зусилля, що спрямовані на побудову більш безпечного і стабільного світу на засадах співробітництва, взаємодопомоги і глибокої взаємоповаги між народами. Україна і Казахстан, діючи спільно чи паралельно, прагнутимуть до створення атмосфери взаєморозуміння і довіри, здійснюватимуть взаємовигідне торгово-економічне співробітництво, продовжуватимуть робити вагомий внесок у зміцнення регіональної і глобальної безпеки і стабільності.

(Урядовий кур'єр. — 1994. — № 14. — 25 січня)

Заява прес-центру МЗС України

22 січня 1994 р.

Прес-центр МЗС України повідомляє, що останнім часом у засобах масової інформації Румунії з посиланням на офіційних осіб цієї країни з'являються окремі дезінформаційні повідомлення про Україну.

Подібні матеріали і заяви — це чергова спроба ввести в оману міжнародну громадськість і відволікти увагу від суто внутрішніх проблем, які переживає зараз румунське суспільство.

МЗС України залишає за собою право відповідно реагувати на такі повідомлення.

(Урядовий кур'єр. — 1994. — № 14. — 25 січня)

Спільна заява про результати українсько-американських економічних двосторонніх переговорів 24—30 січня 1994 р.

1. 24—30 січня 1994 р. делегація високого рівня на чолі з Міністром економіки України Р.Шпеком відвідала Сполучені Штати Америки. Візит делегації відбувся у відповідності з домовленостями, досягнутими в ході зустрічі між Президентом України Л.Кравчуком і Президентом США Б.Клінтоном в Києві 12 січня 1994 р. та їхнім наміром перенести центр двосторонніх відносин з питань, пов'язаних з ядерною зброєю, на розвиток всеосяжного економічного співробітництва.

2. Українська делегація мала зустріч з високими посадовими особами Білого дому, Державного департаменту, Міністерств фінансів, оборони, торгівлі, енергетики, сільського господарства і офісу Представника США на торговельних переговорах, інших урядових відомств США, в тому числі Агентства міжнародного розвитку, Федерального резервного банку, Експортно-імпортного банку, Корпорації зарубіжних приватних інвестицій, Ради економічних консультантів та Агентства по розвитку торгівлі. 27 січня делегація мала зустріч з лідерами Сенату і Палати представників Конгресу США та американськими діловими колами.

3. Українська делегація поінформувала американських офіційних осіб про кроки, які здійснюються для вирішення економічних проблем України, та готовність керівництва українського уряду на найвищому рівні продовжувати ринкові реформи. Американська сторона висловила занепокоєність щодо серйозного економічного стану України та вітала заходи українських властей, спрямовані на подолання економічної кризи шляхом зусиль по приборканню інфляції, лібералізації та стабілізації економіки. Сполучені Штати висловили готовність негайно надати допомогу Україні відповідно до тексту цієї заяви.

4. У центрі уваги під час зустрічей делегації перебували питання розширення двостороннього економічного і торговельного співробітництва. Обидві сторони досягли згоди щодо ряду урядових ініціатив з метою сприяння торгівлі, в тому числі поширення на Україну дії Генералізованої системи преференцій, підтримки (включаючи надання технічної допомоги) вступу України до ГАТТ, а також допомогу з боку США у створенні в Україні національного режиму контролю за експортом. Обидві сторони завершили переговори по угоді про уникнення подвійного оподаткування і продовжили переговори по угоді про двосторонній захист інвестицій.

5. Обидві сторони концентруватимуть зусилля на визначених за спільною згодою їхніх пріоритетних секторах з метою сприяння прямим інвестиціям, а також на заходах по полегшенню взаємного доступу на ринки один одного та сприянню інтеграції України в міжнародну економічну систему. Вони вітали активізацію діяльності по розвитку торгівлі з боку США, Зарубіжної комерційної служби і Торговельного представника України, а також створення Українсько-американської бізнесової ради та діяльності Спеціальної американської навчальної програми стажування в галузі бізнесу (САБІТ), Інформаційного центру з питань бізнесу для нових незалежних країн (БІЗНІС). Обидві Сторони погодились також створити спільну Комісію з питань торгівлі та інвестицій і розробили документ щодо сфери компетенції цієї Комісії, який буде підписано в березні 1994 р. Одним з пріоритетів Комісія вважає підготовку проекту дій по сприянню розвитку торговельних відносин між двома країнами.

6. Американська сторона вітала відданість України дотриманню санкцій ООН проти Сербії/Чорногорії і взяла до відома втрати, яких зазнає економіка України внаслідок цих

санкцій. Сполучені Штати взяли на себе ініціативу по організації конференції країн—учасниць НБСЕ та міжнародних організацій у Відні 31 січня—1 лютого ц.р. з метою розгляду труднощів, які виникли у зв'язку з цими санкціями у прифронтових країнах, в тому числі в Україні, і організувати міжнародну підтримку з метою надання допомоги зазначеним країнам у подоланні труднощів, викликаних цими санкціями.

7. Обидві Сторони погодились здійснювати співробітництво на двосторонній основі та вивчати можливості для співробітництва в рамках існуючих багатосторонніх установ в галузі дослідження космічного простору. Сторони погодились скликати засідання експертів у лютому ц. р. для розгляду конкретних пропозицій та проектів у цій галузі.

8. Сполучені Штати Америки надають першочергового значення успіху демократичних і ринкових реформ в Україні. Враховуючи те, що Україна відіграє стабілізуючу роль в регіоні, її економічна і політична безпека має винятково важливе значення для Сполучених Штатів Америки і Європи. США подали на розгляд плани значного розширення допомоги Україні в 1994 р. Сюди входять, серед іншого, збільшення допомоги та додаткове фінансування приватних інвестицій і через Корпорацію зарубіжних приватних інвестицій надання гарантій для підтримки американських інвестицій в Україну, а також збільшена невідкладна гуманітарна допомога для полегшення соціальних наслідків перехідного періоду. Сполучені Штати надають цю допомогу для підтримки реформ в Україні, і для того, щоб ця допомога надавалася і надалі та була ефективною, реформи мають продовжуватись.

9. Американська Сторона збільшить фінансування безпечного і надійного демонтажу стратегічної ядерної зброї, а також знищення звичайних озброєнь. Визнаючи той факт, що безпечний і надійний демонтаж стратегічної ядерної зброї в Україні, на що дав згоду Президент Л.Кравчук, зміцнює безпеку Сполучених Штатів і всього світу, США закликають та продовжуватимуть закликати інші країни до надання фінансової та технічної допомоги з метою підтримки цих зусиль.

10. Обидві сторони визнали, що конверсія оборонної промисловості є пріоритетом для успішної перебудови української економіки. Українська делегація обговорила це питання в Міністерстві оборони США. Обидві сторони домовились провести перше засідання Американсько-українського комітету по конверсії оборонної промисловості в Києві в березні

ц. р. Комітет обговорить проекти конверсії оборонної промисловості, включаючи питання, що стосуються фінансування забезпечення житлом та перепідготовку військовослужбовців, які будуть звільнені в процесі роззброєння і демобілізації.

11. У результаті переговорів, проведених в Міністерстві сільського господарства США, обидві Сторони погодились розширювати співробітництво і американська сторона погодилась дати технічно-фінансову допомогу, зокрема, у формі консесійних кредитів в галузі сільського господарства. Делегація Міністерства сільського господарства США відвідає Україну у лютому 1994 р. для розгляду практичних заходів надання такої технічної і фінансової допомоги.

12. Українська делегація мала зустрічі з представниками Міжнародного валютного фонду і Міжнародного банку реконструкції і розвитку з метою обговорення ролі, яку ці установи можуть відіграти в наданні ресурсів на підтримку переходу України до ринкової економіки. США готові працювати з своїми партнерами по "Групі Сімки" та з міжнародними фінансовими організаціями з метою негайної мобілізації додаткової допомоги на підтримку програми всеосяжних реформ, розробленої Україною і МВФ. Сполучені Штати Америки висловили занепокоєність у зв'язку з важкою ситуацією в енергетичному комплексі України, а також готовність працювати разом з Україною на двосторонній і багатосторонній основі для надання Україні допомоги в її пристосуванні до підвищення цін на енергоносії, що є частиною більш широкої програми реформ.

13. Українська делегація також провела роботу по підготовці візиту Президента України Л.Кравчука до Вашингтона, який заплановано на березень 1994 р. Цей візит надасть можливість розглянути двосторонню Хартію про партнерство, дружбу і співробітництво між США і Україною, яка підтвердить відданість двох країн принципам незалежності, суверенітету та територіальної цілісності кожної з країн, а також ряд інших важливих двосторонніх угод, включаючи угоду про взаємний захист інвестицій та угоду про уникнення подвійного оподаткування.

(Урядовий кур'єр. — 1994. — № 21. — 3 лютого)

Постанова Верховної Ради України

Про виконання Президентом України та Урядом України рекомендацій, що містяться в пункті 11 Постанови Верховної Ради України “Про ратифікацію Договору між Союзом Радянських Соціалістичних Республік і Сполученими Штатами Америки про скорочення і обмеження стратегічних наступальних озброєнь, підписаного у Москві 31 липня 1991 р., і Протоколу до нього, підписаного у Лісабоні від імені України 23 травня 1992 р.”

3 лютого 1994 р.

Верховна Рада України,

— беручи до уваги конкретні заходи, вжиті Президентом та Урядом України протягом листопада 1993 — січня 1994 р. щодо виконання положень Постанови Верховної Ради України від 18 листопада 1993 р;

— виходячи з результатів зустрічі Президентів України, Сполучених Штатів Америки і Російської Федерації в Москві 14 січня 1994 р., підписаних ними Тристоронньої заяви та Додатку до неї;

— враховуючи той факт, що Україна отримала підтвердження з боку Президентів США та Росії їх готовності надати Україні гарантії національної безпеки після набрання чинності Договором про СНО-1 і приєднання України до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї (ДНЯЗ) як держави, що не володіє ядерною зброєю, а також зобов'язання з боку Сполучених Штатів Америки, Російської Федерації та Великої Британії стосовно України поважати незалежність, суверенітет та існуючі кордони, утримуватись від загрози силою чи її використання проти територіальної цілісності чи політичної незалежності, утримуватись від економічного тиску та враховуючи зобов'язання не використовувати проти України ніякої зброї;

— зважаючи на підтвердження Президентів України, США та Росії, що відносини між ними будуватимуться на засадах поваги до незалежності, суверенітету та територіальної цілісності кожної держави, а також на підтвердження їх готовності

до надання допомоги у створенні в Україні ефективної ринкової економіки;

— визнаючи той факт, що Сполучені Штати Америки запевнили Україну у наданні технічної і фінансової допомоги для надійного та безпечного демонтажу ядерної зброї і зберігання матеріалів, що розщеплюються, а також у сприянні швидкій реалізації вже існуючих угод щодо такої допомоги;

— враховуючи, що згідно з Протоколом “Про порядок контролю за знищенням ядерних боєприпасів, які вивозяться з території України на підприємства промисловості Російської Федерації” представники Міністерства оборони України здійснюватимуть контроль за розукомплектуванням і знищенням стратегічних ядерних боєзарядів на території Росії, що виключатиме повторне використання складових цих боєзарядів за їх первісним призначенням;

— враховуючи також зобов'язання Росії забезпечити технічне обслуговування і безпечну експлуатацію ядерних боєзарядів;

— виходячи з того, що Україна отримає справедливую компенсацію за вартість високозбагаченого урану та інших компонентів всієї ядерної зброї, власником якої вона є;

— беручи до уваги домовленість про надання справедливої та своєчасної компенсації Україні за вартість високозбагаченого урану з боку Російської Федерації і Сполучених Штатів Америки, у міру того як ядерні боєзаряди вивозитимуться з України до Росії для розукомплектування, і те, що заходи вивезення і надання компенсації Україні вживатимуться одночасно;

— виходячи з того, що Сполучені Штати Америки, Російська Федерація та Україна неухильно дотримуватимуться домовленостей, викладених у Тристоронній заяві Президентів і Додатку до неї, та вже існуючих між ними угод і тих, які ще будуть укладені стосовно ядерної зброї, розташованої на території України;

— вважаючи, що вищезгадане уможливило виконання умов і застережень, які були зроблені у Постанові від 18 листопада 1993 р., постановляє:

1. Беручи до уваги конкретні заходи, вжиті Президентом та Урядом України щодо виконання положень Постанови Верховної Ради України від 18 листопада 1993 р., зустрічні кроки з боку США та Росії, зняти застереження щодо Статті V Протоколу до Договору про СНО, підписаного у Лісабоні 23 травня 1992 р.

2. Доручити Уряду України здійснити обмін грамотами про ратифікацію Договору про СНО-1 і активізувати діяльність по укладенню конкретних міжнародних угод, що впливають із застережень Постанови Верховної Ради України про ратифікацію Договору СНО-1.

(Відомості Верховної Ради України. — 1994. — № 22. — Ст. 147)

[61]

Заява МЗС України

22 лютого 1994 р.*

В Україні з великою увагою продовжують слідкувати за розвитком подій в Боснії і Герцеговині.

Як свідчать останні повідомлення із Сараєво, після досягнутої за посередництвом командування сил ООН боснійськими сербами і мусульманами домовленості про припинення вогню обидві сторони розпочали процес виводу важкої артилерії та її постановки під нагляд ООН.

Вітаючи ці позитивні зрушення, Україна закликає конфліктуючі сторони продовжувати зусилля, кінцевою метою яких має стати угода про передачу всієї зброї під контроль ООН, повне відведення сербських формувань від Сараєво та зайняття їх позицій підрозділами миротворчих сил. Демілітаризація Сараєво і передача міста під управління ООН зупинить безглузде кровопролиття і послужить відправною точкою досягнення справедливого мирного врегулювання.

Україна вважає, що відмова будь-якої сторони конфлікту від подальшого співробітництва з ООН у справі реалізації досягнутих домовленостей має розглядатися як виклик світовому співтовариству, ігнорування рішень ООН і може призвести до застосування сили, як це передбачено в Статуті ООН, резолюціях 836 і 844 Ради Безпеки.

МЗС України звертається до політичних лідерів конфліктуючих сторін, до народів Боснії та Герцеговини з наполегливим закликом саме зараз виявити політичну мудрість і, попри образи, докори та недовір'я, остаточно визначитись на користь миру в регіоні.

(Урядовий кур'єр. — 1994. — № 30. — 22 лютого)

* Дата опублікування.

Заява прес-центру МЗС України

1 березня 1994 р.*

За повідомленням засобів масової інформації Ізраїлю 25 лютого ц.р. в містечку Аль-Халіль (Хеброн) сталася страшна кривава трагедія: внаслідок екстремістського збройного нападу під час ранкової молитви загинули і дістали поранення десятки мирних жителів-арабів.

В Україні рішуче засуджують цей жахливий злочин, вчинений у розпал священного для мусульман місяця рамадану, висловлюють глибокі співчуття родинам загиблих і сподівання на одужання поранених. Будь-які акції тероризму, яку б мету вони не переслідували і ким би не здійснювалися, не мають виправдання.

У зв'язку з трагедією, що сталася, МЗС України звертається до палестинської та ізраїльської сторін із закликом не піддаватися сьогочасним емоціям і висловлює сподівання на продовження арабо-ізраїльського діалогу з метою досягнення мирного врегулювання на Близькому Сході.

(Урядовий кур'єр. — 1994. — № 34. — 1 березня)

Спільна заява про розвиток дружби і партнерства між Україною та Сполученими Штатами Америки

4 березня 1994 р.

З нагоди своєї зустрічі 4 березня 1994 р. у Вашингтоні Президент України Л.Кравчук і Президент Сполучених Штатів Америки У.Дж.Клінтон погоджуються започаткувати нову еру у відносинах між двома країнами.

З цією метою вони погоджуються докласти зусиль для розширення змісту двосторонніх відносин на основі партнерства, взаємної довіри та поваги; спільної відданості демократії, правам людини та верховенству закону; спільним цілям у запобіганні розповсюдженню зброї масового знищення, а також спільної зацікавленості у розвитку вільної торгівлі, інвестицій та економічного співробітництва між двома країнами.

---

* Дата опублікування.

Дотримуючись цих принципів, Україна і Сполучені Штати Америки погоджуються дружньо співпрацювати в інтересах обопільного добробуту своїх народів з метою досягнення міцного глобального миру. Вступаючи в цю нову еру, два лідери погоджуються активно працювати з метою реалізації наступної всеохоплюючої програми співробітництва.

I. Гарантії безпеки

Президент Кравчук і Президент Клінтон обговорили проблему гарантій безпеки України і дійшли згоди щодо важливості таких гарантій. Суверенітет, незалежність та територіальна цілісність України є виключно важливими для Сполучених Штатів Америки. У цьому зв'язку, згідно з тристоронньою Заявою від 14 січня 1994 р., США та інші держави готові дати у формі багатостороннього документа, гарантії безпеки на Україну, як тільки набере чинності Договір СТАРТ-1 і Україна приєднається до ДНЯЗ як без'ядерна держава.

II. Допомога у скороченні ядерної зброї ("Нанн-Лугар")

Згідно з Угодою між Україною та Сполученими Штатами Америки щодо знищення стратегічних ядерних озброєнь та запобігання розповсюдженню зброї масового знищення від 25 жовтня 1993 р. США зобов'язалися надати 177 млн доларів у формі допомоги Україні. Більш того, додаткові 175 млн доларів буде виділено протягом 1994 фінансового року та 1995 фінансового року. З цієї суми 100 млн доларів будуть надані в 1994 фінансовому році для здійснення проектів у таких сферах:

- конверсія оборонної промисловості України на цивільні потреби;
- знищення стратегічних ядерних озброєнь;
- заснування системи експортного контролю для запобігання розповсюдженню зброї масового знищення;
- розвиток державної системи контролю, обліку та фізичного захисту ядерних матеріалів.

Уряд Сполучених Штатів Америки прагнутиме також одержати додаткові 75 млн доларів у рамках закону "Нанна-Лугара" про допомогу Україні у 1995 фінансовому році.

Уряд Сполучених Штатів Америки в консультації з урядом України визначить відповідний розподіл запропонованої допомоги між вказаними чотирма напрямками. Як тільки таке

рішення буде прийняте, сторони негайно розпочнуть роботу по укладенню відповідної угоди та трьох доповнень до неї, які визначають використання цього запропонованого збільшення допомоги.

Для надання допомоги у сфері конверсії оборонної промисловості сторони співпрацюватимуть з метою укладення нової імплементаційної угоди між Міністерством оборони США та Міністерством машинобудування, військово-промислового комплексу та конверсії України.

Для надання додаткової допомоги у ліквідації стратегічної ядерної зброї, включаючи допомогу на знищення ракет СС-19, СС-24 та їх шахтних установок, додаткової допомоги для здійснення експортного контролю та додаткової допомоги, що стосується контролю, розрахунку та фізичного захисту ядерних матеріалів, сторони працюватимуть над доповненнями до імплементаційної угоди, укладеної в грудні 1993 р.

III. Співробітництво в галузі економіки і торгівлі

Обидва лідери вважають, що розширені двосторонні економічні зв'язки та торговельне співробітництво можуть зробити вагомий внесок у зміцнення українсько-американських відносин та розвиток вільних ринків, економічне зростання та збільшення робочих місць у двох країнах. Тому обидві країни надають великого значення двосторонній Угоді про торговельні відносини, яка набрала чинності 22 червня 1992 року, і висловлюють готовність забезпечити виконання всіх її положень. Україна та Сполучені Штати Америки також погоджуються створити українсько-американську комісію сприяння торгівлі та інвестиціям, з метою розширення торговельних відносин.

Обидві країни співробітничатимуть для розширення доступу до ринків одна одної. Сполучені Штати Америки визнають важливість доступу до ринку країн економіки перехідного періоду, таких як Україна. США надали Україні переваги Генералізованої системи преференцій США. У своїх зусиллях розширити торгівлю обидві сторони керуватимуться принципами ГАТТ. Сполучені Штати Америки підтримують зацікавленість України в офіційному поданні заяви про членство в ГАТТ і готові надати технічне сприяння, щоб допомогти Україні впровадити торговельний режим відповідно до норм ГАТТ.

Інвестиції приватного сектора в економіку України можуть зробити вагомий внесок у справу переходу України до ринко-

вої економіки. Обидві сторони погоджуються, що підписання Конвенції про уникнення подвійного оподаткування та Договору про заохочення та взаємний захист інвестицій, які забезпечують комплексний захист інтересів інвесторів, є важливими кроками для стимулювання залучення приватного капіталу, але вони мають супроводжуватися діями України з метою поліпшення загального клімату в ній з тим, щоб реалізувати весь потенціал прямих зарубіжних інвестицій.

Обидві сторони погоджуються щодо важливості співробітництва та обміну інформацією в галузі науки і технологій. Укладення двосторонньої Угоди про співробітництво в галузі науки і технологій допоможе офіційно започаткувати міжурядове співробітництво в цій галузі. Уряди України і США домовилися створити Спільну комісію для сприяння спільній діяльності в галузі високих технологій, наукових досліджень та розвитку. Обидва уряди погоджуються співробітничати в сфері освоєння космічного простору і проведення найближчим часом зустрічі експертів для розгляду конкретних питань та сфер співробітництва в цій галузі.

Два лідери продовжують надавати найвищого пріоритету успіхові політичних та економічних реформ в Україні.

Сполучені Штати Америки виділяють до 350 млн доларів в рамках двосторонньої економічної допомоги у 1994 фінансовому році для підтримки переходу України до ринково-орієнтованої економіки та демократичного суспільства. Сполучені Штати Америки погоджуються також, що міжнародні фінансові установи, зокрема Міжнародний валютний фонд та Міжнародний банк реконструкції та розвитку, повинні відігравати суттєву роль в наданні фінансових ресурсів для сприяння переходові України до ринкової економіки. Сполучені Штати Америки рекомендують Україні працювати більш тісно з Міжнародним валютним фондом та Міжнародним банком реконструкції і розвитку в реалізації програми кардинальних економічних реформ. Сполучені Штати Америки, в свою чергу, готові відігравати провідну роль у "Великій сімці" для мобілізації додаткової багатосторонньої допомоги для підтримки всеохоплюючої програми реформ.

(Урядовий кур'єр. — 1994. — № 40. — 12 березня)

Заява прес-служби Міністерства оборони України

26 квітня 1994 р.*

21–22 квітня у Севастополі відбулись переговори військових делегацій України та Російської Федерації. Метою цих переговорів було опрацювання питань, пов'язаних з реалізацією Угоди про поетапне врегулювання проблеми Чорноморського флоту. А саме — розподіл кораблів і суден, їхнє тимчасове роздільне базування.

Українська сторона, намагаючись знайти реалістичне, взаємоприйнятне рішення існуючих проблем, запропонувала поетапний підхід до їх врегулювання, висунула кілька можливих варіантів. Аргументована позиція українських військових дозволила узгодити всі основні кількісні параметри, включаючи перелік плавзасобів ЧФ і кораблів та суден, що мають увійти до складу ВМС України.

Разом з тим не вдалося розв'язати проблему тимчасового базування ВМФ Російської Федерації на українській території.

Виходячи з необхідності розподілу флотів двох країн, передбаченого угодою від 15 квітня 1994 р., українська сторона запропонувала кілька варіантів базування, включаючи окреме базування ВМС України і ВМФ РФ на різних об'єктах у Севастополі.

Російська сторона наполягала на тому, щоб ВМФ РФ базувався на всіх об'єктах Криму, а ВМС України — за межами півострова. Делегація України аргументовано показала, що без кримських баз неможливо створити діючий Український Військово-Морський флот. Проте, підходи Росії лишилися незмінними. Більше того, не бажаючи прислухатися до здорового глузду, зрозуміти законну позицію України щодо базування її Військово-Морських Сил на власній території, російська делегація припинила переговори і зникла без будь-яких пояснень у той момент, коли експерти намагалися зафіксувати вже узгоджені параметри і положення, яких на той час було немало.

Прес-служба Міністерства оборони України уповноважена заявити, що українська сторона шкодує з приводу подібної

* Дата опублікування.

поведінки російської делегації, яка не відповідає нормам міжнародної переговорної етики. Тим більше, що після останньої зустрічі президентів України і Росії намітилися реальні контури розв'язання проблеми Чорноморського флоту. Міністерство оборони України покладає всю відповідальність за зрив переговорів на російську сторону і повідомляє про свою готовність у будь-який час продовжити перервані переговори. (*Урядовий кур'єр*. — 1994. — № 65. — 26 квітня)

[65]

Заява прес-центру ВМС України

24 травня 1994 р.*

Як стало відомо, найближчим часом із складу з'єднання берегової оборони Чорноморського флоту в Севастополь будуть переведені посилений танковий батальйон і зенітно-ракетний дивізіон. Вони увійдуть до складу бригади морської піхоти ЧФ. Зараз сформовано управління цих підрозділів, деякі офіцери яких уже переїхали до Севастополя на постійне місце проживання. Характерно, що без попереднього повідомлення відповідних інстанцій, необхідних погоджень командування Чорноморського флоту приймає рішення про стягування ударних сил до Севастополя. У той же час командування Чорноморського флоту невпинно заявляє, що не має наміру дестабілізувати обстановку, звертається із закликом до політичних діячів “зробити все можливе для вирішення спірних питань політичним, мирним шляхом”.

На Чорноморському флоті, який, як і раніше, підпорядковується президентам України і Росії, давно увійшло в практику без погодження з українською стороною проводити навчання, здійснювати перекидання сил, виходи в море великих груп кораблів. Тривожить, що брязкіт зброєю збігається, як правило, з суспільно значущими подіями, які відбуваються в Севастополі, Криму, Україні в цілому.

Прес-центр Військово-Морських Сил України уповноважений заявити рішучий протест одностороннім діям командування Чорноморського флоту, які перешкоджають стабілізації обстановки в Севастополі, Кримському регіоні, заважають налагодженню нормальних, справді дружніх відносин між Україною і Росією. Командування Військово-Морських Сил

---

* Дата опублікування.

України ще раз підтверджує свою готовність розв'язувати існуючі проблеми цивілізованим шляхом і розраховує на розсудливість командування Чорноморського флоту, всіх, від кого тією чи іншою мірою залежить мир і спокій на нашій землі.

(Урядовий кур'єр. — 1994. — № 79. — 24 травня)

[66]

Спільне Комюніке Президентів України і Турецької Республіки

30 травня 1994 р.

На запрошення Президента України Його Високоповажності пана Л.Кравчука Президент Турецької Республіки Його Високоповажності пан С.Демірель в супроводі Міністра закордонних справ Його Високоповажності І.Четіна та Міністра транспорту Його Високоповажності М.Кьостена відвідав Україну з 30 травня по 1 червня 1994 р.

Два Президенти обмінялися думками щодо стану двосторонніх відносин, а також регіональних та міжнародних, які становлять взаємний інтерес. Президент Турецької Республіки мав також зустрічі з паном О.Морозом, Головою Верховної Ради України, та з паном Ю. Звягільським, виконуючим обов'язки Прем'єр-міністра України, та виступив у Верховній Раді України.

Два Президенти висловили задоволення швидким розвитком особливих зв'язків, що історично склалися між їхніми народами, і підкреслили спільне бажання і надалі сприяти співробітництву в усіх можливих сферах на засадах довір'я, взаємної поваги і взаємного інтересу, а також на основі положень Договору про дружбу і співробітництво між Україною і Турецькою Республікою від 1992 р.

Згідно з їхньою рішимою зміцнити правову базу співробітництва та відкрити нові перспективи для їх відносин Сторони підписали під час візиту Протокол про обмін Ратифікаційними Грамотами Договору про дружбу і співробітництво між Україною і Турецькою Республікою та Угоди про автомобільні перевезення і про співробітництво у сфері туризму, а також Протокол про будівництво нафтопроводу від узбережжя Середземного моря до Чорного моря через територію Туреччини та нафтового терміналу в Самсуні. Вони також завершили ініційований раніше процес обміну нотами з питання

делімітації континентального шельфу та особливої економічної зони в Чорному морі між Туреччиною і Україною.

Було також вирішено, що обидві Сторони підпишуть в найближчому майбутньому всі інші двосторонні угоди, за якими нині відбуваються переговори.

Два Президенти особливо наголосили на потребі подальшого розвитку та урізноманітнення економічних та торговельних зв'язків між Туреччиною і Україною, особливо у сфері інвестування.

Президенти Туреччини і України погодилися активно співпрацювати з метою подальшого сприяння прямим контактам між громадянами, приватним та громадським сектором двох країн для розширення обмінів у сфері освіти, культури, науки, спорту та інформації, для розвитку двостороннього співробітництва в галузях захисту природного середовища та запобігання транскордонного забруднення.

У зв'язку з трагічною датою — п'ятдесятиріччям депортації з батьківщини татарського населення, історично корінного народу Кримського півострова, обидва Президенти вшанували пам'ять жертв цієї жорстокої та страхітливої акції і відзначили необхідність не тільки відновлення історичної правди, а й здійснення справедливості щодо депортованих та їх нащадків за допомогою заходів національного та міжнародного характеру, які сприяли б їх репатріації та розселенню на їх історичній батьківщині, а також зміцненню та розвитку їх культурної ідентичності та юридичного статусу. Турецька сторона з вдячністю відзначила зусилля Уряду України щодо повернення кримських татар на їх історичну батьківщину і висловила готовність сприяти вирішенню їх житлових проблем. Українська сторона з вдячністю прийняла цю пропозицію.

Два Президенти відзначили, що потенційно процвітаючі Туреччина і Україна є важливим чинником для зміцнення як регіонального, так і світового миру, стабільності і добробуту, а також відповідають основоположним інтересам усіх країн, що активно задіяні у побудові надійних, стабільних і взаємовигідних відносин. У цьому контексті обидва Президенти знову підтвердили своє рішення перетворити басейн Чорного моря на зону постійного миру, стабільності та процвітання і шляхом активного співробітництва в рамках ООН, НБСЄ, програми НАТО "Партнерство заради миру", а також розширення та зміцнення економічних, торговельних та культурних зв'язків між державами — членами Чорноморського Економічного Співробітництва.

Два Президенти ще раз підтвердили свою рішучість забезпечити повне дотримання існуючих угод з питань контролю над озброєннями та роззброєння усіма сторонами і погодились, що їхні країни більш тісно співробітничатимуть як на двосторонній основі, так і в міжнародних організаціях з питань роззброєння та перетворення зони Чорного моря на зону, вільну від ядерної загрози.

Розглядаючи процес регіонального співробітництва як фактор стабільності в Європі, два Президенти вирішили уважно розглянути заходи безпеки і довіри в регіоні Чорного моря, запропоновані Україною прибережним чорноморським державам.

Ще раз підтверджуючи відданість їх країн принципам Статуту Організації Об'єднаних Націй, Гельсінського заключного акта та наступних документів НБСЄ та необхідність зміцнення миру та стабільності в Євро-Атлантичному регіоні, два Президенти наголосили на важливості, яку вони надають незалежності, суверенітету та територіальній цілісності й поваги до існуючих кордонів держав — членів НБСЄ.

Два Президенти обговорили розвиток подій в колишній Югославії та на Кавказі, включаючи ситуацію в Боснії-Герцеговині та в Азербайджані.

Обидва Президенти підтвердили свою повну підтримку поважанню міжнародно визнаних кордонів усіх балканських країн та кавказьких країн та полагожденню всіх кризових ситуацій лише мирними політичними засобами.

Під час візиту Президент Турецької Республіки Його Високоповажність пан С.Демірель запросив Президента України Його Високоповажність пана Л.Кравчука відвідати з офіційним візитом Туреччину. Президент Л.Кравчук прийняв це запрошення.

(Голос України. — 1994. — № 102. — 2 червня)

[67]

Комюніке про переговори парламентських делегацій України і Російської Федерації

27 липня 1994 р.

За взаємною домовленістю 26—27 липня 1994 р. в Москві проведено переговори парламентських делегацій України та Російської Федерації з широкого кола питань поглиблення двосторонніх відносин.

Делегацію України очолював Голова Верховної Ради України О.Мороз, делегацію Російської Федерації — Голова Ради Федерації Федеральних Зборів Російської Федерації В.Шумейко, Голова Державної Думи Федеральних Зборів Російської Федерації І.Рибкін.

Українську сторону було проінформовано про діяльність Федеральних Зборів Росії.

Особливу увагу було приділено обговоренню українсько-російських відносин, проблемам СНД, розвитку внутріполітичної ситуації в обох державах.

Сторони підтвердили свою відданість принципам демократичного розвитку Росії та України.

Прагнучи повною мірою втілити волю своїх народів жити у братерській дружбі і добросусідстві, враховуючи пріоритетне значення співробітництва двох суверенних держав, Сторони підтвердили взаємну зацікавленість у використанні міжпарламентського діалогу з метою подальшого розвитку двосторонніх відносин між Україною та Росією. Керуючись нормами міжнародного права і взаємними інтересами, Сторони підтвердили свою готовність всемірно сприяти побудові особливих відносин на основі рівноправного стратегічного партнерства у всіх основних сферах життєдіяльності обох держав, спираючись при цьому як на двосторонні домовленості, так і на домовленості, досягнуті в рамках Співдружності. Сторони вважають за необхідне заявити, що вони розглядають СНД на даному етапі як інструмент, який відповідає цілям двосторонніх та багатосторонніх відносин країн—членів СНД, і що Україна та Росія готові зробити вклад у підвищення ефективності інститутів СНД, покликаних координувати інтеграційні процеси в рамках Співдружності в економічній, гуманітарній та інших галузях. Делегації вважають надзвичайно важливим об'єднати зусилля з тим, аби гідно відзначити 50-річчя нашої спільної Перемоги у Великій Вітчизняній війні.

Сторони обговорили хід виконання укладених раніше двосторонніх угод, домовились продовжувати роботу по зміцненню їх правової бази.

При обговоренні питань економічного співробітництва Сторони висловились про необхідність його поглиблення. Особливу увагу було приділено проблемі розвитку режиму вільної торгівлі на основі зближення тарифного, митного, фінансового, податкового, інвестиційного і торговельного законодавства для створення в подальшому митного і валютного союзів.

Поглиблено розглядалися питання більш ефективного забезпечення прикордонної, прибережної і міжрегіональної торгівлі.

Сторони домовились істотно активізувати міжпарламентські контакти, для чого домовились укласти Угоду про міжпарламентське співробітництво між Верховною Радою України і Федеральними Зборами Російської Федерації та створити спільну двосторонню комісію на чолі з заступниками керівників найвищих органів законодавчої влади.

Сторони підтримують зусилля по підготовці широкомасштабного Договору про дружбу, співробітництво і партнерство між Україною та Росією.

Було розглянуто міжнародні питання, які становлять взаємний інтерес. Визнано за необхідне проведення попередніх консультацій щодо узгодження взаємоприйнятих рішень з найважливіших проблем зовнішньополітичного характеру.

При обговоренні ініціативи Російської сторони про проведення зустрічі парламентаріїв чотирьох сусідніх держав (України, Росії, Білорусії і Казахстану) з метою вироблення можливих форм і визнання темпів здійснення інтеграційних процесів Українська сторона виявила інтерес до участі в цьому починанні.

Переговори пройшли в обстановці традиційної дружби і взаєморозуміння. Було вирішено продовжити практику регулярного проведення зустрічей парламентських делегацій.

(Голос України. — 1994. — № 144. — 30 липня)

[68]

Закон України

Про приєднання України до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї від 1 липня 1968 року

16 листопада 1994 р.

На підставі положень Декларації про державний суверенітет України від 16 липня 1990 р., Заяви Верховної Ради України “Про без’ядерний статус України” від 24 жовтня 1991 р., Постанови Верховної Ради України “Про додаткові заходи щодо забезпечення набуття Україною без’ядерного статусу” від 9 квітня 1992 р., Постанови Верховної Ради України “Про ратифікацію Договору між Союзом Радянських Соціалістических Республік і Україною про нерозповсюдження ядерної зброї від 1 липня 1968 року” від 16 листопада 1994 р.

лістичних Республік і Сполученими Штатами Америки про скорочення і обмеження стратегічних наступальних озброєнь, підписаного у Москві 31 липня 1991 р., і Протоколу до нього, підписаного у Лісабоні від імені України 23 травня 1992 р.” від 18 листопада 1993 р. і Постанови Верховної Ради України “Про виконання Президентом України та Урядом України рекомендацій, що містяться у пункті 11 Постанови Верховної Ради України ”Про ратифікацію Договору між Союзом Радянських Соціалістичних Республік і Сполученими Штатами Америки про скорочення і обмеження стратегічних наступальних озброєнь, підписаного у Москві 31 липня 1991 р., і Протоколу до нього, підписаного у Лісабоні від імені України 23 травня 1992 року” від 3 лютого 1994 р. Верховна Рада України постановляє:

Приєднатися до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї від 1 липня 1968 р. з такими застереженнями:

1. Положення Договору не охоплюють повною мірою унікальної ситуації, що склалася внаслідок розпаду ядерної держави — Союзу РСР.

2. Україна є власником ядерної зброї, успадкованої нею від колишнього СРСР. Після розукомплектування та знищення цієї зброї під контролем України і за процедурами, що виключатимуть можливість повторного використання ядерних матеріалів, які є компонентами цієї зброї, за первинним призначенням, Україна має намір застосувати вищезгадані матеріали виключно у мирних цілях.

3. Наявність на території України ядерної зброї до її повної ліквідації, а також відповідна робота щодо її утримання, обслуговування та ліквідації не суперечать положенням статей I і II Договору.

4. Загроза силою чи її використання проти територіальної цілісності та недоторканності кордонів чи політичної незалежності України з боку будь-якої ядерної держави, так само, як і застосування економічного тиску, спрямованого на те, щоб підкорити своїм власним інтересам здійснення Україною прав, притаманних її суверенітету, розглядатимуться Україною як виняткові обставини, що поставили під загрозу її найвищі інтереси.

5. Документи про приєднання України до Договору будуть передані країнам-депозитаріям після набуття чинності цим Законом.

6. Цей Закон набуває чинності після надання Україні ядерними державами гарантій безпеки, оформлених шляхом підписання відповідного міжнародно-правового документа.

(Голос України. — 1994. — № 220. — 19 листопада)

[69]

Хартія українсько-американського партнерства, дружби і співробітництва

22 листопада 1994 р.

Україна і Сполучені Штати Америки,
розвиваючи положення Спільної заяви Президентів
України і США про українсько-американські відносини і роз-
будову демократичного партнерства від 6 травня 1992 р;

прагнучи створити надійні підвалини для розбудови міцних
відносин взаємної довіри та поваги;

визнаючи, що існування вільної, незалежної і суверенної
Української Держави, її безпека і процвітання мають велике
значення для Сполучених Штатів Америки;

виходячи з глибокої відданості України та Сполучених
Штатів Америки принципам демократії та вільної ринкової
економіки;

прагнучи зробити реальний внесок у будівництво справед-
ливого і мирного світового ладу;

визнаючи значення широкомасштабних дружніх україн-
сько-американських відносин як основи для зміцнення між-
народної безпеки;

усвідомлюючи свою спільну відповідальність за мир,
взаєморозуміння і співробітництво на Європейському конти-
ненті і в світі в цілому;

визнаючи історичний крок, який здійснила Україна, рати-
фікувавши Договір про СНО-1 та приєднавшись до ДНЯЗ в
якості держави, що не володіє ядерною зброєю;

визнаючи особливі зв'язки що встановилися між двома
країнами в результаті важливої ролі американців українського
походження, яку вони зіграли в розвитку Сполучених Штатів
Америки;

підтверджуючи їх відданість принципам Статуту Організа-
ції Об'єднаних Націй, Гельсінського заключного акта і на-
ступних документів НБСЕ;

уклали цю Хартію для розбудови відносини між собою на
таких засадах:

Україна та Сполучені Штати Америки вітають історичну перспективу, яку відкрило відновлення Української Держави, яка на залишках тоталітаризму і непримиримості розбудовує національну незалежність і демократичний розвиток. Сполучені Штати Америки рішуче підтримують зусилля України в створенні суспільства, заснованого на верховенстві закону і повної поваги до прав людини та її основоположних свобод.

1. Виходячи з їх спільної відданості демократичним цінностям, Україна та Сполучені Штати Америки виявили рішучість побудувати широке і міцне партнерство.

2. Україна та Сполучені Штати Америки погоджуються, що незалежність, суверенітет і територіальна цілісність Української держави мають фундаментальне значення для їх партнерства.

3. Україна та Сполучені Штати Америки прагнуть розвинути тісніші двосторонні відносини з широкого кола питань. З цією метою вони мають намір прискорити здійснення контактів у всіх відповідних галузях, особливо у галузях політики, безпеки, економіки, культури та охорони навколишнього середовища. Дві держави мають намір заохочувати і сприяти прямим контактам між громадянами і приватними організаціями, виходячи з переконання, що справжнє партнерство не може існувати, якщо почуття спільної мети не поширюється і за межі урядового співробітництва.

4. Україна та Сполучені Штати Америки розуміють, що стратегічне розташування України у центрі Європи дозволяє їй зробити особливий внесок у справу миру, безпеки та стабільності в регіоні. Виходячи з переконання, що безпека України не може бути забезпечена, доки не буде забезпечена безпека Європи в цілому, Сполучені Штати Америки підтримують Україну в її зусиллях, спрямованих на розв'язання суперечностей з її сусідами в дусі миру та співпраці, утримання від загрози силою або її застосування проти територіальної цілісності або політичної незалежності будь-якої держави. Як Україна, так і Сполучені Штати Америки прагнуть якнайбільшої участі в Європейських структурах, таких, як НБСЕ та її Форумі співробітництва з питань безпеки (ФСБ).

Сполучені Штати Америки вітають рішення України брати участь у програмі НАТО "Партнерство заради миру" і сподіваються на практичне співробітництво між українськими та американськими військовими та оборонними установами в цьому контексті. У рамках програми "Партнерство заради миру" Сполучені Штати Америки мають намір співпрацювати

з Україною для розвитку партнерських відносин українських збройних сил з силами НАТО з метою спільного планування, навчань та тренувань, а також готовності здійснювати відповідні заходи.

У цьому контексті, а також на основі існуючого Меморандуму про взаєморозуміння між Міністерством оборони України та Міністерством оборони США Сполучені Штати Америки підтримують зусилля України дбати про свої законні потреби у галузі оборони, у тому числі через розбудову достатніх звичайних збройних сил у відповідності з обмеженнями Договору про ЗЗСЄ. Визнаючи, що сильні, добре підготовлені збройні сили під цивільним контролем і наглядом, які прихильні захисту демократичних принципів, мають життєво важливе значення для безпеки демократичної держави, дві держави мають намір розвивати взаємовигідне військове співробітництво і проводити регулярні консультації з проблем міжнародної безпеки. Якщо в майбутньому виникне зовнішня загроза територіальній цілісності, політичній незалежності або безпеці України, Україна та Сполучені Штати Америки мають намір консультиватися та здійснювати відповідні кроки для досягнення мирного вирішення ситуації у відповідності з міжнародним правом та принципами НБСЄ.

5. Визнаючи, що інтереси зовнішньої політики України вимагатимуть тісного контакту з сусідніми державами, Сполучені Штати Америки сприятимуть зусиллям, спрямованим на розбудову взаємопродуктивних регіональних відносин та проведення політики регіональної безпеки, що відповідає принципам і положенням Статуту Організації Об'єднаних Націй та Гельсінському заключному акту.

6. Сполучені Штати Америки визнають позитивну міжнародну роль, яку Україна почала відігравати через свою участь в силах ООН по підтриманню миру та місіях привентивної дипломатії НБСЄ, а також зусиллях по впровадженню санкцій, і сподіваються співробітничати з метою посилення ефективності заходів у цій галузі. Дві держави підтверджують рішучість співпрацювати на всіх регіональних та міжнародних форумах з метою досягнення демократичних та гуманітарних цілей.

7. Україна та Сполучені Штати Америки визнають, що розповсюдження зброї масового знищення становить загрозу людству і всі уряди мусять терміново працювати для запобігання подальшого розповсюдження такої зброї і пов'язаних з нею технологій. Для досягнення цієї мети дві держави погод-

жуються обмінюватись інформацію та досвідом у галузі експортного контролю. Сполучені Штати Америки вітають далекоглядний крок України по ратифікації Договору СНО-1 та її приєднання до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї в якості держави, що не володіє ядерною зброєю. Сполучені Штати Америки підтверджують свою рішучість надати Україні відповідну фінансову та технічну допомогу в здійсненні надійного та безпечного розукомплектування та знищення стратегічних ядерних озброєнь, розташованих на території України, а також у застосуванні гарантій МАГАТЕ на мирних ядерних об'єктах в Україні. Україна та Сполучені Штати Америки підтверджують свою рішучість співпрацювати у допомозі жертвам Чорнобильської катастрофи і відновленні уражених районів, у посиленні безпеки ядерних реакторів в Україні з метою недопущення подібного лиха у майбутньому.

8. Україна та Сполучені Штати Америки відзначають, що, як підтверджує досвід, ринкові механізми є надійним засобом, що дозволяє національній економіці забезпечувати потреби свого народу. Обидві держави розуміють, що спотворення економіки внаслідок існування в минулому в Україні командної економічної системи приводить до того, що перехід до ринкової економіки все ще є важким і інколи болісним. Україна зобов'язується впроваджувати ринкові реформи якнайшвидше, а Сполучені Штати Америки підтверджують свою готовність надавати фінансову і політичну підтримку крокам, які здійснюватиме Україна у цьому напрямку як на двосторонньому рівні, так і через міжнародні фінансові інституції. Сполучені Штати Америки також готові працювати разом з Україною з метою подальшої розробки програм технічної допомоги, спрямованої на прискорення реформ. Обидві держави розуміють, що успіх цієї трансформації економіки вимагає інвестицій приватного сектора в економіку України, і Україна визначає одним з головних пріоритетів створення правового та фінансового клімату, привабливого для міжнародних інвестицій. За таких умов Сполучені Штати Америки сприятимуть заохоченню американського приватного бізнесу до входження в ринок України.

9. Україна та Сполучені Штати Америки сприятимуть взаємовигідному економічному співробітництву, в тому числі торговому, яке спиратиметься на принципи рівності, недискримінації, взаємної вигоди. Обидві держави мають намір співпрацювати з метою забезпечення необхідних умов для та-

кого співробітництва з урахуванням питань захисту інвестицій, нових технологій, авторських і партнерських прав. Обидві держави готові забезпечити те, щоб міжнародні стандарти менеджменту застосовувалися у сфері обігу капіталів, пересування товарів і послуг, а також укладати відповідні угоди в галузі економічного співробітництва.

10. Україна та Сполучені Штати Америки співпрацюватимуть у сприянні взаємному розповсюдженню інформації про національні надбання у галузі культури, науки і освіти, пропагуватимуть нові досягнення в цій сфері, розширюватимуть культурний та інформаційний обмін, сприятимуть співробітництву між культурними установами і організаціями, підтримуватимуть подальший розвиток дружніх зв'язків між молоддю обох країн.

Вчинено у м. Вашингтоні 22 листопада 1994 р. у двох примірниках українською та російською мовами, при цьому обидва тексти є рівно автентичними.

(Голос України. — 1994. — № 226. — 29 листопада)

[70]

**Меморандум про гарантії безпеки
у зв'язку з приєднанням України
до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї
5 грудня 1994 р.**

Україна, Російська Федерація, Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії і Сполучені Штати Америки, вітаючи приєднання України до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї як держави, що не володіє ядерною зброєю,

беручи до уваги зобов'язання України ліквідувати всю ядерну зброю, що знаходиться на її території, у визначений період часу,

відзначаючи зміни ситуації в галузі безпеки в усьому світі, включаючи закінчення холодної війни, що створили умови для глибоких скорочень ядерних сил,

підтверджують таке:

1. Російська Федерація, Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії і Сполучені Штати Америки підтверджують Україні їх зобов'язання згідно з принципами Заключного Акта НБСЄ поважати незалежність і суверенітет та існуючі кордони України.

2. Російська Федерація, Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії і Сполучені Штати Америки підтверджують їх зобов'язання утримуватися від загрози силою чи її використання проти територіальної цілісності чи політичної незалежності України і що ніяка їхня зброя ніколи не буде використовуватися проти України, крім цілей самооборони або будь-яким іншим чином згідно зі Статутом Організації Об'єднаних Націй.

3. Російська Федерація, Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії і Сполучені Штати Америки підтверджують Україні їх зобов'язання згідно з принципами Заключного Акта НБСЄ утримуватись від економічного тиску, спрямованого на те, щоб підкорити своїм власним інтересам здійснення Україною прав, притаманних її суверенітету, і таким чином отримати будь-які переваги.

4. Російська Федерація, Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії і Сполучені Штати Америки підтверджують їх зобов'язання домагатися негайних дій з боку Ради Безпеки Організації Об'єднаних Націй з метою надання допомоги Україні як державі—учасниці Договору про нерозповсюдження ядерної зброї, що не володіє ядерною зброєю, в разі, якщо Україна стане жертвою акту агресії або об'єктом погрози з використанням ядерної зброї.

5. Російська Федерація, Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії і Сполучені Штати Америки підтверджують щодо України їх зобов'язання не застосовувати ядерну зброю проти будь-якої держави—учасниці Договору про нерозповсюдження ядерної зброї, що не володіє ядерною зброєю, крім випадку нападу на них самих, їхні території чи їхні підопічні території, їхні збройні сили або на їхніх союзників з боку такої держави спільно або в союзі з державою, яка володіє ядерною зброєю.

6. Україна, Російська Федерація, Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії і Сполучені Штати Америки будуть проводити консультації у випадку виникнення ситуації, внаслідок якої постає питання стосовно цих зобов'язань.

Цей меморандум набуває чинності з моменту підписання.

Підписано у чотирьох рівно автентичних примірниках українською, англійською та російською мовами.

Будапешт, 5 грудня 1994 р.

(Голос України. — 1994. — № 234. — 9 грудня)

[71]

Заява Уряду України

13 грудня 1994 р.*

В Україні з великою тривогою і занепокоєнням спостерігають за розвитком подій навколо Чечні.

Уряд України послідовно виступає за дотримання принципів територіальної цілісності та вирішення будь-яких суперечностей виключно мирним, політичним шляхом. Врегулювання конфліктної ситуації навколо Чеченської Республіки, забезпечення неухильного дотримання Конституції Російської Федерації на своїй території є внутрішньою справою Росії. Уряд України висловлює сподівання, що за нинішньої ситуації учасники протистояння докладуть усіх можливих зусиль, аби запобігти неконтрольованій ескалації конфлікту, не поставити під загрозу мир і безпеку людей, уникнути жертв серед цивільного населення.

Вітаючи висловлену сторонами готовність до політичного діалогу, Уряд України звертається до всіх зацікавлених сторін із закликом утримуватися від дій, здатних призвести до зростання масштабів бойових дій в Чечні, виявляти мудрість, виваженість і сприяти налагодженню шляхів для політичного врегулювання ситуації.

Уряд України звертається із закликом виявляти повагу до безпеки громадян України, що випадково потрапили в зону конфлікту, і одночасно застерігає будь-які організації та громадян України від втручання у внутрішні справи сусідньої держави.

(Урядовий кур'єр. — 1994. — № 192. — 13 грудня)

[72]

Звернення Верховної Ради України до Державної Думи і Ради Федерації Росії з приводу трагічних подій у Чеченській Республіці

20 грудня 1994 р.

За повідомленнями засобів масової інформації, зокрема і російських, у Чеченській Республіці ведуться бойові дії із за-

* Дата опублікування.

стосуванням важкої зброї, що призводить до масових жертв і страждань цивільного населення.

У трагічній ситуації, разом з представниками інших народів, опинилися і наші співвітчизники — українці — жителі Чечні. Глибоко стурбовані їх долею, ми закликаємо вас вжити всіх заходів для припинення пролиття крові. Ми стурбовані тим, що намагання розв'язати проблему силовими, збройними засобами може призвести не лише до поглиблення конфлікту, а й негативно вплинути на безпеку в регіоні і всьому світі.

Не маючи сумніву у відданості російського народу демократичним цінностям, закликаємо вас зробити все можливе для того, щоб закріплені в міжнародних пактах високі стандарти прав і свобод людини, про необхідність дотримання яких неодноразово наголошувало російське керівництво, були застосовані і до корінних народів Кавказу. Сподіваємося, що кровопролиття і позбавлення священного права на життя людини буде зупинено і конфлікт у цьому регіоні буде врегульовано політичними методами.

(Урядовий кур'єр. — 1994. — № 197—198. — 22 грудня)

[73]

**Декларація про перспективи розвитку
співробітництва між Україною
і Республікою Грузія і спільних підходів
щодо питань міжнародних відносин**

9 січня 1995 р.

Україна і Республіка Грузія,
прагнучи закріпити позитивний розвиток двосторонніх відносин і визначити пріоритети подальшого співробітництва з метою надання йому необхідного динамізму на основі Договору про дружбу, співробітництво і взаємодопомогу між Україною і Республікою Грузія,

підтверджуючи історичну і духовну близькість народів України і Республіки Грузія,

визнаючи, що існування демократичних, суверенних територіально цілісних держав України і Республіки Грузія має суттєве значення для міжнародної безпеки, поглиблення міждержавного співробітництва та історичних змін в системі міжнародних відносин,

особливо визнаючи значення широкомасштабних дружніх українсько-грузинських відносин для зміцнення міжнародної

безпеки в Чорноморському регіоні, на Кавказі, а також в Євразійському коридорі,

виходячи з спільного переконання і рішучості України і Республіки Грузія поглиблювати демократичні процеси, неухильно йти шляхом ринкових економічних перетворень і громадянської злагоди у суспільстві,

обстоючи принципи рівноправного і взаємовигідного між-державного економічного співробітництва в рамках СНД, а також в рівній мірі з європейськими та іншими міжнародними економічними організаціями та угрупованнями,

знову підтверджуючи їх відданість загально визнаним цілям і принципам Статуту ООН, Гельсинського заключного акта та інших базових документів ОБСЄ,

підписали цю Декларацію з метою розбудови їх дружніх двосторонніх відносин і погодження спільних підходів щодо важливих проблем міжнародних відносин, а саме:

1. Україна і Республіка Грузія вітають історичну перспективу, яку відкрило відновлення державної незалежності і суверенності для їх національного відродження і демократичного розвитку. Вони рішуче підтримують зусилля одна одної у створенні суспільства, заснованого на верховенстві закону і повній повазі прав та основних свобод людини.

2. Україна і Республіка Грузія надають важливого значення укладеному між ними Договору про дружбу, співробітництво і взаємодопомогу, який з часу його підписання і ратифікації парламентами обох держав довів свою життєздатність.

3. Україна і Республіка Грузія будуть розширювати правову базу двостороннього співробітництва з метою всебічного сприяння розвитку традиційних економічних, культурних, науково-технічних та інших зв'язків.

4. Україна і Республіка Грузія вважають, що принципи територіальної цілісності, непорушності кордонів, мирного врегулювання, незастосування сили або погрози силою – разом і у невід'ємному контексті з іншими загально визнаними принципами міжнародного права є основоположними для регіонального і загальноєвропейського миру і безпеки.

5. У зв'язку з цим вони відзначають особливу небезпеку будь-яких силових проявів сепаратизму в межах визнаних міжнародним співтовариством територіально цілісних держав, беручи до уваги те, що ці прояви несуть дійсну загрозу для стабільності і миру не лише у цих державах, але й у прилеглих регіонах.

6. Україна і Республіка Грузія, відповідно до Статуту ООН, визнають право будь-якої держави здійснювати необхідні конституційні заходи для забезпечення власної політичної, економічної і територіальної цілісності.

7. Разом з тим Україна і Республіка Грузія вважають, що ефективне вирішення конфліктів може бути гарантовано лише шляхом наполегливого і послідовного пошуку всіма сторонами мирних переговорних засобів врегулювання цих ситуацій.

8. Україна і Республіка Грузія виходять з того, що врегулювання грузино-абхазького і грузино-осетинського конфліктів на території Грузії є внутрішньою справою Республіки Грузія. Знову були підтверджені рішення Будапештського самміту щодо врегулювання ситуації в зоні грузино-абхазького конфлікту та засудження етнічної чистки.

9. Україна і Республіка Грузія, визнаючи конфлікт у Чеченській Республіці як внутрішню справу Російської Федерації, разом з тим висловлюють стурбованість повідомленнями про численні жертви, особливо серед мирного населення. Вони висловлюють жаль, з того, що конфлікт набуває дедалі більших масштабів, ведучи до масового кровопролиття, і закликають сторони до стриманості та настійного пошуку мирних шляхів вирішення конфлікту, дотримання прав людини.

10. Україна і Республіка Грузія закликають ООН, ОБСЄ, Європейський союз, інші міжнародні організації, провідні країни світу, а також країни СНД підвищувати увагу до проблем на Кавказі і докласти додаткові політичні та економічні зусилля до досягнення всеосяжного миру в регіоні. Вони висловлюють сподівання, що світове співтовариство суттєво розширить процес розробки та здійснення конкретних програм і заходів з метою створення необхідних передумов для забезпечення стабільного і сталого розвитку в цьому вибухо-небезпечному регіоні.

11. Україна і Республіка Грузія вважають, що найголовнішими чинниками зміцнення стабільності, миру і громадської злагоди в їх країнах є здійснення глибоких демократичних перетворень при безумовному дотриманні прав та основних свобод, а також захисті прав етнонаціональних релігійних меншин.

12. Україна і Республіка Грузія, надаючи двостороннім стосункам пріоритетного значення, вважають за необхідне вдатися до дієвих спільних зусиль, спрямованих на вдосконалення механізмів реалізації досягнутих між ними домовленостей у різних галузях співробітництва.

Підкреслюють водночас, перспективність розвитку економічних стосунків між регіонами обох країн.

13. Україна і Республіка Грузія розвиватимуть двостороннє торговельно-економічне співробітництво. При цьому вони надаватимуть особливого значення розвитку нових форм промислового співробітництва — виробничій кооперації, спільному підприємництву та ін.

14. Україна і Республіка Грузія вважають, що важливою передумовою для широкого розвитку економічного співробітництва між ними є створення надійних транспортних комунікацій. У зв'язку з цим сторони вважають доцільним спільно з зацікавленими країнами приступити до розробки та реалізації проектів транзиту енергоносіїв, а також заснування поромної переправи між чорноморськими портами України та Грузії.

15. Україна і Республіка Грузія будуть більш тісно координувати свої зусилля і взаємодіяти в міжнародних організаціях і структурах, у т.ч. в органах СНД. У зв'язку з цим вони активізуватимуть двосторонні консультації з актуальних питань міжнародних відносин і нададуть їм регулярного характеру.

16. Україна і Республіка Грузія погоджуються з тим, що головні тенденції в державах—учасниках СНД підтверджують пріоритетність економічного співробітництва і багатоваріантність форм участі цих держав у Співдружності, в т.ч. в органах СНД. Вони підкреслюють, що органи СНД мають бути відкритими для всіх держав-учасниць, розвиватися як міждержавні, а не наднаціональні.

17. Україна і Республіка Грузія позитивно оцінюють перспективи розвитку Чорноморського Економічного Співробітництва, що об'єднує різні за своїм розміром і потенціалом країни. Вони надають особливого значення багатосторонньому інвестиційному співробітництву в рамках ЧЕС, можливості якого зросли із створенням Чорноморського Банку Торгівлі і Розвитку, і закликають всіх потенційних донорів підтримати становлення банку.

18. Україна і Республіка Грузія активно співпрацюватимуть у сприянні транскордонному розповсюдженню інформації про національні надбання у галузі культури, науки і освіти, розширюватимуть культурний та інформаційний обмін, підтримуватимуть розвиток міжнародних зв'язків між молоддю.

Тбілісі, 9 січня 1995 р.

(Урядовий кур'єр. — 1995. — № 9—10. — 19 січня)

Спільне комюніке**20 січня 1995 р.**

19–20 січня 1995 р. на запрошення Президента України Л.Кучми Україну відвідав з офіційним візитом Президент Туркменістану С.Ніязов.

У ході переговорів між президентами дружніх держав відбувся ґрунтовний обмін думками з широкого кола питань двосторонньої співпраці та міжнародних проблем, що становлять взаємний інтерес.

Президенти дали високу оцінку значенню українсько-туркменської зустрічі на вищому рівні, підкресливши, що вона є важливим кроком у процесі розвитку та зміцнення двосторонньої співпраці. Було зазначено, що зустрічі глав держав, урядів, міністрів стали регулярними, що свідчить про бажання сторін надати певний імпульс українсько-туркменським стосункам, оперативно вирішувати поточні питання, ефективніше взаємодіяти в рамках СНД та в міжнародних організаціях.

Глави держав підбили підсумки роботи в 1994 р., проведеної державними структурами, що беруть участь у процесі співпраці. Вони висловили обопільне розуміння необхідності створення спільного універсального механізму контролю за виконанням досягнутих домовленостей і раніше підписаних угод та ініціювання й апробації нових проектів втілення їх у життя.

Учасники переговорів ґрунтовно розглянули питання погашення державної заборгованості України за поставлений газ, узгодили порядок взаєморозрахунків, визначили напрями та обсяги співпраці в 1995 р.

У зв'язку з цим глави держав позитивно оцінили підписання Угоди про постачання природного газу в Україну на 1995 рік, а також Протоколу про графік погашення заборгованості за природний газ у 1994 р. та Протоколу про внесення доповнень до Угоди про реструктуризацію українського боргу за 1993 р.

Президент України Л.Кучма висловив глибоку вдячність Президентові Туркменістану С.Ніязову за розуміння та підтримку зусиль України у стабілізації економіки та виході з кризи. Глави держав висловили задоволення з приводу досягнутих у Анкарі домовленостей між Туркменістаном, Іраном, Туреччиною, Росією, Україною, Казахстаном, представниками провідних західних компаній про розробку проекту будівниц-

тва газопроводу Туркменістан—Туреччина—Європа, реалізація якого дозволить збільшити обсяги поставок туркменського газу до Європи, в т.ч. в Україну.

Сторони висловили сподівання, що положення підписаних раніше двосторонніх угод про вільну торгівлю та про виробничу кооперацію незабаром почнуть реалізовуватися. Керівники обох держав дали доручення експертам продовжити роботу зі створення правової бази двосторонніх стосунків.

Президенти констатували, що традиційні дружні зв'язки, обоюдне прагнення до розвитку та поглиблення взаємовигідної двосторонньої співпраці, розуміння необхідності взаємодії в рамках Співдружності та в міжнародних організаціях створюють передумови для виведення українсько-туркменських стосунків на якісно новий рівень.

Підтверджено готовність України та Туркменістану сприяти розвитку нових форм зв'язків, доповнювати існуючі зв'язки широким розвитком виробничої кооперації, створенням спільних підприємств, акціонерних товариств та інших суб'єктів господарської діяльності з використанням фінансових коштів, промислового та науково-технічного потенціалу. Українська сторона запропонувала, а туркменська сторона погодилася розглянути прохання про те, щоб як можливий спосіб погашення частини заборгованості та розрахунків за поточними сплатами надати Туркменістану послуги еквівалентної вартості (зокрема, транспортні, науково-дослідні, геолого-розвідувальні) на території як України, так і Туркменістану.

Президент України та Президент Туркменістану приділили увагу розглядові сучасних тенденцій у розвитку Співдружності Незалежних Держав, висловилися за багатоваріантність форм участі в ній незалежних держав, за рівноправну та взаємовигідну співпрацю, проти делегування повноважень національних органів державної влади наднаціональним структурам. Вони обмінялися також думками про конфліктні ситуації в ряді держав СНД, виступили за вирішення їх виключно мирними, політичними засобами. Обговоривши становище в Чечні, сторони висловили підтримку зусиллям, спрямованим на якнайскоріше мирне врегулювання конфлікту в рамках Конституції Російської Федерації та її територіальної цілісності.

Президенти України та Туркменістану висловили задоволення рівнем українсько-туркменських стосунків і дійшли висновку про необхідність подальшого вдосконалення меха-

нізму двосторонньої співпраці, здійснення систематичних консультацій на всіх рівнях, а також упевненість, що цей візит справить суттєвий вплив на зміцнення дружніх українсько-туркменських стосунків, стане добродійним джерелом подальшого розвитку та поглиблення дружби народів України та Туркменістану.

(Урядовий кур'єр. — 1995. — № 12. — 24 січня)

[75]

**Виступ Президента України Л.Кучми
на Міжнародному симпозиумі з проблем
формування в Україні фондового ринку
26 січня 1995 р.**

Вельмишановні пані та панове!

Я глибоко переконаний у тому, що Міжнародний симпозиум, який розпочинає свою роботу, посяде достойне місце в глибокому осмисленні всього комплексу нагальних проблем трансформації нашої економіки, відіграє важливу роль у становленні та розвитку фінансового ринку України.

Дозвольте привітати вас з цією значимою подією, побажати вам плідної роботи.

Я хочу особливо привітати всіх іноземних учасників симпозиуму, висловити, зокрема, вдячність Європейській Комісії з надання технічної допомоги країнам СНД, яка надає нашій країні відчутну багатоаспектну допомогу в різних сферах економічного життя, в тому числі і у сфері підготовки та перепідготовки кадрів фінансового ринку.

Шановні учасники симпозиуму!

Пройшло рівно три з половиною місяці, коли 11 жовтня 1994 р. на сесії Верховної Ради мною було проголошено новий курс радикальних економічних перетворень.

Нова політика має за мету забезпечити не лише вихід економіки із найжорстокішої за всю історію нашого народу кризи, а й докорінно трансформувати всі ланки економічних відносин, надати їм сучасних, цивілізованих, суспільно ефективних форм.

Я ніколи не був утопістом. Я практик і тому завжди добре розумів і розумію неймовірну складність завдань, які ми визначили.

Глибоко усвідомлюю те, що їх реалізація — це довгий і тернистий шлях, на якому не буде лаврів і рукоплескань, що успіх в кінцевому підсумку визначатиметься здатністю Президента, владних структур консолідувати найбільш дієздатні сили суспільства, сконцентрувати їх виробничий та інтелектуальний потенціал на здійсненні наміченого.

І все ж таки, не дивлячись на коротку протяжність пройденого шляху, на те, що нам ще не вдалося зламати перебіг подій — досягти відчутної економічної стабілізації, призупинити на цій основі падіння життєвого рівня населення, ми не можемо не бачити і ті реальні економічні перетворення, які вже започатковано і які попри все сьогодні закладають основу перебудови, до якої ми прагнемо і яка обов'язково дасть очікувані соціально-економічні результати.

Думаю, що я не помилюсь, і гадаю, що ви мене підтримаєте, коли скажу, що нині ми вже не ті, що були всього пір року тому, що вам сьогодні доводиться працювати вже у принципово іншому, більш сприятливому економічному середовищі.

За короткий строк нам вдалося докорінно перебудувати систему валютних відносин. Це основа ринкової трансформації. Позитивна значимість процесів, що тут відбуваються, не потребує додаткової аргументації. Їх результати очевидні — карбованець набуває реальної оцінки, зміцнюється його міжнародний авторитет.

Ми розпочали найбільш складний процес — широкомасштабну фінансову стабілізацію. На цій основі нам вдалося вже протягом четвертого кварталу минулого року більш як вдвічі скоротити дефіцит державного бюджету і хоча б якоюсь мірою погасити велетенський інфляційний потенціал, який загрожував остаточно підірвати базові підвалини нашої економіки.

Цього не трапилося. Інфляція не вийшла за межі своєї керованості.

Я думаю, що не потребує доказів і позитивна значимість лібералізації цінового механізму, що нині здійснюється. У нас немає більш складного у своєму соціально-політичному плані завдання. Але тільки на основі його здійснення ми зможемо вирішити те, що завжди було не під силу адміністративній системі — з одного боку, повернути економіку до потреб споживача, примусити її ефективно працювати на його потреби, з іншого, урівноважити попит та пропозицію, наповнити ринок якісною продукцією.

І сьогодні знову ж таки, ви це добре знаєте, що і в цій справі нами вже зроблено відчутні кроки.

Це ж саме я можу сказати і про іншу, не менш значиму ланку економічних перетворень — процес приватизації. Я не хотів би говорити про те, що вже добре відомо. Подивіться лише на хроніку подій нашого сьогодні і ви самі в цьому переконаєтеся.

Ось і сьогодні, 26 січня, в Житомирі відкривається перший в Україні Центр по проведенню сертифікатних аукціонів. Уже подано заявки на проведення аукціонних торгів 9 крупних підприємств міста.

Знову ж таки сьогодні в Харкові проходить 4-й аукціон земельних ділянок.

Завтра відбудеться ще одна значима подія, яка започаткує по суті нову сторінку в найбільш консервативній за своїми об'єктивними ознаками сфері — в сфері аграрних відносин. Йдеться про аукціон ф'ючерних контрактів майбутнього урожаю.

Думаю, що навіть непрофесіонали розуміють, що це за своєю суттю — революція в сфері аграрних перетворень, шлях до вирішення найбільш болючої проблеми — подолання розриву між сезонністю сільськогосподарського виробництва і його поточним фінансуванням.

Наша нездатність у попередні роки вирішення цієї проблеми традиційно адміністративними заходами була одним із визначальних факторів осінніх емісійних вибухів, які започаткували гіперінфляційну спіраль, деструктивність якої нам добре відома.

Сьогодні ми робимо реальні кроки розв'язання і цієї, ключової за своєю значимістю, проблеми. І дай Бог, щоб цей крок приніс нам бажані результати. Ви розумієте, наскільки це вагомо.

Можна було б назвати й інші достатньо значимі економічні перетворення, які вже працюють в напрямку започаткованих нами процесів. Їх вирішення має саме пряме і безпосереднє відношення і до процесу становлення фінансового ринку. Це його об'єктивні передумови. Наше суттєве відставання від Росії у розвитку фінансового ринку значною мірою пояснюється недостатнім розвитком, перш за все, названих процесів. Тому кожен крок у розвитку і фінансової стабілізації, і цінової лібералізації, і приватизації — це база інтенсифікації процесів, які ви маєте докладно проаналізувати і прийняти відповідні рекомендації.

Звичайно, що я не перебільшую зроблене. Здійснено лише перші кроки. Розумію і те, що зробити можна було б значно

більше. Але справа в кінцевому підсумку не лише у вирішенні окремих конкретних питань, хоча і це — вельми важливо. Без цього взагалі не буває розвитку.

Я хочу привернути увагу до іншого.

Як на мене, то найбільш значимим у змінах, які відбулися, є чітка визначеність вибраного нами шляху, впевненість суспільної думки, ділових кіл, всієї громадськості як в нашій країні, так і за рубезем, у тому, що саме цим шляхом буде розвиватися наша економіка, що ці процеси незворотні, що їх масштаби та темп здійснення будуть неухильно нарощуватися.

Повторюю вже неодноразово мною сказане.

Я як Президент України являюсь гарантом цих перетворень. Я взяв усю повноту відповідальності за їх здійснення на себе і запевняю вас, що ніколи не відступлюсь від цього.

Вельмишановні учасники симпозіуму!

Ставши на шлях прискореної ринкової трансформації економіки, я і мої однодумці добре розуміли, що базовою основою таких перетворень, однією з їх визначальних ланок є формування сучасного цивілізованого фінансового ринку.

Говорю про це не тому, що виступаю на симпозіумі, присвяченому обговоренню саме цієї проблеми. Ви добре знаєте, що у представленій мною Верховній Раді програмі радикальних економічних перетворень є спеціальний розділ, який визначає шляхи становлення та розвитку фінансового ринку в Україні. У своєму виступі на сесії я підкреслював: фондовий ринок, як і банківська система, — дві взаємопов'язані структури, які повинні стати локомотивом економічних перетворень.

Хочу запевнити вас, що Президент, як і вся виконавча влада, наполегливо працюватимуть у напрямку реалізації цієї принципової ваги позиції.

Шановні учасники симпозіуму!

Думаю, що немає необхідності акцентувати увагу на функціональній багатоаспектності фінансового ринку. Перекоаний, що ці проблеми знайдуть всебічне висвітлення у ваших виступах.

Про це йтиметься і в доповіді міністра фінансів України Петра Кузьмовича Германчука.

Тому дозвольте зупинитися лише на одному з корінних завдань фінансового ринку — на відновленні в Україні інвестиційного процесу і його впливу на цій основі на здійснення структурних перетворень.

Ви добре знаєте, що найбільш вузьким місцем нашої економіки є структурна недосконалість. Я маю на увазі перш за все галузеву структуру виробництва, яка за останні чотири роки не лише не поліпшилася, а й суттєво погіршилася. За цей час скоротилася питома вага виробництва предметів споживання, продукції машинобудівного комплексу. Водночас зростає питома вага базових галузей. У загальному обсязі промислової продукції вона перевищує 45 відсотків.

Як доводить реальна практика, при існуючому рівні енергозабезпечення така структура є просто непосильною для нашої економіки. Без її глибокої перебудови всі наші намагання вивести економіку з кризи лишатимуться безрезультатними.

За допомогою яких інструментів і якими механізмами ми можемо забезпечити структурні зрушення в економіці? — це питання є виключно складним. Воно безпосередньо пов'язане із забезпеченням реальних нагромаджень, подоланням глибокої інвестиційної кризи.

На що ми тут розраховуємо?

Хочу сказати з усією відвертістю: у нас немає щонайменших підстав розраховувати на державні інвестиції. Стан державних фінансів є таким, що в нинішньому році ми вимушені йти навіть на скорочення питомої ваги відповідних видатків. Потрібно за будь-яких умов поліпшити фінансування соціальної сфери.

Тому ми пішли іншим, я вважаю, більш перспективним, головне — більш ефективним шляхом.

Про що йдеться?

Як я вже говорив, на першому етапі економічних перетворень основна ставка в нашій політиці була зроблена на забезпечення хоча б найменшої фінансової стабілізації. Ми досягли деяких, хоча і незначних, позитивних наслідків у цій справі.

Однак для мене і моєї команди завжди було зрозумілим і те, що одними монетарними заходами започаткувати відновлення виробництва, його структурну перебудову неможливо.

Фінансова стабілізація та низькі темпи інфляції представляють собою лише необхідні об'єктивні передумови розвитку інвестиційного процесу, зміни потоків капіталу із сфери обігу в виробництво. Історія не знає зростання економіки в умовах прогресуючої інфляції і нестабільної валюти. Тому і надалі ми вимушені все робити, щоб забезпечити подальше поглиблення стабілізаційних процесів у сфері фінансів.

У цій ситуації нові акценти в економічній політиці зводяться до іншого. Вони зосереджуватимуться на стимулю-

ванні безпосереднього інвестора. Для реалізації цього здійснюватиметься ціла система економічних заходів. Вони достатньо вагомі.

Це, з одного боку, суттєве скорочення податків на товаровиробника, індексація основних фондів, прискорення амортизаційного процесу. Традиційно в Україні амортизація формувала понад 60 відсотків інвестицій. В останні роки цей показник упав практично до нульової відмітки. Це слід за будь-яких умов виправити.

Інша сторона цього процесу — створення передумов нарощування обігових коштів та поступового подолання на цій основі платіжної кризи. І в цьому питанні вживають відповідних заходів.

Я маю на увазі удосконалення вже започаткованої системи вексельного обігу, здійснення щомісячної дооцінки залишків товарно-матеріальних цінностей, законодавче звільнення від оподаткування до 10 відсотків балансового прибутку, який спрямовуватиметься на поповнення обігових коштів та інше.

Ці заходи мають забезпечити органічне поєднання макроекономічної стабілізації з безпосереднім стимулюванням виробника. Вони, за нашими розрахунками, мають забезпечити суттєвий ріст рентабельності, зміцнення фінансів низових структур виробництва, утворення бази поновлення інвестиційного процесу.

У цій ситуації зростуть можливості і фінансового ринку. Через його механізми зможуть здійснитися реальні потоки капіталів у найбільш перспективні галузі виробництва, які забезпечать їй відповідні структурні зрушення. Ми розраховуємо саме на такий перебіг подій. Прискорення корпоратизації великих та середніх підприємств має також сприяти цьому процесу.

Особливе значення в ньому має підтримка фінансовим ринком компаній, що завершили корпоратизацію. Вони мають перш за все відчутти реальний приплив капіталів. Візьміть компанію "Річфлот", акції якої квотуються на українській фондовій біржі. Я кілька днів тому прочитав у газеті, що їх ринкова ціна перевищила 400 відсотків номінальної вартості. Це та оптимальна модель розвитку, до якої ми маємо прагнути.

В іншому випадку ми не лише не вирішимо корінні питання економічного оновлення, а й дискредитуємо і сам процес приватизації.

Цього не можна ні в якому разі допустити.

Тепер про інше.

Ми вважаємо, що найбільш перспективними у структурній перебудові є наукомісткі та високотехнологічні галузі виробництва, де ще й сьогодні залишається високий науково-технічний та інтелектуальний потенціал. Майбутнє України пов'язане з розвитком перш за все цих галузей. І я сподіваюся, що присутні у цьому залі, всі ті, хто прагне опанувати перспективи, добре розуміють цю істину.

Інший пріоритетний напрям — унікальні потенційні можливості агропромислового комплексу України.

Останніми указами Президента, як я про це вже говорив, започатковано глибоку перебудову діючої впродовж багатьох років і вже давно вичерпавшу себе систему аграрних відносин. У контексті цих перетворень агропромисловий комплекс може вже сьогодні стати найбільш привабливою сферою інвестування капіталу. Зверніть увагу на те, що цей сектор економіки все більше притягує до себе й іноземного інвестора.

Скажу відверто і про те, що у визначеного курсу є багато опонентів. Дехто відверто заявляє: подивимося, що з цього вийде. Це чистої води політиканство, яке суперечить корінним інтересам держави.

У цьому зв'язку хочу сказати, що я як Президент все робитиму для того, щоб забезпечити практичну реалізацію намічених перетворень. Для мене ця проблема стає першорядною. І я сподіваюся на реальну підтримку всіх здорових сил суспільства, зокрема, на вашу підтримку, шановні учасники симпозіуму. Тут є виключно благодатне поле для спільної діяльності.

Ще один пріоритетний напрям, який має привернути увагу всіх суб'єктів фінансового ринку — це галузі із швидким оборотом капіталу — виробництво товарів широкого вжитку та сфери послуг. Це для нас по суті цілина. Тут необмежене поле діяльності. Основою вирішення цієї проблеми є залучення приватного капіталу шляхом енергійного здійснення малої приватизації, стимулювання малого бізнесу.

Ви знаєте, що ми плануємо в поточному році в основному завершити малу приватизацію. Виконавча влада вживає необхідних організаційних заходів щодо реалізації цього завдання.

Нині опрацьовуються відповідні кроки, що мають забезпечити вирішення вже давно назрілого питання про земельні ділянки, на яких розташовані об'єкти малої приватизації. Цей процес уже відбувається. Я говорив про земельні аукціони. Нормативна база у цьому питанні відстає від реальної прак-

тики. Цю недоречність ми маємо на меті найближчим часом виправити.

Ще одна виключної ваги проблема, на якій я хочу зосередити вашу увагу.

Йдеться про активізацію в інвестиційному процесі вітчизняного капіталу, в тому числі й того, що осів за межами нашої держави.

У своїй доповіді на сесії Верховної Ради я підкреслював, що ми все будемо робити для зміцнення національного капіталу, підвищення його конкурентоздатності.

Я ще раз з цієї високої трибуни підтверджую цю позицію.

Найближчим часом буде підписано Указ Президента про розвиток в Україні фінансово-промислових груп, який відкидає додаткові можливості у цьому відношенні.

Скажу більше, нині нашими економічними службами опрацьовуються нові, досить важливі кроки, що матимуть за мету надати нові імпульси повернення капіталу, що осів за кордоном. Бажано було б, щоб учасники симпозіуму висловилися із цього питання.

Скажу про себе — я добре розумію, що без вирішення цієї проблеми економіка України не має перспектив до свого економічного піднесення. Це для мене аксіома, що не потребує доказів. І як Президент, незважаючи ні на які протидії відповідних політичних сил, я буду діяти саме в цьому напрямку.

Але хочу бути і в цьому питанні повністю відвертим.

Мої дії в даному напрямі можуть бути послідовними лише за умов зворотного процесу — нашої спільної роботи над розбудовою національної економіки.

Я маю на увазі перш за все подолання найбільшого зла — “тінезації економіки”. За існуючими підрахунками нині на “тіньовий сектор” припадає близько 40 відсотків усіх економічних операцій.

Ми пішли на відміну експертних квот і відразу до 80 відсотків зростає бартеризація зовнішньої торгівлі. Ви добре розумієте, що це означає.

Чи візьміть проблему сплати податків. Ми встановили чи не найнижчий в Європі податок на прибуток. Всього 30 відсотків. Скажу більше. Під час підготовки відповідного законопроекту моїми економічними радниками вносилася пропозиція встановити додатковий податок на надприбуток. Я не підтримав цю ідею, бо це б обмежило інвестиційний потенціал перш за все тих, хто ефективно працює.

Все це відомо.

Однак відомо й інше. Левова частка доходів сьогодні не оподатковується. Вона просто приховується. Запровадження податку на прибуток утворює для "майстрів цього жанру" нові "можливості". Якщо ми не подолаємо цих процесів, то вже завтра податок на прибуток зросте удвічі.

Скарбниця не може бути порожньою. Держава несе відповідальність за соціально не захищені верстви населення. У нас 16 млн пенсіонерів.

Я звертаюся з цього питання до всіх суб'єктів економічної діяльності з тим, щоб нашими спільними зусиллями встановити в державі відповідний порядок.

Я не торкаюся в даному разі дій кримінального характеру. Ось лише один приклад. Він стосується фінансового ринку. У кінці минулого року на чисельні звернення наших громадян за моїм дорученням органами внутрішніх справ було перевірено 130 трастових компаній. За матеріалами цих перевірок порушено 32 кримінальні справи, в тому числі 21 справу у м. Києві. Визнано потерпілими понад 9 тис. громадян, яким завдано збитків на суму 90,1 млрд крб. та 19,5 млн доларів США.

Ми маємо намір вже найближчими днями обговорити ці питання на засіданні координаційної Ради по боротьбі з організованою злочинністю. Але я дуже не хотів, щоб наші дії зводилися лише до цих вимушених заходів.

Я ще раз завіряю, що я розраховую на інше.

Взагалі нам потрібно спільно дбати про підвищення довіри у взаєминах між державою і всіма господарськими суб'єктами, формувати культуру відповідних відносин, взаємну повагу.

У цьому зв'язку я виступаю за повну прозорість економічної політики держави.. Від цього виграють всі.

На завершення хочу сказати наступне.

Нинішній рік, як я вже неодноразово підкреслював у своїх виступах, незважаючи на його надзвичайно великі складності, має стати переломним в нашій економічній історії. Ми не розраховували і не могли розраховувати на те, що зможемо суттєво змінити економічну ситуацію за кілька місяців.

Це було просто нереально.

Але ми зобов'язані це зробити вже впродовж поточного року. У іншому випадку, і я хочу, щоб ми всі це добре усвідомлювали, розвиток нашої економіки, як і суспільства в цілому, може бути відкинуто назад до старих часів. Зрозуміло, що від цього програють всі — робітник і селянин, інженер і вчитель, молодь і пенсіонери, представники ділових кіл. Надія

на краще майбутнє, на цивілізований розвиток нашої держави може бути похороненою.

Як Президент я не можу не враховувати і можливості такого перебігу подій, не можу про це не говорити.

Але у нас є реальні основи не допустити цього.

Скажу більше. За нашими розрахунками, ми можемо вже в другому півріччі цього року зменшити до мінімуму інфляційні процеси, забезпечити достатньо ґрунтовну стабілізацію виробництва.

А це, зрозуміло, — основа і для вирішення болючих проблем, які стосуються життєвого рівня населення.

Хочу сказати і про те, що я розраховую і на відповідну політичну стабілізацію. Сподіваюся, що за будь-яких обставин нам вдасться зняти протистояння законодавчої та виконавчої гілок влади, знайти цивілізоване подолання протиріч, які тут існують.

За канонами класичної економічної теорії вважалося, що основними факторами виробництва є земля, праця і капітал. У нас, як я намагався довести у своєму виступі, є в достатній мірі і перше, і друге, і третє.

Нині економічна наука визначає й четвертий фактор. Його вважають навіть провідним. Це підприємницька активність. І в цьому питанні у нашого народу існують невичерпні потенційні можливості. Саме життя впродовж багатьох століть довело це на практиці.

Таким чином, ми маємо все необхідне для реального відродження нашої економіки.

Тож я звертаюсь до вас, а в вашій особі до всіх підприємницьких структур, до всіх керівників державних і недержавних, великих і малих виробників, до кожного громадянина держави — давайте разом все зробимо, щоб повною мірою реалізувати ці можливості.

Я бажаю вам успіхів у цьому.

Я сподіваюся на плідну роботу вашого симпозіуму, на те, що його підсумком стануть кваліфіковані рекомендації з питань, що винесені на обговорення.

Розраховую на нашу подальшу співпрацю.

Дякую за увагу.

(Леонід Кучма: "Ми вже не ті, що були півроку тому" // Урядовий кур'єр. — 1995. — № 16. — 31 січня)

**Промова Президента України Л.Кучми
на Всесвітній зустрічі на вищому рівні**

11 березня 1995 р.

Пане Генеральний секретар!

Пане Голово!

Шановні пані і панове!

Передусім дозвольте привітати Вас і побажати успішної та плідної роботи Всесвітній зустрічі на вищому рівні в інтересах соціального розвитку. Хотів би також висловити вдячність уряду Данії — за організацію цього заходу та народу Данії — за гостинність і увагу до учасників Зустрічі на вищому рівні та Форуму неурядових організацій.

Немає сумніву, що питання, які обговорюються тут, у Копенгагені, є доленосними для кожної окремої країни і для людства в цілому. Адже не викликає сумнівів, що ми повинні дійти згоди щодо нового підходу до соціального розвитку, який визначатиме світову стратегію вирішення соціальних питань у наступному тисячолітті.

А це вимагає не лише нового осмислення назрілих гострих соціальних проблем, що нависли над людством, але й створення якісно нового партнерства для розв'язання цих проблем. Універсальний характер нашої зустрічі, її високий рівень дають нам унікальну можливість для досягнення цієї мети.

Як зазначається у Звіті про людський розвиток за 1994 рік Програми розвитку ООН, світові ніколи не бути мирним, якщо люди не житимуть у безпеці в своєму повсякденному житті. Як досягти цієї мети? Світовий досвід свідчить, що таку безпеку особистості може найліпше гарантувати демократична держава з ринковою економікою, з громадянським суспільством, де поважаються права і свободи людини, де людина є активним творцем своєї долі.

Звільнившись від тоталітаризму кілька років тому, на шлях будівництва такого суспільства стали країни Центрально-Східної Європи і нові та відроджені держави на терені колишнього СРСР, до яких належить і Україна. Ситуація в них вимагає особливого осмислення. У цьому субрегіоні більш як за 70 років за відсутності демократії і приватної власності був практично знищений ринковий менталітет народу.

Нині головне завдання цих держав полягає в тому, щоб перебороти тяжку спадщину і прийняти нові орієнтири в політиці та економіці.

Ці держави, і зокрема Україна, вирішують нині завдання подвійного переходу: від тоталітарної системи до демократії та від зацентралізованої економіки до ринкової. Перед Україною, чия культура і мова зазнали в ті роки нищівного удару, стоїть ще одне життєво важливе завдання: відродити свою національну самобутність, об'єднати суспільство навколо загальнонаціональної ідеї, консолідуватися як нація.

Ситуація особливо ускладнюється нинішнім важким станом економіки. Ставши незалежною восени 1991 р., Україна успадкувала від колишнього СРСР структурно деформовану економіку з високою питомою вагою ресурсомістких та енергомістких технологій. Щоб підтримувати виробничий потенціал, Україна завозила, переважно з Росії, понад дві третини нафти, газу та продуктів переробки. З огляду на таку залежність, промислова база України стала приреченою після розпаду СРСР.

Катастрофічного удару було завдано економіці України зростанням цін на енергоносії. За останні 4 роки вони зросли, з урахуванням зовнішньої і внутрішньої інфляції, в 30—40 тисяч разів. Це — безпрецедентна ситуація в світовій економіці.

Як наслідок, почався обвальний спад промисловості та сільськогосподарського виробництва, різке скорочення національного доходу, зростання бюджетного дефіциту та дисбалансу торгівлі. Галопуюча інфляція призвела до різкого зростання цін, а, отже, до катастрофічного падіння життєвого рівня населення.

Кризовий стан економіки гальмує наші зусилля, спрямовані на пом'якшення наслідків чорнобильської трагедії, на розв'язання інших загрозливих екологічних проблем, на облаштування сотень тисяч людей, які були примусово депортовані, а нині повертаються на свою історичну батьківщину. Багатомільярдних витрат потребує ліквідація ядерної зброї, успадкованої від колишнього СРСР, конверсія військово-промислового комплексу.

Соціально-економічні проблеми в Україні загрожують національною катастрофою і вимагають якісно нових підходів та рішучих дій. У жовтні минулого року Президентом була запропонована, а Верховною радою прийнята нова соціально-економічна і політична стратегія реформ в Україні. Стратегія

націлює на прискорення кардинальних економічних перетворень і на створення сильної соціальної політики.

Розроблення ефективної соціальної політики — ключовий і чи не найскладніший елемент реформ перехідного періоду. Побічні негативні наслідки першого етапу реформування економіки — різке падіння життєвого рівня, безробіття, зубожіння незахищених верств населення — підживлюють ностальгію за минулим. Адже стара система, хоч і економічно неефективна, забезпечувала базовий рівень захищеності особистості.

У розділеному суспільстві перехідного періоду такі тенденції можуть призвести до непередбачуваних наслідків.

Масштаби і своєрідність проблем країн з перехідною економікою потребують широкої міжнародної підтримки їх реформ для забезпечення незворотності процесу перетворень, що є запорукою миру і стабільності не лише в цих країнах, але і в регіоні в цілому.

Міжнародна допомога, націлена на якнайшвидшу інтеграцію країн, що проводять кардинальні реформи, у світову економіку і торгівлю, сприятиме появі нових джерел фінансування розвитку.

Приємно відзначити, що проблеми країн з перехідною економікою знаходять розуміння з боку міжнародного співтовариства. У зв'язку з цим хотілося б висловити вдячність ООН та її Генеральному секретареві пану Бутросу Бутросу Галі за значний вклад у міжнародне співробітництво з питань розвитку.

Глибокий аналіз становища країн з перехідною економікою міститься в доповіді Генерального секретаря з цього питання на 49-й сесії Генеральної Асамблеї ООН.

Ми, зокрема, повністю згодні з висновком, що найгострішою проблемою економічного розвитку країн з перехідною економікою є визначення вірного поєднання державного регулювання економіки і заохочення приватної ініціативи.

Пане Голово!

Соціальні проблеми, які стоять сьогодні перед людством, досі небачені за масштабами і небезпечністю. Наша держава поділяє оновлені підходи ООН до проблем соціального розвитку. Концепція сталого соціального розвитку, орієнтованого на людину, викладена в проектах кінцевих документів нашої зустрічі — в Декларації та Програмі дій, співзвучна з нашим баченням шляхів вирішення існуючих соціально-економічних проблем в Україні. Переконані, що цього можливо

досягти лише спільними зусиллями, через активне партнерство між урядом і громадянським суспільством.

Ця концепція, на нашу думку, закладає міцну основу для поглиблення багатостороннього співробітництва в соціальній сфері, відкриває перспективи для встановлення нового світового порядку в наступному тисячолітті.

Втілення в життя цієї концепції відповідає інтересам наших дітей і онуків, інтересам майбутнього і значною мірою залежить від нашої з Вами політичної волі і рішучості.

Дякую за увагу.

Копенгаген, 11 березня 1995 р.

(Урядовий кур'єр. — 1995. — № 43. — 3 березня)

[77]

Спільна Заява України та Японії

23 березня 1995 р.

Президент України Л.Кучма і Прем'єр-міністр Японії Т.Мураяма з нагоди візиту Президента Кучми до Японії виступили з наступною заявою стосовно рамок майбутніх відносин між обома країнами.

Обидві сторони, сповнені рішучості розвивати дружні відносини між двома країнами шляхом поглиблення взаємної довіри і розуміння на засадах принципів взаємної вигоди, рівності та поваги до суверенітету, спільно визнали, що розвиток цих відносин відповідатиме не лише взаємним інтересам народів Японії та України, але також зробить вагомий внесок у справу миру і стабільності у відповідних регіонах та усьому світі. У цьому контексті японська сторона визнала, що існування вільної, незалежної і суверенної України є важливим для посилення стабільності в Європі і відповідає інтересам усієї міжнародної спільноти.

Обидві сторони знову підтвердили свою прихильність принципам Статуту ООН стосовно підтримання міжнародного миру і безпеки, а також з мирного врегулювання спорів, і підтвердили свій намір співпрацювати на двосторонній основі в Організації Об'єднаних Націй та інших форумах, з метою ефективного виконання цілей Статуту ООН відповідно до проголошених в ньому принципів.

Обидві сторони висловили свою переконаність у тому, що розширення політичного діалогу є вигідним та ефективним

шляхом розвитку двосторонніх відносин, і підтвердили важливість обміну думками з питань, що становлять взаємний інтерес, включаючи двосторонні та міжнародні проблеми. Відзначаючи важливу роль, яку відіграє Організація з безпеки і співробітництва в Європі, обидві сторони наголосили на особливій важливості поглиблення діалогу з європейських проблем.

Обидві сторони дійшли спільної згоди, що реформування ООН і зміцнення її функцій мають велике значення. Українська сторона висловила свою підтримку постійному членству Японії у Раді Безпеки в ході реформування Ради. Обидві сторони поділяють думку про те, що у ході розширення Ради Безпеки важливість підтримання ефективного функціонування РБ, так само як справедливого географічного розподілу мають бути взяті до уваги.

Базуючись на розумінні, що Україна є однією з держав — правонаступниць колишнього Союзу Радянських Соціалістичних Республік, відбувся обмін Нотами між міністром закордонних справ України та міністром закордонних справ Японії, які підтвердили спільне визнання урядами двох країн того, що договори та інші міжнародні угоди, що були укладені і діяли між Японією і Союзом Радянських Соціалістичних Республік, застосовувались і залишаються чинними між Україною та Японією, за винятком тих, які не могли за своєю суттю існувати між двома країнами. Обидві сторони висловили намір і надалі розвивати двосторонні відносини та співробітництво і з цією метою розглянути укладення угод та домовленостей по мірі необхідності.

Японська сторона вітала приєднання України до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї, розглядаючи це як важливий крок на шляху досягнення миру і стабільності міжнародного співтовариства. Обидві сторони висловили свій намір підтримати безстрокове продовження ДНЯЗу та закликали всі ядерні держави докласти зусиль для ядерного роззброєння. Обидві сторони також підтвердили свій намір співробітничати у сприянні вирішенню різних проблем стосовно ліквідації ядерної зброї в Україні на основі Угоди між Урядом України та Японії щодо співробітництва у питаннях ліквідації ядерної зброї, яка підлягає скороченню в Україні, і заснування Комітету по цій операції, яка була підписана 2 березня 1994 р.

Обидві сторони вказали на те, що дуже важливо з гуманітарної точки зору подолати серйозні наслідки аварії на Чор-

нобильській АЕС. У зв'язку з цим українська сторона високо оцінила направлення і підготовку експертів, передачу медичного обладнання та іншу допомогу, надану японською стороною, що стало внеском у вирішення проблем, і висловила вдячність за цю допомогу. Обидві сторони підтвердили спільне визнання необхідності подальшого співробітництва в цій сфері. Крім допомоги з проблем, пов'язаних із Чорнобилем, японська сторона висловила свій намір продовжувати здійснення гуманітарної допомоги Україні у медичній галузі. Українська сторона вітала намір японської сторони продовжити цю допомогу.

Обидві сторони також підтвердили, що завданням глобальної важливості є запобігання повторенню катастроф на зразок Чорнобильської, а також робота по комплексній реструктуризації енергетичного сектору України.

У цьому зв'язку і з цією метою обидві сторони дійшли спільного визначення важливості продовження активної підтримки завдань, здійснюваних членами G-7 та міжнародними організаціями разом з Україною з метою реалізації плану дій, сформульованого G-7 стосовно енергетичного сектору України в цілому. Японська сторона висловила свій намір підтримувати Україну в рамках G-7 в забезпеченні ядерної безпеки, а українська сторона вітала цей намір.

Обидві сторони поділили точку зору про те, що запровадження ринкової економіки є найкращим шляхом досягти процвітання в Україні. Українська сторона підтвердила свою рішучість здійснити широкомасштабну приватизацію і продовжити запровадження повномасштабних ринкових відносин в економіку України, і високо оцінила направлення експертів і надання іншої допомоги, здійснюваної японською стороною для переходу України до ринкової економіки. Японська сторона високо оцінила початок повномасштабних економічних реформ в Україні, підкреслила важливість неухильного продовження реформ відповідними національними засобами і заявила про свій намір підтримати і надалі такі реформи як на двосторонній, так і на міжнародній основі різними засобами, включаючи технічну допомогу. У цьому контексті японська сторона взяла до уваги намір України приєднатися до структури ОДР.

Японська сторона висловила свій намір зробити конкретний крок по фінансовій допомозі економічній реформі в

Україні, а українська сторона вітала цей намір і підтвердила свою прихильність курсу проведення економічних реформ.

Обидві сторони спільно визнали необхідність подальшого розвитку економічних відносин між двома країнами у різних сферах, включаючи торгівлю та інвестиції, на засадах рівності та взаємної вигоди. У своїх зусиллях по розширенню торгівлі обидві сторони ще раз підтвердили важливість дотримання принципів ГАТТ/ Угоди СОТ. Обидві сторони високо оцінили створення Українського Товариства — приватної організації в рамках Комітету з ділового співробітництва Японія — ННД (Нові Незалежні Держави). Українська сторона висловила свій намір прискорити процес формування правових та інших умов, сприятливих для заохочення інвестицій та іншої економічної діяльності іноземних підприємств в Україні. Японська сторона, визнаючи, що Україна є країною з перехідною економікою до вільного ринку, висловила свій намір надати пріоритетну увагу тим особливим обставинам, з якими стикається Україна продовжуючи свій перехідний період в економіці. Українська сторона ще раз підтвердила свій запит щодо включення України в національну Генеральну систему преференцій.

Обидві сторони підтвердили, що широкий обмін між двома країнами у багатьох різноманітних галузях є дуже важливим для поглиблення взаємної довіри і розуміння між народами двох країн, і спільно визнали необхідність розвитку обміну в таких галузях, як наука і техніка, культура і мистецтво. Обидві сторони підтвердили, що в розширенні двостороннього співробітництва важливе значення належить розвитку обміну між молоддю, творцями майбутнього обох країн.

Обидві сторони спільно визнали, що розвиток обміну між парламентами обох країн зробив би значний внесок у розбудову двосторонніх відносин.

Обидві сторони поділили точку зору про те, що розвиток наукового обміну між академічними закладами і заохочення навчання японській мові та ознайомлення з Японією в Україні, а також навчання українській мові та ознайомлення з Україною в Японії є важливими для подальшого здійснення культурного, наукового і технічного обміну.

Токіо, 23 березня 1995 р.

(Урядовий кур'єр. — 1995. — № 46. — 28 березня)

Постанова Кабінету Міністрів України

**Про Заяву Уряду України
з проблем Чорнобильської АЕС**

20 квітня 1995 р.

Кабінет Міністрів України постановляє:

1. Схвалити текст Заяви Уряду України з проблем Чорнобильської АЕС.

2. Міністерствам і відомствам дотримуватися у своїй діяльності позиції Уряду, виловленої у зазначеній Заяві.

МЗС довести цю позицію до міжнародних організацій і світової громадськості.

Текст Заяви Уряду опублікувати у засобах масової інформації.

**Заява Уряду України
з проблем Чорнобильської АЕС**

Програма розвитку енергетики є однією із пріоритетних для подальшої розбудови економіки України. Першорядне значення в реалізації цієї програми Уряд України приділяє неухильному дотриманню принципів безпечної експлуатації атомних електростанцій і постійного підвищення рівня їхньої безпеки.

Уряд України з розумінням сприймає занепокоєння світового співтовариства продовженням експлуатації Чорнобильської АЕС, аварія на якій завдала стільки лиха народам Європи. Україна, на жаль, на власному досвіді відчула весь трагізм атомної катастрофи і більш ніж будь-яка інша держава заінтересована в тому, щоб назавжди виключити можливість її повторення в майбутньому. Підтверджуючи прихильність взятим зобов'язанням щодо пошуку можливостей закриття станції, Україна робить все від неї залежне для прискорення цього процесу з урахуванням необхідності дотримання вимог безпеки на всіх його етапах.

З цією метою у 1986—1994 рр. було здійснено ряд заходів з модернізації АЕС, що забезпечило значне підвищення рівня безпеки станції. Для Чорнобильської АЕС розроблено спеціальну програму, яка враховує досвід підвищення безпеки атомних електростанцій з реакторами типу РБМК, зокрема

Ленінградської АЕС. Стан безпеки станції постійно контролюється державним регулюючим органом.

Необхідно усвідомлювати, що за умов розбалансованої системи виробництва і енергетичної кризи, за відсутності економічної можливості збільшення імпорту енергоносіїв органічного походження для компенсації існуючого дефіциту електроенергії за рахунок потужностей традиційної енергетики Україна самостійно не спроможна в стислі строки зупинити Чорнобильську АЕС, яка є одним із найбільших підприємств енергетичної галузі. Виведенню її з експлуатації має обов'язково передувати реалізація програми підготовчих заходів, включаючи стабілізацію системи енергопостачання в Україні в цілому, спорудження вугільних, парогазових або ядерних енергоблоків потужністю, еквівалентною тій, що виводиться з експлуатації, із розташуванням поблизу м. Славутича, будівництва сховищ для відпрацьованого ядерного палива і радіоактивних відходів, розв'язання проблеми об'єкта "Укриття" і перетворення його в екологічно безпечну систему, а також забезпечення науково-технічної підтримки зняття станції з експлуатації в особливих умовах Чорнобильської зони. У комплексі з технічними питаннями необхідно розв'язувати проблему соціального захисту персоналу станції.

За експертними оцінками, відмова від продовження експлуатації станції призведе до сукупних економічних втрат у розмірі 4 млрд доларів США. Здійснення такої широкомасштабної програми неможливе без фінансової підтримки України державами світового співтовариства. Надана фінансова допомога має цілеспрямовано використовуватися для здійснення комплексу заходів, пов'язаних з підготовкою до виведення станції з експлуатації, включаючи перетворення об'єкта "Укриття" в екологічно безпечну систему. Такий підхід, що поєднуватиме зусилля України і допомогу західних держав, сприятиме якнайшвидшому накопиченню необхідних коштів для проведення підготовчих робіт і послідовного виведення Чорнобильської АЕС з експлуатації, а також забезпечить баланс у системі енергопостачання народного господарства України до моменту вирішення питання про компенсуючі потужності електроенергетики.

Усвідомлюючи відповідальність перед світовим співтовариством за зміцнення міжнародного режиму ядерної безпеки, Україна вживатиме всіх необхідних заходів для забезпечення належного рівня безпеки об'єктів ядерної енергетики. Принцип безпечного використання ядерної енергії покладено

в основу комплексної перебудови енергетичної галузі, яку розпочато в Україні. Урядові України вистачить політичної волі та рішучості припинити експлуатацію будь-якого з енергоблоків існуючих атомних електростанцій за наявності об'єктивних показників незадовільного стану їхньої безпеки.

Уряд України висловлює подяку за увагу, яку приділяють міжнародні організації та уряди багатьох країн проблемам енергетики нашої держави, та висловлює впевненість, що підготовка програми реалізації Плану дій Спеціальною робочою групою експертів України і країн "Великої сімки" сприятиме визначенню та впровадженню в життя стратегії оптимальної перебудови енергетичної галузі України. Одним із можливих шляхів до об'єктивного аналізу та розв'язання комплексу проблем науково-технічної підтримки процесу зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС може стати створення Міжнародного дослідницько-технологічного центру із залученням провідних фахівців у галузі ядерної безпеки усього світу.

Напередодні 9-ї річниці сумної дати Чорнобильської катастрофи, яка з біллю відгукнулася у серцях всього людства і примусила переглянути стратегію розвитку ядерної енергетики в усьому світі, Уряд України звертається до урядів іноземних держав і керівників міжнародних організацій з проханням довести до відома широкої громадськості об'єктивну інформацію щодо існуючого стану справ на Чорнобильській АЕС та про зусилля, які вживаються Україною для забезпечення належного рівня її безпеки і розв'язання комплексу проблем, пов'язаних з виведенням станції з експлуатації.

(Урядовий кур'єр. — 1995. — № 67. — 2 травня)

[79]

Заява МЗС України

4 травня 1995 р.

В Україні з великим занепокоєнням сприйняли повідомлення про різке загострення ситуації на території Республіки Хорватія внаслідок поновлення бойових дій між підрозділами хорватської армії та сербськими збройними формуваннями вздовж лінії припинення вогню у Західній Славонії. Оголошено загальну мобілізацію у т. зв. Республіці Сербська Країна. Україна засуджує ракетні удари по столиці Хорватії м. Загребу та інших містах, які призвели до численних жертв серед

мирного населення. Є втрати серед персоналу миротворчих сил ООН.

Україна, як і інші держави, що докладають зусиль для врегулювання югославської кризи, із самого початку виступала проти силових методів вирішення проблем на території Республіки Хорватія, неодноразово попереджала, що новий широкомасштабний конфлікт в регіоні за участю Хорватії неминуче перекинеться й на територію сусідньої Боснії, остаточно підірве надії на поновлення перемир'я між ворогуючими сторонами.

МЗС України звертається до політичних лідерів і народів конфліктуючих сторін з наполегливим закликм саме зараз виявити політичну мудрість і стриманість, визначитись, попри образи, докори та недовір'я, на користь миру та приступити до переговорів.

Україна висловлює готовність і надалі сприяти відновленню миру в Республіці Хорватія, про що свідчить активна участь українського контингенту у складі миротворчих сил ООН в цьому регіоні.

(Урядовий кур'єр. — 1995. — № 68. — 4 травня)

[80]

**Спільна Заява
Президента України Л.Кучми та Президента
Сполучених Штатів Америки У.Дж. Клінтона
під час зустрічі на найвищому рівні**

11–12 травня 1995 р.

З нагоди свого державного візиту в Україну 11–12 травня 1995 р. Президент Сполучених Штатів Америки У.Дж. Клінтон зустрівся з Президентом України Л.Кучмою, щоб обговорити шляхи зміцнення українсько-американського партнерства, включаючи сфери, які охоплюють процес реформ і зміцнюють місце України у світовій спільноті.

Президенти розглянули спільні досягнення в розширенні двостороннього партнерства та у просуванні спрямованого в майбутнє порядку денного, який вони визначили під час державного візиту Президента Кучми до Сполучених Штатів Америки в листопаді 1994 р. Президент Клінтон відзначив історичні зусилля, які зараз докладаються для відродження економіки України, і підкреслив важливість економічно життєдіяльної, демократичної і стабільної України в європей-

ській та світовій спільноті, що все більше інтегрується. Президент Клінтон запевнив Президента Кучму в тому, що Сполучені Штати Америки продовжують надавати пріоритетного значення підтриманню переходу України до ринкової економіки та інтегруванню України в світове економічне співтовариство. Президент Кучма висловив вдячність за суттєву підтримку з боку Сполучених Штатів Америки і підкреслив відданість України фундаментальним економічним та політичним реформам.

У дусі Хартії українсько-американського партнерства, дружби і співробітництва, яка була підписана під час державного візиту Президента Кучми до Сполучених Штатів Америки в 1994 р., обидва президенти погодилися з програмою співробітництва, допомоги та консультацій, спрямованою на зміцнення їхнього зростаючого партнерства.

Двостороннє та економічне співробітництво

Президент Клінтон привітав Президента Кучму з втіленням Україною всеосяжної програми економічних реформ, яку підтримує міжнародне співтовариство. Він підкреслив важливість продовження Україною реалізації економічних реформ. Президент Клінтон відзначив, зокрема, подолання Україною важливого етапу в забезпеченні надання їй Міжнародним валютним фондом кредиту стенд-бай в розмірі 1,5 млрд доларів США. Президент Кучма висловив задоволення зобов'язаннями міжнародних фінансових установ перед Україною, які за останні 8 місяців досягли 2,7 млрд доларів США. Обидва президенти визнали важливість цих зобов'язань у контексті виконання рішення, прийнятого в липні 1994 р. в Неаполі щодо надання протягом дворічного періоду допомоги в розмірі 4 млрд доларів США. Крім цього, Президент Кучма висловив задоволення нещодавнім зобов'язанням країн "Великої сімки" щодо надання безпосередньої двосторонньої фінансової підтримки в розмірі майже 1 млрд доларів США та підтвердив бажання України розглянути просування економічної реформи з урядами країн "Великої сімки". Обидва лідери також привітали підтримку з боку Росії та Туркменістану щодо реструктуризації боргу України в розмірі понад 3 млрд доларів США.

Обидва президенти підкреслили важливість орієнтованих на ринок реформ як шляху для реалізації повного потенціалу економіки України. Президент Клінтон підтвердив підтримку Сполученими Штатами Америки економічної програми

України і віддав належне Президентові Кучмі за його сміливу керівну роль в цій справі. Президент Клінтон підтвердив зобов'язання США надати Україні підтримку в розмірі 250 млн доларів США на покриття її потреб у критичному імпорті в 1995 р. Президент Клінтон відзначив важливість допомоги у формі інноваційного механізму для торговельного кредитного страхування в галузі сільського господарства і заявив, що допомога надаватиметься також у формі нового пакета ініціатив з метою сприяння розвитку сільського господарства в Україні. Цей пакет включає технічну допомогу на розвиток сільськогосподарської товарної біржі, що забезпечуватиме альтернативне ринкове джерело для такої продукції, та технічну допомогу для розвитку сільськогосподарської ринкової інформаційної системи та безпечного використання сільськогосподарських хімікатів.

Визнаючи потреби в галузі охорони здоров'я, президенти відзначали розпочаті доставлення до Донецька медичного обладнання, еквівалентного лікарні на 1000 ліжок, вартістю 17 млн доларів з Міністерства оборони США.

Президент Клінтон підтвердив подальшу підтримку Сполученими Штатами Америки зусиль України, спрямованих на здійснення структурних економічних реформ, які приваблюватимуть приватний капітал і забезпечуватимуть основу для взаємовигідних торговельних відносин. Обидва президенти розглянули питання допомоги з боку США в розвитку ринків капіталу, в розвитку та функціонуванні інвестиційних фондів та пілотної програми реєстрації та обігу акцій з метою сприяння як внутрішнім, так і зовнішнім капіталовкладенням. Президент Клінтон оголосив нову програму технологічної допомоги та навчання для підтримки розвитку кредитних спілок у відповідь на зацікавленість України в розширенні сфери заощаджень та кредитних послуг для споживачів та малого бізнесу. Президент Кучма підтвердив свою відданість здійсненню рішучої програми масової приватизації, створенню ринків капіталу, вдосконаленню податкової політики та розвитку нових правових засад для підтримки ринкової економіки. Президент Кучма наголосив на необхідності термінової технічної допомоги в проведенні оцінки українських підприємств, що будуть приватизовуватися в нафтовій, газовій та хімічній промисловості. Президент Клінтон визнав важливість цієї пропозиції та реформування цього сектора в цілому і закликав Президента Кучму поставити це пріоритетним питанням в його переговорах з міжнародними фінансовими донорами.

Президенти підкреслили життєво важливу роль торгівлі та капіталовкладень для оздоровлення економіки України та обговорили важливість інтеграції України у світову економічну спільноту. Президенти визнали наявність значного потенціалу для зростання українсько-американської торгівлі та капіталовкладень і відзначили позитивний вплив здійснених нещодавно і триваючих економічних реформ на формування ділового середовища в Україні. Визнаючи це, Президент Клінтон оголосив, що Експортно-Імпортний Банк США знову відкрив свої програми для України, надаючи доступ до короткото середньострокового фінансування експорту США під гарантії уряду України. Сполучені Штати Америки твердо підтримують вступ України до Світової Організації Торгівлі і надають допомогу уряду України в здійсненні цього процесу. Наголошуючи на їх рішучості розширювати двосторонні торговельні відносини, президенти оголосили, що друге засідання Спільної комісії з торгівлі та інвестицій відбудеться в липні цього року. Ця комісія є головним інструментом двостороннього торговельного співробітництва, яке було розпочате під час державного візиту Президента Кучми до Вашингтона в листопаді 1994 р. Обидва президенти погодилися, що комісія організує в Сполучених Штатах конференцію з торгівлі та інвестицій на початку 1996 року з метою подальшого представлення потенціалу економічного партнерства між двома країнами. Президент Клінтон також відзначив, що конференція з питань інвестицій в Центральній Європі, яка буде проведена Корпорацією зарубіжних приватних інвестицій (ОПІК) 11 липня 1995 року в Чикаго, включатиме спеціальний розділ по Україні.

Президент Клінтон підтвердив свою підтримку продовженню дії програми Генералізованої системи преференцій США в Україні у якості країни-бенефіціара. Він наголосив, що Адміністрація США визнала Україну країною з перехідною економікою до вільного ринку та відзначив намір Адміністрації тісно співпрацювати з Україною у вирішенні двосторонніх питань доступу на ринки у взаємоприйнятній формі. Ці питання будуть розглянуті Спільною комісією з торгівлі та інвестицій, яка розгляне ініціативи, направлені на зменшення бар'єрів на шляху взаємного доступу на ринки, беручи до уваги проблеми, які стоять перед Україною як країною з перехідною економікою.

Обидва президенти підкреслили зростаючу важливість забезпечення можливостей для приватного бізнесу, як україн-

ського, так і американського, з метою розвитку ключових галузей економіки України, відзначивши, зокрема, існуючий потенціал для розвитку сільського господарства, енергетики, аерокосмічної галузі, телекомунікацій, конверсії оборонної промисловості та охорони здоров'я. В цьому зв'язку обидва президенти дали позитивну оцінку нещодавньому успішному візиту в Україну делегації Корпорації зарубіжних приватних інвестицій (ОПІК), до складу якої входили керівники корпорацій головних американських компаній і яка основну свою увагу зосередила на вивченні можливостей в галузі оборонної конверсії. Президенти із задоволенням відзначили проголошене створення українсько-американської Ділової Ради, як показник зростаючого інтересу компаній США до встановлення економічних відносин з Україною.

Обидва лідери підтвердили свою відданість здійсненню спільних двосторонніх програм, спрямованих на перебудову та реформування енергетичного сектора України та підвищення безпеки ядерних реакторів. Президент Кучма підтвердив намір України працювати з країнами "Великої сімки" над проблемами енергетичного сектора України, включаючи поступове виведення з експлуатації чорнобильських реакторів, яке має бути завершено до 2000 року. Президент Клінтон оголосив про намір США підтримати створення міжнародного дослідницького Центру ядерної безпеки та охорони навколишнього середовища для сприяння досягненню високого рівня ядерної безпеки із залученням кваліфікованих працівників у галузі ядерної енергетики, що проживають в регіоні Чорнобиля. Він також оголосив, що США нададуть допомогу з метою підвищення протипожежної та експлуатаційної безпеки на Чорнобильській АЕС до тих пір, коли її можна буде закрити. Президенти відзначили, що їхні дві держави підписали протокол, який сприятиме спільним дослідженням тироїдного раку, який є наслідком чорнобильської катастрофи.

Обидва президенти погодилися з необхідністю подальшої тісної співпраці в групі експертів "Великої сімки" для забезпечення скорішої реалізації ініціатив у галузі реформування енергетичного сектора. Президент Кучма висловив вдячність за міжнародні зусилля, спрямовані на полегшення енергетичної проблеми України, і підкреслив термінову потребу подолання цієї проблеми, щоб економічне оздоровлення України відбувалося більш прискореними темпами.

Президенти відзначили підписання Протоколу до двосторонньої угоди в галузі цивільної авіації для сприяння зростаючому обсягові повітряних сполучень між двома країнами.

У продовження співробітництва між двома країнами в галузі цивільного освоєння космосу, Президент Кучма і Президент Клінтон оголосили, що український космонавт візьме участь в польоті на борту човникового корабля NASA STS-87, запуск якого запланований на жовтень 1997 року. Крім того, президенти із задоволенням відзначили, що обидві країни розпочали переговори щодо угоди, яка сприятиме входженню України до ринку послуг, пов'язаних з комерційними космічними запусками, і надасть Україні можливість запропонувати такі послуги компаніям США. Обидва керівники висловили впевненість, що це відкриє нову важливу сторінку в українсько-американському співробітництві. Вони відзначили певний прогрес в цих переговорах, перший раунд яких відбувся в Києві 25—27 квітня 1995 р. Президенти дали вказівку своїм делегаціям продовжувати роботу у цьому напрямі з метою досягнення спільної домовленості.

Обидва президенти висловили впевненість в докладанні зусиль, які відкривають нові сфери двостороннього співробітництва, особливо в галузі забезпечення правопорядку та юридичних реформ. Вони оголосили про свій намір розпочати влітку цього року переговори з метою підготовки Договору про надання взаємної правової допомоги. Президенти погодились, що прискорення підготовки угоди зміцнить спільні зусилля по боротьбі зі злочинністю. Президенти вітали розпочаті між двома країнами обміни, спрямовані на боротьбу із загрозою організованої злочинності та корупцією, і оголосили про наміри своїх країн співпрацювати в підготовці персоналу правоохоронних органів та у створенні Національного бюро розслідувань України. Вони підтвердили свою підтримку верховенства закону як необхідного елементу захисту цивільних та громадянських прав.

Обидва президенти погодились з важливістю обмінів в галузі освіти та професійних обмінів, відзначивши, що у відповідності до закону про Підтримку Свободи у 1995 фінансовому році буде виділено 8,2 млн дол. для навчання в США українських аспірантів, студентів та учнів середніх шкіл. Ця сума також призначається для професійних обмінів, загальна кількість яких досягне 1 тис. осіб у 1995 фінансовому році.

Безпека та оборона

Президенти Кучма та Клінтон відзначили, що після їхньої останньої зустрічі у листопаді 1994 року було здійснено ряд історичних кроків у галузі контролю над озброєннями та безпеки. Вони відзначили, зокрема, приєднання України до До-

говору про нерозповсюдження ядерної зброї (ДНЯЗ) під час самміту НБСЄ в Будапешті та надання Україні гарантій безпеки у зв'язку з цим приєднанням, і набуття чинності Договором про СНО-1. В цьому зв'язку президенти визнали незмінну важливість реалізації цілей Тристоронньої заяви, яку президенти України, США та Росії підписали в січні 1994 року. Обидва президенти підтвердили свої зобов'язання працювати разом як на двосторонніх, так і багатосторонніх форумах з метою зміцнення глобального миру та стабільності.

Президент Клінтон відзначив історичний внесок, який Україна продовжує робити у загальний мир та безпеку шляхом виконання нею зобов'язань по знищенню стратегічних ядерних озброєнь. Він знову наголосив на тому, що продовження підтримки США допоможе Україні в досягненні цілей знищення її ядерної зброї в інтересах світової спільноти.

Президенти відзначили суттєвий прогрес, який був досягнутий у виконанні програми допомоги за законом Нанна-Лугара, спрямованої на сприяння демонтажу стратегічних наступальних озброєнь та підтримання безпеки ядерних матеріалів, а також сприяння в конверсії оборонної промисловості в Україні. Президент Клінтон із задоволенням оголосив про те, що до визначених програмою Нанна-Лугара коштів додатково виділено ще близько 10 млн дол. для оборонної конверсії; до 10 млн дол. виділяються на проекти знищення ядерної інфраструктури; додаткові суми до 5 млн дол. для Науково-технологічного центру в Україні і додатково до 2 млн дол. на розвиток двостороннього військового співробітництва. Крім цього, президенти оголосили, що відповідно із завершенням внутрішньої процедури США, включно із попереднім повідомленням Конгресу, обидві країни погодилися на продовження проектів допомоги, які будуть включати додаткове фінансування на знищення стратегічної наступальної зброї, фізичний захист, контроль та облік ядерних матеріалів, а також експортний контроль. Президенти із задоволенням оголосили, що станом на сьогодні Науково-технологічний центр розпочне отримувати пропозиції від українських науковців та інженерів щодо проектів з метою їх технічної оцінки та розгляду можливостей фінансування.

Обидва лідери вітали швидке розширення двостороннього співробітництва в галузі оборони як позитивне свідчення співробітництва двох країн. Президент Клінтон підкреслив важливість таких програм, як програма Міжнародного військового навчання та тренування (МВНТ) і проінформував Президи-

дента Кучму, що Сполучені Штати Америки сподіваються виділити в 1996 році 950 тис. дол. для підтримки триваючого розширення участі України у програмі МВНТ. Обидва президенти погодились, що МВНТ та інші програми двостороннього співробітництва є важливими для зміцнення цивільного керівництва діяльністю оборонного відомства України. Президенти також відзначили, що українсько-американська програма військових та оборонних зв'язків на 1995 рік передбачає більше 50 заходів, включаючи спільні українсько-американські миротворчі тренувальні навчання, які будуть проведені наприкінці травня у Львові в дусі програми "Партнерство заради миру".

Президенти Клінтон та Кучма присвятили значну увагу інтеграції України в європейські структури безпеки. Президенти підтвердили своє спільне бачення стабільної нерозділеної демократичної Європи та створюваної структури безпеки, яка сприяє подальшій інтеграції. Вони обговорили перспективне розширення Організації Північноатлантичного договору (НАТО) та подальше поглиблення співробітництва України з Альянсом на більш широких засадах, у т. ч. через активну участь у програмі "Партнерство заради миру", Раді Північноатлантичного співробітництва (РПАС), а також через інші засоби. Президент Клінтон відзначив, що процес розширення НАТО проходить таким чином, щоб зміцнювати стабільність та безпеку всіх європейських держав, і висловив розуміння позиції України в питанні безпеки. Президенти домовилися, що обидві держави продовжуватимуть регулярні двосторонні консультації з питань, які стосуються архітектури європейської безпеки. Обидва президенти визнали, що незалежна і стабільна Україна, безпечна в її міжнародно визнаних кордонах, є ключовим фактором стабільності і безпеки в Європі.

Президент Клінтон і Президент Кучма вітали всезростаючу важливу роль Організації з безпеки і співробітництва в Європі у розвитку всеохоплюючої європейської структури безпеки, особливо у подоланні розділення між націями. У цьому контексті обидва лідери підтвердили свою відданість Гельсінському заключному акту 1975 року, включаючи принципи непорушності кордонів, територіальної цілісності держав, мирного врегулювання спорів, а також добросовісного виконання зобов'язань за міжнародним правом.

Президент Кучма поінформував Президента Клінтона про останні політичні події в Україні, в т. ч. у Криму. Обидва президенти погодились, що внутрішні питання, такі як кримське,

мають вирішуватися політичними засобами, у відповідності до верховенства закону, при повазі до прав людини та принципів ОБСЄ, і в контексті поваги територіальної цілісності держав.

Президенти підкреслили важливість встановлення нового багатостороннього режиму для сприяння транспарентності та відповідальності у торгівлі озброєннями та технологіями подвійного використання. Обидва лідери визнали важливість того, щоб членство у новому режимі включало країни, що виробляють озброєння та продукцію високої технології, такі як Україна, та зобов'язались працювати на спільну мету — участь України у новому режимі у відповідності до узгоджених критеріїв членства.

Президент Клінтон привітав визнання Україною керівних принципів Групи ядерних постачальників як важливий фактор зміцнення міжнародного режиму контролю за передачами ядерних матеріалів та технологій.

Президенти підтвердили активну участь України в програмі "Партнерство заради миру" (ПЗМ). Президент Клінтон оголосив, що Сполучені Штати Америки виділять протягом 1995 фінансового року більш як 1 млн дол. на підтримку участі України у навчаннях у рамках ПЗМ. Він також інформував Президента Кучму, що із 100 млн дол., запитаних на 1996 фінансовий рік для підтримки партнерів по ПЗМ згідно з Варшавською ініціативою, Сполучені Штати Америки мають намір виділити близько 10 млн дол. на підтримку України.

Президенти підтвердили свою відданість підтриманню регулярних контактів на вищому рівні для забезпечення повної і вчасної реалізації їхніх ініціатив.

Київ, 11–12 травня 1995 р.

(Урядовий кур'єр. — 1995. — № 71. — 16 травня)

[81]

Декларація про розвиток співробітництва між Україною і Латвійською Республікою

27 травня 1995 р.*

Україна і Латвійська Республіка (далі "Сторони"), підтверджуючи відданість загально визнаним цілям і принципам, закріпленим у базових документах ООН та ОБСЄ,

* Дата опублікування.

активізуючи розвиток двосторонніх відносин, враховуючи традиційні зв'язки, що склалися між українськими та латвійськими народами,

роблячи свій внесок у зміцнення загальної європейської безпеки, стабільності та взаємного довір'я в Європі,

заявляють про свою готовність активно розвивати взаємовигідні двосторонні відносини. Сторони високо оцінюють результати візиту Президента України в Латвію.

Сторони вважають, що підписаний під час візиту договір про дружбу та співробітництво між Україною та Латвійською Республікою, а також інші документи, відкривають нові можливості для більш широкого та активного розвитку міждержавних відносин. Сторони підтверджують свою готовність прискорити роботу по підготовці міждержавних договорів.

Сторони підтримують реформи, які відбуваються в обох країнах, відповідно до принципів демократії, законності та поважання прав людини.

Сторони, відповідно до Статуту ООН і базових документів ОБСЄ, визнають суверенне право будь-якої держави здійснювати необхідні конституційні заходи для забезпечення власної політичної та економічної незалежності і територіальної цілісності.

Сторони підтверджують взаємну підтримку прагнення іншої Сторони зміцнювати свою безпеку і сприяти розвитку господарства, включаючись до відповідних європейських та трансатлантичних організацій.

Сторони вважають, що розширення трансатлантичного союзу не повинно призвести до повторного політичного поділу Європи та встановлення нових сфер впливу.

Сторони як держави — члени ООН та ОБСЄ сприятимуть послідовному вирішенню питань зміцнення безпеки, скорочення озброєнь та роззброєння.

Сторони підтримують інтегрування всіх країн Європи у вирішенні питань політики загальноєвропейської безпеки.

Сторони підкреслюють, що дружба і співробітництво двох держав не спрямовані, не будуть спрямовані проти інших держав та не підкоряться диктату інших держав.

Сторони сприятимуть розвиткові співробітництва двох країн у політичній, економічній, культурній, а також військовій сферах.

Сторони сприятимуть співробітництву державних органів обох країн.

Сторони розвиватимуть засноване на принципах взаємовигідності економічне, науково-технічне і торговельне співробітництво і створюватимуть сприятливі умови для спільного підприємництва і господарської діяльності, а також налагодження зв'язків між підприємцями і підприємствами-товаровиробниками.

Сторони докладатимуть усіх необхідних зусиль, щоб реалізувати досягнуті між ними домовленості у різних галузях співробітництва.

Сторони засвідчують взаєморозуміння в оцінці міжнародних політичних процесів минулого і сьогодення.

Сторони, надаючи важливого значення захисту навколишнього середовища, обмінюватимуться досвідом і співробітничатимуть у сфері охорони здоров'я та екології.

Сторони нададуть належної уваги латиській і українській меншинам у своїх країнах, виявлятимуть турботу про їх розвиток можливості отримувати освіту відповідно до історичних, культурних, релігійних та мовних традицій свого народу.

Сторони з особливою увагою ставитимуться до вирішення соціальних проблем, які стосуються національних меншин, що проживають в обох державах.

(Урядовий кур'єр. — 1995. — № 75. — 27 травня)

[82]

Українсько-російське комюніке

9 червня 1995 р.

9 червня 1995 р. в Сочі відбулася зустріч Президента України Л.Кучми та Президента Російської Федерації Б.Єльцина, яка пройшла конструктивно, в дусі відвертості та взаєморозуміння.

Президенти поінформували один одного про розвиток внутрішньополітичної ситуації в обох країнах, про хід політичних перетворень та реформування економік. Л.Кучма та Б.Єльцин провели поглиблене обговорення проблем, що являють життєвий інтерес для народів двох дружніх держав.

Було констатовано, що за останні місяці здійснені суттєві кроки, спрямовані на зміцнення плідних українсько-російських зв'язків. Націлений на це переговорний процес дає свої результати. Вдалося або знайти розв'язку або досягнути помітного прогресу у вирішенні низки непростих проблем двосторонніх відносин. Погоджений і готовий до підписання про-

ект Договору про дружбу, співробітництво і партнерство між Україною та Росією.

Президенти висловили обопільну рішучість зробити все, щоб і надалі настійливо поглиблювати і розширювати відносини дружби, зосередивши спільні зусилля передусім на врегулюванні ще не вирішених проблем. При цьому в основі підходів обох сторін має бути готовність враховувати однаковою мірою інтереси один одного, дбати про добробут обох народів. Була висловлена впевненість, що такий підхід дозволить знайти вирішення всіх наявних проблем, хоч би якими складними вони були.

Президенти домовилися, що Україна та Росія будуть прагнути до більш тісної та глибокої взаємодії на основі стратегічного партнерства, взаємної поваги та довіри.

Глибокому і всебічному розгляду був підданий весь комплекс питань, що стосується врегулювання проблеми Чорноморського флоту. З цього питання підписаний відповідний документ, згідно з яким основна база Чорноморського флоту Росії розташовуватиметься в м. Севастополі, а також будуть практично вирішені деякі інші питання розподілу Чорноморського флоту. За дорученням Президентів переговори з цієї проблеми будуть продовжені.

Була підкреслена важливість продовження активного політичного діалогу між двома країнами як на найвищому, так і на інших рівнях, розвитку безпосередніх робочих контактів між міністерствами і відомствами двох країн, розширення міжпарламентських зв'язків.

Л.Кучма і Б.Єльцин дали доручення урядам двох країн активізувати роботу щодо розширення співробітництва в економічній галузі.

м. Сочі, 9 червня 1995 р.

(Переговорний процес дає результати // Урядовий кур'єр. — 1995. — № 84. — 15 червня)

[83]

Спільне Комюніке
за результатами візиту до Республіки Білорусія
Президента України Л.Кучми

18 липня 1995 р.

З 17 по 18 липня 1995 р. в Республіці Білорусія на запрошення Президента О.Лукашенка з офіційним візитом перебував Президент України Л. Кучма.

Відбулися переговори з широкого кола питань, що становлять обоюсторонній інтерес. Глави двох держав інформували один одного про хід політичних і економічних перетворень у своїх країнах, провели зацікавлений і поглиблений обмін думками з питань розвитку українсько-білоруських відносин і взаємодії на міжнародному рівні.

Нинішній візит і переговори, що відбулися, стали логічним продовженням політичного діалогу, який встановився між президентами. Особливо підкреслювалося, що взаємна довіра та взаєморозуміння між президентами, традиційні історичні, політичні, економічні та культурні зв'язки між двома країнами та народами мають можливість підняти українсько-білоруські відносини на якісно новий рівень.

У цьому контексті сторони відзначили важливе значення підписаного в ході візиту Договору про дружбу, добросусідство та співробітництво між Україною і Республікою Білорусія. Була висловлена впевненість, що реалізація цього документа підвищить ефективність українсько-білоруських відносин у всіх сферах.

Важливим внеском у зміцнення договірно-правової бази двостороннього співробітництва стало підписання Угоди про трудову діяльність і соціальний захист громадян України та Республіки Білорусія, які працюють за межами своїх держав, Угоди про умови та порядок обміну житлових приміщень, Угоди про повітряне сполучення, Договору між міністерствами охорони здоров'я України і Республіки Білорусія про співробітництво в галузі медицини й охорони здоров'я на 1995—1996 рр.

Сторони позитивно оцінили проведену делегаціями України та Республіки Білорусія роботу з делімітації кордону між двома державами.

Президенти погодилися з тим, що українсько-білоруські відносини мають особливе значення. Вони із задоволенням відзначили ріст обсягів товарообороту між двома країнами, підтвердили взаємну готовність сприяти подальшому розвитку та поглибленню торговельно-економічного співробітництва.

Сторони підкреслили важливе значення набуття чинності Угоди про вільну торгівлю між Україною та Республікою Білорусія, висловилися за необхідність врегулювання проблеми взаємних боргів, здійснення заходів по спрощенню митних процедур між Україною та Республікою Білорусія, а також за розширення прямих зв'язків між суб'єктами господарської діяльності двох країн. Сторони відзначили необхідність роз-

робки на експертному рівні низки проектів, зокрема проекту створення трансєвропейських систем і комунікацій, які проходили б через території двох держав. Підкреслювалася необхідність закінчення підготовки до підписання Угоди між Урядом України та Урядом Республіки Білорусія про сприяння та взаємний захист інвестицій.

Важливе практичне значення мали зустрічі президентів України та Республіки Білорусія з керівниками промислових підприємств Білорусії, під час яких обговорювалися питання поглиблення співробітництва в галузі промисловості.

Глави держав обговорили сучасні тенденції в розвитку Співдружності Незалежних Держав, обмінялися думками з питань нормалізації становища в гарячих точках на території СНД, підкреслили зацікавленість в якнайскорішому вирішенні існуючих проблем мирними засобами.

Сторони висловили готовність проводити консультації з актуальних питань українсько-білоруських відносин, а також тісніше співпрацювали та координували свої дії в рамках міжнародних організацій і форумів.

Глави держав заявили про свій намір розширювати відносини двох держав в гуманітарній сфері, зокрема, в галузі захисту прав людини та прав осіб, що належать до національних меншин — українців у Білорусії та білорусів в Україні.

Сторони високо оцінили результати візиту, який пройшов в атмосфері дружби, відкритості та взаєморозуміння, характерній для відносин між нашими країнами та народами.

(Урядовий кур'єр. — 1995. — № 107—108. — 20 липня)

[84]

Заява

**міністра закордонних справ України Г.Удовенка
на міжнародній зустрічі у Лондоні 21 липня 1995 р.
з боснійської проблеми**

Шановний пане Головуючий!

1. Я охоче приєднуюсь до моїх колег, які підтримали Прем'єр-міністра Дж. Мейджора у питанні проведення цієї зустрічі.

Україна безпосередньо зацікавлена в участі у цій конференції як сторона, що має свій військовий контингент у складі миротворчих сил в колишній Югославії.

Українська делегація пропонує регулярно скликати такі зустрічі. Вони можуть проходити як наради “Лондонської Групи”, “Групи Мейджора” чи “Групи Малкольма”.

2. Заходи щодо підтримання миру у Боснії та Герцеговині переживають переломний момент. Обидві сторони, ігноруючи вимоги світового співтовариства, постійно погрожують та вживають насильницькі дії щодо персоналу ООН.

Ми засуджуємо ту категоричну позицію, яку займають сторони конфлікту стосовно персоналу СООНО. У цих умовах постає цілком правомірне питання про можливість виведення сил ООН по підтриманню миру. Але чи зможе виведення військ СООНО вирішити всі проблеми, що існують, та принести мир на цю багатостраждальну землю? Хто може дати позитивну відповідь на це питання?

Я впевнений, що ніхто з присутніх тут не може та не бажає зробити це. Якщо сили СООНО будуть виведені, як можна буде пом'якшити наслідки війни виключно через гуманітарну допомогу? Хто буде стримувати конфронтацію та пом'якшувати наслідки конфлікту? Хто буде у змозі попередити розростання конфлікту на території сусідніх країн? На ці питання відповіді немає. Ось чому делегація України поділяє точку зору, висловлену багатьма делегаціями про те, що миротворчі сили мають залишитися у Боснії та Герцеговині.

3. Одночасно ми беремо до уваги той факт, що досягнення миру в регіоні потребує використання сил по підтриманню миру та заходів по впровадженню миру, які мають припинити подальшу ескалацію конфлікту. Очевидно, що не можна досягти миру між сторонами конфлікту, якщо вони самі не бажають, щоб їм допомагали. Не дивлячись на це, ми пропонуємо, щоб ця зустріч сприяла поновленню діалогу між конфліктуючими сторонами без упередженості до плану “Контактної групи”. До цих переговорів повинні бути залучені всі конфліктуючі сторони (за формулою 3+2), які повинні негайно домовитися про припинення вогню, збереження статус-кво і закінчення бойових дій. Такі переговори можуть проходити за участю посередника або посередницького органу, прийнятного для сторін. Україна може стати місцем проведення такої зустрічі. Ми вважаємо, що Україна завдяки своєму специфічному географічному положенню може бути придатним місцем для проведення переговорів.

4. Головна мета сьогоднішньої зустрічі — вирішити, як далеко можуть відходити миротворчі сили під збройним натиском ворогуючих сторін. Я хочу звернути увагу на це питання, оскільки українські миротворці знаходяться у самому центрі цих трагічних подій, стиснуті між наступаючими сербами і мусульманами, що обороняються. Згідно з останньою інформацією, наданою мені “Ассошиейтед Пресс”, нашому контингенту під Жепюю загрожує небезпека з двох боків. Серби використовують його як “живий щит”, погрожуючи, що в разі застосування проти них авіації НАТО, нападуть на український контингент. Ось чому ми пропонуємо розпочати негайні дії для врятування життя 79 українським миротворцям, які знаходяться там. Сребрениця вже втратила своє значення як “зона миру”. Для її поновлення, відповідно до статті VII Статуту ООН, необхідно прийняти новий мандат для СООНО. Але цей процес, безумовно, спричинить втрати серед миротворчих сил і невідомо, чи буде ця операція успішною. До цього часу СООНО не дав належних військових і матеріальних ресурсів для проведення таких операцій.

Хочу зазначити про можливу роль Сил швидкого реагування в цьому процесі. Концентрація боєздатних Сил швидкого реагування в одному місці може запобігти падінню “зони безпеки”, але ніколи не вирішить проблеми її захисту. З цього приводу ми хотіли б запропонувати негайну демілітаризацію району Горажда з чіткими зобов'язаннями з боку ворогуючих сторін знаходитись за його межами. Ми підтримуємо ідею посилення захисту Сараєво та встановлення коридору безпеки через гору Ігмана — територію, яка не контролюється ні однією з воюючих сторін. Захист Сараєво та відновлення шляхів постачання гуманітарної допомоги продемонструє лідерам боснійських сербів рішуче прагнення міжнародного співтовариства протистояти агресивним діям.

5. Крім усього, ми вважаємо, що прийшов момент вивчити можливості припинення дії санкцій проти Белграда для його впливу на боснійських сербів.

6. На закінчення я хотів би довести до Вашого відома, що Україна готова призначити спеціального представника для участі у розширенні “Контактної групи”.

(Урядовий кур'єр. — 1995. — № 110. — 25 липня)

Заява МЗС України

12 серпня 1995 р.*

Засоби масової інформації розповсюдили висловлювання Президента Росії Б.Єльцина на прес-конференції в Москві, яке стосується позиції України з проблем Чорноморського флоту.

Міністерство закордонних справ України уповноважене заявити, що позиція нашої держави з цієї проблеми залишається послідовною, незмінною і конструктивною.

Зокрема, вона базується на домовленостях, що досягнуті під час зустрічі президентів України і Російської Федерації у Сочі 9 червня ц.р., які відкрили можливості для врегулювання проблеми розподілу Чорноморського флоту. Два проекти угод практично узгоджені. Ще два проекти — передані українською стороною Російській Федерації для опрацювання.

23 серпня ц.р. Президент України звернувся до Президента Росії з особистим листом, в якому запропонував прискорити процес переговорів і вніс конкретні пропозиції з цього приводу. 27 серпня ц.р. Голову Уряду Росії запрошено до України з метою продовження переговорів з проблеми Чорноморського флоту. 1 вересня ц.р. російській стороні передано ноту Міністерства закордонних справ України, де запропоновано продовжити обговорення цієї проблеми на експертному рівні. 7 вересня ц.р. Голові Уряду Росії В. Черномірдіну передано листа Прем'єр-міністра України Є.Марчука з додатковими пропозиціями.

Дотепер, на жаль, від російської сторони не надійшло відповіді на жодну із згаданих пропозицій України.

Послідовна і об'єктивно виважена позиція України не зазнала принципових змін протягом всього часу українсько-російських переговорів. Президент України неухильно дотримується курсу, зафіксованого в Сочинській угоді.

Україна прагне найскорішого врегулювання проблеми Чорноморського флоту, яка все ще залишається каменем спотикання на шляху розвитку плідних, дружних відносин між Україною і Росією. Прагнучи до всебічного розширення добросусідських взаємин з Росією, Міністерство закордонних справ із стурбованістю сприймає інформацію про неготовність

* Дата опублікування.

Президента Росії здійснити візит до України. Міністерство закордонних справ України також нагадує про домовленість президентів України і Росії про зустрічі глав урядів наших держав щомісячно. На жаль, і ця домовленість не реалізується.

Україна і надалі виходитиме з того, що з народом Росії її поєднує спільна історія, культура, економічні та інші інтереси. Наша держава незмінно прагне до зміцнення дружніх стосунків з Російською Федерацією на засадах загально визнаних принципів і норм міжнародного права. Невідкладне врегулювання проблеми Чорноморського флоту, безумовно, сприятиме досягненню цієї мети.

(Урядовий кур'єр. — 1995. — № 121. — 12 серпня)

[86]

**Звернення уряду України
до урядів держав світу щодо наукової,
технічної та фінансової підтримки
у створенні та діяльності Міжнародного
дослідно-технологічного центру
з проблем ядерних і радіаційних аварій**

26 вересня 1995 р.*

Наближається 10-а річниця аварії на Чорнобильській АЕС, яка за своїми масштабами, впливом на екологічну ситуацію і соціально-економічними наслідками сягнула далеко за межі України, ставши глобальною проблемою сьогодення. Україна на собі відчула весь трагізм ядерної катастрофи і з розумінням ставиться до занепокоєння громадськості в усіх країнах світу з приводу продовження експлуатації станції.

З урахуванням цього фактора урядом України прийнято відповідальне рішення щодо можливості виведення з експлуатації Чорнобильської АЕС до 2000 року. Але наша країна неспроможна самостійно здійснити таку широкомасштабну програму, оскільки це вимагає великих економічних витрат.

На жаль, внаслідок різних обставин політичного і економічного характеру, протягом дев'яти років після Чорнобиль-

* Дата опублікування.

ської катастрофи не вдалося створити ефективну систему послідовного вивчення усіх її наслідків. Більше того, наочно продемонстровано неготовність навіть промислово розвинутих держав до адекватного реагування та ефективного впровадження контрзаходів, спрямованих на подолання наслідків глобальної аварії.

З огляду на це уряд України вважає надзвичайно важливим забезпечити всебічне і глибоке вивчення в інтересах усього людства досвіду Чорнобильської катастрофи і подолання її наслідків для того, щоб запобігти повторенню аналогічних катастроф в майбутньому і істотно пом'якшити наслідки потенційних подій на атомних електростанціях. Унікальні умови і об'єкти чорнобильської зони надають можливість відпрацювати практичні підходи та розробити заходи з попередження ядерних аварій, відпрацювати спеціальні технології для пом'якшення та ліквідації наслідків ядерних і радіаційних аварій, екологічної реабілітації забрудненого навколишнього середовища, зняття ядерних об'єктів з експлуатації тощо.

З метою створення належних умов для дослідницької роботи фахівців заінтересованих держав і міжнародних наукових центрів, пов'язаної із реалізацією програми наукових досліджень в галузі ядерної та радіаційної безпеки, запобіганням аваріям, подоланням їх наслідків, реабілітацією навколишнього середовища, а також для проведення радіоекологічних і медико-біологічних досліджень уряд України пропонує створити Міжнародний дослідно-технологічний центр з проблеми ядерних і радіаційних аварій. Створення такого центру дасть змогу розв'язати цілий комплекс проблем, пов'язаних з підготовкою і наступним виведенням з експлуатації Чорнобильської АЕС, перетворенням об'єкта "Укриття" в екологічно безпечну систему, вирішенням питань поводження з великою кількістю радіоактивних відходів.

Схваливши концепцію створення діяльності Міжнародного центру, в якій визначено інтереси української сторони, і бажаючи створити найбільш сприятливі умови для багатостороннього співробітництва в рамках цього центру, уряд України сподівається на одержання пропозицій щодо напрямків наукових досліджень, організації робіт і участі представників іноземних держав в його діяльності.

Напередодні 10-ї річниці аварії на Чорнобильській АЕС уряд України звертається до урядів усіх держав світу, міжнародних організацій і фінансових інституцій, а також до

керівників дослідних центрів та лабораторій — усіх, хто не байдужий до долі і майбутнього людства, з проханням взяти участь у створенні та діяльності Міжнародного дослідно-технологічного центру з проблем ядерних і радіаційних аварій.

(Урядовий кур'єр. — 1995. — № 144. — 26 вересня)

[87]

Комюніке
засідання Консультаційного Комітету
Президентів України і Республіки Польща
27—28 вересня 1995 р.

27—28 вересня у Варшаві відбулось чергове засідання Консультаційного Комітету Президентів України і Республіки Польща, яке проходило під головуванням співголів Комітету — секретаря Ради національної безпеки при Президентові України — радника Президента України з питань національної безпеки В. Горбуліна та Державного секретаря Канцелярії Президента Республіки Польща А. Ананніча.

Співголів Консультаційного Комітету Президентів України і Республіки Польща прийняв Президент Республіки Польща Л. Валенса. Відбулись також зустрічі з маршалом Сейму РП Ю. Зихом, віце-прем'єр-міністром фінансів РП Г. Колодко, міністром внутрішніх справ А. Мільчановським, шефом Відомства охорони держави Г. Чемпінським.

Засідання Комітету проходили на пленарних сесіях, на яких обговорювались актуальні питання співробітництва України і Республіки Польща у сфері безпеки і зовнішньої політики, а також українсько-польських двосторонніх стосунків. Крім цього, були створені спільні робочі групи з метою обговорення комплексу питань політичного, економічного і військового співробітництва між Україною і Республікою Польща. Під час роботи були порушені і обговорені також питання практичного військово-технічного співробітництва та співробітництва у сфері культури, науки, освіти та інформаційного обміну.

Сторони обговорили широке коло питань європейської безпеки з огляду на сучасне геополітичне положення України і Республіки Польща, співробітництва з європейськими організаціями і структурами, регіонального та перспективного міжрегіонального співробітництва, прикордонного українсько-польського співробітництва, питання про розширення

НАТО та його впливу на Україну і Республіку Польща, стосунків обох країн з Росією у контексті розвитку нової архітектури європейської безпеки.

У цьому контексті Сторони підкреслили необхідність пошуку нових підходів до стратегічного партнерства між Україною і Республікою Польща, визначення його цілей і напрямів подальшого розвитку. Сторони погодились з тим, що необхідно віднайти адекватні організаційні форми з метою забезпечення практичної ефективності їх стратегічного партнерства.

При обговоренні комплексу політичних питань, що проходило у дусі повного взаєморозуміння, Сторони визнали за доцільне переведення консультацій між міністерствами закордонних справ України і Республіки Польща на регулярні засади і надання таким консультаціям сталого динамічного характеру.

Сторони, зокрема, визначили таку тематику і напрями консультацій між міністерствами закордонних справ України і Республіки Польща:

- українсько-польське двостороннє співробітництво;
- Співдружність Незалежних Держав (у контексті українсько-польського стратегічного партнерства);
- питання створення Українсько-Польського і Польсько-Українського форуму;
- консультації між департаментами політичного аналізу і планування з питань, що становлять спільний інтерес.

Були обговорені питання українсько-польського військового і військово-технічного співробітництва. Зокрема, Сторони погодили порядок обміну інформацією, визнали необхідність у співробітництві на рівні військових округів (насамперед, між Прикарпатським ВО України і Краківським ВО Республіки Польща), окремих видів Збройних Сил України і Республіки Польща, вищих навчальних військових закладів.

Сторони, зокрема, визнали за доцільне проведення взаємних стажувань офіцерів у військових частинах і навчальних військових закладах України і Республіки Польща, а також проведення спільних військових навчань.

Обговорено засади співробітництва в таких напрямках військового співробітництва, як обмін досвідом, взаємодопомога в обслуговуванні військової техніки та ремонту обладнання.

Сторони визнали за доцільне створення спільної українсько-польської військової частини, маючи на меті її участь у складі багатонаціональних миротворчих сил, що діятимуть під

єгідою ООН та ОБСЄ при виконанні завдань операцій по підтриманню миру.

Робоча група з економічних питань провела аналіз стану торгово-економічних відносин між Україною і Республікою Польща.

Сторони погодили, що стратегічними напрямами співробітництва у сфері економічного співробітництва мають стати:

- удосконалення системи взаєморозрахунків;
- створення системи обміну інформацією;
- машинобудування та проблеми конверсії;
- паливно-енергетичний комплекс і гірничо-промисловість;
- розробка і створення транспортних систем “Балтика — Чорне море” та “Схід — Захід” з використанням залізничних та автомобільних шляхів, у т.ч. будівництво автостради А-4 і розбудова системи кордонних переходів;
- науково-технологічні проекти екологічного характеру (насамперед, у прикордонному регіоні) та щодо утилізації радіоактивних відходів і загосподарювання зони Чорнобильської аварії.

Сторони визначили, зокрема, пріоритетні напрями співробітництва у машинобудуванні і принципово погодили механізм його реалізації.

Сторони визначили важливість подальшого розвитку регіонального і транскордонного співробітництва, зокрема, євро-регіонів “Карпати” і “Буг”.

Сторони вважають перспективним встановлення між Україною і Республікою Польща режиму вільної торгівлі. З цією метою вони рекомендуватимуть своїм відповідним національним органам продовжити консультації щодо можливості створення зони вільної торгівлі між Україною і Республікою Польща.

Сторони визнали, що українсько-польське співробітництво у сфері культури розвивається інтенсивно і плідно. Вже закладено необхідну правову базу для розвитку цього співробітництва. Створено дієву систему співпраці на рівні регіональних та прикордонних структур, а також громадських організацій. Сторони вбачають головну причину, яка стримує розвиток співробітництва у цій сфері, у складному фінансовому становищі України і Польщі.

Сторони обговорили питання щодо національних меншин — польської в Україні та української в Польщі. Вони, зокрема, домовились про проведення фестивалей національних меншин: для української меншини у Польщі — у Пере-

мишлі та для польської меншини в Україні — в одному з міст України, яке визначить польська меншина в Україні.

Сторони визнали необхідним проведення повної інвентаризації об'єктів культурної спадщини — української у Польщі і польської в Україні, а також створення всіх належних умов для забезпечення збереження і реставрації цих об'єктів культурної спадщини.

Сторони висловили обопільне прагнення досягти реального прориву в українсько-польських стосунках, задіяти потенціал обох країн з метою виведення відносин між Україною і Республікою Польща на якісно новий рівень, який, дійсно, відповідатиме характеру стратегічного партнерства між Україною і Республікою Польща.

Варшава, 27—28 вересня, 1995 р.

(Урядовий кур'єр. — 1995. — № 174, 3 жовтня)

[88]

Декларація про принципи відносин між Україною і Аргентинською Республікою

27 жовтня 1995 р.

Україна і Аргентинська Республіка (далі "Сторони"), прагнучи до зміцнення відносин дружби і співробітництва, закладених підписанням Протоколу про встановлення дипломатичних відносин від 6 січня 1992 р.,

керуючись принципами Статуту Організації Об'єднаних Націй та загальновизнаними нормами міжнародного права, підтверджуючи свою повагу до загальнолюдських цінностей, ідеалів свободи, демократії, справедливості і рівності, підкреслюючи важливість дотримання прав людини і основних свобод усіх людей, незалежно від їх расової, статевої, мовної чи релігійної приналежності,

бажаючи зробити свій внесок у досягнення цілей і принципів, закладених у Статуті Організації Об'єднаних Націй, та зміцнення миру, міжнародної безпеки шляхом роззброєння і нерозповсюдження зброї масового знищення,

висловлюючи свою підтримку формуванню системи колективної безпеки,

визнаючи, що економіка, яка спирається на природні ринкові механізми, є обов'язковою умовою поліпшення якості життя населення і необхідною основою розвитку демократії,

домовились про наступне:

1. Сторони поважатимуть суверенітет і територіальну цілісність одна одної, керуватимуться принципами невтручання у внутрішні справи, взаємної поваги до національних інтересів, утримуючись від застосування чи погрози застосування сили і вирішення спірних питань виключно мирним шляхом.

На цих засадах дві держави розвиватимуть дружні відносини, поважаючи права людини, основні свободи і визначаючи головні напрями взаємовигідного співробітництва на благо українського і аргентинського народів.

2. Сторони виступають за всебічне розширення діалогу і співробітництва в рамках ООН та інших міжнародних організацій та структур з метою зміцнення миру і міжнародної безпеки.

Вони висловлюють свою тверду рішучість підтримувати всі зусилля проти розповсюдження зброї масового знищення і відповідних технологій, включаючи посилення контролю за експортом "високочутливих" матеріалів.

3. Сторони висловлюють намір підтримувати постійний діалог на найвищому політичному рівні з принципових питань двосторонніх відносин, як і з питань, що мають міжнародний характер.

Вони сприятимуть розвитку співробітництва на всіх рівнях, включаючи проведення консультацій між міністрами закордонних справ, керівними працівниками виконавчих та законодавчих органів з метою забезпечення подальшого поглиблення та розширення відносин між двома країнами.

4. Сторони вживатимуть ефективних заходів для заохочення і стимулювання двостороннього торговельно-економічного співробітництва, а також взаємовигідної співпраці в науково-технологічній галузі, створюючи, по можливості, сприятливі умови для забезпечення гармонійного і цілісного розвитку обох країн.

5. Сторони відзначають, що охорона навколишнього середовища і раціональне використання природних ресурсів потребують твердих зобов'язань з боку усіх країн світу у вирішенні узгоджених завдань, що мають забезпечити майбутнім поколінням співіснування у таких умовах, які б уможливили для них здорове і безпечне життєві на нашій планеті.

На цих засадах Сторони домовились посилити двосторонню співпрацю у вказаному напрямку, а також обмінюватись інформацією і проводити консультації під час багатосторонніх зустрічей з основних питань захисту навколишнього середо-

вища, беручи до уваги принципи, визначені Конференцією в Ріо-де-Жанейро по навколишньому середовищу і розвитку.

Сторони будуть співробітничати у питаннях збереження живих морських ресурсів і їх раціонального використання відповідно до Конвенції ООН з морського права й інших міжнародних угод, що стосуються цих питань.

6. Сторони сприятимуть розширенню відносин між компетентними органами двох країн з метою розслідування, запобігання і припинення нелегального обігу наркотичних і психотропних речовин, боротьби з організованою злочинністю, міжнародним тероризмом і контрабандою, включаючи незаконне перевезення через кордони культурних цінностей.

Вони прискорять укладення Угоди про взаємну правову допомогу в цивільних і кримінальних справах.

7. Сторони вживатимуть усіх належних заходів для розширення співробітництва між відповідними організаціями і установами культури, науки, освіти, мистецтва, літератури, охорони здоров'я, кінематографії, туризму, спорту, а також між засобами масової інформації в інтересах зміцнення взаєморозуміння та довір'я між народами двох країн.

8. Положення цієї Угоди не впливатимуть на інші зобов'язання між Україною та Аргентинською Республікою, на їх діючі міжнародні двосторонні і багатосторонні Угоди.

Вчинено в м. Буенос-Айрес, 27 жовтня 1995 р., у двох примірниках, українською і іспанською мовами, при цьому обидва тексти є автентичні.

(Урядовий кур'єр. — 1995. — № 168—169. — 11 листопада)

[89]

Закон України

Про приєднання України до Статуту Ради Європи

31 жовтня 1995 р.

Підтверджуючи відданість України ідеалам та принципам, які є спільним надбанням європейських народів, та враховуючи, що інтереси збереження та подальшого втілення в життя цих ідеалів, а також сприяння економічному та соціальному прогресу потребують більш тісного єднання між усіма європейськими країнами, Верховна Рада України постановляє:

Приєднатися від імені України до Статуту Ради Європи.

(Відомості Верховної Ради України. — 1995. — № 38. — Ст. 287)

**Заява
Президента України Л.Кучми
на заключній прес-конференції
за результатами візиту до Латинської Америки**

1 листопада 1995 р.

Шановні пані і панове!

Через годину завершиться офіційний візит Президента і урядової делегації України до трьох країн Латинської Америки, який я можу без перебільшення назвати новим етапом у розвитку відносин нашої держави із світом. За цей тиждень ми фактично відкрили для себе новий континент, нових політичних та економічних партнерів. Схожість наших проблем не може не породжувати спільності поглядів і підходів до їх розв'язання.

Отже, не дивно, що хоча ми й живемо по різні боки земної кулі, ми знайшли спільну мову практично з усіх політичних проблем міжнародного життя, а в галузі економічного співробітництва, науково-технічної співпраці, в культурі та гуманітарній сфері наші погляди повністю співпадають.

Перед тим як відповісти на Ваші запитання, я хотів би виділити три особливості цього візиту, які рівною мірою поширюються на усі три країни, які ми відвідали — Бразилію, Аргентину та Чилі.

По-перше, нам вдалося подолати бар'єр певної невідомості, взаємної політичної необізнаності один про одного, яка існувала скоріше внаслідок географічної відстані, ніж небажання поглибити двосторонні контакти після встановлення дипломатичних відносин. Цей бар'єр ми усунули, підписавши з президентами Аргентини, Бразилії та Чилі політичні документи, які визначають основні принципи наших стосунків на майбутнє та закладають надійну політичну основу для подальшого розвитку договірно-правової бази всього комплексу двосторонніх відносин, тісної співпраці в міжнародних організаціях.

По-друге, наші діалоги з президентами цих трьох латиноамериканських гігантів були зосереджені насамперед на питаннях торгівлі, економічного та науково-технічного співробітництва. Цікаво, що в усіх трьох столицях мова йшла не лише про давно назрілу потребу радикального розширення торговельно-економічних стосунків, а про бажаність дійсного

прориву на ринки один одного. Фактично ми дійшли висновку, що потенціали наших економік, їх перспективна роль і місце в світовій міжнародній економічній системі XXI століття вимагають найтіснішої співпраці в таких високотехнологічних галузях, як аерокосмічні технології, спільне дослідження космічного простору, авіабудівництво, суднобудівництво, енергетичне машинобудування, сільськогосподарське виробництво, нафто-газова і хімічна промисловість, транспортні системи, електрозварювання тощо. Як країни з економікою, що реформується, ми можемо ефективно, і що особливо важливо, з рівною вигодою доповнити ринки один одного.

І нарешті, третьою особливістю цього візиту до Аргентини, Бразилії та Чилі був наш специфічний інтерес до досвіду цих держав в політичному та економічному реформуванні суспільства. В Аргентині, Бразилії та Чилі ми зустрічалися з вищим керівництвом трьох гілок влади, обговорювали проблеми регулювання складних процесів реформ за допомогою класичних "противаг і балансів" демократичного суспільства, організацію співпраці гілок влади заради майбутнього цих народів.

Я повертаюся в Україну із ще одним підтвердженням мого глибокого переконання в правильності курсу політичних і економічних реформ, який сьогодні обрала Україна. Лише політична стабільність в суспільстві, чіткий поділ влади, творча співпраця законодавчої, виконавчої та судової гілок влади, політична воля архітекторів реформ, довіра народу до своїх лідерів можуть бути запорукою успіху глибоких системних трансформацій в нашій та будь-якій іншій державі.

І на закінчення, хочу поділитися своїм особистим враженням від зустрічей з президентами Бразилії, Аргентини і Чилі. Я повертаюсь до України з почуттям надзвичайної поваги до Фернандо Енріке Кардозу, Карлоса Сауля Менема і Едуардо Фрея. У них різна політична і життєва доля, вони обрані різними народами і керують різними державами. Але їх єднає одна спільна риса — вони справжні Лідери своїх націй, які свою політичну волю і мудрість віддають інтересам своїх народів. Я щиро зичу їм успіху і дякую за гостинність.

Ріо-де-Жанейро, 1 листопада 1995 р.

(Урядовий кур'єр. — 1995. — № 167. — 4 листопада)

Заява Президента України

22 листопада 1995 р.

Із глибоким задоволенням зустрінUTO в Україні повідомлення про парафування 21 листопада 1995 р. у м. Дейтоні (США) Президентами Боснії і Герцеговини, Сербії та Хорватії Загальної рамкової угоди щодо Боснії і Герцеговини.

Ця подія стала кульмінацією чотирирічних напружених дипломатичних зусиль ООН, інших впливових міжнародних організацій, а також окремих країн, у тому числі й України, для знаходження формули примирення, яка була б прийнятною для усіх конфлікуючих сторін.

Поздоровляючи учасників переговорів, я віддаю належне членам Контактної групи за сприяння досягненню позитивних домовленостей. Хотів би відзначити особливу роль в цьому процесі Сполучених Штатів Америки.

Закликаю лідерів Боснії і Герцеговини, Сербії та Хорватії докласти максимум зусиль для втілення в життя усіх положень загальної рамкової угоди, яка створює надійну основу остаточного врегулювання конфлікту та встановлення всебічного і довготривалого миру на Балканах. Їх реалізація може бути досягнута лише за умови продовження інтенсивних переговорів і підкріплення реальними діями усіх її учасників прагнення до миру.

Україна заявляє про свою готовність до безпосередньої участі у процесі практичного виконання мирної угоди, а також відродження й постконфліктної відбудови країн колишньої Югославії.

Парафування угоди відкриває шлях для відміни економічних санкцій проти Союзної Республіки Югославія, що є невід'ємною складовою досягнутих у Дейтоні домовленостей. Сподіваюсь, що Рада Безпеки ООН невідкладно розгляне і ухвалить пакет відповідних резолюцій з цього питання.

Україна виходить з того, що повне скасування санкцій проти СРЮ і повноправне входження цієї країни до міжнародного співтовариства — важлива запорука миру й стабільності в регіоні, зміцнення безпеки в Європі.

(Урядовий кур'єр. — 1995. — № 177. — 25 листопада)

**Декларація
про розвиток та поглиблення відносин дружби
і співробітництва між Україною і Китайською
Народною Республікою**

4 грудня 1995 р.

Україна і Китайська Народна Республіка, далі "Сторони",
— підтверджуючи свою прихильність до принципів, зафіксованих у Спільному комюніке про встановлення дипломатичних відносин між Україною і КНР від 4 січня 1992 р., Спільному українсько-китайському комюніке від 31 жовтня 1992 р., Спільній декларації України і КНР від 6 вересня 1994 р., а також Спільному українсько-китайському комюніке від 24 червня 1995 р.;

— керуючись прагненням зміцнити і поглибити відносини дружби, взаємної довіри та всебічного співробітництва, що існують між двома країнами;

— визначаючи настійну необхідність встановлення нового справедливого і раціонального міжнародного політичного та економічного порядку на основі принципів взаємної поваги до суверенітету і територіальної цілісності, ненападу, невтручання у внутрішні справи одна одної, рівності та взаємної вигоди, мирного співіснування; виступаючи проти будь-яких форм гегемонізму і політики сили, а також застосування сили чи загрози її застосування;

— виходячи з переконання, що торгово-економічне співробітництво є однією з основних складових частин українсько-китайських відносин, а також важливим елементом забезпечення їх стабільного розвитку;

— сповнені рішучості вивести відносини між двома країнами на новий рівень конструктивного партнерства, зверненого у XXI століття, будуть взаємодіяти, маючи на увазі:

У політичній сфері:

— у дусі щирого співробітництва брати участь у міжнародних діях, спрямованих на захист миру і безпеки у всьому світі, активно сприяти здійсненню цих цілей;

— докладати спільних зусиль з метою попередження і усунення напруженості та врегулювання міжнародних проблем мирними політичними засобами;

— прагнути до створення належних міжнародних умов для забезпечення політичної та економічної безпеки Сторін в їх відповідних регіонах, а також у світі в цілому;

— сприяти досягненню справедливого і мирного врегулювання кризових ситуацій та регіональних конфліктів;

— виступати проти сепаратизму у будь-яких його проявах і формах. Китайська Сторона знову підтверджує визнання і повагу до незалежності, суверенітету і територіальної цілісності України;

Українська Сторона знову підтверджує свою позицію щодо тайванського питання, викладену у статті 8 Спільного українсько-китайського комюніке від 31 жовтня 1992 р., статті 5 Спільної декларації України і КНР від 6 вересня 1994 р., а також статті 6 Спільного українсько-китайського комюніке від 24 червня 1995 р.;

— активізувати й надалі регулярні політичні консультації на різних рівнях та координувати позиції з метою сприяння підтриманню миру, зміцнення міжнародної безпеки, надання всебічної політичної підтримки у справі збереження і зміцнення суверенітету і територіальної цілісності Сторін, а також розвитку відносин між ними.

В економічній сфері:

— привести двостороннє торгово-економічне співробітництво у відповідність до нових умов, згідно з міжнародною практикою, сучасними міжнародними стандартами, з урахуванням відповідних принципів ГАТТ/ВОТ, виходячи з економічних реформ, що здійснюються в обох країнах;

— заохочувати і активно сприяти розвиткові торгово-економічного співробітництва між підприємствами обох країн у різних формах, при цьому торгівля у розрахунках у ВКВ є головною, відповідно до основних принципів, зафіксованих в Угоді між урядом України і урядом КНР про торгово-економічне співробітництво. Сприяти встановленню прямих економічних зв'язків між партнерами двох країн на всіх рівнях, зокрема на регіональному рівні, а також між окремими підприємствами, впровадженню нових форм співробітництва;

— вживати дійових і ефективних заходів для серйозної реалізації вже підписаних двосторонніх угод про торгово-економічне співробітництво, докладати подальших зусиль для вдосконалення та зміцнення договірно-правової бази двосторонніх відносин у цій сфері;

— розширювати і поглиблювати інформаційні обміни у торгово-економічній і науково-технічній сферах; у пріоритетному

плані розвивати співробітництво у таких галузях, як машинобудування, металургія, авіакосмічна промисловість, енергетика, хімія, сільське господарство, транспорт, будматеріали, легка промисловість, електронна техніка, а також у сфері високих технологій;

— активізувати роботу Спільної українсько-китайської комісії з торгово-економічного співробітництва, повною мірою виявляючи її роль у координації та стимулюванні економічних зв'язків між двома країнами;

— з урахуванням умов і можливостей взаємно сприяти активній участі у міжнародному багатосторонньому економічному співробітництві, в тому числі й в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні.

У гуманітарній сфері:

— удосконалювати контроль за взаємними поїздками громадян Сторін, відповідно до двосторонніх угод і норм міжнародного права, надійно гарантувати безпеку, захищати законні права та інтереси громадян іншої Сторони на своїй території;

— і надалі стимулювати та розширювати взаємні зв'язки у сфері культури, мистецтва, освіти, спорту і т. ін., а також обміни між парламентами, громадськими організаціями, молоддю двох країн.

м. Пекін, 4 грудня 1995 р.

(Урядовий кур'єр. — 1995. — № 185. — 9 грудня)

[93]

Звернення Уряду України до світової та української громадськості з приводу 10-ї річниці Чорнобильської катастрофи

12 грудня 1995 р.*

Наближається сумна 10-а річниця Чорнобильської катастрофи. Біда, яка сталася вночі 26 квітня 1986 р. неподалік старовинного українського містечка Чорнобиля, назавжди залишиться в пам'яті людей як застереження того, що науково-технічний прогрес може приносити і гіркі плоди. Людство ще не знало техногенно-екологічної катастрофи таких масштабів.

* Дата опублікування.

У ці дні ми привертаємо увагу як української, так і світової громадськості до страждань людей, які зазнали і продовжують зазнавати дії радіації. А це 3 млн 100 тис. наших співвітчизників, серед яких і ті, хто захистив світ від страшної біди ціною свого здоров'я, а інколи — й життя. Ми схиляємо перед ними голови. Серед постраждалих від катастрофи кількість здорових людей за останні 4 роки зменшилась майже вдвоє. У забруднених радіонуклідами областях зросла захворюваність дітей на рак щитовидної залози.

Незважаючи на тяжке економічне становище України, держава вже зазнала і продовжує зазнавати величезних фінансових витрат на реабілітацію природного середовища та захист постраждалого населення, що в окремі роки досягають 10 відсотків річного бюджету. Однак цих коштів явно недостатньо. У результаті цього в зоні обов'язкового (безумовного) відселення продовжує проживати близько 5500 сімей, в тому числі понад 1100 сімей з дітьми. У черзі на отримання житла перебуває майже 8300 сімей інвалідів — учасників ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС. Перелік наших боргів перед людьми, які захистили світ від спопеляючої радіації, і тими, хто виявився її заручником, можна продовжувати.

Як держава, що відчула на собі увесь трагізм ядерної катастрофи, Україна з розумінням ставиться до занепокоєння громадськості світу з приводу продовження експлуатації Чорнобильської АЕС. Зважаючи на це, Україною прийнято політичне рішення щодо виведення станції з експлуатації до 2000 року і робиться все від неї залежне для прискорення цього процесу з урахуванням необхідності дотримання вимог безпеки на всіх його етапах.

Виведенню з експлуатації Чорнобильської АЕС має обов'язково передувати реалізація програми підготовчих заходів, включаючи стабілізацію системи енергопостачання і компенсацію виведених з експлуатації блоків, будівництво сховищ для відпрацьованого ядерного палива і радіоактивних відходів, розв'язання проблеми об'єкта "Укриття" і перетворення його у екологічно безпечну систему.

Слід, однак, усвідомлювати, що за умов розбалансованої системи виробництва і енергетичної кризи Україна самостійно не спроможна в стислі строки закрити станцію і тому розраховує на допомогу світового співтовариства.

На жаль, внаслідок різних обставин протягом дев'яти років після Чорнобильської катастрофи не вдалося створити ефективної системи послідовного вивчення та аналізу усіх її

наслідків. Зважаючи на це, Україна запропонувала створити Міжнародний дослідно-технологічний центр з проблем ядерних і радіаційних аварій. Він служитиме усьому людству.

Уряд України прагне додатковими заходами полегшити долю постраждалого населення і розраховує на повну і дієву підтримку в цьому з боку міністерств, відомств, уряду Автономної Республіки Крим, державних адміністрацій, підприємств і установ усіх форм власності. Йдеться, перш за все, про те, щоб трудові колективи, їх керівники повсюдно знали і активно розв'язували найболючіші проблеми учасників ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС і людей, вимушено переселених з рідних місць. Особливу увагу має бути приділено чорнобильцям, які втратили здоров'я і стали інвалідами, їхнім сім'ям, а також тим, хто зазнав непоправної втрати.

Кожне міністерство і відомство, кожна державна адміністрація, органи місцевого самоврядування усіх рівнів повинні мати свій конкретний план дій, підпорядкований цій благородній меті.

Хочеться вірити, що наш заклик почують також керівники комерційних структур, приватних підприємств, фондів і зроблять свої благодійні пожертвування на добрі справи.

Ми звертаємося до наших співвітчизників за кордоном, до всіх, кому близькі й зрозумілі болі та страждання людей: порадьтеся зі своїми колегами по роботі, рідними й близькими, якщо є найменша можливість, зробіть свій внесок у цю благородну справу.

Уряд України зі свого боку відповідально використовуватиме надіслані кошти з урахуванням побажань даруючих, здійснюватиме суворий контроль за їх витрачанням та інформуватиме про це широку громадськість.

(Урядовий кур'єр. — 1995. — № 186. — 12 грудня)

II. ЗУСТРІЧІ, ВІЗИТИ, КОНТАКТИ НА ВИЩОМУ РІВНІ

[94]

Зустрічі Л.Кравчука з керівниками Швейцарської Конфедерації

1 лютого 1991 р.

Відбулася зустріч Л.Кравчука з Президентом Швейцарської Конфедерації Ф.Котті.

Голова Верховної Ради УРСР підкреслив, що відповідно до Декларації про державний суверенітет України республіка має намір активізувати зусилля щодо розвитку зв'язків із Швейцарією, інтеграції у європейське та світове співтовариство.

Зустріч проходила в атмосфері Всесвітнього економічного форуму, і цілком зрозуміло, що значна увага в бесіді приділялася проблемам, які обговорювали його учасники. Керівник Швейцарії виявив великий інтерес насамперед до питань переходу України до ринкової економіки з перспективами встановлення власної фінансової системи, зокрема, введення своєї грошової одиниці, роздержавлення власності та її приватизації, він також цікавився можливостями ефективного економічного співробітництва між Українською РСР та Швейцарією.

Під час бесіди Л.Кравчук наголосив, що Україна обрала шлях державного суверенітету і не зверне з нього, бо це є воля українського народу. Парламент Української РСР виступає за економічне співробітництво між республіками нового Союзу, але на засадах справедливості й еквівалентного обміну продукцією.

< . . . >

У бесіді з керівниками Швейцарської Конфедерації брали участь Надзвичайний і Повноважний Посол СРСР у Швейцарії З.Новожилова, постійний представник Української РСР при відділенні ООН та інших міжнародних організаціях у Женеві А. Озадовський, директор Міжнародного інституту менеджменту (МІМ-Київ), член-кореспондент АН УРСР О.Білорус.

(Відомості Верховної Ради України. — 1991. — № 8)

Перебування у м. Києві Президента Турецької Республіки

13 березня 1991 р.

Президент Турецької Республіки Тургут Озал, який перебував в Радянському Союзі з офіційним візитом, 13 березня прибув до столиці України.

У Бориспільському аеропорту, де було піднято державні прапори Турецької Республіки, СРСР і УРСР, Т.Озала і його дружину біля трапа літака зустрічали Голова Верховної Ради Української РСР Л.Кравчук з дружиною, керівник Секретаріату Верховної Ради УРСР М.Хоменко, заступник Голови Ради Міністрів республіки В.Урчукін, міністри УРСР А.Зленко, Ю.Олененко, голова Київської міськради Г.Малишевський.

Разом з Т.Озалом прибули міністр закордонних справ А.Альптемоцин, міністр культури Н.Зейбек, начальник Секретаріату Президента К.Ямак, посол Турецької Республіки в СРСР В.Вурал, інші офіційні особи. < . . . >

Під час перебування Президента Туреччини у Києві було підписано ряд спільних документів. Л.Кравчук і Т.Озал скріпили своїми підписами Декларацію про принципи та цілі відносин між Українською Радянською Соціалістичною Республікою і Турецькою Республікою. Міністр культури УРСР Ю.Олененко і міністр культури Турецької Республіки Н.Зейбек підписали угоду між двома республіками про культурне співробітництво. < . . . >

*(Президент Турецької Республіки — в Києві //
Відомості Верховної Ради УРСР. — 1991. — № 13)*

Робочий візит до столиці України міністра закордонних справ Румунії А.Нестасе

26 березня 1991 р.

На прагненні України і Румунії дедалі розвивати відносини дружби і добросусідства наголошувалося під час бесіди між Головою Верховної Ради Української РСР Л.Кравчуком і міністром закордонних справ Республіки Румунія А.Нестасе.

Л. Кравчук розповів високому гостеві й особам, які його супроводять, про стан міжнаціональних відносин у нашій

республіці, зокрема про життя румунської національної меншини. < . . . >

Під час зустрічі були обговорені деякі аспекти українсько-румунських двосторонніх відносин, зокрема заторкнуто питання історичного плану, а також — життя української національної меншини в Румунії. < . . . >

*(В інтересах добросусідства //
Голос України. — 1991. — № 58. — 26 березня)*

[97]

Перебування з офіційним візитом у Киргизстані Голови Верховної Ради УРСР Л.Кравчука

3 квітня 1991 р.

Делегація України прибула до столиці Киргизстану Бішкек з незвичною досі, але цілком закономірною, за умов реального, а не ритуального суверенітету, місією — підписання Договору про дружбу і співробітництво між Українською Радянською Соціалістичною Республікою і Республікою Киргизстан.

< . . . >

— Справжній дружбі українського і киргизького народів вже майже півтора століття, коли уперше наш край прийняв і став рідним для тисяч переселенців з півдня України, — сказав під час зустрічі Президент Республіки Киргизстан А.Акаєв. — Ніщо і ніколи не затьмарило святих стосунків між нашими народами. А тепер, я певен, вони набудуть нового розвитку і розквіту.

— Ми 70 років по-різному жили разом. І лише тепер відкрито шлях до справді органічного і природного єднання наших і близьких, і далеких перспектив, пов'язаних з кращою долею народів в цілому і кожної окремої людини зокрема, — сказав у відповідь Л.Кравчук. — Після референдуму за його результатами ми визначили курс розвитку республіки — у Союзі, але як суверенна, повноправна і рівна серед інших. Найважливіше, що Декларацію про державний суверенітет Української РСР ми почали поступово і неухильно наповнювати конкретним змістом, приймаючи закони на захист інтересів республіки, але не на шкоду і без ущемлення інтересів інших країн, для справді вільного розвитку дружніх і ділових зв'язків з усіма іншими республіками. І сьогодні підписання договору є черговим важливим кроком на цьому правильному шляху.

І ось — урочистий момент скріплення договору підписами Високих Сторін. Договору, в якому першим рядком визначено і підтверджено право обох народів розпоряджатися своєю долею, прагнучи до зміцнення і розвитку багаторічних економічних і культурних зв'язків, відносин дружби і всебічного взаємовигідного співробітництва.

Тут же, але вже у розвиток договору, відбулося підписання угоди між міністерствами закордонних справ обох республік, де своєю незвичайністю виділяється положення про надання повноважень Українській Радянській Соціалістичній Республіці представляти інтереси Республіки Киргизстан в ООН.

*(Киргизстан приймає Україну //
Голос України. — 1991. — № 64. — 3 квітня)*

[98]

**Перебування у м. Києві
Генерального директора Організації Об'єднаних
Націй з питань освіти, науки і культури (ЮНЕСКО)
Ф.Майора**

12 квітня 1991 р.

12 квітня до Києва прибув Генеральний директор Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури (ЮНЕСКО) Федеріко Майор Сарагоса. У програмі візиту церемонія вручення сертифікатів про включення Софійського собору та Києво-Печерської лаври до списку всесвітньої спадщини, поїздка до Чорнобиля.

Відбулася зустріч Голови Верховної Ради УРСР Л.Кравчука з Ф.Майором. Під час розмови Л.Кравчук поінформував високого гостя про прийняття Декларації про державний суверенітет України. На зустрічі обговорювалися питання співробітництва України в рамках ЮНЕСКО.

(Голос України. — 1991. — № 72. — 13 квітня)

[99]

**Перебування у м. Києві делегації
Великих Народних зборів Республіки Болгарії**

13—14 квітня 1991 р.

13—14 квітня в Києві перебувала делегація Великих Народних зборів Республіки Болгарії на чолі з їх Головою Н.Тодоровим. Болгарські парламентарії були прийняті Головою

Верховної Ради УРСР Л.Кравчуком. Відбулася відверта дружня розмова, в ході якої гостей було ознайомлено з політичними та економічними процесами у республіці.

Під час розмови з обох сторін було висловлено твердий намір поглиблювати українсько-болгарські зв'язки, які б відповідали не лише національним інтересам двох народів, але й сприяли б розвитку загальноєвропейського процесу.

Л.Кравчук висловив задоволення рівнем співробітництва між Україною і Болгарією у подоланні наслідків аварії на Чорнобильській АЕС. Він попросив керівника делегації передати подяку болгарському народу за допомогу, подану в цій справі.

У розмові взяли участь заступник Голови Верховної Ради УРСР В.Гриньов, міністр закордонних справ А.Зленко, голова Комісії Верховної Ради республіки з питань державного суверенітету, міжреспубліканських і міжнаціональних відносин М.Шульга, керівник Секретаріату Верховної Ради УРСР М.Хоменко та ін. На зустрічі був Генеральний консул Республіки Болгарії у Києві І.Ружев.

Члени делегації зустрілися з активом товариства дружби "Україна—Болгарія" і товариства болгарської культури "Родолюбие". Н.Тодоров висловив задоволення тим, що болгарам, які живуть в Україні, створено всі умови для задоволення їхніх духовних потреб.

(Гості Києва //

Відомості Верховної Ради УРСР. — 1991. — № 16)

[100]

Перебування делегації Верховної Ради Української РСР у ФРН

22—28 квітня 1991 р.

Увечері 22 квітня з Києва до Мюнхена на запрошення Президента ландтагу Вільної держави Баварія В.Форндрана прибула з офіційним візитом делегація Верховної Ради Української РСР на чолі з Головою Верховної Ради УРСР Л.Кравчуком.

В аеропорту, прикрашеному державними прапорами СРСР і ФРН, Української РСР і Вільної держави Баварія, делегацію зустрічали Президент Баварського ландтагу В.Форндран, віцепрезидент Баварського сенату М.Шуман, інші офіційні особи.

У Бонні відбулася зустріч Голови Верховної Ради Української РСР Л.Кравчука і федерального Президента ФРН

Р. фон Вайцзеккера. У ході відвертої, щирої розмови Л.Кравчук і Р. фон Вайцзеккер із задоволенням відзначили взаємне прагнення до встановлення контактів і зосередили увагу на широкому колі актуальних питань. < . . . >

У розмові взяв участь міністр закордонних справ УРСР А.Зленко.

Того ж дня відбулася зустріч Л.Кравчука із заступником федерального канцлера, міністром закордонних справ ФРН Г.-Д.Геншером. У центрі уваги співрозмовників були питання загальноєвропейського співробітництва, налагодження безпосередніх двосторонніх зв'язків між УРСР та ФРН, зокрема з метою вирішення ряду економічних проблем, що мають особливо важливе значення для України. < . . . >

Уранці 23 квітня наші парламентарії відвідали держканцелярію, де мали розмову з прем'єр-міністром Баварії доктором М.Штрайблем. Йшлося про перші кроки до наповнення реальним змістом партнерських зв'язків між обома державами. Л.Кравчук розписався у Книзі почесних гостей баварського уряду.

У другій половині дня на пленарному засіданні ландтагу виступив Голова Верховної Ради УРСР Л.Кравчук.

Більшу частину третього дня офіційного візиту делегація з України провела в Регенсбурзі — четвертому за величиною й одному з найстаріших міст Баварії.

Цього ж дня відбулася зустріч Голови Верховної Ради Української РСР Л.Кравчука з прем'єр-міністром Вільної держави Баварія доктором М.Штрайблем. Було розглянуто концептуальні питання розвитку економічних, наукових і культурних зв'язків. < . . . >

*(Делегація Верховної Ради УРСР у ФРН //
Відомості Верховної Ради УРСР. — 1991. — № 19)*

[101]

**Прийом першим заступником
Голови Верховної Ради УРСР І.Плющем
заступника Генерального секретаря ООН,
Координатора з питань подолання наслідків аварії
на ЧАЕС**

25 квітня 1991 р.

У Києві відбулася зустріч першого заступника Голови Верховної Ради УРСР І.Плюща з заступником Генерального сек-

ретаря ООН, координатором ООН з питань подолання наслідків аварії на ЧАЕС Маргарет Енсті.

Під час бесіди сторони обговорили заходи міжнародних організацій, спрямовані на подолання наслідків Чорнобильської катастрофи. І.Плющ поінформував шановну гостю про діяльність Верховної Ради України.

(Голос України. — 1991. — № 81. — 26 квітня)

[102]

**Прийом
Головою Верховної Ради УРСР Л.Кравчуком
посла США в СРСР Дж. Метлока**

6 травня 1991 р.

Голова Верховної Ради УРСР Л.Кравчук прийняв 6 травня посла США в СРСР Джека Метлока, який відвідав столицю республіки у зв'язку з відкриттям Генерального консульства США у Києві.

Під час розмови, яка мала відвертий характер, гостя було ознайомлено з політичною й економічною ситуацією в Україні, заходами щодо її стабілізації. Стосовно перспектив підписання нового Союзного договору було сказано, що він має бути насамперед схвалений Верховними Радами республік і відповідати інтересам всіх їх. Підкреслювалось: Україна як член ООН має намір стати реальним учасником загальноєвропейського процесу. Закони, які приймаються парламентом республіки, сприяють реалізації положень Декларації про державний суверенітет України в міжнародній сфері. Порухувалися також питання про перспективи розвитку співробітництва між Україною і США, хід ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС та ін. Обидві сторони зазначили важливість відкриття у Києві Генерального консульства США.

У розмові взяли участь міністр закордонних справ УРСР А.Зленко, керівник Секретаріату Верховної Ради УРСР М.Хоменко, Генеральний консул США у Києві Джон Гундерсен, консул Генерального консульства США у Києві Д.Степанчук.

(Відомості Верховної Ради УРСР. — 1991. — № 21)

[103]

Прийом
Головою Верховної Ради УРСР Л.Кравчуком
посла ЧСФР в СРСР Р.Сланського

15 травня 1991 р.

15 травня Голова Верховної Ради Української РСР Л.Кравчук прийняв Надзвичайного і Повноважного Посла ЧСФР в СРСР Р.Сланського на його прохання у зв'язку з представленням нового Генерального консула ЧСФР у м. Києві Р.Гаренчара.

Під час розмови Л.Кравчук розповів про суспільно-політичну обстановку в республіці, практичні кроки по утвердженню державного суверенітету України, ознайомив з роботою Верховної Ради УРСР. Мова йшла про те, що життя вимагає зміцнювати політичні зв'язки, розвивати співробітництво в галузі економіки, науки, культури між Україною і ЧСФР в інтересах обох держав, їх народів.

Р.Сланський цікавився, зокрема, яке реальне значення для стабілізації обстановки в країні має "заява десяти", яких заходів вживають парламент й Уряд України для захисту економічних інтересів народу в умовах переходу до ринку. Він відзначив, що керівництво ЧСФР зацікавлене у налагоджуванні на новій, взаємовигідній основі контактів з Україною.

У розмові взяли участь керівник Секретаріату Верховної Ради УРСР М.Хоменко і міністр закордонних справ УРСР А.Зленко.

(Відомості Верховної Ради УРСР. — 1991. — № 22)

[104]

Прийом
Головою Верховної Ради УРСР Л.Кравчуком
посла Австрійської Республіки в СРСР Ф.Бауера

16 травня 1991 р.

Голова Верховної Ради Української РСР Л.Кравчук прийняв 16 травня Надзвичайного і Повноважного Посла Австрійської Республіки в СРСР Ф.Бауера, який прибув до столиці України.

У ході відвертої дружньої розмови гість був ознайомлений з політичною й економічною ситуацією в нашій республіці, з

роботою українського парламенту, в центрі уваги якого зараз перебуває обговорення проекту Концепції нової Конституції України. Відзначалося, що Україна як суверенна держава послідовно виступає за встановлення і розширення взаємовигідних відносин з усіма європейськими країнами, в тому числі і з Австрією. Такий курс не суперечить зовнішньополітичній діяльності СРСР.

В Австрії, сказав посол, з симпатією стежать за процесами перебудови в Радянському Союзі і в Україні. Ми не зацікавлені в розпаді СРСР, підкреслив він, тому що хочемо мати надійного і сильного партнера. Це стосується й України. Гість висловився за створення в Києві австрійського торговельного представництва і культурного центру, що, на його думку, дасть можливість у перспективі відкрити тут Генеральне консульство Австрійської Республіки.

У розмові взяли участь керівник Секретаріату Верховної Ради УРСР М.Хоменко і міністр закордонних справ УРСР А.Зленко.

(Відомості Верховної Ради УРСР. — 1991. — № 22)

[105]

**Прийом
міністром закордонних справ УРСР А.Зленком
нунція Ватикану**

17 травня 1991 р.

17 травня міністр закордонних справ УРСР А.Зленко прийняв нунція Ватикану з особливих доручень архієпископа Ф.Коласуонно, який перебував в Україні. У розмові, що відбулася, Ф.Коласуонно порушував питання міжконфесійних відносин, церковного будівництва.

А.Зленко висловив надію на те, що у своїй діяльності Ватикан у більшій мірі буде враховувати інтереси республіки у вирішенні різних міжконфесійних питань. Він вітав намір Святого престолу активно підключитися до благодійної, гуманітарної роботи з метою пом'якшення наслідків Чорнобильської катастрофи.

*(Бесіда в МЗС УРСР //
Голос України. — 1991. — № 96. — 21 травня)*

**Офіційний візит
Голови Верховної Ради УРСР Л.Кравчука
до Угорської Республіки**

30 травня — 6 червня 1991 р.

30 травня Голова Верховної Ради Української РСР Л.Кравчук прибув до Будапешта з офіційним візитом на запрошення Президента Угорської Республіки А.Гьонца.

В аеропорту "Будапешт-Ферріхедь-1" його зустрічали Голова парламенту Угорської Республіки Д.Сабад, міністр закордонних справ Г.Єсенські, посол СРСР в Угорській Республіці І.Абоїмов, інші офіційні особи.

< . . . >

У другій половині дня в парламенті відбулися переговори Л.М.Кравчука з Президентом Угорської Республіки А.Гьонцем. У цей же день Голова Верховної Ради Української РСР Л.Кравчук мав розмову з Віце-прем'єром, міністром фінансів Угорської Республіки М.Купою.

< . . . >

31 травня у парламенті відбулися зустрічі Л.Кравчука з Головою парламенту Д.Сабадом, Прем'єр-міністром Й.Анталлом.

Голова Верховної Ради Української РСР і Президент Угорської Республіки в урочистій обстановці підписали Декларацію про основи відносин між Україною і Угорщиною. Було підписано також Консульську конвенцію, Декларацію про принципи співробітництва в гуманітарній сфері, Декларацію про забезпечення прав національних меншин, інші документи.

< . . . >

1 червня Голова Верховної Ради УРСР зустрівся з професорсько-викладацьким складом і студентами Університету Аграрних Наук у м. Геделле.

< . . . >

Разом з Л.Кравчуком був посол СРСР в Угорщині І.Абоїмов, Генеральний консул Угорської Республіки в Києві А.Палді, інші офіційні особи.

< . . . >

*(Угорсько-українські переговори //
Відомості Верховної Ради УРСР. — 1991. — № 25)*

[107]

**Перебування в столиці України з робочим візитом
делегації Республіки Молдова
на чолі з Президентом РМ М.Снегуром
і Прем'єр-міністром В.Муравським**

12 червня 1991 р.

12 червня до столиці України з робочим візитом прибула делегація Республіки Молдова на чолі з її Президентом М.Снегуром і Прем'єр-міністром В.Муравським.

Гості мали розмови з Головою Верховної Ради УРСР Л.Кравчуком і Прем'єр-міністром республіки В.Фокіним. Відбувся обмін думками щодо політичної та економічної ситуації в обох республіках, Союзного договору, стану і перспектив співробітництва в різних галузях суспільного життя.

(Відомості Верховної Ради УРСР. — 1991. — № 26)

[108]

**Перебування у м. Києві державного міністра,
міністра закордонних справ Франції Р.Дюма
з нагоди офіційного відкриття
Генерального консульства Французької Республіки**

13 червня 1991 р.

13 червня до столиці України з нагоди офіційного відкриття Генерального консульства Французької Республіки у Києві прибув державний міністр, міністр закордонних справ Франції Р.Дюма. У Бориспільському аеропорту гостя зустрічав міністр закордонних справ УРСР А.Зленко. При зустрічі були посол Франції в СРСР Б.Дюфурк і Генеральний консул Франції у Києві Ю.Перне.

Того ж дня відбулася церемонія офіційного відкриття Генерального консульства. У церемонії взяли участь перший заступник і заступник Голови Верховної Ради УРСР І.Плющ і В.Гриньов, перший віце-прем'єр-міністр УРСР К.Масик, інші офіційні особи.

У другій половині дня Р.Дюма мав розмови з Головою Верховної Ради УРСР Л.Кравчуком і Прем'єр-міністром УРСР В.Фокіним.

(Відомості Верховної Ради УРСР. — 1991. — № 27)

[109]

**Офіційний візит до м. Києва
Президента Республіки Киргизстан А.Акаєва**

17 червня 1991 р.

17 червня Голова Верховної Ради Української РСР Л.Кравчук і Президент Республіки Киргизстан А.Акаєв обмінялися в Києві грамотами про ратифікацію найвищими законодавчими органами двох республік Договору про дружбу і співробітництво між Українською Радянською Соціалістичною Республікою і Республікою Киргизстан, який було підписано обома керівниками 2 квітня цього року в Бішкеці. Згідно зі статтею 20 Договору він набирає чинності у день обміну ратифікаційними грамотами. < . . . >

(Відомості Верховної Ради УРСР. — 1991. — № 27)

[110]

**Офіційний візит до м. Києва
делегатії сейму Республіки Польща**

20 червня 1991 р.

20 червня Голова Верховної Ради Української РСР Л.Кравчук прийняв делегацію сейму Республіки Польща, що перебувала з офіційним візитом в Україні. Під час розмови, що проходила в дружній атмосфері, обговорювалися питання розвитку українсько-польських відносин, зокрема зв'язків між двома народами, парламентами у різних сферах співробітництва.

(Відомості Верховної Ради УРСР. — 1991. — № 27)

[111]

**Перебування в Україні
Федерального канцлера ФРН Г.Коля**

5 липня 1991 р.

5 липня під час перебування Федерального канцлера ФРН Г.Коля у Межигір'ї, поблизу Києва, з ним зустрілися Голова Верховної Ради Української РСР Л.Кравчук, Прем'єр-міністр УРСР В.Фокін і перший секретар ЦК Компартії України С.Гуренко.

У ході розмови відбувся обмін думками з актуальних питань загальноєвропейського співробітництва, налагодження двосторонніх зв'язків між Україною та ФРН < . . . >

< . . . > Голова Верховної Ради ознайомив Федерального канцлера з деякими практичними кроками республіки у зовнішньополітичній діяльності, наголосив на її намірі брати активну участь у загальноєвропейському процесі. Було підкреслено, що Україна надає пріоритетного значення розвитку зв'язків з ФРН.

Г.Коль з розумінням поставився до прагнення України стати суверенною державою, її бажання інтегруватися в європейські структури. Він відзначив, що у ФРН надається особливої уваги вирішенню питань федералізації, удосконаленню структур державної влади.

Висловлюючи свій погляд на процес демократизації в Радянському Союзі, в тому числі в республіках, Федеральний канцлер підкреслив, що Німеччина зацікавлена, щоб у СРСР було досягнуто стабільності. Він зауважив, зокрема, що в сучасних умовах великого значення набуває економічна інтеграція. < . . . >

Під час розмови були присутні міністр закордонних справ УРСР А.Зленко і Генеральний консул ФРН у Києві Х.Г. фон Басевітц.

(Відомості Верховної Ради УРСР. — 1991. — № 33)

[112]

Зустріч Голови Верховної Ради УРСР Л.Кравчука з Генеральним директором Всесвітньої організації охорони здоров'я доктором Х.Накаджімою

12 липня 1991 р.

Учора відбулася бесіда між Головою Верховної Ради України Л.Кравчуком і Генеральним директором Всесвітньої організації охорони здоров'я доктором Х.Накаджімою.

Під час зустрічі сторони обговорювали питання відкриття дослідницьких центрів щодо проблем, пов'язаних з Чорнобильською аварією. Л.Кравчук зазначив, що інформація про плани відкриття такого медичного центру в Обнінську надходила в Україну, і ця акція набиратиме політичного відтінку. Директор ВООЗ наголосив, що ця міжнародна організація стежить за ситуацією, яка стосується наслідків чорнобильської трагедії. Х.Накаджіма зауважив, що ВООЗ має деякі розбіжності у позиціях з МАГАТЕ і є прихильником довго-

тривалої програми в галузі дослідження наслідків аварії на ЧАЕС. На його думку, є необхідність створити три дослідницькі центри: в Києві, Брянську та Гомелі. В Обнінську планується розмістити центр обробки інформації. Координатор цієї міжнародної програми буде в Женеві. Л.Кравчук подякував ВООЗ за участь у благородній справі ліквідації наслідків Чорнобильської аварії.

У бесіді брали участь міністр закордонних справ УРСР А.Зленко, міністр охорони здоров'я УРСР Ю.Спіженко, міністр охорони здоров'я СРСР І.Денисов.

*(Интереси України — перш за все //
Голос України. — 1991. — № 135. — 13 липня)*

[113]

**Прийом першим заступником
Голови Верховної Ради УРСР І.Плющем
Прем'єр-міністра Грецької Республіки К.Міцотакіса**

25 липня 1991 р.

25 липня перший заступник Голови Верховної Ради Української РСР І.Плющ прийняв Прем'єр-міністра Грецької Республіки К.Міцотакіса, який перебував у Радянському Союзі з офіційним візитом на запрошення Президента СРСР.

Главу Уряду Греції було ознайомлено з діяльністю Верховної Ради Української РСР, шляхами реалізації Декларації про державний суверенітет України, особливо у міжнародній сфері. Відзначалось, що між Україною і Грецією давно склалися добрі відносини, їх народи пов'язує традиційна міцна дружба. На нинішньому етапі співробітництва обидві держави мають намір розширити двосторонні зв'язки.

(Відомості Верховної Ради УРСР. — 1991. — № 32)

[114]

**Робочий візит до столиці України
Надзвичайного і Повноважного Посла ЧСФР
в СРСР Р.Сланського**

30 липня 1991 р.

30 липня в Києві з робочим візитом перебував Надзвичайний і Повноважний посол ЧСФР в СРСР Р.Сланський. Він був прийнятий першим заступником Голови Верховної Ради УРСР І.Плющем. У ході дружньої і відвертої розмови

гість був ознайомлений з соціально-політичним і економічним становищем нашої республіки, позицією України в такому життєво важливому питанні, як підписання союзного договору. Зараз, сказав перший заступник Голови Верховної Ради УРСР, у нас іде напружена робота у цьому напрямі. Україна, підкреслив він, підпише новий союзний договір, але такий, який відповідатиме декларації про її суверенітет.

Посол проінформував про процеси, які відбуваються нині в Чехословаччині.

У розмові взяли участь керівник Секретаріату Верховної Ради УРСР М.Хоменко, Генеральний консул ЧСФР у Києві Р.Гаренчар.

Цього ж дня між урядами України і Чехословаччини було підписано угоду про торговельно-економічні зв'язки і науково-технічне співробітництво. < . . . >

На підписанні були міністр закордонних справ УРСР А.Зленко, міністр зовнішньоекономічних зв'язків республіки В.Кравченко, інші офіційні особи. У підписанні взяли участь торговельний представник ЧСФР в СРСР Я.Махай і Генеральний консул ЧСФР у Києві Р.Гаренчар.

Р.Сланський мав розмову з міністром закордонних справ УРСР.

(УРСР—ЧСФР: підписано угоду про співробітництво // Голос України. — 1991. — № 147. — 1 серпня)

[115]

Перебування у столиці України Президента США Дж. Буша

1 серпня 1991 р.

1 серпня до столиці України прибув Президент Сполучених Штатів Америки Дж. Буш, який перебував у Радянському Союзі з офіційним візитом. В аеропорту “Бориспіль” його зустрічали Голова Верховної Ради УРСР Л.Кравчук, Прем'єр-міністр УРСР В.Фокін, міністр закордонних справ УРСР А.Зленко, міністр зовнішньоекономічних зв'язків УРСР В.Кравченко, керівник Секретаріату Верховної Ради УРСР М.Хоменко, заступник голови постійної Комісії Верховної Ради УРСР у закордонних справах Б.Горинь, голова Київської міської Ради народних депутатів і виконавчого комітету міськради Г.Малишевський, інші офіційні особи, а також Генеральний консул США у Києві Д.Гундерсен. Разом з Дж. Бушем прибув

Віце-президент СРСР Г.Янаєв, який супроводжував його у поїзді. < . . . >

У Маріїнському палаці Л.Кравчук та Дж. Буш розмовляли спочатку віч-на-віч, а після там же відбулася офіційна розмова за участю В.Фокіна, М.Хоменка, А.Зленка, В.Кравченка, Дж. Метлока, Дж. Сунуну, Б.Скоукрофта та ін. На розмові були присутні Віце-президент СРСР Г.Янаєв та посол СРСР у США В.Комплектов. < . . . >

У другій половині дня Президент США виступив перед народними депутатами Української РСР, членами Кабінету Міністрів УРСР, представниками політичних партій, громадських організацій.

Високий гість ознайомився з містом, відвідав Софійський архітектурно-історичний заповідник.

Побувавши біля пам'ятника жертвам фашизму, які загинули у Бабиному Яру, Президент США поклав до його підніжжя вінок. Л.Кравчук і Дж. Буш виступили там з промовами.

Того ж дня Президент США відбув з Києва.

(Президент США у Києві // Відомості Верховної Ради УРСР. — 1991. — № 33)

[116]

Візит в Україну міністра закордонних справ Угорської Республіки Г.Єсенські

8 серпня 1991 р.

8 серпня до Києва з офіційним візитом прибув міністр закордонних справ Угорської Республіки Г.Єсенські. У Верховній Раді Української РСР відбулися його переговори з Першим заступником Голови І.Плющем та Прем'єр-міністром УРСР В.Фокіним.

Треба відзначити як позитивний момент, що всі наміри, плани україно-угорських відносин базуються на основних документах, підписаних під час візитів Президента Угорської Республіки А.Гьонца в Україну та Голови Верховної Ради УРСР Л.Кравчука в Угорщину, — отже, відбивають послідовність, стабільність міждержавних відносин < . . . >

У ході візиту міністр закордонних справ Угорщини відвідав Львівську та Закарпатську області, де мав розмови з їх керівництвом. Г.Єсенські зустрівся з представниками громадян Української РСР угорської національності.

(Візит в Україну міністра Угорщини // Відомості Верховної Ради УРСР. — 1991. — № 35)

[117]

Візит в Україну делегації Європейського банку реконструкції та розвитку

9 серпня 1991 р.

Важливою подією не тільки в економічному, але і в політичному житті нашої республіки став приїзд до Києва представницької делегації Європейського банку реконструкції та розвитку. Цю міжнародну організацію було створено у квітні цього року для сприяння СРСР і країнам Східної Європи в їх переході до ринкової економіки.

Делегацію прийняв перший заступник Голови Верховної Ради УРСР І.Плющ. Він ознайомив гостей з політичною та економічною ситуацією в нашій республіці.

У ході розмов підкреслювалось, що Україна пропонує взаємовигідне співробітництво. Вона потребує не кредитів, а інвестицій зарубіжного капіталу в її економіку.

(Європейський банк реконструкції та Україна // Відомості Верховної Ради УРСР. — 1991. — № 35)

[118]

Перебування урядової делегації Української РСР з офіційним візитом у Киргизстані

22 серпня 1991 р.*

У столиці Киргизстану побувала цими днями урядова делегація з України, започаткувавши цим візитом підписання договорів з республіками Союзу на наступний, 1992 рік. Очолював делегацію і від імені України підписав угоду Прем'єр-міністр УРСР В.Фокін.

У погоджених обома сторонами документах викладені не тільки основні принципи економічного і культурного співробітництва, а й конкретні обсяги і види взаємних поставок, точки й адреси прикладання спільних зусиль, форми зв'язків і способи контролю за їх здійсненням. < . . . >

(Далекий — близький Киргизстан // Урядовий кур'єр. — 1991. — № 20 (25). — 22 серпня)

* Дата публікації.

[119]

**Зустріч Голови Верховної Ради України Л.Кравчука
з Головою 45-ї сесії Генеральної Асамблеї ООН,
заступником прем'єр-міністра,
міністром закордонних справ та юстиції
Республіки Мальта Г. де Марко**

24 серпня 1991 р.

24 серпня 1991 року Голова Верховної Ради України Л.Кравчук прийняв Голову 45-ї сесії Генеральної Асамблеї ООН, заступника прем'єр-міністра, міністра закордонних справ та юстиції Республіки Мальта Г. де Марко, який перебував у Києві з робочим візитом.

Під час щирої, відвертої розмови Г. де Марко поздоровив главу українського парламенту з прийняттям історичного документа — Акта про незалежність демократичної України. Г. де Марко висловив задоволення з приводу того, що його перебування в республіці співпало з такою історичною подією.

Л.Кравчук подякував Г. де Марко за теплі слова поздоровлення і підкреслив, що з особливим задоволенням сприймає той факт, що першим іноземним державним діячем, який відвідав незалежну Україну, є Голова Генеральної Асамблеї ООН. Україна, як велика європейська держава, прагне посісти своє повноправне місце в світовому співтоваристві, європейських структурах, і для цього є всі об'єктивні передумови.

У розмові взяли участь заступник глави Уряду України С.Комісаренко, керівник Секретаріату Верховної Ради республіки М.Хоменко, міністр закордонних справ А.Зленко та інші особи.

(Відомості Верховної Ради України. — 1991. — № 37)

[120]

**Робоча зустріч державних делегацій РРФСР
і України**

28—29 серпня 1991 р.

28—29 серпня в Києві відбулася робоча зустріч державних делегацій РРФСР і України, в якій взяла участь делегація Верховної Ради СРСР.

У ході переговорів, які пройшли у дружній, діловій обстановці, делегація України ознайомила делегації РРФСР і Верховної Ради СРСР з прийнятим Верховною Радою України Актом проголошення незалежності України.

У результаті зустрічі прийнято спільне комюніке.

(Відомості Верховної Ради України. — 1991. — № 41)

Офіційний візит делегації України на чолі з міністром закордонних справ А.Зленком до Республіки Польща

6—8 вересня 1991 р.

6—8 вересня у Республіці Польща з офіційним візитом перебувала делегація України на чолі з міністром закордонних справ А.Зленком. У її складі були голова постійної Комісії Верховної Ради у закордонних справах Д.Павличко та ін.

< . . . >

Це був перший офіційний візит делегації нашої суверенної незалежної держави. Саме так і сприймала його польська сторона. У варшавському аеропорту “Окенце”, прикрашеному українським національним синьо-жовтим і польським державними прапорами, делегацію зустріли заступник міністра закордонних справ Польщі І.Бичевський, інші офіційні особи.

Делегацію України прийняв Голова Ради Республіки Польща Я.Белецький. У ході відвертої розмови глава уряду Польщі був проінформований про основні напрями здійснюваної на Україні реформи політичної системи, законотворчу діяльність парламенту. Відзначалось, що відповідно до Акта проголошення незалежності України республіка виходить із необхідності встановлення двосторонніх стосунків і уже робить певні кроки до політичних зв'язків із зарубіжними країнами, зокрема, Польщею. Тепер є усі можливості для динамізації давніх і добрих відносин між двома державами. Особлива увага приділялась розширенню економічних зв'язків між Україною і Польщею.

Під час зустрічі було порушено питання про встановлення дипломатичних відносин. Україна, підкреслювалось у розмові, уже сьогодні готова встановити такі стосунки у повному обсязі.

Голова Ради Міністрів Польщі, подякувавши за відверту розмову, відзначив: Польща зацікавлена у розвитку відносин з Україною, що сприятиме активізації двосторонніх зв'язків у політиці, економіці, культурі, інших сферах.

(Україна — Польща: буде встановлено дипломатичні відносини // Голос України. — 1991. — № 175. — 10 вересня)

Перебування у м. Києві міністра закордонних справ Канади Б.Макдугалл

9 вересня 1991 р.

Міністр закордонних справ Канади Б.Макдугалл 9 вересня підняла державний прапор < . . . > на флагштоці перед будинком Генерального консульства Канади в Києві. Вона прибула напередодні до столиці України з нагоди офіційного відкриття цього представництва. У церемонії відкриття Генерального консульства взяв участь посол Канади в СРСР Майкл Річард Белл.

Б.Макдугалл прийняв Голова Верховної Ради України Л.Кравчук. Глава зовнішньополітичного відомства Канади мала зустріч з Міністром закордонних справ України А.Зленком. Під час розмов, що відбулися, було розглянуто деякі питання розвитку суспільних процесів у республіках Союзу, обговорено перспективи співробітництва України і Канади.

Гостя поклала квіти до пам'ятника Т.Г.Шевченку, вшанувала пам'ять жертв фашизму в меморіальному комплексі "Бабин Яр".

На прес-конференції, що відбулася для українських та зарубіжних журналістів, Б.Макдугалл підкреслила, що нинішнього року відзначається 100-річчя поселення українців у Канаді. Цей фактор відіграє важливу роль у розвитку канадсько-українського співробітництва. Міністр повідомила: уряд Канади зарезервував 50 мільйонів доларів для надання кредиту приватному сектору країни, який співробітничатиме з українською економікою. Канада надасть відразу 5 мільйонів доларів для подання технічної допомоги і задоволення першочергових потреб України. Це стосується оздоровлення дітей, які постраждали внаслідок Чорнобильської аварії, і підготовки спеціалістів сільського господарства. Для здійснення контролю за ходом двостороннього співробітництва призначено постійного представника міністра в Києві. < . . . >

Того ж дня Б.Макдугалл відбула до Москви.

(Відомості Верховної Ради України. — 1991. — № 39)

Перебування Голови Верховної Ради України Л.Кравчука з офіційним візитом у Канаді, США і Франції

22 вересня — 3 жовтня 1991 р.

22 вересня Голова Верховної Ради України Л.Кравчук прибув з візитом до Канади. На аеродромі військової бази Аплендз, поблизу Оттави, Л.Кравчука та офіційних осіб, які його супроводжували, привітала міністр закордонних справ Канади Б.Макдугалл.

Того ж дня відбулася зустріч глави українського парламенту з прем'єр-міністром Канади Б.Малруні в його резиденції. Значне місце під час зустрічі було відведено питанням, пов'язаним з необхідністю економічного союзу між республіками, іншими країнами.

Делегація України побувала в міністерстві закордонних справ Канади. Міністри А.Зленко і Б.Макдугалл підписали Декларацію про відносини між Україною і Канадою.

Пізно ввечері в готелі "Уестін" Л.Кравчук зустрівся з представниками українських організацій Канади.

24 вересня відбулися зустрічі Голови Верховної Ради України з офіційними діячами. Відбулась, зокрема, розмова з лідером опозиції Ж.Крестьєном, який очолює ліберальну партію.

Питання економічного співробітництва було обговорено на зустрічі українського лідера з заступником прем'єр-міністра фінансів Д.Мазанковскі.

Л.Кравчук зробив у парламенті візит спікеру палати громад Дж.Фрейзеру, на запрошення якого він прибув до Канади.

25 вересня Голова Верховної Ради України Л.Кравчук прибув до Вашингтона. У ході візиту відбулась його зустріч у Білому домі з президентом США Дж.Бушем. Сторони обмінялися думками з питань міжнародного співробітництва і налагодження прямих українсько-американських відносин.

Л.Кравчук мав зустрічі з директором Вашингтонського відділення Української народної спілки В.Іванцівим, спікером палати представників Т.Фоулі, лідером демократичної більшості сенату Д.Мітчелом і лідером республіканської меншини Р.Доулом.

26 вересня глава українського парламенту мав зустріч з керівником міжнародного валютного фонду Камдесю.

Л.Кравчук зустрівся також з Президентом Всесвітнього банку Л.Престоном, дав інтерв'ю телевізійній компанії "CNN".

Голова Верховної Ради України поклав квіти до пам'ятника Т.Г.Шевченку у Вашингтоні.

30 вересня Голова Верховної Ради України виступив на 46-й сесії Генеральної Асамблеї ООН в Нью-Йорку. За його словами, Україна зробить усе, щоб не допустити повторення минулого. Л.Кравчук сказав, що в Україні назавжди буде ліквідовано соціальне та національне гноблення, недодержання прав людини. Він повідомив також щодо наміру України приєднатися до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї як держави, що не матиме такого роду озброєнь. < . . . >

Під час відвідання штаб-квартири ООН, а згодом у постійному представництві України < . . . > відбулися тривалі розмови Голови Верховної Ради України з Генеральним секретарем ООН Х.П. де Куельяром.

Генеральний секретар запропонував відкрити в Києві Бюро програми розвитку ООН і Дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ).

< . . . >

3 жовтня Л.Кравчук завершив свій десятиденний візит до Канади і США і відбув із Нью-Йорка до Парижа, де відбулася його зустріч з президентом Міттераном.

< . . . >

(Співробітництву — бути //

Відомості Верховної Ради України. — 1991. — № 42)

[124]

**Прийом першим заступником
Голови Верховної Ради України І.Плющем
Надзвичайного і Повноважного Посла Австралії
в СРСР К.Хоука**

25 вересня 1991 р.

25 вересня перший заступник Голови Верховної Ради України І.Плющ прийняв Надзвичайного і Повноважного Посла Австралії в СРСР К.Хоука. І.Плющ ознайомив гостя з політичною ситуацією в Україні. Пан К.Хоук висловив загальну згоду з поглядами нашого керівництва на вирішення політичних та економічних проблем в країні.

(Відомості Верховної Ради України. — 1991. — № 42)

[125]

Візит

Прем'єр-міністра України В.Фокіна до Польщі

4—5 жовтня 1991 р.

Спільне комюніке прийнято по завершенні візиту Прем'єр-міністра України В.Фокіна до Польщі 4—5 жовтня. Фокін був прийнятий Президентом Валенсою, мав бесіди з прем'єр-міністром Я.Белецьким і міністром закордонних справ Скубішевським. Заявлено, що Польща підтримує вступ України до європейського процесу. Сторони наголосили на великому значенні активного розвитку добросусідських відносин і початку роботи над проектом основополагаючого договору між двома країнами. Підписано угоду про торгівлю й економічне співробітництво. < . . . >

(Спільне комюніке //

Голос України. — 1991. — № 195. — 8 жовтня)

[126]

Прийом

**Головою Верховної Ради України Л.Кравчуком
голови бундестагу Німеччини Р.Зюсмут**

5 жовтня 1991 р.

5 жовтня Голова Верховної Ради України Л.Кравчук мав зустріч з головою бундестагу Німеччини Р.Зюсмут. Вона відвідала Київ з нагоди заходів, присвячених 50-річчю трагедії Бабиного Яру. Відбулася дружня розмова, в ході якої порушувались питання, що становлять взаємний інтерес.

(Відомості Верховної Ради України. — 1991. — № 43)

[127]

Прийом

**Головою Верховної Ради України Л.Кравчуком
посла США в СРСР Р.Страуса**

5 жовтня 1991 р.

Голова Верховної Ради України Л.Кравчук прийняв посла США в СРСР Роберта Страуса, який брав участь у заходах, що проходили у Києві у зв'язку з 50-річчям трагедії Бабиного Яру.

Під час розмови, яка пройшла в доброзичливій обстановці, гість цікавився питаннями про подальші заходи щодо побудови справжньої незалежності України, її просування до ринку, ставленням до проблем, пов'язаних з ядерною зброєю. Було порушено і проблеми участі України в погашенні зовнішнього боргу колишнього СРСР, створення своєї власної армії і введення власної грошової одиниці.

(Відомості Верховної Ради України. — 1991. — № 43)

[128]

Візит до столиці України заступника федерального канцлера, міністра закордонних справ ФРН Г.-Д. Геншера

17—18 жовтня 1991 р.

17—18 жовтня у столиці України перебував заступник федерального канцлера, міністр закордонних справ ФРН Г.-Д. Геншер. Актуальні проблеми щодо становища в Європі, двосторонніх відносин між Україною і Німеччиною, було обговорено в ході його розмови з Головою Верховної Ради України Л.Кравчуком.

Заступник федерального канцлера, міністр закордонних справ ФРН виступив на урочистому відкритті Тижня культури Німеччини в Україні.

Г.-Д. Геншер поклав вінок до могили Невідомого солдата в парку Вічної слави, а також квіти до підніжжя пам'ятника, спорудженого в Бабиному Яру, пам'ятника Тарасу Шевченку.

(Відомості Верховної Ради України. — 1991. — № 44. — С. 1277)

[129]

Робочий візит до м. Києва посла Швеції в СРСР К.Бернера та його прийом Головою Верховної Ради України Л.Кравчуком

22 жовтня 1991 р.

Столицю України з робочим візитом відвідав посол Швеції в СРСР Карл Е.Бернер. Його прийняв Голова Верховної Ради України Л.Кравчук.

Відбулася дружня розмова, в ході якої посол цікавився політичними та економічними перетвореннями, що відбуваються нині в республіці.

На прохання посла Л.Кравчук пояснив, чому Україна не підписала Договір про економічне співтовариство. У той же час він підкреслив, що республіка має намір підписати цей документ після врахування її зауважень.

Вичерпні відповіді гість одержав також на такі запитання, як ставлення України до ядерної зброї, створення національної армії.

У ході зустрічі відбувся також обмін думками щодо найперспективніших напрямів двосторонніх українсько-шведських зв'язків.

(Відомості Верховної Ради України. — 1991. — № 45)

[130]

Офіційний візит до Бразилії урядової делегації України на чолі з Прем'єр-міністром України В.Фокіним

22 жовтня 1991 р.

У Бразилії з офіційним візитом перебуває урядова делегація України на чолі з Прем'єр-міністром України В.Фокіним.

У ході візиту Прем'єр-міністр України був прийнятий у столиці Бразилії в Палаці Планалто Президентом країни Ф.Коллором де Мелло.

В.Фокін проінформував Ф.Коллора про прийнятий Верховною Радою Акт проголошення незалежності України та кроки по його реалізації. < . . . >

У ході зустрічі була підкреслена готовність України взяти участь на найвищому рівні у роботі Конференції ООН з питань навколишнього середовища та розвитку, що має відбутися в Ріо-де-Жанейро у червні 1992 р.

При обговоренні питань щодо української громади в Бразилії підкреслювався великий внесок цієї далекої гілки нашого народу у розвиток країни. < . . . >

У місті Бразиліа відбулася також зустріч В.Фокіна з міністром закордонних справ Бразилії Ф.Резаком. Українська сторона проінформувала про свій інтерес до обміну відповідними повноважними представництвами, встановлення між двома державами дипломатичних відносин. < . . . >

*(Перебування в Бразилії //
Голос України. — 1991. — № 205. — 22 жовтня)*

[131]

**Офіційний візит до Республіки Узбекистан
української державної делегації на чолі
з Головою Верховної Ради України Л.Кравчуком**

27–28 жовтня 1991 р.

27 жовтня до Ташкента для підписання Договору про основи міждержавних відносин між Україною та Республікою Узбекистан прибула делегація на чолі з Головою Верховної Ради України Л.Кравчуком. < . . . >

В аеропорту делегацію зустрічали Президент Республіки Узбекистан І.Карімов, Голова Верховної Ради Республіки Узбекистан Ш.Юлдашев, інші офіційні особи. < . . . >

Після закінчення переговорів Голова Верховної Ради України і Президент Узбекистану підписали Договір "Про основи міждержавних відносин між Україною і Республікою Узбекистан".

(Відомості Верховної Ради України. — 1991. — № 46)

[132]

**Прийом першим заступником
Голови Верховної Ради України І.Плющем
заступника міністра оборони США Д.Етвуда**

4 листопада 1991 р.

4 листопада відбулася зустріч першого заступника Голови Верховної Ради України І.Плюща із заступником міністра оборони США Дональдом Етвудом.

Під час бесіди йшлося про те, що нині у світі з'явилися реальні можливості для значного скорочення всіх видів озброєнь, кількісного складу Збройних Сил, а відповідно і для зменшення затрат на оборону.

Особливу увагу було приділено проблемам конверсії в оборонному комплексі. Д.Етвуд повідомив, що основна мета його візиту — в'яснити, яку конкретну допомогу могли б надати Сполучені Штати для переведення українських оборонних підприємств на промислово-комерційну базу. У складі делегації є й представники американських фірм.

У бесіді взяли участь голова Комісії Верховної Ради у закордонних справах Д.Павличко, державний міністр України з питань оборонного комплексу й конверсії В.Антонов, міністр оборони України К.Морозов, інші офіційні особи.

(Голос України. — 1991. — № 215. — 5 листопада)

[133]

**Прийом першим заступником
Голови Верховної Ради України І.Плющем
міністра міжнародних відносин
Словацької Республіки П.Демеша**

14 листопада 1991 р.

14 листопада перший заступник Голови Верховної Ради України І.Плющ прийняв міністра міжнародних відносин Словацької Республіки П.Демеша. Відбувся широкий обмін думками з приводу соціально-політичних процесів, які тривають у наших країнах. Було також розглянуто питання дальшого розвитку українсько-словацьких відносин.

(Відомості Верховної Ради України. — 1991. — № 48)

[134]

**Прийом першим заступником
Голови Верховної Ради України І.Плющем
посла Республіки Корея в СРСР Р.М.Гона**

19 листопада 1991 р.

19 листопада перший заступник Голови Верховної Ради України І.Плющ прийняв посла Республіки Корея Ро Мьон Гона, який перебував у Києві з робочим візитом. Відбулася відверта розмова, в ході якої гість був ознайомлений з процесами, що відбуваються нині у нашій республіці. Було також порушено питання щодо створення в Україні національної армії, розміщення на її території ядерної зброї, ставлення нашої республіки до зовнішнього боргу Радянського Союзу та ін.

(Відомості Верховної Ради України. — 1991. — № 49)

[135]

**Офіційний візит до м. Києва
державної делегації Азербайджанської Республіки
на чолі з Президентом А.Муталібовим**

19 листопада 1991 р.

19 листопада до Києва для підписання Договору про основи міждержавних відносин між Україною і Азербайджанською Республікою прибула делегація на чолі з Президентом Азербайджанської Республіки А.Муталібовим.

Того ж дня в Маріїнському палаці відбулася розмова Л.Кравчука і А.Муталібова. Потім пройшли переговори між делегаціями України і Азербайджанської Республіки.

Після закінчення переговорів Голова Верховної Ради України і Президент Азербайджанської Республіки підписали Договір "Про основи міждержавних відносин між Україною і Азербайджанською Республікою".

(Договір підписано // Відомості Верховної Ради України. — 1991. — № 49)

[136]

**Офіційний візит до м. Києва
міністра закордонних справ
і зовнішньої торгівлі Австралії Г.Еванса**

22 листопада 1991 р.

22 листопада Голова Верховної Ради України Л.Кравчук мав зустріч з міністром закордонних справ і зовнішньої торгівлі Австралії Г.Евансом, який прибув до Києва з офіційним візитом.

У ході розмови порушувались питання наступного всенародного референдуму, святкування 125-ї річниці від дня народження М.Грушевського, першого Президента України. Г.Еванс повідомив про намір Австралії відкрити у Києві через певний час своє консульство, а також передав Л.Кравчуку особисте послання прем'єр-міністра Австралії Р.Хоука.

Далі Л.Кравчук на прохання Г.Еванса проінформував гостя про концепцію розбудови української держави, шляхи оновлення відносин з іншими республіками.

(Відомості Верховної Ради України. — 1991. — № 67)

[137]

**Робочий візит до Чехословаччини
дипломатичної делегації України
на чолі з першим заступником міністра
закордонних справ України М.Макаревичем**

27 листопада 1991 р.

Прага, 27 листопада. У Чехословаччині на запрошення МЗС ЧСФР з робочим триденним візитом перебуває дипломатична делегація України. Її очолює перший заступник

міністра закордонних справ України М.Макаревич. У складі делегації — член комісії у закордонних справах українського парламенту Р.Лубківський.

У ході переговорів, які у вівторок пройшли в чехословацькому зовнішньополітичному відомстві, відбувся обмін думками з широкого кола питань розвитку відносин між Україною і ЧСФР. Сторони відзначили необхідність надання нової якості двостороннім зв'язкам в усіх галузях, що відповідало б процесові побудови демократичної суверенної української держави, який набирає темпів.

(Перебування дипломатичної делегації // Голос України. — 1991. — № 230. — 28 листопада)

[138]

Перебування у м. Києві з офіційним візитом прем'єр-міністра Угорської Республіки Й.Анталла

6 грудня 1991 р.

6 грудня до Києва прибув прем'єр-міністр Угорської Республіки Й.Анталл. Він підписав з Президентом України Л.Кравчуком Договір про основи добросусідства і співробітництва між Україною та Угорською Республікою. Відбулися переговори. Л.Кравчук подякував прем'єр-міністру за дипломатичне визнання Угорщиною незалежної України. Й.Анталл поздоровив Л.Кравчука з набуттям Україною статусу суверенної держави й обранням його Президентом.

(Договір з Угорською Республікою підписано // Відомості Верховної Ради України. — 1991. — № 51)

[139]

Прийом Президентом України Л.Кравчуком спеціального представника Президента і держсекретаря США Т.Найлса

7 грудня 1991 р.

7 грудня Президент України Л.Кравчук прийняв спеціального представника Президента і держсекретаря Сполучених Штатів Америки Т.Найлса.

Л.Кравчук ознайомив гостя з результатами референдуму про незалежність України. Він зазначив, що волевиявлення народу привело до утворення нової держави, яка народилася за демократичними нормами.

Адміністрація та громадськість США вражені результатами референдуму в Україні, заявив Т.Найлс. На наш погляд, продовжив він, це дійсно є демократичним волевиявленням народу. Американський уряд щиро вітав український народ із прийнятим рішенням. У зв'язку з чим нам цікаво було б знати про ваші подальші зв'язки з Росією.

Ми підтримуємо політику Б.Єльцина і хочемо укласти новий міжнародний договір між Україною та Росією, відповів Л.Кравчук. Щодо російськомовного населення на території нашої держави, то воно користується тими самими правами, що й українці. І ніяких проблем з правами людини в нашій багатонаціональній Україні взагалі бути не може.

Т.Найлс, у минулому посол США в ЄЕС у Брюсселі, висловився позитивно щодо створення економічного співтовариства держав — колишніх радянських республік. Він виявив також зацікавленість щодо питань міжнародної безпеки, зазначивши, що Україна має зробити великий внесок у справу стабільності у світі.

Україна однією з перших підтримала ініціативу Дж. Буша щодо скорочення ядерних потенціалів, зазначив Л.Кравчук. Ми плануємо до 2000 року знищити всю ядерну зброю в Україні і не виробляти її. А якщо виникнуть складнощі з цим, то ми поставимо питання про зняття зброї з бойового режиму, що зробить її непридатною для застосування. Я переконаний, підкреслив Президент, якщо й доведеться на когось впливати з цих питань, то тільки не на нас. Політика України будується на принципі невтручання в неї з боку будь-якого центру. І чим більше держав нас визнають, тим ймовірність такого тиску буде меншою. І тому чіткість позиції Сполучених Штатів щодо України відіграє важливу роль у майбутньому нашої політики.

*(Сполучені Штати мають визначитися //
Голос України. — 1991. — № 237. — 10 грудня)*

[140]

Прийом Президентом України Л.Кравчуком міністра закордонних справ Литви А.Саударгаса

9 грудня 1991 р.

9 грудня Президент України Л.Кравчук зустрівся з міністром закордонних справ Литви А.Саударгасом. Гість від імені народу і керівництва своєї республіки привітав Л.Кравчука з обранням Президентом і перемогою на референдумі

1 грудня, а також передав запрошення відвідати Литву з офіційним візитом. Привітав він також угоду про СНД, особливо її пункт про гарантію контролю за ядерною зброєю.

Л.Кравчук подякував за привітання і запрошення, запевнив гостя, що Україна завжди підтримувала Литву в її прагненні до свободи, ознайомив зі своїм баченням зовнішньої і внутрішньої обстановки. Запропонував також обговорити і подумати над білоруськими документами щодо можливих контактів Литви з СНД.

(Гості України //

Відомості Верховної Ради України. — 1991. — № 52)

[141]

Прийом Президентом України Л.Кравчуком спеціального представника Президента Італії К.Біжонеро

11 грудня 1991 р.

11 грудня Президент України Л.Кравчук прийняв спеціального представника Президента Італії К.Біжонеро. Гість передав йому три послання — від Президента Італії Ф.Коссігі, Голови Ради Міністрів Дж.Андреотті і міністра закордонних справ Дж. де Мікеліса. У посланнях містяться поздоровлення Президентів України у зв'язку з його обранням на цей пост і успішними результатами референдуму 1 грудня, а також надія на розширення і розвиток італійсько-українських відносин.

Президент України проінформував гостя про політичну та економічну ситуацію в республіці, відносини з республіками колишнього Союзу, угоду, підписану в Мінську керівниками України, Росії і Білорусії. У ході розмови порушувались також питання, пов'язані з ядерною зброєю, політичною та економічною реформами, становищем нацменшин.

У зустрічі взяли участь голова постійної Комісії Верховної Ради України у закордонних справах Д.Павличко, міністр закордонних справ України А.Зленко, заступник міністра закордонних справ Італії Ф.Алойзі.

(Спільне прагнення до співробітництва //

Голос України. — 1991. — № 239. — 13 грудня)

[142]

**Прийом Президентом України Л.Кравчуком
Надзвичайного і Повноважного Посла Бельгії
в СРСР барона Т. де Грюбена**

12 грудня 1991 р.

12 грудня Президент України Л.Кравчук прийняв Надзвичайного і Повноважного Посла Бельгії в СРСР барона Т. де Грюбена. Центральною темою розмови було питання про контроль над ядерним озброєнням.

У розмові взяв участь голова постійної Комісії Верховної Ради України у закордонних справах Д.Павличко.

(Відомості Верховної Ради України. — 1991. — № 75)

[143]

**Прийом Президентом України Л.Кравчуком
заступника директора Міжнародного валютного
фонду Р.Ерба**

16 грудня 1991 р.

16 грудня відбулася зустріч Президента України Л.Кравчука з заступником директора Міжнародного валютного фонду Р.Д.Ербом.

Під час бесіди Л.Кравчук коротко поінформував гостя про основні напрями фінансово-економічної політики України після підписання Угоди про співдружність незалежних держав у Мінську, відзначив ті труднощі і проблеми, які постають на шляху до ринкових відносин і до впровадження ринкових цін.

Р.Д.Ерб розповів, що МВФ і його спеціалісти нині активно вивчають фінансово-економічну ситуацію в Україні, готові надати консультаційну допомогу Республіці у питаннях, пов'язаних з створенням власної кредитно-банківської системи, введенням національної грошової одиниці, формуванням бюджету України, функціонуванням Національного банку, розмірами емісії національних грошей тощо. Керівництво МВФ вивчає питання щодо прийняття України у члени Фонду і висловлює намір розширювати ділові зв'язки з урядом України.

(Бесіда Л.Кравчука з Р.Д.Ербом // Голос України. — 1991. — № 241. — 17 грудня)

[144]

**Прийом Президентом України Л.Кравчуком
Надзвичайного і Повноважного Посла
Республіки Індія в СРСР А.Гонсалвеса**

17 грудня 1991 р.

17 грудня Президент України Л.Кравчук прийняв Надзвичайного і Повноважного Посла Республіки Індія в СРСР А.С.Гонсалвеса. Посол передав Л.Кравчуку послання від Прем'єр-міністра своєї країни, в якому містяться поздоровлення з обранням його на пост Президента і успішними підсумками всеукраїнського референдуму, а також запрошення відвідати Індію. У ході відвертої розмови, яка проходила в атмосфері взаєморозуміння, Л.Кравчук проінформував гостя про політичну ситуацію в Україні, її прагнення проводити самостійну зовнішню політику, спрямовану на встановлення плідотворних і взаємовигідних відносин з іншими країнами, в тому числі з Індією. Президент України розповів також про угоду про створення Співдружності Незалежних Держав.

Індію й Україну зв'язують давні дружні стосунки, відзначив посол. Ми хочемо вступити в прямі контакти з незалежною Україною, оскільки вона є для нас однією з пріоритетних держав. Мова також йшла про відкриття у Києві Генерального консульства Індії.

*(Курс на розвиток відносин //
Голос України. — 1991. — № 242. — 18 грудня)*

[145]

**Візит до України державного секретаря США
Дж. Бейкера**

18—19 грудня 1991 р.

18—19 грудня у столиці України з робочим візитом перебував державний секретар США Дж.Бейкер.

У Маріїнському палаці відбулася розмова Президента України Л.Кравчука з Дж.Бейкером. Потім сторони продовжили переговори під час робочої вечери.

Після завершення переговорів Л.Кравчук і Дж.Бейкер зустрілися з українськими та зарубіжними журналістами, відповідали на їх численні запитання.

(Відомості Верховної Ради України. — 1991. — № 53)

[146]

**Перебування у ФРН з робочим візитом
міністра закордонних справ України А.Зленка**

21 грудня 1991 р.

Міністр закордонних справ України А.Зленко, який перебуває у ФРН з робочим візитом, зустрівся 21 грудня з керівником відомства федерального канцлера ФРН Ф.Кодем.

Під час зустрічі А.Зленко поінформував німецьку сторону про ситуацію в Україні, її позицію на зустрічі в Алма-Аті та заявив про готовність України виконувати зобов'язання, які випливають для неї з німецько-радянського договору про тимчасове перебування і планомірне виведення радянських військ з Німеччини.

Наступного дня глава українського зовнішньополітичного відомства зустрівся з міністром закордонних справ ФРН Г.-Д.Геншером. Німецький міністр високо оцінив значення алма-атинської зустрічі керівників суверенних республік, охарактеризувавши проголошену на ній Співдружність Незалежних Держав як "історичну подію". Включення цих нових держав до трансатлантичного та європейського співробітництва, за його словами, буде значним внеском у справу міжнародної стабільності.

Міністри висловили спільне розуміння необхідності підготовки договору про співробітництво між двома країнами й початку відповідних переговорів.

Було погоджено, що відразу після визнання України Німеччиною сторони встановлять дипломатичні відносини.

Г.-Д.Геншер підтвердив передане раніше запрошення канцлера Г.Коля президентові Л.Кравчуку відвідати ФРН з офіційним візитом.

*(Взаємне прагнення до співробітництва //
Голос України. — 1991. — № 247. — 15 грудня)*

[147]

**Прийом Президентом України Л.Кравчуком
делегатії Комітету по Збройних Силах
палати представників Конгресу США
на чолі з його Головою Л.Еспіном**

8 січня 1992 р.

Президент України Л.Кравчук прийняв 8 січня делегацію Комітету по Збройних Силах палати представників Конгресу

США, очолювану його головою Л.Еспіном. Під час розмови, яка пройшла у відвертій обстановці, Леонід Макарович ще раз підтвердив прагнення України бути без'ядерною державою. Він підкреслив, що Україна хотіла б брати участь у різних економічних і фінансових європейських та світових структурах, але, на відміну від Росії, не має намірів вступати в НАТО або інші воєнні блоки.

Гості цікавились воєнною доктриною України, її ставленням до ядерної зброї. Ми зараз, відзначив Президент України, готуємо документи і розрахунки для того, щоб здійснити наш план — вивезти за межі нашої держави до 1 липня 1992 р. всю тактичну ядерну зброю, а до 1994 року ліквідувати весь стратегічний ядерний потенціал. Ми хотіли б, щоб ця справа була не тільки під контролем України, а також під міжнародним контролем. За договором між СРСР і США на Україні протягом семи років повинно бути знищено 130 шахт з ракетами. Ми ж хочемо знищити всі 176, які є на нашій території, причому за три роки. Політичних перешкод для цього немає, бо всі країни СНД схвалюють цю позицію України. Проблема полягає в технологіях і технічному боці справи. Суть у тому, що в колишньому СРСР існував лише один завод по знищенню ядерної зброї — на Уралі. У нас такого заводу немає. І нам потрібна допомога західних країн. Але навіть, якщо такої допомоги не буде надано, ми залишаємо за собою ще один варіант — просто знімаємо ракети з бойового чергування.

< . . . >

Говорячи про проблему Чорноморського флоту, Л.Кравчук відзначив, що поки Чорноморській флот є частиною стратегічних сил, він належить СНД, але аж ніяк не Росії. За воєнною доктриною України, вся тактична ядерна зброя буде вивезена до липня 1992 року. Під це підпадає й та, яку має Чорноморський флот. Після цього він перейде під юрисдикцію України. Щодо прийняття української військової присяги, то її, на думку Президента України, повинні приймати ті частини, на основі яких створюються Збройні Сили України.

*(Розмова Л.Кравчука з конгресменами США //
Голос України. — 1992. — № 4. — 10 січня)*

[148]

**Перебування у столиці України делегації США
на чолі із заступником державного секретаря США
з питань роззброєння Р.Бартолом'ю**

20 січня 1992 р.

Протягом двох днів у столиці України перебувала делегація, очолювана заступником державного секретаря Сполучених Штатів Америки з питань роззброєння Р.Бартолом'ю. У її складі було 8 офіційних представників і 12 експертів.

Делегацію прийняв Президент України Л.Кравчук. У ході відвертої розмови було обговорено комплекс питань, пов'язаних з розвитком двосторонніх відносин, роззброєнням, ядерними та звичайними озброєннями.

Паралельно проходили переговори українських і американських експертів у галузі військової політики та роззброєння.

(Голос України. — 1992. — № 8. — 21 січня)

[149]

**Прийом Президентом України Л.Кравчуком
сенаторів США**

20 січня 1992 р.

20 січня Президент України Л.Кравчук прийняв сенаторів США Дж.Ексона, С.Термонда, К.Левіна і К.Мека на їх прохання. У ході відвертої розмови було порушено ряд питань, пов'язаних з подальшою долею Чорноморського флоту і стратегічних озброєнь, а також окреслено позицію України щодо формування власних збройних сил, дано оцінку всеармійським офіцерським зборам у Москві.

Л.Кравчук підкреслив, що глави держав колишнього Союзу погодились з позицією України про утворення власного флоту на базі Чорноморського. Зараз створено комісію, яка поділить флот на стратегічний і нестратегічний, після чого частину його із звичайним озброєнням буде передано Україні. Прийнято також рішення про знищення до липня нинішнього року тактичного ядерного озброєння, а стратегічного — до 1994 року. Якщо через якісь причини це не вдасться зробити своєчасно, воно буде виведено з бойового чергування.

Відповідаючи на запитання сенаторів щодо контролю за роззброєнням, Президент України сказав: він ведеться з боку

України і Росії. Ставиться питання і про міжнародних спостерігачів. У зв'язку з перепрофілюванням військових заводів, а їх в Україні близько 1400, зазначив Л.Кравчук, виникає проблема фінансування програми конверсії, яка потребує 2,5 мільярда доларів. У цьому зв'язку йшлося про допомогу, яку могли б подати нам зарубіжні країни.

Президент запевнив сенаторів США, що Україна з обраного шляху не зверне. Вона буде самостійною, демократичною і без'ядерною. Разом з тим, Україна не мислить себе в даний час без зв'язків з іншими державами колишнього Союзу, які вона має намір розвивати на основі рівного партнерства і добросусідства.

У зустрічі взяв участь Тимчасовий повірений у справах Сполучених Штатів Америки в Україні Дж.Гундерсен.

*(Зустріч Л.Кравчука з сенаторами США //
Голос України. — 1992. — № 8. — 21 січня)*

[150]

Перебування в столиці України міністра закордонних справ Франції Р.Дюма

24 січня 1992 р.

Учора завершився візит до Києва міністра закордонних справ Франції Р.Дюма. Перед відльотом високого гостя було влаштовано спільну прес-конференцію, в якій взяв участь міністр закордонних справ України А.Зленко.

Виступаючи із заявою, український міністр повідомив, що сторони підписали три важливих документи: протокол про встановлення дипломатичних відносин, договір про консультації між двома міністерствами закордонних справ, консульську угоду щодо полегшення візового режиму.

У свою чергу Р.Дюма заявив, що представник України в ЮНЕСКО одержав статус тимчасового повіреного у справах України у Франції. Незабаром обидві сторони призначать своїх послів. Ми також обговорили, сказав далі пан Дюма, конкретні можливості співробітництва в галузі енергетики, літако- і автомобілебудування, сільського господарства.

Французький міністр сказав, що його країна підтримує прагнення України вступити в Європейське співтовариство і просить про таку підтримку Німеччину. < . . . >

*(Франція нас підтримує //
Голос України. — 1992. — № 12. — 25 січня)*

[151]

**Перебування у м. Києві
делегатії Ісламської Республіки Іран
на чолі з міністром закордонних справ
доктором А.А.Велаятті**

24 січня 1992 р.

У Києві побувала делегація Ісламської Республіки Іран на чолі з міністром закордонних справ доктором Алі Агбар Велаятті, який передав особисте послання Президента Ірану Президенту України Л.Кравчуку.

Відбулася також зустріч з першим віце-прем'єром К.Масиком. Йшлося про широке коло співробітництва, починаючи від участі українських будівельників у спорудженні об'єктів на території Ірану до вирішення цілого ряду транспортних питань між двома країнами. Обговорювалися можливості поставок в Україну іранської нафти та газу і їх постачання через нашу територію деяким країнам Європи.

Під час переговорів з міністром закордонних справ України А.Зленком порушувалося питання про можливість сприяння Ірану у визволенні полонених громадян України, які перебувають у руках моджахедів. За списком, підготовленим Українською спілкою ветеранів афганської війни, їх нараховується 79 осіб. Гості висловили готовність всіляко сприяти здійсненню гуманної акції.

(До Ірану — рукою подати // Урядовий кур'єр. — 1992. — № 4(50). — 25 січня)

[152]

**Перебування у м. Києві урядової делегатії
Арабської Республіки Єгипет**

24—26 січня 1992 р.

З 24 по 26 січня в Києві перебувала велика урядова делегація Арабської Республіки Єгипет на чолі із заступником прем'єр-міністра країни, міністром планування АРЕ паном К.Ель-Ганзурі.

Її прийняв Президент України Л.Кравчук, якому було вручено особистого листа від президента АРЕ Х.Мубарака. Глава делегатії К.Ель-Ганзурі та міністр закордонних справ України А.Зленко підписали спільне комюніке про встановлення

дипломатичних відносин між двома державами. Тобто АРЕ стала першою арабською країною, яка висловила намір розвивати весь комплекс двосторонніх зв'язків з Україною.

(Єгипет готовий співробітничати //
Голос України. — 1992. — № 13. — 28 січня)

[153]

**Приєм Президентом України Л.Кравчуком
міністра закордонних справ Португалії
Ж. де Д.Піньєйру**

27 січня 1992 р.

27 січня в Києві перебував міністр закордонних справ Португалії Жуао де Деуш Піньєйру. Його прийняв Президент України Л.Кравчук. У ході відвертої розмови, що пройшла в атмосфері взаєморозуміння, мова йшла про розвиток двосторонніх зв'язків, перспективи політичного, економічного і науково-технічного співробітництва між Україною і Португалією.

Того ж дня Жуао де Деуш Піньєйру мав розмову з міністром закордонних справ України А.Зленко, під час якої було обговорено шляхи розвитку зовнішньополітичних зв'язків між двома країнами, входження України в загальноєвропейський процес і міжнародні структури.

Міністри підписали Протокол про встановлення дипломатичних відносин між Україною і Португалією.

(Відносини — на новий рівень //
Голос України. — 1992. — № 14. — 29 січня)

[154]

**Перебування в Україні з офіційним візитом
міністра закордонних справ Італійської Республіки
Д. де Мікеліса**

29 січня 1992 р.

29 січня в Україну прибув з офіційним візитом міністр закордонних справ Італійської Республіки Джанні де Мікеліс. У ході візиту було підписано протокол про встановлення між Україною та Італією дипломатичних відносин у повному обсязі.

(Голос України. — 1992. — № 14. — 29 січня)

Перебування з офіційним візитом у Швейцарії Президента України Л.Кравчука

31 січня 1992 р.

Швейцарське місто Давос, де проходив Всесвітній економічний форум, стало місцем зустрічі лідерів багатьох держав, а також економістів, представників фінансових і ділових кіл світу.

Президент України Л.Кравчук, який прибув до Швейцарії 31 січня, відразу ж включився в конкретну роботу у відповідних секціях, де розглядаються ключові проблеми світового розвитку.

Численні запитання учасників форуму до Президента України засвідчили зростаючий інтерес до України. Були висловлені конкретні пропозиції щодо найефективніших форм співробітництва з метою розв'язання найгостріших проблем молодій державі.

Л.Кравчук мав зустрічі з прем'єр-міністрами Швеції К.Більдтом, Греції К.Міцотакісом, президентом Румунії І.Ілієску, генеральним секретарем НАТО М.Вернером, президентом Швейцарії Р.Сальбером, генеральним секретарем Ради Європи К.Лалюм'єром, з представниками світового бізнесу.

Першого лютого відбулася прес-конференція Президента України, під час якої він відповів на численні запитання про позиції республіки в питаннях зовнішнього боргу колишнього СРСР, приналежність Чорноморського флоту, долю Криму тощо.

Головною подією наступного дня стало пленарне засідання, на якому виступили глави семи держав СНД: Азербайджану, Білорусії, Вірменії, Казахстану, Молдови, Узбекистану й України.

“Нові партнери” — так організатори форуму визначили тему цього засідання.

Л.Кравчук у виступі звернув увагу на те, що іноземні учасники форуму бажають укріплення СНД. Це зрозуміло: з одним партнером легше мати справи, ніж з кількома. Але Співдружність робить лише перші кроки, і шлях до її справжнього укріплення пролягає через суворе додержання всіма учасниками принципу рівності, взятих на себе зобов'язань і підписаних договорів. Президент України особливо наголосив на неприпустимості будь-яких територіальних претензій між членами СНД.

*(Перебування Л.Кравчука у Швейцарії //
Голос України. — 1992. — № 18. — 4 лютого)*

[156]

Перебування у ФРН з офіційним візитом Президента України Л.Кравчука

3—4 лютого 1992 р.

Учора Президент України Л.Кравчук зустрівся в Бонні з федеральним канцлером Німеччини Г.Колем, міністром фінансів Т.Вайгелем та іншими політичними діячами і представниками ділових кіл ФРН. Головними темами переговорів були двосторонні відносини між Україною та Німеччиною та фінансова допомога Україні з боку ФРН.

(Голос України. — 1992. — № 19. — 5 лютого)

[157]

Прийом Президентом України Л.Кравчуком міністра закордонних справ Норвегії Т.Столтенберга

5 лютого 1992 р.

Президент України Л.Кравчук прийняв 5 лютого міністра закордонних справ Норвегії Т.Столтенберга, який перебував з одноденним офіційним візитом у Києві. У ході відвертої розмови висловлювалося взаємне прагнення до розвитку двосторонніх відносин. Л.Кравчук розповів на прохання гостя про ситуацію в Україні, її відносини з державами—членами СНД, перспективи інтеграції України в Європейське співтовариство.

Президент підкреслив, що Україна прагне до розвитку відносин як із західними країнами, так і з державами СНД. Вже є законодавча основа для залучення західного бізнесу, формуються власні банківські і кредитні структури. З країнами СНД є спільні проблеми, часом гострі моменти. Але все це нормальне явище, вважає Л.Кравчук. Головне, щоб всі проблеми розв'язувалися шляхом переговорів.

Україна прагне бути членом європейських структур і міжнародних організацій, сказав Л.Кравчук. Ми вже внесли свої пропозиції для вступу до Ради Європи, а також до Європейського банку реконструкції і розвитку та Міжнародного валютного фонду.

Т.Столтенберг запевнив Президента України, що Норвегія підтримуватиме прагнення України до участі в міжнародних організаціях.

(Україна — Норвегія: новий етап у відносинах // Голос України. — 1992. — № 21. — 7 лютого)

[158]

**Прийом
Головою Верховної Ради України І.Плющем
делегатії парламенту Великобританії
на чолі з Д.Хау**

13 лютого 1992 р.

13 лютого до столиці України прибула делегація парламенту Великобританії на чолі з сером Джеффри Хау. Її мета — ознайомитися з діяльністю Верховної Ради України, встановити тісніші відносини між парламентами двох країн.

Делегацію прийняв Голова Верховної Ради України І.Плющ. У ході розмови було обговорено питання, що становлять взаємний інтерес. На прохання гостей І.Плющ розповів про завдання, структуру і діяльність Верховної Ради України. (*Відомості Верховної Ради України. — 1992. — № 8*)

[159]

**Прийом Головою Верховної Ради України І.Плющем
урядової делегатії Республіки Австрія
на чолі з віце-канцлером Е.Бусеком**

20 лютого 1992 р.

Учора Голова Верховної Ради України І.Плющ прийняв урядову делегацію Республіки Австрія на чолі з віце-канцлером Е.Бусеком.

На початку зустрічі високий гість наголосив на тому, що між Україною та Австрією існують давні історичні зв'язки. Нині в альпійській республіці живе українська громада, яка робить великий внесок у розвиток науки, освіти та культури країни. З історичного досвіду, продовжив Е.Бусек, ми знаємо, що означає для кожної держави незалежність. Тому Австрія уважно стежить за подіями в Україні, хоче знати її проблеми.

На прохання віце-канцлера І.Плющ поінформував членів делегатії про основні напрями внутрішньої політики України. Щодо зовнішньої політики, продовжив Голова Верховної Ради України, то тут основним завданням є інтеграція до Європейського співтовариства, наповнення змістом дипломатичних відносин, які встановлено з більш як 40 країнами. Все це Україна має здійснювати на рівних правах з усіма іншими республіками колишнього СРСР, зокрема з Росією, яку на

Заході часто вважають основною правонаступницею Радянського Союзу.

Е.Бусек запевнив, що Австрія підтримуватиме Україну у входженні до європейських структур.

І.Плющ відповів на запитання, які цікавили австрійську сторону, зокрема про необхідність створення української національної армії.

*(Австрія нас підтримуватиме //
Голос України. — 1992. — № 31. — 21 лютого)*

[160]

**Перебування у м. Києві з офіційним візитом
делегації Туреччини на чолі з міністром
закордонних справ Х.Четіном**

5—6 березня 1992 р.

5—6 березня 1992 р. у Києві з офіційним візитом перебувала делегація Туреччини на чолі з міністром закордонних справ цієї країни Х.Четіном.

За підсумками візиту було підписано спільне комюніке, в якому повідомляється про хід двосторонніх переговорів, що відбулися в Києві.

Зокрема, в документі говориться, що делегацію прийняв Президент Л.Кравчук, який поінформував турецьку сторону про політичні, економічні та соціальні процеси в Україні. Х.Четін передав Л.Кравчуку дружні послання Президента Туреччини Т.Озала та Прем'єр-міністра С.Деміреля і висловив задоволення тим, що погляди Президента України на турецько-українські відносини збігаються з поглядами турецької сторони.

Відбулася також зустріч міністрів закордонних справ Туреччини й України, під час якої Х.Четін і А.Зленко висловили наміри розвивати взаємовигідні зв'язки між двома державами в усіх галузях, ґрунтуючись на принципах, проголошених у Статуті ООН та документах НБСЄ.

Міністри наголосили на важливості підписання цього року Декларації про чорноморське економічне співробітництво. Вони також обговорили ситуацію в Нагірному Карабасі і заявили про підтримку всіх конструктивних кроків, спрямованих на мирне вирішення конфлікту в рамках СНД і НБСЄ.

Х.Четін і А.Зленко ще раз підкреслили історичне значення майбутнього візиту Президента України до Туреччини, який

збігається з 70-ю річницею підписання Договору про дружбу і братерство між двома країнами.

Керівники двох зовнішньополітичних відомств також підписали Протокол про консультації між міністерствами закордонних справ України і Туреччини.

(Зв'язки розвиватимуться //

Голос України. — 1992. — № 47. — 14 березня)

[161]

Прийом

Головою Верховної Ради України І.Плющем місії Наради з безпеки і співробітництва в Європі на чолі із шведським дипломатом Я.Лунвіком

11 березня 1992 р.

Учора Голова Верховної Ради України І.Плющ прийняв місію Наради з безпеки і співробітництва в Європі на чолі із шведським дипломатом Я.Лундвіком. У розмові також взяли участь голови постійних комісій Верховної Ради Д.Павличко і В.Пилипчук.

На прохання глави місії українська сторона поінформувала гостей про сьогоднішню роботу українського парламенту, представництво в ньому різних політичних партій республіки. І.Плющ розповів про підготовку нової Конституції та інших законодавчих актів України, які, зокрема, передбачатимуть удосконалення системи виборів на багатопартійній основі.

Членів місії також цікавила проблема розподілу майна колишньої Радянської Армії. Роз'яснюючи позицію України, Голова Верховної Ради виклав концепцію республіки з цієї проблеми і наголосив, що від її справедливого розв'язання залежатиме приєднання України до договору про скорочення звичайних озброєнь.

Наприкінці бесіди І.Плющ висловив побажання, щоб посланці НБСЕ сприяли формуванню і підтримці на Заході громадської думки про незаперечну недоторканність кордонів держав—членів СНД. За словами Голови Верховної Ради України, без твердого визнання цього фактору співробітництво в Європі неможливе.

Того ж дня місію НБСЕ прийняв Президент України Л.Кравчук.

Загалом дні перебування членів місії в нашій республіці були дуже насичені. Представники НБСЕ, розбившись на групи, відвідали кілька областей України, Республіку Крим, де зустрілися з місцевим керівництвом, представниками національних меншин, релігійних конфесій. Зарубіжні гості мали численні бесіди з головами комісій Верховної Ради, керівниками політичних партій, міністрами України.

(Посланці Європи // Голос України. — 1992. — № 45. — 12 березня)

[162]

**Прийом
Головою Верховної Ради України І.Плющем
першого заступника міністра закордонних справ
Куби А.Босульто**

12 березня 1992 р.

12 березня Голова Верховної Ради України І.Плющ прийняв першого заступника міністра закордонних справ Куби Алесібіадеса Ідальго Босульто. Перед цією зустріччю в українському зовнішньополітичному відомстві відбулося підписання Протоколу про встановлення дипломатичних відносин між Україною та Республікою Куба.

І.Плющ проінформував гостя про процеси, які відбуваються в республіці, про перші кроки розбудови державності України, а також подякував кубинській стороні за оздоровлення дітей, які постраждали внаслідок аварії на Чорнобильській АЕС.

(Відомості Верховної Ради України. — 1992. — № 12)

[163]

Зустріч у м. Києві глав держав—учасниць СНД

20 березня 1992 р.

На зустрічі глав держав—учасниць СНД у Києві підписано 23 документи. Більшість їх стосується військових питань і проблем упорядкування кордонів. Зокрема, була підписана Угода про охорону державних кордонів і морських економічних зон держав—учасниць Співдружності Незалежних Держав. < . . . > Україна документ підписала, але зі своєю правкою до першої статті, де говориться, що “Державні кордони держав—учасниць Співдружності мають однаковий статус на всьому своєму протязі” і далі за текстом.

Особливу думку висловила й Республіка Молдова: “Питання охорони державних кордонів Республіки Молдова вирішуються на основі двосторонніх угод з Головним командуванням прикордонних військ СНД”.

Запобіганню нестабільності обстановки в “гарячих” районах колишнього Союзу і бажанню розв’язати існуючі там проблеми мирним шляхом має послужити Угода про Групи військових спостерігачів і колективні сили з підтримки миру в Співдружності Незалежних Держав. < . . . > Особлива думка України полягала в тому, що “в кожному конкретному випадку рішення про участь України приймає Верховна Рада України”.

Одночасно з підписанням цієї Угоди було підписане й рішення Ради глав держав щодо направлення в зону карабахського конфлікту групи спостерігачів і колективних сил з підтримки миру. Але, звичайно, за умови надходження прохання з боку Азербайджану та Вірменії, а також виконання інших умов. Крім того, на засіданні була прийнята Заява глав держав—учасниць Співдружності Незалежних Держав про становище в лівобережних районах Республіки Молдова. < . . . > На засіданні також прийнята одностороння Декларація про незастосування сили або загрози силою у відносинах між державами—учасницями Співдружності Незалежних Держав.

На нараді була підписана також Угода про принципи забезпечення військових сил держав—учасниць Співдружності Незалежних Держав озброєнням, військовою технікою та іншими матеріальними засобами, організацією науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт. < . . . > Республіка Молдова підписала документ із припискою, що вирішуватиме ці питання тільки на двосторонній основі.

Були підписані й інші документи щодо військових питань. Приміром, Угода про повноваження вищих органів Співдружності Незалежних Держав з питань оборони, Угода про Об’єднані Збройні Сили на перехідний період, Угода про правові основи діяльності Об’єднаних Збройних Сил Співдружності Незалежних Держав, Угода про принципи комплектування Об’єднаних Збройних Сил Співдружності Незалежних Держав і проходження в них військової служби, Угода про статус Сил загального призначення Об’єднаних Збройних Сил на перехідний період та рішення про призначення Командуючого Силами загального призначення і начальника Генерального штабу та командування Стратегічними силами Об’єднаних Збройних Сил Співдружності. < . . . > Україна, керуючись власною воєнною доктриною, їх не підписувала.

Друга група питань, розглянутих на засіданні глав держав—учасниць Співдружності у Києві, стосується міждержавних економічних проблем.

Зроблено спробу узгодженого проведення економічних реформ. Так, рішенням глав держав має бути створена робоча група із повноважних представників держав—учасниць Співдружності для аналізу впливу цінової, фінансово-кредитної і податкової політики на соціально-економічний розвиток країн і вироблення узгоджених пропозицій.

Затверджено Протокол про затвердження Положення про Раду по залізничному транспорту держав—учасниць СНД. Підписано також Рішення про використання науково-технічного і виробничого комплексу “Байконур”. Республіки Азербайджан і Узбекистан відмовилися ставити свої підписи під цим документом.

Близька до вирішення доля телестудії “Останкіно”. Є рішення про створення Міжнародної телемовної компанії і Євроазіатського телемовного союзу. Борис Єльцин, як й інші Президенти держав, підтримав цей намір, але записав “доручити розглянути питання про порядок телемовлення, з відповідним фінансуванням із держав СНД, з “Останкіно”.

На жаль, не знайшла підтримки пропозиція України щодо захисту прав біженців, депортованих тощо. Підписано лише Протокольне рішення про доопрацювання проекту Угоди з питань, пов'язаних з відновленням прав депортованих народів, національних меншин і окремих громадян. Республіки Азербайджан і Туркменістан утрималися від підписання.

Гостро на засіданні стала й проблема ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС. Союз розпався, і її розв'язання повністю лягло на плечі “потерпілих” — Республіки Білорусь, Російської Федерації та України. Глави цих держав прийняли Звернення до Організації Об'єднаних Націй щодо подання допомоги у подоланні наслідків чорнобильської катастрофи. У ньому, зокрема, говориться, що лише велика відповідальність перед власними народами за важкі наслідки аварії, які ще довгий час будуть досить негативно впливати на життя і діяльність людей на забруднених територіях, спонукає глав держав від імені їхніх народів звернутися до світового співтовариства із закликом — надати новий імпульс міжнародній програмі ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС.

(Про що домовлено у Києві? //

Урядовий кур'єр. — 1992. — № 13 (59). — березень)

[164]

**Перебування в Індії з офіційним візитом
Президента України Л.Кравчука**

25—29 березня 1992 р.

25—29 березня 1992 р. Президент України Л.Кравчук з дружиною відвідав Індію з офіційним візитом на запрошення індійського уряду.

До складу делегації України входили віце-прем'єр-міністр України О.Слепичев, міністр закордонних справ А.Зленко, міністр машинобудування, військово-промислового комплексу і конверсії В.Антонов, державний радник Президента М.Жулинський, секретар адміністрації Президента М.Хоменко та інші офіційні особи, радники, експерти.

Під час візиту Президент України Л.Кравчук і Прем'єр-міністр Індії Нарасімха Рао підписали Договір про дружбу і співробітництво між Україною та Індією. Були підписані також Угода про торговельно-економічне співробітництво, Угода про співробітництво в галузі науки і техніки і Угода про співробітництво в галузі культури, мистецтва, освіти, туризму, спорту та засобів масової інформації.

Обговорювались також питання підписання ближчим часом інших двосторонніх угод, зокрема в галузі торговельно-го пароплавства, проект якої обговорюється. < . . . >

Договір про дружбу і співробітництво між Україною і Індією є першою міждержавною угодою України і Республіки Індія, який закладає правові основи розвитку політичних та інших відносин. < . . . >

В Угоді про торговельно-економічне співробітництво сторони домовились, на основі рівноправності і взаємної вигоди, сприяти розвитку торговельно-економічного співробітництва.

*(Візит Президента України до Індії //
Голос України. — 1992. — № 58. — 31 березня)*

[165]

Прийом

**Головою Верховної Ради України І.Плющем
міністра закордонних справ Сирійської Арабської
Республіки Ф.Шараа**

31 березня 1992 р.

Учора Голова Верховної Ради України І.Плющ прийняв міністра закордонних справ Сирійської Арабської Республіки Ф.Шараа.

Під час бесіди І.Плющ поінформував високого гостя про політичні й економічні процеси, які відбуваються в Україні. Було підкреслено необхідність розвитку взаємовигідних двосторонніх відносин.

Того ж дня міністри закордонних справ Сирії Ф.Шараа та України А.Зленко підписали Протокол про встановлення дипломатичних відносин між двома країнами; відбулася прес-конференція глави зовнішньополітичного відомства САР з підсумків візиту.

*(Офіційні зустрічі //
Голос України. — 1992. — № 59. — 1 квітня)*

[166]

**Прийом
Головою Верховної Ради України І.Плющем
Тимчасового повіреного у справах Великобританії
в Україні Д.Гледстоуна**

31 березня 1992 р.

31 березня Голова Верховної Ради України І.Плющ прийняв Тимчасового повіреного у справах Великобританії в Україні Девіда Гледстоуна на його прохання.

Під час розмови порушувалися питання, що становлять взаємний інтерес. Значну увагу було приділено проблемами економічного співробітництва. З нашої сторони наголошувалося, зокрема, що Україна для розвитку своєї національної економіки зацікавлена в широкому використанні іноземних інвестицій, іноземного капіталу на взаємовигідній основі. Д.Гледстоун відзначив, що Великобританія хотіла б бачити Україну як вільного партнера по бізнесу з економікою, інтегрованою в Європейську економічну систему.

*(Офіційні зустрічі //
Голос України. — 1992. — № 59. — 1 квітня)*

[167]

**Перебування в Румунії з офіційним візитом
делегатії Верховної Ради України
на чолі з Головою Верховної Ради І.Плющем**

1—4 квітня 1992 р.

1 квітня з офіційним візитом до Румунії відбула делегація Верховної Ради України на чолі з Головою Верховної Ради

І.Плющем. У складі делегації — народні депутати України, голова Комісії у закордонних справах Д.Павличко, голова Болградської районної Ради народних депутатів Одеської області І.Македонський, голова колгоспу ім. Петровського Тростянецького району Вінницької області І.Попик, інші офіційні особи.

У програмі перебування делегації — бесіди з Президентом Румунії І.Лієску, головами Сенату і Палат депутатів А.Бирледяну та Д.Марціаном, Прем'єр-міністром Т.Столожаном, відвідання засідання Палати депутатів, зустрічі у комісіях парламенту та з членами уряду. Передбачено також поїздки до Сучавського повіту, де має відбутися, зокрема, зустріч з представниками української громади.

(З візитом до Румунії //
Голос України. — 1992. — № 60. — 2 квітня)

[168]

Перебування у ФРН Президента України Л.Кравчука на запрошення Міжнародного Бертельсманівського форуму

3—4 квітня 1992 р.

На запрошення Міжнародного Бертельсманівського форуму 3—4 квітня цього року Президент України Л.Кравчук відвідав Федеративну Республіку Німеччину.

У перший день перебування на німецькій землі відбулися його зустрічі з федеральним канцлером ФРН Г.Колем та міністром закордонних справ ФРН Г.-Д.Геншером.

Під час зустрічей, які проходили у дружній, невимушеній атмосфері, підкреслювалися наміри обох сторін щодо подальшого плідного розвитку українсько-німецьких відносин, що матиме стабілізуючий вплив на загальну ситуацію в Європі.

Було розглянуто широке коло питань, що стосуються загальнополітичної ситуації в Україні, її позиції щодо невідкладних проблем СНД і його майбутнього, перспектив стабілізації становища в конфліктних регіонах, в тому числі у Придністров'ї. У ході розмови велике значення надавалося відносинам України з Росією.

Л.Кравчук наголосив на незмінності намірів України стати без'ядерною, нейтральною державою, яка сумлінно виконуватиме свої міжнародні зобов'язання, послідовно йтиме шляхом політики миру і демократії.

Проте, наголосив Президент, Україна ніколи не потерпить будь-яких спроб диктату чи нав'язування чужої волі, з якого боку вони не виходили б.

Г.Коль із задоволенням сприйняв інформацію Л.Кравчука про успішну реалізацію спільних намірів щодо переселення німців у південні регіони України.

У ході розмови з Г.-Д.Геншером обидві сторони особливо наголошували на доконечній потребі суворо дотримувати загальноприйняті принципи недоторканності європейських кордонів і відмови від будь-яких територіальних претензій. Особливо це стосується відносин республік колишнього СРСР.

Центральною подією форуму став виступ Президента України Л.Кравчука на його першому засіданні 4 квітня. У ньому він, зокрема, наголосив, що майбутнє Європи значною мірою залежить від тих процесів, які відбуваються у державах колишнього СРСР. Ці процеси складні й неоднозначні. І зрозуміти їх, особливо з позицій західного способу життя й мислення, не просто.

< . . . >

(Україна—Німеччина: співробітництво буде поглиблюватися // Голос України. — 1992. — № 64. — 8 квітня)

[169]

Візит міністра закордонних справ України А.Зленка до Італії

18 квітня 1992 р.

Міністр закордонних справ України А.Зленко мав зустріч з міністром закордонних справ Італії Джанні де Мікелісом. Відбувся обмін думками з питань європейського співробітництва, проблем роззброєння та забезпечення міжнародних гарантій захисту національних інтересів України.

Сторони підкреслили важливість розвитку і зміцнення міжнародних механізмів урегулювання конфліктних ситуацій, вирішення спільних питань шляхом переговорів.

Міністр закордонних справ України А.Зленко зустрівся в Ватикані з керівником зовнішньополітичного департаменту Торо. У ході розмови обговорювалися питання двосторонніх відносин та актуальні проблеми міжнародного життя.

(Зустрічі на італійській землі // Голос України. — 1992. — № 72. — 18 квітня)

[170]

**Прийом
Головою Верховної Ради України І.Плющем
парламентської делегації Австралії
на чолі з головою комітету з питань
промисловості парламенту М.Лі**

20 квітня 1992 р.

20 квітня Голова Верховної Ради України І.Плющ прийняв парламентську делегацію Австралії на чолі з головою комітету з питань промисловості парламенту цієї країни М.Лі.

На прохання гостей І.Плющ розповів про становлення Верховної Ради як найвищого органу, розподіл політичних фракцій у ній.

Під час розмови обговорювались питання співробітництва між двома країнами в галузі економіки, розвитку прямого поштового зв'язку, торгівлі, обміну досвідом парламентів України та Австралії. Зокрема, гостям було розказано про переваги, які мають в Україні спільні підприємства. Голова Верховної Ради підкреслив, що така форма економічного співробітництва з іншими державами має бути однією з найголовніших.

Було порушено також проблеми ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи. < . . . >

(Відомості Верховної Ради України. — 1992. — № 18)

[171]

**Перебування у Туреччині
парламентської делегації України
на чолі з Головою Верховної Ради І.Плющем**

21 квітня 1992 р.

21 квітня парламентська делегація України на чолі з Головою Верховної Ради І.Плющем прибула до Анкари. В аеропорту її зустрічали голова Великих національних зборів Туреччини Хюсаметтін Джіндорук, інші офіційні особи.

22 квітня парламентські делегації, запрошені для участі в урочистих заходах, присвячених 72-й річниці Великих національних зборів Туреччини, зустрілися з керівництвом турецького парламенту. Гості знайомилися з практикою діяльності ВНЗТ та їх історією.

Того ж дня відбулася зустріч Голови Верховної Ради України І.Плюща з головою Великих національних зборів Туреччини Х.Джіндоруком. Обговорювались питання подальшого розвитку відносин між двома сусідніми країнами, деякі міжнародні проблеми та можливості співробітництва між парламентами України і Туреччини.

*(Делегація України в Анкарі //
Голос України. — 1992. — № 76. — 24 квітня)*

[172]

Прийом Президентом України Л.Кравчуком міністра закордонних справ Іспанії Ф.Ордоньеса

23 квітня 1992 р.

Учора до Києва з офіційним візитом прибув міністр закордонних справ Іспанії Ф.Фернандес Ордоньес. Його прийняв Президент України Л.Кравчук.

Під час зустрічі йшлося про діяльність України в розв'язанні основних питань її внутрішньої й зовнішньої політики, про перспективи широкого розвитку двостороннього співробітництва, перш за все у сфері економіки.

< . . . >

Того ж дня Ф.Фернандес Ордоньес провів переговори з міністром закордонних справ України А.Зленком. Сторони підписали Меморандум про консультації між урядом України і урядом Іспанії. Іспанський міністр також зустрівся з представником Президента в Києві І.Салієм, дав прес-конференцію в МЗС України.

(Голос України. — 1992. — № 76. — 24 квітня)

[173]

Перебування у Туреччині Президента України Л.Кравчука з офіційним візитом

3 травня 1992 р.

3 травня Президент України Л.Кравчук прибув з офіційним візитом до Турецької Республіки. Президента супроводжували віце-прем'єр-міністр В.Ситник, віце-прем'єр-міністр В.Лановий, міністр закордонних справ А.Зленко, міністр зовнішньоекономічних зв'язків і торгівлі А.Воронков, президент

державної адміністрації авіаційного транспорту В.Ращук, інші офіційні особи.

Голова Великих національних зборів Туреччини заявив, що візит Л.Кравчука до Туреччини сприятиме розвитку зв'язків між двома країнами. Він сказав, що майбутні переговори, обмін думками з різних питань створять можливість поглибити взаємовигідне співробітництво. Нас радує той факт, відзначив голова Великих національних зборів Туреччини Х.Джіндорук, що Україна здобула незалежність і зайняла своє заслужене місце на міжнародній арені.

Президент України висловив упевненість, що нинішній візит стане важливою віхою в установленні на якісно новому рівні дружніх українсько-турецьких відносин. Україна стала тепер на шлях будівництва правової демократичної держави, переходу до ринкової економіки. Л.Кравчук відзначив, що Українська держава прагне внести свій вклад у зміцнення миру і міжнародної безпеки, зокрема, на європейському континенті.

Цього ж дня відбулася зустріч Президента України Л.Кравчука з головою турецького парламенту Х.Джіндоруком. Після її завершення Х.Джіндорук < . . . > відзначив, що Україна і Туреччина — це дві держави, які об'єднані одним морем і в історії їх відносин ніколи не було ніяких серйозних проблем. Я вважаю, що запорукою миру і стабільності на Чорному морі є Україна, сказав він.

Увечері виконуючий обов'язки Президента Туреччини влаштував прийом на честь високого українського гостя. Вони обмінялися промовами.

< . . . >

4 травня Л.Кравчук зустрівся з Прем'єр-міністром Турецької Республіки С.Деміредем. Вони висловили тверду відданість курсові миру та стабільності, незалежного розвитку суверенних держав, всебічному розширенню і зміцненню дружніх відносин між українським і турецьким народами.

У ході візиту відбулися також офіційні переговори між делегацією України і керівництвом Туреччини. Підписано договір про дружбу і добросусідство між Україною і Туреччиною, протокол про торговельно-економічне співробітництво, угоду про встановлення повітряного сполучення між двома країнами, про рибальство, співробітництво в галузі сільського господарства і тваринництва.

(Перебування Президента України в Туреччині //
Голос України. — 1992. — № 82. — 6 травня)

[174]

**Візит української делегації
на чолі з Президентом України Л.Кравчуком
до США**

5 травня 1992 р.

5 травня Президент України Л.Кравчук відбув з п'ятиденним офіційним візитом до США. У програмі візиту — зустрічі з Президентом Сполучених Штатів Америки Джорджем Бушем, іншими офіційними особами, а також підписання українсько-американських документів.

Президента України супроводжують віце-прем'єр-міністр О.Слепичев, державний радник України з питань економічної політики О.Ємельянов, голова постійної Комісії Верховної Ради у закордонних справах Д.Павличко, міністр закордонних справ А.Зленко, інші офіційні особи.

*(Від'їзд Л.Кравчука до США //
Голос України. — 1992. — № 82. — 6 травня)*

[175]

**Зустріч Голови Верховної Ради України І.Плюща
з Президентом Фінляндської Республіки М.Койвісто**

14 травня 1992 р.

14 травня Голова Верховної Ради України І.Плющ мав зустріч з Президентом Фінляндської Республіки М. Койвісто, який перебував у Києві з робочим візитом.

Під час розмови відбувся обмін думками з питань, що становлять взаємний інтерес, а також про багатосторонні міжнародні відносини. Було висловлено побажання розвивати міжпарламентські зв'язки між нашими країнами.

(Відомості Верховної Ради України. — 1992. — № 21)

[176]

**Зустріч Президента України Л.Кравчука
з Президентом Фінляндської Республіки М.Койвісто**

15 травня 1992 р.

Усього кілька годин перебував на українській землі гість з Фінляндії. Максимально насичена і розписана за хвилинами програма перебування: зустріч віч-на-віч з Президентом України Л.Кравчуком, українсько-фінляндські переговори з

питань співробітництва у різних галузях, бесіди М.Койвісто з Головою Верховної Ради І.Плющем, з представниками державних органів влади, дипломатами, підприємцями.

Підсумком переговорів стало підписання угоди про торговельно-економічне співробітництво між Україною та Фінляндією, угоди про сприяння здійсненню і взаємному захисту капіталовкладень.

(Фінляндія став ближчою // Урядовий кур'єр. — 1992. — № 20 (66). — 15 травня)

[177]

Перебування у Польщі Президента України Л.Кравчука з офіційним візитом

18—19 травня 1992 р.

18—19 травня Президент України Л.Кравчук перебував з офіційним візитом у Республіці Польща.

У перший же день візиту в Бельведерському палаці відбулись офіційні переговори Президента України Л.Кравчука і Президента Польщі Л.Валенси. За підсумками зустрічі двох президентів було підписано Договір про добросусідство, дружні взаємовідносини і співробітництво.

Цього ж дня керівники відповідних відомств України і Польщі підписали ряд угод та інших документів, у тому числі про взаємодію в розвитку сільського господарства і транспорту про розширення зв'язків у сфері науки, освіти і культури, про прикордонні переходи, про міжнародний дорожній транспорт. Усього підписано сім дуже важливих українсько-польських документів. У них закладено основи двостороннього співробітництва між Україною і Польщею в політичній, економічній і соціальній сферах < . . . >

(В ім'я спільних інтересів // Голос України. — 1992. — № 93. — 21 травня)

[178]

Перебування в Угорщині української делегації на чолі з Прем'єр-міністром України В.Фокіним

21—22 травня 1992 р.

21—22 травня 1992 року на запрошення Прем'єр-міністра Й. Анталла в Угорській Республіці перебувала делегація на чолі з Прем'єр-міністром України В.Фокіним.

Під час візиту відбулися переговори з Президентом Угорської Республіки Арпадом Гьонцем, Прем'єр-міністром Йозефом Анталлом, міністром фінансів Міхаєм Купою, міністром зовнішньоекономічних зв'язків Бела Кадаром, президентом Угорського Національного Банку Петером Бодом та державним секретарем Міністерства промисловості та торгівлі Габором Гулачі. Прем'єр-міністр України відвідав підприємство "Відеотон" та завод "Ікарус", побував на Будапештському міжнародному ярмарку і мав зустріч з представниками багатьох підприємств, зацікавлених у розширенні угорсько-українського співробітництва. < . . . >

Угорщина першою серед інших країн світу підписала 3 грудня 1991 року Протокол про встановлення дипломатичних відносин між незалежною Україною та Угорською Республікою і відкрила в столиці України своє посольство.

< . . . >

У результаті українсько-угорських переговорів були підписані такі документи:

— Угода між Урядом України та Урядом Угорської Республіки про створення міжурядової комісії з питань українсько-угорського торговельно-економічного та науково-технічного співробітництва.

— Протокол між Урядом України і Урядом Угорської Республіки про поставки товарів і надання послуг у 1992 році.

— Угода про співробітництво Українського Національного Банку та Угорського Національного Банку.

— Угода між Міністерством фінансів України і Міністерством фінансів Угорської Республіки про співробітництво.

< . . . >

(До сусідів на Заході // Урядовий кур'єр. — 1992. — № 22 (68). — 29 травня)

[179]

Прийом
Головою Верховної Ради України І.Плющем
Прем'єр-міністра Чеської і Словацької
Федеративної Республіки М.Чалфи

25 травня 1992 р.

25 травня Голова Верховної Ради України І.Плющ прийняв Прем'єр-міністра Чеської і Словацької Федеративної Республіки М.Чалфу, який прибув до Києва з одноденним офіційним візитом.

Під час розмови сторони проінформували одна одну про політичну ситуацію в ЧСФР та Україні. Обмінялись досвідом, зокрема, з питань функціонування парламентів двох країн. Було відзначено необхідність ширшого економічного співробітництва для того, щоб разом подолати економічну кризу, яка загрожує двом країнам.

Того ж дня М.Чалфа взяв участь у церемоніях відкриття посольства ЧСФР в Україні та парафування Договору про добросусідство і дружні відносини між Україною та ЧСФР.
(Відомості Верховної Ради України. — 1992. — № 23)

[180]

Візит Президента України Л.Кравчука до Естонії

26 травня 1992 р.

Учора Президент України Л.Кравчук перебував з одноденним офіційним візитом в Естонії.

Підписано договір про дружбу та співробітництво між Україною і Естонською республікою. У ході візиту укладено також торгово-економічну угоду. < . . . >

Візит Президента України засвідчив продовження вікових традицій дружніх зв'язків двох народів, їхню взаємоповагу. Підкреслено, що уряди обох держав дбатимуть, щоб взаємно добре почувалися естонці в Україні й українці в Естонії, щоб забезпечувалися права людини, як в усьому цивілізованому світі.

(Візит до Естонії //
Голос України. — 1992. — № 97. — 27 травня)

[181]

Візит до м. Києва міністра зовнішніх зносин Монголії Ц.Гомбосурена

3 червня 1992 р.

Столицю України з офіційним візитом відвідав міністр зовнішніх зносин Монголії Церенпілійн Гомбосурен. Його прийняв Президент України Л.Кравчук. У ході довірчої дружньої розмови йшлося про шляхи розширення і поглиблення міждержавних відносин між двома незалежними країнами.

Про економічне співробітництво між двома країнами, перспективи їх розвитку йшла мова під час зустрічі гостя з віцепрем'єр-міністром України В.Ситником. Дипломатичним зв'язкам між нашими державами було приділено увагу в ході розмови Ц.Гомбосурена з міністром закордонних справ України А.Зленком.

У ході візиту було парафоровано Договір про співробітництво між Монголією й Україною, а також підписано протокол про встановлення консульських відносин між ними.

(Голос України. — 1992. — № 102. — 4 червня)

[182]

Візит української делегації на чолі з Головою Верховної Ради України І.Плющем до Бразилії

3—15 червня 1992 р.

З 3 по 15 червня українська делегація на чолі з Головою Верховної Ради України І.Плющем перебувала у Бразилії, де проходила Конференція Організації Об'єднаних Націй з питань охорони навколишнього середовища.

Делегація України брала участь у світових парламентських зустрічах, на яких були присутні 350 парламентських лідерів, представників духовних, наукових та ділових кіл майже із ста країн. Було офіційно утворено нову неурядову організацію "Міжнародний зелений хрест", ідею створення якої підтримала Україна.

Під час перебування у Ріо-де-Жанейро Голова Верховної Ради України І.Плющ мав розмови з міністром у справах навколишнього середовища і безпеки ядерних реакторів Німеччини, депутатом бундестагу К.Тепфером, адміністратором Агентства з охорони навколишнього середовища США У.Райлі, президентом Державної асамблеї Ріо-де-Жанейро Х.Надаром, сенатором А.Гором, а також з генеральним секретарем Глобального форуму духовних і парламентських лідерів А.Мацмурою, якого було запрошено відвідати Україну.

На запрошення губернатора штату Парана Р.Рікіона та української громади делегація України відвідала столицю штату місто Куритиба. У ході поїздки І.Плющ мав зустріч з губернатором штату. Відбувся обмін думками з широкого кола питань двосторонніх відносин між Україною і Бразилією, зокрема штатом Парана. Голова Верховної Ради запросив губер-

натора штату Парана Р.Рікіона відвідати Україну. І.Плющ мав також зустріч з президентом законодавчої асамблеї штату Парана А.Кхурі та виступив у парламенті з промовою.

Питання економічного співробітництва було обговорено на зустрічі з представниками ділових кіл штату Парана. Відбулися численні зустрічі з представниками української діаспори.

(Делегація України у Бразилії // Відомості Верховної Ради України. — 1992. — № 26)

[183]

**Прийом
Президентом України міністра закордонних справ
Нідерландів Х.Брука**

11 червня 1992 р.

“Хотів би почати з того, — сказав міністр закордонних справ Нідерландів Ханс Ван Ден Брук під час зустрічі з Президентом України Л.Кравчуком, — щоб передати Вам вітання нашої Королеви Вільгельмини Армгард Беатрикс. Ми приїхали сюди, щоб показати свою зацікавленість у налагодженні відносин між двома країнами”.

До складу делегації Королівства Нідерланди, яка перебувала в Києві, увійшла також велика група бізнесменів, фінансистів. Вони провели переговори зі своїми українськими колегами. У розмові міністра закордонних справ Нідерландів з Президентом України була висловлена спільна зацікавленість у розширенні співробітництва у галузі сільського господарства, переробної промисловості, енергетики, транспорту і зв'язку. Ханс Ван Ден Брук повідомив, що Нідерланди готові бути посередником у процесі входження України до Міжнародного валютного фонду та інших міжнародних економічних і фінансових організацій, а також про плани створення спільних з українськими партнерами підприємств, відкриття авіалінії, яка з'єднає дві країни.

< . . . >

Під час зустрічі Ханс Ван Ден Брук представив Л.Кравчуку нового посла Нідерландів в Україні Роберта Серрі, який невдовзі вручить свої вірчі грамоти.

(Вітання від королеви // Урядовий кур'єр. — 1992. — № 24 (70). — 12 червня)

[184]

**Прийом
Головою Верховної Ради України І.Плющем
Надзвичайного і Повноважного Посла
Турецької Республіки в Україні А.Гермена**

18 червня 1992 р.

18 червня Голова Верховної Ради України І.Плющ прийняв Надзвичайного і Повноважного Посла Турецької Республіки в Україні Аджара Гермена.

У дружній бесіді висловлювалось задоволення тим, що між Україною і Туреччиною міцніють добросусідські зв'язки, налагоджуються взаємовигідні відносини. Іван Степанович розповів про свої враження від недавнього перебування в Турецькій Республіці, де за десять років внаслідок радикальних реформ досягнуто високих результатів у розвитку економіки і піднесенні рівня життя людей. Цей досвід є повчальним для України у переході до ринкових відносин. З високою віддачею використовують у Туреччині землі, яких в обробітку близько 16 мільйонів гектарів, значно менше, ніж у нас, але в країні забезпечуються власними продуктами харчування 58 мільйонів населення. Це також свідчить, що в Україні є великі перспективи, треба тільки привести в дію наявний потенціал. Вже покладено добрий початок діловим, міжпарламентським зв'язкам і є конкретні домовленості щодо їх розвитку.

Посол відзначив, що Туреччина, розвиваючи двосторонні зв'язки з Україною, сприятиме входженню її у структури Європейського співтовариства, зокрема, — Ради Європи.

*(Бесіда з послом Туреччини //
Голос України. — 1992. — № 114. — 19 червня)*

[185]

Російсько-українські переговори у м. Дагомисі

23 червня 1992 р.

23 червня в Дагомисі відбулися російсько-українські переговори, в яких взяли участь з російської сторони: Президент Російської Федерації Б.Єльцин, Голова Верховної Ради Р.Хасбулатов, в. о. голови уряду Є.Гайдар; з української сторони: Президент України Л.Кравчук, Голова Верховної Ради І.Плющ, Прем'єр-міністр В.Фокін. < . . . >

Росія й Україна домовилися, що вони приступають до розробки й наступного укладення повномасштабного політичного договору, котрий служитиме правовою основою для розвитку дружніх, партнерських, рівноправних і взаємовигідних відносин.

Після завершення переговорів було підписано Угоду між Україною та Росією про подальший розвиток міждержавних відносин. При цьому сторони підкреслювали важливість збереження та зміцнення спільних історичних, культурних і духовних коріння і зв'язків.

Учасники зустрічі розглянули широкий спектр російсько-українських відносин і погодилися активізувати свою взаємодію.

Була проявлена готовність до спільних зусиль і дій для погашення міжнаціональних конфліктів у районах, що зачіпають інтереси обох держав, базуючись при цьому на визнаних міжнародних правових актах і практиці владнання конфліктних ситуацій.

У сфері міжнаціональних відносин Росія та Україна погодилися разом захищати інтереси росіян, українців і громадян інших національностей у своїх країнах, виходячи з визнаних норм захисту прав людини. Було відзначено, що в національних відносинах між Росією й Україною нема підстав для тривоги чи взаємних претензій.

Враховуючи інтереси свого населення, Україна і Росія домовилися зберегти принцип відкритості державних кордонів при поетапному введенні відповідного міжнародним стандартам митного контролю. При цьому сторони підкреслили, що громадянам обох держав буде гарантовано вільний і безвізовий доступ як у Росію, так і в Україну.

У військовій галузі сторони підтвердили свою прихильність існуючим угодам, які визначають статус стратегічних сил Об'єднаних Збройних Сил СНД. Україна й Росія домовилися про те, що вони проведуть переговори для укладання угод, котрі впливають із цих домовленостей, а також із документів, прийнятих у Лісабоні, у зв'язку з ратифікацією Договору щодо СНО. Вони домовилися вести справу до якнайшвидшої ратифікації відповідних угод.

У сфері економіки та торгівлі Росія й Україна погодилися, що у взаємних розрахунках виходитимуть із цін світового ринку. У ході переговорів узгоджено принцип переходу України до власної валюти. Було підкреслено, що в разі потре-

би спірні економічні питання в
міждержавною комісією.

гимуться відповідною

Перед лицем активізації й кс
екстремістських сил Росія та УК^М
чість захищати демократію і й^М **Украї**^М
тичних та економічних реформ. **новажн**

ції неокомуністичних,
дтвердили свою рішу-
чість радикальних полі-

Зустрічам на найвищому рівні **Украї**^М
го характеру і створити механізм
нання рішень, що приймаються. **1992 р.**

но надати регулярно-
ординації дій з вико-

(Повідомлення прес-служб президентів України //
Голос України. — 1992. — № 118. — Посла Т^я)

[186]

ось задо-

ь добро-

Візі осини. І

Президента України Л. К^М
для участі в міжнародному форумі

нього пе-

са до Стамбула

24 червня втатів у

Дей дос-

Учора для участі в міжнародному форумі по створенню
Чорноморської зони співробітництва, яких Києва до Стамбула
відбув Президент України Л. К^Мнше, ні

25 червня тут відбудеться зустріч з главами урядів
країн басейну Чорного моря. Підписання Дек-
ларації про чорноморське економічне співробітництво, яку
парафували міністри закордонних справ країн-учасниць у лю-
тому 1992 року, обговорення ширшого спектру регіональних
і міжнародних проблем. У роботі, як передбачається,
взьмуть також делегати Азербайджану, Вірменії,
Грузії, Молдови, Росії, Болгарії, Греції й Албанії.

Водночас тут же відбудеться тристороння зустріч
керівників Росії, України, Молдови та Республіки Придністров'я.

(Від'їзд Л.Кравчука до Стамбула //
Голос України. — 1992. — № 118. — Т^я)

зговори

[187]

1992 р.

Перебування у м. Києві української
Туніської Республіки

я російсь

сійської

24 червня олова В

йдар; з

З місією дружби і доброї волі Голова уряду
урядова делегація Туніської Республіки очолював Особис-

тий посланник Президента Тунісу, міністр Туніської Республіки пан Далі Аль-Джазі. Делегацію прийняв Голова Верховної Ради І.Плющ. Відбулися зустрічі з міністром закордонних справ А.Зленком та віце-прем'єр-міністром О.Слепичевим.

Того ж дня були підписані Протокол про встановлення дипломатичних відносин між Україною і Туніською Республікою та Угода про співробітництво в галузі економіки, науки, техніки.

Під час зустрічі з главою українського парламенту було висловлено обопільне бажання розвивати відносини дружби і співробітництва між двома державами на основі підписаних спільних документів. < . . . >

(Голос України. — 1992. — № 119. — 26 червня)

[188]

Зустріч Президента України Л.Кравчука з Головою Держради Грузії Е.Шеварднадзе

25 червня 1992 р.

25 червня у Стамбулі відбулася зустріч Президента України Л.Кравчука з Головою Держради Грузії Е.Шеварднадзе. У ході теплої, дружньої розмови досягнуто домовленості про те, щоб найближчим часом підготувати і підписати у Тбілісі міжурядову економічну угоду.

Прийнято також рішення про підготовку великомасштабного політичного договору. Цілком імовірно, його буде підписано восени.

Керівники України і Грузії перебувають у Стамбулі на зустрічі на найвищому рівні по економічному співробітництву країн басейну Чорного моря.

(Голос України. — 1992. — № 120. — 27 червня)

[189]

Візит делегації Верховної Ради України на чолі з Головою Верховної Ради України І.Плющем до Угорщини (участь українських парламентаріїв у роботі сесії Парламентської асамблеї НБСЄ)

2—5 липня 1992 р.

2—5 липня в Угорщині перебувала делегація Верховної Ради України на чолі з Головою Верховної Ради І.Плющем.

Українські парламентарії взяли участь у роботі сесії Парламентської асамблеї Народи з безпеки і співробітництва у

Європі. Це перша зустріч у рамках нової структури, створеної на Мадридській конференції парламентаріїв країн—учасниць НБСЕ для реалізації відповідних положень Паризької хартії.

На пленарному засіданні асамблеї виступив Голова Верховної Ради України І.Плющ.

У дні роботи асамблеї відбулись важливі для нашої держави контакти української делегації. Голова Верховної Ради України І.Плющ зустрівся з Президентом Угорської Республіки А.Гьонцем. Під час дружньої розмови глава сусідньої держави підкреслив важливість для нього політичної й економічної стабільності в Україні.

Теплою і сердечною була зустріч І.Плюща з Головою Державних зборів Угорської Республіки Д.Сабадом. Вони підписали протокол про наміри за результатами переговорів обох керівників, який буде подано парламентам обох країн. Головна ідея протоколу — парламенти сприятимуть розвитку відносин між двома державами у політичній, економічній, соціальній та інших сферах.

У перервах між засіданнями асамблеї І.Плющ мав короткі розмови з керівниками парламентів Білорусії, Казахстану, Росії, Туреччини, інших держав.

(Українська делегація в Угорщині // Відомості Верховної Ради України. — 1992. — № 29)

[190]

Офіційний візит в Україну міністра закордонних справ Республіки Корея Лі Сан Ока

2 липня 1992 р.

Завершився перший офіційний візит в Україну міністра закордонних справ Республіки Корея Лі Сан Ока. Його результатом стало підписання Угоди з питань науково-технічного співробітництва. У Міністерстві закордонних справ пройшли переговори з корейською делегацією. Пан Лі Сан Ок зустрівся з Президентом України Л.Кравчуком.

— Наш уряд, — розповів корейський міністр, — збирається налагоджувати контакти з Україною у різних галузях, у тому числі в торгівлі, науці, є плани щодо розширення культурного співробітництва. Під час розмови з Президентом Л.Кравчуком і з міністром закордонних справ А.Зленком ми дискутували про шляхи подальшого розвитку відносин між двома

країнами. У першій половині наступного року уряд Республіки Корея збирається відкрити у Києві своє посольство. Наш намір — поліпшити контакти з Україною.

Перша підписана угода між Україною та Кореєю стосується питань науково-технічного співробітництва, крім цього, готуються до підписання угоди з торгівлі і захисту інвестицій. Як розповів журналістам пан Лі Сан Ок, під час українсько-корейських переговорів сторони домовилися найближчим часом укласти міжурядову угоду України та Республіки Корея, яка визначатиме розвиток співробітництва на засадах дружби і взаємної вигоди.

(Пан Лі настроений оптимістично // Урядовий кур'єр. — 1992. — № 27. — 3 липня)

[191]

**Перебування у Гельсинкі української делегації
на чолі з Президентом України Л.Кравчуком
на нараді глав держав і урядів держав—учасниць
Наради з безпеки і співробітництва у Європі (НБСЄ)**

9 липня 1992 р.

Учора в Гельсинкі відкрилася нарада глав держав і урядів держав—учасниць Наради з питань безпеки і співробітництва в Європі (НБСЄ). У ній бере участь українська делегація на чолі з Президентом України Л.Кравчуком.

Із спільним зверненням до учасників наради звернулися президенти України та Росії. У ньому, зокрема, йдеться про надзвичайні обставини, які складаються на просторі НБСЄ. Конфлікти, що розгортаються в різних частинах Європи, створюють сьогодні реальну загрозу спільній безпеці та стабільності. Держави—учасниці НБСЄ спільно шукають відповідь на цей виклик часу. Приклад цього — солідний пакет рішень щодо антикризових механізмів, який винесено на НБСЄ. Однак життя вимагає подальших енергійних і рішучих дій. Потрібний підхід усього Євроатлантичного співтовариства до подолання конфліктів. Було запропоновано вже на Гельсинській нараді дати доручення провести найближчим часом надзвичайну зустріч Ради міністрів закордонних справ НБСЄ, присвячену питанню вдосконалення механізмів запобігання та врегулювання конфліктів у регіоні НБСЄ.

(Гельсинська нарада // Урядовий кур'єр. — 1992. — № 28 (74). — 10 липня)

[192]

**Перебування у м. Києві урядової делегації
на чолі із заступником Голови Ради Міністрів
В'єтнаму Ч.Ліонгом**

20 липня 1992 р.

20 липня у Києві перебувала урядова в'єтнамська делегація на чолі із заступником Голови Ради Міністрів В'єтнаму паном Чак Дік Ліонгом. Підсумком візиту стало підписання Протоколу між урядом України і урядом Соціалістичної Республіки В'єтнам про поставки товарів і надання послуг у 1992 році, а також двох угод — “Про співробітництво в галузі поштового та електричного зв'язку” і “Про торговельне судноплавство”. Документи підписали з в'єтнамської сторони — голова делегації Чан Дік Ліонг, української — перший віце-прем'єр-міністр України В.Симоненко.

< . . . >

Члени в'єтнамської делегації зустрілися з представниками Кабінету Міністрів України. Відбулися ділові переговори.

(В'єтнам. Ділові партнери // Урядовий кур'єр. — 1992. — № 30. — 24 липня)

[193]

**Прийом
Головою Верховної Ради України І.Плющем
Тимчасової Повіреної у справах Швейцарії
в Україні А.Боті**

30 липня 1992 р.

30 липня Голова Верховної Ради України І.Плющ прийняв Повірену у справах Швейцарії в Україні пані Анн Боті.

Під час розмови йшлося про шляхи зближення економік двох держав, встановлення взаємовигідних контактів.

Голова парламенту України розповів про діяльність Верховної Ради, відповів на ряд запитань А.Боті.

(Відомості Верховної Ради України. — 1992. — № 32)

[194]

**Прийом
Головою Верховної Ради України І.Плющем
Надзвичайного і Повноважного Посла
Сполучених Штатів Америки в Україні
Р.Попадука на його прохання**

30 липня 1992 р.

30 липня Голова Верховної Ради України І.Плющ прийняв Надзвичайного і Повноважного Посла Сполучених Штатів Америки в Україні Р.Попадука на його прохання.

Під час розмови було порушено ряд питань, пов'язаних з розширенням двосторонніх зв'язків між Україною і США. Голова Верховної Ради розповів гостям про економічну ситуацію в Україні, поділився враженнями від своєї поїздки по Київській та Вінницькій областях, навів конкретні приклади плідного співробітництва вінничан з американськими підприємцями, фірмами.

Пан Р.Попадук вручив І.Плющу запрошення Конгресу відвідати США у зручний для нього час.

(Відомості Верховної Ради України. — 1992. — № 32)

[195]

Перебування у м. Києві делегації Ради Європи

31 липня 1992 р.

Нещодавно в Києві перебувала делегація Ради Європи на чолі з головою Комітету міністрів РЄ, міністром закордонних справ Турецької Республіки Хікметом Четіном. До складу делегації також входила Генеральний секретар Ради Європи Катрін Лялюм'єр. < . . . >

Україна висловила свою зацікавленість узяти участь у цій впливовій міжнародній організації, тому візит до Києва делегації Ради Європи треба оцінювати як інспекцію відповідності тим критеріям, що є своєрідною перепусткою до Ради. Під час перебування в Україні члени делегації РЄ зустрілися з Президентом Л.Кравчуком, з Прем'єр-міністром В.Фокіним, мали бесіди з членами українського парламенту.

(Місце у Європейському домі // Урядовий кур'єр. — 1992. — № 31. — 31 липня)

[196]

**Перебування у м. Києві з робочим візитом
Прем'єр-міністра Латвійської Республіки І.Годманіса**

4 серпня 1992 р.

4 серпня на запрошення уряду України у Києві з робочим візитом перебував Прем'єр-міністр Латвійської Республіки Іварс Годманіс.

Під час візиту відбулися зустрічі і переговори глави латвійського уряду з Прем'єр-міністром України В.Фокіним та членами уряду. У ході переговорів сторони обмінялися думками з широкого кола питань розширення відносин між двома державами, їх інтеграції у світове співтовариство. Зокрема, прем'єри проінформували один одного про політичні, економічні та соціальні процеси в Україні та Латвійській Республіці, про відносини з державами—учасницями СНД та світовим співтовариством, про хід здійснення широкомасштабних економічних реформ переходу до ринкової економіки, про заходи, що застосовуються для соціального захисту населення. У центрі уваги були також такі злободенні питання як проблема Чорноморського флоту, Молдови, виведення військ з Балтії, прав українців у Латвії.

І.Годманіс та В.Фокін відзначили прагнення обох держав зміцнювати і поглиблювати традиційно дружні двосторонні відносини. За підсумками переговорів сторони підписали Угоду про торговельно-економічне співробітництво між Україною і Латвійською Республікою. < . . . >

(Давній друг — краще десяти нових // Урядовий кур'єр. — 1992. — № 32. — 7 серпня)

[197]

**Офіційний візит до Республіки Грузія
урядової делегації України
на чолі з Прем'єр-міністром В.Фокіним**

6 серпня 1992 р.

Тбілісі, 6 серпня. Сьогодні тут відбулась розмова Прем'єр-міністра України В.Фокіна з Головою Державної ради Республіки Грузія Е.Шеварднадзе і виконуючим обов'язки Прем'єр-міністра Грузії Т.Сігуа.

У ході їх переговорів було проведено обмін думками з великого кола питань щодо розширення та поглиблення контактів

між Україною і Грузією. Сторони приділили велику увагу розглядові проблем міжнародного життя, інтеграції суб'єктів колишнього СРСР у світове співтовариство.

Українська сторона вітала прийняття Грузії у члени ООН, як підтвердження повного визнання світовим співтовариством нової незалежної держави. Було відзначено важливість для стабілізації економічного становища в обох країнах успішного здійснення програм конверсії оборонної промисловості.

У результаті переговорів, які проходили в атмосфері взаєморозуміння і конструктивного діалогу, підписано Угоду про торговельно-економічне співробітництво між урядами України і Республіки Грузія. Висловлено твердий намір негайно приступити до розробки проекту Договору про дружбу та співробітництво між Україною і Республікою Грузія, а також інших міждержавних документів. < . . . >

(Україна—Грузія: контакти поглиблюються // Голос України. — 1992. — № 149. — 7 серпня)

[198]

Перебування у м. Києві з офіційним візитом Президента Республіки Узбекистан І.Карімова

25 серпня 1992 р.

Учора з офіційним візитом до України прибув Президент Республіки Узбекистан Іслам Карімов. Біля Маріїнського палацу його зустрів Президент України Л.Кравчук. Згодом розпочалися українсько-узбекистанські переговори на найвищому рівні. З українського боку у них також взяли участь Прем'єр-міністр В. Фокін, міністр закордонних справ А.Зленко, міністр оборони К.Морозов, голова Комісії Верховної Ради України у закордонних справах Д.Павличко та інші офіційні особи. Були обговорені питання, що становлять обопільний інтерес.

Того ж дня сторони підписали кілька українсько-узбекистанських документів. Найважливіший з них — Договір про основи міждержавних відносин, дружбу й співробітництво між Україною і Республікою Узбекистан. Крім того, підписано угоду між Урядом України і Урядом Республіки Узбекистан про торговельно-економічне співробітництво на 1993 рік, а також протокол про встановлення дипломатичних відносин між двома країнами. < . . . >

(Відносини — на державний рівень // Голос України. — 1992. — № 161. — 26 серпня)

[199]

**Зустріч Президента України Л.Кравчука
з представниками МВФ та Світового банку**

1 вересня 1992 р.

Учора Президент України Л.Кравчук мав дві офіційні зустрічі з представниками Міжнародного валютного фонду та Світового банку. Президент запевнив повноважних представників МВФ панів Олдінг-Смі та Хоула і виконавчого директора Світового банку пані Евелін Херфкенс, що Україна і надалі послідовно здійснюватиме політику економічних реформ. Координаційну роботу з цими світовими фінансовими організаціями, в які Україна увійде вже сьогодні-завтра, покладено на першого віце-прем'єра В.Симоненка.

*(Зустрічі на валютному рівні //
Голос України. — 1992. — № 166. — 2 вересня)*

[200]

**Офіційний візит до Румунії
міністра закордонних справ України А.Зленка**

3 вересня 1992 р.

Сьогодні до Румунії з офіційним візитом відбуває міністр закордонних справ України А.Зленко. Під час дводенного перебування плануються зустрічі з Президентом Румунії І.Ілієску та Прем'єр-міністром Т.Столожаном, переговори міністра з його румунським колегою, підписання ряду українсько-румунських документів. А.Зленко також візьме участь у роботі міжнародного Круглого столу з питання глобальних змін, який проводить Програма розвитку Організації Об'єднаних Націй, зустрінеться з представниками української громади Румунії.

*(З візитом до Бухареста //
Голос України. — 1992. — № 167. — 3 вересня)*

[201]

**Перебування у Бельгії з офіційним візитом
Президента України Л.Кравчука**

14 вересня 1992 р.

14 вересня Президент України Л.Кравчук відвідав з одноденним офіційним візитом штаб-квартиру Європейського співтовариства місто Брюссель. У результаті було досягнуто

угоду щодо встановлення більш тісних відносин між нашою країною та співтовариством європейських держав.

У ході візиту український Президент зустрівся з головою Комісії Європейських співтовариств Жаком Делором. Під час зустрічі було прийнято комюніке.

На влаштованій пізніше спільній прес-конференції Л.Кравчук і Жак Делор висловили задоволення підсумками зустрічі.

< . . . >

Під час перебування у бельгійській столиці Президент України зустрівся також із заступником прем'єр-міністра, міністром закордонних справ Бельгії Віллі Класом. Вони обговорили питання, пов'язані з розвитком двосторонніх українсько-бельгійських відносин.

(Президент України — в столиці Бельгії // Урядовий кур'єр. — 1992. — № 38. — 18 вересня)

[202]

Прийом

Головою Верховної Ради України І.Плющем делегації Європарламенту на чолі з М.Хофф

23 вересня 1992 р.

23 вересня Голова Верховної Ради України І.Плющ прийняв делегацію Європарламенту на чолі з пані Магдаленою Хофф. Під час дружньої розмови обговорювалося широке коло питань. І.Плющ наголосив на великому значенні для України бази для входження до європейських процесів, що її може підготувати Європарламент.

Відбулося спільне засідання делегації Європарламенту і представників шести постійних комісій Верховної Ради України. Парламентарії обговорювали можливості торговельних і економічних зв'язків України з ЄС, майбутніх міжпарламентських відносин між Верховною Радою України і Європарламентом, питання охорони навколишнього середовища та ін. *(Відомості Верховної Ради України. — 1992. — № 40)*

[203]

Перебування у Києві з офіційним візитом генерал-губернатора Канади Р.Гнатишина

30 вересня 1992 р.

30 вересня відбулася зустріч Голови Верховної Ради України І.Плюща з генерал-губернатором Канади Рамоном

Гнатишиним. Було обговорено питання, що становлять взаємний інтерес для обох держав. Йшлося, зокрема, про необхідність зміцнювати та розширювати в майбутньому зв'язки між Україною та Канадою на тлі багаторічних традицій.

Того ж дня Р.Гнатишин виступив на пленарному засіданні українського парламенту.

(Відомості Верховної Ради України. — 1992. — № 41)

[204]

Перебування у Швейцарії делегатії Верховної Ради України на чолі з Головою Верховної Ради України І.Плющем 3—8 жовтня 1992 р.

3—8 жовтня у Швейцарії на запрошення парламенту цієї країни перебувала делегатія Верховної Ради України на чолі з Головою Верховної Ради України І.Плющем.

У ході цього візиту члени делегатії ознайомились з діяльністю швейцарського парламенту і парламентською системою конфедерації, зустрілися з державними діячами, а також з бізнесменами, інвестиції яких можуть бути корисними для України.

У Женеві відбулися зустрічі з керівництвом секретаріату Міжпарламентського союзу, відділення ООН, центру ООН з прав людини, Міжнародного комітету Червоного Хреста, інших міжнародних організацій, а також розмови з президентами транснаціональних компаній “Дюпон”, “Ай-Бі-Ем”, корпорації швейцарських банків.

(Візит до Швейцарії //

Відомості Верховної Ради України. — 1992. — № 43)

[205]

Перебування у Болгарії делегатії України на чолі з Президентом України Л.Кравчуком

9 жовтня 1992 р.

Президент України Л.Кравчук на запрошення Президента Республіки Болгарія Ж.Желева відвідав Болгарію. У складі української делегатії були міністр оборони К.Морозов, міністр зовнішніх економічних зв'язків і торгівлі А.Воронков, перший заступник міністра закордонних справ М.Макаревич, державний радник Президента з правових питань О.Ємець.

Президенти двох країн підписали Договір про державні відносини і співробітництво між Україною і Болгарією. У ході візиту також підписано ряд міжурядових угод, а саме: про торговельно-економічні зв'язки та платежі, про співробітництво в галузях культури, науки і освіти та про співробітництво у військовій сфері. < . . . >

(Візит до Болгарії // Урядовий кур'єр. — 1992. — № 42–43. — 9 жовтня)

[206]

Прийом
Головою Верховної Ради України І.Плющем
делегатії Міністерства оборони Сполучених
Штатів Америки на чолі із заступником міністра
П.Вольфовіцем

12 жовтня 1992 р.

12 жовтня Голова Верховної Ради України І.Плющ прийняв делегацію Міністерства оборони Сполучених Штатів Америки на чолі з заступником міністра П.Вольфовіцем. Під час зустрічі обговорювалися питання допомоги США у підготовці українських військових спеціалістів. Відбувся обмін думками з питань обмеження стратегічної наступальної зброї та ядерного роззброєння.

(Відомості Верховної Ради України. — 1992. — № 43)

[207]

Прийом
Головою Верховної Ради України І.Плющем
глави делегації Великих національних зборів
Туреччини Х.Джиндорука

20 жовтня 1992 р.

20 жовтня Голова Верховної Ради України І.Плющ зустрівся з главою делегації Великих національних зборів Туреччини Х.Джиндоруком.

Під час розмови обговорювалося широке коло питань, зокрема пов'язаних з організацією виборчого процесу на багато-партійній основі в Туреччині та Україні, перспективи заснування парламентської асамблеї країн Чорноморського регіону.

(Відомості Верховної Ради України. — 1992. — № 44)

[208]

**Офіційний візит до Китайської Народної Республіки
Президента України Л.Кравчука**

29 жовтня 1992 р.

Учора почався офіційний візит до Китайської Народної Республіки Президента України Л.Кравчука. Після церемонії зустрічі біля будинку Всекитайських Зборів Народних Представників намічена бесіда Л.Кравчука з Головою КНР Ян Шанкунем. Програмою візиту передбачені також зустрічі з Прем'єром Держради КНР Лі Пенем та Генеральним секретарем КПК Цзян Цземінем. У суботу відбудеться підписання українсько-китайських документів. Українська делегація має відвідати Шеньчжень і Шанхай. < . . . >

(На східному напрямі // Урядовий кур'єр. — 1992. — № 48. — 30 жовтня)

[209]

**Прийом
Головою Верховної Ради України І.Плющем
Надзвичайного і Повноважного Посла Республіки
Індія в Україні С.Деваре**

29 жовтня 1992 р.

29 жовтня Голова Верховної Ради України І.Плющ прийняв Надзвичайного і Повноважного Посла Республіки Індія в Україні Судхіра Тукарама Деваре.

Вітаючи індійського дипломата, глава українського парламенту підкреслив, що нині настав час зміцнювати двосторонні контакти. Україна, переводячи свою економіку на ринкові рейки, зацікавлена в досвіді економічного поступу Індії, країни, яка має схожу на нашу змішану структуру економіки. Крім того, дуже знадобиться нашій ще зовсім молодій демократії й індійський досвід розбудови демократичної держави. Ми впевнено йдемо до демократичної форми суспільства, сказав І.Плющ. І шлях цей буде власний, український, але й досвіду інших країн ми не цураємось. А для цього слід поглиблювати міжпарламентські зв'язки.

На зустрічі йшлося також про створення спільної парламентської індійсько-української групи, обмін делегаціями парламентаріїв. < . . . >

(Відомості Верховної Ради України. — 1992. — № 45)

[210]

Перебування в Австралії делегації українських парламентаріїв і представників ділових кіл на чолі з Головою Верховної Ради України І.Плющем

1 листопада 1992 р.

З 1 по 10 листопада в Австралії на запрошення парламенту цієї країни перебувала делегація українських парламентаріїв, представників ділових кіл на чолі з Головою Верховної Ради України І.Плющем.

Делегація знайомила з діяльністю парламенту і виконавчої влади Австралії. Відбулися зустрічі з керівництвом обох палат парламенту, міністрами, іншими державними діячами та бізнесменами, під час яких обговорювались шляхи розширення зв'язків між Україною і Австралією, інші питання, що становлять взаємний інтерес. Українські парламентарії побували також у штатах Вікторія та Новий Південний Уельс, де ознайомилися з роботою їх парламентів, інших органів влади, відвідали окремі підприємства, які виявляють інтерес до співпраці з підприємцями України. Відбулися зустрічі з представниками української громади.

(Делегація України – в Австралії // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 47)

[211]

Перебування у Монголії з офіційним візитом Президента України Л.Кравчука

3 листопада 1992 р.

Президент України Л.Кравчук, який прибув до Улан-Батора з офіційним візитом, поклав вінок до усипальниці Дамдіни Сухе-Батора і Хорлогійна Чойбалсана. При цьому на центральній площі монгольської столиці, увінчаній державними прапорами двох країн, було вишикувано почесну варту. < . . . >

Відбулася зустріч глав двох держав сам на сам. Л.Кравчук і П.Очірбат поінформували один одного про економічне становище своїх країн, обмінялись думками щодо перспективи двостороннього співробітництва. Президенти висловилися за всемірну монголо-українську взаємодію в багатьох напрямках.

< . . . >

Цього ж дня відбулись переговори Л.Кравчука і української делегації з Президентом Монголії П.Очірбатом і монгольською делегацією.

Відбувся обмін інформацією про ситуацію в їх країнах, які переживають певні труднощі. Сторони висловилися за розвиток взаємовигідного співробітництва. Україна має високо-розвинуту економіку, сучасну технологію й техніку. Монголія багата на природні і сировинні ресурси. Якщо все це покласти в основу взаємодії, віддати пріоритет виробництву експортної продукції, то обидві держави зможуть вийти на світовий ринок і гідно представляти себе на ньому, підкреслювалося на переговорах.

Президент Монголії попросив Л.Кравчука виявити увагу до проблем монгольських студентів, які навчаються в Україні, а також висловив сподівання на можливість поставок найближчим часом у його країну цукру, борошна, олії.

Учасники переговорів погодилися, що під час перебування тут Президента України необхідно прийняти відповідні документи. Насамперед договір про дружбу і співробітництво і ряд міжурядових угод < . . . >

(Голос України. — 1992. — № 212. — 5 листопада)

[212]

**Прийом Президентом України Л.Кравчуком
Верховного головнокомандуючого
об'єднаними збройними силами НАТО в Європі
генерала Д.Шалікашвілі**

16 листопада 1992 р.

16 листопада Президент України Л.Кравчук прийняв Головнокомандуючого об'єднаними військами НАТО — Головнокомандуючого військами США в Європі генерала Д.Шалікашвілі.

Під час зустрічі були обговорені питання військово-політичних стосунків України та Північноатлантичного союзу, а також проблеми ядерного роззброєння. Оборонна стратегія України є нині предметом особливої уваги західного світу, навколо цього з'являється немало й упередженої, необ'єктивної інформації. Реальність же полягає в тому, зазначив Президент Л.Кравчук, що Україна послідовна в своєму прагненні бути без'ядерною, позаблоковою державою. Однак на шляху до цього вона хотіла б отримати гарантії своєї безпеки: політичні,

військові, економічні, набути статусу повноправного члена європейського співтовариства.

Головнокомандуючий військами НАТО генерал Д.Шалікашвілі з розумінням поставився до такої позиції України, зазначивши, зокрема, що Захід у боргу перед тими країнами СНД, які заявили про свій намір позбутися ядерної зброї.

Головнокомандуючий об'єднаними військами НАТО мав також зустрічі з Головою Верховної Ради України І.Плющем та Прем'єр-міністром Л.Кучмою.

(Візит делегації НАТО //

Урядовий кур'єр. — 1992. — № 54—55. — 20 листопада)

[213]

Перебування у м. Києві з офіційним візитом азербайджанської делегації на чолі з Президентом А.Ельчібеєм

9—10 грудня 1992 р.

9—10 грудня 1992 року в Києві з офіційним візитом перебуватиме державна делегація Азербайджану на чолі з Президентом Абульфазом Ельчібеєм.

Програмою перебування А.Ельчібея передбачаються зустрічі з Президентом України Л.Кравчуком та президентом Академії наук України Б.Патоном, підписання Договору про дружбу і співробітництво між Україною та Азербайджанською Республікою, проведення прес-конференції.

(Голос України. — 1992. — № 235. — 9 грудня)

[214]

Прийом Президентом України Л.Кравчуком Апостольського нунція в Україні А.Франко

18 грудня 1992 р.

Президент України Л.Кравчук прийняв 18 грудня Апостольського нунція в Україні Антоніо Франко, який передав йому листа від Папи Римського Іоанна Павла II. У листі містяться поздоровлення з Всесвітнім днем миру, який відзначається 1 січня 1993 року, висловлюються найкращі побажання народів України і її Президентові.

(Голос України. — 1992. — № 242. — 19 грудня)

[215]

**Перебування в Арабській Республіці Єгипет
з офіційним візитом Президента України Л.Кравчука**

21 грудня 1992 р.

Учора Президент України Л.Кравчук відбув з офіційним візитом до Арабської Республіки Єгипет. Під час візиту, який триватиме три дні, він проведе переговори з Президентом АРЕ М.Хосні Мубараком, на яких, як передбачається, буде обговорено широке коло проблем обстановки у світі і країнах Близького Сходу та Африки. Значне місце займуть питання розвитку двосторонніх відносин, і, насамперед, в економічній галузі. Глава Української держави також зустрінеться з відомими представниками єгипетських ділових кіл. За підсумками візиту буде підписано пакет документів, включаючи Угоду про основи взаємовідносин і співробітництва між Україною і Арабською Республікою Єгипет, яка вперше створить правову основу для подальшого зміцнення двосторонніх зв'язків.

< . . . >

Того ж дня Л.Кравчук прибув до єгипетської столиці. У Каїрському міжнародному аеропорту його зустрів Президент АРЕ Х.Мубарак.

*(Єгипет стане ближче //
Голос України. — 1992. — № 243. — 22 грудня)*

[216]

**Перебування у США урядової делегації України
на чолі з головою Національного комітету
з питань роззброєння, заступником міністра
закордонних справ України Б.Тарасюком**

5—8 січня 1993 р.

5—8 січня у Сполучених Штатах Америки перебувала урядова делегація України на чолі з головою Національного комітету з питань роззброєння, заступником міністра закордонних справ України Б.Тарасюком.

Досить складно згадати інший подібний візит української делегації, навколо якого в засобах масової інформації точилося б стільки дискусій, а разом з тим — пліток та домислів. Переговори, що вела урядова делегація у США, прирікалися на поразку ще до їх початку, як це зробила газета "Известия". Неправильно інтерпретувалося ставлення адміністрації США

до позиції України щодо ратифікації договорів про скорочення стратегічного наступального озброєння (СНО) й нерозповсюдження ядерної зброї, як публікувалося, наприклад, в газеті "Вашінгтон пост" і що спричинило до спеціального роз'яснення прес-секретарем держдепартаменту США цього питання журналістам, й таке інше.

Однак все виявилось значно прозаїчнішим, ніж бачилося деяким журналістам. Як заявив на брифінгу в прес-центрі МЗС України Б.Тарасюк, ця поїздка мала плановий характер (на відміну від того, що у Москві вона характеризувалася як термінова) і мала відбутися ще у вересні, але з ряду причин відкладалася. Мета візиту делегації — проведення консультацій на високому рівні з політичних і військово-політичних питань, що становлять інтерес для двох країн; аналіз здобутків й недоліків українсько-американських відносин впродовж минулого року, а також вироблення рекомендацій щодо майбутнього.

Делегацію було прийнято в Білому домі Президентом США Дж.Бушем, пройшли ґрунтовні консультації в Державному департаменті, відбулися бесіди в Пентагоні, Раді безпеки, Конгресі США, зустрічі з представниками наукових кіл, зокрема з науковцями фонду імені Карнегі та інші. "У ході розмов, — сказав Б.Тарасюк, — обговорювалися питання, як щодо американо-українських відносин та їх перспектив, так і пов'язані з розглядом Верховною Радою України договору про обмеження і скорочення СНО, Лісабонського протоколу, а також договору про нерозповсюдження ядерної зброї. Ми знайшли розуміння з боку американської сторони щодо причин, які змушують Верховну Раду України детальніше обговорювати і вивчати питання ратифікації цих документів".

(Дипломатичний канал // Урядовий кур'єр. — 1993. — № 4—5. — 12 січня)

[217]

Перебування в Ізраїлі з офіційним візитом Президента України Л.Кравчука

11 січня 1993 р.

Учора почався офіційний візит до Держави Ізраїль Президента України Л.Кравчука. В аеропорту Бен-Гуріон високого гостя з України вітав міністр закордонних справ Ізраїлю Шимон Перес. Після офіційної церемонії зустрічі відбулася коротка бесіда Л.Кравчука з Президентом Ізраїлю Х.Герцогом.

Президент України поклав вінок на могилу Б.Герцля. У готелі "Цар Давид", де зупинився Л.Кравчук з дружиною, відбулися його зустрічі з прем'єр-міністром Ізраїлю І.Рабіном, міністром закордонних справ Ш.Пересом та лідером опозиції в кнесеті І.Шаїром. Того ж дня у резиденції Президента Ізраїлю на честь Президента України був даний обід. Члени української делегації мали ряд зустрічей з керівниками міністерств, фірм, наукових установ, громадськими діячами.

Програмою триденного візиту Л.Кравчука в Державу Ізраїль передбачено також його виступ у Кнесеті, підписання Меморандуму про відносини між обома державами, ряду українсько-ізраїльських угод, відвідання кібуцу біля Тель-Авіва, бесіда з представниками ділових кіл, зустріч з вихідцями з України, участь у відкритті посольства України в Ізраїлі. < . . . >

(Офіційний візит до Ізраїлю // Урядовий кур'єр. — 1993. — № 4—5. — 12 січня)

[218]

Перебування у м. Києві з робочим візитом Прем'єр-міністра Республіки Польща Х.Сухоцької

12—13 січня 1993 р.

Учора розпочався робочий візит до Києва Прем'єр-міністра Республіки Польща Х.Сухоцької. Висока гостя мала бесіди з Головою Верховної Ради І.Плющем та главою Кабінету Міністрів Л.Кучмою. Обговорювалися шляхи дальшого розвитку польсько-українського співробітництва, інші питання. Сторони підкреслили, що добросусідські відносини між двома нашими країнами є пріоритетними і для Польщі, і для України. Х.Сухоцька зустрічалася також з лідерами політичних партій України, бізнесменами та підприємцями, колективом Києво-Могилянської академії, провела прес-конференцію. Відбулося підписання польсько-українських угод.

(Голос України. — 1993. — № 5. — 13 січня)

[219]

Прийом Прем'єр-міністром України Л.Кучмою американського фінансиста і громадського діяча Дж.Сороса

13 січня 1993 р.

Прем'єр-міністр України Л.Кучма приймав відомого американського фінансиста і громадського діяча Джорджа Сороса, або як його ще називають, фінансиста, філософа, філантропа.

Як відомо, фонд Сороса був першим західним фондом, котрому дозволили оперувати в державах колишнього соціалістичного табору. В Україні фінансист з США уже вдруге, а перший раз пан Сорос відвідав її у червні минулого року. "З того часу тут багато чого змінилося, — сказав він, — і те, що сьогодні Україна у світі не має доброї репутації, не є заслуженим".

Учасники зустрічі обговорили також загальні проблеми економічної політики України на шляху до ринку, питання гуманітарної політики, ознайомилися з новими ініціативами пана Сороса щодо підтримки науки в країнах колишнього СРСР.

(Голос України. — 1993. — № 5. — 13 січня)

[220]

Зустріч державних делегацій РФ і України

14 січня 1993 р.

Сьогодні у Москві проходять переговори між Прем'єр-міністром України Леонідом Кучмою і Головою Ради Міністрів Росії Віктором Черномірдіним. < . . . >

До початку переговорів українські і російські експерти дійшли спільної думки щодо текстів чотирьох міждержавних угод: про неторгові платежі, про основні принципи і умови взаємовідносин України і Росії в галузі транспортування нафти в Україну і треті країни, про науково-технічне та економічне співробітництво в галузі атомної енергетики і про трудову діяльність та соціальний захист громадян України і Росії, які проживають за кордонами своїх країн.

Ряд документів (серед них — про поставки нафти й газу в 1993 році і про врегулювання заборгованості за взаємними розрахунками у минулому та порядок міждержавних розрахунків у цьому році) поки що остаточно з Російською Федерацією не узгоджено.

Завтра, у п'ятницю, в Москві має відбутися зустріч президентів України і Росії Л.Кравчука і Б.Єльцина.

< . . . >

(Москва: давно очікувані переговори // Урядовий кур'єр. — 1993. — № 6. — 14 січня)

Засідання Рад глав держав і урядів СНД у Мінську

22 січня 1993 р.

Співдружність Незалежних Держав, як відомо, починалася на білоруській землі. І ось трохи більше, ніж через рік після широковідомих рішень, під якими поставили свої підписи Леонід Кравчук, Борис Єльцин і Станіслав Шушкевич, керівники держав—учасниць СНД знову зібралися в Мінську.

Цій зустрічі передував тривалий диспут у пресі навколо питання про доцільність і перспективи Співдружності. Конкретним приводом і основою для нього став проект статуту СНД. У дискусію були втягнуті не тільки політики й журналісти, а й широкий загал. Точки зору висловлювалися найрізноманітніші. Однак поступово в Україні вималювалися два протилежні погляди на участь нашої держави в СНД: з одного боку, негайно вийти з цієї структури, з іншого — добиватися її зміцнення і обов'язково підписати статут. < . . . >

Проект статуту СНД був одним з цілого ряду питань учорашнього засідання в Мінську, в якому взяли участь Л.Кравчук і Л.Кучма. < . . . > На перший план зустрічі в білоруській столиці вийшли все-таки проблеми економічних взаємовідносин у рамках СНД. І це закономірно, бо наприкінці минулого і початку нинішнього року вони особливо загострилися. Жодна з держав Співдружності не уникнула різкого падіння темпів і скорочення обсягів виробництва, руйнування фінансової системи. І одна з головних причин цього — розладнаний механізм виробничих і фінансових зв'язків між державами.

Спочатку на зустрічі прем'єр-міністрів, а потім і на спільному засіданні Рад глав держав і глав урядів СНД ці проблеми обговорювалися особливо зацікавлено. Власне, те, що ця тема стала провідною, було закладено ще програмою мінської зустрічі. До неї, зокрема, включили питання про заснування міждержавного банку, про консультативну економічну робочу комісію при Раді глав держав і Раді глав урядів СНД, про регулювання міждержавного ринку цінних паперів.

Крім економічних, на засіданні розглянуто ряд питань соціального характеру. Серед них — про взаємне визнання прав на пільговий проїзд для інвалідів війни, учасників Великої Вітчизняної війни та осіб, які до них прирівняні, про захист жертв збройних конфліктів про спільну діяльність щодо гуманітарної допомоги, яка надходить з-за кордону.

Одне з питань, до якого знову повернулися глави урядів і поки що не знайшли на нього остаточної відповіді, стало створення міждержавної телерадіокомпанії.

Керівники держав заслухали інформацію і обмінялися думками про нинішнє становище в "гарячих точках" СНД.

Мінська зустріч завершилася підписанням пакета обговорених документів і прес-конференцією для журналістів.

(Повернення до Мінська // Урядовий кур'єр. — 1993. — № 11. — 23 січня)

[222]

Прийом Прем'єр-міністром України Л.Кучмою посла Італійської Республіки в Україні В.Сурдо

29 січня 1993 р.

На прохання посла Італійської Республіки в Україні пана В.Сурдо його 29 січня прийняв Прем'єр-міністр Л.Кучма.

Посол поздоровив Л.Кучму зі 100 днями перебування керівником уряду і запевнив, що уряд Італії цілком підтримує курс економічних реформ в Україні. У розмові, яка тривала 45 хвилин, пан В.Сурдо повідомив, що питання про надання Італією кредиту Україні в сумі 250 мільярдів лір остаточно вирішиться наступного тижня. Він висловив сподівання, що надалі кредити сприятимуть розвиткові народного господарства України, зокрема швидкій реконструкції Лисичанського нафтопереробного заводу, де вже працюють італійські фірми.

Пан В.Сурдо підкреслив: з прийняттям Декларації про державний суверенітет України італійсько-українські зв'язки помітно активізувалися. Особливо в сфері торговельно-економічного співробітництва. < . . . >

(Зустріч із послом // Голос України. — 1993. — № 19. — 2 лютого)

[223]

Перебування у Швейцарії (Давосі) Президента України Л.Кравчука на Всесвітньому економічному форумі

30 січня — 5 лютого 1993 р.

Як уже повідомлялося, Президент України Л.Кравчук взяв участь у роботі Всесвітнього економічного форуму в Давосі і виступив на двох сесійних засіданнях. У рамках форуму

відбулися також зустрічі Президента України з главами ряду держав та урядів, представниками ділових кіл Швейцарії та інших країн.

З Президентом Республіки Болгарія Ж.Желевим були обговорені питання інтенсифікації двостороннього економічного співробітництва. Досягнуто домовленості щодо укладення довгострокової торговельно-економічної угоди між двома державами. Значну увагу керівники України та Болгарії приділили проблемам розвитку взаємовідносин країн Чорноморського регіону.

Відбулися дві зустрічі з Прем'єр-міністром Республіки Польща Х.Сухоцькою, під час яких широко розглядався стан українсько-польських відносин. Х.Сухоцька підкреслила, що Польща вважає одним з пріоритетних напрямів своєї зовнішньої політики поглиблення дружніх зв'язків між двома країнами. Зазначалося, що такі дві великі європейські держави, як Україна і Польща, мають відігравати роль стабілізуючого фактора на континенті.

З Президентом Республіки Албанія С.Берішою Л.Кравчук зустрівся вперше. У ході бесіди було підкреслено, що Україна зацікавлена у розвитку співробітництва з Албанією в політичній, торговельно-економічній, науково-технічній, культурній та інших сферах. Президент Албанії з вдячністю прийняв запрошення відвідати Україну.

Пропозицію значно розширити економічне співробітництво з Україною висловив під час зустрічі з Президентом України прем'єр-міністр німецької землі Баден-Вюртенберг Е.Тойфель. З головою виконавчої ради Союзу швейцарських банків Н.Сенною досягнуто домовленості щодо співробітництва у банківській справі. < . . . >

(На форумі в Давосі // Урядовий кур'єр. — 1993. — № 19. — 6 лютого)

[224]

Офіційний візит до Великобританії Президента України Л.Кравчука

9 лютого 1993 р.

9 лютого до Великобританії з чотириденним офіційним візитом прибув Президент України Л.Кравчук. Того ж дня увечері він зустрівся з представниками місцевих українських організацій. Виступаючи перед присутніми в будинку муні-

ципальної ради в лондонському районі Челсі, високий гість висловив вдячність українській громаді у Великобританії, яка не пориває зв'язків із своєю історичною батьківщиною.

Потім Л.Кравчук розповів про проблеми будівництва незалежної України. Він нагадав, що будівництво Української держави почалось у 1991 році після прийняття Акта проголошення державної незалежності і проведення всеукраїнського референдуму. Створення нашої держави, як відзначив Президент, базується на її вагомому економічному, науково-технічному і кадровому потенціалі, багатих природних ресурсах, вигідному геополітичному і геостратегічному розташуванні.

Л.Кравчук високо оцінив роль діаспори в економічному і духовному відродженні України.

(Офіційний візит почався // Урядовий кур'єр. — 1993. — № 21–22. — 11 лютого)

[225]

**Прийом
Головою Верховної Ради України І.Плющем
Надзвичайного і Повноважного Посла Республіки
Корея в Україні А.Вона**

12 лютого 1993 р.

Учора Голова Верховної Ради України І.Плющ прийняв Надзвичайного і Повноважного Посла Республіки Корея в Україні Ань Хен Вона на його прохання.

Під час бесіди глава українського парламенту наголосив на необхідності розвитку двостороннього співробітництва в економічній, фінансовій та культурній сферах, встановлення парламентських та урядових зв'язків між Україною та Республікою Корея.

Ань Хен Вон у свою чергу сказав, що докладе зусиль для розвитку двосторонніх відносин. Посол навів приклади вже існуючого економічного партнерства і повідомив, що готується для підписання міждержавна торгова угода. Ань Хен Вон також висловив пропозицію створити асоціацію між-парламентського зв'язку. І.Плющ підтримав цю ідею.

(Прийом посла // Голос України. — 1993. — № 28. — 13 лютого)

[226]

**Приєм Президентом України Л.Кравчуком
віце-канцлера, міністра закордонних справ ФРН
К.Кінкеля**

15 лютого 1993 р.

Учора Президент України Л.Кравчук прийняв віце-канцлера, міністра закордонних справ ФРН Клауса Кінкеля, який прибув з офіційним візитом. Вітаючи високого гостя, Л.Кравчук сказав, що розвиток дружніх взаємовідносин України і Німеччини відповідає інтересам народів наших країн. Президент нашої держави виклав деякі положення зовнішньої політики України. Зокрема, він ще раз наголосив, що ми прагнемо бути без'ядерною державою і підтримуємо заходи світового співтовариства щодо обмеження ядерних озброєнь.

Сторони обговорили також інші питання, які становлять обопільний інтерес. Після переговорів відбулося підписання спільних україно-німецьких документів.

*(В інтересах двох народів //
Голос України. — 1993. — № 29. — 16 лютого)*

[227]

**Приєм Прем'єр-міністром України Л.Кучмою
Надзвичайного і Повноважного Посла Канади
в Україні Ф.Матіса**

17 лютого 1993 р.

17 лютого Прем'єр-міністр Л.Кучма прийняв Надзвичайного і Повноважного Посла Канади в Україні Ф.Матіса на його прохання. Відбулася зацікавлена розмова про стан і перспективи двостороннього співробітництва між нашими країнами, обговорювалися конкретні проекти та пропозиції. Сторони висловили переконання, що нині існують сприятливі можливості для поглиблення відносин між Україною та Канадою.

*(Зустріч у Кабінеті Міністрів //
Голос України. — 1993. — № 31. — 18 лютого)*

Перебування в країнах Середньої Азії урядової делегації України на чолі з Прем'єр-міністром України Л.Кучмою

19—25 лютого 1993 р.

“Мета нашого візиту — зробити існуючі відносини, в першу чергу економічні, між Україною і Узбекистаном ще кращими”, — заявив у ташкентському аеропорту Прем'єр-міністр України Л.Кучма, який прибув сюди 19 лютого на чолі урядової делегації. Ташкент став першим пунктом у цій поїздки, маршрут якої проляже також через столиці Казахстану, Киргизстану і Туркменистану.

Того ж дня Л.Кучму і офіційних осіб, які його супроводять, прийняв Президент Узбекистану Іслам Карімов. Торкаючись взаємовідносин з Україною, І.Карімов підкреслив, що Узбекистанові необхідне взаємовигідне співробітництво з нею. В його країні зацікавлені в продукції українських чорної металургії, верстатобудування та інших галузей. За українські цукор і зерно Узбекистан готовий постачати в потрібному обсязі бавовну. Іслам Карімов запропонував взяти участь у розробці родовищ узбецького газу.

Л.Кучма погодився з багатьма поглядами Президента Узбекистану. Він охарактеризував становище економіки України, висловився за необхідність довгострокового співробітництва з Узбекистаном.

Питання економічного співробітництва було докладно розглянуто під час розмови Л.Кучми з Прем'єр-міністром Узбекистану А.Мугаловим.

Українсько-узбецькі міждержавні переговори завершилися 20 лютого підписанням ряду двосторонніх документів.

< . . . >

21 лютого урядова делегація України відбула з Узбекистану до Алма-Ати.

Очікується підписання великого пакета двосторонніх документів. В їх числі — угоди про участь України в розвитку нафтогазового комплексу Республіки Казахстан у 1993—2005 роках, про принципи співробітництва в галузі забезпечення спільної космічної діяльності та інші.

*(Урядова делегація України в Середній Азії //
Голос України. — 1993. — № 34. — 23 лютого)*

[229]

**Перебування у Туреччині
делегатії Верховної Ради України на чолі
з Головою Верховної Ради України І.Плющем**

24 лютого 1993 р.

24 лютого до Стамбула відбула делегація Верховної Ради України на чолі з Головою Верховної Ради І.Плющем. Вона братиме участь у зустрічах голів парламентів країн Чорноморського економічного співробітництва, організаційному засіданні його Парламентської Асамблеї.

Міжнародні проблеми та питання двосторонніх відносин обговорюватимуться і під час бесід І.Плюща з головою Великих національних зборів Туреччини Х.Джиндоруком, керівниками парламентських делегацій інших країн.

Відбудеться також робочий візит делегації Верховної Ради до Греції.

У червні минулого року на рівні президентів та глав урядів країн Чорноморського басейну, сказав І.Плющ у короткому інтерв'ю, відбулася зустріч, під час якої було підписано документ про співробітництво в економічній, політичній та інших сферах. Треба цій угоді надати правового характеру. Тому з ініціативи турецького парламенту, його голови пана Х.Джиндорука запропоновано створити Парламентську Асамблею, яка б сприяла забезпеченню законодавчою і нормативною базою вирішення тих питань, про які було досягнуто домовленості у минулому році.

Що стосується нашого візиту до Греції, то він буде короткочасним, на запрошення голови парламенту Греції. Хочемо домовитися про налагодження міжпарламентських зв'язків, а також посприяти бізнесменам, діловим людям Греції у створенні умов для інвестування свого капіталу в економіку України.

(Зустріч голів парламентів // Урядовий кур'єр. — 1993. — № 31. — 27 лютого)

[230]

**Перебування в Угорщині з офіційним візитом
Президента України Л.Кравчука**

26 лютого 1993 р.

Київ, 26 лютого. Президент України Леонід Кравчук відбув з дводенним офіційним візитом до Угорської Республіки. Відбудуться його переговори з Президентом Арпадом Гьонцем, Прем'єр-міністром Йожефом Анталлом, Головою Державни

Зборів Дьордем Сабадом. Як повідомили в прес-службі Президента України, в ході візиту передбачається підписання українсько-угорських документів.

Глава Української держави зустрінеться з представниками ділових кіл Угорщини, відвідає науково-дослідний інститут сільського господарства Академії наук Угорської Республіки.

(Голос України. — 1993. — № 38. — 27 лютого)

[231]

**Прийом Президентом України Л.Кравчуком
Надзвичайного і Повноважного Посла
Республіки Франція М.Песіка**

15 березня 1993 р.

15 березня Президент України Л.Кравчук прийняв Надзвичайного і Повноважного Посла Республіки Франція Мішеля-Іва Песіка на його прохання. У ході відвертої розмови було обговорено комплекс питань, що стосуються розвитку українсько-французьких відносин, а також ряд проблем міжнародного життя.

(Голос України. — 1993. — № 49. — 17 березня)

[232]

**Прийом Президентом України Л.Кравчуком
заступника міністра закордонних справ
Ісламської Республіки Іран М.Ваезі**

16 березня 1993 р.

З офіційним візитом перебувала в Україні урядова делегація Ісламської Республіки Іран на чолі із заступником міністра закордонних справ М.Ваезі. Відбулася його розмова з Президентом України Л.Кравчуком. Ішлося про взаємовигідне співробітництво двох країн. Президент підтримав ініціативу іранської делегації конкретизувати план подальших спільних дій у поглибленні взаємовідносин між Україною та Іраном. < . . . >

Значне місце в переговорах з іранською делегацією зайняли питання щодо поставок нафтопродуктів з Ірану в Україну та вирішення питання взаєморозрахунків. Іранська сторона виділила на ці цілі кредит у розмірі 30 мільйонів американських доларів. Як сказав М.Ваезі, перша партія іранської нафти в 1 млн 800 тис. барелей може надійти в Україну ще до кінця цього місяця. Жодних перепон на цьому шляху немає.

(Урядовий кур'єр. — 1993. — № 40—41. — 18 березня)

[233]

**Перебування у м. Києві з робочим візитом
парламентської делегації РФ
на чолі з Головою Р.Хасбулатовим**

18–19 березня 1993 р.

18–19 березня у Києві з робочим візитом перебувала парламентська делегація Російської Федерації на чолі з Головою Р.Хасбулатовим. Відбулися переговори між парламентаріями України та Росії. Р.Хасбулатова прийняв Президент України Л.Кравчук і Прем'єр-міністр Л.Кучма. < . . . >

В українсько-російському комюніке за результатами міжпарламентських переговорів сторони визнали за необхідне одразу підкреслити свою прихильність до парламентаризму як форми демократичного розвитку держав, тобто за такий державний устрій, де забезпечене привілейоване, пріоритетне становище законодавчого органу. < . . . >

Президент України Л.Кравчук у ході зустрічі з Р.Хасбулатовим визнав за необхідне зазначити, що, на жаль, Україна останнім часом відчуває тиск з боку Росії у життєво важливих для нашої держави сферах. Для розвитку добросусідських відносин необхідно припинити розмови і дії органів державної влади, що спрямовані на порушення територіальної цілісності. Ми готові до якнайтіснішого економічного співробітництва, але не можна ставити питання про політичну інтеграцію, створення конфедерації, яка нагадувала б колишній Союз РСР. Це не вписується у схвалений народом України вибір мати незалежну державу, нашу концепцію державотворення. Л.Кравчук підкреслив також, що він, виходячи з настроїв людей, історичних традицій державотворення в Україні та сучасних реалій, є прихильником президентсько-парламентської форми правління, за якою має діяти міцна президентська влада та авторитетний парламент із законодавчими і контрольними функціями. < . . . >

(При єдиній дії... // Урядовий кур'єр. – 1993. – № 43. – 23 березня)

[234]

**Перебування у Молдові з офіційним візитом
урядової делегації України на чолі
з Прем'єр-міністром Л.Кучмою**

19–20 березня 1993 р.

Підписанням великого пакета двосторонніх документів завершився офіційний візит до Республіки Молдова урядової

делегатії України на чолі з Прем'єр-міністром Л.Кучмою. Серед них — угоди про торговельно-економічне співробітництво на 1993 рік, про співробітництво в галузі електроенергетики, транспорту, зв'язку, про освіту, науку і культуру та інші. На пропозицію української сторони було підготовлено та підписано угоду про умови і порядок обміну жилих приміщень між громадянами обох держав. < . . . >

У ході візиту відбулися розмови Л.Кучми і супроводжуваних його в поїзді офіційних осіб з Президентом Республіки Молдова М.Снегуром, Головою парламенту П.Лучинським, Прем'єр-міністром А. Сангелі.

(Не тільки сусіди, а й союзники //
Голос України. — 1993. — № 54. — 24 березня)

[235]

Перебування в Україні з робочим візитом Прем'єр-міністра Республіки Казахстан С.Терещенка

20—21 березня 1993 р.

На запрошення українського уряду 20—21 березня Україну з короткочасним робочим візитом відвідав Прем'єр-міністр Республіки Казахстан С.Терещенко. У Сімферополі пройшли його переговори з Прем'єр-міністром України Л.Кучмою, під час яких відбулось детальне обговорення багатьох проблем, що стосуються подальшого розвитку та зміцнення українсько-казахстанських зв'язків. “Для нас Україна є дуже важливим партнером”, — підкреслив С.Терещенко. На його думку, “економіки двох держав можуть серйозно доповнювати одна одну”. < . . . >

(Нові грані співробітництва //
Голос України. — 1993. — № 53. — 23 березня)

[236]

Перебування у США з офіційним візитом міністра закордонних справ України А.Зленка

23—26 березня 1993 р.

Міністр закордонних справ України А.Зленко завершив перебування в американській столиці.

25 березня він зустрівся з Президентом США Б.Клінтоном у Білому домі та обговорив ряд питань, зокрема, проблеми, які

постаять перед Україною в світлі ратифікації та наступного виконання договорів про скорочення наступальних стратегічних озброєнь і нерозповсюдження ядерної зброї.

Відбулася зустріч міністра закордонних справ України з міністром оборони США Л.Еспіном.

А.Зленко мав також бесіду із заступником міністра фінансів США Л.Саммерсом.

(Зустрічі у Вашингтоні //

Урядовий кур'єр. — 1993. — № 47. — 30 березня)

[237]

Візит до арабських держав Перської затоки української урядової делегації на чолі з Прем'єр-міністром Л.Кучмою

10 квітня 1993 р.

Сьогодні розпочинається візит української урядової делегації на чолі з Прем'єр-міністром Л.Кучмою до арабських держав Перської затоки — Султанату Оман, Держави Катар, Саудівської Аравії, Об'єднаних Арабських Еміратів та Держави Кувейт.

Українська делегація буде прийнята вищим керівництвом країн Перської затоки. Передбачено підписання протоколів про встановлення дипломатичних відносин між Україною та Саудівською Аравією, Кувейтом і Катаром, відбудуться переговори з широкого кола питань торговельно-економічного співробітництва, в тому числі і щодо поставки в Україну енергоносіїв. < . . . >

(Візит до країн Перської затоки //

Урядовий кур'єр. — 1993. — № 54. — 10 квітня)

[238]

Перебування в Україні з офіційним візитом Глави держави Республіка Грузія Е.Шеварднадзе

12–13 квітня 1993 р.

12–13 квітня 1993 року на запрошення Президента України Л.Кравчука в м. Києві з офіційним візитом перебував Голова Парламенту Республіки Грузія — Глава держави Е.Шеварднадзе.

У ході візиту обговорювалось широке коло політичних, економічних і соціальних питань, які становлять взаємний інтерес.

Глави держав особливу увагу приділили питанням нинішнього стану двосторонніх відносин і перспективам їх розвитку. Із задоволенням було відзначено обопільне прагнення до подальшого розвитку українсько-грузинських відносин і співробітництва на основі норм міжнародного права, принципів суверенної рівності, незастосування сили чи погрози силою, територіальної цілісності та непорушності кордонів, невтручання у внутрішні справи, мирного врегулювання спорів, виконання міжнародних зобов'язань.

Глави держав дали високу оцінку підписаному Договору про дружбу, співробітництво та взаємодопомогу між Україною і Республікою Грузія, а також іншим міжурядовим і міжвідомчим угодам про співробітництво в різних галузях. Вони підкреслили, що ці документи заклали міцну договірно-правову базу українсько-грузинських відносин і висловились за подальший розвиток та зміцнення двостороннього співробітництва.

Глави держав висловили особливу стурбованість у зв'язку з подіями, які відбуваються в Республіці Грузія, зокрема в Абхазії. Е.Шеварднадзе проінформував Президента України про ті зусилля, яких докладає керівництво Республіки Грузія для мирного врегулювання конфлікту. Л.Кравчук висловив готовність сприяти якнайшвидшому врегулюванню конфлікту, використовуючи існуючі механізми ООН і НБСЄ.

< . . . >

(Комюніке про підсумки візиту в Україну Голови Парламенту Республіки Грузія – Глави держави Е.А.Шеварднадзе // Голос України. – 1993. – № 69(569). – 17 квітня)

[239]

**Прийом Президентом України Л.Кравчуком
угорської делегації на чолі з міністром
міжнародних економічних зв'язків Б.Кадаром**

19 квітня 1993 р.

Учора Президент України Л.Кравчук прийняв угорську делегацію на чолі з міністром міжнародних економічних зв'язків Бела Кадаром, яка з діловим візитом перебуває у Києві. Відбулася зацікавлена розмова з питань співробітництва у різних галузях між Україною та Угорщиною.

Пройшли українсько-угорські переговори змішаної міжурядової економічної комісії та були підписані спільні документи з розвитку торговельно-економічного і науково-технічного співробітництва між двома країнами.

< . . . >

(Діалог з Угорщиною // Урядовий кур'єр. — 1993. — № 56. — 20 квітня)

[240]

Перебування в Італійській Республіці з офіційним візитом міністра закордонних справ України А.Зленка

19—20 квітня 1993 р.

19—20 квітня відбувся короткий, але дуже насичений за програмою перебування і плідний за підсумками офіційний візит міністра закордонних справ України А.Зленка до Італійської Республіки.

Цей візит є першим контактом керівника зовнішньополітичного відомства незалежної Української держави з керівництвом такого важливого для України європейського партнера, як Італія. Наша держава і для Італії стає все більш цікавим політичним, економічним та торговельним партнером. Розуміння цього і визначило відвертий характер обміну думками, який відбувся між Президентом Італії О.Л.Скальфаро та міністром закордонних справ України А.Зленком в офіційній резиденції — Квірінальському палаці.

А.Зленко був прийнятий Папою Іоаном Павлом II. Зустріч відбулася у Ватикані — історичній резиденції керівників католицької церкви. Там мала місце тривала бесіда віч-на-віч, в якій були порушені питання сучасного міжнародного становища, пошуку шляхів гармонізації відносин між державами, поважання прав людини і національних меншин на основі загальноновизнаних принципів міжнародного права.

Відбулися також зустрічі А.Зленка з головами обох палат парламенту Італії, з популярними в Італії політичними діячами Джорджо Наполітано та Джованні Спадоліні. < . . . >

Відвертістю та взаєморозумінням характеризувалися зустріч та переговори міністра закордонних справ України А.Зленка з його італійським колегою Е.Коломбо. Переговори завершилися парафуванням першого в історії відносин неза-

лежної України з Італійською Республікою Договору про дружбу та співробітництво.

< . . . >

(Візит А.Зленка до Італії // Урядовий кур'єр. — 1993. — № 57–58. — 22 квітня)

[241]

Перебування у ФРН офіційної делегації України на чолі з Прем'єр-міністром Л.Кучмою

4 травня 1993 р.

Сьогодні Федеральний президент Німеччини Ріхард фон Вайцеккер прийняв в своїй боннській резиденції Прем'єр-міністра України Л.Кучму, який перебуває в ФРН з офіційним візитом з нагоди днів України в Баварії.

Відбулася дружня, зацікавлена, тривала бесіда, в ході якої сторони обмінялися думками стосовно ряду міжнародних проблем та українсько-німецьких політичних, економічних й гуманітарних зв'язків.

Прем'єр-міністр України Л.Кучма передав Президентові Р. фон Вайцеккеру вітання Президента України Л.Кравчука та запрошення відвідати Україну з офіційним візитом.

Було зазначено, що в Києві з інтересом чекають на запланований на червень 1993 року перший офіційний візит Федерального канцлера Гельмута Коля в Україну, що має дати новий поштовх розвитку розгалужених двосторонніх відносин, зміцненню співробітництва між Україною та Німеччиною.

Перед зустріччю в присутності Р. фон Вайцеккера і Л.Кучми відбулася церемонія передачі Федеративній Республіці Німеччина унікальних мистецьких творів та документів, пов'язаних з життям і діяльністю Йоганна Вольфганга Гете, що потрапили після 1945 року в Україну. Серед документів, що повернулися до Німеччини, є і власноручний малюнок великого поета.

Відповідний протокол про передачу культурних цінностей підписали з української сторони міністр культури України, академік Іван Дзюба, з німецької — міністр культури Баварії Г.Цегетмайєр. < . . . >

(Прем'єр України в Бонні // Урядовий кур'єр. — 1993. — № 64–65. — 6 травня)

[242]

Позачергова зустріч глав держав СНД у Москві

14 травня 1993 р.

Учора в Москві відбулася позачергова зустріч глав держав СНД. Головне місце зайняли економічні й військові проблеми Співдружності. Напередодні наради пройшло засідання Ради міністрів оборони СНД, де Росія залишилася наодинці, наполягаючи на своєму праві самій контролювати стратегічні ядерні сили. Російські військові обґрунтовують свої вимоги тим, що саме їхня держава визнана єдиною правонаступницею ядерного Радянського Союзу.

При розгляді перспективи економічного союзу в самій Співдружності незалежних держав, на думку російських експертів, усе залежатиме від готовності її членів поступитися частиною свого державного суверенітету на користь такого союзу. Ця позиція Росії також викликає силу заперечень з боку деяких членів СНД, зокрема України.

У нараді взяли участь Президент України Л.Кравчук, Прем'єр-міністр Л.Кучма і заступник Голови Верховної Ради В.Гриньов.

(Зустріч лідерів СНД // Урядовий кур'єр. — 1993. — № 70. — 15 травня)

[243]

Перебування у м. Києві з офіційним візитом Президента Республіки Польща Л.Валенса

24 травня 1993 р.

Учора до Києва з робочим візитом прибув Президент Республіки Польща Л.Валенса. У Маріїнському палаці його зустрів Президент України Л.Кравчук. Відбулася відверта розмова двох президентів, де йшлося про ситуацію, що склалася в Україні та Польщі, про перспективи розширення двосторонніх відносин. Відбулася також зустріч Президента Польщі з Головою Верховної Ради України І.Плющем та бесіда з українськими парламентарями.

Цього ж дня було підписано українсько-польські угоди.

Сьогодні Л.Валенса зустрінеється з Прем'єр-міністром України Л.Кучмою, з членами Кабінету Міністрів, Українсько-польської торговельної палати та представниками політичних і ділових кіл України. < . . . >

(Україна вітає Президента Польщі // Урядовий кур'єр. — 1993. — № 75. — 25 травня)

[244]

Прийом
Прем'єр-міністром України Л.Кучмою
заступника Генерального секретаря ООН
Ж.Елліассона

24 травня 1993 р.

У Києві з робочим візитом перебував заступник Генерального секретаря ООН Ж.Елліассон. Відбулася його зустріч з Прем'єр-міністром України Л.Кучмою. Йшла мова про стан міжнародного співробітництва щодо мінімізації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС.

Ж.Елліассон висловився за перспективи розширення співробітництва між Україною і цією авторитетною міжнародною організацією, назвав конкретні галузі співпраці, де одне з головних місць займе допомога з боку ООН у ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС.

Заступник Генерального секретаря ООН побував на Чорнобильській атомній електростанції, відвідав місця відчуження, зустрічався з переселенцями з 30-кілометрової зони.

(Співробітництво в рамках ООН // Урядовий кур'єр. — 1993. — № 75. — 25 травня)

[245]

Прийом
Президентом України Л.Кравчуком
американського політолога, директора Інституту
стратегічних студій у Вашингтоні З.Бжезінського

1 червня 1993 р.

Відомого американського політолога, директора Інституту стратегічних студій у Вашингтоні З.Бжезінського, який перебуває в Україні з візитом, прийняв учора Президент України Л.Кравчук. Відбулася розмова, під час якої співбесідники торкнулися як перспектив українсько-американських відносин, так і проблем входження України у світове співтовариство.

Напередодні приїзду до Києва в інтерв'ю для "Голосу України" З.Бжезінський заявив, що Україна перебуває у початковій фазі консолідації своєї національної самостійності, а це вимагає конструктивних кроків у її внутрішній і зовнішній політиці. У першому випадку пріоритетні завдання полягають у створенні власної фінансової системи, а також армії. У сфері зовнішньої політики вирішальним є перехід України

від “східноєвропейської” до “центральноевропейської” держави. Це не механічна зміна в географії, а проблема фундаментальної політичної, культурної та економічної переорієнтації. З.Бжезінський зазначив, що в особистій розмові з ним Президент США Б.Клінтон підкреслив, що не зробить помилки, недооцінивши важливості України. < . . . >

(Геополітичні орієнтири З.Бжезінського для України // Урядовий кур'єр. — 1993. — № 79. — 1 червня)

[246]

Перебування у м. Києві парламентської делегації Чеської Республіки

2 червня 1993 р.

Київ з робочим візитом відвідала парламентська делегація Чеської Республіки на чолі з Головою Чеської Національної Ради Міланом Угде.

Відбулася розмова чеських парламентаріїв з Головою Верховної Ради України І.Плющем та виступ керівника делегації Чехії на пленарному засіданні парламенту нашої держави. Під час зустрічі сторони обмінялися думками про економічну та політичну ситуацію в обох країнах.

(Офіційне повідомлення // Урядовий кур'єр. — 1993. — № 80—81. — 3 червня)

[247]

Перебування у м. Києві міністра оборони США Л.Еспіна та спеціального радника державного секретаря США по зв'язках з новими незалежними державами С.Телботта

6—7 червня 1993 р.

6—7 червня у Києві перебували міністр оборони США Лес Еспін та спеціальний радник державного секретаря США по зв'язках з новими незалежними державами Струоб Телботт. Візит високопоставлених службових осіб адміністрації США в Україну викликаний пошуками нових ініціатив до співробітництва між нашими країнами у військово-політичній галузі.

Американська сторона виявляє активність і зацікавленість у якнайшвидшому вирішенні питання про ядерну стратегічну зброю в державах СНД, водночас і Україна прагне забезпечити свої пріоритети у сфері національної безпеки.

Ці теми були предметом обговорення американської делегації з керівниками міністерств оборони та закордонних справ України.

Леса Еспіна прийняв Президент України Л.Кравчук.

(Україна США: військово-політичні контакти // Урядовий кур'єр. — 1993. — № 84. — 8 червня)

[248]

Перебування у м. Києві з офіційним візитом Канцлера Федеративної Республіки Німеччини Г.Коля

10 червня 1993 р.

9 червня відбулася зустріч між Президентом України Л.Кравчуком та Федеральним канцлером Німеччини Г.Колем, який з офіційним візитом перебуває в Україні. Продовжується діалог двох державних лідерів. Було підписано важливий документ — “Декларацію про основи відносин між Україною та Німеччиною”, який намічає подальші напрямки співпраці держав. < . . . >

Разом із Г.Колем до Києва приїхали і ряд федеральних міністрів: охорони навколишнього середовища, природи та реакторної безпеки — К.Тепфер, наукових досліджень та технології — П.Крюгер, економіки — Г.Рексрод, транспорту — М.Віссман. Вони зустрічаються зі своїми українськими колегами. < . . . >

(Високий гість з Рейну // Урядовий кур'єр. — 1993. — № 89–90. — 17 червня)

[249]

Перебування в Україні з офіційним візитом віце-прем'єр-міністра фінансів Королівства Нідерландів В.Кока

13–16 червня 1993 р.

З 13 по 16 червня в Україні з офіційним візитом перебував віце-прем'єр-міністр фінансів Королівства Нідерландів пан Вім Кок.

Головною метою візиту стало подальше зміцнення двосторонніх відносин між Нідерландами та Україною. Особливу увагу було приділено питанню співробітництва між Україною та міжнародними фінансовими організаціями, оскільки Нідер-

ланди представляють інтереси України в Міжнародному Валютному Фонді та Світовому банку у Вашингтоні. Також обговорювалася програма надання Україні з боку Нідерландів технічної допомоги, спрямованої на підтримку процесу економічних реформ в нашій державі. Під час перебування у Києві пан Кок офіційно передав першу партію обладнання для забезпечення безпеки на вугільних шахтах у межах двостороннього проекту з підвищення безпеки праці на шахтах Донецької області. < . . . >

(Офіційне повідомлення // Урядовий кур'єр. — 1993. — № 89—90. — 17 червня)

[250]

Прийом Президентом України Л.Кравчуком голови Верховних Народних зборів КНДР Я.Соба

14 червня 1993 р.

Учора Президент України Л.Кравчук прийняв голову Верховних Народних зборів КНДР Ян Хен Соба. Обговорювалися питання налагодження співпраці між Україною та Кореїською Народно-Демократичною Республікою у різних галузях господарства. Як зазначалося під час розмови, для цього є всі підстави.

(Розмова з Президентом // Урядовий кур'єр. — 1993. — № 88. — 15 червня)

[251]

Перебування в Україні з офіційним візитом Генерального секретаря ООН Б.Галі

18 червня 1993 р.

В Україні з офіційним візитом перебуває Генеральний секретар Організації Об'єднаних Націй Бутрос Бутрос Галі. Ця найавторитетніша міжнародна організація об'єднує 182 країни світу. Сьогодні на ООН дивляться як на інструмент, здатний підтримувати міжнародний мир та безпеку, зміцнювати справедливість і права людини, забезпечувати, кажучи словами Статуту ООН, "соціальний прогрес і покращення умов життя при більшій свободі".

Ніколи раніше в своїй історії Організація Об'єднаних Націй не була настільки націлена на практичні дії і не народжувала таких широких надій, як сьогодні. Більше того, саме зараз

визначається напрямок діяльності ООН на період життя наступної генерації — людей ХХІ століття. Тому дуже важливо, щоб і Україна, яка є членом близько 20 організацій системи ООН, а також понад 60 їхніх постійних чи тимчасових органів, брала активну участь у фундаментальному оновленні ООН.

Цій темі були присвячені розмови Генерального секретаря Організації Об'єднаних Націй з Президентом України Л.Кравчуком, Головою Верховної Ради України І.Плющем, віце-прем'єр-міністром М.Жулинським та його виступ перед депутатами українського парламенту.

(Представник 182-х держав // Урядовий кур'єр. — 1993. — № 91. — 19 червня)

[252]

Перебування у м. Києві Голови Агентства з міжнародного розвитку США Б.Етвуда

23 червня 1993 р.

В Україні з робочим візитом перебував Голова Агентства з міжнародного розвитку Сполучених Штатів Америки Брайян Етвуд у супроводі координатора допомоги новим незалежним державам Малколма Батлера.

Відбулися зустрічі американських гостей з Президентом України Л.Кравчуком, Прем'єр-міністром Л.Кучмою. Під час розмови були обговорені нові програми допомоги з боку США молодій Українській державі. Б.Етвуд ознайомив з уже діючими проектами такої допомоги. Були також проаналізовані перспективи подальшого розширення партнерства між Україною та Сполученими Штатами Америки.

(Нові програми допомоги // Урядовий кур'єр. — 1993. — № 93—94. — 24 червня)

[253]

Перебування у м. Києві з офіційним візитом Президента Словаччини М.Ковача

29—30 червня 1993 р.

Україну з офіційним візитом відвідав Президент Словацької Республіки М.Ковач. Після урочистої зустрічі у Маріїнському палаці відбулася його розмова віч-на-віч з Президентом України Л.Кравчуком.

М.Ковач мав зустріч з Головою Верховної Ради І.Плюшем. Президент Словаччини висловив щире подяку за те, що Україна була першою державою, яка офіційно визнала суверенітет Словацької Республіки. Ми почали розбудову нашої держави, зазначив він, за політичної та моральної підтримки з боку України. Для нас це важливий факт. Президент розповів про політичні процеси та економічне становище в молодій державі. Ні уряд, ні Президент, наголосив він, не завинили перед жодною національною меншиною, зокрема українцями, а навпаки — сприяють їхньому розвитку, не допускають дискримінації.

І.Плющ зупинився на окремих політичних процесах в Україні, зокрема щодо майбутнього референдуму.

Позавчора в Маріїнському палаці Президент України Л.Кравчук та Президент Словацької Республіки М.Ковач підписали Договір про добросусідство, дружні відносини і співробітництво між Україною та Словацькою Республікою.

(Візит Президента Словаччини // Урядовий кур'єр. — 1993. — № 97—98. — 1 липня)

[254]

Перебування в Естонії та Литві Прем'єр-міністра України Л.Кучми

7 липня 1993 р.

Урядова делегація на чолі з Прем'єр-міністром України Л.Кучмою здійснила дводенну поїздку до Таллінна і Вільнюса.

У столиці Естонської Республіки сторони підписали чотири угоди — про повітряне сполучення, про міжнародні автомобільні перевезення, про співробітництво у боротьбі з порушеннями митного законодавства, про створення міждержавної комісії з торгово-економічного та науково-технічного співробітництва. Глави урядів України та Естонії також обмінялися ратифікаційними грамотами Договору про дружбу і співробітництво між двома державами, підписаного більше року тому. < . . . >

Учора, перебуваючи вже у Вільнюсі, Л.Кучма провів переговори з Президентом Литви А.Бразаускасом і Прем'єр-міністром А.Шлежявічусом. У литовській столиці також було підписано пакет двосторонніх документів, зокрема угоди про співробітництво у галузях повітряного та автомобільного транспорту, зв'язку та інші.

(Поодиноці кризи не подолаєш // Голос України. — 1993. — № 127. — 8 липня)

[255]

**Перебування в Україні
офіційної алжирської делегації
на чолі з міністром торгівлі АНДР М.Мокрауї**

7 липня 1993 р.

На запрошення українського уряду в Україні перебувала офіційна алжирська делегація на чолі з міністром торгівлі Алжирської Народно-Демократичної Республіки паном Мустафою Мокрауї.

У ході візиту М.Мокрауї мав бесіди з віце-прем'єр-міністром України В.Ландиком, керівниками ряду міністерств і відомств, членами правління Укрексімбанку. Були розглянуті й підписані угоди про створення змішаної алжирсько-української міжурядової Комісії з питань торговельно-економічного та науково-технічного співробітництва, про сприяння та взаємний захист інвестицій, протокол про взаємні поставки товарів, а також міжбанківська угода.

Делегації двох країн обмінялися інформацією щодо можливостей співробітництва в таких галузях, як промисловість, гірнична справа й геологія, гідротехніка, будівництво, сільське господарство та океанічне рибальство.

< . . . >

На закінчення візиту алжирської урядової делегації у Міністерстві зовнішніх економічних зв'язків України відбулося підписання торговельної угоди. З української сторони її підписав міністр зовнішніх економічних зв'язків І.Герц, з алжирської — міністр торгівлі М.Мокрауї. < . . . >

(Ділові контакти з Алжиром //

Урядовий кур'єр. — 1993. — № 101–102. — 8 липня)

[256]

**Перебування в Україні з офіційним візитом
Президента Республіки Індія Ш.Шарма**

13 липня 1993 р.

Учора з офіційним триденним візитом до Києва на запрошення Президента України Л.Кравчука прибув Президент Республіки Індія Шанкер Даял Шарма. У другій половині дня відбулася офіційна церемонія зустрічі індійського гостя біля Маріїнського палацу. Опісля Л.Кравчук і Ш.Д.Шарма провели бесіду віч-на-віч, де йшлося про актуальні проблеми, що мають обопільний інтерес. Візит Президента Республіки Індія

в Україну триває. Заплановано його зустрічі з іншими керівниками Української держави.

(Візит розпочався //
Голос України. — 1993. — № 131. — 14 липня)

[257]

**Перебування у Монголії
урядової делегації України
на чолі з віце-прем'єр-міністром України
В.Євтуховим**

20—23 липня 1993 р.

Відповідно до домовленості сторін з 20 по 23 липня ц. р. у Монголії знаходилась урядова делегація України на чолі з віце-прем'єр-міністром України В.Євтуховим.

Делегація була прийнята Президентом Монголії П.Очирбатом і Прем'єр-міністром П.Жасраєм.

Відбулася зустріч віце-прем'єр-міністра України В.Євтухова з віце-прем'єр-міністром Монголії Ч.Пуредоржем, а також Головою монгольської частини українсько-монгольської змішаної комісії з торговельно-економічного співробітництва, міністром будівництва і містобудування Монголії Ц.Даміраном, на якій обговорювались питання розвитку співробітництва між Україною і Монголією.

Під час перебування делегації у Монголії відбувся обмін Ратифікаційними грамотами Договору про дружні відносини і співробітництво між Україною і Монголією, а також підписано ряд документів двостороннього співробітництва, у тому числі:

— Угода між урядом України і урядом Монголії про повітряне сполучення;

— Протоколи між урядом України і урядом Монголії про взаємні поставки товарів і надання послуг на 1993 р. і на 1994 р.;

— Угода між Державним експортно-імпортним банком України і Державним банком Монголії;

— Угода про співробітництво між Державним Комітетом України по геології і використанню надр і Міністерством геології і мінеральних ресурсів Монголії;

— Протокол про співробітництво у галузі науково-технічної і виробничої діяльності між Міністерством сільського госпо-

дарства і продовольства України і Міністерством продовольства і сільського господарства Монголії.

< . . . >

(Про підсумки візиту в Монголію урядової делегації України на чолі з віце-прем'єр-міністром України В.І.Свєтуховим // Урядовий кур'єр. — 1993. — № 112. — 27 липня)

[258]

**Прийом
Президентом України Л.Кравчуком
Папського нунція в Україні А.Франко**

21 липня 1993 р.

Президент України Л.Кравчук зустрівся з Папським нунцієм в Україні Антоніо Франко.

< . . . >

Під час зустрічі з Президентом Л.Кравчуком було обговорено питання взаємовідносин України та Держави Ватикан. Папський нунцій поінформував щодо першого офіційного візиту в Україну представника Ватикану — одного з кардиналів. Цей візит заплановано на жовтень цього року.

(Готується візит з Ватикану // Урядовий кур'єр. — 1993. — № 109—110. — 22 липня)

[259]

**Перебування в Україні з робочим візитом
Прем'єр-міністра Литовської Республіки
А.Шляжявічуса**

4 серпня 1993 р.

4 серпня в Україні з одноденним робочим візитом перебував Прем'єр-міністр Литовської Республіки А.Шляжявічус. У Бориспільському аеропорту представницьку урядову делегацію з прибалтійської держави зустрів Прем'єр-міністр України Л.Кучма.

Між главами урядів двох держав відбулася розмова за закритими дверима. У той же час почалися переговори між урядовими делегаціями України та Литви. Йшлося на них про ряд питань, які були поставлені на міждержавному рівні під час недавньої поїздки Л.Кучми до Литовської Республіки, але вимагали доопрацювання. Зокрема, щодо співробітництва в галузі торгівлі, науки і культури, боротьби з порушниками

митного законодавства, врегулювання механізму обміну житлових приміщень тощо. У результаті переговорів було підписано ряд угод. < . . . >

(Візит урядової делегації Литви // Урядовий кур'єр. — 1993. — № 117—118. — 5 серпня)

[260]

Прийом Президентом України Л.Кравчуком міністра оборони ФРН Ф.Рюе

16 серпня 1993 р.

16 серпня Президент України Л.Кравчук прийняв міністра оборони ФРН Фолькера Рюе, який перебуває в Україні з офіційним візитом. Під час розмови були обговорені перспективи співробітництва між Україною та ФРН у військовій галузі, а також інші питання, які становлять взаємний інтерес.

(Зустріч у Президента // Урядовий кур'єр. — 1993. — № 124. — 17 серпня)

[261]

Перебування в Україні з офіційним візитом міністра транспорту, громадських робіт та водопостачання Нідерландів Май-Вегген

6—9 вересня 1993 р.

З 6 по 9 вересня в Україні з офіційним візитом перебувала міністр транспорту, громадських робіт та водопостачання Нідерландів пані Май-Вегген. Делегацію супроводжували представники провідних голландських компаній, що діють у галузі транспорту та телекомунікацій.

Під час перебування в Україні пані Май-Вегген зустрічалася з віце-прем'єр-міністром України В.Ландиком, міністром транспорту О.Климпушем, міністром зв'язку О.Проживальським, міністром охорони навколишнього природного середовища Ю.Костенком. Пані міністра прийняв Президент України Л.Кравчук. Він дав високу оцінку діяльності голландських телекомунікаційних компаній у процесі розвитку сучасних комунікацій в Україні, а також перспективам двостороннього співробітництва.

Основними результатами візиту делегації Нідерландів є підписання угод про міжнародне автомобільне і повітряне сполучення < . . . >

Пані Май-Вегген відкрила у Києві офіс телекомунікаційної компанії ПТТ Телеком. У церемонії також взяли участь міністр зв'язку України О.Проживальський та посол Королівства Нідерландів в Україні Р.Серрі. < . . . >

(Україна — Нідерланди: контакти поглиблюються // Урядовий кур'єр. — 1993. — № 139–140. — 16 вересня)

[262]

**Перебування в Україні з офіційним візитом
віце-прем'єра Державної Ради, міністра
закордонних справ, члена ЦК КП КНР Цянь Цічєня**

9 вересня 1993 р.

В Україні з офіційним візитом перебував віце-прем'єр Державної Ради, міністр закордонних справ, член ЦК Комуністичної партії Китайської Народної Республіки Цянь Цічєнь. Відбулися його зустрічі з Президентом України Л.Кравчуком, Головою Верховної Ради України І.Плющем, першим віце-прем'єр-міністром України Ю.Звягільським.

Розмова з Президентом України Л.Кравчуком торкалася різних напрямів розвитку українсько-китайського співробітництва, правова база якого була закладена під час візиту Л.Кравчука до Китайської Народної Республіки. Як відзначалося у ході бесіди, обидві країни зацікавлені у подальшому поглибленні партнерських взаємовигідних відносин, що сприятиме активізації процесів економічної та політичної інтеграції України в далекосхідний регіон, а Китаю — у Східну Європу.

Під час зустрічі китайської делегації з Ю.Звягільським обговорювалися можливі напрями економічного співробітництва двох країн. < . . . >

Цянь Цічєнь коротко розповів про хід економічної реформи в Китаї, про успішність якої свідчить хоча б те, що середній щорічний приріст національного валового продукту там становить 9 відсотків.

Для розгляду пропозицій щодо економічного співробітництва вирішено створити відповідні групи експертів, які працюватимуть в обох країнах.

У Києві відбулася офіційна церемонія відкриття посольства КНР в Україні, в якій взяв участь Цянь Цічєнь.

(Високий гість з Китаю // Урядовий кур'єр. — 1993. — № 136–137. — 9 вересня)

[263]

**Перебування в Україні з офіційним візитом
міністра закордонних справ Соціалістичної
Республіки В'єтнам Н.Кама**

20 жовтня 1993 р.

В Україні з триденним офіційним візитом перебував міністр закордонних справ Соціалістичної Республіки В'єтнам пан Нгуєнь Мань Кам.

У Міністерстві закордонних справ України відбулася церемонія підписання спільних українсько-в'єтнамських документів. Угода між урядом України і урядом СРВ про безвізовий режим в'їзду для власників дипломатичних та службових паспортів була підписана міністром закордонних справ України А.Зленком та міністром закордонних справ СРВ Нгуєнь Мань Камом. Міністр транспорту України О.Климпуш підписав з міністром закордонних справ СРВ Угоду між урядом України і урядом СРВ про повітряне сполучення.

Нгуєнь Мань Кама прийняв Президент України Л.Кравчук. У ході розмови сторони висловили зацікавленість у розвитку українсько-в'єтнамських відносин, зокрема в торгово-економічній сфері, підготовці спеціалістів. Україна сприятиме у будівництві та оснащенні гідроенергетичних вузлів у В'єтнамі.

Міністр Нгуєнь Мань Кам взяв участь у церемонії відкриття посольства СРВ у Києві.

(Урядовий кур'єр. — 1993. — № 156. — 23 жовтня)

[264]

**Перебування в Україні з офіційним візитом
державного секретаря США У.Крістофера**

24 жовтня 1993 р.

24 жовтня 1993 р. в Україну з офіційним візитом прибув Державний секретар США Уоррен Крістофер. Учора У.Крістофера прийняв Президент України Л.Кравчук. < . . . >

У.Крістофер передав Л.Кравчуку вітання від Б.Клінтона. “Президент США, — сказав він, — уважно стежить за Вашою діяльністю і високо оцінює її. США підтверджують свою готовність до різнобічного співробітництва з Україною”.

Того ж дня У.Крістофер мав зустріч з Головою Верховної Ради України І.Плющем. У МЗС України відбулися переговори У.Крістофера з міністром закордонних справ А.Зленком.

(Урядовий кур'єр. — 1993. — № 157. — 26 жовтня)

[265]

**Офіційний візит до Австрії
міністра закордонних справ України А.Зленка**

9 листопада 1993 р.

Завершився дводенний офіційний візит до Австрії міністра закордонних справ України А.Зленка. 9 листопада відбулися його переговори з Президентом Австрійської Республіки Т.Клестилем, Головою національної ради Х.Фішером, віце-канцлером Е.Бусеком, під час яких обговорено питання подальшого розвитку україно-австрійських відносин і, зокрема, підготовки зустрічі на найвищому рівні.

*(Готується зустріч на найвищому рівні //
Голос України. — 1993. — № 214. — 11 листопада)*

[266]

**Прийом
Головою Верховної Ради України І.Плющем
Надзвичайного і Повноважного Посла
Великобританії в Україні С.Хіманса**

16 листопада 1993 р.

16 листопада Голова Верховної Ради України І.Плющ прийняв Надзвичайного і Повноважного Посла Великобританії в Україні С.Хіманса на його прохання.

Під час розмови йшлося про розвиток взаємовідносин України та Великобританії, ділових міжпарламентських зв'язків. Посол цікавився деякими питаннями, що стосуються ситуації в Україні, ходу економічних реформ, підготовки до виборів нового парламенту.

*(Зустріч з Послом Великобританії //
Голос України. — 1993. — № 218. — 17 листопада)*

[267]

**Участь делегації України
на чолі з віце-прем'єр-міністром В.Ландиком
у нараді Консультативно-координаційного
комітету СНД у Москві**

17 листопада 1993 р.

Конкретним питанням діяльності майбутнього економічного союзу співдружності була присвячена нарада Консульта-

тивно-координаційного комітету СНД, що відбулася у Москві. Це нове міждержавне утворення, засноване на останній зустрічі глав держав СНД. Як відомо, Україна і Туркменістан заявили про свою участь у такому союзі як асоційовані члени. Це і визначало позицію делегації України, очолюваної віцепрем'єр-міністром В.Ландиком, на проведеній нараді. Значна кількість з розглянутих на ній питань були прийняті або доопрацьовуються з урахуванням пропозицій української делегації. Зокрема, це проект угоди про координацію політики в галузі цін та податків, а також проект угоди в галузі інвестиційної діяльності.

(Голос України. — 1993. — № 219. — 18 листопада)

[268]

**Участь делегації України
на чолі з міністром закордонних справ А.Зленком
у роботі четвертої сесії Ради міністрів закордонних
справ НБСЕ**

30 листопада 1993 р.

30 листопада 1993 р. у Римі розпочала роботу 4-а сесія Ради міністрів закордонних справ Наради з безпеки і співробітництва в Європі (НБСЕ). Делегацію України очолює міністр закордонних справ А.Зленко.

У перший день роботи сесії виступив міністр закордонних справ України А.Зленко. У виступі він звернув увагу учасників сесії на важливість рішення парламенту України про ратифікацію Договору про СНО і наголосив на тому, що це перший крок на шляху поступової ліквідації ядерної зброї. А.Зленко підкреслив важливість ініціатив, у тому числі й українських, спрямованих на зміцнення довір'я і стабільності в Європі.

Міністр закордонних справ України проводить у Римі інтенсивні двосторонні консультації, спрямовані на розширення і зміцнення двосторонніх відносин в різних галузях співробітництва. Зокрема, відбулися переговори А.Зленка з керівниками зовнішньополітичних відомств Туреччини, Великобританії, Німеччини та Канади.

(Сесія Ради міністрів закордонних справ НБСЕ // Урядовий кур'єр. — 1993. — № 173. — 2 грудня)

Участь делегації України в роботі другої сесії ПАЧЕС

2 грудня 1993 р.

Президент України Л.Кравчук зустрівся 30 листопада з головою Великих Народних Зборів Туреччини паном Х.Джиндоруком, який брав участь у роботі Чорноморської Парламентської асамблеї. ПАЧЕС — важлива подія у політичному житті держав цього регіону, як наголосив глава Української держави, а Туреччина зіграла важливу роль в оформленні її політичної ініціативи. Під час зустрічі підкреслювалось, що дві великі сусідні держави, об'єднані простором Чорного моря, Україна і Туреччина, зроблять усе можливе, аби регіон і надалі залишався зоною миру і спокою. Для цього є всі підстави. Йшлося також про поглиблення двостороннього економічного співробітництва.

У Києві проходила друга сесія Парламентської асамблеї Чорноморського Економічного Співробітництва. В її роботі взяла участь представники дев'яти країн світу. Сесію відкрив Президент ПАЧЕС Х.Джиндорук.

На сесії виступив Голова Верховної Ради України І.Плющ, який наголосив на необхідності встановлення нових відносин миру і стабільності між народами Причорноморського регіону, Сходу і Заходу. Ініціатива президентів Туреччини й України щодо багатостороннього співробітництва в галузі економіки, торгівлі, екології знаходить свій вияв у роботі Парламентської асамблеї. Зокрема, експерти країн регіону опрацьовують проекти утворення зон прибережної торгівлі, де діятимуть спрощені митні правила, а також заснування Чорноморського банку розвитку і торгівлі. Україна виступає за проведення міжнародної зустрічі з проблем Європи, на якій були б зафіксовані принципи добросусідства і непорушності кордонів. І.Плющ висловив сподівання, що діяльність ПАЧЕС сприятиме здійсненню економічних реформ в Україні, і зокрема прискоренню ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи.

(Чорне море об'єднує //

Урядовий кур'єр. — 1993. — № 173. — 2 грудня)

[270]

**Перебування в Україні з офіційним візитом
Президента Республіки Молдова М.Снегура**

12 грудня 1993 р.

Учора до Києва з офіційним візитом прибув Президент Республіки Молдова М.Снегур. Того ж дня відбулися бесіди М.Снегура з Президентом України Л.Кравчуком, виконуючим обов'язки Прем'єр-міністра Ю.Звягільським. У Маріїнському палаці були підписані українсько-молдовські документи.

*(Візит високого гостя //
Голос України. — 1993. — № 237. — 12 грудня)*

[271]

**Прийом
Президентом України Л.Кравчуком
Надзвичайного і Повноважного Посла США
в Україні У.Міллера**

14 грудня 1993 р.

14 грудня Президент України Л.Кравчук прийняв Надзвичайного і Повноважного Посла США в Україні У.Міллера на його прохання. Під час розмови були розглянуті питання двосторонніх відносин, зокрема перспективи розвитку економічного співробітництва між двома країнами, а також комплекс проблем, пов'язаних з реалізацією доручень Верховної Ради України, що випливають з її постанови про ратифікацію Договору про СНО-1.

*(Зустріч з послом США //
Урядовий кур'єр. — 1993. — № 179. — 16 грудня)*

[272]

**Переговори делегацій України, США та Росії
з проблем стратегічної і тактичної ядерної зброї**

16—17 грудня 1993 р.

16—17 грудня цього року в Києві проходили переговори з проблем стратегічної і тактичної ядерної зброї, що її успадкувала Україна після розпаду Союзу РСР. У переговорах брали участь делегації США на чолі з паном Телботом — послом з особливих доручень і паном Пері — заступником міністра оборони, Росії — на чолі з заступником міністра закордонних

справ Г.Мамедовим. Делегацію України очолював віцепрем'єр-міністр України В.Шмаров.

Обговорено широке коло питань, пов'язаних з ратифікацією договору СТАРТ-1 та застереженнями, що їх містить постанова Верховної Ради з цієї проблеми. Сторони висловили готовність спільно вирішувати ці питання, зокрема йшлося про гарантію безпеки Українській державі з боку Росії та США у зв'язку з ліквідацією ракет, про матеріальну та фінансову компенсацію Україні за стратегічну ядерну зброю, що має бути ліквідована, в тому числі за тактичну ядерну зброю, вивезену до Росії після проголошення незалежності нашої держави. Представники США і Росії погодилися з тим, що позиція української сторони в цьому питанні правильна, ретельно обґрунтована, базується на принципах міжнародного права.

Переговори проходили у конструктивному дусі, динамічно. За домовленістю трьох сторін переговори будуть продовжені.

(Переговори делегації України, США та Росії // Урядовий кур'єр. — 1993. — № 181—182. — 21 грудня)

[273]

Перебування в Україні з офіційним візитом Президента Республіки Казахстан Н.Назарбаєва

20 січня 1994 р.

Розпочався офіційний візит в Україну Президента Республіки Казахстан Н.Назарбаєва.

Учора в столичному аеропорту "Бориспіль" високого гостя зустрічали виконуючий обов'язки Прем'єр-міністра Ю.Звягільський, міністр закордонних справ А.Зленко, інші офіційні особи.

Урочиста церемонія зустрічі Президента Казахстану Н.Назарбаєва Президентом України Л.Кравчуком відбулася біля Маріїнського палацу. Потім обидва президенти відвідали авіаційний науково-технічний комплекс ім. О.Антонова.

Пополудні Н.Назарбаєв вшанував пам'ять загиблих у Великій Вітчизняній війні, поклавши вінок до могили Невідомого солдата, а також ознайомився з культурними пам'ятками столиці України, відвідавши архітектурно-історичний заповідник Софійський музей.

Увечері пройшли двосторонні переговори, по закінченні яких підписано ряд українсько-казахських документів.

Сьогодні Президент Казахстану відбув до Дніпропетровська та Дніпродзержинська.

(Розпочався офіційний візит // Голос України. — 1994. — № 12. — 21 січня)

[274]

**Офіційний візит
міністра закордонних справ України А.Зленка
до країн Балканського півострова**

26 січня 1994 р.

Продовжується офіційний візит міністра закордонних справ України до країн Балканського півострова. 26 січня А.Зленко був прийнятий президентом Хорватії Ф.Туджманом. Відбулась також його зустріч з прем'єр-міністром М.Валентичем. Проведено поглиблені переговори з міністром закордонних справ Хорватії М.Граничем.

Міністри закордонних справ двох держав підписали протокол про співробітництво між зовнішньополітичними відомствами і здійснення консульських відносин між Україною і Хорватією.

А.Зленко мав бесіду з представниками товариств і громадських об'єднань української діаспори.

Він побував у місті Сараєві, де зустрівся з командуванням українського батальйону, який діє в складі миротворчих сил ООН, і провів консультації з представниками ООН у цьому регіоні. Наступним етапом візиту української офіційної делегації стала Республіка Словенія.

(Візит до Хорватії та Словенії // Урядовий кур'єр. — 1994. — № 17. — 29 січня)

[275]

**Прийом Президентом України Л.Кравчуком
Надзвичайного і Повноважного Посла
Французької Республіки М.Песіка**

28 січня 1994 р.

Президент України Л.Кравчук прийняв Надзвичайного і Повноважного Посла Французької Республіки Мішеля-Ів Песіка. У ході розмови, яка пройшла в атмосфері відвертого обміну думками і взаєморозуміння, було обговорено питання подальшого розвитку українсько-французьких відносин, участі двох держав у світових процесах. Посол заявив, що у Франції високо оцінюють тристоронню Заяву президентів України, Росії і США щодо ядерного роззброєння. Франція готова надати Україні гарантії безпеки.

Під час зустрічі мова йшла також про конкретні шляхи співробітництва двох країн, зокрема, про можливість використання українських ракет у спільному освоєнні космосу.

(Розмова з послом Франції // Урядовий кур'єр. — 1994. — № 17. — 29 січня)

[276]

**Прийом
Головою Верховної Ради України І.Плющем
Надзвичайного і Повноважного Посла
Аргентинської Республіки в Україні Л.Бакерісу**

7 лютого 1994 р.

Голова Верховної Ради України І.Плющ прийняв Надзвичайного і Повноважного Посла Аргентинської Республіки в Україні Л.Бакерісу. Відбулася дружня бесіда. Посол цікавився ходом обговорення у парламенті України тристоронньої Заяви, підписаної президентами України, США та Росії, Додатку до неї щодо ліквідації ядерної зброї на території нашої держави. Як самі ці документи, так і рішення українського парламенту, на думку посла, є історичними. Вони, підкреслив Л.Бакеріса, викликали значний інтерес і в Аргентині.

І.Плющ відзначив, що тристоронню Заяву і Додаток до неї ми розцінюємо як крок доброї волі, як крок добрих намірів і Росії, і США щодо вирішення цієї проблеми. Тим більше, що у ході підготовки згаданих документів, їх підписання та прийняття Президент України Л.Кравчук діяв рішуче і вірно.

Торкаючись двосторонніх україно-аргентинських зв'язків, співрозмовники із задоволенням відзначили, що очікується офіційний візит Президента Аргентини до України.

(У загальних інтересах // Голос України. — 1994. — № 24. — 8 лютого)

[277]

**Перебування у Литві з офіційним візитом
Президента України Л.Кравчука**

8 лютого 1994 р.

Головною подією офіційного візиту Президента України Л.Кравчука до Литовської Республіки стало підписання Договору про дружбу і співробітництво між нашими державами. Під час цієї церемонії Л.Кравчук і Президент Литви А.Браза-

ускас, який підписав Договір від імені своєї держави, відзначали глибоке коріння україно-литовських відносин. Згаданий Договір мав прецедент: у 1921 році між Україною і Литвою було укладено мирний договір, згідно з яким взаємно визнавалася суверенність обох держав. Але за часів, коли однією з них уже правив тоталітарний режим, а інша пізніше теж потрапила під його залізну п'яту, значення цього документа знецінилося. Новий же Договір є віхою у процесі розбудови дружніх відносин між справді суверенними державами.

Значне місце на спільній прес-конференції президентів зайняли проблеми міжнародного життя, зокрема у зв'язку з потенційною поступовою інтеграцією України та Литви до НАТО через програму "Партнерство заради миру". Було підкреслено, що й ініціатива щодо системи колективної безпеки у Центральній та Центрально-Східній Європі, висунута свого часу Президентом України Л.Кравчуком, й ідея схеми вертикальної безпеки (Балтія—Польща—Україна), яка нині жваво обговорюється у Литві не тільки не суперечать розвиткові зв'язків наших держав з НАТО, а розширюють їх новими перспективами, оскільки не спрямовані проти жодної іншої країни. < . . . >

(Україна — Литва: глибоке коріння дружби // Голос України. — 1994. — № 26. — 10 лютого)

[278]

**Перебування у Бельгії та Іспанії
з офіційним візитом
міністра закордонних справ України А.Зленка**

9 лютого 1994 р.

Сьогодні завершується офіційний візит міністра закордонних справ України А.Зленка до Бельгії та Іспанії.

У штаб-квартирі НАТО в Брюсселі глава зовнішньополітичного відомства України поставив свій підпис під програмою "Партнерство заради миру". Цей документ дає нашій державі можливість розпочати практичну роботу щодо конкретного політичного і військового співробітництва з НАТО, зробити свій вагомий внесок у розбудову нової архітектури безпеки на континенті.

Під час перебування в Брюсселі А.Зленко мав зустріч з генеральним директором генерального директорату із зовнішньополітичних відносин Європейської комісії Г.Гуртхардом,

якому вручено меморандум уряду нашої держави “Україна та Європейський Союз: шляхи подальшого співробітництва”, де висловлено ряд пропозицій до Ради міністрів Європи і Європарламенту щодо поглиблення співробітництва.

Міністр закордонних справ України мав також розмову із заступником голови Європейського Союзу Л.Бріттенном і виступив перед послами країн—членів НАТО.

Того ж дня А.Зленко і члени української делегації прибули до Мадрида. Це перший офіційний візит глави зовнішньополітичного відомства України в Іспанію. А.Зленко зустрівся з керівниками іспанської держави і представниками української діаспори. Міністр також взяв участь у парафуванні Договору про дружбу і співробітництво між Україною та Іспанією і підписав Меморандум про свободу пересування.

(Візит до Брюсселя і Мадрида // Урядовий кур'єр. — 1994. — № 23—24. — 10 лютого)

[279]

**Прийом
Головою Верховної Ради України І.Плющем
делегатії Сейму Республіки Польща на чолі
з головою Комісії у закордонних справах
Б.Геремеком**

15 лютого 1994 р.

Голова Верховної Ради України І.Плющ зустрівся з делегацією Сейму Республіки Польща, очолюваною головою Комісії у закордонних справах Б.Геремеком.

Відбувся обмін думками щодо подальшого розвитку українсько-польських економічних зв'язків, міжпарламентських контактів, а також з актуальних питань здійснення економічних реформ та міжнародного становища. Наголошувалось, зокрема, що всебічне українсько-польське співробітництво, зміцнення дружби між нашими народами будуть на користь обом країнам.

У розмові взяли участь голова Комісії у закордонних справах Д.Павличко та посол Польщі в Україні Є.Козакевич.

(Зустріч з парламентською делегацією Польщі // Урядовий кур'єр. — 1994. — № 26. — 15 лютого)

[280]

**Перебування у м. Києві Верховного комісара
Наради з безпеки і співробітництва в Європі (НБСЄ)
у справах національних меншин М. Стула**

15–17 лютого 1994 р.

В Україні з ознайомчим візитом перебуває відомий дипломат, Верховний комісар Наради з безпеки і співробітництва в Європі (НБСЄ) у справах національних меншин Макс ван дер Стул. Учора він зустрівся з Президентом України Л.Кравчуком. Головна увага в розмові була приділена політиці України в галузі національних відносин. < . . . >

Візит Верховного комісара в Україну здійснюється на запрошення нашого уряду і з метою, як підкреслив М. ван дер Стул, загального ознайомлення. Однак відомо, що його приїзд планувався на березень місяць цього року. Перенесення строків візиту, а також заплановані зустрічі з представниками кримсько-татарського населення дають підставу стверджувати, що увага М. ван дер Стула на цей раз прикута до міжнародних відносин, які складаються в Криму після президентських виборів, та дотримання на півострові прав людини.

Всі ці питання були докладно обговорені в ході бесіди М. ван дер Стула з Л.Кравчуком.

*(Візит Верховного комісара //
Урядовий кур'єр. — 1994. — № 27–28. — 17 лютого)*

[281]

**Перебування у Словаччині та Німеччині
з офіційним візитом міністра закордонних справ
України А.Зленка**

22 лютого 1994 р.

Коротким, але дуже насиченим виявився офіційний візит міністра закордонних справ України А.Зленка до Словацької Республіки та Федеративної Республіки Німеччини.

У Словаччині А.Зленко був прийнятий Президентом країни М.Ковачем та Головою Національної Ради І.Гашпаровичем. У ході переговорів із словацьким міністром закордонних справ Й.Моравчиком були розглянуті питання двостороннього співробітництва, розширення і поглиблення економічних зв'язків, регіональної та глобальної безпеки, участі обох

країн у загальноєвропейських процесях. Особливу увагу було приділено вирішенню проблем національних меншин у загальному контексті забезпечення прав людини. Розглянуто також питання розширення прикордонного співробітництва.

Глава зовнішньополітичного відомства України відкрив Посольство України у Словацькій Республіці. На офіційній церемонії відкриття були присутні Президент країни М.Ковач, міністр закордонних справ Й.Моравчик, представники дипломатичного корпусу та української громади у Словаччині.

* * *

Учора завершився офіційний візит А.Зленка до ФРН. У Бонні були проведені переговори з міністром закордонних справ Німеччини К.Кінкелем. Німецькій стороні передано меморандум з пропозиціями щодо подальшого співробітництва між двома країнами. Відбулися зустрічі глави зовнішньополітичного відомства України з Президентом ФРН Р. фон Вайцзекером, з представниками політичних та ділових кіл, членами зовнішньополітичного комітету бундестагу. < . . . >

(Активізуються двосторонні відносини // Урядовий кур'єр. — 1994. — № 31—32. — 24 лютого)

[282]

Участь урядової делегації України на чолі з віце-прем'єр-міністром В.Ландиком у засіданні Координаційного консультативного комітету СНД

1 березня 1994 р.

Розпочинається засідання Координаційно-консультативного комітету СНД. Участь у ньому візьме урядова делегація України, очолювана віце-прем'єр-міністром В.Ландиком. На засіданні комітету планується розглянути проекти ряду угод економічного характеру, зокрема щодо виробничої кооперації підприємств і галузей, трудової міграції, взаємного правового врегулювання господарських відносин та інші. Йтиметься також про підготовку наступної зустрічі СНД на найвищому рівні в Москві.

Як відомо, на попередній зустрічі глав незалежних держав в Ашгабаті вперше було зроблено реальні кроки до тіснішого співробітництва країн СНД на економічній, а не на політичній основі. Інша важлива тенденція, що потребує подальшого

розвитку, — зміцнення двосторонніх зв'язків на просторі СНД. Проекти підготовлюваних документів якраз і відбивають ці якісні зрушення у стосунках молодих незалежних держав.

Одним з найважливіших питань, що будуть розглянуті на засіданні Координаційно-консультативного комітету в Москві, є проект угоди про умови прийому України до Економічного союзу як асоційованого члена.

(Сьогодні у Москві // Урядовий кур'єр. — 1994. — № 34. — 1 березня)

[283]

Візит Президента України Л.Кравчука до Сполучених Штатів Америки

4 березня 1994 р.

4 березня у фокусі уваги були переговори у Білому домі президентів США і України. Лідери обох країн назвали результати цих переговорів поворотним моментом, новим етапом у відносинах України і США. Підписано одинадцять двосторонніх документів, які створюють правову основу для співробітництва двох держав у різних сферах, передусім у галузі економіки і торгівлі. < . . . > Як підкреслив у заяві на пресконференції Президент України, “ми переконалися в тому, що американська сторона розуміє наші проблеми і висловлює занепокоєння серйозним економічним станом України. Ми побачили, що Адміністрація США не лише вітає заходи українського Уряду по подоланню економічної кризи, а й висловлює готовність надати необхідну допомогу Україні в багатьох напрямках економічного реформування”. < . . . >

(Україна — США: новий етап відносин // Урядовий кур'єр. — 1994. — № 38–39. — 10 березня)

[284]

Перебування у м. Києві представницької делегації Європейського Союзу, яку очолює Голова ЄС, перший заступник міністра закордонних справ Греції Т.Пангалос

9–11 березня 1994 р.

Учора Президент України Л.Кравчук прийняв делегацію Європейського Союзу на чолі з Головою Ради ЄС, заступником міністра закордонних справ Греції Т.Пангалосом. Темою

переговорів були питання політичного й економічного співробітництва між ЄС і Україною. Л.Кравчук розповів гостям про ситуацію в Україні та про хід економічних реформ у нашій державі. Гості наголосили, що ЄС виявляє до України великий інтерес. Обговорювалася майбутня угода про партнерство і співробітництво між Україною і ЄС, яка, зокрема, передбачатиме залучення до нашої економіки іноземних приватних інвестицій.

Того ж дня Л.Кравчук прийняв В.Бірліка, особистого представника Президента Туреччини С.Деміреля. Розглядалися питання розвитку україно-турецьких відносин, зокрема альтернативних поставок до нашої держави енергоносіїв.

*(Зустрічі в Президента //
Голос України. — 1994. — № 46. — 12 березня)*

[285]

Перебування в Україні з офіційним візитом Президента Естонської Республіки Л.Мері

17 березня 1994 р.

Учора відбулася церемонія зустрічі Президента Естонської Республіки Л.Мері, який прибув до нашої країни з офіційним візитом. Президенти України та Естонії обійшли стрій почесної варти. Після цього відбулися переговори віч-на-віч Л.Кравчука та Л.Мері. Як стало відомо з поінформованих джерел, сторони обговорили низку питань, які стосувалися поглиблення двосторонньої співпраці, а також деякі міжнародні проблеми. У першій половині дня також відбулося підписання спільних україно-естонських документів, зокрема угод про співробітництво у галузі освіти, науки і культури та про порядок поїздок громадян з дипломатичними паспортами. Сторони підписали протокол про консультації між зовнішньополітичними відомствами обох країн.

Президента Естонської Республіки Л.Мері прийняв Голова Верховної Ради України І.Плющ. Він поінформував високого гостя про нинішнє політико-економічне становище у нашій державі і висловився за розширення двосторонніх парламентських зв'язків.

Того ж дня Л.Мері зустрівся з виконувачем обов'язків Прем'єр-міністра нашої держави Ю.Звягільським. Сторони обговорили проблеми, що стосуються розвитку україно-естонського економічного співробітництва і можливості усунення

перепон на шляху поглиблення контактів підприємців обох країн. < . . . >

*(Київ і Таллінн готові здійснювати конкретні програми //
Голос України. — 1994. — № 49. — 17 березня)*

[286]

**Візит
міністра закордонних справ України А.Зленка
до Чеської Республіки**

17 березня 1994 р.

До столиці Чеської Республіки Праги прибув міністр закордонних справ України А.Зленко. Програмою його перебування передбачено зустрічі з керівництвом Чехії, парафування Договору про дружні відносини і співробітництво між Чеською Республікою і Україною, а також підписання ряду угод.

*(З офіційним візитом //
Голос України. — 1994. — № 50. — 18 березня)*

[287]

**Перебування в Україні з офіційним візитом
делегатії міністерства оборони США
на чолі з міністром оборони США У.Перрі**

20 березня 1994 р.

20 березня до Києва з офіційним візитом прибула делегація Міністерства оборони Сполучених Штатів Америки на чолі з Міністром оборони США У.Перрі.

Учора відбулася зустріч Президента України Л.Кравчука з керівником військового відомства США.

< . . . >

Серед питань, які розглядатимуться під час візиту доктора У.Перрі, головне місце посядуть проблеми безпеки та конверсії ВПК України. < . . . >

*(Візит в Україну Уільяма Перрі //
Урядовий кур'єр. — 1994. — № 45. — 22 березня)*

[288]

**Перебування у Польщі з офіційним візитом
міністра закордонних справ України А.Зленка**

21–22 березня 1994 р.

Учора розпочався офіційний візит міністра закордонних справ України А.Зленка до Республіки Польща. У Варшаві, як повідомив прес-центр МЗС України, глава українського зовнішньополітичного відомства буде прийнятий Президентом Польщі Л.Валенсою, матиме зустрічі з Прем'єр-міністром В.Павляком, міністром закордонних справ Республіки Польща А.Олеховським, підпише двосторонні документи.

23 березня А.Зленко відвідає Брюссель, де відбудеться парафування Угоди про партнерство і співробітництво між Україною і Європейським Союзом.

*(Візит А.Зленка до Варшави і Брюсселя //
Голос України. — 1994. — № 52. — 22 березня)*

[289]

Прийом

**Головою Верховної Ради України І.Плющем
голови комітету Державної Думи Російської
Федерації з питань Співдружності незалежних
держав та зв'язків із співвітчизниками К.Затуліна**

29 березня 1994 р.

29 березня Голова Верховної Ради України І.Плющ зустрівся з головою комітету Державної Думи Російської Федерації з питань Співдружності незалежних держав та зв'язків із співвітчизниками К.Затуліним та членом комітету з міжнародних питань С.Станкевичем, що перебувають в Україні як офіційні спостерігачі на виборах нового парламенту.

Голова Верховної Ради розповів про ситуацію в Україні, хід політичних реформ, звернувши увагу, зокрема, на те, що вибори народних депутатів України 27 березня пройшли на демократичних засадах, при високій активності громадян.

Гості цікавилися, як йде підготовка до виборів Президента України, органів місцевої влади. Виклавши свою позицію щодо доцільності їх проведення в строки, визначені Верховною Радою, І.Плющ відзначив, що політичні реформи, демократичні процеси, які здійснюються, допоможуть стабілізувати

ситуацію в суспільстві, прискорити економічні реформи, вихід країни з кризового стану. І гальмування цих процесів, в якому зацікавлені деякі політичні сили, буде не на користь народові.

Відбувся також обмін думками відносно подальшого розвитку міжпарламентських зв'язків.

У розмові взяв участь посол Російської Федерації в Україні Л.Смоляков.

(Зустріч з парламентаріями Російської Федерації // Урядовий кур'єр. — 1994. — № 50–51. — 31 березня)

[290]

Перебування в Україні з офіційним візитом міністра закордонних справ Канади А.Уеллета

30 березня 1994 р.

Україну відвідав міністр закордонних справ Канади А.Уеллет. Під час перебування в Києві він провів переговори зі своїм українським колегою А.Зленком, міністром зовнішніх економічних зв'язків О.Слепичевим, міністром економіки Р.Шпеком. Підписано ряд канадсько-українських документів щодо розвитку партнерства між країнами в галузі економіки та торгівлі.

Відбулася зустріч А.Уеллета з Президентом України Л.Кравчуком, в ході якої, за словами гостя, обговорювалися проблеми українсько-канадських відносин, зокрема заінтересованість Канади в підтримці демократії в Україні під час переходу до ринкової економіки. Дружня нам країна готова допомогти в демонтажі ядерної зброї, в економічній сфері. Разом з делегацією прибуло 14 канадців, які виявили бажання робити інвестиції в Україну.

Міністр закордонних справ Канади оголосив серію нових канадських ініціатив допомоги, спрямованої на вирішення питань охорони навколишнього середовища України, здоров'я та розв'язання соціальних проблем.

< . . . >

(Канада підтримує Україну // Урядовий кур'єр. — 1994. — № 52. — 2 квітня)

[291]

Проведення зустрічі глав держав та засідання глав урядів СНД

15 квітня 1994 р.

Учора в Москві розпочалися зустрічі глав держав та засідання глав урядів СНД. Українську сторону на них представляли делегації, очолювані Президентом України Л.Кравчуком та виконуючим обов'язки Прем'єр-міністра України Ю.Звягільським. < . . . >

Як стало відомо з поінформованих джерел, одним з найважливіших серед більш як 20 документів стало парафування українською урядовою делегацією договору про входження України асоційованим членом в економічний союз. Договір набуде чинності лише після того, як його підпише Президент України Л.Кравчук. < . . . >

Представники України проявили максимум обережності і розважливості. На запитання, чому Україна не бажає бути повноправним членом союзу, відповіли, що не можуть це зробити хоча б тому, що, згідно з основоположними документами про економічний союз, країна — повноправний член ЕС не має права вступати в союзи з країнами, які не є членами СНД. А це означає, що пропадуть марно всі зусилля нашої держави з ухвалення до Європейського економічного союзу.

Як сказав у розмові віце-прем'єр В.Ландик, вступ України до союзу асоційованим членом має скоріше за все політичне значення і виб'є з рук окремих регіонів України, що прагнуть самостійно вступити до економічного союзу, всі їхні надумані аргументи.

< . . . >

*(Економічний союз: на словах — за, а на ділі? //
Голос України. — 1994. — № 71. — 16 квітня)*

[292]

Перебування в Індії з офіційним візитом міністра закордонних справ України А.Зленка

19 квітня 1994 р.

Зустріччю з Прем'єр-міністром Індії П.В.Нарасімхою Рао розпочався 19 квітня перший день офіційного візиту до Індії міністра закордонних справ України А.Зленка.

У ході відвертої дружньої розмови були обговорені питання поглиблення двостороннього співробітництва, подальшої розробки договірно-правової бази між двом країнами, розширення економічного партнерства.

За підсумками переговорів з міністром закордонних справ Індії Д.Сінгхом було підписано ряд документів з питань політичної, економічної та науково-технічної співпраці та проведена прес-конференція для індійських, українських та зарубіжних кореспондентів.

Українська урядова делегація поклала вінок на місце кремації "батька індійської нації" М.Ганді.

Члени делегації та представники ділових кіл України проводять переговори з індійськими урядовцями та бізнесменами. < . . . >

(Візит до Індії // Урядовий кур'єр. — 1994. — № 62—63. — 21 квітня)

[293]

Візит урядової делегації України на чолі з міністром закордонних справ А.Зленком до Соціалістичної Республіки В'єтнам

25 квітня 1993 р.

Завершився офіційний візит української урядової делегації на чолі з міністром закордонних справ України А.Зленком до Ірану, Індії та В'єтнаму.

У Ханой А.Зленко провів переговори з Прем'єр-міністром Во Ван Кіетом, зустрівся з Головою СРВ Ле Дин Ангом, якому передав особистого листа Президента України Л.Кравчука.

За результатами переговорів сторони підписали спільне комюніке, в якому відображені напрями майбутнього співробітництва. Українська і в'єтнамська сторони продовжать консультації з приводу двостороннього і багатостороннього співробітництва. Є домовленість про візит в Україну Прем'єр-міністра СРВ Во Ван Кієта, який заплановано на першу декаду червня.

По шляху до Києва українська делегація здійснила зупинку у столиці Туркменістану Ашгабаті. А.Зленко зустрівся з заступниками Голови Кабінету міністрів Туркменістану Б.Шихмуратовим та В.Отчерцовим, міністром нафти і газу

Н.Суюновим. У центрі уваги переговорів були питання поставок газу в Україну, системи розрахунку за нього. < . . . >

*(Візит завершено //
Голос України. — 1994. — № 77. — 26 квітня)*

[294]

**Приїом Президентом України Л.Кравчуком
заступника голови Комісії Європейського Союзу,
комісара із зовнішньоекономічних питань
Європейської Комісії Л.Бріттена**

7 травня 1994 р.

Президент України Л.Кравчук зустрівся з заступником голови Комісії Європейського Союзу, комісаром із зовнішньоекономічних питань Європейської Комісії Л.Бріттенем. Завершено підготовку щодо підписання угоди про партнерство і співробітництво між Україною та ЄС, яка була парафрована під час недавнього візиту міністра закордонних справ України А.Зленка до Брюсселя. Наша сторона зацікавлена, аби угода була підписана вже в червні.

Цього ж дня відбулася зустріч Бріттена з віце-прем'єр-міністром В.Ландиком, міністрами фінансів Г.П'ятаченком, економіки — Р.Шпеком, транспорту — О.Климушем. Ішлося про те, що Україна має сплатити Європейському Союзові 4,5 млн екю як відсоток за надану позику у розмірі 130 млн екю торік під проведення економічних реформ. Якщо ці гроші Україна не поверне, наголосив комісар ЄС, йому буде важко заручитися додатковою підтримкою для нашої країни з боку держав-членів ЄС. < . . . >

*(Бесіда Л.Кравчука з комісаром ЄС //
Урядовий кур'єр. — 1994. — № 71. — 7 травня)*

[295]

**Перебування у Києві делегації старших
посадових осіб Секретаріату Ради Європи
на чолі з Директором з політичних питань
Г.Фуррером**

18—21 травня 1994 р.

18—21 травня 1994 р. на запрошення МЗС України в Києві перебувала делегація старших посадових осіб Секретаріату Ради Європи (РЄ) на чолі з Директором з політичних питань

Г.-П.Фуррером. Метою візиту було обговорення стану і перспектив співробітництва з Україною, питань вступу України до Ради Європи і приєднання до європейських конвенцій.

Результатом дводенних переговорів делегації з представниками Державної міжвідомчої комісії з питань вступу України до Ради Європи став узгоджений текст Програми спільних дій України і Ради Європи. Метою Програми є реалізація спільних двосторонніх заходів, спрямованих на прискорення підготовки вступу України до Ради Європи.

(Делегація Ради Європи // Урядовий кур'єр. — 1994. — № 79. — 25 травня)

[296]

**Прийом Президентом України Л.Кравчуком
відомого фінансиста, філософа і громадського діяча
США Дж.Сороса**

20 травня 1994 р.

20 травня Президент України Л.Кравчук прийняв відомого фінансиста, філософа і громадського діяча США Дж.Сороса. Відбулася бесіда, значна частина якої проходила без представників преси. У ході розмови було обговорено різні аспекти подальшої допомоги Україні з боку Фонду Сороса. < . . . >

(Леонід Кравчук прийняв Джорджа Сороса // Урядовий кур'єр. — 1994. — № 79. — 24 травня)

[297]

**Прийом Президентом України Л.Кравчуком
Державного міністра закордонних справ
та у справах Співдружності Великобританії Д.Херда**

24 травня 1994 р.

До Києва сьогодні прибув Державний міністр закордонних справ та у справах Співдружності Великобританії Д.Херд. Заплановано його зустрічі з Президентом України Л.Кравчуком, главою українського зовнішньополітичного відомства А.Зленком, міністром оборони В.Радецьким, іншими урядовцями. Головною темою переговорів стануть перспективи відносин нашої держави з Європейським Союзом, питання загальноєвропейської безпеки та двосторонніх зв'язків.

(З офіційним візитом // Голос України. — 1994. — № 95. — 24 травня)

Перебування в Україні з офіційним візитом Президента Турецької Республіки С.Деміреля

30 травня 1994 р.

В Україні з дводенним офіційним візитом перебував Президент Турецької Республіки пан С.Демірель. Високоповажний гість мав зустрічі з Президентом України Л.Кравчуком, Головою Верховної Ради України О.Морозом, виконуючим обов'язки Прем'єр-міністра України Ю.Звягільським, міністром закордонних справ України А.Зленком, головою меджлису кримсько-татарського народу М.Джемілевим.

Україна і Туреччина — дві великі країни у регіоні, і вони відчують відповідальність за мир і стабільність, тому їхнє співробітництво — на користь ситуації в регіоні і народам, сказав президент Турецької Республіки С.Демірель після церемонії підписання українсько-турецьких документів. Він наголосив, що між Україною і Туреччиною немає жодних політичних проблем. Туреччина виступає проти захоплення чужих територій і проти втручання у внутрішні справи будь-якої держави. Як і інші країни, ми підтримуємо Україну в її позиції щодо захисту своєї територіальної цілісності, підкреслив пан Демірель.

Президент України Л.Кравчук сказав, що цей візит, безперечно, стане ще одним кроком, що сприятиме поглибленню взаєморозуміння і співробітництва між двома державами.

У ході переговорів було підписано ряд важливих документів, які стосуються подальшого розвитку українсько-турецького співробітництва. Президент Турецької Республіки С.Демірель та Президент України Л.Кравчук підписали спільну заяву, міністр закордонних справ А.Зленко та його турецький колега — протокол про обмін грамотами, що ратифікують Договір про дружбу і співробітництво між Україною і Турецькою Республікою, та міждержавну угоду про співробітництво у галузі туризму. Було також підписано угоду про співробітництво у галузі автомобільного транспорту.

< . . . >

(Чорноморський регіон — зона довіри // Урядовий кур'єр. — 1994. — № 84—85. — 2 червня)

[299]

**Прийом Президентом України Л.Кравчуком
міністра закордонних справ Кореїської
Народно-Демократичної Республіки Кім Їн Нама**

7 червня 1994 р.

7 червня Президент України Л.Кравчук прийняв міністра закордонних справ Кореїської Народно-Демократичної Республіки Кім Їн Нама, який перебуває в нашій країні з офіційним візитом. Відбулася бесіда, в ході якої гість був ознайомлений з політичним і економічним становищем України, з ситуацією, яка нині склалася тут.

Президент наголосив, що на сьогодні абсолютна більшість країн світу визнали Україну як незалежну державу. Ми реформуємо свою економіку і своє суспільство, захищаючи права людини, послідовно дотримуючись цих прав, сказав він. Ми робимо важливі кроки до реального без'ядерного статусу нашої держави. Щодо внутрішнього становища в країні, то Президент назвав його стабільним. Разом з тим він підкреслив, що політична боротьба є, але гострого політичного протистояння немає.

У ході зустрічі сторони торкнулися різних аспектів співробітництва між Україною та КНДР. < . . . >

*(Бесіда у Президента України //
Голос України. — 1994. — № 107. — 9 червня)*

[300]

**Перебування в Україні з офіційним візитом
Прем'єр-міністра В'єтнаму Во Ван Кієта**

8 червня 1994 р.

З 8 по 10 червня Україну відвідає Прем'єр-міністр В'єтнаму Во Ван Кієт. Програмою перебування високого гостя передбачаються його зустрічі з Президентом України Л.Кравчуком, Головою Верховної Ради О.Морозом, в.о. Прем'єр-міністра Ю.Звягільським, підписання офіційних українсько-в'єтнамських угод.

*(З офіційним візитом //
Голос України. — 1994. — № 106. — 8 червня)*

[301]

Перебування у Люксембурзі Президента України Л.Кравчука

14 червня 1994 р.

Сьогодні Президент України Л.Кравчук здійснює коротко-часну поїздку до Люксембургу для підписання Угоди про партнерство і співробітництво України та Європейських Співтовариств.

Крім церемонії підписання, мають також відбутися зустрічі Л.Кравчука з Головою Європейської Комісії Ж.Делором, Головою Ради Міністрів ЄС Т.Пангалосом, з Його Королівською Високістю Великим герцогом Люксембурзьким Жаном, Прем'єр-міністром Люксембургу Ж.Сантером та іншими керівниками цієї країни, представниками засобів масової інформації. Очікується також підписання міністрами закордонних справ України А.Зленком та Люксембургу Ж.Поосом угоди про повітряне сполучення між обома державами. < . . . >

(Поїздка до Люксембургу //
Урядовий кур'єр. — 1994. — № 91. — 14 червня)

[302]

Перебування в Україні з офіційним візитом міністра закордонних справ Держави Ізраїль Ш.Переса

16 червня 1994 р.

Учора в Україну з офіційним візитом прибув міністр закордонних справ Держави Ізраїль Ш.Перес.

У ході візиту відбулися зустрічі глави зовнішньополітичного відомства Ізраїлю з Президентом України Л.Кравчуком, з Головою Верховної Ради О.Морозом, з українським колегою А.Зленком. Під час візиту буде підписано кілька угод про співробітництво між Ізраїлем та Україною у різних галузях.

< . . . >

(Високий гість з Ізраїлю //
Урядовий кур'єр. — 1994. — № 92—93. — 16 червня)

[303]

**Прийом
Прем'єр-міністром України В.Масолом
Надзвичайного і Повноважного Посла РФ в Україні
Л.Смолякова**

17 червня 1994 р.

17 червня Прем'єр-міністр України В.Масол прийняв Надзвичайного і Повноважного Посла Російської Федерації в Україні Л.Смолякова. Обговорено широке коло питань, пов'язаних з розширенням взаємовигідного економічного співробітництва двох країн.

*(Прийом посла //
Урядовий кур'єр. — 1994. — № 94. — 18 червня)*

[304]

**Перебування в Україні урядової делегації
Республіки Куба на чолі із заступником
Голови Ради Міністрів країни Л.Сото**

27 червня 1994 р.

В Україні перебуває урядова делегація Республіки Куба на чолі з заступником голови Ради Міністрів країни Л.Сото. Відбулася зустріч глави кубинської делегації з Прем'єр-міністром України В.Масолом, на якій обговорювалися проблеми двосторонніх відносин у галузях торгівлі, транспорту, охорони здоров'я. У Міністерстві закордонних справ України були підписані документи щодо подальшого співробітництва двох країн.

*(Візит кубинської делегації //
Урядовий кур'єр. — 1994. — № 99. — 28 червня)*

[305]

**Перебування у Відні в штаб-квартирі МАГАТЕ
офіційної делегації України, очолюваної заступником
міністра закордонних справ України Б.Тарасюком**

27 червня 1994 р.

27 червня у Відні в штаб-квартирі МАГАТЕ відбулися переговори офіційної делегації України, очолюваної заступником міністра закордонних справ Б.Тарасюком, з делегацією Агентства щодо укладення угоди про застосування гарантій цієї організації стосовно ядерних матеріалів, які використовуються в мирній ядерній діяльності нашої держави. Укладення такої угоди сприятиме розвитку міжнародного співробітництва України в галузі мирного використання ядерної енергії, має забезпечити усунення будь-яких обмежень щодо поставок в Україну ядерних матеріалів, обладнання та технологій, необхідних для нормального функціонування і підвищення безпеки українських АЕС. Передбачається, що підписання узгодженого тексту угоди відбудеться у вересні ц. р. У роботі делегації брав участь постійний представник України при міжнародних організаціях у Відні посол Ю.Костенко.

(Переговори в МАГАТЕ // Урядовий кур'єр. — 1994. — № 100—101. — 30 червня)

[306]

**Перебування у Мінську урядової делегації України
на чолі з Прем'єр-міністром В.Масолом**

2 липня 1994 р.

Сьогодні вранці до Мінська відбула урядова делегація на чолі з Прем'єр-міністром України В.Масолом. Вона візьме участь в урочистих заходах, присвячених 50-річчю визволення Білорусії від фашистських загарбників. Очікується, що під час візиту глава української делегації матиме зустрічі з керівниками урядів ряду країн, які прибудуть до Мінська для відзначення ювілейної дати.

< . . . >

(До братньої Білорусії // Урядовий кур'єр. — 1994. — № 102. — 2 липня)

[307]

**Приєм Прем'єр-міністром України В.Масолом
міністра охорони навколишнього
природного середовища Франції М.Барньє**

4 липня 1994 р.

4 липня Прем'єр-міністр України В.Масол прийняв міністра охорони навколишнього природного середовища Франції М.Барньє.

У ході розмови гостя було проінформовано про народно-господарські пріоритети на найближчий час. Ішлося, зокрема, про проблеми розвитку енергетики, в тому числі ядерної енергетики і ядерної безпеки. Обговорено можливості співробітництва в галузі фармацевтичної та переробної промисловості на рівні високих технологій, деякі інші питання. < . . . >

(Бесіда у Прем'єр-міністра України // Урядовий кур'єр. — 1994. — № 103. — 5 липня)

[308]

**Участь парламентської делегації України
на чолі з Головою Верховної Ради України
О.Морозом у роботі третьої щорічної сесії
Парламентської Асамблеї ОБСЄ**

4 липня 1994 р.

Четвертого серпня на третю щорічну сесію Парламентської Асамблеї Наради з безпеки та співробітництва у Європі (ОБСЄ) відбула парламентська делегація України на чолі з Головою Верховної Ради України О.Морозом.

На сесії передбачається розглянути цілий ряд життєво важливих для Європи і світу у цілому проблем. Крім інаугураційної пленарної сесії, на якій повинні виступити президент Парламентської Асамблеї ОБСЄ пан І.Суомінен, президент австрійського парламенту Х.Фішер, канцлер Австрії Ф.Враніцький та діючий голова Ради Міністрів ОБСЄ, міністр закордонних справ Італії А.Мартіно, будуть працювати Генеральні комітети політичних питань і безпеки, з питань економіки, з питань демократії і прав людини.

У дискусії з політичних питань і з питань безпеки візьмуть участь Голова Верховної Ради України О.Мороз, голови комісій Верховної Ради України Б.Олійник, В.Мухін, а в загальній дискусії з економічних питань і з питань демократії, прав

людини і гуманітарних проблем — голови комісії О.Таранов, Г.Філіпчук, В.Буткевич, М.Косів, В.Сторіжко.

Передбачається ціла низка зустрічей в австрійському парламенті і, зокрема, зустріч Голови Верховної Ради України О.Мороза з президентом австрійського парламенту Х.Фішером. Діалоги за участю українських парламентарів відбудуться у ряді федеральних міністерств і відомств Австрії.

*(Делегація України на сесії ОБСЄ //
Голос України. — 1994. — № 125. — 5 липня)*

[309]

**Прийом Головою Верховної Ради України
О.Морозом Надзвичайного і Повноважного Посла
Королівства Нідерланди в Україні Р.Серри**

4 липня 1994 р.

У минулу п'ятницю Голова Верховної Ради України О.Мороз мав зустріч з Надзвичайним і Повноважним Послом Королівства Нідерланди в Україні Р.Г.Серри.

Під час бесіди були поставлені питання, пов'язані з подальшим зміцненням міжпарламентських зв'язків між Україною та Королівством Нідерланди. Сторони із задоволенням відзначили, що розвиток взаємовигідного співробітництва між обома країнами набуває динамізму. Особливо у галузі енергетики, екології, сільського господарства, охорони праці на шахтах Донбасу. На останню програму, наприклад, Голландія виділила трильйон долларів США, ще 1,7 мільйона буде інвестовано у технічне переобладнання Запорізької ТЕЦ.

Були обговорені питання, які стосуються візиту парламентської делегації Голландії в Україну цього року.

*(Зустріч О.Мороза з послом Королівства Нідерланди //
Голос України. — 1994. — № 125. — 5 липня)*

[310]

**Прийом Прем'єр-міністром України В.Масолом
міністра закордонних справ Ісламської Республіки
Пакистан С.Ахмада**

6 липня 1994 р.

7 липня Прем'єр-міністр України В.Масол прийняв міністра закордонних справ Ісламської Республіки Пакистан С.А.Ахмада Алі, який перебуває з офіційним візитом у Києві.

Під час бесіди гість подякував за виявлену йому і членам делегації на українській землі теплоту і гостинність. Він повідомив, що в ході візиту, проведених ним успішних переговорів переконався в обопільному бажанні розвивати контакти у різних галузях. Це прагнення буде закріплене в документах, які мають бути підписані за підсумками візиту < . . . >

Прем'єр-міністр України < . . . > відзначив великі можливості економіки України для істотного розширення взаємовигідного співробітництва з Ісламською Республікою Пакистан.

В.Масол звернувся з проханням до міністра закордонних справ Пакистану сприяти найшвидшому поверненню в Україну військовослужбовців, які опинилися в полоні під час афганської війни. Гість висловив готовність керівництва своєї країни подати допомогу у вирішенні цього питання.

У бесіді взяли участь віце-прем'єр-міністр України В.Шмаров і міністр закордонних справ А.Зленко.

(Бесіда у Прем'єр-міністра України // Урядовий кур'єр. — 1994. — № 106. — 9 липня)

[311]

Прийом Головою Верховної Ради України О.Морозом Голови Представництва Комісії Європейських Співтовариств в Україні Л.Абаті

11 липня 1994 р.

11 липня Голова Верховної Ради України О.Мороз прийняв Голову Представництва Комісії Європейських Співтовариств в Україні Л.М.Абаті на його прохання. Відбулася дружня розмова, в ході якої йшлося про розширення і поглиблення співробітництва України з КЕС.

О.Мороз подякував за допомогу, яка надається з боку Комісії Європейських Співтовариств Україні. Разом з тим Голова Верховної Ради звернув увагу гостя на труднощі, пов'язані з вирішенням проблем Чорнобильської АЕС. Ця станція обов'язково буде закрита, сказав спікер нашого парламенту. Але треба буде й компенсувати втрати тієї кількості енергії, яка виробляється тут. Треба також вирішувати соціальні проблеми майже ста тисяч людей. У всьому цьому Україні також потрібна допомога.

(Зустріч у Голови Верховної Ради України // Урядовий кур'єр. — 1994. — № 108—109. — 14 липня)

[312]

Зустріч в м. Трієсті глав урядів центральноєвропейських країн, у т. ч. України

15 липня 1994 р.

Минулої суботи в італійському місті Трієсті відбулося пленарне засідання Центральноєвропейської ініціативи. У цій організації об'єдналася група країн центру і сходу Європи з метою налагодження багатостороннього співробітництва у політичній та соціально-економічній сферах і сприяння на цій основі зміцненню стабільності і безпеки в регіоні.

Перед зустрічю представників країн — членів ЦЕІ за їх участю відбулося засідання Асоційованої ради цієї організації, створеної навесні нинішнього року для зміцнення відносин із зацікавленими державами — нечленами, а саме Білорусією, Болгарією, Румунією та Україною.

У засіданні, яке проходило на рівні глав урядів, взяла участь делегація нашої держави на чолі з Прем'єр-міністром України В.Масолом. До її складу входили також міністр закордонних справ А.Зленко, міністр зовнішніх економічних зв'язків О.Слепичев та Надзвичайний і Повноважний Посол України в Італійській Республіці А.Орел.

Глава української делегації виступив на засіданні з промовою. Він висловив щире сподівання, що створення Асоційованої ради ефективно сприятиме підвищенню рівня співпраці держав у рамках ЦЕІ, зробить її ще більш тісною і плідною. Ми розглядаємо включення України в багатостороннє співробітництво держав Центральної і Східної Європи, зазначив В.Масол, як важливий крок у подоланні несправедливості минулих часів, коли наша держава була штучно ізольована від європейського міжнародного життя.

Про різні аспекти українсько-італійських відносин йшлося під час зустрічі міністрів закордонних справ двох держав А.Зленка та А.Мартіно.

(Україна торує шлях у Європу // Голос України. — 1994. — № 135. — 19 липня)

[313]

Перебування в Україні з офіційним візитом віце-президента США А.Гора

2 серпня 1994 р.

Учора до Києва з офіційним візитом прибув віце-президент США А.Гор. Після офіційної церемонії зустрічі високого гостя

відбулися його бесіди з Президентом України Л.Кучмою, Головою Верховної Ради О.Морозом. Сторони обговорили широкий спектр питань двостороннього співробітництва, а також деякі міжнародні проблеми.

< . . . >

*(Діалог між Києвом та Вашингтоном триває //
Голос України. — 1994. — № 146. — 3 серпня)*

[314]

Перебування у м. Києві Президента Республіки Казахстан Н.Назарбаєва

10 серпня 1994 р.

Учора казахським спецрейсом з Вільнюса до Києва прибув Президент Республіки Казахстан Н.Назарбаєв. Увечері в Маріїнському палаці відбулася зустріч президентів Казахстану та України. Н.Назарбаєв і Л.Кучма обговорили актуальні питання двосторонніх відносин. Сьогодні проходять офіційні переговори казахської та української сторін, до складу яких входять керівники ряду міністерств і відомств. Головний предмет переговорів — економічні відносини країн, зокрема спільне використання космічної інфраструктури < . . . >

*(Візит Президента Н.Назарбаєва //
Урядовий кур'єр. — 1994. — № 124—125. — 11 серпня)*

[315]

Перебування у м. Києві Прем'єр-міністра Республіки Молдова А.Сангелі

11 серпня 1994 р.

11 серпня 1994 р. з робочим візитом у Києві перебуватиме Прем'єр-міністр Республіки Молдова А.Сангелі. Прем'єр-міністра РМ супроводжуватимуть перший віце-прем'єр-міністр І.Гуцу, міністр закордонних справ М.Попов, міністр економіки В.Бабуцан, міністр фінансів В.Кіцан, міністр промисловості Г.Трибой, міністр безпеки В.Калмой, інші посадові особи. Заплановано зустрічі з Прем'єр-міністром України В.Масолом, Президентом України Л.Кучмою, у міністерствах та відомствах.

*(Візит Прем'єр-міністра Республіки Молдова Андрея Сангелі //
Голос України. — 1994. — № 152. — 11 серпня)*

[316]—

Перебування в Україні з офіційним візитом Голови КНР Ц.Цземіня

6—8 вересня 1994 р.

Учора до Києва китайським спецлітаком прибув Голова КНР пан Цзянь Цземінь з дружиною.

Офіційна церемонія зустрічі високих гостей відбулася біля Маріїнського палацу.

Відбулася розмова Президента України Л.Кучми і Голови КНР Ц.Цземіня у вузькому колі. Пройшли також україно-китайські переговори під головуванням Л.Кучми і Ц.Цземіня. Учора ж підписано ряд україно-китайських документів.

< . . . >

*(Офіційний візит Голови КНР Цзянь Цземіня в Україну //
Голос України. — 1994. — № 169. — 7 вересня)*

[317]

Чергове засідання Ради глав урядів СНД

9 вересня 1994 р.

Учора у московському Президент-отелі відбулося засідання Ради глав урядів СНД, у якому взяла участь делегація України на чолі з Прем'єр-міністром В.Масолом.

Порядок денний включав у себе понад два десятки питань. Насамперед слід відзначити ті з них, що стосуються відзначення піввікового ювілею перемоги у Великій Вітчизняній війні 1941-45 рр. Глави урядів підписали Міждержавну програму заходів по увічненню пам'яті полеглих у роки війни, узгодили питання взаємодії при підготовці і проведенні свята Перемоги.

Друга велика група питань, яку обговорювали глави урядів, була пов'язана з реалізацією Договору про створення економічного Союзу в рамках Співдружності. Перш за все це Угода про створення Міждержавного економічного комітету, запропонована координаційно-консультативним комітетом СНД у відповідності з рішенням Ради глав урядів від 15 квітня нинішнього року, Угода про створення платіжного союзу країн СНД, питання взаємної конвертованості національних валют та інші.

На засіданні також було всебічно обговорено проект Меморандуму Ради глав держав СНД "Основні напрямки інтегра-

ційного розвитку Співдружності Незалежних Держав” і Перспективний план реалізації його положень, розглянуто ряд проектів співробітництва у соціальній сфері. < . . . >

(Засідання Ради глав урядів СНД // Урядовий кур'єр. — 1994. — № 140. — 10 вересня)

[318]

Перебування у м. Києві з офіційним візитом Верховного Головнокомандуючого Об'єднаними Збройними Силами НАТО в Європі Дж.Джоулвена

12 вересня 1994 р.

У Києві з офіційним візитом перебував Верховний головнокомандуючий Об'єднаними Збройними Силами НАТО в Європі генерал Дж.Джоулвен. Він мав зустрічі з віце-прем'єр-міністром, виконуючим обов'язки міністра оборони України В.Шмаровим, з виконуючим обов'язки міністра закордонних справ України Г.Удовенком, а також відвідав Військовий інститут управління і зв'язку, авіаційний науково-технічний комплекс ім. О.Антонова.

Генерала Дж.Джоулвена прийняв Прем'єр-міністр України В. Масол. У ході розмови сторони обмінялися думками щодо проблем ядерного роззброєння, підтримання миру і безпеки на Європейському континенті. Верховний головнокомандуючий ОЗС НАТО високо оцінив вклад України у миротворчі сили ООН в Югославії, а також участь підрозділу української армії у спільних маневрах за програмою “Партнерство заради миру”, які днями завершилися в Польщі.

(Візит генерала НАТО // Урядовий кур'єр. — 1994. — № 142—143. — 15 вересня)

[319]

Перебування у Казахстані урядової делегації України на чолі з Прем'єр-міністром В.Масолом

16—17 вересня 1994 р.

16 вересня до Республіки Казахстан відбула урядова делегація України на чолі з Прем'єр-міністром В.Масолом.

У ході дводенного візиту будуть проведені переговори з Прем'єр-міністром Казахстану С.Терещенком та іншими членами уряду про поглиблення торговельно-економічного співробітництва двох держав.

Заплановано зустрічі глави української делегації з Президентом Республіки Казахстан Н.Назарбаєвим та Головою Верховної Ради республіки А.Кекільбаєвим.

(Візит урядової делегації // Урядовий кур'єр. — 1994. — № 144. — 17 вересня)

[320]

**Прийом Головою Верховної Ради України
О.Морозом заступника Генерального секретаря
ООН П.Хансена**

16 вересня 1994 р.

Обговоренню проблем подолання наслідків Чорнобильської аварії та широкого кола питань співробітництва з ООН було присвячено зустріч Голови Верховної Ради України О.Мороза із заступником Генерального секретаря ООН з гуманітарних питань, координатором міжнародної допомоги ООН з подолання наслідків Чорнобильської аварії П.Хансеном, що відбулася вчора у Києві. Оонівський представник відвідав нашу державу в рамках офіційного візиту до Білорусії, Росії та України — країн, які безпосередньо постраждали від Чорнобильської трагедії. Цей візит передуює зустрічі з питань Чорнобиля, що відбудеться 19 вересня у Женеві, де обговорюватимуть майбутні зусилля ООН щодо пом'якшення наслідків аварії.

< . . . >

(Олександр Мороз зустрівся з Петером Хансеном та послом Куби // Голос України. — 1994. — № 177. — 17 вересня)

[321]

**Прийом Головою Верховної Ради України
О.Морозом Надзвичайного і Повноважного Посла
Угорської Республіки І.Варги**

19 вересня 1994 р.

Голова Верховної Ради України О.Мороз прийняв учора Надзвичайного і Повноважного Посла Угорської Республіки І.Варгу на його прохання. У ході розмови йшлося про робочий візит до Угорщини глави парламенту України, який має відбутися 26—28 вересня.

Посол передав О.Морозу офіційне запрошення від глави угорського парламенту. Під час візиту плануються зустрічі з керівництвом Угорської Республіки, з членами новообраного парламенту, підписання ряду спільних документів. Очікується, що в ході переговорів буде порушено і таку важливу для двох країн проблему, як забезпечення прав національних меншин. Передбачається обговорення питань економічного співробітництва, зокрема в галузі виробництва українських і угорських автобусів, поставок в Україну угорських фармацевтичних препаратів.

< . . . >

(Олександр Мороз прийняв посла Угорської Республіки // Голос України. — 1994. — № 178. — 20 вересня)

[322]

**Прийом Президентом України Л.Кучмою
Надзвичайного і Повноважного Посла
Республіки Куба Д.Асторги
19 вересня 1994 р.**

“Які б бурі не потрясали світ, Україна з Кубою зберігатимуть найдружніші відносини”, — таку думку висловив Президент України Л.Кучма. Він прийняв 19 вересня Надзвичайного і Повноважного Посла Республіки Куба Д.Е.Асторгу у зв'язку з завершенням його дипломатичної місії в Україні і відбуттям на батьківщину.

Президент відзначив великий особистий внесок Д.Е.Асторги у розвиток кубинсько-українських відносин. “Навіть у важкій для себе ситуації Куба допомагала нам, — підкреслив він, — і особливо дітям”. Л.Кучма передав добрі побажання керівникові Республіки Куба Ф.Кастро, ще раз підкреслив прагнення України будувати свої відносини з Кубою на дружній основі.

Як відзначив посол, чотири роки, проведені ним на українській землі, були плідними. За цей час, сказав він, вдалось налагодити міцні контакти між двома країнами. Д.Е.Асторга висловив вдячність українському народові і керівництву країни за гостинність, переконаність у подальшому зміцненні кубинсько-українських зв'язків, а також сподівання знову побувати в Києві.

(Леонід Кучма прийняв посла Республіки Куба // Голос України. — 1994. — № 179. — 21 вересня)

[323]

**Прийом Президентом України Л.Кучмою
Генерального секретаря Ради Європи Д.Таршіса
20 вересня 1994 р.**

Україна, яка знаходиться в центрі Європи, ще й досі не є членом Європейського Співтовариства — цими словами Президент України Л.Кучма розпочав 20 вересня зустріч із Генеральним секретарем Ради Європи Д.Таршісом, який очолює офіційну делегацію цієї впливової організації. До складу делегації входить також голова Комітету міністрів Ради Європи, міністр закордонних справ Республіки Болгарія С.Даскалов. Відзначивши, що Україна сьогодні підтримує всі принципи Європейського Співтовариства, Л.Кучма висловив надію, що у керівників Ради Європи не виникає сумнівів щодо мети нинішніх перетворень в Україні, спрямованих на побудову демократичного, цивілізованого суспільства < . . . >

Як і передбачалося, в ході одноденного перебування в Україні перші особи Ради Європи зустрілися також із Головою Верховної Ради України О.Морозом, віце-прем'єр-міністром з питань гуманітарної політики І.Курасом, міністром закордонних справ Г.Удовенком, іншими офіційними особами.

(Зустріч Президента України з Генеральним секретарем Ради Європи // Голос України. — 1994. — № 180. — 22 вересня)

[324]

**Прийом Президентом України Л.Кучмою
посла США в Україні У.Міллера
20 вересня 1994 р.**

20 вересня Президент України Л.Кучма прийняв посла США в Україні У.Міллера. Посол передав Президенту України особисте послання від Президента США Б.Клінтона.

Л.Кучмі також переданий лист від сенаторів США, які нещодавно, перебуваючи в Києві, зустрічалися з Президентом України. У листі висловлюється підтримка вищого законодавчого органу США Президенту України в проведенні реформ.

Під час розмови Л.Кучма і У.Міллер відзначили приємний факт дедалі більшого порозуміння між керівниками і політичними колами України і США.

(Прийом посла США // Урядовий кур'єр. — 1994. — № 146—147. — 22 вересня)

[325]

**Перебування в Україні
урядової делегації Республіки Татарстан
на чолі з Прем'єр-міністром М.Сабировим**

21–22 вересня 1994 р.

В Україні 21–22 вересня перебувала урядова делегація Республіки Татарстан на чолі з її Прем'єр-міністром М.Сабировим. Основною темою переговорів було питання про створення українсько-татарської нафтової холдингової компанії "УкрТатнафта".

У четвер Прем'єр-міністр України В.Масол і Прем'єр-міністр Татарстану М.Сабиров підписали Протокол підсумків зустрічі керівників урядів з питань створення цієї транснаціональної компанії. Інтерес татарської сторони викликаний насамперед наявністю в Україні потужної нафтопереробної індустрії. Україна ж, як відомо, потребує для функціонування економіки передусім нафту як головний енергоносіє.

< . . . >

(Нафта з Татарстану для потреб України // Урядовий кур'єр. — 1994. — № 148. — 24 вересня)

[326]

**Перебування в Угорщині з офіційним візитом
делегації Верховної Ради України
на чолі з її Головою О.Морозом**

26 вересня 1994 р.

26 вересня на запрошення Голови Державних Зборів Угорської Республіки З.Гала до Будапешту прибула офіційна делегація Верховної Ради України на чолі з її Головою О.Морозом.

< . . . >

Того ж дня відбулася зустріч Голови Верховної Ради України О.Мороза з Головою парламенту Угорщини З.Галом та представниками парламентських фракцій. Під час зустрічі З.Гал повідомив про діяльність нового парламенту і особливо наголосив на тому, що в парламенті склалася нормальна робоча обстановка, є коаліція і є опозиція.

Торкаючись зовнішньополітичного курсу Угорщини, Голова Державних Зборів зазначив три головних напрями: інтеграція до європейських структур, налагодження добрих стосунків

з сусідніми державами, захист прав угорських нацменшин, що проживають за межами країни < . . . >

(Візит до Угорщини // Урядовий кур'єр. — 1994. — № 150—151. — 29 вересня)

[327]

**Перебування у США з офіційним візитом
української парламентської делегації
на чолі з Головою Верховної Ради України
О.Морозом**

30 вересня 1994 р.

Триває офіційний візит до США делегації українських парламентаріїв на чолі з Головою Верховної Ради України О.Морозом. < . . . > У Білому домі відбулася зустріч Голови Верховної Ради України О.Мороза з віце-президентом США А.Гором. У ході бесіди глава українського парламенту виступив з ініціативою щодо створення українсько-американського міжпарламентського комітету по сприянню економічним реформам в Україні.

Важливу частину розмови в Білому домі відведено питанням співпраці та взаємовідносин між законодавчою та виконавчою гілками влади в демократичному суспільстві. О.Мороз і А.Гор детально обговорили проблему приєднання України до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї (ДНЯЗ). Віце-президент підкреслив, що вступ України до ДНЯЗ справить благотворний вплив на подальший розвиток відносин України не лише із США, Росією, іншими ядерними державами, а й усім світом.

О.Мороз із свого боку зазначив, що приєднання України до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї є справою часу. Разом з тим, він підкреслив, що Україна зацікавлена у виробленні такого механізму гарантій національної безпеки країн-учасниць Договору, який би виключав випадки порушення режиму нерозповсюдження і зробив його надійним інструментом стабільності та безпеки у світі. Голова Верховної Ради України О.Мороз провів переговори в Державному департаменті США з першим заступником державного секретаря США С.Телботтом, іншими високими посадовими особами зовнішньополітичного відомства, Ради національної безпеки, Агентства по роззброєнню та контролю над озброєннями США. < . . . >

(Візит до США // Урядовий кур'єр. — 1994. — № 154—155. — 6 жовтня)

[328]

**Зустріч української парламентської делегації
на чолі з Головою Верховної Ради України
О.Морозом з головою 49-ї сесії Генеральної
Асамблеї ООН А.Ессі**

30 вересня 1994 р.

30 вересня Голова Верховної Ради України О.Мороз побував у штаб-квартирі ООН, де він мав зустріч з головою 49-ї сесії Генеральної Асамблеї ООН А.Ессі (Кот-д'Івуар). У цій бесіді було обговорено ряд питань, пов'язаних з позитивною роллю України в діяльності найбільшої в світі міжнародної організації, співзасновником якої вона виступала 49 років тому. Голову сесії було ознайомлено з ініціативами, які делегація пропонує на розгляд форуму співтовариства націй, а також з тим, якою Україна бачить ООН та її основні органи у майбутньому.

А.Ессі висловив задоволення активною участю України в житті співтовариства націй, зусиллями, спрямованими на підтримання миру і безпеки в світі й, зокрема, її внеском у діяльність миротворчих сил ООН. Голова сесії висловив упевненість в тому, що ініціативи, з якими Україна має намір виступити на нинішній сесії, знайдуть широку підтримку делегацій інших країн.

Того ж дня О.Мороз мав зустріч із заступником Генерального секретаря ООН К.Ананом (Гана), який відповідає за проведення миротворчих операцій та локалізацію конфліктів у гарячих точках планети. У ході відвертої і щирої розмови О.Мороз, нагадавши про участь України в заснуванні ООН та підкресливши її високу відповідальність за долю цієї організації, закликав бачити в нашій державі такого члена світового співтовариства, який здійснив радикальний крок справді історичного значення, першим розпочавши добровільне ядерне роззброєння. < . . . >

(Голос України. — 1994. — № 188. — 4 жовтня)

[329]

**Перебування у Мадриді (Іспанія)
урядової делегації України, очолюваної
віце-прем'єр-міністром України І.Мітюковим**

1 жовтня 1994 р.

1 жовтня в столиці Іспанії Мадриді розпочала роботу українська урядова делегація, очолювана віце-прем'єр-мініст-

ром України І.Мітюковим. Делегація прибула сюди з нагоди щорічної сесії Міжнародного валютного фонду та Світового банку. До її складу входять міністр економіки Р.Шпек, голова правління Національного банку В.Ющенко, голова Фонду державного майна Ю.Єхануров, представники міністерств, адміністрації Президента, апарату Кабінету Міністрів. Відбуваються численні зустрічі української делегації з керівниками міжнародних фінансових організацій та державних фінансових відомств країн щодо умов отримання Україною протягом найближчих двох років 5,5 млрд доларів. Про це в Мадриді заявив виконавчий директор МВФ М.Камдесю.

< . . . >

(До України прикута увага в Мадриді // Урядовий кур'єр. — 1994. — № 153. — 4 жовтня)

[330]

Зустріч Генерального секретаря ООН Б.Галі з главою делегації України на 49-й сесії Генеральної Асамблеї ООН

3 жовтня 1994 р.

3 жовтня відбулася зустріч Генерального секретаря ООН Б.Галі з главою делегації України на 49-й сесії Генеральної Асамблеї ООН міністром закордонних справ Г.Удовенком.

Бутросу Галі було передано лист Президента України Л.Кучми, в якому висловлено подяку за поздоровлення з нагоди третьої річниці незалежності України.

У листі Президент Л.Кучма запевнив Генерального секретаря ООН, що Україна, одна з держав-засновниць ООН, і надалі братиме активну участь у її діяльності, спрямованій на забезпечення миру й міжнародної безпеки, врегулювання регіональних конфліктів, зміцнення взаєморозуміння, стабільний розвиток усіх країн світу.

Генеральний секретар ООН з великою зацікавленістю ознайомився із змістом листа Президента України. Він виявив особливий інтерес до тих процесів, які відбуваються в Україні у зв'язку з обранням нового Президента, роботою Верховної Ради в оновленому складі. Значне місце під час зустрічі було приділено питанням розвитку політичної й соціально-економічної ситуації в Україні.

З української сторони було наголошено, що незважаючи на зміни в керівництві, зовнішня політика України залишається

послідовною, передбачуваною та виваженою і базується на основоположних принципах Статуту ООН, Гельсінського заключного акта, Паризької хартії та інших міжнародно-правових документів, що були прийняті за останні роки.

Було розглянуто широке коло питань, які становлять взаємний інтерес як для України, так і для всього співтовариства націй.

Г.Удовенко гостро поставив питання про те, що Україна несе великі матеріальні збитки в результаті санкцій, які застосовуються проти Югославії та проти Іраку. Необхідно радикально вирішити проблему відшкодування й компенсації цих збитків. Значне місце в розмові зайняли проблеми Чорнобиля, економічних перетворень в Україні, а також її можливого приєднання до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї.

Генеральний секретар ООН з розумінням поставився до порушених проблем. Він високо оцінив внесок України в діяльність ООН.

Б.Галі нагадав, що 13 березня наступного року у Копенгагені відбудеться зустріч керівників держав світу, присвячена розв'язанню проблем соціального розвитку. Він висловив сподівання, що Президент України візьме участь у цій зустрічі, де вже планують зустрітися понад сто глав держав і урядів країн—членів ООН.

(Бесіда з Генеральним секретарем ООН // Урядовий кур'єр. — 1994. — № 154—155. — 6 жовтня)

[331]

**Прийом Головою Верховної Ради України
О.Морозом делегації Республіки Туркменістан
на чолі з Головою Меджлісу С.Мурадовим**

7 жовтня 1994 р.

7 жовтня Голова Верховної Ради України О.Мороз прийняв делегацію Республіки Туркменістан на чолі з Головою Меджлісу С.Мурадовим, яка прибула на святкування 50-річчя визволення України від фашистських загарбників. Відбулася дружня розмова, в ході якої було порушено широке коло питань, що стосуються нинішнього стану і перспектив розвитку українсько-туркменського співробітництва.

(Дружня розмова // Голос України. — 1994. — № 192. — 8 жовтня)

[332]

**Зустріч Прем'єр-міністра України В.Масола
з Прем'єр-міністром Вірменії Г.Багратяном**

7 жовтня 1994 р.

Відбулася зустріч Прем'єр-міністра України В.Масола з Прем'єр-міністром Вірменії Г.Багратяном. У центрі розмови були торговельні відносини між двома країнами. < . . . > У результаті зустрічі підписано угоди про торговельно-економічне співробітництво на 1995 рік, вільну торгівлю, сприяння і захист інвестицій та про співробітництво і взаєморозуміння у митних справах. "Сподіваюсь, що ці чотири документи дають імпульс нашим торговельним відносинам, і що вони працюватимуть", — сказав В.Масол. Г.Багратян, у свою чергу, наголосив на необхідності якнайшвидше відпрацювати механізми торгівлі між Україною і Вірменією.

(Україна — Вірменія: у центрі переговорів — торговельні відносини // Урядовий кур'єр. — 1994. — № 156. — 8 жовтня)

[333]

**Прийом Головою Верховної Ради України
О.Морозом посла США в Україні У.Міллера**

12 жовтня 1994 р.

12 жовтня Голова Верховної Ради України О.Мороз прийняв Надзвичайного і Повноважного Посла США в Україні У.Міллера. У ході взаємозацікавленої розмови відбувся обмін думками щодо підсумків візиту делегації Верховної Ради до Сполучених Штатів, реалізації досягнутих там домовленостей, перспектив подальшого розвитку контактів і зв'язків між двома країнами.

(Зустріч Голови Верховної Ради України з послом США // Голос України. — 1994. — № 195. — 13 жовтня)

[334]

**Перебування у м. Києві міністра закордонних справ
Фінляндської Республіки Х.Хаавісто**

14 жовтня 1994 р.

У Києві з дводенним офіційним візитом перебував міністр закордонних справ Фінляндської Республіки Хейккі Хаавісто.

Він був прийнятий Президентом України Л.Кучмою. У ході розмови сторони відзначили необхідність поживалення стосунків між нашими країнами, особливо в торгово-економічній сфері.

Х.Хаавісто прийняв Голова Верховної Ради України О.Мороз. Керівник зовнішньополітичного відомства Фінляндії зазначив, що Україна є важливим чинником стабільності Європи. Контакти між нашими країнами мають бути інтенсивними і всебічними.

У Міністерстві закордонних справ України пройшли переговори між міністром Г. Удовенком та Х.Хаавісто. Було підписано українсько-фінську угоду.

* * *

Учора відбулося підписання двосторонньої угоди про запровадження подвійного оподаткування між Україною і Фінляндією, а також підсумкова прес-конференція за результатами переговорів, яку провели міністр закордонних справ України Г.Удовенко і міністр закордонних справ Фінляндії Х.Хаавісто.

Програма економічної реформи Президента України Л.Кучми є дуже важливою засадою для розвитку двосторонніх контактів по всіх напрямках, підкреслив Х.Хаавісто.

Г.Удовенко висловив подяку урядові Фінляндії за значну гуманітарну допомогу по ліквідації наслідків Чорнобильської аварії і у зв'язку з випадками захворювань на холеру в Україні.

У ході візиту відбулися також зустрічі в Міністерстві зовнішніх економічних відносин і Міністерстві економіки.

(Візит Х. Хаавісто до Києва //

Урядовий кур'єр. — 1994. — № 160. — 15 жовтня)

[335]

Прийом

**Головою Верховної Ради України О.Морозом
Надзвичайного і Повноважного Посла Франції
в Україні М.Песіка**

17 жовтня 1994 р.

На бажання Надзвичайного і Повноважного Посла Франції в Україні Мішеля-Іва Песіка його прийняв Голова Верховної Ради України О.Мороз. Пан Песік передав О.Морозу запрошення французького парламенту відвідати з офіційним візитом Францію.

Під час дружньої розмови пан Песік поцікавився ставленням ВР України до доповіді Президента України Л. Кучми, що була виголошена 11 жовтня. О.Мороз повідомив, що ВР підтримає Президента у здійсненні економічних реформ. Але ще є деякі моменти, які доведеться узгоджувати. У ході зустрічі обговорювалися можливості взаємовигідного співробітництва, французьких інвестицій в економіку України, інші питання.

*(Зустріч О.Мороза з послом Франції //
Голос України. — 1994. — № 198. — 18 жовтня)*

[336]

Засідання Ради глав держав СНД

21 жовтня 1994 р.

Учора в Москві представницька делегація України, очолювана Президентом Л.Кучмою, взяла участь у засіданні Ради глав держав Співдружності Незалежних Держав. До складу нашої делегації входили Прем'єр-міністр України В.Масол, керівники ряду міністерств і відомств.

На засіданні розглянуті три блоки питань. До першого увійшли питання інтеграційного розвитку СНД, які були винесені на розгляд Радою глав урядів. Зокрема, про Меморандум Ради глав держав СНД "Основні напрямки інтеграційного розвитку Співдружності Незалежних Держав" та його перспективний план, про створення Міждержавного економічного Комітету Економічного союзу та Платіжного союзу держав-учасниць СНД. Окрім того, окремо була розглянута пропозиція Президента Республіки Казахстан Н.Назарбаєва про формування Євразійського Союзу Держав.

У другому блоці питань, які вніс на засідання Ради глав держав СНД Координаційно-консультативний Комітет, розглядався комплекс міждержавних заходів щодо увіковічення пам'яті громадян, які загинули при захисті Вітчизни, та жертв Великої Вітчизняної війни 1941—1945 років.

Серед третього блоку питань, що внесені статутними органами Співдружності, обговорена Конвенція про забезпечення прав осіб, які належать до національних меншин, розглянуто порядок представлення СНД у міжнародних організаціях і форумах. Три питання стосувалися також військових проблем країн-учасниць СНД.

Після засідання глав держав СНД відбулася зустріч Президента України Л.Кучми з Президентом Росії Б.Єльциним.

(Урядовий кур'єр. — 1994. — № 164. — 22 жовтня)

[337]

**Перебування у Канаді з офіційним візитом
Президента України Л.Кучми**

23 жовтня 1994 р.

Триває офіційний візит Президента України Л.Кучми до Канади.

Під час цього візиту Президент України вже мав зустрічі з генерал-губернатором Канади Р.Гнатишиним та Прем'єр-міністром Ж.Крет'єном, у ході яких обговорювалося найширше коло питань співробітництва цих держав.

Результатом переговорів між Президентом України Л.Кучмою і Прем'єр-міністром Канади Ж.Крет'єном, що відбулися в Оттаві, стало підписання Договору про дружбу і співробітництво між Україною і Канадою. Було також підписано важливі угоди про співробітництво в економічній та військовій сферах, угоди про взаємний захист інвестицій, уникнення подвійного оподаткування, інші важливі документи. < . . . >

Учора Президент України прибув до найбільшого міста Канади Торонто, де мав численні зустрічі з представниками політичних, ділових кіл та української діаспори.

*(Перебування Президента України у Канаді //
Голос України. — 1994. — № 204. — 26 жовтня)*

[338]

**Перебування у м. Києві з офіційним візитом
делегації Сейму Литовської Республіки
на чолі з Головою Сейму Ч.Юршенасом**

28 жовтня 1994 р.

У Києві з офіційним візитом перебувала делегація Сейму Литовської Республіки на чолі з Головою Сейму Ч.Юршенасом.

Литовських парламентаріїв прийняв Голова Верховної Ради України О.Мороз. У ході розмови сторони обмінялися досвідом законотворчої діяльності, висловили обопільну готовність і надалі розвивати міжпарламентські контакти.

Учора Ч.Юршенаса прийняв Прем'єр-міністр України В.Масол. Були обговорені питання співробітництва між нашими країнами в різних сферах. Литва, як і наша держава, переживає складний період переходу від однієї системи економічних відносин до іншої. Хоча рівень інфляції вдалося знизити до двох відсотків на місяць, усе ж падіння обсягів

виробництва продовжується, особливо в такій традиційній для Литви галузі, як м'ясо-молочне виробництво. Фактичне безробіття сягає 20 відсотків. Країни Балтії зміцнюють свою регіональну інтеграцію, водночас прагнучи поживавити господарські зв'язки з колишніми республіками Союзу.

< . . . >

(Візит делегації Сейму Литви //
Урядовий кур'єр. — 1994. — № 168. — 29 жовтня)

[339]

Перебування у Туркменістані з офіційним візитом Президента України Л.Кучми

4 листопада 1994 р.

4 листопада Президент України Л.Кучма відбув з офіційним візитом до Туркменістану. У складі нашої делегації — міністр закордонних справ Г.Удовенко, віце-прем'єр-міністр І.Мітюков, секретар Ради національної безпеки при Президентові України — радник Президента України з питань національної безпеки В.Горбулін, міністр промисловості А.Голубченко, міністр зовнішніх економічних зв'язків України С.Осика, міністр машинобудування, військовопромислового комплексу і конверсії В.Петров, міністр економіки Р.Шпек, голова Державного комітету по нафті і газу М.Ковалко, голова Державного комітету з матеріальних ресурсів Л.Корнієнко та інші офіційні особи. Згідно з програмою перебування відбудуться зустрічі і розмови глави Української держави з Президентом Туркменістану С.Ніязовим у вузькому колі, члени офіційних делегацій двох країн проведуть переговори, в результаті яких передбачається підписати низку двосторонніх документів. < . . . > В Ашгабаті намічено обговорити питання про вільну торгівлю між Україною і Туркменістаном, про торговельно-економічне співробітництво, про виробничу кооперацію та інші. Особливу увагу буде приділено питанням поставок туркменського газу в Україну в 1995 р. і погашення Києвом заборгованості по його поставках у 1993—1994 рр.

(З офіційним візитом //
Урядовий кур'єр. — 1994. — № 172. — 5 листопада)

Перебування делегації Верховної Ради України на чолі з Головою Верховної Ради України О.Морозом у Королівстві Бельгія

8 листопада 1994 р.

На запрошення Голови Палати представників та Голови Сенату Парламенту Королівства Бельгія 6—8 листопада 1994 р. Королівство Бельгія відвідала делегація Верховної Ради України на чолі з Головою Верховної Ради О.Морозом.

У ході візиту відбулися зустрічі Голови Верховної Ради з керівниками Парламенту Королівства Бельгія — Головою Палати представників Ш.-Ф. Нотомбом та Головою Сенату Ф. Сваленом, членами комісій з питань зовнішніх зносин та комісій з питань перегляду Конституції обох палат бельгійського Парламенту, віце-прем'єр-міністром, міністром з бюджетних питань Бельгії Г. Ван Ромпеем, керівництвом мерії м. Брюсселя, представниками бельгійських ділових кіл.

О.Мороз поінформував бельгійську сторону про політичні, економічні та соціальні процеси в Україні, законотворчу діяльність Верховної Ради, підготовку нової Конституції України, проблеми розвитку демократії, формування ринкових відносин. < . . . >

Сторони заявили про свої наміри поглиблювати та зміцнювати зв'язки між Верховною Радою України і Парламентом Королівства Бельгія, що відіграватиме важливу роль у подальшому розвитку двосторонніх стосунків, відносин дружби і співробітництва між народами України і Бельгії. < . . . >

Під час перебування в Бельгії Голови Верховної Ради України відбулися його зустрічі з Головою Європейського Парламенту К.Геншем та з членами Комісії Європарламенту у закордонних справах.

Він зустрівся також з членом Європейської Комісії Г.Ван Ден Бруком.

У штаб-квартирі НАТО відбувся діалог Голови Верховної Ради України О.Мороза з Генеральним секретарем НАТО В. Клясом.

Голова Верховної Ради України і голови палат Парламенту Королівства Бельгія вирішили подати на розгляд відповідних комісій Верховної Ради України і палат Парламенту Королівства Бельгія пропозиції щодо реалізації намірів, викладених у цьому комюніке.

(Комюніке про перебування Голови Верховної Ради України О.Мороза у Королівстві Бельгія // Голос України. — 1994. — № 213. — 10 листопада)

[341]

**Перебування у м. Києві з офіційним візитом
Президента Республіки Узбекистан І.Карімова**

10 листопада 1994 р.

Питання поглиблення двосторонніх відносин між Україною і Республікою Узбекистан обговорювалися в ході дводенного офіційного візиту до України Президента Республіки Узбекистан І.Карімова. У четвер він прибув до Києва. У Бориспільському аеропорту, де було піднято державні прапори України і Республіки Узбекистан, гостя зустрічали Прем'єр-міністр України В.Масол, міністр закордонних справ Г.Удовенко, глава Адміністрації Президента України Д.Табачник, міністр Кабінету Міністрів В.Пустовойтенко, інші офіційні особи.

< . . . >

Того ж дня відбулися переговори офіційних делегацій України й Узбекистану. Українську сторону очолював перший віце-прем'єр-міністр В.Пинзеник, узбецьку — заступник Прем'єр-міністра Республіки Узбекистан Ю.Пайгін. < . . . >

За результатами переговорів Президент Узбекистану І.Карімов та Президент України Л.Кучма підписали Декларацію про головні напрями економічного співробітництва між Україною та Республікою Узбекистан, Угоду про співробітництво в галузі культури, Угоду про запобігання подвійному оподаткуванню доходів і майна. Підписано також міждержавні угоди — про торговельно-економічне співробітництво на 1995 рік та про військово-технічне співробітництво, а також Програму співробітництва між Міністерством закордонних справ України та Міністерством закордонних справ Республіки Узбекистан. < . . . >

(Україна — Узбекистан: реформи сприятимуть співробітництву // Урядовий кур'єр. — 1994. — № 175. — 12 листопада)

[342]

**Перебування у м. Києві з офіційним візитом
міністра закордонних справ Республіки Польща
А.Олеховського**

16 листопада 1994 р.

Київ, 16 листопада. Сьогодні до Києва з офіційним візитом прибув міністр закордонних справ Республіки Польща

Анджей Олеховський. Програмою візиту передбачаються зустрічі міністра з Президентом України Л.Кучмою, Прем'єр-міністром В.Масолом, міністром закордонних справ Г.Удовенком, головою парламентської Комісії у закордонних справах і зв'язках з СНД Б.Олійником. Як очікується, за результатами візиту буде підписано меморандум і протокол про співробітництво в галузі інформації між МЗС України і МЗС Польщі.
(Візит А.Олеховського // Урядовий кур'єр. — 1994. — № 177—178. — 17 листопада)

[343]

Прийом Президентом України Л.Кучмою міністра закордонних справ Греції К.Папуліаса

18 листопада 1994 р.

У Києві з візитом перебував міністр закордонних справ Греції К.Папуліас. Його приймали Президент України Л.Кучма, Голова Верховної Ради О.Мороз, Прем'єр-міністр В.Масол. Відбулися переговори між міністром закордонних справ України Г.Удовенком та К.Папуліасом.

У ході бесід відзначався збіг пріоритетів обох сторін у різних галузях міжнародного життя, особливо в рамках Чорноморського економічного співробітництва. Греція підтримує ініціативи України, спрямовані на перетворення Чорноморського регіону в зону миру і спокою, вона й надалі сприятиме наданню Україні різних форм допомоги з боку країн європейської співдружності. К. Папуліас високо оцінив факт приєднання України до ДНЯЗ.

На переговорах у Києві значну увагу було приділено питанням двосторонніх торговельно-економічних зв'язків. < . . . >

(Українсько-грецькі переговори // Урядовий кур'єр. — 1994. — № 179. — 19 листопада)

[344]

Перебування у США з офіційним візитом Президента України Л.Кучми

19 листопада 1994 р.

Президент України Л.Кучма прибув у суботу з офіційним державним візитом до Сполучених Штатів Америки. < . . . >

У складі делегації України — міністр закордонних справ Г.Удовенко, віце-прем'єр-міністр, міністр оборони В.Шмаров,

віце-прем'єр-міністр І.Курас, глава Адміністрації Президента України Д.Табачник, міністри С.Осика, Р.Шпек, секретар Ради національної безпеки при Президенті України В.Горбулін, Голова Ради Міністрів Автономної Республіки Крим А.Франчук, інші офіційні особи.

Свій візит до США Президент України розпочав з Нью-Йорка. У понеділок він відвідає штаб-квартиру міжнародного співтовариства, де виступить на пленарному засіданні 49-ї сесії Генеральної Асамблеї ООН, матиме зустрічі з керівниками її головних органів. Я прибув до Сполучених Штатів Америки з першим в історії взаємовідносин між нашими країнами державним візитом на запрошення Президента Б.Клінтона, заявив Л.Кучма під час короткої бесіди з журналістами в аеропорту. 21 листопада наша делегація відлітає до Вашингтона, де відбудеться офіційна частина мого державного візиту. Основна мета візиту полягає в тому, щоб проаналізувати стан відносин між нашими державами, закріпити процес їх поступального розвитку, підписати важливі двосторонні документи, визначити головні пріоритети на найближчу перспективу, а в цілому — започаткувати якісно новий етап наших взаємовідносин. За три роки існування незалежної України відносини між нашими країнами набули принципово нового виміру, що знайшло своє відображення у визначенні керівництвом США 1994 року як “Року України” в зовнішній політиці вашої держави. Для нас надзвичайно важливо розвинути і збагатити досягнуте спільними зусиллями. Ми вважаємо, що нами використано ще далеко не весь потенціал у цьому напрямі, що перспективи розвитку українсько-американського співробітництва не обмежені і досить реальні. Це і буде основним предметом наших переговорів і бесід з Президентом США Б.Клінтоном, вищими посадовими особами Адміністрації, в Конгресі США, з представниками ділових кіл вашої країни. Ми сподіваємося на плідні і конструктивні переговори, на конкретні результати, які нададуть нового імпульсу розвитку відносин між нашими двома державами на засадах демократичного партнерства.

Того ж дня Л.Кучма і члени делегації відвідали розташовану в центрі Нью-Йорка українську православну церкву Святого Володимира, де відбулося урочисте богослужіння.

Увечері Президент України взяв участь у багатолюдному прийомі, влаштованому на його честь місцевою українською громадою у банкетному залі престижного готельного комплексу “Маріот Маркі”. Він виголосив промову, в якій порушив широке коло внутрішніх і міжнародних проблем. Виступ Президи-

дента Л.Кучми був вислуханий з величезною увагою. Від імені української громади її лідери — президент Українського конгресового комітету Америки А.Лозинський і президент Української американської координаційної ради У.Дячук висловили глибоке розуміння ситуації в Україні, а також одностайне прагнення допомогти у якнайшвидшому подоланні проблем на шляху розвитку незалежної Української держави.

(Візит почався з Нью-Йорка // Урядовий кур'єр. — 1994. — № 180. — 22 листопада)

[345]

Перебування у м. Варшаві з офіційним візитом делегації Верховної Ради України на чолі з її Головою О.Морозом

1 грудня 1994 р.

Центральною подією триденного офіційного візиту делегації Верховної Ради України на чолі з її Головою О.Морозом до Республіки Польща стала зустріч з Президентом Республіки Польща Л.Валенсою.

Зустріч пройшла в дружній обстановці, в атмосфері взаєморозуміння, хоча в ході її вирішувалися глобальні питання, пов'язані з розвитком відносин двох країн. Л.Валенса з самого початку розмови зазначив, що відносини з Україною мають для Польщі пріоритетне значення. Польща, підкреслив він, прагне інтегруватися в загальноєвропейський процес, але не може ігнорувати і відносини зі своїми сусідами і, насамперед, з такою важливою європейською країною, якою є Україна. У ході розмови йшлося про найрізноманітніші сфери двосторонніх відносин — від політичних і економічних, до становища українців у Польщі і поляків в Україні.

(Переговори у Варшаві // Урядовий кур'єр. — 1994. — № 187. — 3 грудня)

[346]

Відкриття зустрічі глав держав і урядів країн-учасниць Наради з безпеки і співробітництва у Європі

5–6 грудня 1994 р.

Учора, 5 грудня, в столиці Угорської Республіки відкрилася зустріч глав держав і урядів країн-учасниць Наради з безпеки і співробітництва у Європі.

Цей форум, на який з'їхалися високопоставлені представники понад 50 країн (всього НБСЕ об'єднує 52 держави), приступив до розгляду нинішньої ситуації у Європі, перспектив розвитку НБСЕ і завдань Народи на порозі ХХІ століття.

Делегацію України очолює Президент — Л.Кучма. Разом з ним нашу державу у Будапешті представляють міністр закордонних справ Г.Удовенко, глава Адміністрації Президента Д.Табачник, секретар Ради національної безпеки при Президенті В.Горбулін, голова Комісії Верховної Ради у закордонних справах і зв'язках з СНД Б.Олійник, посол України в Угорській Республіці Д.Ткач, заступник міністра оборони І.Біжан та інші офіційні особи. < . . . >

Як заявив Л.Кучма перед відльотом до Будапешта у Бориспільському аеропорту, нинішня зустріч має особливе значення як для України, так і Європи в цілому. Адже після закінчення періоду холодної війни у світі спокійніше не стало. Про це свідчать і останні події в Югославії та на Кавказі. У цей тривожний час Україна приєдналась до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї. Саме тому подією номер один у Будапешті наш Президент назвав очікуване підписання Меморандуму про надання Україні гарантій безпеки. Не менш важливими, на думку Л.Кучми, мають стати зустрічі з главами кількох держав, зокрема з Президентом Угорщини А.Гьонцем.

< . . . >

Після двох пленарних засідань і зустрічі намічалось підписання Меморандуму про надання Україні гарантій безпеки, потім Л.Кучма мав передати керівникам трьох держав-депозитаріїв документ про приєднання України до ДНЯЗ.

У другій половині дня у понеділок на зустрічі глав держав виступив Президент України Л.Кучма. < . . . >

(Будапештська зустріч НБСЕ //

Урядовий кур'єр. — 1994. — № 188. — 6 грудня)

[347]

Перебування в Україні з офіційним візитом Президента Республіки Болгарія Ж.Желева

8—10 грудня 1994 р.

8 грудня прибув до Києва з офіційним візитом Президент Республіки Болгарія Желю Желев. Робоча програма першого дня офіційного візиту в Україну Президента Республіки Болгарія Желю Желева завершилася підписанням низки спільних

документів. Серед них: Міжурядові угоди про військово-технічне співробітництво, про сприяння і взаємний захист інвестицій, Декларація між Міністерством зовнішніх економічних зв'язків України і Міністерством торгівлі Болгарії про принципи і напрями співробітництва в сфері зовнішніх економічних зв'язків, Конвенція про співробітництво в галузі ветеринарної медицини, Конвенція про співробітництво в галузі карантинного захисту рослин, угоди про автомобільні перевезення пасажирів і вантажів, про повітряне і залізничне сполучення. < . . . >

(Високий гість з Болгарії // Урядовий кур'єр. — 1994. — № 191. — 10–12 грудня)

[348]

Перебування у м. Києві з офіційним візитом парламентської делегації Ірану

8 грудня 1994 р.

Цими днями у Києві з офіційним візитом перебувала парламентська делегація Ірану. У ході візиту Голова Меджлісу Ірану Алі Акбар Натег-нурі зустрівся з Президентом України Леонідом Кучмою, Головою Верховної Ради Олександром Морозом, Прем'єр-міністром В.Масолом. Особлива увага приділялася питанням економічного характеру. Голова Меджлісу відзначив, що Іран готовий поставляти 4 мільйони тонн нафти на рік згідно з колишніми домовленостями. Однією з головних цілей візиту був пошук шляхів реалізації вже підписаних договорів між Україною і Іраном.

(Україна — Іран: зв'язки тіснішають // Урядовий кур'єр. — 1994. — № 189–190. — 8 грудня)

[349]

Переговори урядових делегацій України і Російської Федерації у Москві та участь у роботі Ради глав урядів країн СНД

8 грудня 1994 р.

У Москві 8 грудня почались переговори урядових делегацій України і Російської Федерації. Їх очолюють Прем'єр-міністр України В.Масол і голова уряду Російської Федерації В.Черномірдин.

На зустрічі розглядався хід виконання протоколу зустрічі двох урядових делегацій, яка відбулась 28 листопада у Москві. Цим документом передбачалось доопрацювання ряду проектів міждержавних угод. Учасники переговорів обговорювали також питання боргів і активів колишнього Радянського Союзу, проблеми Чорноморського флоту, оплати поточних боргів за поставки російських енергоносіїв в Україну, за продукцію, яка поставляється промисловими підприємствами України в Росію.

Досягнуто домовленості, що державна делегація Росії наступного тижня приїде до Києва для продовження переговорів щодо Чорноморського флоту. Приблизно у ті самі строки в Москві пройдуть переговори щодо підготовки тексту повномасштабного договору між нашими країнами. < . . . >

9 грудня у Москві розпочалося засідання Ради глав урядів країн СНД. Обговорювалися проекти багатьох важливих документів. Зокрема проблеми кордонів і митних угод, створення Митного союзу. Йдеться також про створення Міждержавного фонду допомоги біженцям, вимушеним переселенцям. Сюди можна віднести також проект угоди про допомогу ветеранам Великої Вітчизняної війни, надання їм додаткових пільг у зв'язку із святкуванням 50-річчя Перемоги. Знаменній події буде присвячена спартакіада країн СНД. Планується налагодити випуск ювілейних медалей.

Важливу проблему покликані вирішити документи, якими передбачено створення своєрідного корпусу сил швидкого реагування на аварії, катастрофи, стихійні лиха, які нерідко трапляються на території країн СНД. Пакет документів містить також проект щодо широкого співробітництва країн СНД по забезпеченню пошуку і рятування літаків, які потрапили в біду.

Відкриваючи засідання, В.Черномірдин заявив, що у всіх оцінках потрібно виходити з реальних фактів. На жаль, доводиться констатувати, що економіка країн СНД продовжує розвиватися у стані кризи. < . . . > Для виходу з такої ситуації потрібні передусім зусилля кожного на своєму, так би мовити, національному полі. Головним є виконання вже укладених угод і досягнутих домовленостей. Йдеться передусім про Угоду щодо судової і конституційної діяльності, узгоджену антимонопольну політику, підтримку виробничої кооперації, сприяння у створенні транснаціональних виробничих, фінансових і страхових організацій. < . . . >

(Важливі переговори у Москві // Урядовий кур'єр. — 1994. — № 191. — 12 грудня)

[350]

**Перебування у Білорусії з офіційним візитом
Прем'єр-міністра України В.Масола**

15–16 грудня 1994 р.

15–16 грудня Прем'єр-міністр України В.Масол відвідав Республіку Білорусію з офіційним візитом. Відбулися зустрічі на найвищому рівні, підписано кілька угод.

Серед них — угоди про співробітництво в галузі охорони навколишнього середовища, про військово-технічну співпрацю, протокол узгодження обсягів і порядку регулювання взаємних поставок найважливіших видів продукції між Україною і Республікою Білорусією на 1995 рік та інші документи.

(За підсумками візиту до Білорусії // Урядовий кур'єр. — 1994. — № 196. — 20 грудня)

[351]

**Завершальний етап переговорів
урядових делегацій України та Росії щодо укладення
загальнополітичного договору про дружбу
і співробітництво між двома країнами**

22 грудня 1994 р.

У Києві пройшов завершальний етап переговорів державних делегацій України та Росії щодо укладення загальнополітичного договору між нашими країнами. Керівники делегацій: перший віце-прем'єр-міністр України Є. Марчук та посол з особливих доручень МЗС Російської Федерації Ю. Дубінін констатували по закінченню переговорів, що сторони здійснили своєрідну інвентаризацію усього правового поля українсько-російських відносин.

Відпрацювання тексту загальнополітичного договору близьке до завершення, з його 42 статей в трьох ще зберігаються розбіжності з окремих позицій і формулювань. Очевидно, вони будуть усунені вже безпосередньо під час візиту Президента Російської Федерації Б.Єльцина до Києва. Орієнтовно це має статися у другій декаді січня наступного року. Тоді ж очікується і підписання декларації щодо Чорноморського флоту.

Сторони виявили зацікавленість в укладенні пакета з 24 угод між урядами й міністерствами України та Росії з різноманітних аспектів міждержавних контактів. З них 14 вже повністю готові до підписання. Йдеться, зокрема, про співробітництво прикордонних областей, про уникнення подвійного оподаткування майна, доходів, про торгове судноплавство, про реекспорт товарів та порядок видачі дозволу на реекспорт, про співробітництво в галузі охорони довкілля, культури, науки та освіти, про обмін правовою інформацією.

Продовжується робота експертів над проблемами відстрочки оплати та переоформлення заборгованості України, реалізації режиму вільної торгівлі, про принципи створення фінансово-промислових груп.

(Переговори завершилися // Урядовий кур'єр. — 1994. — № 199. — 24 грудня)

[352]

Прийом Президентом України Л.Кучмою парламентської делегації Білорусії

27 грудня 1994 р.

27 грудня Президент України Л.Кучма прийняв парламентську делегацію Білорусії на чолі з Головою Верховної Ради Республіки Білорусії М.Грибом.

У ході дружньої розмови відбувся обмін думками щодо нинішнього стану українсько-білоруських відносин. Сторони зазначили, що існуючі, часто штучні бар'єри дуже заважають розвиткові взаємовигідних відносин між двома державами.

М.Гриб повідомив, що в білоруському парламенті створено спеціальну комісію по зв'язках з Україною. Ми готові внести необхідні зміни до законодавства, котрі суттєво полегшили б співробітництво в різних галузях, заявив спікер парламенту Білорусії.

Сторони обговорили хід практичної реалізації попередніх домовленостей щодо розвитку якнайширших відносин між обома країнами.

Того ж дня делегація Верховної Ради Республіки Білорусії зустрілася з Головою Верховної Ради України О.Морозом. У ході дружньої розмови було обговорено різні аспекти щодо нинішнього становища в обох країнах, подальшого розширення і поглиблення співробітництва між вищими законодавчими органами.

Відбулась зустріч білоруської делегації з Прем'єр-міністром України В.Масолом. Спікер білоруського парламенту запропонував створити при Кабінеті Міністрів спеціальний Комітет по зв'язках з країнами СНД. Цей комітет, на його думку, необхідний для виконання і контролю всіх двосторонніх міждержавних угод. < . . . >

(Візит Мечислава Гриба // Урядовий кур'єр. — 1994. — № 201–202. — 29 грудня)

[353]

Перебування у Грузії з офіційним візитом Президента України Л.Кучми

9–10 січня 1995 р.

“Візит у Грузію розцінюю як один з кроків України, яким вона підкреслює: зона її інтересів, насамперед, поширюється на республіки колишнього Радянського Союзу”, — заявив по прибутті до Республіки Грузія з офіційним візитом, який відбувся 9–10 січня, Президент Української держави Л.Кучма.

< . . . >

У ході розмови глав двох братніх країн, що відбулася 9 січня у державній резиденції “Крцанісі”, Л.Кучма поінформував Голову парламенту Грузії, Главу держави Е.Шеварднадзе про політичну ситуацію в Україні, хід соціально-економічних перетворень. < . . . >

Найголовнішим документом, який підписали глави держав, можна, безперечно, вважати Декларацію про перспективи розвитку співробітництва між Україною і Республікою Грузія та спільних підходів стосовно питань міжнародних відносин. Підписані також шість угод, протокол та договір. До переліку двосторонніх українсько-грузинських документів, зокрема, входять угоди про виробничу кооперацію, заохочення і взаємний захист інвестицій, вільну торгівлю, співробітництво у сфері пенсійного забезпечення, про організацію розрахунків між центральними банками України і Грузії на 1995 рік тощо.

Другий день офіційного візиту Президента України розпочався з його бесіди із Святійшим і Блаженнішим Католиком — Патріархом Всія Грузії Ілією II. Він розповів Л.Кучмі про етапи становлення грузинської церкви, її взаємозв'язок з іншим православним світом. < . . . >

Після зустрічі Л.Кучми і Е.Шеварднадзе з представниками української діаспори (в Грузії проживає понад сорок тисяч українців) глави держав домовилися, що відтепер під їхнім

особистим патронажем відбуватимуться акції по відновленню, виведенню на якісно новий рівень культурного, наукового співробітництва між нашими країнами. < . . . >

(Україна і Грузія: стратегічне партнерство // Урядовий кур'єр. — 1995. — № 5–6. — 12 січня)

[354]

Перебування в Україні з офіційним візитом Президента Туркменістану С.Ніязова

19 січня 1995 р.

Сьогодні в Україну з дводенним офіційним візитом прибуває Президент Туркменістану С.Ніязов. < . . . >

Програмою візиту передбачено зустрічі С.Ніязова з Президентом України Л.Кучмою, Головою Верховної Ради О.Морозом, Прем'єр-міністром В.Масолом. Планується також відвідання Авіаційного науково-технічного комплексу ім. О.Антонова. Як очікується, буде підписано українсько-туркменські документи, найважливіші з яких стосуються розвитку торговельно-економічного співробітництва, зокрема, поставок туркменського газу в Україну.

(До офіційного візиту в Україну Президента Туркменістану // Урядовий кур'єр. — 1995. — № 9–10. — 19 січня)

[355]

Прийом Президентом України Л.Кучмою державного міністра Арабської Республіки Єгипет у справах міжнародного співробітництва Ю.Бутроса-Галі

19 січня 1995 р.

Відбулася зустріч з Президентом України Л.Кучмою державного міністра Арабської Республіки Єгипет у справах міжнародного співробітництва Ю.Бутроса-Галі, який відвідав нашу країну з офіційним візитом на чолі урядової делегації.

У ході бесіди з обох сторін наголошувалося про перспективність подальшого розвитку українсько-єгипетського співробітництва, надання йому нових імпульсів. Зокрема, було висловлено побажання прискорити такі процеси у сфері інвестицій, торгівлі, технологій. < . . . >

(Задля співробітництва з Єгиптом // Урядовий кур'єр. — 1995. — № 9–10. — 19 січня)

[356]

Зустріч Президента України Л.Кучми з міністром фінансів ФРН Т.Вайгелем

1 лютого 1995 р.

“Німеччина однозначно підтримує ті перетворення, які почалися в Україні влітку минулого року після виборів, — сказав міністр фінансів ФРН Т.Вайгель на зустрічі з Президентом України Л.Кучмою. — Я підтримую Вас у Ваших зусиллях послідовно продовжувати цей курс, навіть за умов можливого опору. Адже цій політиці немає альтернативи”. Він підкреслив, що Німеччина і надалі сприятиме зростанню авторитету України на міжнародній арені, у тому числі і на зустрічі Великої сімки, яка почнеться післязавтра у Торонто.

Президент Л.Кучма розповів про економічну ситуацію в Україні і підтвердив готовність йти шляхом реформ. Неможливо уявити собі процес оздоровлення економіки країни без рішучих економічних перетворень, зазначив він.

У ході розмови йшлося про майбутню грошову реформу в Україні і консультативну допомогу з боку Німеччини для її успішного проведення.

Т.Вайгель поцікавився позицією України щодо конфлікту в Чечні. З цього приводу Л.Кучма заявив, що він не підтримує методи вирішення кризи, яка склалася.

(Зустріч з міністром фінансів ФРН // Урядовий кур'єр. — 1995. — № 17–18. — 2 лютого)

[357]

Перебування у м. Києві з робочим візитом Прем'єр-міністра Таджикистану Д.Карімова

2 лютого 1995 р.

Робочий візит Прем'єр-міністра Таджикистану Д.Карімова до Києва почався із зустрічі з Прем'єр-міністром України В.Масолом. Мета візиту — підписання міжурядової торговельно-економічної угоди на 1995 рік, обговорення ряду питань, які становлять взаємний інтерес. < . . . >

Зустрічні поставки продукції лягли в основу міжурядової угоди про торговельно-економічне співробітництво на 1995 рік, яку підписали 2 лютого у столиці України Прем'єр-міністр України В.Масол і Прем'єр-міністр Таджикистану Д.Карімов.

(Україна — Таджикистан: співробітництво розвиватиметься // Урядовий кур'єр. — 1995. — № 19. — 4 лютого)

Міжурядові українсько-російські переговори у м. Києві

8 лютого 1995 р.

Учора в Києві завершилися міжурядові українсько-російські переговори. Делегацію Росії на них очолював перший заступник глави російського уряду О.Сосковець, українську — перший віце-прем'єр-міністр Є.Марчук. < . . . >

У перший день перебування російської делегації на українській землі її керівника О.Сосковця прийняв Президент України Л.Кучма. У ході бесіди глава Української держави наголосив, що взаємовідносини з Росією мають для України надзвичайно важливе, пріоритетне значення. За його словами, нині для розвитку взаємовигідного двостороннього співробітництва є всі підстави — економічні передумови і добра воля керівників та народів обох країн. “Ми сподіваємося на поглиблення широкого діалогу між Україною і Росією як в економічній, так і політичній сферах життя”, — зазначив Л.Кучма.

О.Сосковець підкреслив, що російська сторона поважала і поважає курс України на досягнення повної незалежності і робитиме все, аби українсько-російські відносини і співробітництво базувалися на конструктивній основі.

Під час зустрічі було обговорено коло питань, які становлять першочерговий інтерес для обох сторін.

Того ж дня керівник російської делегації на переговорах зустрівся з Прем'єр-міністром України В.Масолом. У ході відвертої конструктивної бесіди порушувалися принципи питання українсько-російських відносин, відбувся обмін думками про процес підготовки міждержавної угоди між нашими країнами.

Нинішні переговори, як ніколи, були насиченими і предметними. Обидві делегації, до складу яких входили компетентні представники економічних і політичних відомств двох країн, спрямували свої зусилля на пошуки конструктивного розв'язання тих проблем, які до цього часу затягували підписання широкомасштабного політичного договору. Зокрема і питання про подвійне громадянство та про визнання Росією територіальної цілісності України і недоторканності її кордонів.

Окрім цього, сторони завершили підготовку інших двосторонніх угод, ґрунтовно обговорили проблеми Чорноморського флоту, питання подальшого економічного співробітництва, у тому числі й проблему боргів. < . . . >

(Добрий сусід краще за старшого брата // Урядовий кур'єр. — 1995. — № 21–22. — 9 лютого)

[359]

Засідання Ради глав держав СНД у столиці Казахстану

10 лютого 1995 р.

10 лютого у столиці Казахстану відбулося засідання Ради глав держав СНД. Українську делегацію на ньому очолював Президент України Л.Кучма. < . . . >

Міністр закордонних справ України Г.Удовенко в інтерв'ю українським журналістам, які висвітлюють алматинську зустріч, роз'яснив позицію нашої делегації з обговорюваних питань. Він повідомив, що документ про підтримання миру і стабільності в СНД спочатку був запропонований як пакт. Україна не підтримала цю ідею, тому що вона має обов'язковий характер, і запропонувала назвати документ меморандумом або декларацією. Ця пропозиція дістала схвалення і підтримку інших країн.

Торкаючись питань, пов'язаних з охороною зовнішніх кордонів держав—учасниць Співдружності, Г.Удовенко підкреслив, що Україна прагне до співробітництва в цій галузі. Ще раніше вона внесла на розгляд Ради міністрів закордонних справ СНД свій текст угоди, не договору. На жаль, його не було прийнято. Для нас, як сказав глава зовнішньополітичного відомства України, важливо, щоб цей документ відповідав нашому національному законодавству.

Тут, в Алмати, відчувається підвищений інтерес до України. Г.Удовенко пояснив це парафуванням у Києві Договору про дружбу і співробітництво з Росією. "Цей документ, — відзначив він, — вносить нові корективи в наші відносини". Договір відкриває шлях візиту в Україну Президента Росії Б.Єльцина, який, за словами міністра, відбудеться, цілком імовірно, у березні.

(Прес-конференція в Алмати // Урядовий кур'єр. — 1995. — № 23. — 11 лютого)

[360]

Перебування в Україні з офіційним візитом Прем'єр-міністра Естонської Республіки А.Таранда

15—16 лютого 1995 р.

Прем'єр-міністр України В.Масол зустрівся з Прем'єр-міністром Естонії А.Тарандом. Сторони підтвердили взаємну

зацікавленість у подальшому розвитку співробітництва між двома країнами. < . . . > Підписано ряд документів, серед яких Договір про правову допомогу і правові відносини в цивільних і кримінальних справах і дві міжурядові угоди: про сприяння і взаємний захист інвестицій і про співробітництво в галузі залізничного транспорту.

(До офіційного візиту Прем'єр-міністра Естонської Республіки // Голос України. — 1995. — № 32. — 17 лютого)

[361]

Прийом Прем'єр-міністром України В.Масолом віце-прем'єр-міністра Республіки Узбекистан Ю.Пайгіна

17 лютого 1995 р.

Учора Прем'єр-міністр України В.Масол прийняв віце-прем'єр-міністра Республіки Узбекистан Ю.Пайгіна, який очолює узбецьку урядову делегацію, що перебуває в нашій країні. У ході щирої розмови йшлося про виконання міжурядових угод про торговельно-економічне співробітництво між Україною і Республікою Узбекистан, про плани подальшого зміцнення стосунків між нашими країнами. < . . . >

(Зустріч у Кабінеті Міністрів // Урядовий кур'єр. — 1995. — № 27. — 18 лютого)

[362]

Перебування у Республіці Молдова з офіційним візитом урядової делегації України на чолі з міністром закордонних справ Г.Удовенком

26 лютого 1995 р.

Відбувся офіційний дводенний візит до Республіки Молдова урядової делегації України на чолі з міністром закордонних справ України Г.Удовенком. < . . . >

У відповідності з програмою відбулася зустріч Г.Удовенка з главою зовнішньополітичного відомства Республіки Молдова М.Поповим.

Міністра закордонних справ України прийняв Президент Республіки Молдова М.Снегур.

Г.Удовенко зустрівся з представниками українських громадських об'єднань в Республіці Молдова. < . . . >

(Дводенний візит до Кишинева // Урядовий кур'єр. — 1995. — № 32. — 28 лютого)

[363]

**Перебування у Копенгагені делегації України
на чолі з Президентом України Л.Кучмою**

11 березня 1995 р.

У ці дні в столиці Данії відбувається Всесвітня зустріч на вищому рівні в інтересах соціального розвитку. Учора для участі в ній у Копенгаген прибула делегація України на чолі з Президентом Л.Кучмою. Очікується виступ Л.Кучми на одному із сесійних засідань.

Зустріч у Копенгагені по-своєму унікальна у світовій історії. На ній обговорюються глобальні проблеми людства. Надто тісна наша планета, щоб вважати ці проблеми регіональними чи локальними, а тим більше ігнорувати їх. Про те, як захистити людство від небезпек, що його підстерігають, про шляхи та способи розв'язання гострих і невідкладних питань соціальної політики і ведеться в ці дні дискусія у Копенгагені. < . . . >

(Всесвітня зустріч у Копенгагені // Урядовий кур'єр. — 1995. — № 37. — 11 березня)

[364]

**Перебування у м. Києві з офіційним візитом
парламентської делегації Республіки Вірменія
на чолі з Головою Верховної Ради Б.Аракцяном**

17 березня 1995 р.

У Києві з офіційним візитом перебувала парламентська делегація Республіки Вірменія на чолі з Головою Верховної Ради Б.Аракцяном.

Делегацію дружньої країни прийняв Президент України Л.Кучма. Б.Аракцяном провів переговори з Головою Верховної Ради України О.Морозом, виступив в українському парламенті.

Вірменську делегацію прийняв виконуючий обов'язки Прем'єр-міністра України Є.Марчук.

Було обговорено ряд конкретних питань, що стосуються економічного співробітництва. < . . . >

Сторони зійшлися на думці про необхідність сконцентрувати всі зусилля для завершення підготовки загальнополітичного Договору про дружбу і співробітництво. Підписати його планується у травні цього року.

(Візит вірменських парламентаріїв // Урядовий кур'єр. — 1995. — № 41. — 18 березня)

[365]

**Перебування у Японії з офіційним візитом
Президента України Л.Кучми**

22 березня 1995 р.

Учора почався офіційний триденний візит Президента України Л.Кучми до Японії. Візит здійснюється на запрошення японського уряду.

(Л.Кучма прибув з офіційним візитом до Японії // Голос України. — 1995. — № 54. — 23 березня)

[366]

**Перебування у Республіці Корея з офіційним візитом
парламентської делегації України на чолі
з Головою Верховної Ради України О.Морозом**

26 березня 1995 р.

Голова Верховної Ради України О.Мороз 26 березня відбув на чолі парламентської делегації до Республіки Корея з офіційним візитом. У ході візиту передбачено зустрічі О.Мороза з Президентом Республіки Корея Кім Їн Самом, спікером Національних зборів Хван Нак Джу, віце-прем'єр-міністром — міністром фінансів і планування Хон Че Хьеном, міністрами цієї країни, підписання ряду спільних документів.

(Візит до Республіки Корея // Урядовий кур'єр. — 1995. — № 46. — 28 березня)

[367]

**Перебування в Україні з офіційним візитом
Президента Литовської Республіки А.Бразаускаса**

30 березня 1995 р.

Біля Маріїнського палацу < . . . > відбулась офіційна церемонія зустрічі Президента Литовської Республіки А.Бразаускаса, який прибув до Києва з офіційним візитом. У церемонії взяли участь Президент України Л.Кучма, інші офіційні особи. < . . . >

Можливості розширення товарообороту між двома країнами розглянуто під час зустрічі Президента Литовської Республіки А.Бразаускаса з виконуючим обов'язки Прем'єр-міністра України Є.Марчуком. < . . . >

Між Україною і Литвою було підписано Декларацію про поглиблення співробітництва і партнерства між двома країнами, Протокол про обмін ратифікаційними грамотами до Договору про дружбу і співробітництво між Україною і Литовською Республікою, Угоду про взаємні безвізові поїздки громадян, які мають дипломатичний або службовий паспорт, Угоду про взаємне працевлаштування громадян, Консульську конвенцію. < . . . >

(Візит високого гостя з Литви // Урядовий кур'єр. — 1995. — № 47—48. — 30 березня)

[368]

**Перебування у м. Києві з офіційним візитом
делегатії міністерства оборони США
на чолі з міністром У.Перрі**

31 березня 1995 р.

31 березня до Києва з офіційним візитом прибула делегація міністерства оборони США на чолі з міністром У.Перрі.

Американську делегацію прийняв Президент України Л.Кучма. Відбулися переговори У.Перрі з віце-прем'єр-міністром, міністром оборони України В.Шмаровим та міністром закордонних справ України Г.Удовенком. У центрі уваги обох сторін були питання роззброєння, зокрема раціональнішого використання американської допомоги, а також конверсії оборонної промисловості України. Сторони обговорили хід підготовки до спільних військових навчань, які пройдуть наприкінці травня у Прикарпатському окрузі. < . . . >

(Обговорено питання роззброєння // Урядовий кур'єр. — 1995. — № 49. — 1 квітня)

[369]

**Перше засідання Спільного комітету
із співробітництва України і Європейського
Союзу у Брюсселі**

3 квітня 1995 р.

У Брюсселі відбулося перше засідання Спільного комітету із співробітництва України та Європейського Союзу. Делегацію України очолював віце-прем'єр-міністр І.Мітюков, делега-

цію ЄС — заступник генерального директора генеральної дирекції з зовнішньополітичних відносин ЄК Р.Верю. На думку глав делегацій України і ЄС, воно було плідним і надасть вагомому поштовху подальшому розвитку відносин України з цією впливовою європейською інституцією.

Українська делегація звернулась до ЄС з проханням вивчити питання щодо надання Україні статусу країни з економікою перехідного типу.

(Засідання Спільного комітету України і ЄС // Урядовий кур'єр. — 1995. — № 50. — 4 квітня)

[370]

Перебування в Ірані з офіційним візитом міністра закордонних справ України Г.Удовенка

8 квітня 1995 р.

Міністр закордонних справ України Г.Удовенко відправляється 8 квітня з офіційним візитом в Ісламську Республіку Іран. На рівні глав зовнішньополітичних відомств він візьме участь у тристоронніх українсько-ірансько-туркменських переговорах. У програмі дводенного візиту передбачено також зустрічі з Президентом А.А.Хашемі Рафсанджені, іншими високопоставленими особами Ірану. < . . . >

У центрі уваги переговорів у Тегерані будуть питання торговельно-економічного тристороннього співробітництва, зокрема, участі промислового потенціалу України в реалізації проектів експорту туркменських та іранських енергоносіїв. Це співробітництво, як сподіваються в Україні, може започаткувати якісно нову форму багатосторонніх торговельно-економічних зв'язків з державами Середнього Сходу і Центральної Азії.

(З офіційним візитом в Іран // Урядовий кур'єр. — 1995. — № 53. — 8 квітня)

[371]

Прийом Президентом України Л.Кучмою міністра оборони Нідерландів Й.Фоорхуве

11 квітня 1995 р.

“У Нідерландів дещо інші проблеми, ніж в Україні, але це не перешкода для розвитку ділових партнерських відносин

між нашими країнами. "Холодна війна" скінчилася, і ми повинні торгувати з усім світом, налагоджувати всебічне співробітництво, у тому числі й у військовій галузі", — сказав Президент України Л.Кучма. Він прийняв 11 квітня міністра оборони Королівства Нідерландів Й.Фоорхуве, який перебуває у Києві з триденним офіційним візитом.

Л.Кучма і Й.Фоорхуве обговорили питання зміцнення стабільності та безпеки у Європі, участі України в програмі "Партнерство заради миру", перспективи українсько-нідерландського співробітництва. < . . . >

(Коли зносяться "берлінські стіни" // Урядовий кур'єр. — 1995. — № 55—56. — 13 квітня)

[372]

Українсько-російські переговори у Москві

18 квітня 1995 р.

18 квітня у Кремлі відбулася зустріч виконуючого обов'язки Прем'єр-міністра України Є.Марчука, який очолює делегацію нашої держави на українсько-російських переговорах, з Президентом Російської Федерації Б.Єльциним.

Президент Росії щиро привітав главу української делегації. Разом з тим він висловив глибокий жаль з приводу того, що досі не вдалося домовитися з "рідною Україною, з якою протягом століть і тисячоліть ми дружно живемо". Хоча подібного роду домовленості вже досягнуто Росією з Білорусією, Казахстаном. "Незважаючи на підтримку президентів обох держав, — сказав далі Б.Єльцин, ми не можемо розв'язати ряд питань, у зв'язку з чим я не можу здійснити офіційний візит в Україну".

Відповідаючи на привітання, Є.Марчук сказав, що саме для вироблення взаємоприйнятних рішень прибула нині до Москви повноважна делегація України.

Бесіда, в якій взяли участь Надзвичайний і Повноважний Посол України в Російській Федерації В.Федоров і помічник Президента Росії Д.Рюріков, проходила за зачиненими дверима.

Після її закінчення Є.Марчук повідомив журналістам, що бесіда була відвертою і досить конструктивною. В її ході Борис Єльцин зняв по суті головне питання, по якому у сторін були розбіжності, а саме щодо формулювання статей про державні кордони. Президент Росії погодився з українською формулою: "Сторони поважають суверенітет одна одної і

підтверджують непорушність існуючих між ними кордонів". Президент Росії дав доручення залишити у недоторканості текст договору до підписання президентами.

У бесіді, як зазначив Є.Марчук, Б.Єльцин підтримав його думку про те, що "Крим ніколи не стане яблуком розбрату між Україною і Росією, а тим більше причиною до якихось конфліктів у наших взаєминах". Співбесідники констатували, що проблема Чорноморського флоту, на жаль, ще не розв'язана. Разом з тим Б. Єльцин акцентував увагу на тому, щоб усі наші наступні переговори з цього питання йшли по формулі московської угоди від квітня 1994 р. Такої ж думки дотримується і українська сторона, як зазначив Є.Марчук. "Питання лише в тому, — сказав він, — щоб дуже загальні положення цієї формули наповнити конкретним змістом щодо структури базування української та російської частин флоту. Це саме те, над чим з великим трудом працюють делегації на переговорах. І хоча тут є серйозне просування, остаточної домовленості по флоту поки що немає".

Того ж дня главу української делегації прийняв спікер Державної Думи І.Рибкін, відбулася також зустріч Є.Марчука з главою уряду Росії В.Черномірдіним.

(Зустріч у Кремлі // Урядовий кур'єр. — 1995. — № 59–60. — 20 квітня)

[373]

Прийом

**в. о. Прем'єр-міністра України Є.Марчуком
делегатії Швейцарської Конфедерації
на чолі з державним секретарем з питань
зовнішніх відносин Ф.Бланкартом**

19 квітня 1995 р.

Учора виконуючий обов'язки Прем'єр-міністра України Є.Марчук прийняв делегацію Швейцарської Конфедерації на чолі з державним секретарем з питань зовнішніх відносин Ф.Бланкартом.

У ході переговорів, в яких узяли участь ряд керівників міністерств і відомств нашої держави, було проаналізовано широкий спектр питань українсько-швейцарського співробітництва, зокрема у галузі зовнішньоекономічних відносин.

(Україна — Швейцарія: інтерес обоюсторонній // Урядовий кур'єр. — 1995. — № 59–60. — 20 квітня)

[374]

**Перебування у Чеській Республіці
з державним візитом Президента України Л.Кучми**

25–26 квітня 1995 р.

Президент України Л.Кучма відбув сьогодні з дводенним державним візитом до Чеської Республіки. Програмою його перебування у Празі передбачено зустрічі і переговори з Президентом Чеської Республіки В.Гавелом і Прем'єр-міністром В.Клаусом. Очікується підписання ряду двосторонніх документів, у тому числі Договору про дружні відносини і співробітництво.

Президент України візьме також участь у відкритті посольства України в Чеській Республіці.

< . . . >

Широкий спектр політичних та економічних питань, що стосуються українсько-чеських відносин, обговорили президенти України та Чеської Республіки Л.Кучма і В.Гавел під час переговорів у Празі.

Обидві сторони оцінили переговори як високорезультативні.

< . . . >

(Українсько-чеські переговори на найвищому рівні // Урядовий кур'єр. — 1995. — № 62–63. — 27 квітня)

[375]

**Перебування у ФРН з офіційним візитом
делегації українського парламенту на чолі
з Головою Верховної Ради України О.Морозом**

25 квітня 1995 р.

25 квітня на запрошення німецького Бундестагу до Федеративної Республіки Німеччина відбула з офіційним візитом делегація українського парламенту. Її очолює Голова Верховної Ради України О.Мороз. Програмою візиту передбачено перебування делегації у Бонні та Берліні, її зустрічі з Президентом Бундестагу Р.Зюсмутом, головами комітетів найвищого законодавчого органу ФРН. Українські парламентарії зустрінуться також з членами уряду Німеччини, керівниками фракцій Бундестагу, підприємцями, фермерами.

(Візит до ФРН // Урядовий кур'єр. — 1995. — № 62–63. — 27 квітня)

Перебування в Італії з офіційним візитом Президента України Л.Кучми

2—5 травня 1995 р.

Прибувши до столиці Італії 2 травня, Президент України Л.Кучма мав зустрічі і розмови з Президентом Італійської Республіки О.Скальфаро, Прем'єр-міністром Л.Діні, керівниками парламенту, лідерами політичних партій, відомими бізнесменами. < . . . >

Україна сподівається на політичну підтримку Італії з питань, пов'язаних із зняттям обмежень у торгівлі з країнами Європейського Союзу. Ми також пропонуємо ряд економічних програм, які можна було б реалізувати за допомогою італійських інвестицій.

< . . . >

Сьогодні є всі можливості укласти угоду про військове співробітництво між міністерствами оборони України та Італії. Міністерство внутрішніх справ вважає, що в наших спільних інтересах було б створити в Україні за допомогою італійської сторони комп'ютерний банк даних про таємні операції, пов'язані з перевезенням наркотиків та психотропних речовин так званим "Балканським шляхом". Є потреба укласти двосторонню угоду про запобігання подвійному оподаткуванню. Чимало цікавих наміток є і в галузі науки, освіти, культури. < . . . >

Італійська сторона під час переговорів у Римі однозначно висловила за те, щоб всіяко сприяти діловим контактам, науково-технічним, культурним зв'язкам між обома країнами. Ці наміри знайшли, зокрема, втілення у двосторонніх міждержавних документах, підписаних у столиці Італії. І насамперед — у Договорі про дружбу і співробітництво та Угоді про сприяння та взаємозахист інвестицій.

< . . . >

Рим привертає до себе увагу ще й тому, що в його межах розташована крихітна держава Ватикан — невеличка за розмірами, але дуже впливова у католицькому світі. Президент України Л.Кучма мав зустріч і розмову з нинішнім главою Римсько-католицької церкви Папою Іоаном Павлом II. < . . . >

(На Римському напрямі // Урядовий кур'єр. — 1995. — № 65—66. — 4 травня)

Перебування у Києві з офіційним візитом Президента США Б.Клінтона

13 травня 1995 р.

Українсько-американські переговори

11 травня відбулися переговори Президента України Л.Кучми з Президентом США Б.Клінтоном. У центрі уваги переговорів — шляхи поглиблення взаємин між нашими державами на засадах рівноправного демократичного партнерства, проголошених Хартією українсько-американського партнерства, дружби і співробітництва, подальше розширення сфер взаємодії та співпраці між Україною та США.

Сторони із задоволенням відзначили, що за час, який минув після торішнього державного візиту до США Президента України Л. Кучми, стосунки між нашими державами ще більше зміцнилися, існує досить вагома договірно-правова база українсько-американських відносин. У зв'язку з цим обидві сторони надають важливого значення інтенсифікації двостороннього співробітництва та імплементації досягнутих політичних і економічних домовленостей.

Президенти обговорили також питання зміцнення безпеки в Європі, відносини з існуючими європейськими структурами безпеки, надання допомоги Україні на ядерне роззброєння, інші питання, що становлять обопільний інтерес.

< . . . >

Підписано документи

Наполеглива і ретельна робота щодо підготовки і підписання двосторонніх документів передувала візиту Президента США Б.Клінтона в Україну. Американська і українська сторони підписали протокол про виконання Наукового протоколу щодо вивчення проблем, пов'язаних з раком та іншими хворобами, що стали наслідком аварії на ЧАЕС.

Урядовці зі Сполучених Штатів Америки та України узгодили і підписали Заяву про наміри щодо заснування міжнародного дослідницького центру ядерної безпеки та охорони навколишнього середовища.

Підписання Протоколу щодо співробітництва у галузі цивільної авіації демонструє спільні підходи обох країн до проведення економічних реформ та поглиблення співпраці на ринку авіаційного транспорту та перевезень. Протокол покладає початок регулярним чотирьом пасажирським та двом

транспортним авіалініям кожної країни, що в цілому становитиме 225 рейсів на рік. < . . . >

(Найстарішу націю, наймолодшу демократію підтримує новий світ // Голос України. — 1995. — № 86. — 13 травня)

[378]

**Прийом Президентом України Л.Кучмою
глави Європейського банку реконструкції
та розвитку Ж. де Ларозьєра**

13 травня 1995 р.

“Коли в Україну приїздить глава такого банку, це однозначно добре для України”, — сказав 13 травня на зустрічі з президентом Європейського банку реконструкції і розвитку Ж. де Ларозьєром Президент України Л.Кучма. Йшлося про співробітництво у фінансовій сфері, про проекти, розроблені Європейським банком для України, про внесок, який європейські країни можуть зробити для розвитку української економіки. < . . . >

(Президент України прийняв главу Європейського банку // Урядовий кур'єр. — 1995. — № 71. — 16 травня)

[379]

**Перебування в Україні
з офіційним робочим візитом
Прем'єр-міністра Угорської Республіки Д.Хорна**

18—19 травня 1995 р.

18—19 травня у Києві з офіційним візитом перебував Прем'єр-міністр Угорської Республіки Д.Хорн. Візит здійснювався на запрошення Президента України Л.Кучми і став ще одним свідченням взаємного прагнення української та угорської сторін до розширення партнерських зв'язків. Про масштабність такого співробітництва свідчить існування понад 40 міждержавних угод, які регулюють українсько-угорські відносини в економічній, культурній та інших сферах. < . . . >

Підсумком переговорів стало підписання ряду спільних українсько-угорських документів. Серед них міждержавний договір про режим державного кордону, про співпрацю і надання взаємної допомоги у прикордонних питаннях. У ньому підтверджується, що кордон між Україною і Угорщиною проходить так, як він проходив між колишніми СРСР та УНР, і

відтепер договір про радянсько-угорський кордон втрачає чинність. < . . . >

Того ж дня були підписані угоди про уникнення подвійного оподаткування, про співпрацю в галузі науки і технологій, митних справах, у боротьбі проти тероризму, організованої злочинності, про залізничне і транспортне сполучення, про карантин рослин. Підписано протокол про співпрацю між міністерствами закордонних справ наших держав.

У церемонії підписання взяв участь Президент України Л.Кучма. < . . . >

(Співробітництво — по висхідній // Урядовий кур'єр. — 1995. — № 74. — 20 травня)

[380]

**Перебування в Україні з офіційним візитом
члена Державної Ради, міністра закордонних справ
Республіки Куба Р.Гонсалеса**

19 травня 1995 р.

Другий день у Києві перебуває міністр закордонних справ Куби Р.Р.Гонсалес. Ми вважаємо цей візит за надзвичайно важливу подію: зміцнюються історичні зв'язки, які багато десятиліть існували між нашими народами. Переконалий, що відтепер розпочнеться новий етап у політичному, економічному, торговельному, культурному співробітництві наших країн. Адже вчора вже підписано і ще буде підписано багато важливих документів, що сприяють поглибленню наших контактів і зв'язків.

Цьому сприятимуть і зустрічі Р.Р.Гонсалеса з Президентом Л.Кучмою і міністром закордонних справ України Г.Удовенком. < . . . >

(Л.Бріель: Гавана й Київ — зовсім поруч // Голос України. — 1995. — № 91. — 20 травня)

[381]

**Прийом Президентом України Л.Кучмою
Надзвичайного і Повноважного Посла Французької
Республіки в Україні Д.Шассара**

20 травня 1995 р.

Про наступний візит глави Української держави до Брюсселя на зустріч з "Великою сімкою", який відбудеться у пер-

ших числах червня, йшлося під час розмови Президента України Л.Кучми з Надзвичайним і Повноважним Послом Французької Республіки в Україні Д.Шассаром.

Цей візит, як зазначив посол, символізуватиме входження нової України в європейську сім'ю народів. Він підкреслив, що Європейський Союз спрямований не тільки на вирішення внутрішніх проблем, але й відкритий для інших країн.

(Президент України прийняв посла Франції // Урядовий кур'єр. — 1995. — № 74. — 20 травня)

[382]

Перебування у Латвійській Республіці з державним візитом Президента України Л.Кучми

23 травня 1995 р.

Президент України Л.Кучма, який перебуває у Латвійській Республіці, став першим главою іноземної держави, якого було прийнято в Ризькому замку до його офіційного відкриття після реставрації. "Це глибоко символічно, оскільки відносини між Україною і Латвією ніколи не були затьмарені ніякими "темними плямами", — сказав журналістам після підписання у Білому залі замку двосторонніх документів Президент Латвії Г.Улманіс.

Підписання цих документів, а незабаром й інших, насамперед Договору про вільну торгівлю, про взаємний захист інвестицій, розкриває широке поле діяльності в економічній сфері, відзначив Л.Кучма.

Президент України Л.Кучма мав зустрічі з Прем'єр-міністром Латвійської Республіки М.Гайлісом і міністром закордонних справ ЛР В.Біржавсом. < . . . >

(Л.Кучма: "Ми відкриті для співробітництва" // Урядовий кур'єр. — 1995. — № 76–77. — 25 травня)

[383]

Перебування в Естонській Республіці з державним візитом Президента України Л.Кучми

25 травня 1995 р.

24 травня Президент України Л.Кучма прибув з державним візитом до Естонської Республіки. < . . . >

Офіційна церемонія зустрічі відбулася біля президентського палацу Кадріорг, де були підняті державні прапори України

і Естонської Республіки. Л.Кучму і його дружину вітали Президент Естонської Республіки Л.Мері з дружиною.

У палаці між Л.Кучмою і Л.Мері відбулася коротка розмова. Потім почалися переговори у розширеному складі.

Того ж дня після завершення переговорів президенти України та Естонської Республіки підписали Декларацію про поглиблення співробітництва і партнерства між Україною та Естонською Республікою, угоду між двома країнами про вільну торгівлю. Було також підписано міжурядову угоду про морські торговельні перевезення. < . . . >

(Державний візит до Естонії //

Урядовий кур'єр. — 1995. — № 78. — 27 травня)

[384]

Чергова зустріч у Мінську керівників держав СНД

26 травня 1995 р.

Учора в столиці Республіки Білорусія — Мінську відбулась чергова зустріч керівників держав СНД.

Делегацію України очолив Президент Л.Кучма. В її складі в.о. Прем'єр-міністра Є.Марчук, керівники ряду міністерств і відомств. < . . . >

Співдружність існує 3,5 року, за цей час відбулося 16 зустрічей на найвищому рівні, підписані сотні документів і все ж реалізація домовленостей щоразу потребує додаткових імпульсів. У кулуарах мінського самміту доводилося чути думки про ефективність двосторонніх домовленостей. Саме шляхом укладання двосторонніх угод з країнами СНД іде Україна, водночас шукаючи нових граней у домовленостях, досягнутих за "круглим столом" СНД. < . . . >

(На мінській зустрічі СНД //

Урядовий кур'єр. — 1995. — № 78. — 27 травня)

[385]

Перебування у Брюсселі з офіційним візитом

Президента України Л.Кучми

1 червня 1995 р.

Сьогодні Президент України Л.Кучма, на запрошення Голови Єврокомісії Ж.Сантера, з офіційним візитом відвідає штаб-квартиру Європейської Комісії у Брюсселі.

У червні 1994 р. між Україною та Європейським Союзом була підписана угода про партнерство та співробітництво, яку ратифікував парламент України, проте вона ще не набула чинності. На початку року Київ відвідала трійка ЄС на рівні директорів політичних департаментів МЗС держав Європейського Союзу. У квітні у нашій столиці перебувала спільна делегація ЄС та країн "Великої сімки", до складу якої входив член Європейської Комісії Ван ден Брук; у травні Київ відвідав заступник генерального директора Європейської Комісії із зовнішньополітичних питань Р.Верю. А на червень планується візит трійки ЄС на рівні міністрів закордонних справ.

Одним із головних завдань візиту української делегації на чолі з Л.Кучмою до Брюсселя буде підписання тимчасової угоди про торгівлю з ЄС, яку вже парафровано, а також прискорення ратифікації державами ЄС угоди про партнерство та співробітництво. Крім цього, візит підтвердить пріоритетний характер відносин Євросоюзу з нашою державою, сприятиме наданню Україні кредитів у розмірі понад 300 мільйонів доларів для покриття дефіциту платіжного балансу (йдеється про кредити у розмірі 85 мільйонів та 200 мільйонів еку). < . . . >

(Візит до Брюсселя //
Урядовий кур'єр. — 1995. — № 80—81. — 1 червня)

[386]

Перебування в Україні з офіційним візитом голови уряду Словацької Республіки В.Мечіара

14 червня 1995 р.

Учора розпочався перший офіційний візит в Україну голови уряду Словацької Республіки В.Мечіара. < . . . >

Прем'єр-міністра В.Мечіара прийняв Президент України Л.Кучма. Високий гість зі Словаччини поклав вінок до пам'ятника Невідомому солдату у Парку Слави в Києві.

Відбулися переговори pana Мечіара з главою українського уряду Є.Марчуком. Одночасно міністри словацького уряду вели переговори зі своїми українськими колегами.

Під час візиту підписано пакет двосторонніх документів, які стануть важливим доповненням до вже створеної договірної бази між Україною і Словацькою Республікою. Серед них, зокрема, Угода про співробітництво в галузі транспорту, прикордонних переходів і сполучень, Угода про

співробітництво між Міністерством економіки Словаччини і Міністерством зовнішньоекономічних зв'язків України, інші документи. < . . . >

(З дружнім візитом // Урядовий кур'єр. — 1995. — № 87—88. — 15 червня)

[387]

Перебування в Україні з офіційним візитом Прем'єр-міністра Республіки Вірменія Г.Багратьяна

16—17 червня 1995 р.

Учора до столиці України з офіційним візитом прибув Прем'єр-міністр Республіки Вірменія Г.Багратьян. Програмою візиту передбачаються зустрічі глави вірменського уряду з Прем'єр-міністром України Є.Марчуком, із заступником Голови Верховної Ради О.Дьомінім, переговори офіційних делегацій України та Республіки Вірменія у міністерствах та відомствах.

Планується підписання спільних українсько-вірменських документів, зокрема міжурядової Угоди про повітряне сполучення.

(Україна — Вірменія: нові угоди // Урядовий кур'єр. — 1995. — № 89. — 17 червня)

[388]

Перебування в Узбекистані з державним візитом Президента України Л.Кучми

20 червня 1995 р.

Сьогодні розпочинається державний візит Президента України Л.Кучми до Республіки Узбекистан.

Відбудуться переговори з широкого кола питань двостороннього співробітництва, міжнародних проблем, що становлять взаємний інтерес. Особлива увага буде приділена зміцненню правової бази українсько-узбецьких стосунків. Планується підписання низки угод, у т. ч. Декларації про розширення і поглиблення українсько-узбецького співробітництва, міждержавного Договору про розвиток економічної інтеграції між Україною та РУ, міжурядових Угод про співробітництво у боротьбі зі злочинністю, про науково-технічне співробітництво, про співробітництво в галузі охорони здоров'я, освіти,

туризму, спорту та деяких інших. Реалізація положень зазначених документів сприятиме розвитку взаємин в різних сферах суспільно-політичного життя двох країн.

Пріоритетне місце на переговорах займатимуть питання українсько-узбецьких торговельно-економічних відносин з огляду на великі невикористані можливості в галузі економічного співробітництва. Розглядатимуться питання створення спільного універсального механізму контролю за реалізацією підписаних угод, досягнутих домовленостей та ініціювання й апробації нових проектів, удосконалення порядку взаєморозрахунків. Президенти розглянуть сучасні тенденції в розвитку СНД, обговорять ситуацію в гарячих точках на території СНД, інші питання, що становлять взаємний інтерес.

(До переговорів в Узбекистані // Урядовий кур'єр. — 1995. — № 20. — 20 червня)

[389]

Перебування в Україні з офіційним візитом Прем'єра Державної ради КНР Лі Пена

23—25 червня 1995 р.

Новим кроком на шляху зміцнення українсько-китайських відносин стане візит в Україну 23—25 червня ц. р. Прем'єра Державної ради КНР Лі Пена. Одним із напрямів зовнішньополітичної діяльності Пекіна щодо України є формування нового Шовкового шляху, який розширить торговельно-економічні зв'язки Китаю із Заходом через Україну. Досягнутий рівень політичного та економічного співробітництва між Україною та КНР дає підстави розглядати зв'язки між двома країнами як відносини особливого партнерства.

У ході візиту передбачаються переговори Лі Пена з Президентом України Л.Кучмою, з Прем'єр-міністром Є.Марчуком. Прем'єр Державної ради КНР Лі Пен та Прем'єр-міністр України Є.Марчук підпишуть спільне комюніке. Заплановане також підписання міжвідомчої угоди про співробітництво в галузі охорони навколишнього природного середовища.

(Візит китайського Прем'єра // Урядовий кур'єр. — 1995. — № 91—92. — 22 червня)

[390]

**Прийом Президентом України Л.Кучмою
Комісії з приєднання України
до Світової організації торгівлі**

23 червня 1995 р.

Президент України Л.Кучма 23 червня прийняв Комісію з приєднання України до Світової організації торгівлі (ГАТТ/СОТ) на чолі з Е.Столером.

Члени Комісії брали участь у другій урядовій конференції з питань приєднання України до системи цієї світової структури.

Під час зустрічі з Президентом України члени Комісії проінформували про велику підтримку, яку має наша держава в питанні приєднання до Світової організації торгівлі. < . . . >

(На світовий ринок //

Урядовий кур'єр. — 1995. — № 94. — 27 червня)

[391]

**Перебування у м. Києві з офіційним візитом
делегатії Великого державного хуралу Монголії
на чолі з його головою Н.Багабанді**

25 червня 1995 р.

25 червня до Києва з офіційним візитом прибула делегація Великого державного хуралу Монголії на чолі з його головою Н.Багабанді.

У ході цього візиту відбудуться зустрічі Н.Багабанді з Президентом України Л.Кучмою, Прем'єр-міністром Є. Марчуком, Головою Верховної Ради О.Морозом і міністром закордонних справ Г.Удовенком. Запланований також виступ Н.Багабанді на пленарному засіданні у Верховній Раді України. Підсумує візит підписання протоколу про співробітництво між Верховною Радою України та Великим хуралом Монголії.

(Делегація Великого хуралу //

Урядовий кур'єр. — 1995. — № 94. — 27 червня)

[392]

Перебування у ФРН з офіційним візитом Президента України Л.Кучми

3 липня 1995 р.

Президент України Л.Кучма відбув учора з офіційним візитом до Федеративної Республіки Німеччина. У ході триденного перебування на німецькій землі він відвідає Бонн, Кельн, Франкфурт-на-Майні, Мюнхен і Берлін, матиме зустрічі й розмови з Федеральним президентом ФРН Р.Херцогом, Федеральним канцлером Г.Колем, головою СДПН Р.Шарпінгом і головою ХСС, міністром фінансів ФРН Т.Вайгелем. У програмі також — підписання українсько-німецьких документів, зустрічі Л.Кучми з бургомістрами ряду міст, представниками ділових кіл, бізнесменами, провідними банкірами і промисловцями Німеччини, з керівниками української громади ФРН, його виступ перед членами німецького товариства зовнішньої політики з доповіддю "Україна на шляху в Європу". Президент України покладе вінки до боннського Меморіалу жертвам війни і насильства та у берлінському Трептов-парку до пам'ятника воїнам Радянської Армії, що загинули в боях з фашизмом.

(Урядовий кур'єр. — 1995. — № 98. — 4 липня)

[393]

Участь у щорічній сесії Парламентської Асамблеї ОБСЄ делегації Верховної Ради України на чолі з О.Морозом

8 липня 1995 р.

В Оттаві проходила щорічна сесія Парламентської Асамблеї ОБСЄ, в роботі якої взяла участь делегація Верховної Ради України на чолі з О.Морозом. На пленарному засіданні виступили спікери палати громад і сенату канадського парламенту та Прем'єр-міністр Канади Ж.Крет'єн.

Особливу увагу Асамблеї займали гарячі точки континенту: Чечня, Нагірний Карабах, колишня Югославія.

У загальних дискусіях лунала позитивна оцінка досвіду ОБСЄ, її місії у владнанні міжетнічних суперечностей. Аналізувався досвід місії ОБСЄ в Україні. Зокрема, було наголошено на важливості збереження дій владних політичних і громадських структур Криму в єдиному правовому просторі України.

Голова ВР України О.Мороз зустрівся з головою Загально-го комітету з політичних питань і безпеки Х.Рутрессом, голо-

вою Бундестагу Німеччини, головою другого комітету ПА Р.Зюсмут.

О.Мороз виступив на засіданні комітету з питань економіки, науки, технологій та навколишнього середовища.

(Урядовий кур'єр. — 1995. — № 101. — 8 липня)

[394]

Візит до Ізраїлю урядової делегації України на чолі з міністром закордонних справ України Г.Удовенком

10—12 липня 1995 р.

10—12 липня відбудеться візит урядової делегації України на чолі з міністром закордонних справ Г.Удовенком до Ізраїлю.

Розвиток широкомасштабних двосторонніх відносин з Ізраїлем — один із найважливіших напрямів політики України на Близькому Сході. Зручність морського та повітряного сполучення, значні потенційні можливості для взаємовигідного співробітництва у галузях економіки, торгівлі, науки, культури, туризму, а також те, що в Ізраїлі проживає чимало вихідців з України, — все це обумовлює необхідність поглиблення зв'язків між двома державами.

(Урядовий кур'єр. — 1995. — № 99—100. — 8 липня)

[395]

Прийом Президентом України Л.Кучмою Надзвичайного і Повноважного Посла Республіки Туркменістан Н.Аловова

11 липня 1995 р.

Надати нові імпульси українсько-туркменському співробітництву — такою була тема зустрічі Президента України Л.Кучми з Надзвичайним і Повноважним Послом Туркменістану в нашій державі Н.Аловим, яка відбулася 11 липня на його прохання. "Наші країни, — сказав посол, — є важливими партнерами одна для одної".

Туркменістан, як підкреслив посол, здійснює широку програму меліоративних робіт, в якій з успіхом можуть брати участь й українські спеціалісти, організації та підприємства. Дуже перспективними для двосторонніх зв'язків є також охорона здоров'я, підготовка спеціалістів для Туркменістану у навчальних закладах України, а також галузь культури.

(Урядовий кур'єр. — 1995. — № 103—104. — 13 липня)

[396]

Перебування у Білорусії з офіційним візитом Президента України Л.Кучми

17 липня 1995 р.

Учора розпочався дводенний офіційний візит Президента України Л.Кучми до Республіки Білорусія.

Відразу по приїзді відбулася зустріч високого українського гостя з Президентом Білорусії О.Лукашенком. Потім в урочистій обстановці обидва президенти скріпили своїми підписами широкомасштабний Договір про дружбу, добросусідство і співробітництво між обома країнами.

Учора також було підписано ще ряд важливих міждержавних угод. Окрім переговорів, програмою візиту передбачено зустріч українського Президента з підприємцями, розмову з представниками української діаспори в Білорусії. < . . . >

(Урядовий кур'єр. — 1995. — № 106. — 18 липня)

[397]

Прийом Президентом України Л.Кучмою Надзвичайного і Повноважного Посла Канади в Україні Ф.Матіса

21 липня 1995 р.

“Наші держави відрізняють особливі партнерські відносини, міцні зв'язки в усіх галузях життя. Канада багато чого зробила для України”, — заявив Президент України Л.Кучма під час зустрічі з Надзвичайним і Повноважним Послом Канади в Україні Ф.Матісом. Вона відбулася на прохання посла у зв'язку із завершенням його місії і майбутнім від'їздом на батьківщину.

Президент подякував Ф.Матісу за багатосторонню і плідну діяльність на цьому посту, спрямовану на поглиблення дружби і співробітництва між нашими народами, і побажав послу успіхів в його подальшій діяльності.

У слові-відповіді Ф.Матіс підкреслив, що Канада підтримує реформи, які нині здійснюються під керівництвом Президента України. Він відзначив також, що дипломатична місія в Києві є для Канади однією з найважливіших у світі. “Я відчуваю себе не тільки послом іноземної держави, який залишає країну перебування, а й другом, який ще повернеться в Україну”, — заявив посол. < . . . >

(Урядовий кур'єр. — 1995. — № 109. — 22 липня)

[398]

**Перебування в Йорданії урядової делегації України
на чолі з заступником міністра закордонних справ
К.Грищенком**

24–31 липня 1995 р.

24–31 липня ц. р. відбувся перший в історії двосторонніх відносин офіційний візит урядової делегації України до Йорданського Хашимітського Королівства. Українську делегацію очолював заступник міністра закордонних справ **Константин Грищенко**. < . . . >

Його Величність Король Йорданії **Х.Б.Талал** прийняв керівника української делегації, який вручив йому послання Президента **Л.Кучми** із запрошенням відвідати Україну.

Українська делегація провела переговори з широкого кола міжнародних проблем і питань двостороннього політичного і торговельно-економічного співробітництва з першим заступником міністра закордонних справ Йорданії **І.Нахаві**, міністром промисловості та торгівлі **А. Рагебом** і першим заступником міністра постачання **М.Ханейфатом**. < . . . >

З метою створення незалежної бази договірно-правових відносин на розгляд йорданській стороні були передані проекти угод про торговельно-економічне співробітництво, сприяння та взаємний захист інвестицій і уникнення подвійного оподаткування, які планується укласти до кінця року. У ході візиту відбулося також підписання угод про співробітництво між Торгово-промисловою палатою України і Федерацією торговельних палат Йорданії та Промисловою палатою Амману. Пройшли зустрічі та переговори з представниками бізнесових кіл Йорданії.

(Перший візит до Йорданії // Урядовий кур'єр. — 1995. — № 115–116. — 3 серпня)

[399]

**Перебування в Азербайджанській Республіці
з офіційним візитом Президента України Л.Кучми**

27 липня — 8 серпня 1995 р.

Сьогодні починається офіційний візит до Азербайджанської Республіки Президента України **Л.Кучми**.

Програмою візиту передбачена бесіда глави нашої держави з Президентом Азербайджанської Республіки **Г.Алієвим**, пере-

говори української і азербайджанської делегацій у розширеному складі, зустрічі з представниками ділових кіл, з керівниками азербайджанської державної та іноземних нафтових компаній, що беруть участь у розробці місцевих родовищ нафти. За підсумками переговорів планується підписання українсько-азербайджанських документів, проведення прес-конференції.

< . . . >

(Офіційний візит до Азербайджану // Урядовий кур'єр. — 1995. — № 111—112. — 27 липня)

[400]

**Прийом Прем'єр-міністром України Є.Марчуком
Надзвичайного і Повноважного Посла
Республіки Молдова в Україні І.Руссу**

28 липня 1995 р.

28 липня Прем'єр-міністр України Є.Марчук прийняв Надзвичайного і Повноважного Посла Республіки Молдова в Україні І.Н.Руссу на його прохання.

Відбулася розмова, в ході якої було порушено питання стану і перспектив розвитку торговельно-економічних відносин двох сусідніх країн, а також умов роботи молдавського посольства.

Посол передав Є.Марчуку запрошення від Прем'єр-міністра цієї країни А.Сангелі у зручний для нього час відвідати Республіку Молдова з офіційним візитом. Запрошення з вдячністю прийнято.

(Зустріч з Послом // Урядовий кур'єр. — 1995. — № 113. — 29 липня)

[401]

**Перебування у м. Києві з офіційним візитом
глави уряду Республіки Сербія М.Мар'яновича**

1 серпня 1995 р.

Завершився офіційний візит в Україну глави уряду Республіки Сербія М.Мар'яновича. Він перебував у Києві на чолі делегації, до якої входив віце-прем'єр уряду Союзної Республіки Югославії Н.Шаїнович, ряд міністрів уряду Сербії, яка є найбільшою складовою частиною СРЮ.

Делегацію Республіки Сербія прийняв Президент України Л.Кучма.

У Кабінеті Міністрів пройшли українсько-сербські переговори. У розмові з гостями Прем'єр-міністр України Є.Марчук висловив сподівання на справедливе врегулювання кризи на Балканах, відміну санкцій і відновлення в повному обсязі торговельно-економічних, гуманітарних зв'язків між Україною та Югославією. Він підтвердив позицію України щодо політичних передумов припинення бойових дій, її пропозиції бути посередником між сторонами конфлікту.

Віце-прем'єр-міністр І.Курас та віце-прем'єр СРЮ Н.Шаїнович підписали міжурядові угоди про торгівлю та економічне співробітництво та про створення спільної комісії з питань торговельно-економічного та науково-технічного співробітництва < . . . >

(Делегація з Балкан //

Урядовий кур'єр. — 1995. — № 115—116. — 3 серпня)

[402]

**Перебування в Україні
першого заступника керуючого директора
Міжнародного валютного фонду С.Фішера**

2 серпня 1995 р.

Україну відвідав перший заступник керуючого директора Міжнародного валютного фонду С.Фішер. У вівторок він зустрівся з Президентом України Л.Кучмою, Головою Верховної Ради О.Морозом, Прем'єр-міністром Є.Марчуком, віце-прем'єр-міністрами, які займаються питаннями економіки, головою правління Національного банку В.Ющенком.

Під час цих зустрічей обговорювався хід реформ у першому півріччі 1995 р., погоджених з міжнародними фінансовими інституціями, зокрема виконання положень Меморандуму економічної політики України на цей рік, проблеми подальшого реформування економіки та перспективи співпраці України з МВФ. < . . . >

(МВФ підтримує Україну //

Урядовий кур'єр. — 1995. — № 115—116. — 3 серпня)

[403]

**Перебування в Україні
урядової делегації Гвінейської Республіки
на чолі з міністром шахт і геології Ф.Фофана**

16 серпня 1995 р.

16 серпня в Україну прибула урядова делегація Гвінейської Республіки на чолі з міністром шахт і геології Ф.Фофана.

Програмою візиту передбачено проведення переговорів з керівниками провідних міністерств і відомств з метою подальшого поглиблення політичних і торговельно-економічних відносин між двома країнами. < . . . >

(Візит делегації Гвінеї // Урядовий кур'єр. — 1995. — № 125. — 19 серпня)

[404]

**Перебування у Молдові з офіційним візитом
Прем'єр-міністра України Є.Марчука**

28 серпня 1995 р.

Учора розпочався перший офіційний візит до Республіки Молдова Прем'єр-міністра України Є.Марчука. Програмою візиту заплановані зустрічі з Прем'єр-міністром Молдови А.Сангелі, Головою Парламенту П.Лучинськи, міністром закордонних справ М.Поповим. Є.Марчук відвідає також ряд підприємств та зустрінеться з представниками української громади у Кишиневі.

За підсумками візиту планується підписання цілої низки міжурядових документів, серед яких, зокрема, угоди про вільну торгівлю, про взаємний захист інвестицій, про запобігання подвійному оподаткуванню та інші. < . . . >

(Візит до Кишинева // Урядовий кур'єр. — 1995. — № 127–128. — 29 серпня)

[405]

**Перебування в Україні урядової делегації Ізраїлю
на чолі з Прем'єр-міністром І.Рабіном**

13 вересня 1995 р.

На запрошення Прем'єр-міністра України Є.Марчука 12–13 вересня в Україні перебуватиме урядова делегація Дер-

жави Ізраїль на чолі з Прем'єр-міністром І.Рабіном. Метою цього офіційного візиту є надання нового імпульсу двосторонньому співробітництву з цією близькосхідною державою, активізація пріоритетного напрямку зовнішньої політики України в азіатському регіоні. < . . . >

(З офіційним візитом // Урядовий кур'єр. — 1995. — № 133—134. — 7 вересня)

[406]

Перебування у Казахстані з офіційним візитом Президента України Л.Кучми

21—22 вересня 1995 р.

< . . . > Президент України Л.Кучма прибув з триденним офіційним візитом до Республіки Казахстан. Першого ж дня Л.Кучму прийняв Президент Казахстану Н.Назарбаєв, відбулися переговори з Прем'єр-міністром А.Кажегельдіном.

Згідно з планом Президент України візьме участь у церемонії відкриття посольства України в Алмати, зустрінеться з представниками казахської інтелігенції і українських культурних центрів, діловими колами. За результатами візиту сторони підпишуть кілька документів, зокрема міждержавну угоду про співробітництво в галузі науки і технології, угоду між міністерствами оборони України і РК про співробітництво в галузі військової освіти, угоду між міністерствами освіти про співробітництво в галузі освіти, угоду між міністерствами соціального захисту населення про співробітництво в галузі пенсійного забезпечення тощо. Проте головна мета візиту — надати нового імпульсу торговельно-економічному співробітництву, яке сьогодні має значні резерви.

< . . . >

Окрім того, з огляду на останній Указ Президента Російської Федерації Б.Єльцина, який визначив стратегічний курс Росії на розвиток відносин з країнами СНД, очевидно, сторонам доведеться повернутися до питання про позиції двох країн щодо участі у Співдружності. Зокрема, сторони мають обговорити стан двостороннього співробітництва у розрізі митного союзу, підписаного між Казахстаном, Росією та Білорусією. Форсування його з боку Росії стає на перепоні реалізації українсько-казахстанської угоди про вільну торгівлю, підписаної торік.

(В Алмати бракуватиме часу, а не роботи // Голос України. — 1995. — № 178. — 21 вересня)

[407]

**Прийом Президентом України Л.Кучмою
А.Аль-Обейді, спеціального представника
лідера лівійської революції М.Каддафі**

4 жовтня 1995 р.

Президент України Л.Кучма зустрівся із спеціальним представником лідера лівійської революції М.Каддафі, заступником міністра закордонних справ Лівійської Джамахірії А.Аль-Обейді.

Він ознайомив Президента України з особистим листом керівника Лівійської Джамахірії, в якому висловлюється готовність підняти співробітництво з Україною на якісно новий рівень, прагнення Лівії значно розширити двостороннє співробітництво, зокрема в таких галузях, як транспорт, енергетика, охорона здоров'я, культура.

Л.Кучма зі свого боку підтвердив готовність України розвивати взаємовигідні стосунки з Лівією з урахуванням інтересів обох країн, а також всіх відповідних рішень міжнародних організацій.

(В інтересах України і Лівії //

Урядовий кур'єр. — 1995. — № 149—150. — 5 жовтня)

[408]

**Перебування у м. Києві з офіційним візитом
делегатії Польського Сейму
на чолі з Маршалом Сейму Ю.Зихом**

6 жовтня 1995 р.

“Польсько-українські відносини повинні стати взірцем розвитку контактів між сусідніми державами”, — заявив Маршал Сейму Республіки Польща Ю.Зих. Він очолював делегацію Сейму, яка перебувала з офіційним візитом у столиці України.

< . . . >

Відбулися зустрічі делегації з Президентом України Л.Кучмою, з Головою Верховної Ради О.Морозом.

Делегація Сейму Республіки Польща на чолі з Маршалом Сейму Ю.Зихом мала бесіду в Кабінеті Міністрів нашої держави. Перший віце-прем'єр-міністр П.Лазаренко ознайомив гостей з головними напрямками діяльності уряду. Він сказав,

що ми сьогодні готуємося до того, щоб Верховна Рада України затвердила Програму дій уряду. Згідно з прийнятою Конституційною угодою між Президентом, урядом і Верховною Радою, уряд повинен запропонувати програму дій, а Верховна Рада, якщо погодиться з нею, повинна затвердити. Потрібно підібрати ключі, домовитись з кожною фракцією, з кожною групою. А їх у парламенті надзвичайно багато. Одним словом, проводиться дуже великий обсяг роботи, щоб знайти взаємоприйнятні точки зору з усіма фракціями парламенту з тим, щоб урядова програма була прийнята.

П.Лазаренко поінформував гостей також про економічну ситуацію в Україні, про зовнішньоекономічні напрями діяльності уряду.

(Візит делегації Польського Сейму // Урядовий кур'єр. — 1995. — № 151. — 7 жовтня)

[409]

**Участь делегації України,
очолюваної Прем'єр-міністром Є.Марчуком,
у щорічній зустрічі глав урядів
і міністрів закордонних справ країн —
членів Центральноєвропейської ініціативи
та Асоційованої Ради ЦЄІ**

6 жовтня 1995 р.

Учора у Варшаві розпочалася щорічна зустріч глав урядів і міністрів закордонних справ країн — членів Центральноєвропейської ініціативи та Асоційованої Ради ЦЄІ. В її роботі бере участь і делегація України, очолювана Прем'єр-міністром Є.Марчуком.

Маючи статус члена Асоційованої Ради, наша держава виступає за надання їй повного членства у цій впливовій міжнародній організації.

(Варшавський етап // Урядовий кур'єр. — 1995. — № 151. — 7 жовтня)

[410]

**Перебування в Україні з офіційним візитом
міністра закордонних справ Чеської Республіки
Й.Зеленеца**

10 жовтня 1995 р.

В Україні на запрошення міністра закордонних справ Г.Удовенка з офіційним візитом перебуває міністр закордонних справ Чеської Республіки Й.Зеленец. Відбулися його переговори з міністром закордонних справ України Г.Удовенком.

Учора Й.Зеленеца прийняв Президент України Л.Кучма. Під час зустрічі розглядалися питання розвитку двосторонніх відносин, регіональної безпеки, торговельно-економічного співробітництва.

(Українсько-чеські переговори // Урядовий кур'єр. — 1995. — № 152. — 10 жовтня)

[411]

**Перебування у м. Києві з офіційним візитом
делегатії Державних Зборів Угорської Республіки
на чолі з Головою З.Галом**

11 жовтня 1995 р.

З офіційним візитом у Києві перебуває делегація Державних Зборів Угорської Республіки на чолі з головою З.Галом. Делегація зустрінеться з Президентом Л.Кучмою, Прем'єр-міністром Є.Марчуком. Відбудуться переговори з Головою ВР О.Морозом. З.Гал виступить у Верховній Раді України.

(Інформаційне повідомлення // Урядовий кур'єр. — 1995. — № 153—154. — 12 жовтня)

[412]

**Перебування у м. Києві делегації Комітету
з правових питань та прав людини
Парламентської Асамблеї Ради Європи**

18 жовтня 1995 р.

У Києві перебувала делегація Комітету з правових питань та прав людини Парламентської Асамблеї Ради Європи (ПАРЄ). За кілька тижнів Комітет міністрів РЕ має прийняти

рішення про вступ України до цієї авторитетної організації, отож наша держава бере на себе відповідальні зобов'язання у царині верховенства права і забезпечення прав людини.

Під час зустрічі Президента України Л.Кучми з членами делегації ПАРЕ йшлося про різноманітні аспекти співпраці України з європейськими структурами. Сторони висловилися за продовження процесу гармонізації українського законодавства із загальноєвропейськими демократичними нормами.

Делегацію ПАРЕ прийняв Голова Верховної Ради О.Мороз. У Кабінеті Міністрів гості із Страсбурга мали розмову з віце-прем'єр-міністром В.Дурдинцем, міністром юстиції С.Головатим.

(Візит делегації ПАРЕ // Урядовий кур'єр. — 1995. — № 157—158. — 19 жовтня)

[413]

Перебування у Бразилії з офіційним візитом Президента України Л.Кучми

25 жовтня 1995 р.

Високу оцінку підсумкам переговорів з бразильським керівництвом, які відбулися 25 жовтня у столиці цієї латино-американської країни, дав Президент України Л.Кучма. < . . . >

Переговори з Президентом Федеративної Республіки Бразилії Ф.Е.Кардозо, головами Національного конгресу і Сенату та палати депутатів, змістовні бесіди з головою Верховного суду створюють реальні підстави для досягнення якісно нової взаємодії наших держав, як наголосив Л.Кучма.

Візит став ще одним підтвердженням нашого прагнення встановити міцні контакти з країнами Латинської Америки, насамперед з Бразилією, на благо миру і процвітання українського і бразильського народів, підкреслив Президент України. Наше політичне співробітництво, зауважив він далі, не повинне обмежуватися лише двостороннім рівнем. Ми зацікавлені у взаємодії між нашими країнами у рамках ООН та інших авторитетних міжнародних організацій.

< . . . >

Торкаючись питання можливостей українсько-бразильської співпраці в космічній галузі, Президент України послався на ту обставину, що Україна має найкращі і найсучасніші ракетно-носії для виведення на орбіту космічних апаратів. Аналогів у світі їм немає. Але до цього часу Україну практично не допус-

кали на світовий ринок. І тільки після його візиту у листопаді минулого року до США це питання було розблоковане. Тому маємо необмежені можливості спільного використання українських ракет-носіїв і космічних технологій на бразильському космодромі, який у географічному плані має величезне майбутнє. Розташований, практично, на екваторі, він забезпечує досить низьку собівартість виведення на орбіту космічних апаратів. А з врахуванням дешевизни українських ракет-носіїв, нам не було б конкурентів у світі, якби ми розв'язали це питання до кінця, підкреслив український Президент.

25 жовтня, як і було передбачено програмою офіційного візиту, Л.Кучма мав зустрічі та переговори з Президентом Федеративної Республіки Бразилії Ф.Е.Кардозо, головою Національного конгресу Бразилії, головою Сенату Жозе Сарнеєм, головою палати депутатів Л.Е.Магальяшем, головою Верховного суду Ж.С.Пертенсе.

Було підписано Договір про дружні відносини і співробітництво, Угоди про торговельно-економічне співробітництво, про безвізові поїздки громадян з дипломатичними і службовими паспортами, Протокол про консультації з МЗС.

< . . . >

(У дусі конструктивності і взаєморозуміння // Урядовий кур'єр. — 1995. — № 163. — 28 жовтня)

[414]

Перебування в Аргентині з офіційним візитом Президента України Л.Кучми

27—28 жовтня 1995 р.

27 жовтня розпочався офіційний візит Президента України Л.Кучми до Аргентинської Республіки.

Главу Української держави тепло вітала столиця цієї латиноамериканської країни, куди він прибув пізно увечері напередодні з Федеративної Республіки Бразилії. < . . . >

Робоча програма Президента України розпочалася з вшануванням пам'яті національного героя Аргентини, одного з керівників Війни за незалежність іспанських колоній в Америці в 1810—1826 рр., генерала Сан-Мартіна, пам'ятник якому зведено на площі, що названо його іменем. Після покладання вінка до монумента маршрут Президента України проліг до Палацу уряду Аргентинської Республіки, де відбулася церемонія його урочистої зустрічі. Л.Кучму тепло вітав

Президент Аргентинської Республіки К.С.Менем. Потім відбулася бесіда Л.Кучми з К.С.Менемом у вузькому колі.

У Білій залі Паладу уряду відбулося підписання українсько-аргентинських документів — Декларації про принципи відносин між Україною та Аргентинською Республікою, Декларації про наміри співробітництва у сфері досліджень космічного простору між Україною та Аргентинською Республікою, Угоди між урядом України та урядом Аргентинської Республіки про торговельно-економічне співробітництво, Угоди про скасування віз для осіб з дипломатичними, офіційними та службовими паспортами.

Того ж дня Президент України мав зустріч з головою Верховного суду Аргентини Х.Назарено. < . . . >

(Інформаційне повідомлення // Урядовий кур'єр. — 1995. — № 163. — 28 жовтня)

[415]

Чергова нарада глав урядів держав — учасниць СНД у Москві

3 листопада 1995 р.

Учора в Москві відбулася нарада глав урядів держав — учасниць СНД. У ній взяв участь Прем'єр-міністр України Є.Марчук. Більшість проблем, винесених на обговорення глав урядів, стосувалися економічного життя Співдружності Незалежних Держав. Усього на порядку денному — близько двох десятків питань. Зокрема йшлося про діяльність міждержавних та міжурядових органів СНД, які відають питаннями економічного характеру, про створення спільного науково-технологічного простору. Порушувалися й проблеми енергопостачання у контексті обговорення угоди про узгодження політики в галузі транзиту природного газу. Обговорювалися також питання єдиної товарної номенклатури у галузі зовнішньо-економічної діяльності, модернізації цивільної авіації. < . . . >

(Нарада глав урядів СНД // Урядовий кур'єр. — 1995. — № 167. — 4 листопада)

[416]

**Перебування в м. Страсбурзі урядової делегації
України на чолі з Прем'єр-міністром Є.Марчуком
для участі в урочистій церемонії вступу України
до Ради Європи**

8 листопада 1995 р.

8 листопада ц. р. до Страсбурга для участі в урочистій церемонії вступу України до Ради Європи прибула урядова делегація України на чолі з Прем'єр-міністром Є.Марчуком. До складу делегації входять міністр закордонних справ Г.Удовенко, міністр юстиції С.Головатий, інші офіційні особи. Відбулася церемонія вступу України до Ради Європи, під час якої з промовою виступив Прем'єр-міністр України Є.Марчук. < . . . >

Прем'єр-міністр України зустрівся з Головою Парламентської Асамблеї Ради Європи М.Мартінесом, Генеральним секретарем цієї впливової міжнародної організації Д.Таршисом. Відбулася процедура передачі на зберігання документа про приєднання України до Статуту Ради Європи. Міністр закордонних справ України підписав Європейську Конвенцію про захист прав і основних свобод людини.

(Україна — повноправний член Ради Європи // Урядовий кур'єр. — 1995. — № 168—169. — 11 листопада)

[417]

**Прийом Президентом України Л.Кучмою
Надзвичайного і Повноважного Посла Соціалістичної
Республіки В'єтнам в Україні Ч.Тунга**

14 листопада 1995 р.

Президент України Л.Кучма прийняв 14 листопада Надзвичайного і Повноважного Посла Соціалістичної Республіки В'єтнам в Україні Ч.Тунга на його прохання. Посол вручив Президенту України запрошення Президента СРВ здійснити офіційний візит до дружньої країни. Це запрошення було прийняте з вдячністю. Л.Кучма сказав, що візит буде корисним для обох країн, додавши, що для здійснення поїздки немає ніяких перепон.

Відбулася тепла розмова, в ході якої підкреслювалося, що між нашими країнами існують давні дружні зв'язки. В ниніш-

ніх умовах вони розбудовуються на міждержавній основі, що сприятиме їх виходу на новий рівень.

(Зустріч у Президента України // Урядовий кур'єр. — 1995. — № 171–172. — 16 листопада)

[418]

**Перебування в Туркменістані
української урядової делегації на чолі з першим віце-
прем'єр-міністром України П.Лазаренком**

15 листопада 1995 р.

15 листопада до столиці Туркменістану Ашгабата прибула українська урядова делегація на чолі з першим віце-прем'єр-міністром України П.Лазаренком. Відразу по прибутті у Президентському палаці відбулася офіційна зустріч П.Лазаренка і Президента Туркменістану С.Ніязова. Напередодні відбулася телефонна розмова двох президентів С.Ніязова і Л.Кучми. Тому сьогодні в приватній бесіді П.Лазаренко і С.Ніязов обговорили попередні домовленості, які стосуються визначення обсягів поставок газу в Україну і взаєморозрахунків.

< . . . > Передбачається, що в результаті переговорів буде підписано дві угоди. Перша стосуватиметься участі українських спеціалістів у спорудженні залізниць на території Туркменістану. За умовами другої — в Україні готуватимуть військових спеціалістів за рахунок коштів української сторони, які в свою чергу будуть погашені туркменською стороною за поставлений газ < . . . >

(Україна — Туркменістан: діалог триває // Урядовий кур'єр. — 1995. — № 171–172. — 16 листопада)

[419]

**Перебування в Україні з офіційним візитом
Президента Латвійської Республіки Г.Улманіса**

21 листопада 1995 р.

Сьогодні на запрошення Президента Л.Кучми в Україну з офіційним візитом прибуває Президент Латвійської Республіки Г.Улманіс. Програма візиту передбачає його зустрічі і переговори з Л.Кучмою, Прем'єр-міністром Є.Марчуком, Головою ВР України О.Морозом. Відбудуться також переговори міністрів закордонних справ України та Латвії. Обговорю-

ватиметься стан та перспективи двосторонніх відносин, зокрема в торговельно-економічній галузі, питання Європейської безпеки, активізації регіонального співробітництва.

Перший офіційний візит Президента Латвії в Україну має сприяти закріпленню позитивних тенденцій у двосторонніх відносинах, які розвиваються між нашими країнами, особливо після візиту Президента України Л.Кучми до Латвії у травні ц. р. Розвиток всебічних взаємин з Латвійською Республікою посідає важливе місце серед зовнішньополітичних пріоритетів України як один із суттєвих елементів довгострокового курсу на політичне й економічне зближення України з державами Балтії та Північної Європи.

На листопад 1995 р. між Україною та Латвією підписано два міждержавних договори, вісім міжурядових угод щодо розвитку торговельно-економічного та культурного співробітництва, протокол про встановлення дипломатичних відносин та шість міжвідомчих угод. Триває робота над текстами ще 15 двосторонніх документів. Очікується, що переговори в Києві, зустрічі представників латвійських ділових кіл, що супроводжують президента Г.Улманіса, з українськими партнерами, виставка товарів виробництва Латвії, а також документи, підписання яких планується в ході нинішнього візиту, нададуть суттєвого поштовху розвитку взаємовигідного співробітництва між двома державами.

(Візит Президента Латвії // Урядовий кур'єр. — 1995. — № 174. — 21 листопада)

[420]

**Перебування в Україні з офіційним візитом
делегації Народних Зборів Республіки Болгарія
на чолі з Головою Зборів академіком Б.Сендовим**

27 листопада 1995 р.

Україну з триденним офіційним візитом відвідала делегація Народних Зборів Республіки Болгарія на чолі з Головою Зборів академіком Б.Сендовим.

Під час зустрічі Голови Верховної Ради України О.Мороза з делегацією Народних Зборів Республіки Болгарія сторони обговорили ряд конкретних питань, що стосуються подальшої співпраці як на міждержавному, так і на міжпарламентському рівнях. На початку бесіди Б.Сендов звернувся до О.Мороза з проханням, що стосується економічної проблеми. Він попро-

сив посприяти збільшенню поставок українського вугілля до Болгарії. “Це питання, — сказав гість, — я порушив не випадково. Адже нещодавно під час відвідання однієї з теплових електростанцій нашої країни її директор просив мене саме про це. Отож, я, так би мовити, виконую цю обіцянку”.

О.Мороз пообіцяв сприяти розв'язанню цієї проблеми.

З обох сторін було порушено й питання Дунайського судноплавства. Адже у зв'язку з санкціями, які свого часу були застосовані проти колишньої Югославії у зв'язку з подіями, які там відбувалися, наші країни мають великі збитки. Тому добре було б, щоб це питання ми також розв'язували разом. Болгарська делегація має намір обговорити його і під час інших зустрічей, передбачених програмою цього візиту.

Значна частина зустрічі була приділена проблемам приватизації. Керівник делегації розповів про те, як проходить цей процес у Болгарії. Він підкреслив, що в країні вже приватизовано близько 25—30 відсотків промислових підприємств. Але в основному це підприємства з невеликою потужністю. Що стосується провідних галузей індустрії, то вони поки що залишаються, в основному, під державним контролем. Відбувся також обмін інформацією про розподіл функцій між гілками державної влади.

< . . . >

(Візит парламентської делегації Болгарії // Урядовий кур'єр. — 1995. — № 179—180. — 30 листопада)

[421]

Перебування у Китайській Народній Республіці з офіційним візитом Президента України Л.Кучми

3—8 грудня 1995 р.

3—8 грудня Президент України Л.Кучма перебував з державним візитом у Китайській Народній Республіці.

До складу офіційної делегації України входили міністр закордонних справ Г.Удовенко, віце-прем'єр-міністр А.Кінах, міністр фінансів П.Германчук, міністр промисловості В.Мазур, посол України в Китаї А.Плюшко, голова правління Національного банку В.Ющенко, радник Президента України А.Гальчинський, генеральний директор Національного космічного агентства України О.Негода. < . . . >

У Пекіні відбулися українсько-китайські переговори на вищому рівні. Президент України мав зустрічі і бесіди з Головою КНР Ц.Цземінем, Прем'єром Державної ради КНР Лі Пенем, Головою Постійного комітету ВЗНП Цяо Ши. < . . . >

(Візит до КНР //

Урядовий кур'єр. — 1995. — № 185. — 9 грудня)

[422]

Перебування у Великобританії з офіційним візитом Президента України Л.Кучми

12–14 грудня 1995 р.

Сьогодні розпочинається офіційний візит Президента України Л.Кучми до Сполученого Королівства Великобританії та Північної Ірландії.

Візит здійснюється на запрошення Прем'єр-міністра Великобританії Дж.Мейджора. Програмою візиту передбачаються зустрічі та переговори Л.Кучми з Прем'єр-міністром Дж.Мейджором, королевою Єлизаветою II, державним секретарем у закордонних справах та у справах Співдружності М.Ріфкіндом, державним секретарем оборони М.Портілло, міністром фінансів К.Кларком, президентом Європейського банку реконструкції та розвитку Ж. де Ларозьером.

За підсумками переговорів має бути підписана Спільна декларація про перспективи співробітництва. Крім того, у рамках візиту передбачено підписання низки двосторонніх документів, серед найважливіших — Угода про торговельно-економічне та науково-технічне співробітництво. У рамках візиту передбачено відвідання Президентом України британського парламенту, зустріч з лорд-мером Лондона, представниками української громади Великобританії.

Офіційний візит Президента України до Великобританії покликаний дати новий імпульс розвитку українсько-британських відносин та вивести їх на рівень справжнього партнерського співробітництва. Це буде шостий офіційний візит Президента України до держав "Великої сімки" за останні півтора року.

(Візит до Великобританії //

Урядовий кур'єр. — 1995. — № 186. — 12 грудня)

[423]

**Перебування в Україні з офіційним візитом
урядової делегації Республіки Білорусія
на чолі з Прем'єр-міністром М.Чигирем**

14 грудня 1995 р.

Сьогодні на запрошення Прем'єр-міністра Є.Марчука в Україну з офіційним візитом прибуває урядова делегація Республіки Білорусія на чолі з Прем'єр-міністром М.Чигирем. Заплановані переговори з Прем'єр-міністром України, під час яких сторони обмінюються думками з широкого кола питань українсько-білоруських відносин, передусім у політичній, торговельно-економічній і гуманітарній сферах. Обговорюватимуться конкретні напрями розвитку та зміцнення двосторонніх відносин на засадах партнерства та взаємної довіри з урахуванням національних інтересів двох країн. Будуть підписані міждержавні угоди про сприяння та взаємний захист інвестицій, про гарантії прав громадян у галузі пенсійного забезпечення, про організацію спільного контролю в пунктах пропуску на українсько-білоруському кордоні.

Окрему увагу прем'єри приділяють обговоренню питань щодо делімітації державного кордону між двома країнами та підписанню Договору про державний кордон між Україною та РБ. У ході переговорів значне місце посідатиме і проблема подолання наслідків аварії на ЧАЕС.

(Візит Прем'єра Білорусії // Урядовий кур'єр. — 1995. — № 187—188. — 14 грудня)

[424]

**Перебування з робочим візитом
у Республіці Польща Прем'єр-міністра України
Є.Марчука**

18 грудня 1995 р.

У Варшаві відбулася робоча зустріч Прем'єр-міністра України Є.Марчука з Прем'єр-міністром Республіки Польща Ю.Олексою. Сторони обговорили питання лібералізації двосторонніх торговельно-економічних відносин, створення спільного українсько-польського банку, кооперації в галузях сільського господарства, транспорту і комунікацій, паливно-енергетичного комплексу, у виробництві машин і устаткування

ня для гірничо-видобувної промисловості, розбудови і вдосконалення автотранспортних і залізничних кордонних переходів, а також щодо взаємодії у припиненні нелегальної міграції, контрабанди товарів, зброї і наркотиків. За підсумками переговорів прем'єр-міністри підписали Спільну заяву.

(Робочий візит до Польщі // Урядовий кур'єр. — 1995. — 19 грудня)

[425]

**Прийом Президентом України Л.Кучмою
першого віце-прем'єр-міністра Азербайджану
А.Аббасова**

22 грудня 1995 р.

Президент України Л.Кучма зустрівся з першим віце-прем'єром Азербайджану А.Аббасовим.

Відбувся обмін думками про хід виконання двосторонніх домовленостей, яких було досягнуто під час державного візиту Президента України до Азербайджану та переговорів з Президентом Г.Алієвим в липні цього року.

Перший віце-прем'єр-міністр України П.Лазаренко зустрівся з делегацією Азербайджанської Республіки, очолюваною першим заступником Прем'єр-міністра Азербайджану А.Аббасовим. Під час переговорів відбувся обмін думками з питання взаємної заборгованості і підготовки торгово-економічної угоди на 1996 рік.

Під час зустрічі було підписано угоди про співробітництво в галузі атестації наукових і науково-педагогічних кадрів, а також про співробітництво з питань авіаційної безпеки.

(Делегація з Азербайджану // Урядовий кур'єр. — 1995. — № 193. — 23 грудня)

Розділ третій

Участь України в діяльності ООН, її спеціалізованих установ, інших міжнародних організацій і конференцій

І. ВИСТУПИ ГЛАВ ДЕЛЕГАЦІЙ УКРАЇНИ НА СЕСІЯХ ГЕНЕРАЛЬНОЇ АСАМБЛЕЇ ООН ТА ЇЇ КОМПІТЕТАХ

[426]

Виступ

глави делегації Української РСР Г.Удовенка
у загальній дискусії Комісії ООН з роззброєння

23 квітня 1991 р.

Пане голово!

Дозвольте від імені делегації України привітати Вас і Ваших колег по Бюро з обранням на відповідальні посади й побажати успішної, плідної роботи.

Світове співтовариство переживає переломний період розвитку. Завершення “холодної війни”, зниження рівня озброєності, відхід від конфронтаційних методів на користь конструктивного співробітництва прокладає собі шлях на арену міжнародного спілкування. Почалось формування структур нового світового порядку, що базується на співробітництві, взаємодії, довірі. Внаслідок цього зростає рівень міжнародної безпеки, шириться розуміння безпеки і безперспективності військово-силових підходів у сучасному ракетно-ядерному віці, з’являється надія щодо побудови принципово нового, стабільного і міцного миру.

Минулий рік був насичений важливими подіями і глибокими змінами в житті усього світу. Динамічно відбувалися процеси мирного оновлення Європи і об’єднання Німеччини. Паризька хартія для нової Європи, Сучасна декларація держав—учасниць ОВД і НАТО, Договір про звичайні збройні сили в Європі, Заява держав—учасниць ОВД про скасування воєнних органів і структур Договору та інші документи заклали в Європі основи принципово нової системи безпеки — безпеки, що базується не на протистоянні, а на взаємодії і співробітництві.

Криза у Перській затоці змусила визнати нову безпеку того, що колишня конфронтація часів “холодної війни” може змінитися виникненням кризових ситуацій, конфліктів і навіть воєн, що змістилися на Південь і які відтворюють загострення

суперечностей між більш багатими і менш розвинутими країнами. Проте швидке спільне придушення іракської агресії, що отримало найширшу підтримку у світі, дозволяє сподіватися на те, що навіть і в таких випадках світ може знайти правильне рішення.

Минулий рік знаменувався також проголошенням незалежності Намібією, врегулюванням ситуації навколо Нікарагуа, прогресом на шляху розблокування конфліктів у Камбоджі, Анголі, Ефіопії, ряді інших регіонів. Помітні позитивні зрушення відбулися в ПАР.

Тривають динамічні зміни і в нас у країні. Однією з найважливіших подій, що відбулися в Україні з часів минулої сесії Комісії ООН з роззброєння, було прийняття Верховною Радою Української РСР 16 липня 1990 р. Декларації про державний суверенітет України, яке стало значним етапом у створенні в республіці справді демократичного суспільства, побудови правової держави; Декларація, проголосивши основні принципи суверенітету України, народовладдя і державної влади у республіці, економічної самостійності й економічної безпеки, політичного, соціально-економічного і культурного розвитку, визначила основу для нової Конституції і законів України для заключення союзного договору. Декларація про державний суверенітет висловила волю народу України, що було переконливо продемонстровано під час загальнонаціонального плебісциту в Україні, що відбувся 17 березня того ж року, — понад 80% людей, які взяли у ньому участь, висловилися за підтримку принципів, проголошених у Декларації.

У розділах Декларації стосовно зовнішньополітичної діяльності України, зокрема, зазначається що "Українська РСР виступає рівноправним учасником міжнародного спілкування, активно сприяє зміцненню загального миру і міжнародної безпеки, безпосередньо бере участь в загальноєвропейському процесі і європейських структурах. Українська РСР визнає перевагу загальнолюдських цінностей над класовими, пріоритет загальноновизнаних норм міжнародного права перед нормами внутрідержавного права".

У Декларації урочисто проголошено про намір України стати в майбутньому постійно нейтральною державою, яка не бере участі у воєнних блоках і дотримується трьох неядерних принципів: не приймати, не виробляти і не здобувати ядерної зброї. Такі принципи зовнішньополітичної діяльності України, забезпечення її національної безпеки.

Українська РСР приділяє велику увагу діяльності ООН та її органів в інтересах підтримання міжнародного миру та безпеки, сприяння процесу обмеження озброєнь і роззброєння. Наші представники активно беруть участь в роботі відповідних форумів, деякі з них проводяться в Україні. Так, у липні цього року в Києві відбувся семінар з широкого кола проблем перевірки угод в галузі роззброєння, що був організований ЮНІТАР. Наші експерти брали участь в роботі подібних семінарів з питань зміцнення довір'я і міжнародної безпеки, що відбулися також у цьому році у Відні й Празі.

Не обминув вітер оновлення й Комісію з роззброєння. Її минулорічна сесія показала, що Комісія може плідно й інтенсивно працювати. Ми маємо констатувати підвищення ефективності функціонування Комісії з роззброєння, і її подальші зусилля у цьому напрямку дозволять повністю використати її великий потенціал, сковані досі можливості. Позитивне вирішення ряду важливих організаційно-процедурних питань — упорядкування порядку денного, обмеження часовими рамками розгляду конкретних, справді актуальних питань, більш чітка регламентація роботи, а також погодження у конструктивному дусі порядку денного нинішньої сесії дають можливість розраховувати, що і в питаннях сутності Комісія з роззброєння виявиться справді ефективним органом.

У розробленому в процесі інтенсивної роботи порядку денному сесії — важливі проблеми, що визначають головні напрямки тематики щодо роззброєння на даному етапі.

Необхідність розгляду в Комісії питань ядерного роззброєння очевидна. Бо й на нинішньому етапі, коли центр ваги міжнародної діяльності поступово зміщується з військово-політичних проблем до соціально-економічної сфери, коли військові аспекти міжнародної безпеки зазнають всезростаючу "конкуренцію" з боку невійськових, роль ядерних сил і озброєнь все ще залишається досить значною. І хоч повна ліквідація ядерної зброї залишається найважливішою кінцевою метою, на шляху до її досягнення "ядерний запас військової безпеки", що залишається, має бути максимально обмеженим, поступово скорочуватися аж до нульового рівня.

Другим моментом має стати переважне зосередження зусиль на скороченні найнестабілізуючих засобів, тобто засобів першого удару, наступальних озброєнь при тимчасовому збереженні менш дестабілізуючих озброєнь. Очевидно Комісія могла б спробувати визначити конкретніше, які типи озброєнь відносяться до тієї чи іншої категорії.

На нашу думку, вже наблизився такий момент, коли процес переговорів щодо ядерного роззброєння може стати всеохоплюючим.

Іншими словами, нині, коли вже знищені ядерні засоби меншої дальності і наближається час повної ліквідації засобів середнього радіусу дії, коли, як ми маємо надію, невдовзі буде досягнуто радянсько-американської домовленості про значне скорочення СНО і почнуться переговори про тактичну ядерну зброю, переговорний процес має охоплювати всі види і типи ядерної зброї і її доставки — ракети, авіацію, військово-морські засоби.

Поступове, всеосяжне скорочення ядерних озброєнь, звичайно, при збереженні без'ядерних зон і зміцненні режиму нерозповсюдження, на фоні широких засобів довіри й відкритості, призведе в кінцевому підсумку до зміцнення міжнародної безпеки, усуне загрозу катастрофічної ядерної війни.

Динаміка, швидкість позитивних змін у Європі свідчить про те, що, здавалося б, неймовірні раніше процеси можуть втілитися у життя, й причому в стислі строки, якщо для цього визріли умови й існує політична воля зацікавлених сторін. Нам здається, що й повне ядерне роззброєння може стати не таким далеким, як це уявляється декому сьогодні.

Досить складні питання лежать в основі пункту порядку денного щодо ролі науки і техніки у контексті міжнародної безпеки й роззброєння.

Нині, коли стрімко розвиваються різні галузі науки, техніки і технології, їх військове застосування може мати непередбачувані наслідки. Тому приборкання якісної гонки озброєнь, підвищення передбачливості розвитку ситуації у військово-технічній галузі можуть відіграти важливу роль у зміцненні довір'я, ліквідації побоювань щодо можливої дестабілізації обстановки.

У цьому відношенні корисну роль могли б відіграти обмін погодженою інформацією про проведені й заплановані військові наукові дослідження, контроль за досягненнями науки і техніки й оцінка можливого застосування їх у військових цілях. У цьому плані досить корисною є доповідь Генерального секретаря ООН (А/45/568) під заголовком "Досягнення науки і техніки та їхній вплив на міжнародну безпеку". Зокрема, запропоновані у доповіді критерії системи оцінки нових технологій повністю могли б знайти важливе місце в обговоренні цих питань Комісією.

Не можна забувати й про можливості науки і техніки для цілей роззброєння, використання новітніх науково-технічних досягнень, зокрема, в тому, що стосується перевірки і дотримання угод, контролю над озброєнням і роззброєнням, способів знищення або конверсії зброї. І в цій галузі великого значення набуває організація належного обміну інформацією щодо відповідних досягнень науки, техніки і технології.

У глобальному контексті міжнародної безпеки велику, якщо не ключову, роль відіграють регіональні аспекти. У багатьох випадках останнім часом прогрес у врегулюванні конфліктів і гострих ситуацій був досягнутий переважно на регіональному рівні: Центральна Америка, Південно-Східна Азія, конфліктна ситуація в Анголі. І, звичайно, найбільш вражаючих результатів було досягнуто переважно в Європі. Цілий ряд масштабних документів, розроблених в рамках НБСЄ, як я вже відзначав, становлять собою фундамент нової моделі безпеки на континенті, в основі якої взаємодія держав у політичній, військовій, гуманітарній, екологічній та інших галузях.

Напевно, досвід "європейського будівництва" має бути в центрі уваги нашої Комісії, бо безперечно, що цей цінний досвід, безумовно, з урахуванням місцевих умов, може бути з користю для справи використаний і в інших регіонах.

У рамках регіональних підходів до роззброєння велику роль можуть відіграти й субрегіональні і двосторонні заходи. Є приклади того, як на двосторонній чи субрегіональній основі попередньо погоджуються і "обкатуються" заходи, які планується включити в регіональні чи навіть більш широкі угоди. Гарним прикладом цього є ряд двосторонніх дослідно-тренувальних інспекцій щодо хімічної зброї, проведених саме з метою сприяння якнайшвидшому укладанню всебічної міжнародної конвенції про заборону хімзброї.

Протягом останніх років у проблематиці зміцнення міжнародної безпеки і роззброєння міцно закріпилася сфера заходів довір'я, у якій, у свою чергу, не останнє місце посідає військова відкритість, обмін об'єктивною військовою інформацією. Про це свідчить і зростаюча кількість держав, що надають до стандартизованої системи звітності ООН дані щодо військових витрат. Минулорічна дискусія з проблеми військової інформації заклала добру основу для початку безпосередньої роботи над відповідним документом з цього питання. Пророблення цілей, принципів і механізмів відкритості у військовій сфері Комісією може принести велику користь у справі зміцнення взаємного довір'я і безпеки. І в цій галузі, на наш

погляд, не можна забувати про регіональні і субрегіональні аспекти.

Таким чином, наша, по-своєму оновлена, Комісія по роззброєнню покликана зробити свій внесок у процес переходу до якісно нових принципів забезпечення міжнародної безпеки, дальшого зниження військових потенціалів, розвитку довір'я і взаєморозуміння між державами. Ми сподіваємося, що Комісія досягне успіхів на цьому шляху.

*(Док. ООН А/CN.10 PV.157
Архів МЗС України)*

[427]

**Виступ
Голови Верховної Ради України Л.Кравчука
на 46-й сесії Генеральної Асамблеї ООН**

1 жовтня 1991 р.

Шановний пане Голово!

Хочу поздоровити Вас з обранням на цей високий пост. Така честь випадає найвидатнішим дипломатам тільки раз у житті і то лише на рік. Та в наш час і протягом року відбуваються події такої історичної ваги, для яких колись не вистачало і десятиріч. Кульмінацією віковичних стремлень народу України стало проголошення нашим парламентом незалежності України та створення самостійної Української держави. 24 серпня 1991 року — поворотний момент, що відкриває нову еру в історії України.

Пане Голово!

Ми з вдячністю пам'ятаємо про те, що Ваш попередник пан Г. де Марко, який так майстерно керував роботою 45-ї сесії Генеральної Асамблеї ООН, у серпні відвідав з офіційним візитом Київ і був першим з іноземних діячів, хто привітав проголошення незалежності України. Цей факт символізує безпосередню причетність ООН до могутнього визвольного процесу, який у другій половині нашого століття змінив обличчя світу.

Приєднуюсь до привітань із вступом у велику сім'ю Об'єднаних Націй трьох колишніх республік Союзу РСР — Латвії, Литви й Естонії. Глибоко переконаний, що їх незалежна зов-

нішньополітична діяльність в структурах ООН буде активною і плідною для них самих і для міжнародного співтовариства.

Сподіваюсь, що невдовзі всі ми будемо вітати й інші республіки колишнього Союзу, які виявляють бажання стати членами ООН. Хочу також привітати із вступом до Організації Об'єднаних Націй Корею, Народну-Демократичну Республіку, Республіку Корея, Федеративні Штати Мікронезії і Республіку Маршаллові Острови.

Пане Голово. Ви головуєте на сесії, де репрезентована рекордна донині кількість членів ООН. Сьогодні в цьому залі зібрались делегації майже всіх країн світу. Нинішня сесія не схожа на Першу сесію Генеральної Асамблеї, де були представлені всього 51 держава-засновниця, серед них і Україна. Але зміст роботи Генеральної Асамблеї переконує нас в тому, що і в 1945, і в 1991 роках представники держав з'їжджалися до штаб-квартири ООН, спонукані прагненням народів своїх країн забезпечити мир і розвиток, безпеку і співробітництво, права людини і справедливість.

Представники різних держав об'єднуються в ООН турботами за майбутнє людства, які починаються з турбот про майбутнє свого народу, своєї родини, своїх дітей. Хотів би нагадати, що обпалених чорнобильським лихом дітей з України приймали, як своїх, батьки і матері у Франції і Німеччині, Сполучених Штатах і Австралії, на Кубі і в Фінляндії, в Канаді, Ізраїлі та інших країнах світу, тож прибувши сюди з вдячної України, я сьогодні з певністю кажу: висока загальнолюдська мораль, втілена в цілях і принципах ООН, торжествує! Вона є джерелом сподівань для простих людей.

Голодні з посушливої Африки, потерпілі і біженці з вогнищ воєнних, расових і міжнаціональних конфліктів, хворі з уражених чорнобильським вибухом територій — всі дивляться на ООН з надією в очах і благанням у серці, і недавня Конференція щодо добровільних внесків у фонд Чорнобиля, і оперативні дії під егідою ООН для допомоги потерпілим в інших екстремальних ситуаціях засвідчують, що надії, пов'язувані у світі з ООН, не марні. Особливо в наш час, коли об'єктивно зростає вага ООН як універсального центру узгодження волі і дій держав, коли відбувається ренесанс організації.

Повертаючи в небуття епоху запеклого ідеологічного протистояння, ми тим самим створюємо можливість полишити у минулому і марнотратний, а з історичної перспективи — згубний для людства період гонки озброєнь.

Втілення в життя договору між СРСР і США про знищення ядерних ракет середньої і меншої дальності, підписання ними договору про 30-процентне скорочення стратегічних наступальних озброєнь, домовленості про скорочення в Європі звичайних озброєнь і збройних сил, великий ступінь готовності проекту Міжнародної конвенції про заборону і повне знищення хімічної зброї — це знаменні події останнього часу, які ми палко вітаємо і успіхові яких мірою наших сил і можливостей всіляко будемо сприяти.

Всі ініціативи, що зменшують ядерну загрозу, знаходять палкий відгук в Україні.

На нашу думку, багатообіцяючий процес зниження рівня воєнних потенціалів необхідно перетворити з допомогою Організації Об'єднаних Націй на всеосяжний — такий, що включав би в себе всі види зброї і охоплював би всі регіони, всі країни світу. І тут кожна країна має взяти на себе, а ООН — покласти на кожену країну її частку відповідальності за становище у світі. То ж святий обов'язок усіх без винятку держав світу — зробити свій внесок у зміцнення міжнародної безпеки через роззброєння, неухильне додержання цілей і принципів Статуту ООН, сумлінне виконання рішень Ради Безпеки і Генеральної Асамблеї у цій сфері.

У свою чергу, хотів би сказати, що Україна виявляє бажання стати безпосереднім учасником переговорного процесу про роззброєння. Певен, що її внесок у розв'язання цієї проблеми буде вагомим.

Перед світовим співтовариством відкриваються нові можливості, їх не можна не помічати і не використовувати. Особливої актуальності набули питання нерозповсюдження ядерної, інших видів зброї масового знищення, бойових ракет та ракетної технології. Україна вітає заяви про приєднання Франції, Китаю, а також Південної Африки до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї. Нині складається така ситуація, коли прагнення будь-якої держави бути поза цим Договором розцінюватимуться як протиставлення себе інтересам людства.

А яка ж наша позиція в цьому питанні? Як відомо, на території України розташовані окремі види ядерної зброї. Ми виходимо з того, що наявність в межах України ядерної зброї є тимчасовою. Її ліквідація, як і ліквідація компонентів її базування, — лише питання часу. Минулого року наш парламент урочисто проголосив про намір України не брати у майбутньому участі у військових блоках і додержуватись трьох не-

ядерних принципів — не приймати, не виготовляти і не набувати ядерної зброї. У Секретаріаті МАГАТЕ знають про нашу згоду поставити під контроль агентства всі ядерні установки на території України. Україна не прагне володіти ядерною зброєю. Вона має намір приєднатися до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї як неядерна держава. Це прагнення вписується в контекст міжнародних зусиль, спрямованих на обмеження та ліквідацію ядерної зброї у світі. Його реалізація сприятиме зміцненню довіри між державами.

У відповідь на звернення Генеральної Асамблеї я, користуючись нагодою, офіційно заявляю, що Україна не має на своїй території і не виробляє хімічної зброї, що вона й надалі зберігатиме статус держави, вільної від хімічної зброї. Україна вітає заклик Генеральної Асамблеї до країн стати первісними учасниками майбутньої конвенції з цього питання.

Від імені України, народ якої зазнав катастрофічних наслідків чорнобильської біди, від себе особисто я звертаюся, передусім, до урядів ядерних держав із закликом урешті-решт виявити політичну волю і вжити заходів до припинення ядерних випробувань, припинення їх назавжди. Переконалися, що спільними зусиллями ми можемо дати спокій стомленим надрам планети на полігонах і в Неваді, і на островах Муруроа, і на Новій Землі, і в усіх інших місцях, де земля все ще може здригатися від ядерних вибухів. Доведімо ж до кінця добре починання славних попередників, які ще в 1963 році заборонили такі випробування в космосі, в повітрі і під водою. Ми повинні і ми в змозі це зробити. Перебіг подій в Перській затоці довів, що миротворча і мировідновлююча міць Об'єднаних Націй сильніша за будь-якого агресора і не потребує підкріплення ядерними випробуваннями.

Замість небезпечного марнотратства на вдосконалення страхітливих арсеналів зброї масового знищення державам світу нині треба об'єднуватись для розв'язання існуючих регіональних конфліктів, до яких подекуди вже почали звикати майже як до невиліковних хронічних хвороб другої половини ХХ століття. Ми вітаємо активну участь ООН в пошуках шляхів мирного розв'язання проблем Близького Сходу, у задіянні процесів переговорного врегулювання в Камбоджі і на Кіпрі, її зусилля для мирного вирішення у Західній Сахарі. Резолюція 713 Ради Безпеки, одностайно схвалена на минулому тижні, накреслює мирний шлях для вирішення проблем, що постали перед народами Югославії.

Організація, її Генеральний секретар пан Перес де Куельяр доклали чимало зусиль для започаткування процесу мирного врегулювання в Афганістані на основі міжнародного консенсусу, закріпленого у відповідній резолюції 45-ї сесії Генеральної Асамблеї. Коли б усі, хто має вплив на події в цій країні, щиро підтримали миролюбні зусилля світової співдружності, — сьогодні на афганській землі не вибухали б реактивні снаряди, автоматні черги не тероризували б мирне населення.

Оскільки мовиться про страждання цивільного населення, гадаю, був би доречним один історичний відступ. Рівно півстоліття тому, 30 вересня 1941 року, в столиці України з гучномовців уже другу добу лунала блюзнірська музика. Вона глушила кулеметні черги фашистських карателів, що стомлено розстрілювали останніх жінок, літніх людей і дітей з-поміж цивільних мешканців Києва єврейської національності, які першими впали в братські могили Бабиного Яру. За час окупації їхня доля спіткала в Бабиному Яру близько двохсот тисяч євреїв, українців, росіян, циган. Усі вони рівні в невинній смерті і однаково заслуговують на нашу співчутливу пам'ять. З позицій сьогодення ми відкидаємо ідеологічні міркування колишнього режиму в Україні, який зневажав права людини і права народів, замовчував правду про трагедію Бабиного Яру, про те, що більшість жертв масових розстрілів тут випала на долю євреїв. Протягом цього тижня в Києві відбувається всесвітнє вшанування пам'яті жертв трагедії в Бабиному Яру, що зобов'язує нас зробити все для того, щоб геноцид ніколи і ніде не повторився.

Хочу наголосити, що Україна не просто поміняла табличку із своєю назвою у залі засідань ООН. Вона докорінно змінила ставлення до трагічних сторінок своєї історії, підходи до ряду міжнародних проблем. Зокрема, тепер неможливим було б голосування "за", а тим більше співавторство представників незалежної України в резолюції, що ставила знак рівності між сіонізмом і расизмом, резолюції, що була породженням запеклого ідеологічного протистояння у світі. Настав час скинути з плечей ООН обтяжливий тягар минулого.

Світ змінюється. Разом з ним, не пориваючи зв'язків з історичним часом, зазнає змін й Організація Об'єднаних Націй. Йдучи до 50-річчя ООН, ми вітали б певну організаційну адаптацію ООН до нових умов міжнародної дійсності. Зокрема, це стосується доцільності створення Ради екологічної безпеки, наприклад за рахунок ліквідації деяких віджилих органів

ООН. Настав час вилучити із Статуту ООН такий анахронізм, як згадка про “ворожі держави”.

Досвід стверджує, що своєчасна реорганізація структур у нових умовах допомагає підвищити дієвість установи. Основний резерв піднесення ефективності Об'єднаних Націй нам вбачається в повному використанні можливості Статуту ООН для зміцнення безпеки і розвитку всебічного міжнародного співробітництва.

Пане Голово!

Референдум, який відбудеться 1 грудня цього року в Україні, ми певні, підтримає рішення парламенту про незалежність Української держави. Бажання народу України забезпечити себе від повторення зловісної минувшини, стати повноправним господарем у своєму домі і на своїй землі, підняти добробут, досягти стабільності і громадського спокою в країні є непереборним.

Демократична Україна вшанує пам'ять мільйонів жертв сталінського голодомору і терору тим, що ніколи не дозволить класового чи національного насильства, не дозволить знущання над гідністю людської особи. Незалежна Україна буде свято берегти пам'ять сотень тисяч своїх громадян, які відбули мученицький шлях за її межі через звинувачення у націоналізмі, і ніколи не дозволить, щоб її громадяни — українці, росіяни, євреї, татари, поляки чи угорці — жили у побоюванні переслідування за природне і таке зрозуміле почуття любові до своєї культури і мови, до свого народу.

Незалежна і демократична Україна закликає усіх наших братів, в Україні і не в Україні суших, забути старі чвари і образи, згуртуватися і внести свою частку в благородну справу відродження мови, культури і державності свого народу, відродження її колишньої хліборобської і духовнотворчої слави. Адже, як зазначив наш письменник Олесь Гончар, не зброєю мілітарною ствердилась Україна в родині європейських народів. Інформуючи світове співтовариство про Акт проголошення нашої незалежності, ми хочемо наголосити: Україна не має територіальних претензій до жодного із своїх сусідів і, в свою чергу, з усією можливою категоричністю відкидає будь-які спроби говорити з нею мовою територіальних зазіхань.

Україна підтверджує вірність принципам Статуту ООН, Гельсінського заключного акта та Паризької хартії і знову заявляє про свій намір стати безпосереднім учасником загальноєвропейського процесу та членом європейських структур.

Парламент України, висловлюючи свою волю народу, ще минулого року проголосив пріоритет загальнолюдських цінностей над класовими, загальновизнаних норм міжнародного права перед нормами внутрішнього законодавства. Наша держава і надалі забезпечуватиме додержання прав людини на ґрунті повної поваги особи і рівноправного ставлення до національних меншин.

Про серйозність наших намірів і дій у побудові дійсно демократичного суспільства свідчить і той факт, що до Конституції України вже внесено зміни і доповнення, покликані служити надійним правовим фундаментом для багатопартійності у політичному житті та багатокладності у сфері економіки. Реформуються всі ланки державного управління з метою створення належних умов для торжества в Україні демократії та ринкових відносин.

Скажу відверто, що нелегко все це впроваджувати у життя. Ми ще тільки вчимося непростої науки демократії. Ми щиро прагнемо запозичити все корисне, що напрацьовано іншими державами у цій сфері. Коли представники України пропонують в комітетах Генеральної Асамблеї чи на сесіях Комісії з прав людини проекти резолюцій про соціальну справедливість чи права меншин, чи розвиток демократичних інститутів, то ними передусім рухає прагнення перевірити свої уявлення про суспільні цінності загальнолюдським досвідом.

Ще важливішою від формального визнання принципів є практика їх реалізації. Ми розуміємо це, і тому доки релігійна свобода в Україні використовується подекуди для розпалювання міжконфесійних чвар і конфліктів, доки не реалізоване до кінця право кримських татар на гідне існування на землі своїх предків, доки у громадян єврейської та деяких інших національностей існує спонукка виїздити назавжди з землі їхніх прадідів, доки не відновлена в суспільстві в усіх своїх правах українська мова, доки нормою мислення і практичних дій не стали закони демократії та повага Конституції, — ми не квапимось доповідати Об'єднаним Націям, що з хибамі і прорахунками минулого наше суспільство покінчило повною мірою.

Але сьогодні ми користуємося нагодою, щоб перед Об'єднаними Націями, перед усім світом урочисто заявити, що ми остаточно стали на шлях творення соборної незалежної правової держави, заснованої на принципах демократії і самоврядування, держави, де панівною нормою поведінки буде закон і тільки закон. Орієнтирами тут для нас є високі між-

народні стандарти у сфері прав і свобод людини. З цього шляху ми не відступимо ні на крок.

В умовах незалежності Україна взяла курс на докорінну перебудову всього господарського механізму, руйнування адміністративно-командних структур. Протягом нетривалого часу відбулася трансформація суспільного та економічного мислення населення на користь роздержавлення, приватизації і впровадження ринкових відносин. Закон про економічну самостійність, концепція переходу України до ринкової економіки, закони про підприємництво, про зовнішньоекономічну діяльність, про захист іноземних інвестицій, інші основоположні нормативні акти заклали міцні правові підвалини докорінної перебудови народного господарства, активного підключення України до міжнародного поділу праці.

Нова система законодавства України уже тепер гарантує рівний правовий захист усіх форм власності, забезпечує проведення власної економічної політики. Йдеться, зокрема, про створення в Україні власних грошей, бюджетної, податкової та банківської системи, ринку робочої сили, інвестицій цінних паперів. Йдеться про правове регулювання усіх видів зовнішньоекономічної діяльності, науково-технічного співробітництва, розвиток двосторонніх і багатосторонніх зв'язків.

Здійснення радикальних реформ в економіці України потребує не лише значних внутрішніх зусиль, але й заохочення зовнішніх інвестицій, розширення співробітництва, використання консультативної допомоги, досвіду і знань світового співтовариства. Ми вітаємо увагу ООН до проблем держав, що так само, як Україна, знаходяться на перехідному етапі свого розвитку. У міжнародному економічному співробітництві слід було б повною мірою реалізувати можливості, які відкрилися завдяки політичним перетворенням останнього часу. Належна прихильність, міжнародна увага до економіки України допомогли б їй у короткі строки подолати труднощі перехідного періоду, інтегруватись у світове господарство.

Це була б також допомога і нашій молодій демократії!

Шановний пане Голово!

Шановні делегати!

Досі Україна жила практично відгороджено від світу, під тязгарем воєнного протистояння, уявних ворожих привидів, які були витвором засліпленості ідеологічними постулатами. Хмари "холодної війни" кидали на нашу землю гнітючу тінь ядерного всезнищення. Коли ж у світі взяв гору процес утвер-

дження загальнолюдських цінностей, коли зникли ворожі привиди, коли після чорнобильського лиха до нас потяглися добродійні руки і щирі серця, коли ми проголосили незалежність України, ми побачили, наскільки багатий світ нашими добрими друзями.

І це таке прекрасне відчуття, що я не міг не прибути сюди, щоб засвідчити свою повагу до Об'єднаних Націй, донести до світового співтовариства вдячне слово вільної України, розповісти про неї людям планети.

(Політика і час. — 1991. — № 15)

[428]

Виступ

**глави делегації України, першого заступника
міністра закордонних справ України М.Макаревича
на 26-й сесії ООН з питань освіти, науки і культури**

18 жовтня 1991 р.

Шановний пане Голово, шановний пане Генеральний директор, шановні делегати!

Приєднуючись до раніше висловлених на Вашу адресу поздоровлень, я хотів би, як і представники, які тут виступили, висловити надію на те, що робота цієї сесії під Вашим керівництвом буде успішною. Перекоаний, що рішення, які ми маємо прийняти, дадуть імпульс діяльності ЮНЕСКО, яка виконує сьогодні свій мандат в умовах безпрецедентної швидкоплинності подій, небувалої динаміки світових процесів. Делегація України вітає вступ Литви, Естонії, Латвії і Тувалу у члени нашої Організації і бажає народам цих країн добра і процвітання.

За два роки, що минули з часу попередньої Генеральної конференції, ми стали свідками грандіозних змін, які сталися у політичному кліматі світу. Вони торкаються долі не лише окремих країн і регіонів, але, без перебільшення, зробили іншою систему відносин, які склалися на планеті до кінця ХХ століття. Ці глобальні політико-соціальні зміни є закономірним, об'єктивним ходом розвитку людства, вони відбивають довічне прагнення народів до незалежності, реалізації права на вільний розвиток. Сьогодні ми із задоволенням відмічаємо, що у цих змінах переважає спрямованість у бік демократії, утвер-

дження безумовного примату загальнолюдських цінностей, усвідомлення інтелектуальної і моральної цілісності світу.

День 24 серпня 1991 р. став поворотним моментом в історії України. Парламент республіки проголосив незалежність і створення Української незалежної демократичної держави. Україна, будучи однією з держав-засновниць ООН, зараз нібито оновленою входить у світ, пропонує руку дружби і співробітництва усім, хто хотів би з нею будувати конструктивні відносини.

Сьогодні незаперечною реальністю є те, що проблеми адаптації до нових історичних умов постали перед усіма без винятку державами, їх союзами, системою Об'єднаних Націй. У цьому зв'язку ми бачимо одним з основних завдань 26-ї сесії Генеральної конференції те, щоб саме з цієї точки зору подивитись на місце ЮНЕСКО у сьогоdnішньому світі, колективно визначити її пріоритетні завдання на найближче майбутнє, з тим щоб наша Організація залишалась у руслі тієї позитивної тенденції, яка характерна для світового розвитку.

У цілому, як нам здається, за минулі два роки ЮНЕСКО відповідала вимогам часу. Еволюція від конфронтації до діалогу, від конфліктів до співробітництва, до усвідомлення єдності і взаємної незалежності сучасного світу — всі ці прикмети знаходили більший чи менший рельєфний прояв у різних аспектах діяльності ЮНЕСКО. Сьогодні розвиток світових подій багато у чому залежить від того, наскільки незворотний характер матимуть процеси демократизації країн, що обрали цей шлях. Можу відверто сказати, що процес цей непростий, багато чому необхідно вчитися, переймати те корисне, що напрацьовано у цьому плані іншими державами. Паралельно виникає цілий комплекс проблем, пов'язаних з переходом до ринкової економіки, у тому числі і у сферах компетенції ЮНЕСКО. Ми вважаємо, що ЮНЕСКО, спираючись на свій інтелектуальний потенціал і володіючи унікальним світовим досвідом, могла б зробити неоціненний внесок у справу сприяння розвитку демократії, поширення кращого досвіду парламентської структури, вивчення цивілізованих методів врегулювання міжнаціональних конфліктів. Висококультурна і просвітительська місія Організації здатна, ми в цьому переконані, об'єднати народи і держави, сприяти створенню тієї розумної сфери життя, яку наш великий учений Вернадський назвав ноосферою.

Говорячи про теперішню діяльність ЮНЕСКО, ми із задоволенням констатуємо позитивні зрушення у розвитку евро-

пейського співробітництва, відзначені, зокрема, корисною роботою Регіонального бюро з науки і техніки для Європи (Венеція) та інших регіональних інститутів. Імпульс, який останнім часом отримало внутрішньоєвропейське співробітництво у рамках програм діяльності Організації, дозволяє східноєвропейським країнам вирішити найважливіші питання, що є сферами компетенції ЮНЕСКО. Україна, яка неодноразово заявляла про прихильність положенням прийнятого у Гельсинки Заключного акту і Паризької хартії, розглядає це співробітництво як один з елементів інтеграції Європи, поглиблення загальноєвропейського процесу.

Генеральна конференція покликана визначити найближчі перспективи діяльності Організації. Але для цього необхідна об'єктивна оцінка зробленого.

Завершився перший дворічний період Третього середньострокового плану. Очевидно, кожна делегація, готуючись до сесії, склала достатньо повну картину того, що саме з наміченого вдалося здійснити у це стартове дворіччя, а що не вдалося. Доповідь Генерального директора також дає велику інформацію до роздумів. Думаю, що докладний аналіз буде зроблений експертами у програмних комісіях. А ми можемо констатувати, що, незважаючи на бюджетні труднощі, ЮНЕСКО вдається об'єднати зусилля міжнародного співтовариства навколо заходів дійсно світового значення. Це перш за все форуми в Джомтєні і Ямасукро, великомасштабний проект "Шовковий шлях" і розпочата програма "ЮНЕСКО—Чорнобиль". Є наявним прагнення до участі в роботі Організації представників світової інтелектуальної еліти. Очевидно, що ступінь цієї участі залежить, у першу чергу, не стільки від того, які нові органи ми запропонуємо замість існуючих або на додаток до них, а від того наскільки ефективними будуть запропоновані ЮНЕСКО рішення, насиченими і привабливими — проекти і програми. З такого взаємозв'язку виходить висновок: інтелектуальна і оперативна діяльність ЮНЕСКО має будуватися з урахуванням найновіших світових досягнень у сферах її компетенції; більше того, з урахуванням прогнозування їх перспективного розвитку. Здається, що кінцівка середньострокового плану, викладена у формулі "мир — навколишнє середовище — розвиток", дає для цього необхідні передумови. Нам здається, що це правильний напрямок, і ця тріада залишається актуальною практично для всіх держав-членів. Щодо України можна сказати, що у цю тріаду

вписуються життєво важливі завдання, які стоять зараз перед нашою країною.

Україна, яка продовжує відчувати біль і важку гіркоту Чорнобиля, з особливою зацікавленістю ставиться до природоохоронного аспекту діяльності ЮНЕСКО, беручи активну участь у відповідних програмах і проектах. Ми вдячні державам-членам, які не залишилися байдужими до нашої великої біди і, зокрема, підтримали відповідний проект резолюції. Від імені моїх співгромадян, яких не пощадив Чорнобиль і які вже відчули людську співучасть і солідарність, я говорю: високі ідеали ЮНЕСКО торжествують! У цьому зв'язку я повторив би слова Генерального директора про те, що Чорнобиль — не тільки відлуння сумного минулого. Його відлуння ще довго буде звучати над нашою землею, і ми маємо багато зробити для того, щоб навчитися разом долати негативні наслідки цієї та подібних катастроф. Україна з надією дивиться на розвиток співробітництва у цій галузі і буде вдячна за будь-яке сприяння.

ЮНЕСКО продовжує залишатися унікальним центром акумулювання і розповсюдження передового педагогічного досвіду і знань.

Важко переоцінити і роль ЮНЕСКО в галузі природничих наук. Україна, маючи багатий досвід співробітництва у цій сфері, залишається активним і зацікавленим партнером із спільних досліджень у галузі біотехнології, інформатики, морських наук, гідрології, геології, інформації, комплексу фундаментальних наук.

Ми повною мірою усвідомлюємо виключну культурно-етичну місію ЮНЕСКО. Культурна цінність світу у різноманітності національних культур — ось той феномен, який є основою діяльності Організації. Саме тому не можу не висловити нашу занепокоєність з приводу того, що у нас є певні труднощі у здійсненні намічених заходів у галузі культури, у тому числі і реалізації цілей такої безпрецедентної міжнародної кампанії, як Всесвітнє десятиріччя розвитку культури.

На нашу думку, серйозним прогалом культурного розділу програми є відсутність уваги з боку ЮНЕСКО до слов'янських культур, які являють собою потужний і самобутній пласт світової культури. Ми сподіваємось, що рішення Виконавчої ради, яке відзначає неправомірність такої очевидної лакуни, буде належним чином враховане під час доробки програми.

Говорячи про нашу оцінку минулої і майбутньої програм у цілому, ми також повинні відзначити корисну діяльність ЮНЕСКО в галузі налагодження широких міжнародних обмінів у різних галузях знань. Ця діяльність повинна усіляко заохочуватися і надалі.

Ще не так давно ці стіни були свідками гострих взаємних дорікань щодо надмірної політизації ЮНЕСКО. Але, як нам здається, час засліплення ідеологічними постулатами та виснажливої конфронтації минув.

Сьогодні ми можемо всі разом спокійно проаналізувати причини втрати Організацією своєї універсальності і подумати про те, як ці причини викоринити.

Документ 26 С/5 наочно показує, що вже вживаються зусилля щодо того, щоб зосередити ресурси у найбільш важливих галузях. Разом з тим ми підтримуємо пропозиції, спрямовані на удосконалення механізмів, які дозволяли б державам-членам більш ефективно брати участь в оперативному коригуванні здійснення програм протягом дворіччя, більш безпосередньо впливати на вирішення різних питань адміністративно-фінансового і кадрового характеру. Разом з тим у ході цих реформ не повинна якимось зменшуватись можливість нашої Організації повною мірою відігравати визначену їй Статутом провідну інтелектуальну роль в усій системі ООН. Тому ми з розумінням ставимося до пропозицій, пов'язаних із зміцненням інтелектуального співробітництва в рамках ЮНЕСКО, із залученням до участі в її діяльності найбільш видатних і поважних представників світової науки і культури. Однак прийняттю таких пропозицій має передувати облік і аналіз усіх виникаючих при їх реалізації наслідків та очікуваних результатів у світлі того великого досвіду, який вже накопичено ЮНЕСКО протягом її майже півстолітньої історії.

У своєму виступі, пане Голово, я хотів торкнутися не лише питань загальної політики Організації, місця ЮНЕСКО у сучасному світі, але і висловити наші співпереживання щодо майбутнього цієї організації.

Ми виступаємо за підвищення ролі ЮНЕСКО, її ефективності у зміцненні міжнародного співробітництва в галузі освіти, науки і культури.

*(Док. ООН 26С. Стенографічні звіти. — Т. 3. — С. 243
Архів МЗС України)*

Виступ
постійного представника України при ООН
Г.Удовенка на пленарному засіданні
46-ї сесії Генеральної Асамблеї ООН
по п. 19 порядку денного “Здійснення Декларації
про надання незалежності
колоніальним країнам і народам”

19 листопада 1991 р.

Стрімкі зміни, що охопили людство на межі ХХ і ХХІ століть, створюють нові можливості для реалізації народами світу права вільного вибору шляху свого розвитку, усунення з політичної карти світу останніх острівців колоніалізму і повного досягнення цілей Декларації про надання незалежності колоніальним країнам і народам.

Відзначивши в минулому році 30-річчя цього історичного документа, міжнародне співтовариство з повним правом заявило, що “Декларація відіграла важливу роль в наданні допомоги народам, які перебувають під колоніальним пануванням, і буде, як колись, служити джерелом натхнення в їх зусиллях щодо досягнення самовизначення і незалежності відповідно до Статуту і в мобілізації світової громадськості з метою повної ліквідації колоніалізму в усіх його формах і проявах” (рез. 45/33 від 20 листопада 1990 р.). Справді, за ці роки сім'я ООН поповнилась 66-ма державами, переважна більшість яких визволилась від пут колоніального гноблення.

Сьогодні перед нами стоїть питання, як довести до логічного завершення завдання, визначене Декларацією, що має зробити ООН з тим, щоб початок нового тисячоліття ознаменував собою визволення людства від колоніалізму і расизму.

Однією з головних складових цього, на нашу думку, має стати поліпшення роботи Організації Об'єднаних Націй, підвищення ефективності як розгляду проблем якнайшвидшого завершення деколонізації, так і процесу прийняття рішень і рекомендацій та їхнього повного здійснення.

Цілком очевидно, що рамки розгляду питань деколонізації не повинні бути обмежені лише рамками ООН. Уявляється корисним наблизити у просторовому значенні цього слова саму Організацію до несамоврядних територій. Наприклад, розглянути можливість проведення семінарів, “круглих столів” та інших подібних форумів у Тихоокеанських та Каріб-

ському регіонах. Це, водночас, дозволило б, на нашу думку, представникам цих територій активніше брати участь в діяльності ООН з даних питань. Такий підхід дозволив би також здійснити на практиці побажання про залучення провідних держав до тіснішого співробітництва з ООН.

Уявляються також корисними висловлювані пропозиції з приводу можливих відвідин представниками Генерального секретаря ООН несамоверховних територій, направлення виїзних місій для оцінки ситуації на місцях (див. док. А/46/23 Р II.) Це, прямо слід сказати, не просте питання, особливо якщо враховувати, що й досі не всі провідні держави продемонстрували свою готовність до цього. На нашу думку, дане питання має винятково важливе значення, перш за все тому, що його позитивне вирішення могло б надати можливості отримання інформації про ситуації, як кажуть, з перших рук.

Цілком закономірно ставиться питання про визначення завдань таких місій стосовно кожного конкретного випадку. Немає сумніву в тому, що це під силу Спеціальному комітету, і ми маємо надію на дуже швидкий позитивний внесок з його боку у вироблення пропозицій з цього питання. Немаловажне значення при цьому має добра воля і дух співробітництва з боку керівних держав, їх готовність представляти у відповідності зі статтею 73є Статуту ООН всю необхідну інформацію про території, які перебувають під їхнім контролем. Змістовність, глибина і адекватність цієї інформації значною мірою визначали б доцільність направлення виїзних місій у кожному конкретному випадку та їх завдання.

У зв'язку з цим делегація України висловлює надію на всебічне співробітництво з боку керівних держав з Спеціальним комітетом з питання про хід здійснення Декларації про надання незалежності колоніальним країнам і народам, що могло б стати важливим, якщо не визначальним доповненням наших спільних зусиль.

Одним з важливих засобів досягнення цілей і завдань Декларації є поширення інформації для ознайомлення світової громадськості з усіма аспектами проблем деколонізації і надання ефективної допомоги народам колоніальних територій у досягненні свободи й визначенні свого майбутнього. Ми вітаємо зусилля Департаменту громадської інформації Секретаріату ООН щодо поширення головних матеріалів і документів з питань деколонізації, включаючи резолюції і рішення Спеціального комітету. Разом з тим Департаменту слід звернути увагу на те, що об'єктом поширення інформації мають

бути в першу чергу ті регіони, в яких ще існують несамоврядні території, а також країни, які є керованими державами.

Сама ж інформація, поряд з висвітленням стану справ у цих територіях, повинна повніше відбивати ту діяльність закордонних та інших кіл, яка шкодить колоніальним країнам і народам. Ця інформація також повинна включати в себе свідчення про військову діяльність і заходи в колоніальних територіях, що є перешкодою у досягненні цілей Декларації.

Крім того, існуючі форми і засоби ознайомлення народів з нинішнім становищем несамоврядних територій, що залишилися, та їх подальшими перспективами мають доповнюватися новими підходами.

Одним з таких підходів, на нашу думку, могло б стати поширення інформації з метою підготовки народів, які все ще не реалізували право на самовизначення, до прийняття власного рішення щодо визначення свого майбутнього. Як відомо, несамоврядні території, що залишилися, являють собою, як правило, малі острівні держави з унікальними проблемами економічного, екологічного і соціального порядку. Тому в підході до їхньої деколонізації не може бути єдиного шаблону. Отже, головним у підході до цих територій має бути врахування думки самих народів колоніальних країн. На жаль, часто за полемічною риторикою епохи конфронтації це основоположне положення якимось забувалось, губилось в частоколі різних формулювань. У зв'язку з цим ми вважаємо, що народам цих територій має бути надана інформація щодо можливих шляхів вирішення питання про самовизначення.

Хотілося б торкнутися питання про раціоналізацію роботи Спецкомітету щодо здійснення Декларації про надання незалежності колоніальним країнам і народам, а також Четвертого комітету Генасамблеї ООН, боязкі намагання якої робляться останнім часом.

На нашу думку, шляхи раціоналізації діяльності цих органів полягають передусім у відмові від віджилих методів роботи, застарілих формулювань численних резолюцій, положення яких найчастіше не відповідають вимогам сьогодення. Ми повинні рішуче відмовитися від усього, що складає конфронтаційний багаж "холодної війни" й взяти курс на досягнення консенсусних рішень.

Позитивним кроком у цьому напрямку є початок пошуку в Четвертому комітеті на поточній сесії нових форм роботи над резолюціями, запропонованими Спецкомітетом, і зроблено спробу приведення їх формулювань у відповідність з сучас-

ними реаліями. Раціоналізація повинна виходити з цілі підвищення ефективності роботи цих органів, що включає в себе порядок денний, процедуру розгляду питань, винесення та здійснення рішень і рекомендацій. На сьогодні порядок денний Четвертого комітету незначний за своїм обсягом, це викликає цілком обгрунтовані пропозиції щодо передачі на його розгляд деяких питань з інших комітетів Генасамблеї ООН, зокрема, з Спецкомітету, або ще більше — про інкорпорацію Спецкомітету в Четвертий комітет.

Цей комітет можна було б назвати комітетом з деколонізації і спеціальних політичних питань. Тим самим ГА підкреслила б пріоритет питань деколонізації в її діяльності.

Делегація України готова обговорити такі пропозиції, повністю усвідомлюючи, що за цим стоїть проблема можливої зміни або доповнення мандатів комітетів Генеральної Асамблеї ООН.

Нарешті, виступаючи за можливість об'єднання деяких пунктів порядку денного і, відповідно, рішень по них, делегація України вважає, що такий підхід ні в якій мірі не повинен завдати збитків самому розглядові цих питань.

Процеси, які відбуваються у світі, що характеризуються посиленням загальних устремлінь людства до свободи і демократії, не залишає ніякого сумніву в тому, що цілі і завдання Декларації про надання незалежності колоніальним країнам і народам будуть досягнуті.

*(Док. ООН А/46/PV.49
Архів МЗС України)*

[430]

**Виступ глави делегації України,
міністра закордонних справ А.Зленка
у загальній дискусії
на 47-й сесії Генеральної Асамблеї ООН**

29 вересня 1992 р.

Шановний пане Голово!

Я хотів би сердечно привітати Вас з одностайним обранням головою 47-ї сесії Генеральної Асамблеї. Мені особливо приємно бачити на цій високій посаді представника Болгарії — країни, яку пов'язують з Україною географічна й етнічна близькість, багатовікові узи дружби, співробітництва і добросусідства.

Користуючись нагодою, хочу віддати належне Вашому попереднику, пану Шіхабі, який докладав невтомних зусиль для зміцнення ролі Генеральної Асамблеї.

Ми високо цінуємо внесок, який зробив у здійснення докорінних перетворень ООН колишній генеральний секретар ООН пан Перес де Куельяр. Його наступник пан Бутрос Бутрос Галі взяв курс на поглиблення розпочатих реформ з твердим наміром підвищити роль і авторитет Організації відповідно до вимог часу. Ми всіляко підтримуємо ці починання.

Нинішня сесія Генеральної Асамблеї відбувається у період глибоких, воістину тектонічних трансформацій на нашій планеті, котрі долучили до формування нового світопорядку потенціал молодих держав, що виникли на уламках останньої в історії людства імперії.

Розпад тоталітарної системи, яка виявила свою неспроможність, призвів до найбільшого за останні роки росту кількості членів ООН, відкрив шлях для торжества на величезних територіях Європи і Азії справжньої свободи і демократії, для реалізації народами свого невід'ємного права на самовизначення, дозволив висунути на чільне місце у політиці багатьох молодих держав права людини.

Народ України крізь століття проніс непохитну волю до незалежності, прагнення до національного, політичного й економічного відродження. Сотні років його порив до свободи приборкували подачками, насиллям і репресіями, а сьогодні народ вперше вийшов на шлях до храму незалежності, і ніхто й ніколи не змусить його зійти з цього історичного шляху.

У серпні цього ж року ми урочисто відсвяткували першу річницю нашої незалежності. Ця поворотна в житті нашого народу подія відзначалася як перемога демократії й свободи. І сьогодні перед нами стоїть велике завдання: збудувати правову демократичну Україну, відродити сили та інтелектуальний потенціал людей, бути гідними пам'яті предків, що віддали життя в боротьбі за незалежність.

Свіжі вітри перетворень вимагають по-новому поглянути на Статут ООН, повною мірою задіяти закладений в ньому величезний творчий потенціал, звільнити міжнародні відносини від вантажу підозрілості, ворожості та рецидивів насилля.

Найкоротший шлях до цієї мети лежить через організацію міждержавного спілкування на основі здорового глузду, поважання свободи вибору відповідно до віковічних постулатів міжнародного права, які є добре зрозумілими, широко визнаними і послідовно втілюються в життя. Ще у XVII сто-

літті відомий іспанський теолог і філософ Франціско Суарес вказував, що незважаючи на те, що держави не стиснуті в єдине політичне тіло, вони зобов'язані взаємно допомагати одна одній, підтримувати і охороняти право і мир, позаяк це необхідно для добробуту всього людства. Держава, яка порушує право, не додержується міжнародних договорів, тим самим підриває основу свого власного спокою у майбутньому.

Пане Голово!

Ми надаємо великого значення підвищенню ролі ООН у справі врегулювання конфліктів і вирішенні спорів. Незважаючи на те, що загроза тотальної воєнної конфронтації відсутня, трагічні події на території колишньої Югославії, в Нагірному Карабасі, Грузії, Придністров'ї та інших районах попереджають, що локальні конфлікти криють у собі серйозну небезпеку.

Нам видається, що міжнародне співтовариство спільними зусиллями може усунути їх глибинні чинники, пов'язані з невіршеними національними питаннями, з безвідповідальними закликами до перегляду існуючих кордонів, економічною безвихіддю, політичним егоцентризмом, месіанськими амбіціями деяких держав, що виявляються в їх прагненні встановити в окремих частинах світу зони своїх "особливих інтересів". Завдання ООН — створити таку структуру взаємодії, яка дозволила б гарантувати безпеку кожного її члена.

Наша країна може зробити свій внесок у досягнення цієї мети. За рік, що минув з дня проголошення нашої незалежності, Україна пододала шлях від "квазі-держави" у складі колишнього СРСР до всевітньо визнаної європейської держави. Приєднавшись до провідних міжнародних валютно-фінансових інститутів, наша країна повністю взяла на себе забезпечення власних зовнішньополітичних і зовнішньоекономічних інтересів.

Україна вітає зміни в політичній і військовій структурі Європи, де ми спостерігаємо перехід ключової ролі у підтриманні миру й стабільності від військового стримування до політичних інструментів. Ці зміни забезпечили успіх процесу Наради з безпеки і співробітництва в Європі, можливість формування нової моделі безпеки на континенті, заснованої на тісній взаємодії європейських держав. Хотілося б підкреслити, що європейський напрямок — один з головних векторів нашої зовнішньої політики, і ми маємо намір нарощувати динаміку наших відносин з державами Європи, а також її регіональними структурами.

Ми будемо проводити серйозний, прагматичний, націлений на конкретні результати курс щодо ООН. Саме цим прагненням було продиктовано рішення парламенту України надіслати контингент збройних сил для участі в миротворчій акції ООН на території колишньої Югославії. Українські солдати з честю й гідністю продовжують виконувати свій обов'язок на цій багатостраждальній землі. Їх місія знаходить всебічну підтримку і визнання.

Процес переходу сучасного світу до багатополярності і партнерства підказує необхідність вироблення нової концепції стратегічної стабільності, заснованої на ідеї значного і збалансованого скорочення існуючих арсеналів зброї до розмірів розумної оборонної достатності. Досягнуті результати у двосторонніх зусиллях по обмеженню озброєнь слід доповнити новими багатосторонніми угодами, універсальний характер яких забезпечить необхідний рівень довіри, зміцнить впевненість в їх здійсненості.

Ми вітаємо завершення роботи над Конвенцією про повну заборону і знищення хімічної зброї. Для України, яка не володіє, не виробляє і не накопичує на своїй території хімічної зброї, підписання Конвенції є одним з пріоритетів у галузі роззброєння.

Принципове значення для нас має питання про ліквідацію всіх ядерних озброєнь. Ми впевнені, що при відлагодженій системі колективної безпеки, створеній на основі Статуту ООН, можна відвернути, а за необхідності і припинити спільними зусиллями будь-яку агресію. Україна, яка повною мірою відчула наслідки Чорнобильської катастрофи, з ще більшою рішучістю підтримує міжнародну кампанію за повну відмову від ядерних випробувань і за зобов'язання всіх ядерних держав щодо незастосування ядерної зброї першими.

Одночасно з проголошенням незалежності Україною було зроблено вибір на користь набуття у майбутньому статусу держави, яка не володіє ядерною зброєю. Звичайно, Україна не єдина держава в світі, яка обрала для себе без'ядерний статус. Але наша специфіка полягає в тому, що ми добровільно взяли на себе тягар ліквідації сотень одиниць стратегічних і тактичних ядерних зарядів, успадкованих від СРСР, а це тягне за собою величезні фінансові витрати.

Ставши на шлях скорочення і знищення ядерної зброї, ми розраховуємо на чіткі міжнародні гарантії своєї національної безпеки від можливої загрози силою або її застосування з боку будь-якої ядерної держави. Хотів би зазначити, що це питання

для нашої молоді держави далеко не риторичне, і ми розглядаємо його саме у такій взаємозалежності.

У найближчому майбутньому Україна має намір приєднатися до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї і поставити під контроль МАГАТЕ всі свої атомні електростанції, а також усі ядерні матеріали, що діляться.

Ми активно підтримуємо ідею створення без'ядерної зони в басейні Чорного моря. Як відомо, у підписаній 3 серпня цього року в Ялті Угоді між Україною і Російською Федерацією дві найбільші чорноморські держави офіційно заявили про доцільність проведення політики, спрямованої на перетворення Чорного моря на без'ядерну зону, зону миру і співробітництва.

Як найважливіший елемент нової системи безпеки в Європі ми розглядаємо Договір про звичайні збройні сили в Європі. Набуття Договором чинності дає змогу прискорити процес європейського роззброєння, ліквідувати дисбаланси, що лишаються у збройних силах, усунути непередбачуваність з військово-стратегічної ситуації на континенті.

Нові можливості для зміцнення стабільності в Європі відкриває успішне завершення переговорів про обмеження чисельності особового складу збройних сил, а також реалізація положень Віденського документа по заходах зміцнення довір'я і безпеки. Разом з іншими європейськими країнами ми вітаємо укладення Угоди про "відкрите небо" як важливий крок на шляху до взаємного довір'я у військовій діяльності.

Україна високо цінує внесок ООН у справу врегулювання конфліктів у "гарячих точках" планети, її зусилля для повернення миру на Балкани, нормалізації в Камбоджі, на Кіпрі, в Центральній Америці і на півдні Африки.

Напрацьований у цій справі досвід показує, що найбільш ефективними є упереджуючі дії, спрямовані на послаблення напруженості ще до її переростання у відкритий конфлікт між протиборствующими сторонами. Використання засобів превентивної дипломатії повинно стати пріоритетним напрямом діяльності ООН сьогодні. Ми підтримуємо ідеї Генерального секретаря з цього приводу, а також прагматичні пропозиції, викладені в його доповіді "Порядок денний для миру".

Нормалізація з безпосередньою участю ООН становища в районі Перської затоки сприяє активізації зусиль по врегулюванню арабо-ізраїльського конфлікту. Україна вважає, що конструктивний діалог з цієї проблеми на поточній сесії Гене-

ральної Асамблеї здатний вивести процес, розпочатий у Мадриді, на досягнення конкретних домовленостей.

Україна вітає зусилля, спрямовані на припинення насильства в Південно-Африканській Республіці, закликає уряд і представників всіх політичних сил Південної Африки рішуче продовжувати процес мирного врегулювання.

Шановні делегати!

Кілька слів про економічне становище України. Імперська система до кінця виснажила і розбалансувала наш господарський механізм. Спадком України стали зусилля застарілих технологій, відстала інфраструктура, тягар зовнішньої заборгованості, відсутність кваліфікованих кадрів управління, низький життєвий рівень населення, шалена інфляція.

Однак ми переконані, що набута незалежність, розвиток демократії й правових інститутів, проведення глибоких політичних та економічних реформ дадуть нам змогу подолати перехідний період до ринкової економіки без гострих соціальних криз, створять необхідні умови для інтеграції України у систему світових господарських зв'язків.

В реалізації поставлених завдань ми покладаємося перш за все на свої сили та талант і працелюбність нашого народу. Але в той же час ми високо цінуємо нинішню підтримку наших зусиль, іноземні інвестиції, надання фінансової і консультативної допомоги й експертизи найбільш розвинутими країнами світу і міжнародними організаціями.

Ми закликаємо до спільної роботи по подоланню наслідків чорнобильської катастрофи — цієї безпрецедентної в історії людства трагедії, до об'єднання зусиль різних країн у вирішенні складних, небачених раніше проблем, викликаних Чорнобилем. Ми висловлюємо надію, що нинішня сесія ухвалить рішення, адекватні масштабам цієї трагедії.

Економічні труднощі, що спіткали нас, успадкована від колишнього СРСР нинішня заборгованість і чорнобильський фактор перешкоджають повному виконанню фінансових зобов'язань України перед ООН. Хочу, однак, запевнити, що ця проблема постійно перебуває в полі зору парламенту і уряду України.

У той же час Україна не може погодитись з чисто механічним підходом до питання про розподіл внеску колишнього СРСР. Ми рішуче заперечуємо проти рішень останньої сесії Комітету ООН по внесках, яка рекомендувала, всупереч існуючим критеріям, збільшити внесок України на наступний рік більш як на 50 відсотків. Ми будемо домагатися кардинально-

го перегляду системи формування шкали внесків, приведемо її у відповідність з сьгоднішніми реаліями, рівнем розвитку та платоспроможності держав — членів ООН.

Економічні проблеми, природно, не можуть не впливати на соціальну ситуацію в нашій країні. Проте, лінія на поважання міжнародних стандартів в галузі прав людини, захист інтересів національних меншин дали змогу Україні уникнути конфлікту на етнічному ґрунті. Разом з тим нам зрозуміла стурбованість, що прозвучала з цієї трибуни з приводу “дискримінаційної практики” щодо українців та всіх інших некорінних національностей, яка утверджується в ряді нових держав, утворених на території колишнього СРСР. Ми хотіли б висловити надію на те, що всі країни, на території яких проживають українці, будуть виявляти дбайливе ставлення до їх культурних, мовних і релігійних потреб. Ця надія у повний голос прозвучала у виступах учасників Всесвітнього форуму українців, який нещодавно зібрав у Києві тисячі представників української діаспори, закинутих долею за межі рідної землі.

За умов, коли мова йде про людське життя, коли в деяких регіонах люди гинуть від голоду, проблема гуманітарної допомоги має відігравати першочергову роль у діяльності ООН та її соціально-економічних органів. Наша країна з огляду на своє минуле надає цьому питанню особливого значення.

Ще одна гуманітарна проблема вимагає до себе особливої уваги, оскільки її невирішеність перешкоджає утвердженню в міжнародних справах принципів цивілізованого спілкування. Йдеться про військовополонених. Підтримуючи кроки нового керівництва Афганістану по встановленню миру і злагоди в країні, хотів би закликати зробити все від нього залежне для негайного розшуку і безумовного повернення громадян України, які перебувають у полоні або пропали безвісти. Одночасно ми закликаємо всі держави, на території яких перебувають військовополонені, зробити гуманний жест і звільнити жертви воєнних конфліктів. Це сприяло б також успіху майбутньої Всесвітньої конференції з прав людини.

У своєму виступі я торкнувся деяких проблем, невирішеність яких заважає нашому просуванню вперед. Проте жодна з цих проблем, на наш погляд, не в змозі зупинити ренесанс ООН, поштовхом до якого стало закінчення “холодної війни” і пов’язані з цим позитивні зрушення у світі. Я можу запевнити всіх присутніх в цьому залі, що Україна словнена рішучості брати участь у відтворенні сильної і життєздатної Всесвітньої Організації. Для нас ООН буде і надалі

залишатися найважливішим елементом зовнішньої політики, і ми зробимо все можливе, щоб ця Організація увійшла в наступне тисячоліття як ефективний інструмент у побудові кращого світу.

(Політика і час. — 1992. — 9–10 вересня)

[431]

**Виступ глави делегації України,
міністра закордонних справ України А. Зленка
у загальній дискусії
на 48-й сесії Генеральної Асамблеї ООН**

30 жовтня 1993 р.

Незабаром ми відзначатимемо 50-річчя Тегеранської конференції, рішення якої заклали підвалини ООН. Саме 50 років тому учасники Конференції, обговорюючи питання про створення міжнародної організації, висловили впевненість, що існуюча між ними злагода забезпечить міцний мир, і заявили про високу відповідальність всіх Об'єднаних Націй за його збереження для прийдешніх поколінь.

Ще у 1918 р. відомий політичний діяч України Михайло Грушевський сказав: "Добре робити історію важливіше, ніж гарно писати її".

Ми пишаємося тим, що Україна брала активну участь у закладенні фундаменту Організації і разом з іншими членами світової співдружності робить сьогодні свій гідний внесок в досягнення благородних цілей ООН. На нашу думку, головним підсумком майже піввікового існування Організації стало те, що протягом цього часу не було світової війни. В цьому заслуга ООН — всесвітнього форуму держав, організації унікальної, без якої важко уявити собі сучасні міжнародні відносини.

Сьогодні, коли новою домінантою міжнародних відносин став перехід від біполярності до якісно іншого світового порядку, що базується на всеохоплюючій безпеці та балансі інтересів, світ є свідком другого народження ООН. Для України це набуває особливого значення, оскільки в часі ренесанс ООН співпадає з розбудовою нашої незалежності і нової державності, відродженням України як самостійного і рівноправного суб'єкта європейської та світової політики.

Для України, яка прагне сьогодні посісти своє місце в світовому балансі сил, членство в ООН є однією з головних міжнародних гарантій її національної безпеки і незалежності. Адже після розпаду СРСР, зникнення Організації Варшавського Договору нашій країні доводиться жити у сусідстві із зоною зниженої стабільності, відчуження і навіть напруженості незалежно від того, хто виступає їх ініціатором і що є їх предметом. Україна перебуває в епіцентрі майже всіх європейських подій: будь-яка кризова ситуація, що виникає на континенті, в тій чи іншій мірі може позначитися на нас.

Ці фактори обумовили висунення Президентом України Л.Кравчуком ініціативи щодо створення в регіоні Центрально-Східної Європи такого простору стабільності і безпеки, який би охоплював усі країни Балтійсько-Чорноморської зони і став би в майбутньому складовою частиною європейської системи безпеки. Водночас такий “Центрально-Східноєвропейський простір стабільності і безпеки” був би надійною зв'язуючою ланкою у справі розбудови широкої трансатлантичної системи безпеки на суцільному просторі від Ванкувера до Владивостока — в усьому “регіоні НБСЄ”. Реалізація цієї ідеї буде вагомим внеском у превентивну дипломатію.

Базовою засадою створення такого простору могло б стати втілення в життя принципу “безпека для себе — через безпеку для всіх”, головною метою — розбудова в регіоні такої системи міжнародних відносин, яка б унеможливлювала виникнення загроз миру і стабільності, подібних до тих, які несуть у собі нинішні конфлікти на територіях колишніх Югославії та СРСР.

Україна в змозі відігравати конструктивну роль у створенні відповідної системи. Як держава, розташована в центрі Європейського континенту, з великим людським і розвинутим науковим потенціалом, потужним промисловим і сільськогосподарським комплексом вона готова робити більш вагомий внесок у розбудову нової процвітаючої Європи. У відповідності до принципів нової Європи ми прагнемо побудувати правову демократичну державу, економічно могутню, політично активну, миролюбну, разом з іншими в майбутньому без'ядерну, в якій поважаються і гарантуються права особи незалежно від національності та інших ознак.

У цьому контексті хотів би докладніше зупинитись на проблемі ядерної зброї на території України. Як відомо, нам залишився у спадок від колишнього СРСР величезний (третій у світі за бойовою потужністю) ядерний потенціал. У Декла-

рації про державний суверенітет України проголошено намір нашої держави в майбутньому стати без'ядерною.

І це не просто декларативна заява. Україна робить все можливе для її реалізації на практиці. Починається демонтаж стратегічних ракетних комплексів. Підписано угоду з Росією про утилізацію ядерних боезарядів, що містяться в стратегічних ракетах. Ми не виключаємо можливості проведення переговорів з цих питань з третьою стороною.

Проте широкомасштабна реалізація програм ядерного роззброєння пов'язана з вирішенням чималих проблем. Де взяти кошти на розукомплектування та знищення розташованих в Україні стратегічних ядерних озброєнь? За нашою оцінкою, на ці цілі потрібно близько 2,8 млрд доларів. Як забезпечити надійні гарантії національної безпеки нашій державі? Постає також питання про повернення в Україну ядерного матеріалу (або компенсації за нього), вилученого з ядерних боеголовок, який після переробки може бути використаний як паливо на АЕС. Це стосується і ядерного матеріалу, вилученого з боеголовок тактичних ракет, вивезених з України у 1992 р.

Нарешті, що робити тисячам вивільнених військовослужбовців ракетної армії? На ці та на багато інших запитань ми поки що не маємо повноцінних відповідей, а обіцянки допомогти нам є лише у заявах та на папері.

Верховна Рада України глибоко вивчає ці питання і вишукує шляхи, щоб у найкоротші строки прийняти виважені рішення з урахуванням інтересів як України, так і міжнародного співтовариства в цілому.

Хотів би підкреслити водночас, що при вирішенні цього питання ми маємо враховувати і ситуацію ззовні. Адже сьогодні нестабільність, внутрішня боротьба в сусідніх країнах інколи виходять за межі їх державних кордонів, створюють загрозу національній безпеці України, територіальній цілісності нашої держави. Йдеться насамперед про відоме рішення тепер уже колишньої Верховної Ради Російської Федерації щодо статусу міста Севастополя. Мають місце спроби поставити під сумнів і статус Криму в цілому. Хотів би у цьому зв'язку заявити, що Республіка Крим є невід'ємною складовою частиною України. Крим у складі України має відігравати відповідну роль в регіоні, вносити вирішальний вклад у становлення Чорномор'я як зони миру і стабільності. У цьому контексті хотів би висловити велику подяку всім країнам, особливо членам Ради Безпеки, які дали однозначну оцінку неправомірним зазіханням на суверенітет і територіальну цілісність України

та висловили підтримку нашій державі. Ми ще раз переконалися, що тільки завдяки рішучим і активним діям міжнародного співтовариства можна вирішувати складні питання міждержавних відносин.

Об'єктивну базу співробітництва України з іншими країнами ми бачимо у формуванні стабільної та безпечної системи міжнародних відносин, надійною основою такої системи за нинішніх умов є поважання принципів постулатів міжнародного права, за якими недоторканність кордонів і територіальна цілісність суверенних держав визнані однією з передумов міжнародного миру та безпеки. Разом з колишніми імперіями в минуле мають відійти і рецидиви імперського мислення, в тому числі одностороннього трактування окремих країн питань правонаступництва, та інші дії, які несумісні з нормами і етикою міжнародних відносин.

Сподіваємось, що усвідомлення сучасних реалій сприятиме подальшій нормалізації та розвитку відносин України з іншими державами на засадах взаємоповаги, врівноваженого пошуку компромісів і відмови від гострої словесної риторики. Для такого розвитку подій існують реальні умови, якими варто скористатися для розвитку взаємовигідних стосунків в економіці та забезпечення широких контактів між людьми.

Україна — одна з засновниць Співдружності Незалежних Держав — активно розвиває співробітництво з країнами — учасницями СНД. Ми розглядаємо Співдружність як міжнародний механізм багатосторонніх консультацій і переговорів. Він доповнює процес формування якісно нових повномасштабних двосторонніх відносин держав-учасниць і сприяє вирішенню проблем, що постали перед ними після розпаду Союзу РСР. Успішно розвиваються наші стосунки з балтійськими державами.

Україна незмінно підтримує зусилля світового співтовариства, спрямовані на пошуки врегулювання у колишній Югославії. Ми вважаємо, що реально вирішити цю проблему можна, враховуючи інтереси усіх держав цього регіону і етнічних громад, відштовхуючись від відповідних рішень Ради Безпеки ООН, наріжних принципів міжнародного права.

Ми виходимо з того, що усі країни, причетні до спроб врегулювання цього конфлікту, як і відповідні міжнародні структури, мають підходити до вирішення питання винятково виважено і обережно, особливо якщо йдеться про використання сили. Необхідно пам'ятати, що це може призвести до вкрай небажаних наслідків, зірвати переговорний процес, призвести

до ескалації конфлікту та його поширення на інші райони колишньої Югославії.

З аналогічних позицій ми підходимо і до врегулювання конфліктів на терені колишнього СРСР. У цьому зв'язку ми хотіли б привітати роль ООН та НБСЄ у Придністров'ї, спільні пошуки шляхів припинення кровопролиття у Нагірному Карабасі. Трагічні події відбуваються зараз у Грузії. Зірвано досягнуті домовленості, триває кровопролиття, гинуть люди. Ще 21 вересня Президент України Л. Кравчук звернувся із закликом до Президента Російської Федерації, яка є гарантом тристоронньої угоди про перемир'я від 27 липня ц.р., а також до Генерального секретаря ООН вжити всіх заходів з метою припинення ескалації конфлікту, задіяння механізму угоди. На жаль, небезпечному розвитку подій запобігти не вдалося, і ситуація набуває неконтрольованого характеру, загрожує стабільності всього Кавказького регіону. Міжнародне співтовариство повинно негайно задіяти потенціал Статуту ООН, щоб повернути ситуацію на рейки політичного діалогу.

Водночас хотілося б знову привернути увагу до старої як світ істини, котру, на жаль, часто забувають — профілактика хвороби дешевша й ефективніша, ніж її лікування. Така ж думка була висловлена вчора у виступі мого колеги з ФРН п. Кінкеля. Наголос на активній превентивній дипломатії, яка дозволить запобігти виникненню багатьох конфліктів, повинна бути домінантою сучасних міжнародних відносин. Розгляд питання про Севастополь на засіданні Ради Безпеки ООН, діяльність місії НБСЄ у Косово, Санжаку та Воеводині, розміщення контингенту військ ООН у колишній югославській Республіці Македонії, на наш погляд, є добрими прикладами, що ілюструють цю істину.

Власне, активізація миротворчої діяльності ООН стала одним з яскравих виявів трансформації політичного мислення ООН, матеріалізованим відображенням висновку про те, що "мова дипломатів" повинна витиснути з міждержавного спілкування "мову гармат".

У цьому процесі активну участь бере Україна. Минуло вже більше року, як до колишньої Югославії було надіслано український батальйон для участі у миротворчих силах ООН. З погляду України як молодої незалежної держави, багатосторонні зусилля ООН по підтриманню миру є найефективнішим інструментом здійснення Організацією своєї головної функції: забезпечення міжнародного миру та безпеки. Україна

готова й надалі брати активну участь у миротворчій діяльності під егідою ООН та НБСЄ.

Престиж і авторитет, що їх здобула Україна у миротворчих операціях ООН, дістаються нелегко. Останнім часом зросли людські втрати серед миротворців у голубих касках ООН. Збільшення кількості миротворчих операцій, розширення їх формату можуть призвести до ще більших втрат. Тому, на наш погляд, особливої актуальності набуває практична розробка документа, який би визначив статус миротворчого персоналу сил ООН і передбачав механізм його захисту. Це було б логічним розвитком положень резолюції 47/72, ухваленої Генеральною Асамблеєю з ініціативи України у співстворстві більш як 50 держав, а також відповідної резолюції Ради Безпеки 868 від 29 вересня ц.р.

Україна зацікавлена у зміцненні миру, безпеки й стабільності в сусідньому близькосхідному регіоні і вітає рішення, досягнуті між Ізраїлем та Організацією Визволення Палестини про взаємне визнання, а також Угоду про Палестинське самоуправління в секторі Газа та Іерихоні, підписану 13 вересня ц. р. у Вашингтоні. Отже, зроблено перший важливий крок на шляху повного врегулювання арабо-ізраїльського конфлікту.

Україна вітає розвиток подій в Південно-Африканській Республіці, що уможливорює скасування економічних санкцій ООН проти ПАР. Сподіваємося, що мудрість і розважливість усіх учасників переговорного процесу в цій країні, активна робота Перехідної Виконавчої Ради стануть надійною основою для успішного проведення виборів і створення демократичної, нерасової і єдиної Південної Африки.

Наша держава приділяє велику увагу досвіду країн Азіатсько-Тихоокеанського регіону. Надзвичайно високі темпи розвитку окремих країн Азії і Тихого океану є свідченням ефективності прагматичних підходів до вирішення складних політичних, господарських та соціальних проблем.

Розпочався процес практичної розбудови відносин з країнами АСЕАН. Це угруповання ми розглядаємо як одного з найперспективніших торгово-економічних партнерів України. Адже торгівля країн АСЕАН та всього регіону з країнами Східної та Центральної Європи здійснюється через українські порти.

Ми будемо всіляко сприяти розвитку і підтриманню на належному рівні відносин з європейськими державами, країнами

Північної і Південної Америки, Близького і Середнього Сходу, африканськими країнами.

Хотів би зупинитись на сучасному становищі в Україні. Відверто скажу, ми переживаємо сьогодні нелегкий час. Разом з будівництвом власної держави, відродженням національної культури і духовності ми здійснюємо перехід у систему нових суспільних і економічних координат. Нашим вченим, спеціалістам, державним керівникам ще не вдалося запропонувати суспільству таку програму економічних реформ, яка відповідала б реальним можливостям України, її історичним традиціям, менталітету народу. І зараз доводиться суттєво коригувати порядок і послідовність проведення реформ.

Наша мета — ринкова соціально орієнтована економіка, спрямована на задоволення потреб власного народу. Вона має враховувати економічні зв'язки, що об'єктивно склалися в СНД, можливості інвестування іноземного капіталу в наше господарство, поетапну інтеграцію економіки України в Європейське Співтовариство і в світову економіку.

До цього вже зроблені важливі кроки. Прийнявши закон про власність, Верховна Рада відкрила шлях до приватизації — головного чинника переходу до ринкових відносин. Ухвалено важливі документи щодо роздержавлення і приватизації підприємств, землі, житлового фонду. Україна заявила про свій намір стати асоційованим членом економічного союзу СНД, проводить активні переговори в рамках КЕС.

Проте ситуація в країні залишається надзвичайно складною. У подоланні цієї кризи значну роль могло б відіграти і світове співтовариство, в т.ч. наші співвітчизники за кордоном, представники української діаспори. Нашим законодавством передбачені сприятливі умови для іноземних інвестицій в українську економіку, розроблено комплекс заходів, пов'язаних з участю нашої держави в європейських та світових співтовариствах, в розбудові двосторонніх торгово-економічних зв'язків.

Важливо виявити сфери, які можуть цікавити наших партнерів, і перейти до розробки та реалізації конкретних програм і проектів співробітництва. Прикладом взаємодії такого характеру є діяльність, яку ми розпочали з КЕС в рамках Чорноморського економічного співробітництва.

Ми готові також брати активну участь у реалізації економічних програм, що здійснюються в рамках ООН.

У цьому контексті ми із задоволенням сприймаємо посилення уваги з боку ООН та її органів, економічно розвинутих

країн до процесів переходу до ринкової економіки, що зараз тривають у країнах Центральної Європи та на Сході. Сприятливі можливості для розширення співробітництва ООН з країнами перехідного періоду, в т.ч. Україною, відкриваються в результаті створення інтегрованих представництв ООН/ПРООН на місцях. Сподіваємось, що цим представництвом буде надано постійний статус.

Велику надію ми покладаємо на допомогу міжнародного співтовариства у справі подолання наслідків аварії на Чорнобильській АЕС. Мушу сказати, що з призначенням заступника Генерального секретаря ООН пана Еліассона Координатором ООН по Чорнобилю діяльність у цій галузі набула нового імпульсу. Хочу сподіватись, що його зусилля знайдуть підтримку Генеральної Асамблеї і сприятимуть зміцненню міжнародного співробітництва на цьому напрямку.

На додаток до витрат на мінімізацію наслідків аварії на ЧАЕС, які поглинають чималу частину національного доходу, значним негативним фактором для нашої економіки стали збитки в результаті запровадження режиму санкцій РБ ООН проти СРЮ. Від останніх на кінець 1993 року Україна зазнає прямих збитків у державному секторі на суму понад 4 млрд доларів.

Сьогодні необхідні реальні зусилля з боку міжнародного співтовариства для подолання негативного впливу на економіку України, як і на економіку ряду інших країн, санкцій проти СРЮ. Наша делегація готова виступити з проектом резолюції, в якому йшлося б про практичну реалізацію відповідних рекомендацій Ради Безпеки та Генеральної Асамблеї ООН.

На жаль, серйозні економічні труднощі, пов'язані з вищенаведеними факторами, не були враховані міжнародним співтовариством при прийнятті минулого року рішення про протистатутне підвищення внеску України до регулярного бюджету ООН на 58 відсотків. Нарахований нам внесок абсолютно не відповідає платоспроможності України, лягає важким тягарем на її економіку. Ціною великих зусиль, за рахунок коштів, які слід було б спрямувати на вирішення чорнобильських проблем, ми спромоглися в цьому році внести до регулярного бюджету ООН 6,5 млн дол. США. Проте ми не можемо сплатити повністю нараховані нам внески з причин, про які я говорив вище.

У цьому контексті Уряд України виступає за необхідність перегляду шкали внесків до бюджету ООН та за внесення

змін в існуючу систему фінансування операцій ООН по підтриманню миру. Наша делегація готова обґрунтувати цю позицію під час розгляду відповідних пунктів порядку денного в П'ятому комітеті.

За період, що минув з часу заснування ООН, світ зазнав великих змін. Це зрозуміло, адже, як сказав Геракліт: "...у світі немає нічого постійного, постійна лише зміна". Тому цілком природно постає питання реформування системи Організації. Реалії сьогодення ставлять перед світовим співтовариством нові проблеми. Якщо небезпеку глобального ядерного конфлікту практично усунуто, то "локальні" війни і регіональні конфлікти, які спалахують по всьому світу, викликають серйозне занепокоєння.

Міжетнічні і міжнаціональні збройні конфлікти, економічна нестабільність утворюють сприятливий ґрунт для тероризму, торгівлі зброєю, виробництва і збуту наркотиків, що безпосередньо впливає на безпеку держав — членів ООН. Катастрофа на Чорнобильській АЕС, порушення природного балансу в районі Аральського моря, загроза екологічного лиха у зв'язку із знищенням тропічних лісів, руйнація озонової оболонки Землі — ось далеко не повний перелік екологічних проблем, що постають перед людством.

Необхідність змін стає також особливо актуальною і навіть неминучою внаслідок останніх значних подій, що кардинально переінакшили політичну карту світу, на якій лише за останній час з'явилося більше двох десятків нових незалежних держав, що суттєво збільшили сім'ю ООН. Дозвольте мені їх щиро привітати.

Україна поділяє думку про те, що сьогоднішній кількісний склад Ради Безпеки, її функціонування і методи роботи потребують внесення відповідних корективів з урахуванням нових регіональних реалій, появи нових учасників міжнародного співтовариства. Реалізація цієї пропозиції підвищила б рівень легітимності Ради як органу, на який членами ООН покладена головна відповідальність за підтримання міжнародного миру і безпеки. При цьому важливо зберегти спроможність ради ефективно реагувати на виникнення ситуацій, що вимагають оперативного втручання.

При зміні структури Ради Безпеки ООН необхідно враховувати наявність поза її складом учасників міжнародного спілкування, які мають потенційні можливості відігравати важливу роль у діяльності Організації на сучасному етапі і мають суттєві фінансові зобов'язання перед ООН. При цьому слід за

будь-яких обставин зберегти засадничий принцип справедливого географічного представництва у Раді Безпеки.

Потребують змін і методи роботи самого представницького органу ООН — Генеральної Асамблеї. В наших інтересах — максимально націлити її діяльність на утвердження принципів справедливості, демократії і розвитку. Делегація України підтримує рішення 47-ої сесії, спрямовані на підвищення ефективності Генеральної Асамблеї і раціоналізацію роботи її головних комітетів.

Ми готові до подальшого діалогу з питань про реорганізацію структури сесійних і допоміжних органів Генеральної Асамблеї. Йдеться, зокрема, про зменшення кількості резолюцій, що повторюються і дублюються щороку, і перерозподіл функцій допоміжних органів.

Реформа, на наш погляд, повинна торкнутися і діяльність головного економічного та соціального форуму ООН — ЕКОСОР, а також знайти своє продовження в структурі і формах роботи Секретаріату нашої Організації. Україна всіляко підтримує курс Генерального секретаря пана Бутроса Галі на поглиблення реформи Секретаріату ООН з твердим наміром підвищити роль і авторитет Організації у відповідності до вимог часу. Перед нами завдання — переорієнтувати соціально-економічну діяльність ООН на реалізацію конкретних проектів в інтересах всіх держав, у тому числі тих, що знаходяться на шляху переходу до ринку.

Для успіху реформ важливо на практиці забезпечити нульове реальне зростання бюджету Організації, ефективне використання фінансових ресурсів за рахунок їх переорієнтації на пріоритетні напрями діяльності.

Наближається піввіковий ювілей ООН. У календарі міжнародного життя 50-річчя ООН — особлива дата, до того ж вона відзначатиметься на зламі тисячоліть. Як відомо, кожна історична дата звернена у майбутнє. Найкращий засіб відсвяткувати ювілей — це зосередитися на невирішених питаннях, проаналізувати ситуацію, що склалася, визначити перспективи майбутнього розвитку. Тому, мабуть, настав час світовому співтовариству, як це робилося після світових воєн, зібратись і творчо переосмислити реалії постконфронтаційного періоду і, де треба, внести корективи до існуючих структур безпеки і співробітництва, розподілу праці, визначити світобудову початку XXI сторіччя. Саме керуючись цими міркуваннями, Президент України Л.Кравчук висунув ініціативу про прове-

дення у 1995 році глобальної міжнародної мирної конференції на вищому рівні в рамках святкування 50-річчя ООН.

Пропонуючи ідею проведення такого заходу під егідою ООН, ми виходимо з того, що саме ця Організація спроможна скликати глобальні форуми для вивчення складних проблем і знаходження комплексних підходів до їх вирішення. Адже всі наші думки сьогодні — про завтрашній день, в який ми маємо увійти, відкинувши важкий тягар епохи конфронтації і взявши на озброєння все краще з минулого нашої Організації, що збагатило нас неоціненним досвідом. У колективній мудрості, що виявляється в діяльності ООН, ми черпаємо оптимізм, так необхідний сьогодні людству, віру в його здорові сили, в його майбутнє.

На закінчення хотів би повторити слова Генерального секретаря ООН Б. Бутроса Галі під час його нещодавнього візиту до України: “Активна участь у великих історичних подіях дає Україні особливе бачення світу. Це дозволяє їй відігравати роль у новій Організації Об’єднаних Націй”. Хочу запевнити Вас, що Україна намагатиметься робити все можливе для подальшого доведення справедливості цих слів.

(Політика і час. — 1993. — № 11)

[432]

Виступ

**глави делегації України, першого заступника
міністра закордонних справ України М.Макаревича
на 27-й сесії Генеральної конференції ЮНЕСКО**

30 жовтня 1993 р.

Шановний пане Голово, шановний пане Генеральний директор, шановні делегати!

Приєднуючись до вже виголошених на Вашу, пане Голово, адресу привітань, я хотів би висловити впевненість у плідних результатах нинішньої сесії. На нашу думку, початок і хід її роботи дають підставу сподіватись на це.

Ми підтримуємо зусилля Генерального директора ЮНЕСКО пана Федеріко Майора щодо підвищення ефективності діяльності Секретаріату й Організації як Всесвітнього інтелектуального форуму і сподіваємось, що вони й надалі триватимуть і примножуватимуться.

Шановний пане Голово, другий дворічний період Третього Середньострокового плану завершується на фоні небувалих за розмахом, глибиною і швидкоплинністю світових процесів. Кардинально змінюється політична карта світу, на якій лише останнім часом з'явилось понад два десятки незалежних держав. Більшість з них поповнили лави нашої Організації, і я хотів би щиро привітати нових членів ЮНЕСКО, побажати їх народам миру, добра і процвітання.

Помітно поліпшився політичний клімат, відходить у минуле епоха конфронтації та ідеологічних розбратів. Практично усунуто головну небезпеку, що нависла над світом, — можливість глобального ядерного конфлікту. Хоча, і це слід визнати, так звані “локальні” війни, міжетнічні й міжнаціональні конфлікти продовжують викликати серйозне занепокоєння.

Відбуваються значні зміни й трансформації в соціально-політичних устроях суспільств, у психології і світогляді людей, спостерігаються прогресивні “прориви” морально-етнічної еволюції людства.

Таким чином, на порозі 2000 р. всі ми є свідками і учасниками становлення якісно нового світу. Розмірковуючи над роллю й місцем нашої Організації в цих процесах, мимоволі згадуєш образні слова голови Установчої конференції ЮНЕСКО пані Елін Уїлкінсон. “...Нам, — відзначала вона в Лондоні 1 листопада 1945 р., — належить розчистити канали, якими від нації до нації полинуть потоки знання й думки, істини і краси, які становлять основу справжньої цивілізації”. Це формулювання є актуальним і нині, коли ми дедалі глибше усвідомлюємо, що суспільство може зміцнюватися, розвиватися й вижити лише на основі принципів демократії і загальнолюдських цінностей.

Ми переконані, що в цих умовах ЮНЕСКО має відіграти визначальну роль у формуванні стратегії стійкого розвитку суспільства. Такий розвиток має лягти в основу стратегії спільної гармонійної еволюції людини і природи, біосфери й техносфери, забезпечивши тим самим гуманізацію нашого технократичного суспільства.

Глобальні зміни, про які вже йшлося, потребують глибокого осмислення й адекватного відбиття в програмній діяльності Організації. І в цьому зв'язку делегація України вважає, що настав час і назріла необхідність розробки своєрідного маніфесту ЮНЕСКО з викладом нових завдань, цілей і пріоритетів Організації. В нашому баченні такий документ відбивав би вимоги сьогодення і орієнтири на майбутнє, по суті —

концепцію побудови нового світу. Його можна було б назвати "Хартією глобального співробітництва у побудові майбутнього". Гадаємо, що це можна реалізувати в ході підготовки нового Середньострокового плану ЮНЕСКО, в якому були б закладені основи, концепція й орієнтири в побудові майбутнього, а також основи зміцнення інтелектуальної та етнічної місії Організації у сфері міжнародного співробітництва. Вважаємо, що Хартію можна було б прийняти на ознаменування 50-річчя ЮНЕСКО. Хотів би підкреслити, що ця пропозиція повністю відповідає Статуту, мандату, інтелектуальній та етнічній місії Організації і аж ніяк не є поверненням до її "політизації".

Шановний пане Голово, шановні делегати!

Думаючи про майбутнє світового співтовариства і нашої Організації, слід ретельно проаналізувати становище, що склалося сьогодні. Головним питанням тут буде, звичайно, одне — якою мірою реагує на це становище запропонований проект Програми й бюджету Організації на 1994—1995 роки? Відверто кажучи, однозначно відповісти на нього важко. Ми згодні з думкою Виконавчої ради, що проект виходить із загальної структури Третього Середньострокового плану і враховує зміни, що відбулися в державах-членах і в міжнародній ситуації.

У зв'язку з цим Україна як представник заінтересованого регіону вітає включення до проекту документа 27 С/5 "Програми для розвитку країн Центральної і Східної Європи". Її спрямованість і передбачені заходи в цілому відповідають нагальним потребам молодих незалежних держав, які стали на шлях демократичних перетворень і переходу до ринкових відносин у тих аспектах, які є компетенцією ЮНЕСКО. Тому наша делегація підтримує цю програму. Однак при її практичній реалізації має дотримуватися справедливий баланс інтересів усіх держав регіону і не повинна віддаватись перевага якійсь із них, якими причинами це не пояснювалося б.

Хочу відзначити значущість деяких заходів, які слід було б передбачити в документі 27 С/5.

Як причорноморська держава Україна глибоко занепокоєна станом Чорноморського басейну. У цьому зв'язку ми підтримуємо Декларацію зустрічі на найвищому рівні з економічного співробітництва в Чорному морі (1992 р.) і Бухарестську конвенцію про захист Чорного моря проти забруднення (1992 р.). Гадаємо, що ЮНЕСКО, у сфері своєї компетенції, має сприяти впровадженню в життя заходів, що впливають з цих документів. Тим самим Організація зробила б внесок у

співробітництво країн цього регіону, спрямоване на захист моря, збереження живих ресурсів цієї зони, а також на взаєморозуміння в цілях прогресу.

Діяльність щодо зменшення маргіналізації і соціального відчуження, по організації превентивних експертиз найбільших проектів, по вивченню етичних проблем розвитку нових технологій заслуговує на повну підтримку. Українські вчені, які мають досвід дослідження цієї проблеми, в тому числі й у рамках уже виконаних проектів ЮНЕСКО, готові взяти найактивнішу участь у цій діяльності.

Крім того, якщо ми усвідомлюємо назрілу необхідність гуманізації технократичного суспільства, то в цьому напрямі слід було б зробити ще один крок уперед. А саме: подумати про можливість і доцільність підготовки Декларації про моральну відповідальність діячів науки за розробку технологій, які екологічно небезпечні або можуть бути використані в антигуманних цілях.

Ще одним з найважливіших компонентів діяльності Організації є заходи, сконцентровані в програмі дій ЮНЕСКО з метою сприяння розвитку культури світу. При її практичній реалізації, на думку делегації України, першочергову увагу слід приділяти питанням саме попередження й запобігання конфліктам і національним протистоянням, що відповідає духу проголошеної ООН стратегії превентивної дипломатії.

У зв'язку з цим хотів би звернути вашу увагу на представлений Україною для розгляду в 5-й комісії проект резолюції, метою якої є, по-перше, привернути увагу світової громадськості до страшної трагедії — штучного голодомору в Україні в 1932—1933 рр., що забрав 8 мільйонів людських життів, і, по-друге, спонукати до активних дій по застереженню людства від повторення подібних трагедій. Адже такий злочин, як організований голод-геноцид, став можливий лише за умов тоталітарного режиму, повного приховання інформації, знехтування принципу свободи інформації. Нині у відкритому, демократичному суспільстві з вільним інформаційним простором такі трагедії не повинні повторитися.

Пане Голово, як представники однієї з країн, що найбільше постраждали від Чорнобильської катастрофи, ми вкрай зацікавлені у продовженні реалізації "Програми ЮНЕСКО—Чорнобиль", яка з вдячністю сприймається українським народом. На жаль, ми змушені констатувати, що з плином часу наслідки аварії загострюються. Ми звертаємося із закликом до міжнародного співтовариства не послаблювати зусилля щодо

подання допомоги в ліквідації наслідків найбільшої технологічної катастрофи цього сторіччя.

Україна переживає зараз не кращі часи у своєму розвитку. Триває економічна криза, зростають витрати на вирішення невідкладних завдань, пов'язаних з Чорнобилем. До цього додався економічний збиток у зв'язку з виконанням Україною санкцій Ради Безпеки ООН проти Югославії. Ці обставини істотно впливають на виконання Україною фінансових зобов'язань перед міжнародними організаціями, в тому числі ЮНЕСКО. Уряд України докладає зусиль, щоб знайти шляхи і кошти для виплати заборгованості по внесках у найближчому майбутньому. Свідченням цього є те, що частину належної до виплати суми вже надано у розпорядження ЮНЕСКО.

Україна, як і раніше, готова активно співпрацювати з ЮНЕСКО в усіх сферах її компетенції і поставити свій науково-інтелектуальний потенціал на службу всьому світовому співтовариству. Ми переконані, що об'єднавши зусилля в рамках діяльності ЮНЕСКО, людство гідно відповість на виклики, які ставить перед нами час. Ми віримо, що, пройшовши період труднощів, який вона переживає зараз, Організація відновить свою універсальність і ще більше зміцнить свій авторитет найунікальнішого інтелектуального форуму, каталізатора вирішення проблем сучасності.

(Політика і час. — 1993. — № 12)

[433]

Виступ
міністра закордонних справ України Г.Удовенка
у загальнополітичній дискусії
на 49-й сесії Генеральної Асамблеї ООН

28 вересня 1994 р.

Шановний пане Голово!

Дозвольте мені від імені делегації України привітати Вас з обранням на почесну і відповідальну посаду Голови Генеральної Асамблеї. Я впевнений, що Ваші знання, досвід і особисті якості, які пам'ятаю ще з часів Вашого перебування на посаді Постійного представника при ООН та головування у Раді Безпеки, стануть запорукою успішного вирішення складних проблем, які стоять перед світовим співтовариством напередодні піввікового ювілею ООН.

Одночасно хотів би висловити подяку голові минулої сесії Генеральної Асамблеї панові Інсаналі, під мудрим керівництвом якого було схвалено цілу низку конструктивних рішень в інтересах усіх країн — членів ООН.

За рік, що минув від часу попередньої сесії Генеральної Асамблеї, світ став свідком важливих міжнародних подій, каталізатором і учасником багатьох з яких була Організація Об'єднаних Націй. Серед них — історичний поворот до миру на Близькому Сході, ліквідація системи апартеїду і перехід до демократії в ПАР. Позитивні зрушення намітилися в Ольстері та інших гарячих точках планети. Завершенням виводу російських військ з Німеччини та Балтійських країн підведено ризику в європейській історії Другої світової війни. Слід у цьому зв'язку віддати належне політичній мужності і далекоглядності керівництва Російської Федерації.

Глибокі зміни відбулися і в політичному та соціально-економічному житті України, яка нещодавно відзначила третю річницю своєї незалежності. Волевиявленням народу в рамках демократичного процесу обрано нового Президента Леоніда Кучму, новий парламент країни, до керівництва виконавчих структур влади прийшли нові лідери. Все це, природно, викликає значний інтерес і підвищену увагу до України.

Протягом останнього часу часто висловлювались різні прогнози щодо напрямів нашої зовнішньої політики, можливої її переорієнтації. Лунало багато радикальних, інколи відверто полярних міркувань: чи хитнеться політичний маятник в Україні в східному або західному напрямі, чи залишиться наша країна незалежною державою і збереже свій державний суверенітет.

Користуючись цією високою трибуною, хотів би внести ясність у ці важливі питання.

По-перше. Україна у своїй державній політиці виходила і надалі виходитиме з основоположного наказу її народу, яким в грудні 1991 р. загальнонаціональний референдум майже одностайно підтвердив вибір на користь незалежного розвитку. Ця реальність є визначальною, і тому чутки про можливу втрату Україною суверенітету є абсолютно безпідставними. Такого питання немає в українському політичному порядку денному і повернення до ситуації, яка існувала в колишньому СРСР, неможливе. Нагадаю принагідно відомий древній вислів: не можна двічі увійти в один і той самий потік.

По-друге. Так само спрощено видається і постановка питання: де буде Україна — на Сході чи на Заході, куди вона

попрямує? Думаю, саме в цій залі, яка збирає представників усіх континентів і регіонів світу, особливо чітко відчувається штучність розподілу світу на поняття Схід—Захід—Північ—Південь. Світ сьогодні стає дедалі більш єдиним, а політичні ознаки географічної приналежності тих чи інших країн поступово стираються. Україна, як і будь-яка інша країна, не може просто собі “піти” на Схід чи на Захід. Вона є там, де вона одвіку була і довівку лишатиметься. Головним її завданням як історично древньої, а політично молодій держави є поступове включення в європейські і світові політичні, економічні, гуманітарні та інші процеси, розвиток України як надійної ланки нової глобальної системи міжнародних відносин.

Звичайно, корективи в нашій політиці матимуть місце. Світ сьогодні значно змінився навіть у порівнянні з тим періодом, коли Україна постала на політичній карті як незалежна держава. Мусимо всі разом, і Україна в тому числі, враховувати нові реалії і відповідно до них реагувати. Це, зокрема, стосуватиметься активізації взаємовигідного, рівноправного співробітництва з Російською Федерацією та іншими країнами Співдружності Незалежних Держав. Але ці відносини розвиватимуться ніяк не за рахунок зв'язків з іншими нашими партнерами. Україна продовжуватиме і поглиблюватиме стосунки з країнами Європи, Америки, Азії, АТР і Африки. Тобто, коло наших зовнішньополітичних інтересів дуже широке. На міжнародній арені Україна буде обстоювати свої національні інтереси, в т.ч. економічні, з більшою динамічністю і прагматизмом. У цьому і полягатимуть корективи у зовнішній політиці України, яка, незважаючи на внутрішньополітичні зміни, як заявив Президент Л.Кучма, залишається передбачуваною, послідовною і виваженою. Тут не може бути ніяких сумнівів: свої міжнародні зобов'язання Україна як виконувала, так виконуватиме і надалі. Це — незмінний, фундаментальний чинник нашої зовнішньої політики.

Після хвилі політичного романтизму в нашій частині світу на рубежі 80-90-х років настала пора суворих випробувань в політичному, соціальному і економічному житті нових незалежних країн, які утворилися на терені колишнього Радянського Союзу. На одному полюсі виникли потужні настрої соціального розчарування, на іншому — швидке розуміння власного політичного інтересу, який можна реалізувати в нових міжнародних умовах. Якщо поєднати назви двох відомих романів, то загальну тенденцію соціальних настроїв в країнах посткомуністичного світу можна охарактеризувати так: “вели-

кі сподівання, віднесені вітром". Задеклароване нове партнерство не принесло відчутних наслідків і, головне, не дійшло до кожної конкретної людини.

Це, звичайно, позначилося і на розвитку України, яка одразу ж заявила про свою готовність чесно і відкрито співпрацювати з усіма заінтересованими партнерами, але лише зовсім недавно, після наполегливих зусиль стала відчувати розуміння своєї позиції з боку світового співтовариства. Водночас реальністю нинішньої української ситуації є те, що ми й досі є об'єктом зовнішнього тиску, підозрілості, інколи спостерігаємо відверте небажання дійти до суті проблем, які долаємо. Це дуже ускладнює нинішнє і без того важке економічне становище в країні, гальмує процес ринкових реформ.

Сьогодні перед Україною стоїть нелегке завдання виходу із економічної кризи, нормалізації соціально-економічного становища, створення належних внутрішніх та зовнішніх умов для поступового підвищення життєвого рівня населення. Президент і новий уряд концентруватимуть свої зусилля саме на цьому напрямку. Водночас зауважу, що ця проблема має і міжнародний аспект, адже геополітичне положення України таке, що її утвердження як суверенної та економічно сильної держави є одним з важливих факторів дотримання миру і стабільності на Європейському континенті. Можна стверджувати, що політична і, особливо, економічна підтримка України є надійною "інвестицією" у зміцнення міжнародної безпеки. Ці реалії поступово усвідомлюються, свідченням чого став, зокрема, розгляд "українського питання" на Неапольському засіданні "Великої сімки" (G-7).

Реальністю сучасних міжнародних відносин є існування групи країн, що знаходяться на етапі переходу до ринкової економіки. До них належить і Україна. Наш досвід свідчить, що період трансформації не буде легким, триватиме досить довго і вимагатиме значних зусиль, в т.ч. й міжнародних. Проте іншої альтернативи немає. До речі, саме на цих аспектах державної роботи буде сконцентровано увагу Президента України Л.Кучми під час його великого програмного виступу в парламенті, який відбудеться найближчими днями. Зазначу також, що важкий стан в нашій економіці обумовлюється, серед іншого, величезним фінансовим тягарем процесу ядерного роззброєння та ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи. А ці проблеми не є суто українськими. Вони мають глобальний вимір. У цьому контексті позитивним є той факт, що проблематика країн з перехідною економікою поступово

закріплюється в багатоплановій діяльності ООН та її спеціалізованих установ.

У той же час складається таке враження, що декларативно підтримуючи здійснення реформ у перехідних країнах, держави-донори дуже обережно ставляться до надання адекватної підтримки для реалізації конкретних проектів у східноєвропейському регіоні, а також регіоні СНД. Це є на сьогодні серйозною проблемою.

Ми також очікуємо в подальшому цілеспрямованої діяльності міжнародного співтовариства з метою створення сприятливих умов для розширення доступу на світовий ринок експортної продукції з держав цього регіону, зокрема, України. Україна високо оцінює створення Всесвітньої торговельно-виробничої організації (ВТО) і має тверді наміри приєднатися до системи ГАТТ/ВТО. Сподіваємося, що діяльність цієї системи сприятиме лібералізації торгівлі та створенню відкритої і транспарентної торговельної системи. Адже розширення міжнародної торгівлі є невід'ємною складовою економічного розвитку.

Як європейську країну нас передусім хвилює проблема безпеки в Європі в її широкому розумінні. Хочу висловити деякі думки щодо бачення Україною шляхів забезпечення стабільності і миру на цьому континенті.

Труднощі прогнозування в даній сфері міжнародних відносин обумовлюються низкою нових ризиків і викликів безпеці, породжених політичними, економічними, міжетнічними та іншими суперечностями. Вони вже викликали хвилю конфліктів, до адекватного реагування на які Європа виявилася не готовою.

Занепокоєність на європейському континенті рельєфно проявляється у нескінченних пошуках нових механізмів гарантування безпеки держав Східно-Центральної Європи, до яких належить і Україна. І проблема не в тому, що в Європі не існує відповідних структур, покликаних зміцнювати безпеку. Функціонують і НБСЄ, і НАТО, і Західно-Європейський Союз, і Рада Північно-Атлантичного співробітництва, і організація колективної безпеки країн СНД. Але жодна з них не в змозі — з різних причин — адекватно заповнити той військово-політичний вакуум, що утворився в цьому регіоні після розпаду СРСР і Варшавського Договору.

Ось чому Україна активно підтримує ініціативи, спрямовані на загальноєвропейське співробітництво в різних галузях, в т.ч. в галузі безпеки.

Україна першою із країн СНД підписала програму “Партнерство заради миру” з НАТО, Договір про партнерство і співробітництво з ЄС, стала учасницею Конференції з Пакту стабільності в Європі, сама виходила з ініціативами щодо зміцнення безпеки і співробітництва в Центрально-Східній Європі, Чорноморському регіоні.

Проте слід визнати, що ні програма “Партнерство заради миру”, ні інші здійснені кроки з усіма їх позитивними рисами все ж не забезпечують надійних гарантій безпеки країнам, які того домагаються.

В умовах, що склалися, бачиться резонним зосередити увагу на детальному вивченні питання про побудову загальноєвропейської архітектури безпеки, яка б обіймала всі існуючі структури в цій галузі, в т.ч. НБСЄ, Раду Північноатлантичного співробітництва, НАТО, ЗЄС. Звичайно, в такій архітектурі належне місце мусять посідати і країни колишнього СРСР. Україна виступає саме за такий підхід — зміцнення партнерства і співробітництва в загальноєвропейському вимірі, а не пошуки нових геометричних фігур на європейському ландшафті, які фактично знову закріплювали б розподіл і без того невеликого за глобальними масштабами Європейського континенту.

Вважаємо, що на зміцнення стабільності і безпеки в загальноєвропейському вимірі можуть і повинні працювати також заходи регіонального характеру, які б органічно вписувалися в загальний процес розбудови довір'я і конструктивної атмосфери співпраці.

У зв'язку з цим Україна вийшла з ініціативою щодо заходів зміцнення довір'я на Чорному морі. Басейн Чорного моря відіграє для нас виключно важливу роль як перехрестя між Європою і Азією, Північчю і Півднем. Розвитку добросусідських відносин, політичного та економічного співробітництва чорноморських країн сприяла б розробка і втілення в життя заходів зміцнення довір'я на Чорному морі у військово-політичній галузі.

Багатосторонні консультації з цих питань вже розпочалися. Україна виходить з того, що учасниками заходів довір'я можуть бути всі прибережні країни Чорного моря. Самі заходи доцільно, на наш погляд, визначити у політично зобов'язуючому документі, який регулював би військово-морську діяльність на Чорному морі, встановлював режим обміну відповідною інформацією, сприяв би розвитку контактів між військово-морськими силами країн-учасниць.

Однією з важливих умов функціонування загальноєвропейської системи безпеки повинен бути принцип колективних дій по підтриманню миру під належним міжнародним контролем. Адже на сучасному етапі загрозу національній міжнародній безпеці становить не стільки можливість зовнішньої військової агресії, скільки локальні та регіональні конфлікти на ґрунті внутрішніх чинників (економічних, етнічних, релігійних та інших), а особливо можливість їх поширення, що вимагає вчасних превентивних дій.

Оцінюючи перебіг подій у світі в останній період, мусимо загалом визнати, що на передній план як у діяльності ООН по забезпеченню, відновленню і зміцненню миру, так і в діяльності, скажімо, НБСЕ, правомірно виходить превентивна дипломатія. Тут слід висловити слова вдячності Генеральному секретарю ООН Бутросу Галі за його великий особистий внесок у розробку цієї надзвичайно важливої сфери міжнародної діяльності.

Ми високо оцінюємо миротворчі зусилля ООН по врегулюванню регіональних конфліктів і свідомі того, що така діяльність потребує активної політичної, матеріальної та фінансової підтримки з боку держав — членів Організації. На жаль, важкий економічний стан нашої держави, не кажучи вже про безпідставно завищений розмір внеску до регулярного бюджету, не дозволяють Україні повністю виконати свої фінансові зобов'язання перед ООН. Але намагаємося хоча б частково компенсувати це своїм внеском до миротворчих сил.

Україна вже стала одним із значних контрибуторів своїх національних контингентів до Сил ООН і готова продовжувати співробітництво в цьому напрямку. Головною умовою для цього вважаємо досягнення належного рівня захисту та безпеки миротворчого персоналу. Замисліться над сумними цифрами. За всю історію операцій ООН загинуло понад 1000 воїнів-миротворців. На території колишньої Югославії віддали своє життя 9 українських військових і більше 30 чоловік було поранено. Проблема безпеки персоналу ООН стає з кожним роком все більш актуальною. Одночасно з надсилкою до Югославії своїх перших підрозділів Україна виступила ініціатором розробки міжнародної конвенції щодо захисту миротворчого персоналу ООН, запропонувавши проект такого документа. Ми з надією чекаємо на завершення роботи з цього питання вже на поточній сесії.

Події в колишній Югославії, Сомалі примушують замислитися над проблемами забезпечення ефективності миротворчих

операцій ООН. Те, що ООН, використовуючи можливості навіть такої могутньої організації, як НАТО, виявилася неспроможною вчасно загасити полум'я кровопролитного конфлікту в цих країнах, потребує, очевидно, уважного розгляду і уточнення принципів проведення миротворчих операцій, зокрема, таких, як чіткий мандат, зв'язок з переговорним процесом, нейтральність контингенту, підстави для примусових дій, концепція багатонаціональних сил та інших.

Сьогодні, з переходом до багатопольярного світу, з усією очевидністю виявилось, що жодна країна, незважаючи на свою економічну чи військову могутність, вже не може претендувати на роль ефективного гаранта миру виключно власними силами. Та це було б і несумісно з тими загальновизнаними нормами і принципами поведінки, які нас об'єднують в цьому світі. З іншого боку, ООН виявилась не зовсім готовою перебрати цю важливу роль.

Операції стають все більш дорогими і громіздкими. Лише за останні чотири роки витрати ООН на ці цілі зросли з 350 млн до 2,8 млрд доларів, що загострило хронічні проблеми фінансування. В очах світової громадськості миротворчі операції втратили елемент надзвичайності і перетворилися у рутинні, до того ж не завжди вдалі акції пожежного характеру. Але основною причиною кризи миротворчої діяльності ООН стали зміни умов і обставин конфліктів.

Класичні операції по підтриманню миру розпочиналися після завершення "гарячої" фази, тому дійсно були досить ефективним засобом невідновлення зіткнень. Зараз у багатьох випадках втручання ООН відбувається у розпал бойових дій, що примушує змінювати принципи використання миротворчих сил. "Блакитні шоломи" не завжди і не для всіх конфліктуючих сторін є бажаними гостями. Тому, у порівнянні з минулим, значно розширився мандат військ ООН. У ряді випадків вони отримали право застосовувати всю наявну у них зброю, і не тільки для самозахисту. Сторони — учасниці конфліктів часто не можуть забезпечити відповідні умови для здійснення силами ООН їхньої миротворчої місії, оскільки особливістю сучасних конфліктів є феномен "польових командирів", які нікому не підкоряються і тому зриваються рішення ООН чи домовленості, досягнуті у рамках зусиль по замиренню.

Назріла необхідність оновлення принципів і механізму проведення миротворчих операцій на основі Статуту ООН. На нашу думку, необхідно прискорити створення сил ООН швид-

кого реагування, які комплектувалися б на добровільній основі і мали екстериторіальний характер. Україна вже заявила про свою готовність взяти участь у цьому процесі.

Питанням надзвичайної ваги є необхідність зміцнення ролі міжнародного права в системі міжнародних відносин і утвердження такої атмосфери спілкування між державами, яка повністю виключала б диктат, втручання у внутрішні справи держав, проголошення так званих зон особливих інтересів. Свій вагомий внесок у зміцнення міжнародного правопорядку вносить і ООН. У цьому контексті Україна виступає за подальше зміцнення принципів і норм міжнародного права, і перш за все таких наріжних, як повага суверенітету держав, їх територіальної цілісності та недоторканності кордонів, і готова до співпраці з іншими країнами в цій галузі.

Україна готова зробити свій внесок і в розробку інших невідкладних проблем. Є потреба ґрунтовно і всебічно розглянути питання про інститут економічних санкцій проти тих, хто загрожує миру і безпеці. Досвід ООН у цій сфері викликає справедливі нарікання щодо ефективності таких санкцій. Настав час серйозно подумати про створення механізму імплементації статті 50 Статуту ООН, який би захищав економічні інтереси третіх країн, які несуть колосальні збитки в результаті сумлінного дотримання режиму санкцій. Так, Україна вже втратила на санкціях проти Югославії понад 4 млрд доларів, і міжнародні структури, на жаль, не надали відповідної допомоги Україні у подоланні економічних труднощів, викликаних застосуванням ембарго. Зрозуміло, що на таких несправедливих засадах здійснювати колективну діяльність по впровадженню примусових заходів не можна. Існує реальна загроза втрати довіри до інституту санкцій в цілому.

Взагалі, дуже серйозною проблемою є необхідність значного підвищення ефективності діяльності ООН при одночасному зменшенні фінансових витрат на її функціонування. Думаю, що проблема перестала бути суто адміністративно-бюджетною і виходить на перший план як одна з найбільш політичних проблем Організації. Існує багато країн, серед них і Україна, яким сьогодні дуже важко переконати своє населення в необхідності сплачування непомірно великих внесків до бюджету міжнародних організацій.

Багато невирішених проблем залишається в галузі контролю над озброєннями і роззброєння, які традиційно посідають важливе місце у зовнішньополітичній діяльності України.

Ми підтримуємо зусилля по набранню чинності Конвенцією про заборону хімічної зброї, беремо активну участь у виробленні ефективних заходів міжнародного контролю щодо виконання Конвенції з “негуманних” видів зброї, Конвенції про заборону біологічної зброї, виконанні Договору про звичайні збройні сили в Європі та інших міжнародних актів, учасницею яких є Україна. Великого значення ми надаємо роботі по виробленню Договору про всеосяжну заборону ядерних випробувань, яка проходить в рамках Конференції з роззброєння. Це підтверджує незмінність політики України щодо заборони зброї масового знищення, її відкритість і готовність до співпраці, послідовність у дотриманні взятих на себе зобов'язань. Україна виступає за рівноправність всіх держав — учасниць міжнародних договорів, підтримує їх універсалізм та недискримінаційність.

З таких же позицій підходить Україна до вирішення найскладнішого для неї нині питання — ядерного роззброєння. Варто підкреслити, що Україна — перша держава світу, яка добровільно і в односторонньому порядку взяла на себе зобов'язання ліквідувати ядерну зброю, розташовану на її території, і прагне набути в майбутньому статусу без'ядерної держави.

Рішення щодо набуття статусу держави, що не володіє ядерною зброєю, парламент України приймав виходячи з вищих інтересів як нашої держави, так і людства у цілому. Це рішення ґрунтується на глибокому переконанні нашого народу у моральності без'ядерного вибору і аж ніяк не було результатом тиску ззовні.

Разом з тим Україна як держава, що добровільно ліквідує ядерну зброю — цей, на сьогодні, найбільш ефективний засіб стримування, безперечно має право на отримання надійних гарантій своєї безпеки з боку інших ядерних держав і адекватну допомогу з боку міжнародного співтовариства у ліквідації цієї зброї.

На жаль, справедливості цих вимог не відразу була сприйнята нашими партнерами, і ми втратили чимало часу. Тільки після підписання Тристоронньої заяви президентами України, США і Російської Федерації і відповідних імплементаційних угод були створені умови для того, щоб Україна змогла зняти свої застереження до ратифікації Договору про СНО і Лісабонського протоколу і перейти до практичного виведення ядерних боезарядів з України з метою їх подальшої ліквідації.

Ближчим часом Президент України має розглянути питання про приєднання нашої держави до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї (ДНЯЗ). Сьогодні вирішення цього питання головним чином залежить від погодження прийнятого для парламенту тексту документа про надання гарантій національної безпеки України з боку ядерних держав.

Україна виступає за те, щоб відповідні гарантії мали багатосторонній характер і були адресовані безпосередньо Україні як державі, яка вперше в історії добровільно позбувається ядерної зброї, передбачали механізм консультацій, який міг би бути задіяний у разі виникнення загрози безпеці Україні. У цьому процесі ми надаємо великого значення ролі ООН як найавторитетнішої міжнародної організації.

На закінчення хочу висловити оптимізм щодо майбутнього розвитку ООН і міжнародного співробітництва. Сучасне міжнародне життя, безумовно, складне і суперечливе: є в ньому тривожні моменти і розчарування, але є й справді історичні зрушення, що призвели до закінчення “холодної війни” і повороту до конструктивного співробітництва. Утвердження духу консенсусу в ООН, відступ права “вето” як засобу розв’язання спірних питань в Раді Безпеки — переконливі ознаки нових тенденцій в міжнародному житті.

Реалії сьогодення створюють надійні підвалини для глобального співробітництва, стабільності й миру. Докладемо ж усіх зусиль, щоб не втрачати цей історичний шанс.

*(Док. ООН А/49/PV 8/
Архів МЗС України)*

[434]

**Виступ
Президента України Л.Кучми
на Спеціальному пленарному засіданні
49-ї сесії Генеральної Асамблеї ООН**

21 листопада 1994 р.

Шановний пане Голово!

Користуючись цією нагодою, дозвольте мені щиро привітати Вас на посаді Голови Генеральної Асамблеї і приєднатися до високої оцінки Вашого зваженого й одночасно динамічного керівництва роботою 49-ї сесії Генеральної Асамблеї, наслідком якого вже стала низка конструктивних рішень з широкого

кола фундаментальних питань світового розвитку, що стоять перед ООН.

Шановні делегати!

Виступаючи сьогодні з цієї високої трибуни, хотів би особливо підкреслити життєве значення багатомірного питання розвитку, яке фактично уособлює рушійну ідею світової цивілізації.

Власне, спроба сформулювати життєздатний Порядок денний для розвитку є на сьогодні вищим пріоритетом не тільки для України, а й напевно, для всіх держав — членів ООН. Установчі цілі, які об'єднали країни-засновниці (серед яких була й Україна) цього унікального міжнародного форуму 50 років тому, повинні постійно збагачуватися новими спільними завданнями відповідно до кардинальних змін історичної ситуації, свідками яких ми стали останнім часом. Серед таких завдань, як ми розуміємо їх в Україні, — забезпечення міцного миру і політичної стабільності через соціально-економічні реформи і розвиток в інтересах людини.

Історія людства свідчить, що мир і розвиток, демократизація і гуманізація світового суспільства є невід'ємними складовими загальнопланетарного процесу.

Мир і стабільність без розвитку неможливі, як неможливі вони в умовах існування суспільств, природа яких передбачає насильство й нехтування основоположними правами людини. Звідси випливає, що декларована демократія, не підкріплена розвитком, приречена. Нездатність забезпечити розвиток суспільства у всіх його вимірах неминуче викликає розчарування в ідеалах демократії, руйнує соціальну стабільність.

У свою чергу, розвиток за умов відсутності демократії, як свідчить історія, має тимчасовий, обмежений характер і на практиці веде до скорочення бази соціальних і економічних гарантій, в першу чергу, для країн та народів, що розвиваються. Це, в кінцевому підсумку, загрожує втратою стимулів рухатися вперед, створює передумови для стагнації.

У цій площині висловлені в доповіді Генерального секретаря ідеї є цементуючою наріжних підвалин перебудови основних напрямів діяльності ООН, що викладені в попередніх концептуальних документах: "Порядок денний для миру" та "Порядок денний для роззброєння".

Характер реалій сучасного світу дозволяє впевнено констатувати, що підтримання міжнародного миру і безпеки та забезпечення стабільного розвитку всіх членів міжнародного співтовариства, є двома рівнозначними векторами високої

місії ООН. У цьому зв'язку видається дещо схоластичною дискусія з приводу того, що є пріоритетом в діяльності нашої Організації.

Розвиваючи цю тезу в практичному вимірі, хочу сказати: витрати на допомогу з метою розвитку і на діяльність в галузі підтримання та забезпечення миру аж ніяк не конкурують між собою. Виділення ресурсів на розвиток сьогодні є профілактичним заходом, який дозволить істотно зменшити витрати на можливе оперативне хірургічне втручання, пожежні акції по підтриманню миру в майбутньому. Аналогічним чином миротворча діяльність, без сумніву, сприятиме попередженню ескалації наявних конфліктів, що вивільнить додаткові ресурси на розвиток.

Стара істина стверджує: дешевше запобігти хворобі, ніж займатися її лікуванням. Саме тому необхідно докласти більше зусиль для підвищення ефективності превентивної дипломатії ООН.

Відаючи належне зусиллям Генерального секретаря Організації пана Бутроса Бутроса Галі і діяльності Ради Безпеки на цьому напрямі, хотілося б закликати їх до більш інтенсивного застосування таких методів превентивної дипломатії, як місії по встановленню фактів, місії добрих послуг і доброї волі, надсилка спеціальних представників Генерального секретаря в райони напруженості і потенційних конфліктів. У цьому зв'язку, на наш погляд, заслуговує на підтримку пропозиція щодо створення постійно діючого інституту міжнародних посередників, до складу якого увійшли б найбільш авторитетні політичні і державні діячі, які представляють держави усіх континентів. На цей інститут можна було б також покласти функції з нагляду за демократичними виборами, що особливо важливо на етапі постконфронтаційної відбудови миру.

Україна не лише декларувала відданість принципам Статуту ООН, але й практичними діями довела свою спроможність нести тягар відповідальності члена міжнародного співтовариства. Це стосується й проблеми миротворчої діяльності ООН. Українські військові спостерігачі брали участь у відповідних заходах у Придністров'ї. Майже з самого початку югославського конфлікту, з липня 1992 р., український контингент бере участь в операціях з підтримання миру в Боснії і Герцеговині. Ми готові до подальшої активізації та розширення нашої участі в заходах ООН по підтриманню миру і поділяємо підхід до цієї проблеми Генерального секретаря ООН Бутроса Бутроса Галі. Водночас Україна готова включи-

тися і в пошуки нових форм діяльності по попередженню і запобіганню конфліктів.

Однією з важливих з'єднуючих ланок між миром та розвитком є процес контролю над озброєннями і роззброєння. Скорочення озброєнь і збройних сил, ліквідація зброї масового знищення, в т.ч. ядерної, однозначно сприяють зниженню рівня воєнної загрози, і таким чином створюють сприятливі зовнішні умови для існування і розвитку всіх членів міжнародного співтовариства.

Україна надає виключного значення участі в цьому процесі. Вона першою в світі повністю добровільно відмовилася від ядерної зброї і сумлінно виконує взяті на себе міжнародні зобов'язання, здійснює вивезення із своєї території потужного арсеналу цього найбільш небезпечного виду зброї масового знищення.

Однак міжнародне співтовариство протягом усього часу після набуття Україною незалежності концентрувало увагу в основному на одній темі — стане Україна без'ядерною державою або ж вибере інший шлях — перебирання на себе успадкованої від СРСР ядерної зброї як надійного засобу стримування.

Абстрактна відповідь на це запитання була занадто простою — знищити і забути! У нас же, в Україні, виникало безліч інших запитань: як гарантувати безпеку України, за чий кошт і хто буде знищувати ядерну зброю, як компенсувати вкладені українським народом труд і матеріальні витрати на виготовлення цієї зброї і що буде з тисячами військово-службовців та їх сім'ями, що обслуговували цю зброю, і багато інших.

Наголошую на цьому тому, що пошуки відповідей на згадані запитання вимагали від нас часу, а від світового співтовариства — розуміння, тактовності і терпіння. Нещодавно Україна продемонструвала всьому світу відданість власним зобов'язанням, свою послідовність і виваженість, торуючи шлях до без'ядерного статусу. Останню крапку в цьому питанні поставлено цими днями.

16 листопада 1994 р. Верховна Рада України схвалила рішення про приєднання до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї. Цим кроком Україна знову підтвердила, що вона є відповідальним членом міжнародного співтовариства, однаково враховує як інтереси своєї власної безпеки, так і імперативи безпеки для всіх.

Парламент України прийняв це історичне рішення, покладаючись на те, що цей безпрецедентний крок нашої держави, яка вперше в історії людства добровільно позбавляється ядерної зброї, буде належним чином оцінений міжнародним співтовариством. Нагадую: Україна з самого початку сподівалась, що у відповідь на свою ініціативу ліквідувати розташовану на її території ядерну зброю вона отримає підтримку і допомогу, адекватну її реальним витратам у зв'язку з ліквідацією цієї зброї, гарантії своєї безпеки з боку ядерних держав і належну компенсацію за вартість ядерних матеріалів, що містяться у цій зброї.

Сьогодні є всі підстави констатувати, що Україна, незважаючи на всі економічні і політичні труднощі, діє послідовно і головне — в інтересах усього людства. Мені прикро, і про це я вимушений говорити з трибуни ООН, що така політика не знаходить адекватної реакції. До цього часу Україна не отримала відповідної суми компенсації за вивезені тактичні ядерні боезаряди, надання обіцяної допомоги за законом Нанна-Лугара здійснюється дуже повільно і в цілому не відповідає визначеним строкам її надходження. Залишаються ще проблеми і з надання політичних гарантій безпеки. До речі, це не єдині випадки, коли досягнуті домовленості виконуються нашими партнерами незадовільно. Все це робить позицію України, як молодої незалежної держави, політично сильною. Але ми хотіли б впевнитися в тому, що багато держав, які пов'язували надання реальної допомоги з нашим приєднанням до ДНЯЗ, стояли б на такій же позиції і були готові не завтра, а сьогодні пройти свою частину шляху, перейти від проголошення обіцянок до реальної підтримки широкомасштабних ринкових реформ, проведенню яких я маю намір енергійно сприяти, використовуючи всі наявні у виконавчій владі України засоби.

Виступаючи перед Верховною Радою 16 листопада цього року за приєднання України до ДНЯЗ, я не в останню чергу розраховував і на те, що наші партнери дотримають свого слова.

Настав час усім остаточно усвідомити, що стабільний розвиток є необхідним не тільки для підтримування існуючих систем безпеки на глобальному, регіональному та національному рівнях. Він є об'єктивною умовою існування і розвитку усєї нашої цивілізації.

Питання розвитку в усіх вимірах з особливою гостротою стоять і перед Україною.

Сукупність негативних факторів як об'єктивного, так і суб'єктивного характеру призвели до того, що зараз Україна знаходиться на дуже критичному етапі свого розвитку. Розбудова реально незалежної держави і перехід до правового демократичного суспільства гальмується жорстокою економічною кризою, поглиблення якої призводить до зниження життєвого рівня населення. Єдино можливий вихід з такої ситуації ми вбачаємо у докорінній перебудові всього економічного механізму, послідовному впровадженні ринкових реформ у всіх сферах виробництва.

Усвідомлення критичного характеру нинішньої соціально-економічної ситуації в державі стало вирішальним фактором прискорення розробки, разом із спеціалістами Міжнародного валютного фонду, програми виходу України з кризи і макроекономічної стабілізації. Програма реформ передбачає, передусім, лібералізацію торгівлі і цінової політики, приватизацію державних підприємств через відповідну широкомасштабну програму, створення законодавчої бази ринкової економіки і забезпечення фінансової стабільності шляхом скорочення дефіциту бюджету, проведення чіткої та виваженої кредитно-грошової політики.

В останні роки Україну критикували за повільні темпи реформ. Цим аргументувалася неможливість надання відчутної зовнішньої допомоги. Певною мірою така критика була справедливою. Сьогодні ж радикальна економічна реформа — один з найголовніших пріоритетів у діяльності Президента і Уряду України. Альтернативи такому курсу не існує.

Перед Україною стоїть нелегке завдання не тільки виходу з економічної кризи, але й становлення її як цивілізованої демократичної європейської держави, спроможної на відповідному рівні забезпечувати добробут населення і виконувати роль одного з гарантів стабільності в регіоні. Ми не можемо не усвідомлювати того, що вирішення цієї кардинальної проблеми практично неможливе без моральної, політичної, фінансової та економічної допомоги з боку міжнародного співтовариства. Це відповідає життєвим інтересам як самої України, так і інших країн — членів ООН.

Становлення і зміцнення України як політично суверенної та економічно сильної держави є одним з суттєвих факторів збереження миру і стабільності як на Європейському континенті, так і у світі в цілому, важливою передумовою його поступального і безконфліктного розвитку. Ці реалії поступово

усвідомлюються у світі. Саме про це свідчать форуми у Неаполі, Мадриді, Вашингтоні, Вінніпезі.

Я не можу не наголосити на тому, що у Вінніпезі вперше в історії розвинуті держави світу разом з провідними міжнародними фінансовими установами зібралися разом для обговорення проблем розвитку окремої країни і можливості надання допомоги не в загальному контексті, а на спеціальному форумі. Це — ознака історичних змін у світовій ситуації і пошук нових ефективних відповідей на виклики часу. Сподіваємося, що результати цієї зустрічі будуть мати значний вплив на просування реформ не тільки в Україні, але й в інших посткомуністичних країнах.

У своїй діяльності на міжнародній арені, зокрема в ООН, ми виходимо з того, що об'єктивною реальністю міжнародних відносин після закінчення "холодної війни" та дезінтеграції Радянського Союзу стала поява нової категорії держав — держав з перехідною економікою.

Наш досвід свідчить, що період трансформації згаданої групи країн буде тривати довго і вимагатиме значних зусиль. У цьому контексті вітаємо той факт, що проблематика перехідного періоду поступово закріплюється в багатоплановій діяльності ООН та її спецустанов. Україна має твердий намір йти шляхом подальшого поглиблення співробітництва на цьому напрямку. Тому ми виступаємо за розроблення в ході нинішньої сесії Генеральної Асамблеї більш дійових, більш конкретних рекомендацій щодо інтеграції країн перехідного періоду до світової системи господарства.

Глобальним результатом здійснення трансформаційних процесів має стати інтегрована світова економіка, побудована на принципах ринкової демократії. Важко уявити собі нормальне існування демократичних систем без додержання ними цивілізованих правил ведення зовнішньої торгівлі.

Не випадково увесь світ стежив за дебатами на Уругвайському раунді ГАТТ. Уперше в контексті регіональних та колективних зусиль великі держави пішли назустріч малим та менш розвинутим країнам. Переговори завершилися підписанням угоди, але до справжньої її реалізації ще має пройти певний час.

Україна високо оцінює створення Всесвітньої торговельної організації (ВТО) і має тверді наміри просуватися шляхом приєднання до системи ГАТТ/ВТО. Ми сподіваємося, що її діяльність сприятиме налагодженню відкритої, транспарентної торговельної системи і створить додаткові можливості для

розширення доступу на світовий ринок експортної продукції з держав перехідного періоду, в т.ч. України.

Україна готова брати активну участь в реалізації економічних і технічних програм, які здійснюються в рамках спеціалізованих установ системи ООН на регіональному та субрегіональному рівнях. Ми очікуємо, що програми ООН в економічній галузі будуть більш зорієнтовані на держави з перехідною економікою. Адже ця група держав має значну економічну інфраструктуру і науково-технічний потенціал. Реалізація в них програм і проектів ООН може принести найбільш швидкі позитивні результати. А інтеграція перехідних держав у світову економіку сприятиме розширенню джерел фінансування програм, в тому числі в країнах, що розвиваються.

Хотілося б висловити ряд міркувань щодо першочергових завдань, що стоять перед Організацією, від вирішення яких значною мірою залежить стабільний розвиток країн-членів.

На наш погляд, першим конкретним внеском у цьому напрямі, було б втілення в життя статті 65 Статуту ООН, згідно з якою Економічна і Соціальна Рада подавала б Раді Безпеки ООН періодичні доповіді про соціально-економічне становище в регіонах, де існує потенційна загроза міжнародному миру і безпеці. Це, як ми вважаємо, значно підвищило б превентивну функцію ООН.

Зміни, які переживає зараз ООН, безпросередньо стосуються бюджетно-фінансової сфери її діяльності. Без здійснення кардинальних реформ в цій галузі подолання складного фінансового стану Організації навряд чи стане можливим. Принцип платоспроможності, що широко декларується, повинен знайти повне практичне відображення як при розрахунках внесків країн до регулярного бюджету, так і при визначенні витрат на фінансування миротворчої діяльності ООН. Прийняття політичного рішення з цих питань стало нагальною необхідністю.

Ми не можемо закривати очі на те, що сучасні конфлікти, які виникають у різних регіонах світу, мають негативні політичні і соціально-економічні наслідки не тільки для країн, безпосередньо задіяних в конфлікті, але й для сусідніх держав.

Ми, зокрема, зазнаємо непомірних фінансових втрат через сумлінне виконання режиму економічних санкцій ООН проти Союзної Республіки Югославія. Втрачено традиційні ринки збуту продукції, розірвані господарські зв'язки з югославськими партнерами, фактично зупинено перевезення вантажів однією з головних транспортних артерій Європи — Дунаєм.

Внаслідок застосування санкцій, економіка України зазнає мільярдних збитків. Це — величезний додатковий тягар для української економіки, яка знаходиться в кризовому стані. Тому ми знову закликаємо світове співтовариство докласти максимум зусиль для надання дійової допомоги державам, які зазнають втрат внаслідок додержання санкцій, і будемо домагатися, щоб рекомендації Генеральної Асамблеї з цього питання на адресу міжнародних валютно-фінансових установ не залишались тільки на папері.

І, нарешті, всім вже давно знайома проблема Чорнобиля. Останнім часом слово “Чорнобиль” знову набуло широкого міжнародного резонансу. Певною мірою на це вплинуло недавнє рішення парламенту України щодо продовження експлуатації Чорнобильської АЕС. При цьому брався до уваги не лише тяжкий економічний стан, в якому опинилася наша держава, але й низка інших важливих обставин. Йдеться, перш за все, про те, що теплова енергетика України не може компенсувати виведення з експлуатації Чорнобильської АЕС.

Конструктивно вирішити ці питання можливо тільки шляхом модернізації всього енергетичного комплексу України, здійснення якої без широкої міжнародної підтримки нам поки що не під силу. Ми вважаємо, що питання, пов'язані з чорнобильськими ядерними енергоблоками та їх зупиненням, необхідно розглядати не як локальні заходи, а як реалізацію цілісної міжнародної програми по ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи, оскільки Чорнобиль, як стверджують екологи і філософи, — проблема планетарного масштабу. У цьому ми покладаємося на підтримку ООН.

Пане Голово,

Шановні делегати,

Наступного року ООН відзначатиме свій 50-річний ювілей.

Хотілося б нагадати провідну ідею святкування ювілею: “Ми, народи Об'єднаних Націй,... що об'єдналися за кращий світ”. Для кожного з нас кращий світ — це стабільний розвиток всіх націй, який може бути досягнутий лише спільними зусиллями всіх держав, шляхом утвердження принципів рівноправного партнерства, взаємної поваги.

У цьому зв'язку ми пропонуємо розглянути можливість схвалення усіма державами в контексті 50-річчя ООН документа під назвою “Партнерство заради розвитку”. В ньому, зокрема, закликати всі держави — і великі, і малі — відмовитися від підозр, недовіри і взаємних претензій в ім'я стабільного економічного розвитку, виявити солідарність у справі

зміцнення міжнародної безпеки, справедливості і рівноправ'я, проголосити важливість налагодження дійсно партнерських і рівноправних зв'язків в усіх сферах міжнародного життя.

Україна готова поставити свій підпис під таким документом.

*(Док. ООН А/49/PV 61.
Архів МЗС України)*

[435]

**Виступ
міністра закордонних справ України Г.Удовенка
на Конференції 1995 року учасників
Договору про нерозповсюдження ядерної зброї
про розгляд і продовження дії Договору
18 квітня 1995 р.**

Шановний пане Президенте,

Шановні панове делегати,

Дозвольте мені від імені делегації України привітати цей високий форум, покликаний схвалити низку принципових політичних рішень, які, безумовно, здебільшого визначають майбутнє планети, і, сподіваюсь, віддзеркалять надії народів світу. Результати Конференції матимуть довгостроковий вплив на ядерну геополітику в усьому світі, а також на формування воєнно-політичних стратегій та національних законодавств країн—учасниць ДНЯЗ.

Я виступаю від імені держави, шлях якої до участі у цій Конференції був досить непростим. Не хотілося б вдаватися до історії та до складнощів так званого “українського ядерного питання”: довкола нього точилося забагато політичних спекуляцій, несправедливих звинувачень на адресу України, відвертого непорозуміння нашої позиції, небажання прислухатися до нашої природної занепокоєності і виважених, конструктивних пропозицій. Довгим і болючим був шлях усвідомлення світовим співтовариством тієї унікальної ситуації, в якій опинилася Україна, що успадкувала на своїй території третій у світі за своєю могутністю ядерний потенціал і, разом з тим, першою — ще до розпаду колишнього СРСР — добровільно виголосила свій намір стати без'ядерною державою. Сподіваюсь, що історія ще дасть оцінку цьому кроку України, але й сьогодні, після ратифікації Договору СНО-I і її приєднання

до ДНЯЗ, у зв'язку з чим ядерні держави надали їй гарантії безпеки, ми не повинні забувати про цю, як нам здається, видатну подію, яка має сприяти конструктивній роботі нашої Конференції.

Опанування секретами атома та практичне застосування ядерних технологій, що відкрили ядерну еру, ознаменували собою тріумф науки. Разом з тим трагедія Хіросіми і Нагасакі наочно продемонструвала жах ядерної катастрофи і чітко визначила необхідність розробки глобального режиму нерозповсюдження ядерної зброї. Досвід України, яка зазнала трагедію “мирного атома” — Чорнобиля — робить нашу країну особливо зацікавленою у спільній координації зусиль світового співтовариства в цій галузі.

Створення МАГАТЕ, впровадження системи гарантій, укладення Договору про заборону випробувань ядерної зброї в атмосфері, відкритому космосі та під водою, набуття чинності Договором про нерозповсюдження ядерної зброї — стали першими важливими міжнародними кроками в цьому напрямі.

25 років дії Договору з усією очевидністю показали, що закладені в ньому ідеї знайшли широку підтримку у більшості країн світу. Лишаючись одним з договорів періоду “холодної війни”, ДНЯЗ, хоча і не є ідеальним у повному розумінні цього слова, започаткував процес ядерного роззброєння. Саме тому делегація України вважає, що приймаючи зараз рішення щодо подальшої долі Договору, необхідно усвідомлювати, що у світовій практиці немає і не може бути абсолютно ідеальних рецептів. Розглядаючи існуючий міжнародний режим нерозповсюдження як систему, що виправдала себе в принципі, можливо, правомірно говорити сьогодні про удосконалення та розробку нових механізмів запровадження в практику закладених в ній норм.

Закінчення “холодної війни” суттєво змінило геополітичну карту світу, створило нове бачення перспектив мирного врегулювання можливих конфліктів. З усіх діючих у сфері контролю над роззброєнням договорів ДНЯЗ є сьогодні ключовим, оскільки, регулюючи проблеми ядерної зброї, він дозволяє формувати подальшу політику країн у найважливішій галузі ядерного роззброєння. Саме тому Договір дозволяє неядерним державам вести рівноправний і ефективний діалог з ядерними державами про заходи щодо зміцнення діючого режиму нерозповсюдження та конкретних кроків до всеохоплюючого і цілковитого роззброєння. Проте, якщо ми дійсно прагнемо припинити гонку та розплазування ядерних озброєнь, необхідно,

щоб Конференція зосередила свою увагу на розробці додаткових механізмів запобігання цьому, виходячи із всебічного, глибокого аналізу їх першопричин. Без цього важко розраховувати на успіх. Проте, крім ефективних систем контролю, важливою, на наш погляд, є розробка міжнародних стимулів, що сприятимуть ядерному роззброєнню.

Враховуючи цю основну обставину, підтримуючи ідею безстрокового продовження ДНЯЗ, делегація України готова розглянути всі можливі варіанти розв'язання спірних проблем, що лишилися, з метою забезпечення подальшої ефективності дії Договору й удосконалення всього існуючого режиму нерозповсюдження.

Поряд з цим, хотілося б підкреслити, що, на думку України, неможливо вважати за стабільну нинішню ситуацію, коли на планеті існують держави, які будують свою безпеку з урахуванням наявності в них ядерної зброї, "порогові держави" і країни, які ніколи її не мали або добровільно від неї відмовились.

Сьогодні для всіх абсолютно очевидно, що застосування ядерної зброї стало б фатальним для людства. Крім цього, завершення "холодної війни" та породжені цим нові політичні реалії висунули на перший план необхідність пошуку більш досконалих підходів у виробленні державами своїх воєнних доктрин. Змінюється сама суть концепції безпеки. Необхідно докласти всіх зусиль, щоб принципи неподільної і кооперативної безпеки, що закладаються в основу зовнішньополітичної діяльності держав, мали практичне втілення.

У цьому зв'язку Україна вітала б підтвердження усіма ядерними державами зобов'язань, взятих на себе згідно зі статтею VI Договору. Міжнародне співтовариство має розраховувати на якнайшвидшу ратифікацію сторонами Договору СНО-2. Готовність Великої Британії, Франції і Китаю взяти участь у переговорах по скороченню стратегічних наступальних озброєнь могла б знайти своє чітке відображення у заключному документі Конференції.

Україна своїми конкретними кроками продемонструвала усьому світові послідовність здійснюваної нею політики в галузі ядерного роззброєння. Свідченням цього є участь України у реалізації договорів про РСМВ та СНО-1. Незважаючи на значні соціальні та економічні труднощі, ми послідовно виконуємо взяті на себе зобов'язання, усвідомлюючи, що ці питання є справою глобальної важливості і зачіпають інтереси усіх членів світового співтовариства. У зв'язку з цим

хотілося б особливо підкреслити, що активізація та нарощування подальшої допомоги Україні з боку інших держав, як ядерних, так і неядерних, значно сприяли б цьому процесу.

Однією з найбільш актуальних проблем у контексті виконання положень ДНЯЗ залишається питання про надання ядерними державами цілковитих гарантій безпеки неядерним державам—учасникам ДНЯЗ.

Резолюція 984 (1995), одностайно схвалена Радою Безпеки ООН 11 квітня 1995 р., свідчить про позитивні тенденції, що позначилися в діалозі між ядерними і неядерними державами, і є ще одним кроком на шляху до створення відповідного універсального міжнародно-правового документа. Про реальну можливість узгодження такого типу інструменту, в якому знайшли б своє втілення аспекти нинішньої світової політики, свідчить досвід країн, що підписали Меморандум про гарантії безпеки у зв'язку з приєднанням України до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї. Як відомо, сама розробка цього Меморандуму стала поворотним моментом у процесі прийняття нашою державою рішення щодо приєднання до Договору. Розроблений з урахуванням конкретного становища в Україні, він, проте, має ряд положень, які могли б бути використані міжнародним співтовариством у подальшій діяльності на цьому напрямі, що, у свою чергу, сприяло б удосконаленню діючого режиму нерозповсюдження ядерної зброї.

Більшість держав—учасниць ДНЯЗ визнає, що укладення Договору про всеохоплюючу заборону ядерних випробувань посідає важливе місце серед глобальних заходів на шляху зміцнення режиму нерозповсюдження. Деякі позитивні зрушення на переговорах у Женеві, на жаль, не є, на нашу думку, радикальними, про що свідчать розбіжності з принципових питань, що лишаються й досі. Для подальшого суттєвого просування вперед на цих переговорах, безумовно, необхідно, щоб всі ядерні держави виголосили мораторій на проведення ядерних випробувань. Без такого кроку обговорення цілої низки питань стає просто безпредметним.

Ми вітаємо певний прогрес, досягнутий на початку року на переговорах щодо Конвенції про заборону виробництва матеріалів, що розщеплюються, задля воєнних цілей — визначення мандату переговорів. Але кінцевий підсумок ще попереду, і робота очікується нелегка.

Особливе місце серед заходів на зміцнення глобального режиму нерозповсюдження займає удосконалення режиму

гарантій МАГАТЕ. В цьому зв'язку хотілося б особливо підкреслити таке.

У процесі імплементації угод про гарантії беруть участь як національні органи, так і відповідні структури Агентства. Від чіткості та узгодженості дій залежатимуть результати справи. Але ми не раз ставали свідками того, що й додаткові, іноді "нетрадиційні", заходи мали позитивний результат. У цьому контексті необхідно привітати угоду між КНДР та США, спрямовану на врегулювання складнощів, що виникли.

Окремо хотів би звернути увагу шановних делегатів на проблеми, що пов'язані з реалізацією статті IV ДНЯЗ.

Україна виходить з того, що питання удосконалення глобального режиму нерозповсюдження ядерної зброї мають розглядатися у невід'ємному зв'язку з розширенням міжнародного співробітництва в галузі мирного використання ядерної енергії. Україна виступає за встановлення в цій галузі рівноправних партнерських відносин як на двосторонній, так і на багатосторонній основі, в межах існуючих міжнародних режимів контролю за експортом. Надаючи особливого значення реальному стану в країнах, що розвиваються, слід створювати сприятливі умови для поширення членства у міжнародних організаціях по контролю за передачею ядерних матеріалів та чутливих технологій.

Саме такий підхід, на нашу думку, буде відповідати як національним інтересам кожної країни, так і ідеї зміцнення системи глобальної безпеки.

Проведення регулярних консультацій груп країн — ядерних постачальників з групами країн — отримувачів з метою обговорення експортної практики, публікації на регулярній основі загальних статистичних даних по поставках у цій галузі мали б значно зміцнити атмосферу довіри та відкритості між учасниками режимів.

Серед заходів по зміцненню режиму нерозповсюдження потрібно виділити групу регіональних заходів. Окремо хотів би висловити думку щодо створення нових без'ядерних зон. Безумовно, ця діяльність є дуже важливою з точки зору виконання статті VII Договору. Тут також, як і щодо всіх попередніх моментів, є реальні перспективи до подальшого просування вперед. Створення без'ядерних зон на Близькому Сході та в Африці сприяло б розв'язанню складних міжнародних проблем. Україна підтримує відповідні зусилля держав у цьому напрямі. З нашої точки зору, ратифікація усіма ядерними державами протоколів до існуючих договорів про

створення без'ядерних зон, рівно як і виконання усіма сторонами взятих на себе зобов'язань, стали б яскравим свідченням прихильності держав справі нерозповсюдження.

Вважаю, що наша Конференція повинна наблизити всіх нас до об'єднання навколо в цілому очевидної, хоча для багатьох і небезперечної, істини — на сьогодні немає альтернативи без'ядерному миру. Усвідомлення цього як кінцевої мети має бути покладено в основу здорового і спрямованого в майбутнє політичного мислення.

Україна закликає усі країни-учасниці провести Конференцію в дусі максимального конструктивізму, взаєморозуміння і співробітництва, з тим щоб завершити нашу роботу схваленням змістовних рішень, здатних сприяти забезпеченню глобальної стратегічної стабільності як у найближчій, так і у далекій перспективі. Для цього потрібні політична воля, поміркованість, готовність до компромісів. Україна пройшла свою частину шляху і очікує, що позитивні зрушення, які позначилися останнім часом, набуватимуть незворотного характеру.

*(Док. ООН NPT Conf. 1995/32 (Part. III)
Архів МЗС України)*

[436]

Виступ

**заступника глави делегації України,
заступника міністра закордонних справ К. Гриценка
на Конференції учасників Договору
про нерозповсюдження ядерної зброї**

12 травня 1995 р.

Пане Голово!

Шановні делегати!

Учора, прийнявши рішення про безстрокове продовження Договору про нерозповсюдження ядерної зброї, ми вписали назви наших країн у книгу історії.

Це рішення, прийняте без заперечень, роблячи підсумок місяців і багатьох років напруженої непомітної роботи тисяч державних діячів, політиків, дипломатів й експертів, дійсно може вважатися тріумфом здорового глузду над кон'юнктурними політичними міркуваннями.

Конференція підтвердила, що сьогодні ядерна зброя є скоріше реліктом минулого, ніж найвищим символом національної гордості, як вважалось багатьма ще декілька років тому.

Недавнє приєднання до ДНЯЗ України, Білорусії, Казахстану, Південної Африки, які добровільно відмовились від ядерної зброї, значною мірою змінило динаміку ядерної геополітики і відкрило шлях до нових далекосяжних досягнень у сфері ядерного роззброєння. Але, відмовляючись від ядерної зброї і приєднуючись до Договору, Україна тим самим не благословляла увіковічення нині існуючого права ядерних держав на володіння ядерними потенціалами. Більше того, ми закликаємо ядерні держави наслідувати нашому прикладу і рухатись до повного знищення ядерної зброї в самий короткий строк.

Затягування процесу ядерного роззброєння за будь-якої причини буде означати серйозне порушення положень “зміцнілого” нині Договору про нерозповсюдження ядерної зброї.

Ми також сподіваємось, що зміцнення ДНЯЗ і триваючий процес ядерного роззброєння повинні надавати нові спонукальні стимули державам, які не є учасниками Договору і які не відмовились від ядерних амбіцій, якомога скоріше приєднатися до ДНЯЗ як неядерні держави.

Роблячи практичні кроки, Україна яскраво продемонструвала всьому світу стабільний характер своєї політики у сфері ядерного роззброєння. Ми пишаємось тим, що наш внесок у зміцнення режиму нерозповсюдження був високо оцінений міжнародним співтовариством. Ми будемо продовжувати виконання — на рівній основі з США, Білорусією, Казахстаном і Російською Федерацією — наших спільних зобов'язань по Договору про СНО-1 і, зокрема, продовжувати вивіз усіх ядерних боезарядів, які ми успадкували від колишнього СРСР на нашій території, до Російської Федерації для знищення під нашим контролем.

У той же час ми сподіваємось, що США, Російська Федерація і Великобританія — наші партнери по тристоронній заяві від 14 січня 1994 р. і Меморандуму про гарантії безпеки у зв'язку з приєднанням України до ДНЯЗ від 5 грудня 1994 р. — повністю виконають свої відповідні зобов'язання, які вони взяли на себе відповідно до положень цих документів.

Знищуючи третій у світі за своєю потужністю ядерний потенціал, Україна очікує, що всі ядерні держави, які ще не

зробили цього, приєднаються найближчим часом до багатосторонніх переговорів про скорочення стратегічних наступальних озброєнь. Ми сподіваємось, що цей процес почнеться після ратифікації Сполученими Штатами і Російською Федерацією Договору про СНО-2.

Ми впевнені, що наполегливі зусилля, спрямовані на приведення до стану рівноваги прав і обов'язків всіх сторін у ДНЯЗ — як ядерних, так і неядерних держав — повинні бути вжиті слідом за рішенням про безстрокове продовження Договору. Адже тільки гармонія фундаментальних інтересів учасників Договору могла б гарантувати його довгостроковість і ефективність.

Саме виходячи з цього, ми розглядаємо безстрокове продовження Договору як кредит довіри з боку неядерних держав ядерним державам, яку останні повинні справдити вже у найближчому майбутньому.

У цьому контексті надзвичайно важливим було б повне виконання ядерними державами положень "Принципів і цілей ядерного нерозповсюдження і роззброєння", які Конференція схвалила вчора без голосування.

Важливим елементом приведення до рівноваги інтересів ядерних і неядерних держав було б досягнення у найкоротші строки Угоди про міжнародно-правовий документ про гарантії безпеки. Надання таких гарантій усуне почуття недовіри між учасниками Договору і надасть новий імпульс переговорам по ядерному роззброєнню.

У цьому зв'язку хотів би нагадати слова Президента Дж. Кеннеді, який у своїй інаугураційній промові сказав: "Давайте не будемо вести переговори через острах. Але давайте ніколи не боятися вести переговори".

Делегація України закликає всіх учасників Договору про нерозповсюдження ядерної зброї дотримуватись цієї мудрої поради і, розвиваючи успіх нашої Конференції, настійливо просуватися до забезпечення глобальної безпеки і стабільності, які базуються на загальному виконанні принципів нерозповсюдження і ядерного роззброєння, які ми підтвердили вчора і сьогодні.

(Архів МЗС України)

Виступ
міністра закордонних справ України Г.Удовенка
у загальнополітичній дискусії
на 50-й сесії Генеральної Асамблеї ООН
28 вересня 1995 р.

В історичному календарі існують дати, які ніколи не будуть забуті. Рік 1945 — з таких дат. Нещодавно всі ми разом відзначили 50-і роковини закінчення Другої світової війни. Назавжди вплетена в календар міжнародного життя півстолітня історія Об'єднаних Націй.

Відаючи шану державам — засновницям ООН, серед яких знаходиться й Україна, наша делегація хотіла б відзначити провідну роль президента Франкліна Делано Рузвельта — одного з ініціаторів ідеї створення всесвітньої організації і автора самої її назви “Об'єднані Нації”. Нам здається, Організація могла б подумати, яким чином вшанувати пам'ять цієї видатної людини.

Об'єднані Нації, як ніяка інша міжнародна організація, здобули за півстоліття реальний авторитет надійного інструменту підтримання миру, посередника й активного учасника мирного врегулювання конфліктів, провідника захисту прав людини. ООН відіграла вирішальну роль у деколонізації і самовизначенні народів. ООН довела свою життєздатність, переживши складні десятиліття “холодної” війни, коли стіни її штаб-квартири часто ставали ареною у змаганнях двох конфронтуючих блоків. Вагому підтримку Організації відчуває й Україна, інститути державності якої, розвиваючись разом з ООН, набули повноцінного оформлення і проголошення її незалежності в 1991 р.

Як свідчать дипломатичні події останньої чверті двадцятого століття, вершиною у філософському трикутнику “мир—розвиток—демократія” залишається мир. І найбільш рельєфним доказом цього є трагічний конфлікт на території колишньої Югославії. Він увібрав у себе практично всі можливі за своєю природою причини виникнення: войовничий сепаратизм, етнічне протистояння, релігійну нетерпимість. Найнебезпечнішим є те, що за своїми масштабами, розвитком подій та трагічними наслідками він перетворився на реальну загрозу міжнародному миру і безпеці. Думаю, для всіх нас, членів Організації, болісним є той факт, що ми змушені знову і знову

звертатися до цієї теми навіть у ході урочистої, 50-ї сесії Генеральної Асамблеї.

Миротворча операція ООН у цьому регіоні виявила як позитивні, так і негативні сторони міжнародних зусиль. Югославський приклад у більш загальному плані доводить, що переосмислення ролі ООН і пристосування її до сучасних реалій йде дуже повільно. Інколи навіть здається, що Організація все ще живе по інерції старим менталітетом, і це не дозволяє їй з максимальною ефективністю використовувати свій потенціал, змушує звертатись за допомогою до інших організацій. Крім того, більшість проблем, що постали перед ООН у колишній Югославії, на нашу думку, спричинені недотриманням принаймні ряду основних усталених принципів миротворчості.

Це, зокрема, стосується принципу неупередженості. Так, огляд дискусій в Раді Безпеки ООН та діяльності Контактної групи, на жаль, не дає підстав для однозначних тверджень про реальну політичну неупередженість позицій їх окремих членів до всіх сторін постюгославського конфлікту. Відтак у міжнародній громадській думці формується уявлення про політику подвійних стандартів, необ'єктивність оцінок і рішень, і це не додає авторитету нашій Організації.

Загальновизнано, що успіх врегулювання будь-якого конфлікту цілком залежить від волі самих ворогуючих сторін, їх готовності до діалогу та міжнародного посередництва. Водночас згода конфліктуючих сторін сприяти миротворчим зусиллям ООН не завжди була присутня. Випадки захоплення сторонами конфлікту заручників із складу миротворчих сил в колишній Югославії змушують серйозно замислитися над необхідністю створення комплексного механізму використання силових методів та одночасного підвищення рівня захисту миротворчого персоналу ООН. У цьому зв'язку Україна, яка ініціювала розробку Конвенції про захист персоналу ООН, закликає всі країни прискорити ратифікацію цього документа.

Разом з тим, незважаючи на всі безпрецедентні труднощі та відомі прорахунки миротворчої операції ООН в колишній Югославії, ми виходимо з необхідності продовження перебування там миротворчих сил. Відповідно має активно продовжуватися пошук шляхів мирного розв'язання проблеми. Сьогодні, здається, всі погоджуються з тим, що альтернативи політичному врегулюванню не існує.

Ми вітаємо ті зусилля, які докладаються саме на цьому шляху, зокрема, підвищення останнім часом відповідної активності Сполучених Штатів. Ми також вважаємо, що Росія здатна відіграти більшу і конструктивну роль у мирному врегулюванні. Зі свого боку, Україна, як значний контрибутор військ до СООНО, готова до подальшого співробітництва з ООН на цьому напрямі. Хотів би підтвердити, що Київ готовий у разі необхідності стати місцем проведення зустрічі лідерів сторін конфлікту за участю усіх зацікавлених країн та міжнародних організацій. Президент України Л. Кучма направив листи з відповідними пропозиціями керівникам Сербії, Хорватії та Боснії і Герцеговини. Інтенсифікації процесу розв'язання югославського конфлікту, на нашу думку, могло б сприяти розширення кола учасників Контактної групи, розгляд нею нових підходів. Добрим прикладом у цьому плані ми вважаємо розширену Лондонську зустріч по Боснії 21 липня ц. р., в якій брала участь і делегація України.

Високо оцінюючи значний персональний внесок Генерального секретаря ООН Бутроса Бутроса Галі у розвиток теорії миротворчої діяльності, ми знаходимо, що потребують подальшого практичного розвитку нові підходи у цій сфері, зокрема, принципи використання Сил швидкого реагування, які вже досить активно задіяні в колишній Югославії.

Залишаються невизначеними шляхи втілення ідеї створення Резервних сил ООН, в яких Україна готова взяти участь.

До найпріоритетнішого напрямку розвитку миротворчої діяльності ООН ми відносимо превентивну дипломатію, яка успішно демонструє свій потенціал у колишній югославській Республіці Македонія. У цьому контексті ми знову пропонуємо подумати про створення в рамках ООН, а саме при її Генеральному секретареві, постійно діючої Ради міжнародних посередників, до складу якої могли б увійти всесвітньовідомі і авторитетні політичні діячі.

Важливим інструментом у діяльності ООН по врегулюванню конфліктів залишаються економічні санкції. У цій галузі вважаємо необхідною всебічну розробку детального і всеохоплюючого механізму застосування санкцій, який би враховував потенційні наслідки їх дотримання, в т.ч. негативний вплив на треті країни. Так, на нашу думку, режим санкцій проти Союзної Республіки Югославія виявив свою непродуктивність і не досяг головної мети — сприяти мирному врегулюванню конфлікту. Україна вважає, що паралельно з процесом подальшого політичного врегулювання Рада Безпеки ООН має скасу-

вати економічні санкції проти СРЮ, яка своїми конкретними діями вже продемонструвала бажання допомогти відновленню миру. Разом з тим ми виходимо з того, що важливою умовою зняття санкцій має бути взаємне, одночасне визнання держав, які утворилися на терені колишньої Югославії.

Наріжним каменем діяльності ООН по запобіганню і врегулюванню криз і конфліктів має залишатися принцип, відповідно до якого жодній державі або одній окремій регіональній організації не може надаватися право виступати "головним гарантом" миру і безпеки в тому чи іншому регіоні.

Протягом року, що минув, у доробку міжнародної спільноти можна знайти і серйозні позитивні досягнення, які стали нашим спільним надбанням. Саме сьогодні у Вашингтоні відбувається церемонія підписання Угоди між Ізраїлем і Палестиною, і ми хотіли б щиро привітати обидві сторони, а також всіх тих, хто сприяв успіху у досягненні цієї Угоди.

Хотів би зупинитися на ще одній події, яка має особливе значення для нашої країни.

Головною подією минулого міжсесійного періоду в сфері контролю над озброєннями та роззброєння, без сумніву, стала Конференція держав — учасниць ДНЯЗ. Символічно, що вона відбулася саме в цих стінах. Рішення Конференції про безстрокове продовження чинності Договору має історичне значення. Думаю, не буде перебільшенням сказати, що не останню роль тут зіграли приєднання України до ДНЯЗ як неядерної держави, а також ратифікація нею Договору про СНО-I і набуття ним чинності. Таким чином, Україна зробила свій вагомий внесок у справу планетарного масштабу — звільнення людства від найбільш загрозливої на сьогодні зброї масового знищення. Добровільна відмова третьої за ядерним арсеналом держави від цього страхіття ХХ сторіччя не має прецедентів.

Серед усіх договорів, що діють у галузі контролю над озброєннями та роззброєння, ДНЯЗ безумовно є ключовим, оскільки, регулюючи проблеми ядерної безпеки, він дає можливість послідовно координувати політику в галузі ядерного роззброєння, дозволяючи неядерним державам вести з ядерними рівноправний діалог. Разом з тим хотів би підкреслити, що на думку України, незважаючи на рекордну кількість учасників ДНЯЗ — 179 країн, не можна вважати стабільною ситуацію, коли поряд одночасно існують держави, які будують свою безпеку на володінні ядерною зброєю, і держави, які ніколи її не мали або відмовились від неї.

У зв'язку з цим ми приділяємо велику увагу переговорам з Договору про всеосяжну заборону ядерних випробувань. На жаль, світове співтовариство не змогло відзначити 50-ту річницю ООН укладенням цього Договору, але Україна поділяє сподівання, що відповідні переговори будуть успішно завершені не пізніше 1996 року. Особливого значення набуває в цьому зв'язку необхідність дотримання всіма країнами мораторію на проведення ядерних випробувань. Справедливу стурбованість у світі викликали проведені нещодавно ядерні випробування. Такі дії не сприяють утвердженню позитивного міжнародного клімату, який почав формуватись після завершення "холодної війни".

Сучасні величезні арсенали звичайної зброї і небезпека, якою вона загрожує людству, ставлять її в один ряд із зброєю масового знищення і потребують такої ж пильної уваги. Україна на сьогодні виконує свої зобов'язання за Договором про звичайні збройні сили в Європі. На підтримку ініціативи, висунутої Генеральною Асамблеєю ООН, Урядом України впроваджено мораторій на експорт протипіхотних мін.

Хід історичного розвитку яскраво продемонстрував взаємозв'язок і взаємозалежність між забезпеченням миру і безпеки та економічним і соціальним розвитком. Незважаючи на значні досягнення в цій галузі, сучасна картина світу далеко не ідеальна. Невідкладного розв'язання потребують проблеми безробіття, недорозвиненості, бідності, соціальної дезінтеграції, ізоляції. Особливо гостро стоять ці проблеми перед країнами з перехідною економікою, які здійснюють глибоке реформування.

Україна, яка успадкувала важкий тягар проблем від колишнього СРСР, переживає болісний період фундаментальної політичної та економічної трансформації. Заклавши впродовж чотирьох останніх років основні підвалини демократичної політичної системи і громадянського суспільства, Україна вступила до нового етапу. У жовтні минулого року Президент України Л. Кучма проголосив нову економічну політику, основою якої є проведення глибоких економічних реформ. Сьогодні основні зусилля зосереджені на подальшому зміцненні основ демократії, формуванні соціально орієнтованої ринкової моделі економіки, здійсненні відкритої, передбачуваної, послідовної зовнішньої політики. Продовжується реформа державної системи розподілу влад. На відміну від більшості пострадянських країн нам вдалося без силових зіткнень вийти із конституційного глухого кута. Попереду важливий і відпо-

відальний етап — завершення розробки та схвалення нової Конституції України. У країні поступово утверджується розгалужена система зовнішньоекономічних зв'язків, посилюється процес інтеграції національної економіки до світового економічного простору.

Разом з тим економіка України досі потерпає від кризових явищ. Проголосивши курс на ринкову трансформацію та швидкі темпи її здійснення і дотримуючись курсу, Україна змушена вести пошук власної національної моделі ринкових перетворень. Зараз головним і найбільш важливим завданням Уряду є створення ефективної системи соціального захисту населення.

Найважливішим пріоритетом Президента Л. Кучми та Уряду України залишається збереження громадянського миру та міжнаціональної злагоди в країні. Усі чотири роки незалежності Україна спромогалася врегульовувати конфронтаційні ситуації мирними політичними засобами. Здобутки України в галузі прав національних меншин особливо помітні на тлі численних конфліктів, які, на жаль, продовжують бути реалією на території колишнього СРСР. Національне законодавство України в цій галузі здобуло високу міжнародну оцінку, зокрема, з боку таких поважних організацій, як Рада Європи, членом якої Україна готується стати вже в цьому році. Водночас маємо багато непростих проблем у цій сфері, зокрема, що стосується повернення депортованих кримсько-татарського народу та представників інших національностей.

Урядом України розроблена широка програма по забезпеченню прав національних меншин та корінних народів, засновано фонд для депортованих народів Криму. Але в умовах економічної кризи, складної фінансової ситуації, за відсутності необхідної інфраструктури, служб та механізмів, облаштування сотень тисяч репатріантів є надто складним завданням для України. Розв'язання цих проблем вимагає мобілізації та об'єднання зусиль як на національному, регіональному, так і більш широкому міжнародному рівнях.

У своїй діяльності на міжнародній арені Україна виходить із того, що запорукою міцного миру є стабільний розвиток.

Тепер, коли економічні реформи в Україні набирають сили, ми особливо зацікавлені в поглибленні діяльності ООН та її спецустанов у соціально-економічній сфері, в т.ч. щодо створення умов для розширення фінансової і експертної підтримки процесів інтеграції економіки України та інших держав перехідного періоду в міжнародний економічний простір.

ООН є важливим інструментом сприяння цьому процесові, і ми вітаємо поступове зростання розуміння членами Організації проблем країн перехідного періоду.

Ми впевнені, що створення внутрішніх передумов для сталого поступового розвитку України має також і міжнародний вимір. Адже геополітичне положення України перетворює її зусилля в побудові економічно міцної держави у важливий фактор забезпечення гарантованого миру, стабільності і безпеки, в т.ч. екологічної, на Європейському континенті.

Саме глибоким розумінням цієї глобальної взаємозалежності обумовлене, зокрема, політичне рішення Президента України Л. Кучми щодо виведення з експлуатації Чорнобильської АЕС до 2000 року. В наступному році виповнюється 10 років з дня трагедії на ЧАЕС, яка не тільки залишила глибокий слід у долях теперішнього покоління громадян України, Білорусії та Росії, але має і світовий вимір. Ми пропонуємо оголосити 1996 рік роком пам'яті Чорнобиля і провести під егідою ООН низку відповідних заходів. Напередодні цієї сумної річниці хочу ще раз підкреслити, що комплекс проблем ядерної безпеки, а також виведення з експлуатації аварійних і застарілих об'єктів ядерної енергетики є актуальним не тільки для України. Ми переконані, що настав час для практичного вирішення всього комплексу питань, пов'язаних з ліквідацією наслідків аварії, особливо враховуючи їх довготерміновий характер. Чим раніше ми вкладемо кошти у вирішення проблеми, тим скоріше і з меншими негативними наслідками для усього людства ми зможемо її подолати. Ми очікуємо, що підтримка міжнародним співтовариством зусиль України буде спрямована не тільки на закриття ЧАЕС, але й на вирішення всього спектра супутніх економічних, соціальних і екологічних проблем. Зокрема, ми вітали б широке міжнародне залучення до створення на базі ЧАЕС міжнародного науково-технологічного центру.

Разом з тим хотів би підкреслити, що Україну не залишило почуття реалізму відносно дійсних можливостей ООН у розв'язанні наших національних проблем. Ми не ставимо собі за мету конкурувати за обмежені ресурси системи розвитку ООН з менш розвинутими країнами. Ми готові і бажаємо співпрацювати з усіма зацікавленими партнерами, а також розраховуємо на цілеспрямовану діяльність міжнародного співтовариства по створенню сприятливих умов для розширення доступу на світовий ринок експортної продукції України. Ми очікуємо, що важливу роль в розширенні і ди-

версифікації міжнародних торговельно-економічних зв'язків буде відігравати Всесвітня організація торгівлі (ВОТ), до якої Україна готова приєднатися.

Останнім часом гострого політичного розголосу набула фінансова проблема ООН. Висновок тут може бути тільки один — існуюча фінансова система нездатна забезпечити ефективне функціонування Організації в сучасних умовах і вимагає істотного реформування.

Для нас абсолютно зрозуміло, що фінансова криза ООН виникла не тільки з причин політичного і економічного характеру, але й внаслідок недосконалої системи розподілу витрат, що базуються на застарілих принципах. Україна активно виступатиме за внесення прогресивних змін до методів побудови шкали внесків та спеціальної схеми витрат на фінансування миротворчої діяльності ООН з метою досягнення повного відображення в них принципу платоспроможності країн.

Так, повноцінній участі України в діяльності ООН заважає проблема надмірного внеску та існуючого боргу на фінансування операцій ООН по підтриманню миру. Держава, яка в інтересах світового співтовариства приймає політичні рішення про добровільну відмову від ядерної зброї та про виведення з експлуатації Чорнобильської АЕС, мала б максимально зосередити свої ресурси на їх добросовісному виконанні. Україна, економіка якої знаходиться в надзвичайно складних умовах трансформації і водночас несе багатомільярдні економічні збитки внаслідок неухильного дотримання режиму санкцій проти СРЮ, не може надалі бути заложником вирішення фінансових проблем ООН.

Світ змінюється. Відійшли у минуле часи "холодної війни", блокового протистояння і блокової дисципліни, зростає взаємозалежність держав на регіональних і глобальних рівнях. Беручи до уваги характер сучасних міжнародних проблем, ми повинні бути готовими до викликів нової ери. Нам потрібна сильна і ефективна Організація Об'єднаних Націй. Її оновлення має охопити як саму структуру, так і характер діяльності відповідно до потреб нової доби. На нашу думку, необхідно вжити низку заходів щодо демократизації роботи Ради Безпеки ООН, зокрема, підвищення легітимності її рішень та ефективності їх імплементації, транспарентності роботи.

Україна в цілому підтримує діяльність Робочої групи відкритого складу з питань реформування Ради Безпеки і сподівається, що в процесі реформ будуть враховані інтереси усіх регіональних груп, в т.ч. східноєвропейської. Україна також

підтримує пропозиції щодо удосконалення діяльності ЕКОСОП, виступає за скорочення чисельного складу і підвищення ефективності роботи Секретаріату ООН, за зменшення кількості питань порядку денного Генеральної Асамблеї.

Завершуючи, хотів би перефразувати відому істину: критикуючи відображення в дзеркалі, ми критикуємо себе. Об'єднані Нації потребують оновлення. Значить, оновлення потребуємо ми самі. Організація не стане більш ефективною, якщо того не захочуть і не зроблять її члени, тобто ми з вами. Мені б не хотілося, щоб у ХХІ столітті з цієї трибуни знову виголошувались правильні побажання, не підкріплені нашою політичною волею і готовністю до тяжкої роботи.

(Політика і час. — 1995. — Листопад)

[438]

**Виступ
Президента України Л.Кучми
на спеціальному урочистому засіданні Генеральної
Асамблеї ООН з нагоди 50-ї річниці ООН
22 жовтня 1995 р.**

Шановний пане Голово!

Шановний пане Генеральний секретар!

Шановні Глави держав та урядів!

Пані і Панове!

З цієї найвищої трибуни планети я виступаю з почуттям гордості, вдячності і надії.

Гордість викликають мудрість і далекоглядність засновників Організації Об'єднаних Націй, які по суті заклали підвалини нового світового порядку.

Кинувши виклик самій історії, вони зробили спробу протиставити силам ворожнечі та нетерпимості миролюбство та взаємодопомогу. І вперше перемогли. Народи планети отримали унікальний інструмент забезпечення консолідації людства як єдиного універсального організму у його намаганнях вижити і побудувати кращий світ.

Я подвійно гордий тим, оскільки біля витоків ООН були фундаторами і представники мого народу.

У свою чергу Україна мала в особі ООН чи не єдину трибуну загальнолюдського масштабу, з якої могла заявити про

своє існування. Підтримка ООН істотно сприяла нам в реалізації вікового прагнення до власної держави.

Нарешті, я маю великі надії щодо майбутнього Організації Об'єднаних Націй, яка наближає нас до того моменту, коли зможемо сказати: "Об'єднані Нації — Об'єднаний Світ".

Із закінченням доби великого ідеологічного протиборства людству вдалося суттєво зменшити загрозу самознищення у ядерному вогні, створити достатньо надійні механізми міжнародної безпеки.

Мені приємно констатувати, що особливий внесок у справу роззброєння належить Україні. Третя за ядерним потенціалом держава першою в світі добровільно відмовилася від ядерного статусу і ядерної зброї. Але при цьому ми несемо величезні економічні та екологічні втрати.

Перекоаний, що колосальним поштовхом для прискорення процесу ядерного роззброєння стало б встановлення особливого статусу з міжнародними гарантіями безпеки, консолідованою фінансовою і технічною допомогою, моральними стимулами для країн, що відмовляються від ядерної зброї.

Він міг би бути реалізований через нову програму ООН "Світ ХХІ сторіччя — без ядерної зброї".

Постійного вдосконалення і підвищення ефективності потребує миротворча діяльність. І, насамперед, у напрямку переорієнтації на превентивну дипломатію для попередження конфліктів. Цьому б сприяло і встановлення опіки ООН над процесами утворення нових держав з метою недопущення використання сили, дотримання усталених норм міжнародного права.

Одночасно світове співтовариство має адаптувати до сучасних реалій своє ставлення до сепаратизму, який нерідко є першопричиною локальних конфліктів і який може стати найжорстокішим викликом миру у ХХІ столітті.

Зникнення розділеного на антагоністичні системи світу пов'язано з глибинними внутрішніми трансформаціями в постсоціалістичних країнах. Перекоаний у необхідності встановлення максимально сприятливого режиму інтеграції цих країн у міжнародне співтовариство. Напрацюванню конкретних пропозицій щодо міжнародної підтримки їх розвитку слугувало б створення, поряд з Радою Безпеки, нового органу, рівного їй за вагою і впливом, — Ради економічної безпеки — саме для визначення стратегічних перспектив розвитку людства, для превентивних зусиль на десятиріччя вперед.

Пане Голово!

Організацію Об'єднаних Націй створили люди, які розуміли, що нації, народи і держави — це взаємозалежні і взаємодоповнюючі частини єдиного континенту під назвою Людство. І присутність сьогодні тут безпрецедентної кількості світових лідерів є переконливим свідченням її підтримки ООН на переламному етапі її розвитку.

То ж головне для ООН сьогодні — знайти себе в нових умовах і йти тою дорогою, яку вказують реальні обставини нашого життя.

В усвідомленні цього — джерело її сили, довголіття і морального здоров'я.

*(Док. ООН А/50/PV 35
Архів МЗС України)*

[439]

**Виступ
глави делегації України, заступника міністра
закордонних справ, голови національної Комісії
України у справах ЮНЕСКО В.Хандогія
на пленарному засіданні
28-ї сесії Генеральної конференції ЮНЕСКО**

28 жовтня 1995 р.

Пане Голово,
Пане Генеральний директор,
Пані та панове!

Перш за все я хотів би поздоровити Вас, пане Голово, з обранням на цю посаду, а також представників країн—членів ЮНЕСКО, обраних до Президії та інших органів Генеральної конференції.

Дійсно, ця сесія має дуже важливе значення. Вона проводиться у Рік толерантності, збігається з відзначенням закінчення Другої світової війни, 50-ї річниці ООН і, звичайно, 50-річчям прийняття Статуту ЮНЕСКО. Але ці історичні події не повинні затінити основну ціль цієї Генеральної конференції, а саме: намітити напрями діяльності нашої Організації у наступному столітті. Вони викладені у Середньостроковій Стратегії на 1996—2001 рр., яку ми повинні ретельно розглянути і схвалити.

Коли йдеться про ювілей будь-якої міжнародної установи, більше того, такої важливої організації, як ЮНЕСКО, то, природно, роблять огляд її 50-річного існування.

Але я утримуюсь від цього, оскільки це вже відбито у Проекті Середньострокової Стратегії. Я тільки нагадаю слова одного американського філософа, який колись зазначив: “Будь-що, будь-яка інституція або будь-яка людина, яка недостатньо підготовлена для того, щоб витримати випробування життям, повинна загинути — і так воно трапляється”. Ми всі є свідками того, що ЮНЕСКО витримала. Тому, як говориться, є минуле, яке назавжди відійшло, але залишається майбутнє, що знаходиться у наших власних руках.

Делегація України із задоволенням відзначає, що майбутнє нашої Організації чітко відбито у проектах документів 28С/5 (Програма та бюджет Організації на 1996—1997 рр.) та 28С/4 (Середньострокова Стратегія на 1996—2001 рр.).

Ми підтримуємо в принципі ідеї та положення цих всеохоплюючих документів. Цілком зрозуміло, що ми не можемо погодитися з деякими з них. Причини тому будуть названі нашою делегацією у відповідних Комісіях Генеральної конференції. Проте деякі з наших сумнівів повинні бути висловлені на пленарному засіданні.

Незважаючи на те, що як 28С/5, так і 28С/4 відбивають реалії нашого динамічного світу, який швидко змінюється, ми вважаємо, що не врахований належним чином один важливий елемент. Фактично у цих документах, як і завжди, робиться наголос на відносинах та співробітництві між “Північчю та Півднем”. На нашу думку, у загальній програмі діяльності ЮНЕСКО слід приділяти більшу увагу країнам, у яких відбуваються глибокі реформи в процесі переходу від центрально-планової економіки до ринкової, зокрема, країнами Центральної і Східної Європи. Звичайно, для них багато було зроблено в рамках програми ПРОЦСЕ (Програма розвитку для країн Центральної і Східної Європи). На жаль, якщо подивитися в проект структури Секретаріату ЮНЕСКО на 1996—1997 рр., який міститься в проекті документа 28С/5, то група по здійсненню цієї програми в ньому не значиться. Ми розуміємо, що відповідна діяльність триватиме, проте, ми повинні бути переконаними, що вона буде належним чином підтримуватися організаційно і виконуватись досвідченим персоналом.

Цілком природно, що український народ глибоко вдячний країнам-членам та благодійним фондам за допомогу, яка надавалась нам в рамках позабюджетної програми “ЮНЕСКО

– Чорнобиль”. Від імені мого Уряду я хочу подякувати Генеральному директорові та його першому заступнику, які відвідали місце катастрофи, за їхні особисті зусилля у цьому напрямі. Такі зусилля дозволили відкрити в Україні 3 центри соціально-психологічної реабілітації, підготувати багато фахівців у галузях, що стосуються пом'якшення наслідків цієї глобальної катастрофи. Ми із задоволенням відзначили, що деякі із заходів у цьому плані триватимуть, як це передбачено у проекті 28С/5. Проте необхідно відверто визнати, що потрібна подальша допомога для того, щоб подолати наслідки Чорнобильської катастрофи, особливо з огляду на триваючі економічні труднощі перехідного періоду, які переживають країни, що потерпіли від неї.

Ми розуміємо скрутне фінансове становище Організації. Незважаючи на це, Україна глибоко переконана, що ефективність ЮНЕСКО має бути посилена, а її здатність діяти згідно з положеннями Статуту зміцнена. Наша делегація вважає, що одним з можливих шляхів досягнення цієї мети є концентрація на пріоритетних програмах, які мають велике значення для регіонів або, принаймні, груп країн. На нашу думку, такий підхід буде стимулювати добровільні фінансові внески, а також своєчасну сплату страхових внесків до регулярного бюджету.

Більше того, ми переконані, що ефективність ЮНЕСКО та її діяльність значною мірою залежать від персоналу, здатного реалізовувати наші рішення компетентно, сумлінно і відповідально. На нашу думку, досягненню цих цілей сприятиме справедливий і раціональний баланс між тимчасовими та постійними контрактами з належним урахуванням інтересів недопредставлених країн. Вирішення цієї проблеми допоможе також відновити два важливих принципи Статуту цієї Організації, а саме: справедливий географічний розподіл посад у Секретаріаті та підвищення компетенції й ефективності персоналу.

Україна повністю підтримує основні цілі майбутньої діяльності ЮНЕСКО. Для нас особливо важливими є стратегії, спрямовані на запобігання конфліктам і на постконфліктну розбудову миру, що посилюють етичну місію та інтелектуальну роль Організації в сучасному світі. Тому ми пишаємось тим, що наша країна стала одним з ініціаторів ідеї “Декларації культури миру”, і готові зробити практичний внесок у її розробку.

Користуючись цією нагодою, Україна підтверджує свою відданість ЮНЕСКО та її Статуту. Як зазначив Президент України Леонід Кучма у своєму Зверненні з нагоди 50-ї річниці Організації, наша відданість ідеалам і принципам ЮНЕСКО залишається незмінною, більше того, вона набуває нових вимірів і нового змісту, який відповідає реаліям сучасного світу.

Цього року ЮНЕСКО робить крок, який безпосередньо виводить нас на межу нового століття та нового тисячоліття. Тож давайте об'єднаємо зусилля з тим, щоб він став успішним на благо всього людства.

(Док. ООН 28с "Стенографічні звіти". — Т. 3. — С. 229.

Архів МЗС України)

**II. ПРОПОЗИЦІЇ ТА ІНШІ ДОКУМЕНТИ,
ЩО ВНОСИЛИСЯ АБО СПІВАВТОРАМИ ЯКИХ
БУЛИ ДЕЛЕГАЦІЇ УКРАЇНИ В ОРГАНАХ
МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ
ТА НА МІЖНАРОДНИХ КОНФЕРЕНЦІЯХ
(1991–1992 рр.)***

[440]

**Проект рішення
“Внесок Програми ООН з навколишнього
середовища у міжнародне співробітництво
у справі пом'якшення і подолання наслідків аварії
на Чорнобильській АЕС”**

*(внесений делегаціями 16 країн, у т. ч. України,
на 16-й сесії Ради керуючих Програми ООН
з навколишнього середовища)*

24 травня 1991 р.

Рада керуючих,

посилаючись на резолюцію 45/190 Генеральної Асамблеї ООН від 21 грудня 1990 р. про міжнародне співробітництво у справі пом'якшення і подолання наслідків аварії на Чорнобильській АЕС,

вітаючи зусилля, зроблені ООН і організаціями системи ООН по вивченню, пом'якшенню і зведенню до мінімуму наслідків аварії в Чорнобилі,

вітаючи також призначення Генерального директора Відділення ООН у Відні Координатором діяльності, пов'язаної з Чорнобилем,

висловлюючи глибоку стурбованість триваючим впливом на життя і здоров'я людей катастрофи в Чорнобилі, яка має національні і міжнародні наслідки безпрецедентного масштабу,

відзначаючи з вдячністю внесок, зроблений рядом держав — членів ООН у розвиток співробітництва у справі зведення до мінімуму наслідків аварії, і надання гуманітарної допомоги постраждалому населенню, особливо дітям,

* Подаються в неофіційному перекладі з російської мови.

визнаючи важливу роль установ ООН, включаючи Програму ООН по навколишньому середовищу, у вивченні глобальних екологічних проблем, які виникають у зв'язку з катастрофою в Чорнобилі,

1. **просить** Директора-виконавця в консультації з Координатором чорнобильських програм ООН із урахуванням роботи, яку проводять відповідні міжнародні організації, розглянути можливості Програми ООН по навколишньому середовищу в практичному здійсненні резолюції 45/190 Генеральної Асамблеї;

2. **закликає** держави — члени ООН брати участь у будь-якій діяльності установ ООН, включаючи ЮНЕП, яка може допомогти подолати наслідки аварії на Чорнобильській АЕС;

3. **просить** Директора-виконавця подати доповідь про виконання цього рішення Раді керуючих на її 17-й сесії.

(Док. ООН UNEP/GC.16/L.17

Архів МЗС України)

[441]

Проект резолюції

“Доповідь Комітету з програми і координації”

(внесений делегаціями 6 країн, у т. ч. України,
на 2-й черговій сесії Економічної та Соціальної Ради 1991 р.)

22 липня 1991 р.

Економічна і Соціальна Рада,

розглянувши доповідь Комітету з програми і координації про роботу його 31-ї сесії,

нагадуючи про положення глав IX і X Статуту ООН і, зокрема, про роль Економічної і Соціальної Ради в координації діяльності системи ООН в економічній і соціальній галузях,

нагадуючи також про резолюцію 45/264 Генеральної Асамблеї від 13 травня 1991 р. про перебудову й активізацію діяльності ООН в економічній, соціальній і суміжних галузях,

знову підтверджуючи важливе значення функцій складання програм і координації, здійснюваних Комітетом з програми і координації як основним допоміжним органом Економічної і Соціальної Ради та Генеральної Асамблеї з планування, складання програм і координації,

А. Питання програм

1. **із задоволенням бере до відома** доповідь Комітету з програми і координації про роботу його 31-ї сесії і схвалює висновки та рекомендації, що містяться в ній;

2. **схвалює** рекомендації Комітету з програми і координації щодо запропонованого бюджету з програм на дворічний період 1992—1993 рр.;

3. **підкреслює**, що розподіл ресурсів у бюджеті з програм має дозволити Організації реалізувати її цілі й завдання та ефективно відреагувати на потреби міжнародного співтовариства, особливо в економічній і соціальній галузях;

4. **схвалює** висновки Комітету з програми і координації щодо того, як загальні пріоритети, встановлені в резолюції 45/253 Генеральної Асамблеї від 21 грудня 1990 р., були втілені у запропонованому бюджеті з програм, і його рекомендації щодо того, яким чином такі пріоритети мають визначати здійснення запропонованих заходів у контексті триваючого пошуку шляхів підвищення ефективності й дієвості роботи;

5. **із занепокоєнням відзначає**, що відповідні міжурядові органи розглянули програми роботи лише по декількох розділах запропонованого бюджету з програм, підкреслює необхідність забезпечення їх повної участі у процесі складання бюджету, як це передбачено в резолюції 41/213 Генеральної Асамблеї від 19 жовтня 1986 р., і просить Генерального секретаря використати, за необхідності, спеціальні механізми для забезпечення своєчасного проведення цього огляду;

6. **схвалює** рекомендації Комітету з програми та координації щодо поступового розширення процедури надання заяв про наслідки для бюджету з програм на всі допоміжні органи Генеральної Асамблеї та Економічної і Соціальної Ради щодо посилення наголошення на програмному змісті таких заяв у контексті здійснення бюджету з програм і використання й функціонування резервного фонду;

7. **погоджується** з думками Комітету з програми і координації щодо необхідності більш чіткого обґрунтування змін, які пропонуються, у штатному розкладі Організації;

8. **визнає** необхідність подальшого поліпшення методології складання та формату бюджету, що пропонується, з програм і схвалює рекомендації Комітету з програми і координації у цьому плані.

В. Питання координації

1. **бере до відома** висновки і рекомендації Комітету з програми і координації щодо питань координації;

2. **поділяє** думку Комітету з програми і координації щодо важливого значення посилення координації на основі оптимального використання існуючих механізмів;

3. **підкреслює** ключову роль Адміністративного комітету з координації в узгодженні діяльності системи ООН і в цьому зв'язку провідну роль Генерального секретаря як Голови Адміністративного комітету з координації;

4. **вітає** річну оглядову доповідь Адміністративного комітету з координації за 1990 р. і, зокрема, доповідь про програми та ресурси системи ООН;

5. **схвалює** рекомендації Комітету з програми та координації стосовно його спільних засідань з Адміністративним комітетом з координації, особливо щодо необхідності проведення справжнього діалогу на високому рівні між державами-членами і виконавчими главами;

6. **відзначає**, що темою для 26-ї сесії спільних засідань цих двох комітетів, які мають відбутися в Нью-Йорку 22 і 23 жовтня 1991 р., обрано питання про здійснення системою ООН Міжнародної стратегії розвитку на четверте Десятиріччя її розвитку і що ця тема має розглядатися у світлі здійснення положень Декларації про міжнародне економічне співробітництво (зокрема, пошвавлення економічного зростання та розвитку в країнах, що розвиваються), прийнятої Генеральною Асамблеєю на її 18-й спеціальній сесії;

7. **нагадує**, що 26-а сесія спільних засідань повинна дати Раді, відповідно до положень резолюції 45/264 Генеральної Асамблеї, рекомендації з тем, які мають бути відібрані на організаційній сесії Ради для обговорення на етапі координації;

8. **нагадує також**, що відповідно до резолюції 45/264 Генеральної Асамблеї Комітет з програми та координації й спільні засідання двох комітетів повинні дати Раді, для розгляду на етапі координації, рекомендації щодо загальносистемної оцінки становища координації;

9. **просить** Комітет з програми та координації у світлі вищезгаданого, а також з урахуванням збільшення робочого навантаження Комітету, обумовленого здійсненням резолюції 41/213 Генеральної Асамблеї й очікуваним обсягом документації, розглянути свою програму та методи роботи й подати пропозиції щодо термінів проведення і тривалості своїх сесій;

10. **схвалює** порядок денний 32-ї сесії Комітету з програми та координації, приведений у пункті 478 його доповіді.

(Док. ООН E/1991/C.3/L.10
Архів МЗС України)

Проект резолюції

“Необхідність стандартизації та удосконалення систем інформатики ООН з метою забезпечення їх оптимального використання й доступу для держав”

(поданий делегаціями 20 країн, у т. ч. України,
на 2-й черговій сесії Економічної і Соціальної Ради 1991 р.)

22 липня 1991 р.

Економічна і Соціальна Рада,

відзначаючи життєво важливе значення інформатики у стимулюванні й прискоренні розвитку,

вважаючи, що державам — членам ООН і спостерігачам конче потрібно мати простий, економічний, необтяжливий і безперешкодний доступ до комп'ютеризованих баз даних, які розширюються, та інформаційних систем і послуг ООН,

жалкуючи, що відсутність вищезгаданих умов у рамках існуючих систем інформатики ООН нині обмежує такий доступ держав-членів,

підкреслюючи необхідність активної взаємодії представників держав з органами ООН, які займаються питаннями інформатики в системі ООН, такими, як Міжнародний обчислювальний центр,

враховуючи триваючу дискусію, що ведеться в Генеральній Асамблеї з цієї реформи,

просить Генерального секретаря підготувати, в рамках існуючих ресурсів та при взаємодії з представниками держав, дослідження з аналізом причин нинішнього становища стосовно систем інформатики ООН і з викладенням плану швидкого розв'язання цієї проблеми, що забезпечує більш простий, економічний, неускладнений і безперешкодний доступ до комп'ютеризованих баз даних та інформаційних систем і послуг ООН, які мають велике значення для всіх держав, зокрема, для країн, що розвиваються, і подати доповідь з цього питання Раді на її черговій сесії 1992 р.

(Док. ООН E/1991/C.1/L. 13/Rev.1
Архів МЗС України)

**Проект резолюції
“Здійснення Декларації про надання незалежності
колоніальним країнам та народам
спеціалізованими установами і міжнародними
організаціями, зв’язаними з ООН”**

(поданий делегаціями 5 країн, у т. ч. України,
на 2-й сесії Економічної і Соціальної Ради 1991 р.)

22 липня 1991 р.

Економічна і Соціальна Рада,

розглянувши доповідь Генерального секретаря і доповідь Голови Економічної і Соціальної Ради з питання щодо здійснення Декларації про надання незалежності колоніальним країнам і народам спеціалізованими установами і міжнародними організаціями, зв’язаними з ООН,

заслухавши заяву, зроблені представником Спеціального комітету з питання про хід здійснення Декларації про надання незалежності колоніальним країнам і народам та заступником Голови Спеціального комітету проти апартеїду,

посилаючись на резолюцію 1514(XV) Генеральної Асамблеї від 14 грудня 1960 р., що містить Декларацію про надання незалежності колоніальним країнам і народам, та на всі інші резолюції, прийняті органами ООН з цього питання, включаючи, зокрема, резолюцію 45/18 Генеральної Асамблеї від 20 листопада 1990 р. та резолюцію 1990/60 Економічної і Соціальної Ради від 26 липня 1990 р.,

знову підтверджуючи відповідальність спеціалізованих установ та інших організацій системи ООН за вжиття всіх ефективних заходів у рамках відповідних сфер їхньої компетенції по сприянню повному й скорішому здійсненню Декларації та інших відповідних резолюцій органів ООН,

посилаючись також на резолюцію S-16/1 Генеральної Асамблеї від 14 грудня 1989 р., в якій міститься Декларація по апартеїду та його руйнівним наслідкам на півдні Африки,

визнаючи, що міцний мир і безпека на півдні Африки можуть бути досягнуті тільки у разі ліквідації системи апартеїду у Південній Африці та перетворення Південної Африки в об’єднану, демократичну і нерасову країну, і тому знову заявляючи, що у теперішній час треба вжити всіх необхідних заходів для швидкого знищення апартеїду в інтересах всього

народу півдня Африки, африканського континенту і всього світу в цілому,

будучи глибоко стурбованою тим, що цілі Статуту ООН та Декларації про надання незалежності колоніальним країнам і народам не досягнуті у повній мірі,

враховуючи вкрай слабку економіку малих острівних територій та їхню вразливість щодо стихійних лих (урагани і циклони) і посилаючись на відповідні резолюції Генеральної Асамблеї,

враховуючи висновки та рекомендації Нарadi урядових експертів острівних країн, що розвиваються, країн-донорів і організацій-донорів, проведеної у Нью-Йорку з 25 по 29 червня 1990 р.,

відзначаючи з вдячністю, що біженцям з південної частини Африки, як і раніше, надається допомога через Управління Верховного комісара ООН у справах біженців,

1. **бере** до відома доповідь Голови Економічної і Соціальної Ради та підтримує висловлені у ній зауваження та пропозиції;

2. **бере також до відома** доповідь Генерального секретаря;

3. **знову підтверджує**, що визнання Генеральною Асамблеєю, Радою Безпеки та іншими органами ООН законної боротьби колоніальних народів за здійснення свого права на самовизначення і незалежність природно тягне за собою надання організаціями системи ООН всієї необхідної моральної та матеріальної допомоги цим народам;

4. **висловлює вдячність** тим спеціалізованим установам та іншим організаціям системи ООН, які продовжують співробітничати у різних формах і різною мірою з ООН та відповідними регіональними організаціями у здійсненні Декларації про надання незалежності колоніальним країнам і народам та інших відповідних резолюцій органів ООН, і настійливо закликає усі спеціалізовані установи та інші організації системи ООН сприяти повному і скорішому здійсненню відповідних положень цих резолюцій;

5. **рекомендує** всім державам активізувати свої зусилля у спеціалізованих установах та інших організаціях системи ООН з метою забезпечення повного і ефективного здійснення Декларації та інших відповідних резолюцій ООН;

6. **просить** спеціалізовані заклади і міжнародні організації, зв'язані з ООН, зміцнити існуючі заходи підтримки і розробити додаткові програми допомоги територіям, що залишаються під опікою, і несамоврядним територіям у рамках їх відповідних мандатів;

7. **просить** спеціалізовані заклади та інші організації системи ООН, а також міжнародні й регіональні організації вивчити і розглянути умови на кожній території з тим, щоб вжити відповідних заходів з метою прискорення прогресу в економічному та соціальному секторах цих територій;

8. **просить** спеціалізовані установи та інші організації системи ООН при розробці їх програм допомоги врахувати належним чином документ "Проблеми і можливості: стратегічні рамки", який був односторонньо прийнятий Народою урядових експертів острівних країн, що розвиваються, країн-донорів і організацій-донорів;

9. **вітає** триваючу ініціативу Програми розвитку ООН по підтримці тісних контактів між спеціалізованими установами та іншими організаціями системи ООН і координації діяльності спеціалізованих установ у справі надання ефективної допомоги народам колоніальних територій і закликає спеціалізовані установи та інші організації системи ООН зробити у терміновому порядку щедрий внесок у зусилля щодо надання допомоги, відновлення і реконструкції на несамоурядних територіях, які постраждали від стихійних лих;

10. **настійливо закликає** відповідні керуючі держави сприяти участі представників урядів територій під опікою і несамоурядних територій у відповідних нарадах і конференціях установ та організацій, з тим щоб території могли з максимальною користю використати діяльність спеціалізованих установ та інших організацій системи ООН, яка їх стосується;

11. **настійливо закликає** керівні органи тих спеціалізованих установ та інших організацій системи ООН, які ще не зробили цього, включити до порядку денного своїх чергових сесій окремий пункт про прогрес, досягнутий їхніми організаціями, і заходи, які мають бути ними вжиті на здійснення Декларації та інших відповідних резолюцій органів ООН;

12. **настійливо закликає** виконавчих керівників спеціалізованих установ та інших організацій системи ООН сформулювати при активному співробітництві з відповідними регіональними організаціями конкретні пропозиції для повного виконання відповідних резолюцій ООН і подати ці пропозиції у першочерговому порядку своїм керівним та директивним органам;

13. **настійливо закликає** спеціалізовані заклади та інші організації системи ООН дотримуватись Програми дій, яка міститься у Декларації по апартеїду і його руйнівним наслід-

кам на півдні Африки, і, зокрема щодо розширення підтримки противників апартеїду, використання погоджених і ефективних заходів, спрямованих на вчинення тиску з метою скорішої ліквідації апартеїду і забезпечення суворого додержання існуючих заходів, спрямованих на стимулювання південноафриканського режиму до викорінювання апартеїду, до появи очевидних свідчень глибоких і незворотних змін;

14. **підкреслює**, що в контексті Декларації по апартеїду та його руйнівним наслідкам на півдні Африки спеціалізовані установи та інші організації системи ООН повинні надавати всю можливу допомогу “прифронтовим” та сусіднім державам, з тим щоб вони могли відбудувати свою економіку, яка постраждала від актів агресії і дестабілізації з боку Південної Африки, протистояти будь-яким подальшим подібним актам і продовжувати підтримувати народ Південної Африки;

15. **звертає увагу** Спеціального комітету з питання про хід здійснення Декларації про надання незалежності колоніальним країнам і народам на цю резолюцію та на обговорення цього питання на 2-й черговій сесії Економічної і Соціальної Ради у 1991 р.;

16. **просить** Голову Економічної і Соціальної Ради продовжувати і підтримувати тісні контакти з цих питань з Головою Спеціального комітету з питання про хід здійснення Декларації про надання незалежності колоніальним країнам і народам та подати Раді доповідь з цього питання;

17. **просить також** Голову Ради підтримувати контакти з Головою Спеціального комітету проти апартеїду, який є координаційним центром міжнародної кампанії по боротьбі з апартеїдом, і за необхідності подати Раді доповідь з цього питання;

18. **просить** Генерального секретаря стежити за виконанням цієї резолюції, приділяючи при цьому особливу увагу координаційним й інтеграційним заходам з метою досягнення максимальної ефективності діяльності з надання допомоги, що надходить від різних організацій системи ООН, і подати Раді доповідь з цього питання на її черговій сесії 1992 р.;

19. **постановляє** приділяти цим питанням постійну увагу.

(Док. ООН E/1991/C.3/L.11
Архів МЗС України)

Проект резолюції

“Міжнародне співробітництво і координація зусиль у справі пом'якшення і подолання наслідків аварії на Чорнобильській АЕС”

(поданий делегаціями 40 країн, у т. ч. України, на 2-й черговій сесії Економічної і Соціальної Ради 1991 р.)

23 липня 1991 р.

Економічна і Соціальна Рада,

посилаючись на свою резолюцію 1990/50 від 13 липня 1990 р. і на резолюцію 45/190 Генеральної Асамблеї від 21 грудня 1990 р. про міжнародне співробітництво у справі пом'якшення і подолання наслідків аварії на Чорнобильській АЕС,

висловлюючи глибоке занепокоєння з приводу безпрецедентних за масштабами радіологічних, соціально-економічних й екологічних наслідків Чорнобильської катастрофи,

відзначаючи з вдячністю внесок, зроблений рядом держав-членів й організацій системи ООН у розвиток співробітництва у справі пом'якшення і мінімізації наслідків Чорнобильської катастрофи,

усвідомлюючи необхідність продовження координації зусиль системи ООН по виконанню резолюції 45/190 Генеральної Асамблеї,

відзначаючи також з вдячністю рішення, прийняті органами, організаціями й установами системи ООН на виконання резолюції 45/190 Генеральної Асамблеї,

відзначаючи призначення Генерального директора Відділення ООН у Відні Координатором діяльності системи ООН, пов'язаної з Чорнобильською аварією, а також зусилля Між-установчої цільової робочої групи по стимулюванню цієї діяльності й нагляду за нею,

1. **вітає** практичні кроки, зроблені Генеральним секретарем по координації діяльності органів, організацій та програм системи ООН по Чорнобильській аварії, та практичні заходи з метою сприяння розробці й представленню генерального плану міжнародного співробітництва по усуненню впливу аварії на Чорнобильській АЕС, розробленого урядами СРСР, Білоруської РСР і Російської РФСР;

2. **відзначає** різні оцінки радіологічних наслідків Чорнобильської аварії, зокрема доповідь Міжнародного консультативного комітету, яка була представлена і обговорена на

конференції у Відні 21–24 травня 1991 р., і визнає необхідність подальших досліджень;

3. **бере до відома** рішення Генерального секретаря відповідно до вміщеного в резолюції 45/190 запрошення Генеральної Асамблеї провести 20 вересня 1991 р. конференцію по оголошенню добровільних внесків з метою поповнення ресурсів регулярного бюджету, які використовуються органами та установами ООН для здійснення діяльності, спрямованої на пом'якшення наслідків катастрофи на Чорнобильській АЕС;

4. **просить** Генерального секретаря і Координатора продовжувати здійснення заходів по виконанню резолюції 45/190 Генеральної Асамблеї;

5. **просить** держави-члени та міжурядові й неурядові організації продовжити розширювати сприяння у різних формах постраждалим від аварії районам.

(Док. ООН E/1991/L.37
Архів МЗС України)

[445]

Проект резолюції “Прийняття Корейської Народно-Демократичної Республіки та Республіки Корея у члени ООН”

(внесений делегаціями 142 країн, у т. ч. України,
на 46-й сесії Генеральної Асамблеї ООН)

13 вересня 1991 р.

Генеральна Асамблея,
отримавши рекомендацію Ради Безпеки від 8 серпня 1991 р. про прийняття Корейської Народно-Демократичної Республіки та Республіки Корея у члени ООН,

розглянувши окремо заяву Корейської Народно-Демократичної Республіки про прийняття у члени Організації та заяву Республіки Корея про прийняття у члени Організації,

1. **постановляє** прийняти Корейську Народно-Демократичну Республіку у члени ООН;

2. **постановляє** прийняти Республіку Корея у члени ООН.

(Док. ООН A/46/L.1
Архів МЗС України)

[446]

Проект резолюції
“Прийняття Естонської Республіки у члени ООН”

*(внесений делегаціями 110 країн, у т. ч. України,
на 46-й сесії Генеральної Асамблеї ООН)*

13 вересня 1991 р.

Генеральна Асамблея,

отримавши рекомендацію Ради Безпеки від 12 вересня 1991 р. про прийняття Естонської Республіки у члени ООН,
розглянувши заяву Естонської Республіки про прийняття у члени Організації,

постановляє прийняти Естонську Республіку у члени ООН.

*(Док. ООН А/46/L.4
Архів МЗС України)*

[447]

Проект резолюції
“Прийняття Латвійської Республіки у члени ООН”

*(внесений делегаціями 110 країн, у т. ч. України,
на 46-й сесії Генеральної Асамблеї ООН)*

13 вересня 1991 р.

Генеральна Асамблея,

отримавши рекомендацію Ради Безпеки від 12 вересня 1991 р. про прийняття Латвійської Республіки у члени ООН,
розглянувши заяву Латвійської Республіки про прийняття у члени Організації,

постановляє прийняти Латвійську Республіку у члени ООН.

*(Док. ООН А/46/L.5
Архів МЗС України)*

[448]

Проект резолюції
“Прийняття Литовської Республіки у члени ООН”

*(внесений делегаціями 110 країн, у т. ч. України,
на 46-й сесії Генеральної Асамблеї ООН)*

13 вересня 1991 р.

Генеральна Асамблея,
отримавши рекомендацію Ради Безпеки від 12 вересня 1991 р. про прийняття Литовської Республіки у члени ООН,
розглянувши заяву Литовської Республіки про прийняття у члени Організації,
постановляє прийняти Литовську Республіку у члени ООН.

*(Док. ООН А/46/L.6
Архів МЗС України)*

[449]

Проект резолюції
“Дія атомної радіації”

*(внесений делегаціями 26 країн, у т. ч. України,
на 46-й сесії Генеральної Асамблеї ООН)*

8 жовтня 1991 р.

Генеральна Асамблея,
посилаючись на свою резолюцію 913 (X) від 3 грудня 1955 р., згідно з якою було засновано Науковий комітет ООН по дії атомної радіації, та на свої наступні резолюції з цього питання, включаючи резолюцію 45/71 від 11 грудня 1990 р., в якій, зокрема, вона запропонувала Науковому комітету продовжувати його роботу,
з вдячністю беручи до відома доповідь Наукового комітету ООН по дії атомної радіації,
знову підтверджуючи бажаність продовження роботи Наукового комітету,
будучи занепокоєною потенційно шкідливим впливом на теперішні й майбутні покоління рівнів радіації, якої зазнає людина,
усвідомлюючи триваючу необхідність вивчення і збору інформації про атомну та іонізуючу радіацію і аналізу її впливу на людину та оточуюче її середовище,

враховуючи рішення Наукового комітету подавати по мірі завершення відповідних досліджень більш короткі доповіді з додатковими допоміжними науковими документами по згаданих Комітетом спеціальних темах,

1. **висловлює** вдячність Науковому комітету ООН по дії атомної радіації за цінний внесок, який він робить протягом 36 років з моменту його створення у розширення знань і уявлень про рівні, дії й небезпеку атомної радіації, а також за виконання його первісного мандату з науковою компетентністю і незалежністю оцінки;

2. **із задоволенням відзначає** наукове співробітництво між Науковим комітетом та Програмою ООН з навколишнього середовища, яке триває й розширюється;

3. **пропонує** Науковому комітету продовжувати його роботу, включаючи його важливу координаційну діяльність, з метою розширення знань про рівні, дію та небезпеку іонізуючої радіації з усіх джерел;

4. **схвалює** наміри і плани Наукового комітету щодо його майбутньої діяльності з наукового огляду й оцінки від імені Генеральної Асамблеї;

5. **пропонує** також Науковому комітету продовжити на його наступній сесії огляд важливих проблем у галузі радіації та подати доповідь з цього питання Генеральній Асамблеї на її 47-й сесії;

6. **пропонує** Програмі ООН з навколишнього середовища, як і раніше, сприяти ефективному здійсненню діяльності Наукового комітету та ознайомленню з її результатами Генеральної Асамблеї та наукових і громадських кіл;

7. **висловлює** свою вдячність за допомогу, що надається Науковому комітету державами-членами, спеціалізованими установами, Міжнародним агентством з атомної енергії та неурядовими організаціями, та пропонує їм розширити співробітництво в цій галузі;

8. **пропонує** державам-членам, організаціям системи ООН та заінтересованим неурядовим організаціям подавати додаткові відповідні дані про дози, дію і небезпеку різноманітних джерел радіації, що значно полегшило б Науковому комітету підготовку його майбутніх доповідей Генеральній Асамблеї.

(Док. ООН A/SPS/46/L.2
Архів МЗС України)

[450]

Проект резолюції
“Надання Карибському співтовариству статусу
спостерігача при Генеральній Асамблеї ООН”

*(внесений делегаціями 71 країни, у т. ч. України,
на 46-й сесії Генеральної Асамблеї ООН)*

9 жовтня 1991 р.

Генеральна Асамблея,

відзначаючи прагнення Карибського співтовариства до співробітництва між ООН та Карибським співтовариством;

1. постановляє запросити Карибське співтовариство брати участь у сесіях і роботі Генеральної Асамблеї в якості спостерігача;

2. просить Генерального секретаря вжити необхідних заходів з метою здійснення цієї резолюції.

(Док. ООН А/46/L.7

Архів МЗС України)

[451]

Проект резолюції
“Доповідь Міжнародного агентства з атомної енергії”

*(внесений делегаціями 37 країн, у т. ч. України,
на 46-й сесії Генеральної Асамблеї ООН)*

21 жовтня 1991 р.

Генеральна Асамблея,

отримавши доповідь Міжнародного агентства з атомної енергії Генеральній Асамблеї за 1990 р.,

беручи до відома заяву Генерального директора Міжнародного агентства з атомної енергії від 21 жовтня 1991 р., в якій міститься додаткова інформація щодо основних аспектів діяльності Агентства у 1991 р.,

визначаючи важливість діяльності Агентства по здійсненню положень щодо гарантій Договору про нерозповсюдження ядерної зброї та інших міжнародних договорів, конвенцій та угод, спрямованих на досягнення аналогічних цілей, а також по забезпеченню, по мірі можливості, того, щоб допомога, яка надається Агентством чи на його вимогу, чи під його наглядом і контролем, не використовувалась таким чином, щоб сприяти будь-яким військовим цілям, як це викладено у статті II його статуту,

визнаючи далі важливість діяльності Агентства в галузі ядерної енергетики, застосування ядерних методів і технологій, ядерної безпеки, радіаційного захисту і поводження з радіоактивними відходами, включаючи його діяльність, спрямовану на надання країнам, що розвиваються, допомоги у плануванні створення ядерної енергетики згідно з їх потребами,

знову підкреслюючи необхідність забезпечення максимальної безпеки при проектуванні та експлуатації атомних електростанцій з метою зведення до мінімуму ризику для життя, здоров'я та навколишнього середовища,

беручи до уваги прийняті Генеральною конференцією Агенства на її 35-й черговій сесії 20 вересня 1991 р. резолюції GC (XXXV) /RES/551 про перегляд Основних норм безпеки з метою забезпечення радіаційного захисту, GC (XXXV) /RES/552 про навчання та професійну підготовку в галузі радіаційного захисту та ядерної безпеки, GC (XXXV) /RES/553 про заходи по зміцненню міжнародного співробітництва у питаннях щодо ядерної безпеки й радіологічного захисту, GC (XXXV) /RES/554 про внесок Агентства у забезпечення сталого розвитку, GC (XXXV) /RES/555 про Конвенцію про фізичний захист ядерного матеріалу, GC (XXXV) /RES/559 про зміцнення системи гарантій, GC (XXXV) /RES/563 "План рентабельного виробництва питної води", GC (XXXV) /RES/567 про ядерний потенціал Південної Африки, GC (XXXV) /RES/568 про невиконання Іраком своїх зобов'язань щодо додержання гарантій, GC (XXXV) /RES/569 про зміцнення основної діяльності Агенства, GC (XXXV) /RES/570 про ядерний потенціал та ядерну загрозу з боку Ізраїлю і GC (XXXV) /RES/571 про застосування гарантій МАГАТЕ на Близькому Сході,

1. **бере до відома** доповідь Міжнародного агентства з атомної енергії;

2. **підтверджує** свою віру в роль Агентства у справі використання ядерної енергії у мирних цілях;

3. **настійливо закликає** всі держави прагнути до ефективного й гармонійного співробітництва у здійсненні діяльності Агентства згідно з його статутом; у сприянні використанню ядерної енергії та вжиттю необхідних заходів з метою подальшого підвищення безпеки ядерних установок і зведення до мінімуму ризику для життя, здоров'я та навколишнього середовища; у розширенні технічної допомоги й співробітництва в інтересах країн, що розвиваються; та в забезпеченні ефективності й дієвості системи гарантій Агентства;

4. **із задоволенням** бере до відома заяви і дії Агентства щодо невиконання Іраком своїх зобов'язань по нерозповсюд-

женню та висловлює вдячність Генеральному директору і його персоналу за їх невтомні й ефективні зусилля по здійсненню резолюції Ради Безпеки 687 (1991) від 8 квітня 1991 р. та 707 (1991) від 15 серпня 1991 р.;

5. *просить* Генерального секретаря подати Генеральному директору Агентства матеріали 46-ї сесії Генеральної Асамблеї щодо діяльності Агентства.

(Док. ООН А/46/L.10
Архів МЗС України)

[452]

**Проект резолюції
“Програми і заходи
по зміцненню міжнародного миру”**

(внесений делегаціями 33 країн, у т. ч. України,
на 46-й сесії Генеральної Асамблеї ООН)

22 жовтня 1991 р.

Генеральна Асамблея,

посилаючись на свою резолюцію 44/11 від 24 жовтня 1989 р. про досягнення Міжнародного року миру,

визнаючи, що у рамках Міжнародного року миру був здійснений цілий ряд заходів та програм по зміцненню міжнародного миру,

визнаючи також, що резолюція 44/11 стимулювала інтерес держав — членів ООН, неурядових організацій, академічних, наукових та навчальних закладів усіх рівнів, а також окремих осіб до організації заходів по сприянню, розповсюдженню інформації та наданню допомоги ООН у справі здійснення програм з метою реалізації одного з її головних завдань: забезпечення миру в усьому світі,

усвідомлюючи, що мир — це не лише відсутність війни, але й взаємозв'язок і співробітництво з метою сприяння повазі прав людини, соціально-економічному розвитку, роззброєнню, охороні навколишнього середовища та екосистем й поліпшенню якості життя для усіх, що є невід'ємними елементами створення мирних суспільств,

відзначаючи, що за минулі два роки у багатьох країнах сталися безпрецедентні за своїми масштабами мирні й позитивні перетворення,

1. *із задоволенням бере до відома* доповідь, подану Генеральним секретарем на виконання резолюції 44/11;

2. **висловлює** своє вдовolenня з приводу багаточисельних заходів та програм, здійснюваних на основі керівних принципів, підготовлених Генеральним секретарем, а також у зв'язку з присвоєнням Генеральним секретарем звання "Посланець миру" організаціям і містам, які зробили позитивний внесок у зміцнення миру шляхом сталого співробітництва з ООН;

3. **вітає** важливу роль Відділу досліджень в галузі проблем миру Департаменту з політичних питань і в справах Ради Безпеки у зміцненні миру, сприянні здійсненню заходів та обміну інформацією з питань, пов'язаних з проблемами миру, серед неурядових організацій, академічних й наукових установ і міст в усьому світі та у стимулюванні діяльності по зміцненню ООН як інструменту миру;

4. **вітає** важливі мирні перетворення, що мали місце у багатьох країнах світу і були спрямовані на досягнення політичних та соціальних змін з метою створення більш демократичних систем правління;

5. **пропонує** державам-членам, неурядовим організаціям, академічним, науковим та навчальним закладам всіх рівнів, а також окремим особам продовжувати свої зусилля по наданню допомоги ООН у справі зміцнення міжнародного миру;

6. **просить** Генерального секретаря запропонувати державам-членам і зацікавленим організаціям інформувати його про свою діяльність та ініціативи по реалізації цих цілей та подати Генеральній Асамблеї на її 48-й сесії доповідь по пункту "Програми і заходи по зміцненню міжнародного миру".

*(Док. ООН А/46/L.15
Архів МЗС України)*

[453]

Проект резолюції "Десята річниця Університету миру"

*(внесений делегаціями 42 країн, у т. ч. України,
на 46-й сесії Генеральної Асамблеї ООН)*

22 жовтня 1991 р.

Генеральна Асамблея,

нагадуючи, що у своїй резолюції 34/111 від 14 грудня 1979 р. вона схвалила ідею створення Університету миру як спеціалі-

зованого міжнародного інституту в межах системи Університету ООН для аспірантської підготовки, досліджень та розповсюдження знань, що конкретно спрямовані на підготовку з питань миру,

нагадуючи також, що у своїй резолюції 35/55 від 5 грудня 1980 р. Генеральна Асамблея схвалила створення Університету миру згідно з Міжнародною угодою про створення Університету миру та Статутом Університету миру,

посилаючись також на свою резолюцію 45/8 від 24 жовтня 1990 р. про десяту річницю Університету миру,

визначаючи також, що з моменту його створення десять років тому Університет миру відчував фінансові труднощі, які перешкоджали розробці належних й необхідних заходів на виконання його важливого завдання,

визначаючи також, що незважаючи на ці труднощі Університет миру здійснив важливі заходи та розробив програми, які можуть застосовуватися у зв'язку з тематикою й дисциплінами у процесі навчання та підготовки з питань миру,

відзначаючи, що Генеральний секретар ООН за підтримки Програми розвитку ООН заснував Цільовий фонд миру, що складається з добровільних внесків, з метою надати Університету кошти, необхідні для поширення сфери його діяльності на інші країни світу та всебічного використання його потенційних можливостей в галузі навчання, досліджень і підтримки ООН,

1. **із задоволенням бере до відома** доповідь Генерального секретаря, подану на виконання резолюції 45/8;

2. **вітає** створення Генеральним секретарем Цільового фонду миру, що складається з добровільних внесків, з метою надання допомоги Університету миру в розробці заходів по зміцненню миру і забезпеченню усе зростаючого обсягу ресурсів, необхідних для здійснення своїх заходів у майбутньому;

3. **пропонує** державам — членам ООН, неурядовим організаціям і міжурядовим органам, а також зацікавленим організаціям та окремим особам робити внески до Цільового фонду миру;

4. **пропонує також** державам-членам приєднатися до Міжнародної угоди про створення Університету миру, виявивши цим свою підтримку глобального закладу для проведення досліджень з проблем миру, мандат якого полягає у зміцненні миру;

5. **постановляє** включити до порядку денного своєї 48-ї сесії пункт “Університет миру” та надалі розглядати цей пункт кожні два роки.

(Док. ООН А/46/L.14
Архів МЗС України)

[454]

**Проект резолюції
“Поліпшення становища жінок у Секретаріаті”**

(внесений делегаціями 37 країн, у т. ч. України,
на 46-й сесії Генеральної Асамблеї ООН)

22 жовтня 1991 р.

Генеральна Асамблея,

посилаючись на статті 1 і 101 Статуту ООН,

посилаючись також на статтю 8 Статуту ООН, в якій йдеться, що ООН не встановлює ніяких обмежень щодо прав чоловіків та жінок брати участь в будь-якій якості та на рівних умовах в її головних та допоміжних органах,

посилаючись далі на відповідні пункти Найробіських перспективних стратегій в галузі поліпшення становища жінок, особливо на пункти 79, 315, 356 та 358,

відзначаючи резолюцію 2715 (XXV) Генеральної Асамблеї від 15 грудня 1970 р., в якій вона вперше звернулася до питання про зайнятість жінок на посадах категорії спеціалістів, та всі відповідні резолюції, в яких з того часу, як і раніше, приділяється увага цій галузі,

відзначаючи із занепокоєнням, що завдання по доведенню до кінця 1990 р. частки представленості жінок на посадах, які підлягають географічному розподілу, до 30 відсотків не було виконано,

нагадуючи про завдання, поставлені в її резолюціях 45/125 від 14 грудня 1990 р. і 45/239 С від 21 грудня 1990 р. про доведення до 1995 р. частки представленості жінок на посадах, які підлягають географічному розподілу, в цілому до 35 відсотків,

відзначаючи поставлене в резолюції 45/239 С завдання щодо збільшення до 1995 р. частки представленості жінок на посадах рівня Д-1 і вище до 25 відсотків,

беручи до відома зусилля Генерального секретаря з метою активізації просування по службі і призначення жінок на

посади категорії спеціалістів, які підлягають географічному розподілу,

вітаючи зусилля Генерального секретаря щодо проведення всеосяжної оцінки та аналізу основних перешкод на шляху поліпшення становища жінок в Організації,

1. **настійливо закликає** Генерального секретаря відповідно до Статуту ООН в більшій, ніж раніше, мірі приділяти першочергову увагу набору і просуванню по службі жінок на посадах, які підлягають географічному розподілу, зокрема на відповідальних та керівних посадах старшого рівня, для вирішення питань, що поставлені у резолюціях 45/125 та 45/239 С, по доведенню до 1995 р. частки представленості жінок у цілому до 35 відсотків і, наскільки це можливо, до 25 відсотків на посадах рівня Д-1 й вище;

2. **також настійливо просить** Генерального секретаря збільшити у Секретаріаті ООН кількість жінок з країн, що розвиваються, та інших країн з низькою представленістю жінок;

3. **настійливо закликає** держави-члени підтримувати зусилля ООН та її спеціалізованих установ по збільшенню частки жінок на посадах категорії спеціалістів, особливо рівня Д-1 й вище, шляхом просування більшої кількості жінок-кандидатів, сприяючи тому, щоб жінки подавали заяви на заповнення вакантних посад, та за допомогою складання національних списків жінок-кандидатів та представлення їх копій Секретаріату, спеціалізованим установам та регіональним комісіям;

4. **просить** Генерального секретаря у рамках існуючих ресурсів забезпечити, щоб належний механізм з повноваженнями забезпечувати виконання рішень і з функцією підзвітності, який включає співробітника керуючого рівня, котрий займається здійсненням програми дій, був збережений і, наскільки це можливо, зміцнений у ході виконання програми на період 1991–1995 рр.;

5. **просить** далі Генерального секретаря забезпечити, щоб всеосяжне дослідження перешкод на шляху поліпшення становища жінок і програма дій щодо поліпшення становища жінок у Секретаріаті на період 1991–1994 рр. були подані Генеральній Асамблеї на її 47-й сесії, а доповідь про досягнутий прогрес – Комісії по становищу жінок на її 36-й сесії.

(Док. ООН А/С.3/46/L.17

Архів МЗС України)

Проект резолюції “Всесвітня кампанія за роззброєння”

(внесений делегаціями 17 країн, у т. ч. України,
на 46-й сесії Генеральної Асамблеї ООН)

25 жовтня 1991 р.

Генеральна Асамблея,

посилаючись на рішення, яке було прийняте Генеральною Асамблеєю у 1982 р. на її 12-й спеціальній сесії, 2-й спеціальній сесії, присвяченій роззброєнню, на якій була оголошена Всесвітня кампанія за роззброєння,

посилаючись також на свої різні резолюції з цього питання, включаючи резолюцію 45/59 С від 4 грудня 1990 р.,

розглянувши доповідь Генерального секретаря від 4 жовтня 1991 р. щодо здійснення Всесвітньої кампанії за роззброєння та його доповідь від 30 серпня 1991 р. про роботу Консультативної ради з питань роззброєння, пов'язану із здійсненням Всесвітньої кампанії за роззброєння, а також заключний акт дев'ятої Конференції ООН по оголошенню внесків для Кампанії, за станом на 29 жовтня 1991 р.,

з вдячністю відзначаючи внески, які держави-члени вже зробили для Кампанії,

1. *вітає* доповідь Генерального секретаря про Всесвітню кампанію за роззброєння від 4 жовтня 1991 р.;

2. *висловлює* вдячність Генеральному секретареві за його зусилля, які були направлені на ефективне використання наданих йому ресурсів у цілях максимально широкого розповсюдження інформації щодо обмеження озброєнь та роззброєння серед виборних посадових осіб, засобів масової інформації, неурядових організацій, навчальних закладів та науково-дослідницьких інститутів, а також здійснення насиченої програми організації семінарів та конференцій;

3. *відзначає* із задоволенням внесок у діяльність Кампанії з боку інформаційних центрів ООН та регіональних центрів з питань роззброєння;

4. *рекомендує*, щоб діяльність Кампанії як глобальної інформаційної програми й надалі була націлена на:

а) інформування, просвіту та забезпечення з боку громадськості розуміння важливості та підтримки багатосторонніх дій, включаючи дії ООН та Конференції з роззброєння, в галузі

скорочення озброєнь та роззброєння на фактологічній, сбалансованій та об'єктивній основі;

б) сприяти безперешкодному доступу до ідей та обміну інформацією про них між державним сектором та групами і організаціями, які виступають на захист громадських інтересів та забезпечують незалежне джерело збалансованої та достовірної інформації, що враховувало б різні думки, сприяючи розвитку інформованого обговорення питань обмеження озброєнь, роззброєння та безпеки;

в) організовувати зустрічі з метою сприяння обміну думками та інформацією між державним і недержавним секторами, а також між державними та іншими експертами, щоб полегшити пошук точок зіткнення;

5. **закликає** всі держави-члени робити внески у Добровільний цільовий фонд Всесвітньої кампанії за роззброєння;

6. **постановляє** провести у рамках своєї 47-ї сесії десяту Конференцію ООН щодо оголошення внесків для Всесвітньої кампанії за роззброєння та висловлює надію, що у зв'язку з цим всі держави-члени, які ще не оголосили про добровільні внески, зроблять це, враховуючи цілі третього Десятиріччя роззброєння й необхідність забезпечення його успіху;

7. **просить** Генерального секретаря подати Генеральній Асамблеї на її 47-й сесії доповідь, що відбиває як здійснення програми діяльності системи ООН у рамках Кампанії у 1992 р., так і програму діяльності, накреслену системою на 1993 р.;

8. **постановляє** також включити до попереднього порядку денного своєї 47-ї сесії пункт "Всесвітня кампанія за роззброєння".

*(Док. ООН А/С.1/46/L.1
Архів МЗС України)*

[456]

**Проект резолюції
"Договір про всеосяжну заборону
ядерних випробувань"**

*(внесений делегаціями 44 країн, у т. ч. України,
на 46-й сесії Генеральної Асамблеї ООН)*

28 жовтня 1991 р.

Генеральна Асамблея,

посилаючись на попередні резолюції, в яких повна заборона випробувань ядерного озброєння та всеохоплююча заборо-

на випробувань визначаються як одна із основних цілей в галузі роззброєння,

будучи переконаною в тому, що ядерна війна ніколи не повинна бути розв'язаною, в ній не може бути переможців,

із задоволенням відзначаючи покращення відносин між СРСР та США та їх наступні заяви щодо важливих заходів, включаючи одnobічні кроки, які могли б стати сигналом для припинення гонки озброєнь,

із задоволенням відзначаючи також підписаний 31 липня 1991 р. Договір між СРСР та США про скорочення та обмеження стратегічних наступальних озброєнь та висловлюючи надію на те, що за ним незабаром з'явиться угода про подальше скорочення стратегічних ядерних арсеналів,

враховуючи ратифікацію Договору між СРСР та США про обмеження підземних випробувань ядерної зброї, підписаного 3 липня 1974 р., й Договору між СРСР та США про підземні ядерні вибухи у мирних цілях, підписаного 28 травня 1976 р., а також протоколів до них,

беручи до уваги скорочення у порівнянні з попередніми роками кількості ядерних випробувань, проведених у 1990 р.,

будучи переконаною у тому, що припинення назавжди ядерних випробувань усіма державами в усіх середовищах є необхідним кроком для запобігання якісному удосконаленню й розвитку ядерної зброї та її подальшому поширенню, а також для сприяння, поряд з іншими супутними зусиллями щодо скорочення ядерних озброєнь, остаточній ліквідації ядерної зброї,

відзначаючи заклопотаність, висловлену щодо ризиків для оточуючого середовища та здоров'я людей, пов'язаних із підземними ядерними випробуваннями,

будучи переконаною у тому, що найбільш ефективним шляхом досягнення припинення ядерних випробувань є найшвидше заключення договору, що піддається контролю, про всеохоплюючу заборону ядерних випробувань, до якого приєднаються всі держави,

беручи до уваги зобов'язання первісних учасників Договору 1963 р. про заборону випробувань ядерної зброї в атмосфері, у космічному просторі та під водою по досягненню скорішого припинення назавжди усіх випробувальних ядерних вибухів та враховуючи також підтвердження цього зобов'язання у Договорі 1968 р. про нерозповсюдження ядерної зброї,

відзначаючи із задоволенням роботу в рамках Конференції з роззброєння Спеціальної групи наукових експертів з розгляду міжнародних сумісних мір щодо виявлення та ідентифікації сейсмічних явищ й вітаючи у цьому зв'язку проведення другого технічного експерименту, пов'язаного із глобальним обміном сейсмічними даними та їх аналізом,

нагадуючи, що з 7 по 18 січня 1991 р. у Нью-Йорку відбулась Конференція держав — учасниць Договору про заборону випробувань ядерної зброї в атмосфері, в космічному просторі та під водою по розгляду поправки до Договору,

1. знову підтверджує свою переконаність у тому, що договір, спрямований на забезпечення заборони назавжди всіх випробувальних ядерних вибухів всіма державами в усіх середовищах, є справою першочергової важливості, яка стала б необхідним кроком до запобігання якісному удосконаленню та розвитку ядерної зброї, її подальшому поширенню і яка сприяла би процесу ядерного роззброєння;

2. настійливо закликає всі держави домагатись досягнення якнайшвидшого припинення назавжди всіх випробувальних ядерних вибухів;

3. знову підтверджує особливі функції Конференції з роззброєння у переговорах про заключення договору щодо всеохоплюючої заборони ядерних випробувань і в цьому зв'язку настійливо закликає знову заснувати у 1992 р. Спеціальний комітет по забороні ядерних випробувань, наділивши його відповідним мандатом;

4. просить у цьому зв'язку Конференцію з роззброєння активізувати свою основну роботу над конкретними та взаємозв'язаними питаннями заборони випробувань, включаючи:

а) структуру та сферу дій;

б) контроль та перевірку дотримання договору, беручи до уваги також всі відповідні пропозиції та майбутні ініціативи;

5. настійливо закликає Конференцію з роззброєння:

а) взяти до уваги прогрес, досягнутий Спеціальною групою наукових експертів з розгляду міжнародних спільних заходів щодо виявлення та ідентифікації сейсмічних явищ, включаючи досвід, отриманий внаслідок проведення технічного експерименту, пов'язаного з глобальним обміном сейсмічними показниками та їх аналізом, та інші відповідні ініціативи;

б) продовжувати докладати зусилля по створенню, за можливо більш широкою участі, міжнародної мережі сейсмічного контролю з метою подальшого розвитку системи

ефективного контролю та перевірки дотримання договору про всеохоплюючу заборону ядерних випробувань;

в) вивчати інші міри контролю та перевірки дотримання такого договору, включаючи інспекції на місцях, спостереження за допомогою супутників та створення міжнародної мережі для спостереження за радіоактивністю атмосфери;

6. настійливо закликає:

а) держави, які володіють ядерною зброєю, в терміновому порядку домовитись про відповідні, важливі у військовому відношенні, тимчасові заходи, що піддаються контролю, з метою укладення договору про всеосяжну заборону ядерних випробувань;

б) ті держави, які володіють ядерною зброєю, і які ще не мають її, приєднатися до Договору про заборону випробувань ядерної зброї в атмосфері, у космічному просторі та під водою;

7. **закликає** Конференцію з роззброєння подати Генеральній Асамблеї на її 47-й сесії доповідь про досягнутий прогрес;

8. **постановляє** включити до попереднього порядку денного своєї 47-ї сесії пункт "Договір про всеосяжну заборону ядерних випробувань".

*(Док. ООН А/С.1/46/L.4
Архів МЗС України)*

[457]

Проект резолюції

**"Внесок Інституту досліджень динаміки стосунків
"Схід—Захід" до програм і заходів по зміцненню
міжнародного миру"**

*(внесений делегаціями 18 країн, у т. ч. України,
на 46-й сесії Генеральної Асамблеї ООН)*

29 жовтня 1991 р.

Генеральна Асамблея,

визнаючи, що у цей час у багатьох країнах відбувається мирний перехід до більш демократичних систем,

вважаючи, що справа сприяння зусиллям суспільств при такому переході має залишатися у компетенції системи ООН,

враховуючи, що соціально-економічний розвиток та міжнародне співробітництво мають важливе значення для підтримки міжнародного миру й стабільності,

підтримуючи у зв'язку з цим необхідність зміцнення політичних, соціальних й економічних зв'язків між усіма країнами та регіонами світу шляхом сприяння розширенню контактів, обмінів, а також обміну досвідом і спеціальними знаннями,

визнаючи наявність можливостей для розширення теоретичних та практичних обмінів між різними науково-дослідними установами світу,

1. *вітає* створення за ініціативи Конференції з вирішення проблем та можливостей проекту творення миру, яку проводила у своїх Центральних установах у січні 1989 р. ООН, Інституту досліджень динаміки стосунків "Схід—Захід", що працює у тісному співробітництві з ООН і був створений для надання суспільствам, які знаходяться на перехідному етапі, допомоги у розвитку їх демократичних інститутів і ринкових механізмів шляхом передачі професійних та технічних знань;

2. *рекомендує* Інституту враховувати у його подальшій діяльності необхідність розгляду питань та проблем, пов'язаних з цим переходом, з метою полегшення тягара реформ і таким чином запобігання чи послаблення породжуваної ними напруги, яка може підірвати міжнародну стабільність та мир;

3. *висловлює* надію, що Інститут, його заходи і програми отримують, за можливості, найширшу підтримку у вигляді добровільних внесків урядів, міжурядових й неурядових організацій, фондів, зацікавлених осіб та приватного сектору;

4. *просить* Генерального секретаря вжити відповідних заходів щодо забезпечення співробітництва між Інститутом та компетентними органами ООН.

(Док. ООН А/46/L.18
Архів МЗС України)

[458]

Проект резолюції "Міжнародний рік письменності"

(внесений делегаціями 10 країн, у т. ч. України,
на 46-й сесії Генеральної Асамблеї ООН)

29 жовтня 1991 р.

Генеральна Асамблея,

посилаючись на свою резолюцію 42/104 від 7 грудня 1987 р., в якій вона проголосила 1990 рік Міжнародним роком письменності,

посилаючись також на свою резолюцію 45/126 від 14 грудня 1990 р.,

нагадуючи, що у Загальній декларації прав людини та Міжнародному пакті про економічні, соціальні й культурні права визнається невід'ємне право кожної людини на освіту,

беручи до відома План дій по здійсненню Всесвітньої декларації про забезпечення виживання, захисту й розвитку дітей у 90-і роки, прийнятий на Всесвітній зустрічі на вищому рівні в інтересах дітей, яка відбулася у Нью-Йорку 29 і 30 вересня 1990 р.,

усвідомлюючи той факт, що ліквідація неписьменності є однією з найважливіших цілей Міжнародної стратегії розвитку на четверте Десятиріччя розвитку ООН,

підкреслюючи, що широко розповсюджена неписьменність особливо у багатьох країнах, що розвиваються, серйозним чином перешкоджає процесу економічного та соціального розвитку, культурному й духовному зростанню суспільства,

будучи переконаною, що письменність, особливо функціональна письменність та належна освіта, є одним з необхідних елементів розвитку та використання науки, техніки і людських ресурсів з метою забезпечення економічного й соціального прогресу,

будучи впевненою в тому, що Міжнародний рік письменності та Всесвітня конференція з питань освіти для всіх забезпечили більш широке усвідомлення й підтримку зусиль по підвищенню рівня письменності та стали зворотним пунктом у боротьбі за світ загальної письменності,

високо оцінюючи гідний наслідування дух партнерства та співробітництва серед спонсорів Джомт'єнської конференції і підкреслюючи важливість наступної діяльності на міжнародному, регіональному й національному рівнях, необхідної для досягнення цілей, поставлених у Всесвітній декларації "Освіта для всіх",

відзначаючи, що керівники ООН з питань освіти, науки й культури, Дитячого фонду ООН, Програми розвитку ООН, Всесвітнього банку та інші спонсори Джомт'єнської конференції у Заяві про солідарність у справі забезпечення освіти для всіх закликали усі країни та міжнародне співтовариство об'єднатися й зробити усе, що дозволяють їх сили і кошти, для досягнення в повному обсязі мети забезпечення базової освіти для всіх до 2000 р.,

1. **із задоволенням відзначає** варту високої оцінки роботу по виконанню програми Міжнародного року письменності, проведену Організацією Об'єднаних Націй з питань освіти, науки й культури, іншими спеціалізованими закладами та організаціями системи ООН;

2. **висловлює** вдячність тим урядам, які приступили до здійснення національних програм забезпечення письменності й набули значного прогресу у досягненні цілей Міжнародного року письменності;

3. **із задоволенням відзначає** стійку відданість та активну участь багатьох неурядових організацій, засобів масової інформації й приватного сектору в зусиллях по підтримці цього Року;

4. **пропонує** державам-членам, спеціалізованим установам та іншим організаціям ООН, а також відповідним міжурядовим та неурядовим організаціям ще більше активізувати свої зусилля по підвищенню рівня письменності та забезпеченню освіти для всіх;

5. **знову закликає** уряди, економічні й фінансові організації та установи, як національні, так і міжнародні, надавати фінансову і матеріальну підтримку зусиллям по сприянню зростанню письменності;

6. **закликає** Організацію Об'єднаних Націй з питань освіти, науки та культури продовжувати відігравати роль провідної організації у забезпеченні діяльності на розвиток Міжнародного року письменності та Всесвітньої конференції з питань освіти для всіх;

7. **просить** Генерального секретаря у співробітництві з Генеральним директором Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки та культури подати Генеральній Асамблеї на її 50-й сесії у 1995 р., через Економічну й Соціальну Раду, доповідь про прогрес і проблеми на шляху до створення світу загальної письменності;

8. **постановляє** включити до попереднього порядку денного своєї 50-ї сесії пункт "Досягнутий прогрес і проблеми у боротьбі з неписьменністю: огляд у середині десятиріччя".

(Док. ООН А/С.3/46/L.18
Архів МЗС України)

Проект резолюції

“Заходи зміцнення довіри та безпеки і роззброєння в галузі звичайних озброєнь в Європі”

(внесений делегаціями 36 країн, у т. ч. України,
на 46-й сесії Генеральної Асамблеї ООН)

31 жовтня 1991 р.

Генеральна Асамблея,
будучи сповненою рішучості добитися прогресу в галузі
роззброєння,

підкреслюючи, що заходи щодо зміцнення довіри та роз-
зброєння позитивно позначаються на міжнародній безпеці та
їх здійснення полегшується завдяки зниженню напруги,

беручи до відома роботу, яка була проведена у 1991 р.
Комісією з роззброєння у рамках робочих груп по пунктах 4
і 6 її порядку денного,

висловлюючи надію на те, що поліпшення міжнародного
становища буде сприяти необхідним зусиллям по встановлен-
ню довіри, зменшенню небезпеки воєнної конфронтації та
зміцненню взаємної безпеки,

посилаючись на свої резолюції 43/75 Р від 7 грудня 1988 р.,
44/116 І від 15 грудня 1989 р. та 45/58 І від 4 грудня 1990 р.,

знову підтверджуючи велике значення зміцнення безпеки
та стабільності в Європі шляхом встановлення на більш
низьких рівнях стійкої, надійної та такої, що піддається конт-
ролю, рівноваги звичайних збройних сил, а також шляхом за-
безпечення більшої відкритості та передбачуваності військової
діяльності,

сважаючи, що позитивні результати переговорів по захо-
дах щодо зміцнення довіри й безпеки, також як і переговорів
по звичайних збройних силах та озброєннях, здійснюваних, як
тих так і других, в рамках Наради з безпеки та співробіт-
ництва в Європі, вже призвели до значного зміцнення довіри
та укріплення безпеки й співробітництва в Європі, сприяючи
таким чином справі міжнародного миру та безпеки,

вітаючи перспективи більш швидкого здійснення погодже-
них заходів та продовження переговорів у цих галузях між
державами — учасницями Наради з безпеки та співробіт-
ництва в Європі,

1. **із задоволенням відзначає** успіхи, досягнуті до цього часу у процесі роззброєння та зміцнення довіри й безпеки в Європі;

2. **вітає** рішучість держав, які підписали Договір про звичайні збройні сили в Європі, у повній мірі виконувати його положення та рішучість всіх держав — учасниць Наради з безпеки та співробітництва в Європі у повній мірі виконувати положення Віденського документа щодо заходів зміцнення довіри й безпеки, а також рішення цих держав продовжувати переговори у цих галузях;

3. **пропонує** усім державам розглянути можливість прийняття відповідних заходів з метою зменшення небезпеки конфронтації та зміцнення безпеки, враховуючи відповідним чином їхні конкретні регіональні умови.

(Док. ООН А/С.1/46/L22
Архів МЗС України)

[460]

Проект резолюції “Транспарентність у військових витратах”

(внесений делегаціями 29 країн, у т. ч. України,
на 46-й сесії Генеральної Асамблеї ООН)

1 листопада 1991 р.

Генеральна Асамблея,

посилаючись на свою резолюцію 35/142 В від 12 грудня 1980 р., згідно з якою було введено систему стандартизованої звітності ООН щодо військових витрат,

відзначаючи, що з того часу національні доповіді щодо військових витрат добровільно подали ряд держав-членів з різних географічних регіонів,

висловлюючи свою вдячність Генеральному секретареві за подання державам-членам цих доповідей про військові витрати,

вітаючи рішення держав — учасниць Наради з безпеки та співробітництва в Європі, яке міститься у Віденському документі 1990 р. про переговори щодо мір зміцнення довіри й безпеки, відносно щорічного обміну інформацією щодо своїх військових бюджетів, яка подається згідно з категоріями системи стандартизованої звітності ООН про військові витрати,

вітаючи останні досягнення в галузі обмеження озброєнь та роззброєння, які у довгостроковому плані призведуть до значного скорочення військових витрат,

будучи переконаною у тому, що припинення конфронтації між Сходом і Заходом та пов'язане з цим покращення міжнародних відносин закладають гарну основу для подальшого заохочення відкритості й транспарентності в усіх військових питаннях,

тідкреслюючи, що збільшення потоку інформації щодо військових витрат та розширення обміну нею підвищать передбачуваність військової діяльності, зміцнивши тим самим міжнародний мир та безпеку на глобальному і регіональному рівнях,

нагадуючи, що Комісія з роззброєння на основі об'єктивної інформації щодо військових витрат у цей час розробляє принципи, механізми та керівні вказівки, спрямовані на підвищення відкритості й транспарентності у військових питаннях, включаючи військові витрати,

1. *закликає* усі держави-члени брати участь у стандартизованій звітності щодо військових витрат, затвердженій Генеральною Асамблеєю;

2. *закликає* Комісію з роззброєння завершити свою роботу з об'єктивною інформацією з військових питань у 1992 р.;

3. *постановляє* включити до попереднього порядку денного своєї 48-ї сесії пункт "Транспарентність у військових витратах".

(Док. ООН А/С.1/46/L.27
Архів МЗС України)

[461]

Проект резолюції "Регіональне роззброєння"

(внесений делегаціями 43 країн, у т. ч. України,
на 46-й сесії Генеральної Асамблеї ООН)

1 листопада 1991 р.

Генеральна Асамблея,

посилаючись на свою резолюцію 45/58 Р від 4 грудня 1990 р. про регіональне роззброєння,

вважаючи, що зусилля міжнародного співробітництва по забезпеченню просування до ідеалу загального та повного роззброєння обгрунтовані притаманним людині прагненням до

справжнього миру й безпеки, ліквідації загрози війни і вивільнення економічних, інтелектуальних та інших ресурсів для використання у мирних цілях,

підтверджуючи зобов'язання всіх держав незмінно дотримуватись у своїх міжнародних відносинах цілей і принципів, закріплених у Статуті ООН,

відзначаючи, що на 10-й спеціальній сесії Генеральної Асамблеї були прийняті основоположні принципи, покликані бути керівництвом у справі досягнення загального й повного роззброєння,

вітаючи перспективи справжнього прогресу в галузі роззброєння, який з'явився в останні роки внаслідок переговорів між двома наддержавами,

беручи до відома останні пропозиції щодо роззброєння та непоширення ядерної зброї на регіональному й субрегіональному рівнях,

визнаючи важливість заходів зміцнення довіри для регіонального та міжнародного миру й безпеки,

будучи переконаною у тому, що зусилля країн по сприянню регіональному роззброєнню з урахуванням конкретних особливостей кожного регіону та відповідно до принципу безпеки, якій би не було заподіяно шкоди, при самому низькому рівні озброєнь зміцнювали би безпеку не дуже великих держав і цим сприяли би міжнародному миру й безпеці, знижуючи ризик регіональних конфліктів,

1. **підкреслює**, що для досягнення прогресу по усьому спектру проблем роззброєння необхідні неослабні зусилля в рамках Конференції з роззброєння та під егідою ООН;

2. **підтверджує**, що глобальний та регіональний підходи до роззброєння доповнюють один одного і тому повинні застосовуватися одночасно для сприяння регіональному та міжнародному миру і безпеці;

3. **закликає** держави усюди, де це можливо, укласти угоди з метою забезпечення нерозповсюдження ядерної зброї, роззброєння та заходів зміцнення довіри на регіональному і субрегіональному рівнях;

4. **вітає** ініціативи у цілях роззброєння, нерозповсюдження ядерної зброї та забезпечення безпеки, висунуті деякими країнами на регіональному і субрегіональному рівнях;

5. **підтримує і заохочує** зусилля, спрямовані на сприяння заходам зміцнення довіри на регіональному та субрегіональному рівнях з метою послаблення регіональної напруги й подальшого здійснення заходів у галузі роззброєння і нероз-

повсюдження ядерної зброї на регіональному та субрегіональному рівнях;

6. **постановляє** включити до попереднього порядку денного своєї 47-ї сесії пункт “Регіональне роззброєння”.

(Док. ООН А/С.1/46/L.32
Архів МЗС України)

[462]

Проект резолюції “Хімічна та бактеріологічна (біологічна) зброя”

(внесений делегаціями 42 країн, у т. ч. України,
на 46-й сесії Генеральної Асамблеї ООН)

1 листопада 1991 р.

Генеральна Асамблея,

посилаючись на свої попередні резолюції щодо повної й ефективної заборони розробки, виробництва, накопичення запасів та застосування усіх видів хімічної зброї та її знищення,

підтверджуючи настійливу необхідність, особливо у світлі використання в минулому та недавніх погроз застосування хімічної зброї, суворого дотримання усіма державами принципів та цілей Протоколу про заборону застосування на війні задушливих, отруйних чи інших подібних газів та бактеріологічних засобів, підписаного у Женеві 17 червня 1925 р.,

розглянувши доповідь Конференції з роззброєння, яка містить, зокрема, доповідь її Спеціального комітету по хімічній зброї, та відзначаючи, зокрема, рішення Конференції з розширення мандата цього Комітету, з метою активізувати першочергово переговори по багатосторонній конвенції про повну й ефективну заборону розробки, виробництва, накопичення запасів й застосування хімічної зброї та про їх знищення, для того щоб спробувати досягти остаточної домовленості про конвенцію до 1992 р.,

відзначаючи із задоволенням, що держави — учасниці третьої Конференції розгляду дії Конвенції про біологічну й токсичну зброю, яка відбулася у Женеві 9—27 вересня 1991 р., виступили, зокрема, за найшвидше завершення переговорів по конвенції про заборону хімічної зброї,

із задоволенням відзначаючи збільшення кількості держав, які заявили про свій намір бути у числі держав — первіс-

них учасниць конвенції, та, зокрема, заяви держав — учасниць Народи з безпеки і співробітництва у Європі від 21 листопада 1990 р. та держав, які підписали Мендосську угоду 5 вересня 1991 р., а також Заяву держав Південно-Східної Азії та східної частини Тихого океану, що зібралися на зустріч у Брісбейні 13 листопада 1990 р., яка закликає, зокрема, всі держави стати первісними учасницями конвенції,

1. **знову звертається** із закликом до всіх держав суворо дотримуватися принципів та цілей Протоколу про заборону застосування на війні задушливих, отруйних чи інших подібних газів і бактеріологічних засобів, підписаного у Женеві 17 червня 1925 р.;

2. **відзначає** прогрес, досягнутий в роботі Спеціального комітету з хімічної зброї Конференції з роззброєння в ході її сесії 1991 р., та результати, викладені у доповіді Комітету;

3. **високо оцінює** рішення Конференції щодо подальшої активізації переговорів про повну й ефективну заборону розробки, виробництва, накопичення запасів та застосування усіх видів хімічної зброї та їх знищення, яке має на меті спробувати досягти остаточної домовленості про конвенцію до 1992 р.;

4. **настійливо закликає** Конференцію з роззброєння першочергово врегулювати у найближчі місяці невирішені питання з метою досягнення остаточної домовленості у ході її сесії 1992 р.;

5. **пропонує** Конференції з роззброєння подати Генеральній Асамблеї на її 47-й сесії доповідь про результати своїх переговорів;

6. **підкреслює** виключне значення й важливість заяв держав про наявність або відсутність у них хімічної зброї та подальшого міжнародного обміну даними й іншою відповідною інформацією у зв'язку з переговорами по такій конвенції;

7. **вітає** ці ініціативи, зроблені державами, і настійливо закликає всі держави вживати нових заходів, ініціативи та кроки на національній, двосторонній, регіональній чи багатосторонній основі для швидкого досягнення домовленості в ході переговорів по такій конвенції та загального приєднання до неї;

8. **закликає** всі держави розглянути питання з висловлювання ними свого наміру стати первісними учасницями конвенції, забезпечити якомога швидше набрання нею чинності, її ефективне здійснення та універсальний характер;

9. *постановляє* включити до попереднього порядку денного своєї 47-ї сесії пункт “Хімічна та бактеріологічна (біологічна) зброя”.

(Док. ООН А/С.1/46/L.36
Архів МЗС України)

[463]

Проект резолюції

“Відвернення гонки озброєнь у космічному просторі”

(внесений делегаціями 19 країн, у т. ч. України,
на 46-й сесії Генеральної Асамблеї ООН)

1 листопада 1991 р.

Генеральна Асамблея,

визнаючи загальну заінтересованість усього людства у дослідженні та використанні космічного простору в мирних цілях,

підтверджуючи волю всіх держав, щоб дослідження й використання космічного простору, включаючи Місяць та інші небесні тіла, мали на меті мирні цілі, здійснювалися на благо та в інтересах всіх держав, незалежно від ступеня їх економічного чи наукового розвитку, та були надбанням усього людства,

підтверджуючи також положення статей III і IV Договору про принципи діяльності держав по дослідженню й використанню космічного простору, включаючи Місяць та інші небесні тіла,

нагадуючи про зобов'язання всіх держав дотримуватися положень Статуту ООН щодо загрози силою чи її застосування у міжнародних відносинах, у тому числі у своїй космічній діяльності,

підтверджуючи далі пункт 80 Заключного документа 10-ї спеціальної сесії Генеральної Асамблеї, в якому зазначається, що для відвернення гонки озброєнь у космічному просторі мають бути вжиті подальші заходи та проведені відповідні міжнародні переговори згідно з духом Договору,

посилаючись на свої попередні резолюції з цього питання та Декларацію, прийнятую дев'ятою Конференцією глав держав та урядів країн, що не приєдналися, яка відбулася у Белграді 4–7 вересня 1989 р., та беручи до відома пропозиції, подані Генеральній Асамблеї на її 10-й спеціальній сесії та чергових

ссіях, а також рекомендації компетентним органам ООН та Конференції з роззброєння,

визнаючи серйозну загрозу для міжнародного миру й безпеки, що створюється гонкою озброєнь у космічному просторі та подіями, які її спричиняють,

підкреслюючи першорядну важливість суворого дотримання існуючих угод про обмеження озброєнь та роззброєння, які стосуються космічного простору, включаючи двосторонні угоди, а також існуючого правового режиму щодо використання космічного простору,

вважаючи також, що широка участь у правовому режимі, який може бути застосований до космічного простору, могла б сприяти підвищенню його ефективності,

відзначаючи, що двосторонні переговори між США та СРСР продовжуються з 1985 р. з об'явленою ціллю розробки ефективних угод, спрямованих, зокрема, на відвернення гонки озброєнь у космічному просторі,

вітаючи той факт, що Конференція з роззброєння на своїй сесії 1991 р., здійснюючи переговорні функції, які належать їй як єдиному багатосторонньому органу по переговорах у галузі роззброєння, знову створила Спеціальний комітет з відвернення гонки озброєнь у космічному просторі для продовження вивчення та виявлення — на основі загального розгляду суті — питань щодо відвернення гонки озброєнь у космічному просторі,

відзначаючи також, що Спеціальний комітет з відвернення гонки озброєнь у космічному просторі, враховуючи свої попередні зусилля, зроблені після його заснування у 1985 р., і прагнучи поліпшити свою роботу в якісному відношенні, продовжив вивчення та виявлення різних питань, існуючих угод та пропозицій, а також майбутніх ініціатив щодо відвернення гонки озброєнь у космічному просторі, та що це сприяло кращому розумінню проблем й більш чіткому усвідомленню різних позицій,

підкреслюючи взаємодоповнюючий характер двосторонніх та багатосторонніх зусиль у галузі відвернення гонки озброєнь у космічному просторі та висловлюючи надію на якнайшвидше досягнення конкретних результатів завдяки цим зусиллям,

будучи переконаною у необхідності вивчення подальших заходів при розробці ефективних та таких, що піддаються контролю, двосторонніх й багатосторонніх угод з метою відвернення гонки озброєнь у космічному просторі,

посилаючись у цьому зв'язку на свою резолюцію 45/55 В від 4 грудня 1990 р., в якій вона, зокрема, підтвердила важливість заходів щодо зміцнення довіри як засобу, що забезпечує досягнення цілей відвернення гонки озброєнь у космічному просторі,

1. **підтверджує** важливість і нагальність завдання відвернення гонки озброєнь у космічному просторі та готовність всіх держав зробити свій внесок у досягнення цієї загальної мети згідно з положеннями Договору про принципи діяльності держав по дослідженню та використанню космічного простору, включаючи Місяць та інші небесні тіла;

2. **знову заявляє** про своє визнання того, що, як зазначено у доповіді Спеціального комітету з відвернення гонки озброєнь у космічному просторі:

— правовий режим, який може бути застосовано щодо космічного простору, сам по собі не гарантує відвернення гонки озброєнь у космічному просторі,

— цей правовий режим відіграє важливу роль у відверненні гонки озброєнь у цьому середовищі,

— необхідно зміцнити й посилити цей режим та підвищити його ефективність,

— важливо суворо дотримуватись існуючих домовленостей як двосторонніх, так і багатосторонніх;

3. **підкреслює** необхідність подальших заходів, що передбачають відповідні й ефективні положення щодо контролю, з метою відвернення гонки озброєнь у космічному просторі;

4. **закликає** всі держави, зокрема ті, які володіють великим космічним потенціалом, активно сприяти досягненню цілей мирного використання космічного простору та відвернення гонки озброєнь у космічному просторі й утримуватися від дій, які протирічать цій цілі та існуючим відповідним договорам, в інтересах підтримання міжнародного миру і безпеки та розвитку міжнародного співробітництва;

5. **знову підтверджує**, що Конференції з роззброєння як єдиному багатосторонньому форуму по переговорах у галузі роззброєння належить першорядна роль у переговорах щодо укладення багатосторонньої угоди чи, відповідно, угод про відвернення гонки озброєнь у космічному просторі в усіх її аспектах;

6. **пропонує** Конференції з роззброєння розглянути у першочерговому порядку питання про відвернення гонки озброєнь у космічному просторі;

7. **пропонує також** Конференції з роззброєння активізувати розгляд питання про відвернення гонки озброєнь у кос-

мічному просторі в усіх її аспектах, розширюючи зони співпадання поглядів та враховуючи відповідні пропозиції й ініціативи, включаючи ті, які були подані до Спеціального комітету на сесії Конференції 1991 р. і на 46-й сесії Генеральної Асамблеї;

8. *визнає* у цьому зв'язку доречність розгляду заходів зміцнення довіри та забезпечення більшої транспарентності й відкритості щодо космічного простору, про що йдеться у доповіді Спеціального комітету;

9. *пропонує далі* Конференції з роззброєння знову створити Спеціальний комітет з відповідним мандатом на початку її сесії 1992 р. та продовжувати знаходити нові зони збігу поглядів, маючи на увазі провести переговори про укладання угоди або, відповідно, угод з метою відвернення гонки озброєнь у космічному просторі в усіх її аспектах;

10. *настійливо закликає* США та СРСР інтенсивно й в конструктивному дусі вести свої двосторонні переговори з метою забезпечення якнайшвидшого досягнення угоди щодо відвернення гонки озброєнь у космічному просторі та періодично інформувати Конференцію з роззброєння про хід своїх двосторонніх переговорів, сприяючи її роботі;

11. *постановляє* включити до попереднього порядку денного своєї 47-ї сесії пункт "Відвернення гонки озброєнь у космічному просторі".

(Док. ООН А/С.1/46/L.25

Архів МЗС України)

[464]

Проект резолюції
"Зміцнення міжнародного співробітництва
та координація зусиль у справі вивчення,
пом'якшення і мінімізації наслідків катастрофи
у Чорнобилі"

*(внесений делегаціями 3 країн, у т. ч. України,
на 46-й сесії Генеральної Асамблеї ООН)*

1 листопада 1991 р.

Генеральна Асамблея,
підтверджуючи свою резолюцію 45/190 від 21 грудня 1990 р.,
посилаючись на резолюцію Економічної та Соціальної
Ради 1990/50 від 13 липня 1990 р. та 1991/51 від 26 липня
1991 р.,

відзначаючи з вдячністю рішення, прийняті органами, організаціями та програмами системи ООН на здійснення резолюції 45/190 Генеральної Асамблеї, та рішення інших міжнародних органів і організацій,

посилаючись на резолюцію GC (XXXV) /RES/553 Міжнародного агентства з атомної енергії від 20 вересня 1991 р.,

будучи глибоко занепокоєною триваючим впливом на життя та здоров'я людей, особливо дітей, у постраждалих районах Білорусії, України та РРФСР Чорнобильської катастрофи, котра мала серйозні наслідки безпрецедентного масштабу,

визнаючи необхідність подальшої ретельної координації зростаючих зусиль по вивченню, пом'якшенню та мінімізації радіологічних, медичних, соціально-економічних, психологічних та екологічних наслідків цієї катастрофи, включаючи її можливий довгостроковий вплив,

підкреслюючи важливість подання різноманітної інформації з усіх аспектів цієї безпрецедентної катастрофи з метою уникнення подібного лиха у майбутньому,

вітаючи зростаючу міжнародну солідарність з жертвами Чорнобиля, великомасштабні зусилля, які докладаються ООН і організаціями її системи, а також внесок держав-членів, міжурядових та неурядових організацій, благодійних фондів, ділових та наукових кіл й окремих осіб у розвиток співробітництва для пом'якшення і мінімізації наслідків катастрофи у Чорнобилі,

відзначаючи різні оцінки радіологічних наслідків Чорнобильської аварії, зокрема доповідь Міжнародного консультативного комітету, яка була представлена і обговорена на конференції, що проходила у Відні 21—24 травня 1991 р., та визнаючи необхідність подальших досліджень,

відзначаючи, що суттєво важливим є забезпечення та підтримання максимально високих стандартів безпеки у сфері виробництва ядерної енергії та заохочення з цією метою співробітництва в усьому світі, і зокрема у Центральній та Східній Європі,

відзначаючи з інтересом висновки, заключення та рекомендації Міжнародної конференції з безпеки ядерних електростанцій, яка проходила у Відні 2—6 вересня 1991 р.,

1. **з вдячністю бере до відома** доповідь Генерального секретаря про виконання резолюції 45/190 Генеральної Асамблеї і схвалює рекомендації, що містяться у цій доповіді;

2. **вітає** практичні кроки, зроблені Генеральним секретарем та Координатором ООН щодо міжнародного співробітництва

у зв'язку із катастрофою у Чорнобилі для зміцнення та координації міжнародних зусиль у цій галузі, зокрема заснування відповідної міжустановчої цільової групи та підготовку Спільного плану міжнародного співробітництва щодо пом'якшення наслідків катастрофи у Чорнобилі;

3. **відзначає** з вдячністю результати Конференції ООН про оголошенню внесків з метою мобілізації підтримки для розширення міжнародного співробітництва по пом'якшенню наслідків катастрофи у Чорнобилі;

4. **закликає** всі держави-члени, міжурядові та неурядові організації, благодійні фонди, ділові й наукові кола та окремих осіб надати щедру фінансову підтримку, спеціальну та іншу допомогу, особливо у зв'язку із заходами, розробленими урядами Білорусії, України та Російської Радянської Федеративної Соціалістичної Республіки і поданими Генеральним секретарем у Спільному плані міжнародного співробітництва, враховуючи радіологічний та екологічний характер цієї катастрофи та надзвичайний характер становища, що виникло в найбільш постраждалих районах;

5. **просить** органи, спеціалізовані заклади та програми ООН продовжувати розгляд питання про можливу технічну та іншу спеціалізовану допомогу районам, найбільш постраждалим внаслідок аварії, особливо в Білорусії, Україні та Російській Радянській Федеративній Соціалістичній Республіці і в тісному співробітництві з Координатором ООН вжити необхідних конкретних заходів з урахуванням Спільного плану, поданого Генеральним секретарем на Конференції з оголошення внесків для Чорнобиля;

6. **просить** Генерального секретаря продовжувати діяльність, пов'язану з координацією зусиль по пом'якшенню наслідків катастрофи у Чорнобилі;

7. **просить** Генерального секретаря подати через Економічну і Соціальну Раду Генеральній Асамблеї на її 47-й сесії доповідь про здійснення цієї резолюції;

8. **постановляє** включити до попереднього порядку денного своєї 47-ї сесії пункт "Зміцнення міжнародного співробітництва і координація зусиль у справі вивчення, пом'якшення та мінімізації наслідків катастрофи у Чорнобилі".

(Док. ООН А/С.2/46/L.30
Архів МЗС України)

Проект резолюції
“Додержання угод у галузі обмеження озброєнь
та роззброєння”

(внесений делегаціями 38 країн у т. ч. України,
на 46-й сесії Генеральної Асамблеї ООН)

1 листопада 1991 р.

Генеральна Асамблея,
знову підтверджуючи свою резолюцію 44/122 від 15 груд-
ня 1989 р.,

визнаючи постійну стурбованість усіх держав-членів пи-
таннями забезпечення поваги прав та обов'язків, які впли-
вають із договорів та інших джерел міжнародного права,

будучи переконаною в тому, що додержання Статуту ООН,
відповідних договорів та інших джерел міжнародного права
необхідно для зміцнення міжнародної безпеки,

враховуючи, зокрема, основоположне значення повного
здійснення та суворого дотримання угод у галузі обмеження
озброєнь та роззброєння, для того щоб вони стали основою
зміцнення безпеки окремих держав та міжнародного спів-
товариства,

підкреслюючи, що будь-яке порушення таких угод не
тільки негативно позначається на безпеці держав-учасниць,
але й може поставити під загрозу безпеку інших держав, які
покладаються на обмеження та зобов'язання, передбачені в
цих угодах,

підкреслюючи також, що будь-яке послаблення довіри до
таких угод зменшує їх роль у забезпеченні глобальної або
регіональної стабільності та подальших зусиллях у галузі роз-
зброєння і обмеження озброєнь, а також підриває авторитет-
ність та ефективність міжнародно-правової системи,

визнаючи в цьому контексті, що повне дотримання учас-
никами існуючих угод та ефективне вирішення пов'язаних із
дотриманням проблем можуть, зокрема, сприяти укладанню
додаткових угод у галузі обмеження озброєнь та роззброєння,

сважляючи, що додержання державами-учасницями угод у
галузі обмеження озброєнь та роззброєння є питанням, яке
цікавить і хвилює усіх членів міжнародного товариства, та
відзначаючи роль, яку ООН відіграла й повинна продовжу-
вати відігравати у цьому зв'язку,

будучи переконаною в тому, що вирішення питань з недотримання, які виникли щодо угод у галузі обмеження озброєнь та роззброєння, сприяло би покращенню відносин між державами та зміцненню міжнародного миру та безпеки, *відзначаючи* події, які мали місце останнім часом у сфері міжнародних відносин, і вітаючи загальне визнання надзвичайної важливості питання про додержання та перевірку додержання угод у галузі обмеження озброєнь та роззброєння,

1. *настійливо закликає* всі держави — учасниці угод у галузі обмеження озброєнь та роззброєння здійснювати й повністю дотримуватися духу та букви таких угод;

2. *закликає* всі держави-члени приділяти серйозну увагу наслідкам недотримання цих зобов'язань для міжнародної безпеки та стабільності, а також для перспектив подальшого прогресу в галузі роззброєння;

3. *закликає також* всі держави-члени підтримати зусилля, спрямовані на вирішення питань, пов'язаних з недотриманням, у цілях заохочення суворого дотримання усіма сторонами положень угод у галузі обмеження озброєнь та роззброєння і збереження або відновлення цілосності таких угод;

4. *вітає* роль, яку ООН відіграла у відновленні цілосності ряду угод у галузі обмеження озброєнь і роззброєння та в усуненні загрози миру;

5. *просить* Генерального секретаря продовжувати надавати допомогу, яка може знадобитися для відновлення або збереження цілосності угод у галузі обмеження озброєнь та роззброєння;

6. *підтримує* зусилля держав-учасниць по розробці, де це доцільно, додаткових заходів на основі співробітництва, які можуть забезпечити більшу впевненість у дотриманні існуючих угод у галузі обмеження озброєнь і роззброєння та зменшити можливість невірного тлумачення й непорозумінь;

7. *відзначає* в цьому зв'язку внесок, який експерименти та дослідження в галузі контролю можуть внести і вже внесли у підтвердження та удосконалення процедур контролю в угодах у галузі обмеження озброєнь та роззброєння, по яких ведуться переговори, і таким чином надати можливість, з моменту набуття чинності таких угод, зміцнити впевненість в ефективності процедур контролю як однієї із основ для встановлення факту дотримання;

8. *постановляє* включити до попереднього порядку денного своєї 47-ї сесії пункт "Додержання угод у галузі обмеження озброєнь та роззброєння".

(Док. ООН А/С.1/46/L.26
Архів МЗС України)

Проект резолюції “Освіта та інформація в галузі роззброєння”

(внесений делегаціями 15 країн, у т. ч. України,
на 46-й сесії Генеральної Асамблеї ООН)

1 листопада 1991 р.

Генеральна Асамблея,

посилаючись на свою резолюцію 44/123 від 15 грудня 1989 р.,
беручи до уваги Заключний документ 10-ї спеціальної сесії Генеральної Асамблеї та зокрема пункт 106, в якому Асамблея “настійливо закликала уряди, урядові та неурядові міжнародні організації вжити заходів по розробці програм освіти в галузі роззброєння та миру на всіх рівнях”,

враховуючи, що у пунктах 99, 100 та 101 Заключного документа передбачається створення механізмів програми по мобілізації думок світової громадськості в інтересах роззброєння, включаючи розширення розповсюдження інформації та гласності в її діяльності в галузі освіти,

вважаючи також, що Всесвітня кампанія за роззброєння відіграє важливу додаткову роль в зусиллях у галузі освіти в інтересах роззброєння, які роблять держави—члени у рамках їх власних систем освіти та розвитку культури,

визнаючи, що для досягнення незворотних результатів необхідно буде впровадити учбові програми на всіх рівнях формальної освіти, направлені на зміну основних підходів щодо агресії, насильства, озброєнь та війни,

відзначаючи із задоволенням такі важливі перетворення, що відбулися у багатьох системах управління в світі, направлені на сприяння свободі, демократії, повазі та дотриманню прав людини, роззброєнню та соціальному і економічному розвитку,

1. *висловлює* вдячність Генеральному секретареві за його доповідь, подану на виконання резолюції 44/123;

2. *висловлює також* вдячність за цінну інформацію, яка міститься у цій доповіді та була подана державами-членами, урядовими та неурядовими міжнародними організаціями й організаціями, що займаються питаннями освіти в галузі миру та роззброєння;

3. *знову заявляє*, що з метою досягнення запланованих результатів необхідно впровадити учбові програми на всіх рівнях формальної освіти, які направлені на зміну основних

підходів щодо агресії, насильства, озброєнь та війни, особливо зараз, коли в багатьох системах управління в світі відбулися важливі перетворення, спрямовані на сприяння свободі, демократії, повазі та дотриманню прав людини, роззброєнню та економічному й соціальному розвитку;

4. **вважає**, що життєво важливі цілі, які підкреслюються Всесвітньою кампанією за роззброєння та направлені на інформування, просвіту та сприяння розумінню та підтримці завдань ООН у галузі роззброєння, будуть робити позитивний внесок у здійснення положень Заключного документа 10-ї спеціальної сесії Генеральної Асамблеї, викладених вище у першому пункті преамбули;

5. **закликає** держави-члени, урядові та неурядові міжнародні організації і навчальні заклади, що займаються питаннями освіти в галузі миру і роззброєння, подвоїти свої зусилля у відповідь на заклик, який міститься у пункті 106 Заключного документа, та подати Генеральному секретареві доповідь про свою діяльність, спрямовану на досягнення цих цілей;

6. **просить** Генерального секретаря подати доповіді, про які йдеться у пункті 5, Генеральній Асамблеї на її 48-й сесії по пункту "Освіта та інформація в галузі роззброєння".

*(Док. ООН А/С.1/46/L.34
Архів МЗС України)*

[467]

**Проект резолюції
"Співробітництво та координація
між спеціалізованими закладами і міжнародними
організаціями, зв'язаними з ООН, у рамках надання
ними допомоги несамоврядним територіям"**

*(внесений делегаціями 27 країн, у т. ч. України,
на 46-й сесії Генеральної Асамблеї ООН)*

6 листопада 1991 р.

Генеральна Асамблея,
усвідомлюючи, що крім загальних проблем країн, що розвиваються, залишилися несамоврядні території, багато з яких є малими острівними територіями, які також стикаються з перешкодами, що виникають внаслідок взаємодії таких факторів, як їх розміри, віддаленість, географічна розкиданість, підвладність стихійним лихам, вразливість їх екосистем, проб-

леми в галузі транспорту й зв'язку, значна віддаленість від основних ринків, надзвичайна обмеженість внутрішнього ринку, нестача природних ресурсів, слабкість місцевого технологічного потенціалу, гостра проблема забезпечення питною водою, велика залежність від імпорту та вузький асортимент сировинних товарів, виснаження непоновлюваних ресурсів, міграція, особливо висококваліфікованого персоналу, нестача адміністративного персоналу та тяжкість фінансового тягара, **посилаючись** на резолюцію 24(XI) з питання Програми допомоги малим острівним країнам, що розвиваються, прийнятої 11-ю сесією на рівні міністрів Комітету з розвитку та співробітництва країн Карибського басейну 22 листопада 1988 р., в якій вона доручила секретаріату цього Комітету продовжувати вивчення питання про доступ країн Карибського басейну, які не є незалежними, до програм і заходів ООН з метою виявлення у рамках системи ООН джерел надання технічного та іншого сприяння цим країнам на підтримку процесу їх розвитку, а також на інші резолюції Комітету з розвитку і співробітництва країн Карибського басейну,

беручи до уваги доповідь Народи урядових експертів острівних країн, що розвиваються, країн-донорів і організацій-донорів, яка відбулася у Центральних установах ООН 25–29 червня 1990 р.,

враховуючи, що Генеральна Асамблея надає все більше значення внеску спеціалізованих установ та міжнародних організацій в економічний і соціальний розвиток несамоверховних територій,

вітаючи роль, яку відіграють в цьому зв'язку Програма розвитку ООН та спеціалізовані установи,

посилаючись на свою резолюцію 44/211 від 22 грудня 1989 р. “Всеосяжний трирічний огляд політики системи ООН у галузі оперативної діяльності з метою розвитку”,

беручи до уваги пропозиції, які внесені державами-членами в ході загальних дебатів з відповідного пункту,

1. **пропонує** спеціалізованим установам та міжнародним організаціям, зв'язаним з ООН, розширювати свою участь у дебатах на Генеральній Асамблеї з проблем несамоверховних територій, що залишилися, з тим щоб поінформувати Асамблею про здійснювані ними на цих територіях програми розвитку й тим самим сприяти висловленню більш докладних зауважень щодо їхньої роботи;

2. **просить** Генерального секретаря вжити необхідних заходів щодо розвитку та розширення співробітництва й коорди-

нації між спеціалізованими закладами і міжнародними організаціями, зв'язаними з ООН, у рамках надання ними допомоги несамоврядним територіям та подати Генеральній Асамблеї на її 47-й сесії доповідь про здійснення цієї резолюції;

3. **постановляє** продовжити розгляд цього питання.

(Док. ООН А/С.4/46/L.9
Архів МЗС України)

[468]

Проект резолюції
“Здійснення Всесвітньої програми дій по боротьбі
з незаконним виробництвом, пропозицією,
попитом, обігом та розповсюдженням
наркотичних засобів і психотропних речовин”

(внесений делегаціями 38 країн, у т. ч. України,
на 46-й сесії Генеральної Асамблеї ООН)

15 листопада 1991 р.

Генеральна Асамблея,

посилаючись на свої резолюції 44/16 від 1 листопада 1989 р., 44/141 від 15 грудня 1989 р. та 45/148 від 18 грудня 1990 р., а також на резолюцію 1990/84 Економічної та Соціальної Ради від 27 липня 1990 р.,

повною мірою усвідомлюючи, що міжнародне співтовариство стикається з гострою проблемою зловживання наркотиками та незаконного вирощування, виробництва, попиту, переробки, розповсюдження й обігу наркотичних засобів і психотропних речовин та що для боротьби з цим лихом державам необхідно діяти як на міжнародній основі, так і в індивідуальному порядку,

підкреслюючи важливу роль ООН, її відповідних органів та спеціалізованих установ у боротьбі із зловживанням наркотиками на національному, регіональному й міжнародному рівнях,

посилаючись на Політичну декларацію та Всесвітню програму дій, прийняті Генеральною Асамблеєю на її 17-й спеціальній сесії 23 лютого 1990 р.,

підкреслюючи триваюче значення та актуальність Декларації й Всеосяжного багатодисциплінарного плану майбутньої діяльності по боротьбі із зловживаннями наркотичними засобами, прийнятих Міжнародною конференцією по боротьбі із

зловживанням наркотичними засобами та їх незаконним обігом, і Декларації, прийнятої на Всесвітній нараді міністрів щодо скорочення попиту на наркотики і боротьби з кокаїновою загрозою, яка відбулась у Лондоні 9—11 квітня 1990 р.,

1. **підтверджує** своє зобов'язання, висловлене у Всесвітній програмі дій та у Всеосяжному багатодисциплінарному плані майбутньої діяльності по боротьбі із зловживанням наркотичними засобами;

2. **закликає** держави вжити всіх можливих заходів, щоб в індивідуальному порядку та у співробітництві з іншими державами сприяти проведенню у життя та здійснювати мандати і рекомендації, що містяться у Всесвітній програмі дій, з метою якомога ширшого втілення Програми у практичну діяльність на національному, регіональному та міжнародному рівнях;

3. **пропонує** Комісії з наркотичних засобів і, зокрема, Міжнародній програмі ООН з контролю над наркотичними засобами сприяти й постійно стежити за здійсненням Всесвітньої програми дій;

4. **закликає** ООН та її відповідні органи, спеціалізовані установи, інші відповідні міжурядові й неурядові організації надавати державам свою допомогу та сприяння у справі втілення у життя та здійснення Всесвітньої програми дій;

5. **просить** Генерального секретаря щорічно подавати Генеральній Асамблеї доповідь про заходи, які проводяться Міжнародною програмою ООН з контролю над наркотичними засобами та стосуються здійснення Всесвітньої програми дій.

(Док. ООН А/С.3/46/L.31

Архів МЗС України)

[469]

Проект резолюції

“Міжнародні дії по боротьбі із зловживанням наркотиками та їх незаконним обігом”

*(внесений делегаціями 35 країн, у т. ч. України,
на 46-й сесії Генеральної Асамблеї ООН)*

15 листопада 1991 р.

Генеральна Асамблея,

будучи глибоко занепокоєною тим, що незаконний попит на наркотичні засоби і психотропні речовини, їх незаконне виробництво та обіг, як і раніше, становлять серйозну загрозу

для людства, негативно впливають на соціально-економічну і політичну системи й загрожують стабільності, національній безпеці і суверенітету все більшої кількості держав,

знову підтверджуючи принцип спільної відповідальності міжнародного співтовариства у боротьбі із зловживанням наркотиками та їх незаконним обігом,

знову підтверджуючи також, що Декларація та Всеосяжний багатодисциплінарний план майбутньої діяльності по боротьбі із зловживанням наркотичними засобами, прийняті Міжнародною конференцією по боротьбі із зловживанням наркотичними засобами та їх незаконним обігом, Політична декларація і Всесвітня програма дій, прийняті Генеральною Асамблеєю на її 17-й спеціальній сесії, та Декларація, прийнята Всесвітньою нарадою міністрів по скороченню попиту на наркотики та боротьбі із кокаїновою загрозою, яка відбулася у Лондоні 9—11 квітня 1990 р., разом із міжнародними угодами щодо боротьби з наркотиками є всеосяжною основою для міжнародного співробітництва в галузі боротьби з наркотиками,

віддаючи належне зусиллям, зробленим до цього часу у рамках Міжнародної програми ООН з контролю над наркотичними засобами щодо здійснення мандатів і напрямів діяльності, які містяться у Всеосяжному багатодисциплінарному плані майбутньої діяльності по боротьбі із зловживанням наркотичними засобами та у Всесвітній програмі дій,

підкреслюючи роль Комісії з наркотичних засобів як головного директивного органу ООН з питань щодо боротьби з наркотиками у рамках системи ООН,

враховуючи, що Комісія з наркотичних засобів у своїй резолюції 2 (XXXIV) визначила сім пріоритетних тем, виходячи з яких Міжнародній програмі ООН з контролю над наркотичними засобами пропонується в консультації з урядами розробити пропозиції щодо п'ятирічного плану здійснення Всесвітньої програми дій в контексті Десятиріччя ООН по боротьбі із зловживанням наркотиками,

із задоволенням відзначаючи, що регіональні наради керівників національних установ по забезпеченню додержання законів про наркотики і Підкомісія з незаконного обігу наркотиків на Близькому та Середньому Сході та пов'язаним з цим питанням Комісії з наркотичних засобів є джерелами досить корисних рекомендацій для дій по забезпеченню додержання законності на регіональному рівні, направлених на вирішення конкретних проблем різних регіонів,

знову підтверджуючи, що транзитні маршрути, які використовуються торговцями наркотиками, постійно змінюються і що все більша кількість країн в усіх регіонах світу й навіть цілі райони, зокрема через своє географічне положення, є особливо вразливими для незаконного транзитного обігу наркотиків,

будучи стурбованою зростаючим зв'язком між обігом наркотиків і тероризмом,

віддаючи належне зусиллям країн, що виробляють наркотичні засоби для використання в наукових, медичних та лікувальних цілях, які спрямовані на те, щоб запобігти надходженню цих речовин на незаконні ринки та підтримувати рівень виробництва відповідно до законного попиту,

знову заявляючи про своє засудження злочинної діяльності, пов'язаної із залученням дітей до споживання, виробництва та незаконного розповсюдження наркотичних засобів та психотропних речовин, і закликаючи Міжнародну програму ООН з контролю над наркотичними засобами та інші компетентні міжнародні установи приділяти першочергову увагу заходам, спрямованим на вирішення цих проблем,

відзначаючи збільшення кількості держав, які приєдналися чи які ратифікували міжнародні договори про боротьбу з наркотиками, включаючи ті з них, які стали державами — учасницями Конвенції ООН у боротьбі з незаконним обігом наркотичних засобів та психотропних речовин 1988 р.,

посилаючись на рішення 1991/13 Програми розвитку ООН про виділення ресурсів на цілі боротьби із зловживанням наркотичними засобами і заміщення культур,

знову підтверджуючи, що всі зусилля, спрямовані на подолання проблем щодо споживання, виробництва, виготовлення й обігу наркотичних засобів та психотропних речовин і потоку грошових коштів, пов'язаних з цією діяльністю, повинні супроводжуватись вжиттям ефективних заходів по сприянню економічному та соціальному розвитку держав, яких це стосується,

нагадуючи про свою резолюцію 44/142 від 15 грудня 1989 р., в якій вона просила Генерального секретаря вивчити соціально-економічні наслідки незаконного обігу наркотичних засобів та психотропних речовин, і розділ II своєї резолюції 45/149 від 18 грудня 1990 р., в якій вона запропонувала Комісії з наркотичних засобів вивчити рекомендації та висновки, що містяться у доповіді Міжурядової групи експертів по

вивченню соціально-економічних наслідків незаконного обігу наркотиків,

з жалем відзначаючи, що через велике робоче завантаження Комісія з наркотичних засобів на своїй 34-й сесії не змогла провести поглиблене та ґрунтовне вивчення рекомендацій і висновків, що містяться у доповіді Міжурядової групи експертів,

враховуючи, що Комісія з наркотичних засобів відповідно до своїх повноважень має пропонувати наступні заходи на виконання рекомендацій Міжурядової групи експертів,

з інтересом беручи до відома доповіді Генерального секретаря,

I

Міжнародні дії по боротьбі із зловживанням наркотиками та їх незаконним обігом

1. *бере до відома* доповіді Генерального секретаря;

2. *рішуче засуджує* злочин, що полягає у незаконному обігу наркотиків в усіх його формах, і настійливо закликає постійно проявляти прихильність до боротьби з ним та вживати ефективних міжнародних заходів з цією метою, додержуючись принципу спільної відповідальності та повною мірою поважаючи національний суверенітет і культурну самобутність держав;

3. *настійливо закликає* уряди та організації додержуватися принципів, викладених у деклараціях, прийнятих Міжнародною конференцією по боротьбі із зловживанням наркотичними засобами та їх незаконним обігом, і Політичної декларації, прийнятої Генеральною Асамблеєю на її 17-й спеціальній сесії, і виконувати рекомендації, що містяться у Всеосяжному багатодисциплінарному плані майбутньої діяльності по боротьбі із зловживанням наркотичними засобами та у Всесвітній програмі дій;

4. *просить* Міжнародну програму ООН з контролю над наркотичними засобами виконати мандати та рекомендації, що містяться у Всеосяжному багатодисциплінарному плані майбутньої діяльності по боротьбі із зловживанням наркотичними засобами і Всесвітній програмі дій, особливо мандати та рекомендації щодо скорочення попиту, лікування й соціальної реабілітації наркоманів, знищення та заміни незаконних культур, комплексного розвитку сільських районів, програм у галузі освіти, розширення можливостей для торгівлі та капіталовкладень, включаючи міжнародне співробітництво з метою

сприяння збуту замінюючих культур, викоріненню незаконного обігу, забороні, нагляду та контролю над прекурсорами і основними хімічними речовинами, “відмивання” грошей і вирішення проблем законних виробників;

5. *вітає* ініціативи Міжнародної програми ООН з контролю над наркотичними засобами, спрямовані на заохочення та підтримку субрегіональних програм, як це передбачається у Всесвітній програмі дій, і настійливо закликає зацікавлені уряди до співробітництва з Міжнародною програмою ООН з контролю над наркотичними засобами та один з одним у здійсненні субрегіональних стратегій;

6. *вітає також* нові заходи щодо міжвідомчого співробітництва, включаючи визначення координаційних центрів у рамках всієї системи ООН, які покликані підвищити ефективність здійснення Загальносистемного плану дій ООН по боротьбі із зловживанням наркотиками;

7. *з вдячністю відзначає*, що Рада керуючих Програми розвитку ООН вже виділила певні ресурси за рахунок спеціальних ресурсів Програми на цілі сприяння боротьбі із зловживанням наркотиками протягом п'ятого циклу програмування;

8. *підтримує* властивий генеральному плану підхід до програм боротьби із наркотиками на національному та регіональному рівнях, який пропагується Міжнародною програмою ООН по контролю над наркотичними засобами;

9. *із задоволенням відзначає* розширення масштабів міжнародних дій з метою скорочення попиту, включаючи створення Міжнародної програми ООН по контролю над наркотичними засобами, міжнародної системи оцінки зловживання наркотичними засобами, і просить приділити належну увагу лікуванню та реабілітації при проведенні всіх цих заходів;

10. *схвалює* пропозиції Комісії з наркотичних засобів відносно того, щоб Виконавчий директор Міжнародної програми ООН з контролю над наркотичними засобами розробив пропозиції щодо п'ятирічного плану здійснення Всесвітньої програми дій у контексті Десятиріччя по боротьбі із зловживанням наркотиками, приділяючи при цьому першочергову увагу темам, визначеним Комісією на її 34-й сесії;

11. *вітає* призначення Координатора для Десятиріччя ООН по боротьбі із зловживанням наркотиками 1991—2000 рр., пропонує Координатору заохочувати і контролювати міжнародні зусилля в інтересах Десятиріччя та просить Комісію з нар-

котичних засобів через Економічну і Соціальну Раду регулярно інформувати Генеральну Асамблею про події в цій галузі;

12. **висловлює** своє задоволення ініціативами щодо покращення функціонування та підвищення ефективності діяльності мережі регіональних нарад керівників національних установ по забезпеченню додержання законів про наркотики, які разом з Підкомісією з незаконного обігу наркотиків на Близькому та Середньому Сході і пов'язаним з цим питанням є ефективними механізмами боротьби з незаконним обігом наркотичних засобів і психотропних речовин;

13. **вважає**, що необхідно провести аналіз методів та маршрутів, які використовуються під час транзитного обігу незаконних наркотичних засобів і психотропних речовин, з метою створення системи, яка сприяла би зміцненню потенціалу держав, що знаходяться вздовж цих маршрутів, по припиненню такого обігу;

14. **підкреслює** зв'язок між незаконним виробництвом та пропозицією, попитом, збутом, обігом і транзитом наркотичних засобів й психотропних речовин та економічними, соціальними і культурними умовами країн, яких це стосується, та необхідністю врахування при вирішенні цих проблем відмінності й особливості цієї проблеми у кожній країні;

15. **закликає** міжнародне співтовариство розширювати міжнародне економічне та технічне співробітництво з урядами, на їх прохання, з метою підтримки програм заміни незаконних культур шляхом здійснення програм комплексного розвитку сільських районів та програм альтернативного розвитку при повній повазі національної юрисдикції і суверенітету та культурних традицій народів;

16. **закликає** всі країни вжити заходів щодо відвернення незаконної торгівлі зброєю, внаслідок якої зброя потрапляє до рук торговців наркотиками;

17. **вітає** тенденцію до ратифікації та здійснення Єдиної конвенції про наркотичні засоби 1961 р. з внесеними до неї поправками відповідно до Протоколу 1972 р., Конвенції про психотропні речовини 1971 р. та Конвенції ООН про боротьбу з незаконним обігом наркотичних засобів і психотропних речовин 1988 р.;

18. **просить** Міжнародну програму ООН з контролю над наркотичними засобами у своїй діяльності по сприянню здійсненню Конвенції ООН про боротьбу з незаконним обігом наркотичних засобів та психотропних речовин 1988 р. і в своїй роботі в цілому конкретно розглядати й рекомендувати

заходи, які б сприяли регіональному і міжнародному співробітництву в усіх аспектах “відмивання” грошей;

19. **підкреслює** необхідність ефективних дій по запобіганню використанню в незаконних цілях прекурсорів та інших хімічних речовин, матеріалів та обладнання, які нерідко використовуються для незаконного виготовлення наркотичних засобів і психотропних речовин;

20. **висловлює** вдячність Міжнародному комітету з контролю над наркотиками за його цінну роботу по контролю за виробництвом і розподілом наркотичних засобів та психотропних речовин з метою обмеження їх використання у медичних і наукових цілях та за виконання ним додаткових обов'язків відповідно до Конвенції ООН про боротьбу з незаконним обігом наркотичних засобів та психотропних речовин 1988 р.;

21. **настійливо закликає** держави-члени значно збільшити їхні добровільні внески до Фонду Міжнародної програми ООН з контролю над наркотичними засобами, щоб вона змогла ще більше розширити свої програми;

22. **просить** виділити Міжнародній програмі ООН з контролю над наркотичними засобами адекватні фінансові та людські ресурси, щоб вона могла виконувати свій мандат;

23. **просить** Генерального секретаря подати доповідь про здійснення тем, визначених у частині I цієї резолюції, на її 47-й сесії по пункту “Наркотики”.

II

Економічні та соціальні наслідки незаконного обігу наркотичних засобів і психотропних речовин

1. **бере до відома** доповідь Генерального секретаря щодо вжитих до цього часу дій по здійсненню розділу II резолюції 45/149 Генеральної Асамблеї;

2. **підтверджує** свою пропозицію Комісії з наркотичних засобів розглянути на її 35-й сесії у 1992 р. рекомендації Міжурядової групи експертів з вивчення соціально-економічних наслідків незаконного обігу наркотиків разом із зауваженням Виконавчого директора Міжнародної програми ООН з контролю над наркотичними засобами і в цьому контексті оцінити запропоновані рамки проведення широкого дослідження з метою подання рекомендацій щодо життєздатних видів наступної діяльності;

3. *просить* Комісію з наркотичних засобів подати Генеральній Асамблеї через Економічну та Соціальну Раду доповідь з цього питання на її 47-й сесії по пункту "Наркотики".

(Док. ООН А/С.3/46/L.32
Архів МЗС України)

[470]

Проект резолюції "Недискримінація та захист меншин"

(внесений делегаціями 19 країн, у т. ч. України,
на 46-й сесії Генеральної Асамблеї ООН)

21 листопада 1991 р.

Генеральна Асамблея,

знову підтверджуючи, що однією з головних цілей ООН, як проголошено у її Статуті, є здійснення міжнародного співробітництва у заохоченні та розвитку поваги до прав людини та основних свобод для всіх, без різниці раси, статі, мови і релігії,

відзначаючи важливість ефективного виконання міжнародних документів по правах людини щодо прав осіб, які належать до національних, етнічних, мовних та релігійних меншин,

вітаючи той факт, що договірні органи у галузі прав людини приділяють зрослої увагу питанням недискримінації та захисту меншин,

враховуючи положення статті 27 Міжнародного пакту про громадянські та політичні права щодо прав осіб, які належать до етнічних, релігійних та мовних меншин,

вважаючи, що ООН покликана відігравати важливу роль у захисті меншин,

беручи до уваги роботу, виконану до цього часу в рамках системи ООН, зокрема Комісією з прав людини і Підкомісією по запобіганню дискримінації та захисту меншин,

відзначаючи досягнуті щодо цього на регіональній, суб-регіональній та двосторонній основі важливі результати, які можуть стати корисним джерелом натхнення для майбутньої діяльності ООН,

підкреслюючи необхідність забезпечення для всіх без будь-якої дискримінації повного здійснення прав людини та основних свобод і, зокрема, завершення розробки проекту дек-

ларації про права осіб, які належать до національних, етнічних, релігійних та мовних меншин,

посилаючись на своє рішення 45/434 від 18 грудня 1990 р., резолюцію 1991/61 Комісії з прав людини від 6 березня 1991 р. та резолюцію 1991/30 Економічної та Соціальної Ради від 31 травня 1991 р., у якій Рада уповноважила робочу групу відкритого складу Комісії з прав людини провести міжсесійну сесію з метою завершення нею другого читання проекту декларації про права осіб, які належать до національних, етнічних, релігійних та мовних меншин, з метою подання тексту Комісії з прав людини на її 48-й сесії,

1. **рекомендує** Комісії з прав людини завершити у найкоротші строки розробку остаточного тексту проекту декларації про права осіб, які належать до національних, етнічних, релігійних та мовних меншин, і подати його Генеральній Асамблеї для прийняття через Економічну і Соціальну Раду;

2. **просить** Генерального секретаря інформувати Генеральну Асамблею на її 47-й сесії про роботу, виконану Комісією з прав людини щодо проекту декларації;

3. **постановляє** залишити питання про розробку проекту декларації у своєму порядку денному по пункту "Питання прав людини".

(Док. ООН А/С.3/46/L.3/Rev.1
Архів МЗС України)

[471]

Проект резолюції "Здійснення Конвенції про права дитини"

(внесений делегаціями 68 країн, у т. ч. України,
на 46-й сесії Генеральної Асамблеї ООН)

22 листопада 1991 р.

Генеральна Асамблея,

посилаючись на свою резолюцію 44/25 від 20 листопада 1989 р., якою Асамблея прийняла Конвенцію про права дитини,

посилаючись також на свої резолюції 45/104 від 14 грудня 1990 р. і 45/217 від 21 грудня 1990 р., а також резолюції Комісії з прав людини 1990/74 від 7 березня 1990 р. та 1991/52 від 6 березня 1991 р.,

знову підтверджуючи, що права дитини потребують особливого захисту та постійного поліпшення становища дітей у

всьому світі, а також їх розвитку й виховання в умовах миру та безпеки,

будучи глибоко занепокоєною тим, що становище дітей у багатьох районах світу залишається критичним внаслідок неадекватних соціальних й економічних умов, стихійних лих, збройних конфліктів, експлуатації, неписьменності, голоду і хвороб, та будучи переконаною у необхідності вжиття невідкладних та ефективних заходів на національному і міжнародному рівнях,

успіваючи важливу роль Дитячого фонду ООН та ООН у сприянні підвищенню добробуту дітей та їх розвитку,

будучи переконаною у тому, що Конвенція про права дитини стане позитивним внеском до захисту прав дітей та забезпечення їх добробуту як гідний наслідування приклад досягнень ООН в галузі прав людини,

враховуючи успішне завершення Всесвітньої зустрічі на вищому рівні в інтересах дітей, що відбулася у Нью-Йорку 29 і 30 вересня 1990 р., зокрема прийняття Всесвітньої декларації про забезпечення виживання, захисту та розвитку дітей, при цьому підкреслюючи необхідність виконання Плану дій по здійсненню Всесвітньої декларації про забезпечення виживання, захисту та розвитку дітей у 90-і рр. і наголошуючи на необхідності забезпечення наступних заходів у зв'язку з цією Зустріччю на національному та міжнародному рівнях,

розглянувши доповідь Генерального секретаря про стан Конвенції,

враховуючи, що Комітет з прав дитини провів свою першу сесію 30 вересня — 18 жовтня 1991 р.,

будучи натхненною тим, що до цього часу безпрецедентна кількість держав підписали Конвенцію та стали її учасниками, тим самим продемонструвавши широку прихильність справі заохочення й захисту прав дитини,

1. **із вдячністю бере до відома** доповідь Генерального секретаря щодо стану Конвенції про права дитини;

2. **з глибоким задоволенням відзначає** набрання Конвенцією чинності 2 вересня 1990 р. як великий крок у міжнародних зусиллях по сприянню загальній повазі та дотриманню прав людини і основних свобод;

3. **висловлює** своє задоволення кількістю держав, які підписали та ратифікували Конвенцію чи приєдналися до неї з того часу, як вона була відкрита для підписання, ратифікації та приєднання 26 січня 1990 р.;

4. **закликає** всі держави, які ще не зробили цього, у першочерговому порядку підписати та ратифікувати Конвенцію чи приєднатися до неї;

5. **просить** Генерального секретаря надавати всілякі засоби та допомогу, необхідні для розповсюдження інформації про Конвенцію та її здійснення з метою сприяння подальшій ратифікації Конвенції чи приєднання до неї;

6. **підкреслює** важливість найнеухильнішого виконання державами-учасницями своїх зобов'язань по Конвенції;

7. **визнає** важливі функції Комітету з прав дитини у справі спостереження за ефективним здійсненням положень Конвенції;

8. **просить** Генерального секретаря забезпечити надання відповідного персоналу та коштів для ефективного виконання Комітетом з прав дитини своїх функцій;

9. **підтримує** організацію роботи Комітету у майбутньому на основі проведення двох сесій на рік тривалістю два—три тижні кожна і заснування передсесійної робочої групи для попереднього розгляду доповідей держав-учасниць;

10. **постановляє** вжити належних заходів щодо рекомендацій Комітету з прав дитини на 47-й сесії Генеральної Асамблеї на основі дворічної доповіді, що, як очікується, буде подана Комітетом Генеральній Асамблеї через Економічну і Соціальну Раду;

11. **пропонує** Генеральному секретареві скликати коротку нараду держав — учасниць Конвенції, бажано у ході 47-ї сесії Генеральної Асамблеї, з метою встановлення тривалості засідань Комітету з прав дитини у майбутньому до розгляду цього питання Асамблеєю;

12. **просить** Генерального секретаря позитивно розглянути питання про надання можливості робочій групі повного складу Комітету проводити засідання у 1992 р.;

13. **пропонує** установам і організаціям ООН, а також міжурядовим та неурядовим організаціям активізувати свої зусилля з метою поширення інформації про Конвенцію та сприяння більш глибокому її розумінню;

14. **просить** Генерального секретаря подати Генеральній Асамблеї на її 47-й сесії доповідь щодо стану Конвенції про права дитини;

15. **постановляє** розглянути доповідь Генерального секретаря на своїй 47-й сесії по пункту "Питання прав людини".

(Док. ООН А/С.3/46/L.42

Архів МЗС України)

Проект резолюції
“Національні установи, які займаються
захистом та заохоченням прав людини”

(внесений делегаціями 18 країн, у т. ч. України,
на 46-й сесії Генеральної Асамблеї ООН)

25 листопада 1991 р.

Генеральна Асамблея,

посилаючись на відповідні резолюції про національні установи, які займаються захистом та заохоченням прав людини, особливо на свою резолюцію 41/129 від 4 грудня 1986 р. та резолюції Комісії з прав людини 1987/40 від 10 березня 1987 р., 1988/72 від 10 березня 1988 р., 1989/52 від 7 березня 1989 р. та 1990/73 від 7 березня 1990 р., та беручи до відома резолюцію 1991/27 Комісії від 5 березня 1991 р.,

підкреслюючи значення Загальної декларації прав людини, Міжнародних пактів про права людини та інших міжнародних документів у справі сприяння повазі й дотриманню прав людини та основних свобод,

заявляючи, що першочергову увагу слід приділяти розробці відповідних заходів на національному рівні з метою забезпечення ефективного виконання міжнародних норм у галузі прав людини,

будучи переконаною у тій важливій ролі, яку національні установи можуть відігравати у справі захисту і заохочення прав людини та основних свобод, а також у забезпеченні більш чіткого й широкого розуміння громадськістю цих прав і свобод,

визнаючи, що ООН може відігравати роль каталізатора у сприянні створенню національних установ, виступаючи як центр по обміну інформацією та досвідом,

беручи до уваги у цьому зв'язку затверджені Генеральною Асамблеєю в її резолюції 33/46 від 14 грудня 1978 р. керівні принципи щодо структури та діяльності національних і місцевих установ, які займаються захистом та заохоченням прав людини,

посилаючись на рекомендації, які містяться в резолюції 45/155 Генеральної Асамблеї та в резолюції 1991/30 Комісії з прав людини, згідно з якими Підготовчому комітету пропонувався розглянути шляхи та засоби, за допомогою яких

Всесвітня конференція з прав людини могла б стимулювати створення чи зміцнення національних установ,

відзначаючи існуючі у світі різні підходи до захисту та заохочення прав людини на національному рівні та визнаючи цінність таких підходів для сприяння загальній повазі і дотриманню прав людини й основних свобод,

1. **із задоволенням бере до відома** поновлену доповідь Генерального секретаря про національні установи, які займаються заохоченням та захистом прав людини, яка була підготовлена згідно з резолюцією 44/64 Генеральної Асамблеї від 8 грудня 1989 р.;

2. **знову підтверджує** важливість створення згідно з національним законодавством ефективних національних установ, які займаються захистом та заохоченням прав людини, і підтримання їх незалежності і добросовісності;

3. **закликає** держави-члени до створення, а там, де вони вже існують, до зміцнення національних установ, які займаються захистом та заохоченням прав людини, та до включення цих елементів у національні плани розвитку;

4. **бере до відома** прогрес, досягнутий у цій галузі за останні декілька років, а також збільшення кількості й ефективності національних установ, які займаються заохоченням та захистом прав людини, у всіх частинах планети;

5. **відзначає** зусилля Центру з прав людини Секретаріату ООН з метою розширення співробітництва з регіональними та національними установами;

6. **підтримує** ініціативи урядів та регіональних, міжнародних, міждержавних й неурядових організацій, спрямовані на зміцнення існуючих національних установ та створення таких установ там, де вони відсутні;

7. **пропонує** Центру з прав людини продовжити свої зусилля, спрямовані на зміцнення співробітництва між ООН і регіональними та національними установами, особливо у галузях консультативного обслуговування і технічної допомоги, громадської інформації та просвітницької діяльності в галузі прав людини;

8. **пропонує** також Центру з прав людини створювати, на прохання зацікавлених держав, центри документації та підготовки кадрів ООН у галузі прав людини і робити це на основі встановлених процедур використання наявних ресурсів, у тому числі в рамках Фонду добровільних внесків для консультативного обслуговування і технічної допомоги у галузі прав людини;

9. **просить** Генерального секретаря позитивно реагувати на прохання держав-членів про надання допомоги у створенні та зміцненні національних установ, які займаються захистом і заохоченням прав людини, в рамках Програми консультативного обслуговування та технічного співробітництва в галузі прав людини, включаючи національні центри документації і підготовки кадрів в галузі прав людини;

10. **закликає** всі держави-члени вживати відповідних заходів щодо сприяння обміну інформацією та досвідом у створенні й діяльності таких національних установ;

11. **підтверджує** роль національних установ як центрів по поширенню матеріалів щодо прав людини та здійснення інших видів діяльності в галузі громадської інформації під егідою ООН;

12. **визнає** конструктивну роль, яку неурядові організації можуть відігравати щодо національних установ;

13. **вітає** організацію Центром з прав людини у Парижі у жовтні 1991 р. семінару з цього питання згідно з проханням, яке міститься в резолюції 1990/73 Комісії з прав людини;

14. **просить** Генерального секретаря подати результати цієї зустрічі Комісії з прав людини;

15. **просить також** Генерального секретаря подати Генеральній Асамблеї на її 48-й сесії доповідь про виконання цієї резолюції.

*(Док. ООН А/С.3/46/L.48
Архів МЗС України)*

[473]

Проект резолюції “Міжнародний рік корінних народів світу”

*(внесений делегаціями 31 країни, у т. ч. України,
на 46-й сесії Генеральної Асамблеї ООН)*

25 листопада 1991 р.

Генеральна Асамблея,

пам'ятаючи про те, що однією з цілей ООН, проголошених в її Статуті, є здійснення міжнародного співробітництва в розв'язанні міжнародних проблем економічного, соціального, культурного та гуманітарного характеру та в заохоченні й розвитку поваги до прав людини і основних свобод для всіх, без обмежень за ознаками раси, статі, мови чи релігії,

підтверджуючи свою резолюцію 45/164 від 18 грудня 1990 р., у якій 1993 р. був проголошений Міжнародним роком корінних народів світу з метою зміцнення міжнародного співробітництва у вирішенні проблем, які стоять перед общинами корінного населення, зокрема в таких галузях, як права людини, навколишнє середовище, розвиток, освіта та охорона здоров'я,

беручи до уваги керівні принципи щодо міжнародних років та роковин, прийняті Генеральною Асамблеєю в її рішенні 35/424 від 5 грудня 1980 р.,

беручи до уваги резолюцію 1991/57 Комісії з прав людини від 6 березня 1991 р.,

із задоволенням відзначаючи ініціативи, висунуті Правлінням Дитячого фонду ООН в його резолюції 1991/7 і Радою керуючих Програми розвитку ООН в її резолюції 1991/12 на виконання резолюції 1991/57 Комісії з прав людини,

відзначаючи набрання чинності 5 вересня 1991 р. Конвенцією щодо корінних народів та народів, які живуть у племенах, 1989 р. (№ 169) Міжнародної організації праці,

вітаючи рішення 3/7 Підготовчого комітету Конференції ООН з навколишнього середовища та розвитку від 4 вересня 1991 р. щодо використання можливостей, наданих Міжнародним роком корінних народів світу як першого кроку на шляху до мобілізації міжнародного технічного та фінансового співробітництва з метою самостійного розвитку корінних народів та їх общин,

будучи інформованою про схвалення Підкомісією з попередження дискримінації та захисту меншин на її 43-й сесії другого робочого документа, поданого Есб'єрном Ейде та Кристі Мбону,

пам'ятаючи про процес підготовки до Всесвітньої конференції з прав людини, яка має бути скликана у 1993 р.,

беручи до відома доповідь Генерального секретаря про підготовку та організацію Міжнародного року корінних народів світу,

визнаючи важливість та різноманітність культур і форм соціальної організації корінних народів світу,

1. **просить** Генерального секретаря оголосити на 46-й сесії Генеральної Асамблеї темою Міжнародного року корінних народів світу "Корінний народ — нове партнерство";

2. **рекомендує** спеціалізованим закладам, регіональним комісіям та іншим організаціям системи ООН керуватися при

розгляді внеску, який вони можуть зробити в успішне проведення Міжнародного року, такими міркуваннями:

а) їх оперативна діяльність може найбільш ефективним чином сприяти вирішенню проблем корінних народів;

б) корінні народи можуть відігравати важливу роль у плануванні, здійсненні та оцінці проектів щодо них;

3. **закликає** держави проводити консультації з корінними народами та працюючими з ними неурядовими організаціями щодо заходів Міжнародного року;

4. **пропонує** знову державам інформувати Генерального секретаря про свої ініціативи;

5. **приймає** програму заходів Міжнародного року корінних народів світу, яка додається;

6. **рекомендує** призначити Заступника Генерального секретаря з прав людини Координатором Міжнародного року з покладанням функціональних обов'язків на Центр з прав людини спільно з Управлінням Генерального директора з міжнародного економічного співробітництва та Міжнародною організацією праці;

7. **пропонує** Координатору активно заохочувати до співробітництва інші підрозділи ООН, включаючи фінансові заклади і заклади з питань розвитку;

8. **постановляє:**

а) що Координатор скличе на початку 1992 р. технічну нараду закладів, регіональних комісій та інших відповідних організацій системи ООН за участю представників держав, організацій корінних народів та інших неурядових організацій, які виявляють особливий інтерес до питань, які стосуються корінних народів, для того щоб:

i) визначити галузі або можливості здійснення програм, які мають особливе значення та пріоритетність для корінних народів;

ii) погодити конкретні цілі спеціальних проектів, які будуть здійснюватись у 1993 р. у рамках Міжнародного року, і забезпечити їх відповідність темі та цілям Року;

iii) розглянути існуючі керівні принципи щодо проектів та рекомендувати ефективні засоби для врахування потреб корінних народів при затвердженні, розробці і здійсненні спеціальних проектів, згідно з якими діяльність буде розпочата у 1993 р.;

iv) запропонувати відповідні процедури та критерії для оцінки проектів щодо корінних народів у 1993 р. та у наступний період;

- v) розглянути питання про те, які фінансові положення треба прийняти, якщо в цьому є необхідність, для забезпечення здійснення вищевикладеного;
  - vi) подати доповідь про підсумки технічної наради Комісії з прав людини на її 49-й сесії;
- б) продовжувати враховувати поточну роботу Підкомісії з попередження дискримінації й захисту меншин, а також Робочої групи з питань корінного населення;
- в) провести церемонію відкриття Міжнародного року корінних народів світу на своїй 47-й сесії у 1992 р.;
9. **пропонує** тим державам, які мають можливість зробити це, розглянути питання про засоби, за допомогою яких вони могли би забезпечити ресурси для надання сприяння діяльності ООН у рамках Міжнародного року, наприклад, шляхом прикомандирування відповідного персоналу;
10. **настійливо закликає** держави, міжурядові та неурядові організації, а також організації корінних народів робити внески до Добровільного фонду для Міжнародного року, створеного Генеральним секретарем;
11. **просить** Генерального секретаря надавати всю необхідну допомогу, з тим щоб дозволити Координатору виконати поставлені перед ним завдання;
12. **пропонує** Комісії з прав людини скликати нараду учасників програм і проєктів, здійснюваних у рамках Міжнародного року, для розгляду після закінчення Міжнародного року питання про висновки, які можуть бути зроблені в результаті цієї діяльності.

Додаток

Програма заходів Міжнародного року корінних народів світу

І. Заходи на міжнародному рівні

А. Заходи ООН по створенню загальної атмосфери, яка сприяє діяльності у рамках Міжнародного року

- а) Проведення Генеральним секретарем у Нью-Йорку в ході 47-ї сесії Генеральної Асамблеї офіційної церемонії відкриття;
- б) заява про підтримку з боку глав держав чи урядів, виконавчих голів органів ООН, а також голів головних комітетів;

в) проведення в ході 49-ї сесії Комісії з прав людини у Женеві дня офіційних заходів, присвячених Міжнародному року;

г) випуск Поштовою адміністрацією ООН штемпелів для спеціального погашення, відбитки яких являтимуть собою текст із гаслом: "Корінному народу — споконвічні права. Міжнародний рік корінних народів світу, 1993 р.";

д) створення одним з художників з числа корінного населення графічного символу для використання у зв'язку із заходами Міжнародного року.

Б. Проекти та заходи, які має здійснювати Департамент громадської інформації у співробітництві з Координатором й в консультації з організаціями корінного населення

а) Випуск усіма мовами та розповсюдження плакату, який відбиває різноманітність корінних народів світу, і підготовка тексту інформаційного повідомлення з таким самим графічним символом, що відтворений на плакаті, для публікації у міжнародних журналах, при безоплатному наданні місця на їхніх сторінках;

б) видання місцевими мовами Загальної декларації прав людини;

в) випуск та широке розповсюдження спеціальних програм у рамках серії радіопередач Департаменту громадської інформації, призначених для загальної та некорінної аудиторії;

г) випуск всіма шістьма офіційними мовами ілюстрованої брошури, присвяченої проведенню Міжнародного року і призначеної для використання інформаційними центрами ООН, неурядовими організаціями, школами, засобами масової інформації та громадськістю.

С. Заходи системи ООН

а) Розширення координації, співробітництва та технічної допомоги з боку закладів і органів ООН у вирішенні проблем, з якими стикаються общини корінного населення у таких галузях, як права людини, навколишнє середовище, розвиток, освіта та охорона здоров'я. У цьому зв'язку рекомендується, щоб оперативні заклади ООН виявили нові можливі галузі співробітництва, зокрема щодо технічної та фінансової допомоги;

б) фінансування тих конкретних проектів для корінних общин, які відповідають побажанням корінного народу та спроможні принести безпосередню користь общині;

в) більш широке розповсюдження інформації, особливо серед общин корінного населення, про діяльність ООН у галузях, зв'язаних з цілями проведення Міжнародного року;

г) підвищення рівня обізнаності про наявність відповідних міжнародно-правових документів, які мають відношення до цілей Міжнародного року, і сприяння їх повсюдній ратифікації та здійсненню;

д) створення мережі організацій та общин корінного населення для обміну інформацією й досвідом у конкретних галузях діяльності, таких, як охорона здоров'я, навчання двома мовами, раціональне використання ресурсів та забезпечення охорони навколишнього середовища;

е) залучення на основі контрактів або прикомандирування організацій корінних народів та осіб з числа корінного населення, які мають відповідний досвід, до здійснення проектів в інтересах корінних общин всіх регіонів світу;

ж) вивчення можливостей проведення наступних двох сесій Робочої групи з корінного населення у західній півкулі та в азіатсько-тихоокеанському регіоні;

з) сприяння проведенню міжнародної торгової ярмарки товарів, виготовлених корінним населенням;

і) надання технічної допомоги урядам, які бажають доповнити їх законодавства положеннями про захист та заохочення прав людини щодо корінного народу, зокрема в тому, що стосується землі, охорони навколишнього середовища та зміцнення культурної самобутності, а також технічної та фінансової допомоги в здійсненні положень такого законодавства.

II. Заходи на національному рівні

Державам-членам пропонується, відповідно до їхнього права вільно визначати цілі свого власного розвитку, враховуючи особливості їхнього положення, розглянути питання про прийняття наступних заходів з метою забезпечення успішного проведення Міжнародного року:

а) уряди могли би призначити у відповідному міністерстві координатора по проведенню Року та створити національні комітети у складі представників урядових і неурядових організацій та організацій корінного населення з метою розробки національної програми заходів;

б) уряди могли би підвищити інформованість громадськості шляхом здійснення інформаційних та просвітницьких проектів. Ці проекти мали би включати випуск книжок, плакатів та

листівок, присвячених корінним народам або за їх безпосередньою участю; видання учбового посібника, присвяченого цінностям, історії та прагненням корінних народів; підготовку спеціальних програм для національного радіо й телебачення; надання стипендій науковим працівникам з числа корінних народів для проведення досліджень проблем корінних народів і присудження нагород за цю діяльність, а також проведення нарад та конференцій;

в) уряди могли би сприяти здійсненню ініціатив корінних народів у таких галузях, як радіомовлення і телебачення та виконання типових проектів у галузі освіти, охорони здоров'я, забезпечення зайнятості, житлового будівництва та охорони навколишнього середовища;

г) уряди могли би надавати інформацію, підготовлену разом з представниками корінного населення, про становище у країні й заходи, розпочаті в ході Міжнародного року;

д) уряди могли би заохочувати участь корінного населення у підготовці та здійсненні всіх заходів у зв'язку з проведенням Міжнародного року;

е) організації та общини корінного населення можна було би заохочувати до розробки їх власних програм заходів і до здійснення таких заходів як:

i) створення координаційних центрів та комітетів з проведення Міжнародного року з метою полегшення участі в організації й здійсненні заходів на національному рівні;

ii) розробка програм інформаційної діяльності, яка включає випуск різних видань, організацію виставок, підготовку учбових матеріалів, проведення нарад, культурних заходів та організацію навчальних курсів. За підтримкою для проведення таких заходів необхідно звертатися до міжнародних організацій, урядів та неурядових організацій;

iii) общини корінного населення могли би запланувати здійснення демонстраційних проектів у галузі розвитку, охорони навколишнього середовища, охорони здоров'я, освіти або в інших галузях; за підтримкою для проведення таких заходів можна було би звернутися до міжнародних організацій, урядів та неурядових організацій.

Проект резолюції
“Ліквідація всіх форм релігійної нетерпимості”

*(внесений делегаціями 36 країн, у т. ч. України,
на 46-й сесії Генеральної Асамблеї ООН)*

25 листопада 1991 р.

Генеральна Асамблея,

успіваючи необхідність сприяння загальній повазі та дотриманню прав людини і основних свобод для всіх, без обмежень за ознакою раси, статі, мови чи релігії,

знову підтверджуючи свою резолюцію 36/55 від 25 листопада 1981 р., якою проголошено Декларацію про ліквідацію усіх форм нетерпимості та дискримінації на основі релігії чи переконань,

посилаючись на свою резолюцію 45/136 від 14 грудня 1990 р., якою запропоновано Комісії з прав людини продовжити розгляд заходів по здійсненню Декларації,

натхнена зусиллями Комісії з прав людини й Підкомісії по запобіганню дискримінації та захисту меншин у справі вивчення тих подій, які впливають на здійснення Декларації,

посилаючись на резолюцію 1990/27 Комісії з прав людини від 2 березня 1990 р. та рішення 1990/229 Економічної та Соціальної Ради від 25 травня 1990 р., згідно з якими мандат Спеціального доповідача, призначеного для розгляду випадків та дій урядів в усіх частинах світу, що не сумісні з положеннями Декларації, та для підготовки, за необхідності, рекомендацій щодо виправлення положення, був продовжений на два роки,

визнаючи, що бажано посилити пропагандистську та інформаційну діяльність ООН у питаннях щодо свободи релігії та переконань та що уряди і неурядові організації покликані відігравати важливу роль у цій галузі,

підкреслюючи, що неурядові організації та релігійні заклади і групи на всіх рівнях покликані відігравати важливу роль у сприянні терпимості та захисту свободи релігії й переконань, зокрема шляхом участі у вивченні найбільш ефективних засобів сприяння здійсненню Декларації,

успіваючи важливе значення просвіти для забезпечення релігійної та світоглядної терпимості,

будучи серйозно занепокоєною тим, що нетерпимість та дискримінація на основі релігії чи переконань, як і раніше,

існують у багатьох частинах світу та що у деяких відношеннях вони набули більш широкого розповсюдження,

вважаючи, що у зв'язку з цим необхідно докладати подальших зусиль з метою заохочення та захисту права на свободу думки, совісті, релігії й переконань та ліквідації всіх форм нетерпимості і дискримінації на основі релігії чи переконань,

нагадуючи, що у 1991 р. відзначається десята річниця проголошення Генеральною Асамблеєю Декларації та що це надає можливість для активізації зусиль, спрямованих на ефективне здійснення Декларації,

відзначаючи, що Комісія з прав людини вітала підготовлений членом Підкомісії з попередження дискримінації та захисту меншин паном Тео ван Бовеном робочий документ, в якому містилась добірка положень щодо ліквідації нетерпимості й дискримінації на основі релігії чи переконань, а також були висвітлені питання та фактори, які мають бути розглянуті до складання будь-якого проекту нового міжнародного документа обов'язкового характеру, та підкреслюючи у цьому зв'язку значення резолюції 41/120 Генеральної Асамблеї від 4 грудня 1986 р. "Встановлення міжнародних стандартів у галузі прав людини",

1. **знову підтверджує**, що свобода думки, совісті, релігії та переконань є правом, яке гарантується усім без обмежень;

2. **настійливо закликає** у цьому зв'язку держави на основі їх відповідних конституційних систем і таких міжнародно визнаних документів, як Загальна декларація прав людини, Міжнародний пакт про громадянські та політичні права і Декларація про ліквідацію усіх форм нетерпимості й дискримінації на основі релігії та переконань, забезпечити, де вони ще не зробили цього, належні конституційні та правові гарантії свободи думки, совісті, релігії й переконань, включаючи забезпечення ефективних засобів правового захисту там, де має місце нетерпимість чи дискримінація на основі релігії чи переконань;

3. **настійливо закликає** всі держави вжити належних заходів по боротьбі з нетерпимістю та заохоченню розуміння, терпимості й поваги у питаннях щодо свободи релігії й переконань, і в цьому контексті вивчити, за необхідності, питання керівництва діяльністю та підготовки співробітників правоохоронних органів, цивільних службовців, працівників освіти та інших державних посадових осіб для забезпечення того, щоб вони при виконанні своїх посадових обов'язків поважали

різні релігії і переконання та не проводили дискримінації щодо осіб, які сповідують інші релігії чи дотримуються інших переконань;

4. **закликає** всі держави визнавати, як це передбачено у Декларації про ліквідацію всіх форм нетерпимості та дискримінації на основі релігії чи переконань, право всіх осіб справляти культу чи збиратися у зв'язку з релігією чи переконаннями та утримувати місця для цих цілей;

5. **закликає також** всі держави в рамках свого національного законодавства робити все можливе для того, щоб святі місця й релігійні святині у повній мірі поважались і були захищені;

6. **настійливо закликає** всі держави продумати у контексті десятої річниці, що виповнюється у 1991 р., проголошення Генеральною Асамблеєю Декларації, яких подальших заходів можливо було би вжити на національному та регіональному рівнях з метою сприяння ефективному здійсненню Декларації;

7. **пропонує** Університету ООН та іншим навчальним та науково-дослідним інститутам здійснити програми й дослідження, які сприяють розумінню, терпимості й повазі у питаннях щодо свободи релігії і переконань;

8. **вважає** бажаним активізувати пропагандистську й інформаційну діяльність ООН у питаннях щодо свободи релігії й переконань, і забезпечити, особливо у контексті десятої річниці проголошення Декларації, вжиття з цією метою відповідних заходів у рамках Всесвітньої кампанії з громадської інформації в галузі прав людини;

9. **пропонує** Генеральному секретареві, як і раніше, приділяти першочергову увагу поширенню тексту Декларації усіма офіційними мовами ООН та вжити всіх належних заходів для забезпечення того, щоб цей текст був у розпорядженні інформаційних центрів ООН, а також інших зацікавлених органів;

10. **підтримує** постійні зусилля Спеціального доповідача, призначеного для розгляду випадків та дій урядів у всіх частинах світу, які несумісні з положеннями Декларації, та для підготовки, за необхідності, рекомендацій по виправленню становища;

11. **рекомендує** приділяти заохоченню та захисту права на свободу думки, совісті й релігії належну увагу при здійсненні програми консультаційних послуг ООН в галузі прав людини, у тому числі у зв'язку з підготовкою основних правових документів відповідно до міжнародних документів з прав людини та з урахуванням положень Декларації;

12. **вітає** заявлений намір Комітету з прав людини підготувати загальний коментар до статті 18 Міжнародного пакту про громадянські та політичні права щодо свободи думки, совісті та релігії;

13. **вітає** зусилля, що докладаються неурядовими організаціями з метою сприяння здійсненню Декларації;

14. **просить** Генерального секретаря запропонувати зацікавленим неурядовим організаціям розглянути питання, яку подальшу роль вони могли би визначити для себе у справі здійснення Декларації та поширення її тексту національними та місцевими мовами;

15. **настійливо закликає** всі держави розглянути питання щодо поширення тексту Декларації своїми відповідними національними мовами та сприяти його поширенню національними і місцевими мовами;

16. **пропонує** Комісії з прав людини продовжити розгляд заходів по здійсненню Декларації;

17. **постановляє** розглянути питання про ліквідацію усіх форм релігійної нетерпимості на своїй 47-й сесії по пункту "Питання прав людини".

(Док. ООН А/С.3/46/L.63
Архів МЗС України)

[475]

Проект резолюції "Права людини і науково-технічний прогрес"

(внесений делегаціями 16 країн, у т. ч. України,
на 46-й сесії Генеральної Асамблеї ООН)

25 листопада 1991 р.

Генеральна Асамблея,

відзначаючи, що науково-технічний прогрес є одним з вирішальних факторів розвитку людського суспільства,

враховуючи відповідні положення Загальної декларації прав людини, Міжнародного пакту про економічні, соціальні та культурні права, Міжнародного пакту про громадянські і політичні права та Декларації соціального прогресу і розвитку,

посилаючись на відповідні положення Декларації про використання науково-технічного прогресу в інтересах миру та на благо людства,

знову підтверджуючи необхідність поважати права людини та свободи і гідність людської особистості в умовах науково-технічного прогресу,

враховуючи також, що основним і вирішальним фактором прискорення соціально-економічного розвитку суспільства є розвиток людської особистості,

усвідомлюючи, що сучасна наука і техніка надають можливість створити матеріальні умови для процвітання суспільства й всестороннього розвитку людської особистості,

будучи переконаною в тому, що сьогодні ресурси людства і діяльність вчених повинні використовуватись для мирного соціального, економічного і культурного розвитку всіх країн, підвищення рівня життя всіх людей та кращого забезпечення прав людини й основних свобод,

визнаючи необхідність розширення доступу країн, що розвиваються, до досягнень науково-технічного прогресу,

визнаючи також важливий внесок науки і техніки в економічний та соціальний прогрес людства,

усвідомлюючи, що обмін науково-технічними знаннями є одним із найважливіших шляхів прискорення соціально-економічного розвитку всіх країн та особливо країн, що розвиваються,

1. **підкреслює** важливість виконання всіма державами положень і принципів, що містяться у Загальній декларації прав людини, міжнародних пактах про права людини, та відповідних положень Декларації про використання науково-технічного прогресу в інтересах миру і на благо людства для сприяння реалізації прав людини та основних свобод;

2. **закликає** всі держави-члени забезпечити, щоб досягнення науково-технічного прогресу й інтелектуальний потенціал людства використовувались для розвитку та заохочення загальної поваги прав людини й основних свобод;

3. **знову закликає** держави-члени вжити необхідних заходів щодо забезпечення того, щоб результати науково-технічного прогресу використовувались тільки на благо людини і не призводили до порушення екологічного середовища;

4. **підкреслює** необхідність того, щоб наукові знання і технології в охороні здоров'я, освіті, житловому будівництві та інших соціальних сферах були легко доступні населенню як спадщина людства;

5. **просить** спеціалізовані установи та інші органи ООН враховувати відповідні положення вищезазначених міжнародних документів у своїх програмах і діяльності;

6. **постановляє** включити до попереднього порядку денного своєї 48-ї сесії пункт “Права людини і науково-технічний прогрес”.

(Док. ООН А/С.3/46/L.54
Архів МЗС України)

[476]

Проект резолюції
**“Міжнародне співробітництво в галузі моніторингу,
оцінки і прогнозування екологічних загроз
та надання допомоги у випадках
надзвичайних екологічних ситуацій”**

(внесений делегаціями 2 країн, у т. ч. України,
на 46-й сесії Генеральної Асамблеї ООН)

2 грудня 1991 р.

Генеральна Асамблея,

знову підтверджуючи свою резолюцію 44/224 від 22 грудня 1989 р. про міжнародне співробітництво в галузі моніторингу, оцінки і прогнозування екологічних загроз та надання допомоги у випадках надзвичайних екологічних ситуацій,

знову підтверджуючи свою резолюцію 44/228 від 22 грудня 1989 р. про Конференцію ООН з навколишнього середовища та розвитку,

беручи до відома рішення 16/37 Ради керуючих Програми ООН з навколишнього середовища від 31 травня 1991 р. про оперативне повідомлення і прогнозування надзвичайних екологічних ситуацій та рішення 16/9 від 31 травня 1991 р. про центр термінової екологічної допомоги ООН, в якому Рада керуючих, зокрема, ухвалила створити на експериментальній основі на початку 1992 р. на строк 18 місяців центр термінової екологічної допомоги ООН,

розглянувши доповідь Генерального секретаря про моніторинг, оцінку і прогнозування надзвичайних екологічних ситуацій та відповідні частини доповіді Ради керуючих про роботу її 16-ї сесії,

1. **підкреслює** необхідність зміцнення міжнародного співробітництва в галузі моніторингу, оцінки і прогнозування екологічних загроз та надання допомоги у випадках надзвичайних екологічних ситуацій;

2. *бере до відома* доповідь Генерального секретаря про моніторинг, оцінку і прогнозування надзвичайних екологічних ситуацій і пропонує Генеральному секретареві подати її Підготовчому комітету Конференції ООН з навколишнього середовища та розвитку.

(Док. ООН А/С.2/46/L.88
Архів МЗС України)

[477]

Проект резолюції “Ембарго на поставки нафти Південній Африці”

(внесений делегаціями 13 країн, у т. ч. України,
на 46-й сесії Генеральної Асамблеї ООН)

3-грудня 1991 р.

Генеральна Асамблея,
розглянувши доповідь Міжурядової групи з контролю за поставками і перевезеннями нафти та нафтопродуктів до Південної Африки,

посилаючись на свої резолюції щодо ембарго на поставки нафти Південній Африці, зокрема на резолюцію 45/176 F від 19 грудня 1990 р.,

визначаючи важливість ембарго на поставки нафти як одного з дієвих факторів тиску на Південну Африку з метою ліквідації апартеїду шляхом переговорів, а також важливість продовження цього тиску до того часу, поки не буде чітких свідчень глибоких і незворотних змін, пам'ятаючи про цілі Декларації по апартеїду та його руйнівним наслідкам на півдні Африки, такі як прийняття нерасової і демократичної конституції для вільної Південної Африки,

відзначаючи, що найбільш ефективним засобом забезпечення додержання ембарго на поставки нафти Південній Африці, як і раніше, залишається введення Радою Безпеки обов'язкового ембарго згідно з главою VII Статуту ООН,

будучи стурбованою тим, що ембарго на поставки нафти Південній Африці, які і раніше, порушується, та тим, що Південна Африка через наявність лазівок в ембарго, таких як відсутність ефективного законодавства, змогла отримувати нафту і нафтопродукти,

будучи переконаною у тому, що ефективно ембарго на поставки нафти Південній Африці сприяло би зусиллям між-

народного співтовариства по забезпеченню врегулювання на основі переговорів і створення єдиної, нерасової та демократичної Південної Африки,

1. **бере до відома** доповідь Міжурядової групи з контролю за поставками і перевезенням нафти та нафтопродуктів до Південної Африки і схвалює рекомендації, які в ній містяться;

2. **просить** усі держави вжити, якщо вони ще не зробили цього, — або в іншому випадку — продовжувати вживати ефективних заходів, які забороняють поставки і перевезення нафти та нафтопродуктів до Південної Африки прямим чи непрямым шляхом, та забезпечити їх додержання, зокрема:

а) суворо застосовувати положення про “кінцевих споживачів” та інші умови, які стосуються обмеження щодо пункту призначення, з метою забезпечення додержання ембарго;

б) враховуючи умови кожної країни, примусити компанії, які є первинними продавцями чи покупцями нафти та нафтопродуктів, утримуватися від продажу, перепродажу чи будь-якої іншої передачі нафти та нафтопродуктів Південній Африці прямим чи непрямым шляхом;

в) встановити суворий контроль за поставками нафти чи нафтопродуктів Південній Африці, які здійснюються посередниками, нафтовими компаніями та торговельними фірмами, поклавши відповідальність за виконання умов контракту на першого покупця чи продавця нафти та нафтопродуктів, який би внаслідок цього ніс відповідальність за дії цих сторін;

г) не допускати придбання компаніями Південної Африки пайки участі в нафтових компаніях за межами Південної Африки;

д) заборонити надавати Південній Африці будь-яку допомогу в нафтовому секторі, включаючи надання фінансових коштів, технології, обладнання та персоналу;

є) заборонити перевезення нафти та нафтопродуктів до Південної Африки суднами під їхніми прапорами чи суднами, які в кінцевому результаті належать, керуються чи фрахтуються їхніми громадянами чи компаніями, що знаходяться під їхньою юрисдикцією;

ж) розробити систему обліку зареєстрованих в їх державах чи таких, що належать їх громадянам, суден, які порушили ембарго на поставки нафти, та не заохочувати захід таких суден до південноафриканських портів;

з) застосовувати юридичні санкції проти компаній та осіб, причетних до порушення ембарго на поставки нафти, та на-

давати гласності випадкам успішного судового переслідування згідно із своїм національним законодавством;

і) здійснювати збір, обмін і розповсюдження інформації про випадки порушення ембарго на поставки нафти, у тому числі щодо шляхів і засобів запобігання таким порушенням, та вживати узгоджених заходів до порушників;

к) не заохочувати використання суден, які підпадають під їхню юрисдикцію, у діяльності, котра призводить до порушення ембарго на поставки нафти до Південної Африки, з урахуванням вже вжитих законодавчих та інших заходів;

3. **рекомендує** державам-членам розглянути проект типового закону, який міститься у додатку до річної доповіді Міжурядової групи, і рекомендує їм прагнути до введення ефективного ембарго на поставки нафти шляхом прийняття загальних принципів цього типового закону у межах їх правової практики;

4. **доручає** Міжурядовій групі вжити заходів з метою підвищення рівня обізнаності громадськості щодо ембарго на поставки нафти Південній Африці, включаючи, за необхідності, направлення місій та участь у відповідних конференціях і нарадах;

5. **пропонує** Міжурядовій групі подати Генеральній Асамблеї на її 47-й сесії доповідь про виконання цієї резолюції;

6. **просить** усі держави співробітничати з Міжурядовою групою шляхом надання їй усієї необхідної допомоги для виконання цієї резолюції.

(Док. ООН А/46/L.31
Архів МЗС України)

[478]

Проект резолюції “Підприємництво”

(внесений делегаціями 50 країн, у т. ч. України,
на 46-й сесії Генеральної Асамблеї ООН)

4 грудня 1991 р.

Генеральна Асамблея,

підтверджуючи свою резолюцію 45/188 від 21 грудня 1990 р. і беручи до уваги розділ IV доповіді Генерального директора з питань розвитку та міжнародного економічного співробітництва про оперативну діяльність у цілях розвитку,

посилаючись на свою резолюцію 44/211 від 22 грудня 1989 р.,

беручи до уваги рішення 91/11 від 25 червня 1991 р. Ради керуючих Програмою розвитку ООН,

1. **вітає** діяльність, що здійснюється різними органами, організаціями та установами системи ООН, по підвищенню ролі підприємництва в економічному розвитку і висловлює вдячність Генеральному директорові з питань розвитку та міжнародного економічного співробітництва за інформацію про таку діяльність, подану в його річній доповіді про оперативну діяльність системи ООН;

2. **бере до відома** факт створення Програмою розвитку ООН нового відділу по приватному сектору у процесі розвитку та той факт, що Рада керуючих Програми вже виділила певні ресурси, у тому числі Спеціальні ресурси Програми, з метою сприяння розвитку приватного сектора протягом п'ятого циклу програмування;

3. **визнає** важливу роль, яку технічна допомога може відіграти у сприянні зусиллям урядів з розвитку і поживлення економіки своїх країн за допомогою вільної підприємницької діяльності, ринків, які функціонують на умовах конкуренції, і підприємництва та шляхом підвищення ефективності державного сектора з урахуванням їх національних умов і пріоритетів розвитку, а також бере до уваги основну роль Програми розвитку ООН у галузі фінансування при плануванні допомоги урядам, враховуючи ці національні умови та пріоритети розвитку;

4. **визнає також** необхідність поліпшення співробітництва між відповідними органами, організаціями та установами ООН з метою оптимального використання ресурсів для сприяння розвитку підприємництва, зокрема на рівні країн;

5. **просить** органи, організації та установи системи ООН у відповідних випадках продовжувати підвищувати ефективність своєї діяльності по сприянню розвитку підприємництва, у тому числі по наданню технічної допомоги зацікавленим країнам, залучаючи цим самим адекватні ресурси;

6. **просить також** органи, організації та установи системи ООН у відповідних випадках підвищувати результативність й ефективність своїх заходів, пов'язаних із сприянням розвитку підприємництва, зокрема шляхом розвитку приватного сектора у зацікавлених країнах, сприяння розвитку малих і середніх підприємств та кооперативів, а також виявлення шляхів і засобів сприяння включенню неформальних секторів у формальну економіку і розвитку більш результативних та ефективних державних підприємств через заохочення застосування у відповідних випадках ринкових методів у їхній діяльності;

7. **просить** далі органи, організації та установи системи ООН у відповідних випадках зміцнювати між собою зв'язок та співробітництво і пропонує Генеральному директорові з питань розвитку та міжнародного економічного співробітництва приділяти належну увагу і наголошувати на координації діяльності системи ООН по наданню підтримки формальній та неформальній підприємницькій діяльності, за необхідності, в рамках її зусиль щодо розвитку людських ресурсів, використовуючи з цією метою відповідні органи, організації та установи системи ООН, у тому числі Відділ з приватного сектору у процесі розвитку Програми розвитку ООН;

8. **просить** Генерального директора з питань розвитку та міжнародного економічного співробітництва і надалі включати один раз на два роки до своєї річної доповіді про оперативну діяльність з метою розвитку інформацію щодо цього питання про здійснювану системою ООН діяльність по сприянню розвитку підприємництва;

9. **визнає** життєво важливу роль державного сектору у створенні сприятливих і стабільних умов для допомоги розвитку підприємництва;

10. **закликає** органи, організації та установи системи ООН у відповідних випадках на прохання країн сприяти розвитку підприємництва шляхом надання підтримки зусиллям країн на національному рівні та заходам, які вони можуть вжити у рамках ринкових підходів для сприяння подальшому розвитку підприємництва, та надавати допомогу у подоланні труднощів, з якими вони можуть зіткнутися у цьому зв'язку;

11. **просить** Генерального секретаря здійснити якісні поліпшення дослідницької діяльності з питання про роль підприємництва, особливо на рівні малих і середніх підприємств та кооперативів, у сприянні економічному зростанню та включити відповідні висновки до "Огляду світового економічного становища";

12. **просить також** Генерального секретаря подати Генеральній Асамблеї на її 48-й сесії на основі консультацій з державами-членами й відповідними міжнародними організаціями рекомендації щодо вжиття системою ООН заходів на підтримку підприємництва, зокрема шляхом розвитку приватного сектору у зацікавлених країнах, і висвітлити роль жінки у підприємстві, екологічні аспекти діяльності приватного сектору та вплив міжнародної економічної обстановки на зусилля по сприянню розвитку підприємництва.

(Док. ООН А/С.2/46/L.25/Rev.2
Архів МЗС України)

Проект резолюції “Питання про Палестину”

(внесений делегаціями 16 країн, у т. ч. України,
на 46-й сесії Генеральної Асамблеї ООН)

5 грудня 1991 р.

Генеральна Асамблея,

розглянувши доповідь Комітету по здійсненню невід’ємних прав палестинського народу,

беручи до відома, зокрема, відповідну інформацію, що міститься в пунктах 53—74 цієї доповіді,

посилаючись на свої резолюції 32/40 В від 2 грудня 1977 р., 33/28 С від 7 грудня 1978 р., 34/65 D від 12 грудня 1979 р., 35/169 D від 15 грудня 1980 р., 36/120 В від 10 грудня 1981 р., 37/86 В від 10 грудня 1982 р., 38/58 В від 13 грудня 1983 р., 39/49 В від 11 грудня 1984 р., 40/96 В від 12 грудня 1985 р., 41/43 В від 2 грудня 1986 р., 42/66 В від 2 грудня 1987 р., 43/175 В від 15 грудня 1988 р., 44/41 В від 6 грудня 1989 р. і 45/67 В від 6 грудня 1990 р.,

1. **з вдячністю бере до відома** заходи, вжиті Генеральним секретарем на виконання резолюції 45/67 В Генеральної Асамблеї;

2. **просить** Генерального секретаря надати відділу з прав палестинців Секретаріату необхідні ресурси, включаючи комп’ютеризовану інформаційну систему, і забезпечити, щоб він у консультації з Комітетом по здійсненню невід’ємних прав палестинського народу та під його керівництвом продовжував виконання завдань, докладно викладених у пункті 1 резолюції 32/40 В Генеральної Асамблеї, пункті 2b резолюції 34/65 D, пункті 3 резолюції 36/120 В, пункті 3 резолюції 38/58 В, пункті 3 резолюції 40/96 В, пункті 2 резолюції 42/66 В і в пункті 2 резолюції 44/41 В;

3. **просить також** Генерального секретаря забезпечити постійне співробітництво Департаменту громадської інформації та інших підрозділів Секретаріату з метою надання Відділу з прав палестинців можливості виконувати свої завдання і належного висвітлення різних аспектів питання щодо Палестини;

4. **пропонує** всім урядам і організаціям сприяти Комітету по здійсненню невід’ємних прав палестинського народу та Відділу з прав палестинців у виконанні їхніх завдань;

5. *із вдячністю бере до відома* рішення держав-членів відзначати щорічно 29 листопада Міжнародний день солідарності з палестинським народом.

(Док. ООН А/46/L.34
Архів МЗС України)

[480]

**Переглянутий проект резолюції
“Підвищення ефективності принципу періодичних
і справжніх виборів”**

(внесений делегаціями 23 країн, у т. ч. України,
на 46-й сесії Генеральної Асамблеї ООН)

5 грудня 1991 р.

Генеральна Асамблея,

посилаючись на свої резолюції 44/146 від 15 грудня 1989 р. і 45/150 від 18 грудня 1990 р., а також на резолюцію 1989/51 Комісії з прав людини від 7 березня 1989 р.,

розглянувши доповідь Генерального секретаря про підвищення ефективності принципу періодичних і справжніх виборів,

враховуючи свої зобов'язання по Статуту ООН розвивати дружні стосунки між націями на основі поваги принципу рівноправності й самовизначення народів та заохочувати і розвивати повагу до прав людини й основних свобод для всіх,

знову підтверджуючи Загальну декларацію прав людини, в якій передбачається, що кожна людина має право брати участь в управлінні своєю країною безпосередньо чи через вільно обраних представників, що кожна людина має право однакового доступу до державної служби у своїй країні, що основою влади уряду повинна бути воля народу і що ця воля повинна знаходити собі прояв у періодичних та нефальсифікованих виборах, які повинні проводитися при загальному і рівному виборчому праві шляхом таємного голосування або через інші рівнозначні форми, що забезпечують свободу голосування,

відзначаючи, що у Міжнародному пакті про громадянські й політичні права передбачається, що кожний громадянин повинен мати без будь-яких обмежень щодо раси, кольору шкіри, статі, мови, релігії, політичних чи інших переконань, національного чи соціального походження, майнового стану, народження чи іншої обставини право і можливість брати

участь у веденні державних справ як безпосередньо, так і через вільно обраних представників, голосувати та бути обраним на справжніх періодичних виборах, які проводяться на основі загального і рівного виборчого права при таємному голосуванні та забезпечують вільне волевиявлення виборців, та допускається у своїй країні до державної служби на загальних умовах рівності,

засуджуючи систему апартеїду та будь-яку іншу форму відмови у праві голосувати чи обмеження цього права за ознакою раси, кольору шкіри, статі, мови, релігії, політичних чи інших переконань, національного чи соціального походження, майнового чи іншого стану,

нагадуючи, що згідно зі Статутом всі держави користуються суверенною рівністю та що кожна держава, керуючись волею свого народу, має право вільно обирати і розвивати свою політичну, соціальну, економічну і культурну систему,

визначаючи, що не існує єдиної політичної системи чи єдиного виборчого методу, які однаково підходили б усім країнам та їх народам, і що зусилля міжнародного співтовариства по підвищенню ефективності принципу періодичних і справжніх виборів не повинні ставити під сумнів суверенне право кожної держави, керуючись волею свого народу, вільно обирати та розвивати свою політичну, соціальну, економічну і культурну систему, незалежно від того, відповідають вони чи ні преференціям інших держав,

із задоволенням відзначаючи різнобічну технічну допомогу і консультативні послуги, які Центр з прав людини і Департамент з технічного співробітництва у цілях розвитку Секретаріату, а також Програма розвитку ООН надають державам-членам на їх прохання, та пропонуючи цим органам продовжувати і активізувати свої зусилля відповідно до прохань, які надходять,

відзначаючи допомогу у проведенні виборів, яка надається ООН державам-членам на їх прохання,

підтверджуючи, що контроль за виборами з боку ООН повинен залишатися виключним видом діяльності Організації, що здійснюється при суворо визначених обставинах, зокрема, перш за все в ситуаціях, що мають явно виявлений міжнародний аспект,

беручи до відома вміщені у пункті 79 доповіді Генерального секретаря критерії, відповідність яким має бути необхідною умовою згоди на виконання прохань про контроль за виборами,

1. *із вдячністю бере до відома* доповідь Генерального секретаря про підвищення ефективності принципу періодичних і справжніх виборів;

2. *підкреслює* значення Загальної декларації прав людини і Міжнародного пакту про громадянські та політичні права, де встановлюється, що основою влади має бути воля народу, яка знаходить втілення у періодичних і справжніх виборах;

3. *підкреслює* також свою переконаність у тому, що періодичні і справжні вибори є необхідним і невід'ємним елементом безперервних зусиль по захисту прав та інтересів громадян і що, як показує практичний досвід, право кожного брати участь у керуванні своєю країною є одним з ключових факторів в ефективному використанні усім широким колом інших прав людини й основних свобод, включаючи політичні, економічні, соціальні та культурні права;

4. *заявляє*, що для визначення волі народу потрібен процес виборів, який забезпечує усім громадянам рівну можливість стати кандидатами і викласти свої політичні погляди індивідуально і спільно з іншими громадянами, як передбачено у національних конституціях і законах;

5. *підкреслює* обов'язок кожної держави-члена згідно з положеннями Статуту ООН поважати рішення, які приймаються іншими державами згідно з волею їх народу у процесі вільного вибору і розвитку своєї виборчої системи;

6. *підтверджує*, що апартеїд повинен бути ліквідований, що систематична відмова у праві голосувати чи обмеження цього права за ознакою раси чи кольору шкіри є грубим порушенням прав людини і наругою над совістю та гідністю людства та що право брати участь у політичній системі на основі загального і рівного громадянства та загального виборчого права є необхідною умовою здійснення принципу періодичних і справжніх виборів;

7. *підтверджує* цінність допомоги у проведенні виборів, яку надає ООН на прохання держав-членів, в контексті повної поваги їх суверенітету;

8. *вважає*, що міжнародному співтовариству необхідно й надалі приділяти серйозну увагу тому, яким чином ООН може задовольняти прохання держав-членів, коли вони прагнуть розвивати і здійснювати свої виборчі системи і процедури;

9. *підтримує* думку Генерального секретаря про необхідність призначити одну із старших посадових осіб у Канцелярії Генерального секретаря координатором, який на додаток до

існуючих обов'язків та з метою забезпечення послідовності при розгляді прохань надавав би Генеральному секретареві допомогу в галузі координації та розгляду прохань про контроль за виборами та передачі прохань про надання допомоги у проведенні виборів до відповідного управління чи програми, забезпечення ретельного розгляду прохань про контроль за виборами, розширення накопиченого досвіду для розвитку внутрішньої бази даних, складання і поновлення реєстру міжнародних експертів, які могли б надавати технічну допомогу, а також допомогу у контролі за виборами, і підтримання контактів з регіональними та іншими міжурядовими організаціями з метою забезпечення відповідних робочих домовленостей з ними та з метою уникнення дублювання зусиль, і пропонує Генеральному секретареві призначити таку посадову особу для виконання цих завдань;

10. **заявляє**, що призначення старшої посадової особи не буде ні замінювати, ні підміняти існуючі процедури щодо надання допомоги у проведенні виборів, ні визначати наперед організаційні процедури щодо місій, рішення про які може бути прийняте Організацією;

11. **просить** Генерального секретаря у межах наявних ресурсів та виходячи з міркувань доцільності виділити невелику кількість співробітників та інші ресурси для сприяння старшій посадовій особі у здійсненні його чи її функцій;

12. **висловлює** вдячність Центру з прав людини і Департаменту з технічного співробітництва у цілях розвитку Секретаріату, а також Програмі розвитку ООН за технічну допомогу у проведенні виборів, яку вони надавали і надають державам-членам, котрі потребують такої допомоги, і просить тісно співробітничати з призначеною Генеральним секретарем старшою посадовою особою та інформувати його (чи її) щодо наданої ними допомоги, а також про їхню діяльність по наданню допомоги у проведенні виборів;

13. **просить** Генерального секретаря повідомляти у компетентний орган ООН про отримання від держав-членів офіційних прохань щодо контролю за виборами та надавати за вказівкою цього органу відповідну допомогу;

14. **просить** Генерального секретаря заснувати відповідно до фінансових положень ООН цільовий фонд добровільних внесків на ті випадки, коли держава-член, від якої надійшов запит, не в змозі фінансувати, повністю або частково, місію по контролю за виборами, і внести пропозицію щодо керівних принципів виділення коштів з цього фонду;

15. **підтверджує** ефективність і необхідність координації діяльності з міжурядовими організаціями, включаючи регіональні організації, які мають досвід надання міжнародної допомоги у проведенні виборів;

16. **високо оцінює** зусилля неурядових організацій, які надають допомогу в проведенні виборів на прохання відповідних держав-членів;

17. **пропонує** тим державам-членам, які не відгукнулись на надіслане на виконання пункту 10 резолюції 45/150 прохання Генерального секретаря подати думки щодо відповідних підходів, які дозволяють Організації задовольнити прохання держав-членів про надання допомоги у проведенні виборів, зробити це для того, щоб Генеральний секретар міг включити ці думки до своєї наступної доповіді Генеральній Асамблеї;

18. **просить** Генерального секретаря подати Генеральній Асамблеї на її 47-й сесії доповідь про здійснення цієї резолюції, про досвід Організації у наданні допомоги державам-членам у проведенні виборів та про рекомендації щодо надання такої допомоги, про докладні керівні принципи, що розробляються, та про коло повноважень щодо участі ООН у процесі виборів, а також про характер і стан запитів держав-членів по пункту "Питання прав людини".

(Док. ООН А/С.3/46/L.61/Rev.1

Архів МЗС України)

[481]

Проект резолюції

“Повстання (інтифада) палестинського народу”

*(внесений делегаціями 21 країни, у т. ч. України,
на 46-й сесії Генеральної Асамблеї ООН)*

5 грудня 1991 р.

Генеральна Асамблея,

беручи до уваги повстання (інтифаду) палестинського народу проти ізраїльської окупації, що розпочалося 9 грудня 1987 р. і до якого світова громадськість ставиться з великою увагою та співчуттям,

будучи глибоко занепокоєною тривожною ситуацією на палестинській території, окупованій з 1967 р., яка склалася внаслідок триваючої окупації Ізраїлем, окупаючою державою, та упертого проведення ним політики й практики, спрямованих проти палестинського народу,

підтверджуючи, що Женевська конвенція про захист цивільного населення під час війни від 12 серпня 1949 р. може бути застосована до палестинської території, окупованої Ізраїлем з 1967 р., включаючи Єрусалим, та до інших окупованих арабських територій,

висловлюючи своє глибоке обурення у зв'язку з триваючими діями Ізраїлю, окупаючої держави, включаючи вбивства і поранення палестинських цивільних осіб, та у зв'язку з актами насильства, вчиненими ізраїльськими силами безпеки 8 жовтня 1990 р. на площі Харам аш-Шариф в Єрусалимі, внаслідок чого були вбиті і поранені, та 29 грудня 1990 р. у Рафасі,

підкреслюючи необхідність сприяти міжнародному захисту палестинських цивільних осіб на окупованій палестинській території,

визнаючи необхідність більш широкої підтримки і допомоги палестинському народові, який знаходиться під ізраїльською окупацією, а також більшої солідарності з ним,

розглянувши рекомендації, що містяться у доповідях Генерального секретаря від 21 січня 1988 р., 31 жовтня 1990 р. та 9 квітня 1991 р.,

посилаючись на свої відповідні резолюції, а також на відповідні резолюції Ради Безпеки, і зокрема резолюцію 681 (1990) Ради Безпеки від 20 грудня 1990 р., у пункті 6 якої міститься прохання до "Генерального секретаря, у співробітництві з Міжнародним комітетом Червоного Хреста, провести подальшу розробку ідеї, що міститься у доповіді Генерального секретаря, відносно скликання наради високих договірних сторін четвертої Женевської конвенції й обговорити можливі заходи, які вони можуть вжити по Конвенції, і для цього запропонувати цим сторонам висловити свої думки щодо того, яким чином ця ідея могла б сприяти цілям Конвенції, а також стосовно інших актуальних питань, та подати у зв'язку з цим доповідь Раді",

1. **засуджує** політику і практику Ізраїлю, окупаючої держави, які порушують права людини палестинського народу на окупованій палестинській території, включаючи Єрусалим, і зокрема такі акти, як відкриття вогню ізраїльською армією й поселенцями, через що гинуть і отримують поранення беззахисні палестинські цивільні особи, побиття і тяжкі каліцтва, депортація палестинських цивільних осіб, введення обмежувальних економічних заходів, руйнування будинків, розграбування рухомого чи нерухомого майна, що є особистою чи ко-

лективною власністю приватних осіб, колективні покарання та затримання і т. ін.;

2. **вимагає**, щоб Ізраїль, окупаючи держава, суворо дотримувалася Женевської конвенції про захист цивільного населення під час війни від 12 серпня 1949 р. та негайно відмовився від своєї політики і практики, які порушують положення Конвенції;

3. **закликає** всі Високі Договірні Сторони Конвенції забезпечити повагу Ізраїлем, окупаючою державою, Конвенції за усіх обставин згідно з їх зобов'язанням по статті 1 Конвенції;

4. **настійливо закликає** всі Високі Договірні Сторони Женевської конвенції відповісти на вербальну ноту, подану їм Генеральним секретарем згідно з пунктом 6 резолюції 681 (1990) Ради Безпеки від 20 грудня 1990 р.;

5. **висловлює** глибокий жаль у зв'язку з тим, що Ізраїль, окупаючи держава, продовжує нехтувати відповідними рішеннями Ради Безпеки;

6. **підтверджує**, що окупація Ізраїлем з 1967 р. палестинської території, включаючи Єрусалим, та інші арабські території, ні в якому разі не змінює правового статусу цих територій;

7. **просить** Раду Безпеки негайно проаналізувати ситуацію на окупованій палестинській території з метою розгляду заходів, необхідних для забезпечення міжнародного захисту палестинських цивільних осіб на палестинській території, окупованій Ізраїлем з 1967 р., включаючи Єрусалим;

8. **пропонує** державам-членам, організаціям системи ООН, урядовим, міжурядовим і неурядовим організаціям та засобам масової інформації продовжувати надавати і розширювати свою підтримку палестинського народу;

9. **просить** Генерального секретаря слідкувати за ситуацією, що склалася на палестинській території, окупованій з 1967 р., включаючи Єрусалим, за допомогою усіх наявних у нього засобів і подавати періодичні доповіді з цього питання, причому першу таку доповідь подати якомога скоріше.

(Док. ООН А/46/L.37

Архів МЗС України)

Проект резолюції “Питання про Палестину”

(внесений делегаціями 18 країн, у т. ч. України,
на 46-й сесії Генеральної Асамблеї ООН)

5 грудня 1991 р.

Генеральна Асамблея,

посилаючись на свої резолюції 181 (II) від 29 листопада 1947 р., 194 (III) від 11 грудня 1948 р., 3236 (XXIX) від 22 листопада 1974 р., 3375 (XXX) і 3376 (XXX) від 10 листопада 1975 р., 31/20 від 24 листопада 1976 р., 32/40 від 2 грудня 1977 р., 33/28 від 7 грудня 1978 р., 34/65 А та В від 29 листопада 1979 р., 34/65 С та D від 12 грудня 1979 р., ES — 7/2 від 29 липня 1980 р., 35/169 від 15 грудня 1980 р., 36/120 від 10 грудня 1981 р., ES — 7/4 від 28 квітня 1982 р., 38/58 А від 13 грудня 1983 р., 39/49 А від 11 грудня 1984 р., 40/96 А від 12 грудня 1985 р., 41/43 А від 2 грудня 1986 р., 42/66 А від 2 грудня 1987 р., 43/175 А від 15 грудня 1988 р., 44/41 А від 6 грудня 1989 р. і 45/67 А від 6 грудня 1990 р.,

розглянувши доповідь Комітету по здійсненню невід’ємних прав палестинського народу,

1. **висловлює** свою вдячність Комітету по здійсненню невід’ємних прав палестинського народу за його участь у виконанні завдань, покладених на нього Генеральною Асамблеєю;

2. **схвалює** рекомендації Комітету, які містяться у пунктах 87—95 його доповіді, та звертає увагу Ради Безпеки на ту обставину, що дії згідно з рекомендаціями Комітету, що неодноразово схвалювались Генеральною Асамблеєю на її 31-й сесії і пізніше, до цього часу не вжиті;

3. **пропонує** Комітету продовжувати стежити за становищем у питанні про Палестину, а також за виконанням Програми дій по здійсненню прав палестинського народу та подавати доповіді й пропозиції Генеральній Асамблеї чи Раді Безпеки залежно від обставин;

4. **уповноважує** Комітет, як і раніше, докладати всіх зусиль для сприяння здійсненню його рекомендацій, включаючи забезпечення представництва на конференціях і нарадах та направлення делегацій, внести такі зміни до його затвердженої програми проведення семінарів, симпозіумів і нарад для неурядових організацій, які він може вважати необхідними, приділяти особливу увагу необхідності мобілізації громад-

ської думки в Європі й Північній Америці і надалі подавати доповіді з цього питання Генеральній Асамблеї на її 47-й сесії;

5. **пропонує** також Комітету продовжувати співробітничати з неурядовими організаціями в їх зусиллях з метою поглиблення міжнародної обізнаності щодо фактів, які стосуються питання про Палестину, та створення більш сприятливої обстановки для повного виконання рекомендацій Комітету, а також вжити необхідних заходів для розширення його контактів з цими організаціями;

6. **пропонує** Узгоджувальній комісії ООН для Палестини, заснованій згідно з резолюцією 194 (III) Генеральної Асамблеї, а також іншим органам ООН, які мають відношення до питання про Палестину, і надалі всіляко співробітничати з Комітетом та подавати на його прохання відповідну інформацію і документацію, яку вони мають;

7. **постановляє** розповсюдити доповідь Комітету серед усіх компетентних органів ООН і настійливо закликає їх, за необхідності, вжити належних дій згідно з програмою здійснення рекомендацій Комітету;

8. **просить** Генерального секретаря, як і раніше, створювати Комітету всі необхідні умови для виконання його завдань.

(Док. ООН А/46/L.33

Архів МЗС України)

[483]

Проект резолюції “Питання про Палестину”

(внесений делегаціями 18 країн, у т. ч. України,
на 46-й сесії Генеральної Асамблеї ООН)

5 грудня 1991 р.

Генеральна Асамблея,
розглянувши доповідь Комітету по здійсненню невід’ємних прав палестинського народу,

беручи до відома, зокрема, інформацію, що міститься в пунктах 75–86 цієї доповіді,

посилаючись на свої резолюції 45/67 С і 45/68 від 6 грудня 1990 р.,

будучи переконаною, що розповсюдження скрізь правдивої і вичерпної інформації та роль неурядових організацій і установ, які і раніше, мають важливе значення для більш глибокого усвідомлення та підтримки невід’ємних прав палестинського народу на самовизначення і створення незалежної суверенної палестинської держави,

1. *із задоволенням відзначає* заходи, вжиті Департаментом громадської інформації Секретаріату на виконання резолюції 45/67 С Генеральної Асамблеї;

2. *пропонує* Департаменту громадської інформації у повному співробітництві й координації з Комітетом по здійсненню невід'ємних прав палестинського народу продовжувати з необхідною гнучкістю, якої можуть вимагати події, що стосуються питання про Палестину, здійснення своєї спеціальної програми інформації з питання про Палестину на дворічний період 1992—1993 років, приділяючи особливу увагу суспільній думці у Європі та Північній Америці, і зокрема:

а) поширювати інформацію про діяльність системи ООН щодо питання про Палестину, включаючи доповіді про роботу, яка проводиться відповідними органами ООН;

б) продовжити випуск і поновлення публікацій з різних аспектів питання про Палестину, включаючи здійснювані Ізраїлем порушення прав людини палестинського народу та іншого арабського населення окупованих територій, про які повідомляється відповідними органами ООН;

в) розширювати свої фонди аудіовізуальних матеріалів з питання про Палестину, включаючи підготовку таких матеріалів;

г) організовувати та заохочувати направлення місій журналістів по встановленню фактів у цей район, включаючи окуповані території;

д) організовувати міжнародні, регіональні та національні зустрічі для журналістів.

*(Док. ООН А/46/L.35
Архів МЗС України)*

[484]

**Проект резолюції
“Міжнародна мирна конференція
по Близькому Сходу”**

*(внесений делегаціями 20 країн, у т. ч. України,
на 46-й сесії Генеральної Асамблеї ООН)*

5 грудня 1991 р.

**Генеральна Асамблея,
розглянувши** доповідь Генерального секретаря від 8 листопада 1991 р.,

заслухавши заяву глави делегації спостерігачів від Палестини, зроблену 21 листопада 1991 р.,

підкреслюючи, що досягнення всеосяжного врегулювання близькосхідного конфлікту, в основі якого лежить питання про Палестину, стане значним внеском у справу міжнародного миру і безпеки,

враховуючи найширшу підтримку ідеї скликання Міжнародної мирної конференції по Близькому Сходу та відзначаючи зусилля Генерального секретаря щодо цього,

відзначаючи скликання Мирної конференції по Близькому Сходу 30 жовтня 1991 р. у Мадриді,

будучи стурбованою становищем на окупованій палестинській території, яке стає дедалі серйознішим через уперту політику і практику Ізраїлю — окупаючої держави,

враховуючи триваюче з 9 грудня 1987 р. повстання (“інтифада”) палестинського народу з метою покласти край ізраїльській окупації палестинської території, окупованої з 1967 р.,

1. **знову підтверджує** нагальну потребу досягнення справедливого і всеосяжного врегулювання арабо-ізраїльського конфлікту, в основі якого лежить питання про Палестину;

2. **вважає**, що скликання Міжнародної мирної конференції по Близькому Сходу під егідою ООН за участю всіх сторін у конфлікті, включаючи Організацію визволення Палестини, на рівноправній основі та п'яти постійних членів Ради Безпеки відповідно до резолюцій Ради Безпеки 242 (1967) від 22 листопада 1967 р. і 338 (1973) від 22 жовтня 1973 р. та законних національних прав палестинського народу, у першу чергу права на самовизначення, сприяло би зміцненню миру у цьому регіоні;

3. **знову підтверджує** такі принципи досягнення всеосяжного миру:

а) залишення Ізраїлем окупованої з 1967 р. палестинської території, включаючи Єрусалим, та інших окупованих арабських територій;

б) гарантування заходів забезпечення безпеки всіх держав регіону, включаючи держави, згадані в резолюції 181 (II) від 29 листопада 1947 р., в межах безпечних та міжнародно визнаних кордонів;

в) вирішення проблеми палестинських біженців згідно з резолюцією 194 (III) Генеральної Асамблеї від 11 грудня 1948 р. та наступними відповідними резолюціями;

г) ліквідація ізраїльських поселень на окупованих з 1967 р. територіях;

д) гарантування свободи доступу до Святих місць, культових споруд і місць;

4. **вітає** скликання Мирної конференції по Близькому Сходу 30 жовтня 1991 р. у Мадриді, що є важливим кроком на шляху до встановлення всеосяжного, справедливого й міцного миру у цьому регіоні;

5. **бере до відома** висловлене бажання і прагнення поставити окуповану з 1967 р. палестинську територію, включаючи Єрусалим, під нагляд ООН на перехідний період — як частину мирного процесу;

6. **просить** Генерального секретаря продовжити свої зусилля разом із зацікавленими сторонами та в консультації з Радою Безпеки з метою сприяння миру в регіоні та подавати доповіді про досягнутий прогрес у цьому питанні.

(Док. ООН А/46/L.36
Архів МЗС України)

[485]

Проект резолюції

“Здійснення Декларації про надання незалежності колоніальним країнам і народам”

(внесений делегаціями 21 країни, у т. ч. України,
на 46-й сесії Генеральної Асамблеї ООН)

9 грудня 1991 р.

Генеральна Асамблея,

розглянувши доповідь Спеціального комітету з питання про хід здійснення Декларації про надання незалежності колоніальним країнам і народам,

посилаючись на свою резолюцію 1514 (XV) від 14 грудня 1960 р., що містить Декларацію про надання незалежності колоніальним країнам і народам, та на всі свої попередні резолюції щодо здійснення Декларації, останньою з яких є резолюція 45/34 від 20 листопада 1990 р., а також на відповідні резолюції Ради Безпеки,

враховуючи, що викорінення колоніалізму є одним з першочергових завдань Організації на десятиріччя, яке розпочинається у 1990 р.,

глибоко усвідомлюючи необхідність скорішого вжиття заходів для ліквідації останніх залишків колоніалізму до

2000 р., як це передбачається у її резолюції 43/47 від 22 листопада 1988 р.,

знову підтверджуючи свою переконаність у необхідності ліквідації колоніалізму, а також необхідності повного викорінення расової дискримінації, апартеїду і порушень основних прав людини,

усвідомлюючи, що успіх національно-визвольної боротьби і міжнародна обстановка, яка склалася в результаті цього, надали міжнародному співтовариству унікальну можливість зробити вирішальний внесок у справу ліквідації колоніалізму в усіх його формах і проявах,

із задоволенням відзначаючи досягнення Спеціального комітету у справі сприяння ефективному і повному здійсненню Декларації та інших відповідних резолюцій ООН по деколонізації,

підкреслюючи важливість участі керуючих держав у роботі Спеціального комітету,

із задоволенням відзначаючи також співробітництво та активну участь деяких з керуючих держав у роботі Спеціального комітету, а також їх постійну готовність приймати виїзні місії ООН на територіях, що знаходяться під їхнім управлінням,

із занепокоєнням відзначаючи негативний вплив, який неучасть певних керуючих держав справляє на роботу Спеціального комітету, позбавляючи його важливого джерела інформації щодо територій, які знаходяться під їхнім управлінням,

усвідомлюючи нагальну потребу незалежних і створюваних держав у допомозі з боку ООН та організацій її системи в економічній, соціальній та інших галузях,

усвідомлюючи також нагальну потребу несамоврядних територій, що залишилися, включаючи перш за все малі островні території, в економічній, соціальній та іншій допомозі з боку ООН і організацій, що входять до її системи,

1. **знову підтверджує** свою резолюцію 1514 (XV) та всі інші резолюції про деколонізацію, включаючи свою резолюцію 43/47, у якій вона проголосила десятиріччя, що починається з 1990 р., Міжнародним десятиріччям за викорінення колоніалізму, та закликає керуючі держави відповідно до цих резолюцій вжити всіх необхідних заходів, щоб надати народам відповідних територій можливість повністю та якомога скоріше здійснити своє право на самоврядування і незалежність;

2. **знову заявляє**, що збереження колоніалізму в будь-якій формі чи у будь-якому прояві — включаючи расизм, апартеїд та економічну експлуатацію, а також політику і практику придушення законних національно-визвольних рухів — несумісне зі Статутом ООН, Загальною декларацією прав людини та Декларацією про надання незалежності колоніальним країнам та народам і становить загрозу міжнародному миру і безпеці;

3. **знову підтверджує** свою рішимість і надалі вживати всіх заходів, необхідних для забезпечення повного і скорішого викорінення колоніалізму та сумлінного і суворого додержання усіма державами відповідних положень Статуту, Декларації про надання незалежності колоніальним країнам і народам та Загальної декларації прав людини;

4. **знову заявляє** про свою підтримку боротьби народів, які знаходяться під колоніальним управлінням, за здійснення свого права на самовизначення і незалежність;

5. **схвалює** доповідь Спеціального комітету з питання про хід здійснення Декларації про надання незалежності колоніальним країнам і народам про його роботу у 1991 р., у тому числі заплановану на 1992 р. програму роботи;

6. **закликає** усі держави, особливо керуючі, а також спеціалізовані установи й інші організації системи ООН виконати у своїх відповідних сферах компетенції рекомендації Спеціального комітету щодо найшвидшого здійснення Декларації та інших відповідних резолюцій ООН;

7. **засуджує** діяльність іноземних економічних та інших кіл, що перешкоджає здійсненню Декларації, а також ліквідації колоніалізму, апартеїду і расової дискримінації;

8. **закликає** керуючі держави забезпечити, щоб ніяка діяльність іноземних економічних та інших кіл на несамоврядних територіях, що знаходяться під їх управлінням, не перешкоджала здійсненню народами цих територій свого права на самовизначення та незалежність;

9. **рішуче засуджує** будь-яке співробітництво у ядерній галузі з урядом Південної Африки та закликає держави, які здійснюють таке співробітництво, терміново припинити його;

10. **закликає** керуючі держави припинити військову діяльність на територіях, що знаходяться під їх управлінням, та ліквідувати там військові бази згідно з відповідними резолюціями Генеральної Асамблеї та настійливо закликає їх не залучати ці території ні до яких агресивних дій проти інших держав чи до будь-якого втручання у справи інших держав;

11. **настійливо закликає** усі держави, безпосередньо, чи через їх діяльність у спеціалізованих установах та інших організаціях системи ООН, надавати моральну і матеріальну допомогу народам колоніальних територій і просить керуючі держави у консультації з урядами територій, що знаходяться під їх управлінням, вжити заходів, з тим щоб як на двосторонній, так і на багатосторонній основі залучити й ефективно використати усю можливу допомогу для зміцнення економіки цих територій;

12. **пропонує** Спеціальному комітету продовжувати вишукувати прийнятні засоби для термінового і повного виконання Декларації та здійснювати заходи, схвалені Генеральною Асамблеєю у зв'язку з Міжнародним десятиріччям за викорінення колоніалізму, на всіх територіях, які ще не досягли незалежності, і зокрема:

а) розробити конкретні пропозиції щодо ліквідації існуючих проявів колоніалізму і подати доповідь з цього питання Генеральній Асамблеї на її 47-й сесії;

б) представити конкретні пропозиції, які могли би допомогти Раді Безпеки у розгляді відповідно до Статуту належних заходів у зв'язку з подіями на колоніальних територіях, які можуть створити загрозу для міжнародного миру і безпеки;

в) продовжувати вивчення питання про виконання державами-членами резолюції 1514 (XV) та інших відповідних резолюцій про деколонізацію;

г) продовжувати приділяти особливу увагу малим територіям, зокрема шляхом регулярного направлення виїзних місій, та рекомендувати Генеральній Асамблеї найбільш підходящі заходи, необхідні для надання населенню цих територій можливості здійснити своє право на самовизначення і незалежність;

д) вжити всіх необхідних заходів, з тим щоб заручитися все-світньою підтримкою з боку урядів, а також національних і міжнародних організацій у досягненні цілей Декларації та у здійсненні відповідних резолюцій ООН;

13. **закликає також** керуючі держави продовжувати співробітничати із Спеціальним комітетом у виконанні ним свого мандату та приймати на територіях виїзні місії з метою одержання інформації з першоджерел та з'ясування побажань і сподівань їхніх жителів;

14. **закликає далі** ті керуючі держави, які не беруть участі в роботі Спеціального комітету, зробити це на його сесії 1992 р.;

15. *просить* Генерального секретаря, спеціалізовані установи та інші організації системи ООН надавати економічну, соціальну та іншу допомогу несамоврядним територіям та продовжувати робити це у доречній формі після того, як вони здійснять своє право на самовизначення і незалежність;

16. *просить* Генерального секретаря забезпечити Спеціальний комітет коштами і обслуговуванням, необхідними для виконання цієї резолюції, а також інших резолюцій і рішень про деколонізацію, прийнятих Генеральною Асамблеєю та Спеціальним комітетом.

(Док. ООН А/46/L.27
Архів МЗС України)

[486]

Проект резолюції “Морське право”

(внесений делегаціями 50 країн, у т. ч. України,
на 46-й сесії Генеральної Асамблеї ООН)

10 грудня 1991 р.

Генеральна Асамблея,

посилаючись на свої попередні резолюції з питання про морське право, включаючи резолюцію 45/145 від 14 грудня 1990 р.,

визнаючи, як сказано у третьому пункті преамбули Конвенції ООН з морського права, тісний взаємозв'язок проблем морського простору і необхідність розглядати їх як єдине ціле,

будучи переконаною у тому, що важливо зберегти єдиний характер Конвенції та прийнятих разом з нею відповідних резолюцій і застосовувати їх згідно з цим характером та їх завданнями і цілями,

тідкреслюючи необхідність забезпечення державами послідовного застосування Конвенції, а також приведення національного законодавства у відповідність до положень Конвенції,

враховуючи, що у своїй резолюції 2749 (XXV) від 17 грудня 1970 р. вона проголосила дно морів і океанів та його надра за межами дії національної юрисдикції (далі — Район), а також ресурси Району загальною спадщиною людства,

нагадуючи, що у Конвенції передбачено режим, який має застосовуватися до Району та його ресурсів,

із задоволенням нагадуючи про висловлювання готовності вивчити усі можливості вирішення питань, що викликають занепокоєність ряду держав, з метою забезпечення загальної участі у Конвенції, визнаючи необхідність співробітництва з метою швидшого й ефективного здійснення Підготовчою комісією резолюції II Третьої Конференції ООН з морського права,

відзначаючи із задоволенням прогрес, досягнутий Підготовчою комісією з початку її діяльності, включаючи реєстрацію шести первинних вкладників та визначення Підготовчою комісією зарезервованих районів для Органу з числа заявочних районів, представлених первинними вкладниками згідно з резолюцією II, маючи при цьому на увазі, що така реєстрація спричиняє появу у первинних вкладників як прав, так і обов'язків,

відзначаючи також зростаючі потреби країн, особливо країн, що розвиваються, в інформації, консультаціях і допомозі у справі здійснення Конвенції та у процесі їх розвитку для використання в повному обсязі переваг для загального правового режиму, встановленого Конвенцією,

будучи занепокоєною тим, що країни, які розвиваються, ще не в змозі вжити ефективних заходів до використання у повному обсязі цих переваг через нестачу ресурсів та необхідних наукових і технічних можливостей,

визнаючи необхідність розширювати і доповнювати зусилля держав та компетентних міжнародних організацій, спрямовані на те, щоб дозволити країнам, які розвиваються, набути такі можливості,

визнаючи також, що Конвенція охоплює усі види використання та ресурси моря і що уся відповідна діяльність у межах системи ООН має здійснюватися згідно з нею,

будучи глибоко занепокоєною теперішнім станом морського середовища,

усвідомлюючи важливість Конвенції для захисту морського середовища,

відзначаючи із занепокоєнням використання методів і практики риболовства, які можуть згубно вплинути на збереження морських живих ресурсів та управління ними, у тому числі методів і практики, спрямованих на уникнення відотримання правил й обмежень,

враховуючи необхідність ефективного і збалансованого зберігання морських живих ресурсів та управління ними з метою всебічного виконання відповідних положень Конвенції,

беручи до відома здійснену у 1991 р. діяльність щодо основної програми з морських питань, яка викладена у главі 25 середньострокового плану на період 1984—1989 рр., подовженого на період 1990—1991 рр. згідно з доповіддю Генерального секретаря, затвердженою в резолюції 38/59 А Генеральної Асамблеї, та доповідь Генерального секретаря, а також програму 10 з морського права й питань океану у середньостроковому плані на період 1992—1997 рр.,

особливо відзначаючи доповідь Генерального секретаря, підготовлену на виконання пункту 20 резолюції 45/145 Генеральної Асамблеї,

1. *нагадує* про історичне значення Конвенції ООН з морського права як важливого внеску у забезпечення миру, справедливості й прогресу для усіх народів світу;

2. *висловлює* своє задоволення зростаючою і найширшою підтримкою Конвенції, про яку свідчать, зокрема, 159 підписів і 51 з 60 ратифікаційних грамот чи документів про приєднання, необхідних для набрання Конвенцією чинності;

3. *пропонує* усім державам докладати нових зусиль до сприяння загальній участі в Конвенції;

4. *із задоволенням відзначає* ініціативу Генерального секретаря щодо сприяння діалогу, спрямованому на розгляд питань, які викликають занепокоєність у ряді держав, з метою забезпечити загальну участь у Конвенції;

5. *визнає*, що політичні й економічні зміни, включаючи, зокрема, дедалі ширше застосування ринкових принципів, підкреслюють необхідність переоцінки з урахуванням питань, які викликають занепокоєння ряду держав, аспектів режиму, котрий буде застосовуватися до Району та його ресурсів, і що продуктивний діалог з таких питань за участю усіх зацікавлених сторін буде сприяти реалізації перспективи загальної участі у Конвенції в інтересах людства в цілому;

6. *закликає* всі держави, які ще не зробили цього, розглянути питання про ратифікацію Конвенції чи приєднання до неї у якомога найкоротші строки з метою забезпечення ефективного вступу в дію правового режиму використання морського середовища та його ресурсів і закликає усі держави вжити відповідних заходів щодо сприяння загальній участі у Конвенції, в тому числі в рамках діалогу, спрямованого на розгляд питань, які викликають стурбованість у ряді держав;

7. *закликає* всі держави зберігати єдиний характер Конвенції та прийнятих разом з нею відповідних резолюцій і за-

стосовувати їх відповідно до цього характеру та їхніх завдань і цілей;

8. **закликає також** держави додержуватись положень Конвенції при прийнятті свого національного законодавства;

9. **відзначає** прогрес, досягнутий Підготовчою комісією для Міжнародного органу з питань морського дна та Міжнародного трибуналу з морського права в усіх галузях її роботи;

10. **посилається** на прийняту Підготовчою комісією 30 серпня 1990 р. домовленість щодо виконання зобов'язань першими чотирма зареєстрованими первинними вкладниками та державами, які їх засвідчують;

11. **бере до відома**, що переговори по виконанню зобов'язань вже завершені щодо первинного вкладника, зареєстрованого у березні 1991 р.;

12. **висловлює** свою вдячність Генеральному секретареві за його зусилля на підтримку Конвенції та за ефективне здійснення основної програми з морських питань, яка викладена у главі 25 середньострокового плану на період 1984—1989 рр., подовженого на період 1990—1991 рр., і просить його при здійсненні програми 10 з морського права, яка міститься у середньостроковому плані на період 1992—1997 рр., забезпечити ефективну відповідь на зростаючі потреби держав у допомозі щодо здійснення Конвенції;

13. **висловлює також** свою вдячність Генеральному секретареві за доповідь, підготовлену на виконання пункту 20 резолюції 45/145 Генеральної Асамблеї, і просить його здійснювати намічену в ній діяльність, а також діяльність по зміцненню правового режиму моря, приділяючи при цьому особливу увагу роботі Підготовчої комісії, включаючи здійснення резолюції II третьої Конференції ООН з морського права;

14. **вітає** регіональні зусилля країн, що розвиваються, щодо інтеграції морського господарства в національні плани і програми розвитку через процес міжнародного співробітництва й допомоги, зокрема ініціативи, зазначені у доповіді Генерального секретаря;

15. **закликає** Генерального секретаря продовжувати надавати державам допомогу у здійсненні Конвенції та у розробці послідовного та однакового підходу до передбаченого згідно з нею правового режиму, а також у їхніх національних, субрегіональних і регіональних зусиллях, спрямованих на використання у повному обсязі вигод від Конвенції, і пропонує органам

та організаціям системи ООН здійснювати співробітництво та надавати допомогу в цих зусиллях;

16. **настійливо закликає** зацікавлені держави-члени, особливо держави з розвинутим морським господарством, провести огляд відповідних політики і програм у контексті інтеграції морського господарства у національні стратегії розвитку та вивчити перспективи активізації співробітництва з країнами, що розвиваються, включаючи держави регіонів, де докладаються зусилля в цій галузі;

17. **пропонує** компетентним міжнародним організаціям, Програмі розвитку ООН, Всесвітньому банку та іншим багатостороннім фінансуючим закладам активізувати, згідно із своєю політикою, надання фінансової, технічної, організаційної та управлінської допомоги країнам, що розвиваються, в їх зусиллях по використанню вигод від всеохоплюючого правового режиму, що встановлюється Конвенцією, а також зміцнювати співробітництво між собою та з державами-донорами у справі надання такої допомоги;

18. **із задоволенням відзначає** подану на виконання пункту 13 резолюції 44/26 Генеральної Асамблеї та пункту 15 резолюції 45/145 Генеральної Асамблеї другу доповідь Генерального секретаря, де вказані заходи, які тепер вживаються державами та компетентними міжнародними організаціями, а також майбутні підходи, спрямовані на задоволення потреб держав щодо освоєння морських ресурсів та управління ними, і просить Генерального секретаря у співробітництві з державами і компетентними міжнародними організаціями слідкувати за заходами, що вживаються, та будь-якою необхідною наступною діяльністю з метою сприяння використанню державами вигод від всеохоплюючого правового режиму, що встановлюється Конвенцією, і періодично подавати про це доповіді Генеральній Асамблеї;

19. **затверджує** рішення Підготовчої комісії провести свою десяту чергову сесію у Кінгстоні 24 лютого — 13 березня 1992 р., літнє засідання провести у Нью-Йорку 1992 р.;

20. **визнає**, що здійснення придатних положень Конвенції значно посилить захист морського середовища;

21. **підтверджує** свій заклик до держав та інших членів міжнародного співтовариства зміцнювати своє співробітництво та вживати заходів з метою всебічного виконання положень, які містяться у Конвенції, щодо збереження морських живих ресурсів та управління ними, включаючи запобігання

використанню методів і практики риболовства, які можуть згубно відбитися на збереженні морських живих ресурсів та управлінні ними, і, зокрема, дотримуватись двосторонніх і регіональних заходів щодо ефективного моніторингу та забезпечення дотримання, які можуть бути до них застосовані;

22. **просить** Генерального секретаря подати Генеральній Асамблеї на її 47-й сесії спеціальну доповідь щодо прогресу, досягнутого у здійсненні всеосяжного правового режиму, який встановлюється Конвенцією ООН з морського права, у світлі десятої річниці її прийняття, що відзначається у 1992 р., та вжити у консультації з державами відповідних заходів на відзначення цієї дати;

23. **просить** Генерального секретаря подати Генеральній Асамблеї на її 47-й сесії доповідь щодо стану справ з Конвенцією та усієї пов'язаної з нею діяльності, а також про виконання цієї резолюції;

24. **постановляє** включити до попереднього порядку денного 47-ї сесії пункт "Морське право".

*(Док. ООН А/46/L.44
Архів МЗС України)*

[487]

Проект резолюції "Поширення інформації про деколонізацію"

*(внесений делегаціями 21 країни, у т. ч. України,
на 46-й сесії Генеральної Асамблеї ООН)*

11 грудня 1991 р.

Генеральна Асамблея,

розглянувши главу доповіді Спеціального комітету з питань про хід здійснення Декларації про надання незалежності колоніальним країнам і народам щодо поширення інформації про деколонізацію і висвітлення діяльності ООН в галузі деколонізації,

посилаючись на свою резолюцію 1514 (XV) від 14 грудня 1960 р., в якій міститься Декларація про надання незалежності колоніальним країнам і народам, й на інші резолюції та рішення ООН щодо поширення інформації про деколонізацію, зокрема, на резолюцію 45/35 Генеральної Асамблеї від 20 листопада 1990 р.,

знову підтверджуючи важливість гласності як засобу досягнення цілей Декларації і визнаючи роль світової громадськості у справі надання ефективної допомоги народам колоніальних територій в досягненні самовизначення і незалежності,

відзначаючи, що, незважаючи на скасування законів про цензуру, існуюче законодавство та інші заходи все ще обмежують свободу друку в Південній Африці,

визнаючи важливу роль неурядових організацій в поширенні інформації про деколонізацію,

1. **затверджує** главу доповіді Спеціального комітету з питань про хід здійснення Декларації про надання незалежності колоніальним країнам і народам щодо поширення інформації про деколонізацію і висвітлення діяльності ООН в галузі деколонізації;

2. **вважає** важливим, щоб ООН продовжувала відігравати активну роль у процесі деколонізації й активізувала свої зусилля щодо забезпечення якомога ширшого розповсюдження інформації про деколонізацію з метою подальшої мобілізації міжнародної громадськості на підтримку здійснення повної деколонізації до 2000 р.;

3. **просить** Генерального секретаря з урахуванням пропозицій Спеціального комітету, як і раніше, здійснювати конкретні заходи з використанням усіх засобів інформації, що є в його розпорядженні, включаючи пресу, радіо і телебачення, з тим щоб широко і постійно висвітлювати діяльність ООН у галузі деколонізації і, серед іншого:

а) продовжувати в консультації із Спеціальним комітетом збирати, готувати і розповсюджувати основні матеріали, дослідження і статті щодо проблем деколонізації і зокрема, продовжувати публікувати періодичне видання "Objective justice" та інші видання, спеціальні статті та дослідження, включаючи серію "Decolonization", і збільшувати обсяг інформації про всі території, що знаходяться на розгляді Спеціального комітету, вибираючи відповідні матеріали для більш широкого розповсюдження шляхом перевидання різними мовами;

б) прагнути забезпечити повне співробітництво керівних держав у здійсненні вищезгаданих завдань;

в) активізувати діяльність всіх інформаційних центрів ООН, пов'язану з деколонізацією;

г) підтримувати робочі відносини з Організацією африканської єдності і відповідними регіональними та міжурядовими

організаціями, особливо у тихоокеанському і карибському регіонах, шляхом проведення періодичних консультацій та обміну інформацією;

д) заручитися, працюючи в консультації з інформаційними центрами ООН, допомогою в розповсюдженні інформації про деколонізацію з боку неурядових організацій;

е) продовжувати випускати всеохоплюючі прес-релізи про всі засідання Спеціального комітету та його допоміжних органів;

є) забезпечувати у цьому зв'язку необхідні умови і обслуговування;

ж) повідомляти Спеціальний комітет про заходи, вжиті на виконання цієї резолюції;

з) просити всі держави, зокрема, керуючі держави, а також спеціалізовані заклади та інші організації системи ООН і неурядові організації, особливо зацікавлені в деколонізації, здійснювати або активізувати у співробітництві з Генеральним секретарем і в рамках своїх відповідних сфер компетенції широке розповсюдження інформації, згаданої вище у пункті 2;

3. **пропонує** Спеціальному комітету стежити за здійсненням цієї резолюції і подати Генеральній Асамблеї на її 47-й сесії доповідь з цього питання.

*(Док. ООН А/46/L.28
Архів МЗС України)*

[488]

Проект резолюції “Ліквідація расизму та расової дискримінації”

*(внесений делегаціями 86 країн, у т. ч. України,
на 46-й сесії Генеральної Асамблеї ООН)*

12 грудня 1991 р.

**Генеральна Асамблея,
прийняла рішення** скасувати постанову, яка міститься в її резолюції 3379 (XXX) від 10 листопада 1975 р.

*(Док. ООН А/46/L.47
Архів МЗС України)*

Проект резолюції
“Договір про дружбу та співробітництво
в Південно-Східній Азії”

(внесений делегаціями 123 країн, у т. ч. України,
на 47-й сесії Генеральної Асамблеї ООН)

3 жовтня 1992 р.

Генеральна Асамблея,

нагадуючи про цілі й принципи ООН та про її головну відповідальність за підтримку міжнародного миру та безпеки відповідно до її Статуту,

нагадуючи також про десять принципів, прийнятих Афро-азіатською конференцією, яка відбулася у Бандунзі 25 квітня 1955 р., Декларацію Асоціації держав Південно-Східної Азії, підписану у Бангкоці у серпні 1967 р., і Декларацію четвертої зустрічі Асоціації держав Південно-Східної Азії на вищому рівні, яка відбулась у Сингапурі у січні 1992 р.,

відзначаючи, що Договір про дружбу і співробітництво в Південно-Східній Азії, підписаний у Балі 24 лютого 1976 р., набрав чинності 15 липня 1976 р. щодо Республіки Індонезії, Малайзії, Республіки Філіппіни, Республіки Сингапур і Королівства Таїланд та 7 січня 1984 р. — щодо Бруней-Даруссалама, був зареєстрований в ООН 20 жовтня 1976 р.,

відзначаючи також, що Папуа-Нова Гвінея приєдналася до цього Договору 5 липня 1989 р. і що Соціалістична Республіка В'єтнам і Лаоська Народно-Демократична Республіка приєдналися до цього Договору 22 липня 1992 р.,

відзначаючи далі, що метою цього Договору є сприяння довічному миру, непорушній дружбі та співробітництву між народами Південно-Східної Азії відповідно до принципів Статуту ООН, включаючи, зокрема, принципи взаємної поваги незалежності, суверенітету та територіальної цілості усіх країн, невтручання у внутрішні справи всіх країн, мирного врегулювання незгод і суперечок та відмови від застосування сили або погрози силою,

враховуючи, що цей Договір має положення щодо мирного врегулювання спорів, які відповідають Статуту ООН,

визначаючи, що цей Договір забезпечує тверду основу для заходів зміцнення довіри на регіональному рівні та регіонального співробітництва і що він узгоджується із закликом Генерального секретаря ООН до більш тісного співробітництва

між ООН і регіональними асоціаціями, який міститься в його доповіді “Порядок денний для миру”,

схвалює цілі і принципи Договору про дружбу і співробітництво в Південно-Східній Азії та його положення щодо мирного врегулювання регіональних спорів і регіонального співробітництва з метою досягнення миру, злагоди, дружби між народами Південно-Східної Азії відповідно до Статуту ООН, які погоджуються з теперішньою атмосферою зміцнення регіонального і міжнародного співробітництва.

(Док. ООН А/С.1/47/L.24
Архів МЗС України)

[490]

Проект резолюції “Дія атомної радіації”

(внесений делегаціями 29 країн, у т. ч. України,
на 47-й сесії Генеральної Асамблеї ООН)

16 жовтня 1992 р.

Генеральна Асамблея,

посилаючись на свою резолюцію 913 (X) від 3 грудня 1955 р., згідно з якою було засновано Науковий комітет ООН з дії атомної радіації, та на свої наступні резолюції з цього питання, включаючи резолюцію 46/44 від 9 грудня 1991 р., в якій вона, зокрема, запропонувала Науковому комітету продовжувати його роботу,

із вдячністю беручи до відома доповідь Наукового комітету ООН з дії атомної радіації,

знову підтверджуючи бажаність продовження роботи Наукового комітету,

будучи стурбованою потенційно шкідливими наслідками для нинішнього і майбутніх поколінь тих рівнів радіації, яким піддається людина,

усвідомлюючи триваючу необхідність вивчення і збору інформації про атомну та іонізуючу радіацію та аналізу її впливу на людину і оточуюче її середовище,

враховуючи рішення Наукового комітету подавати після завершення відповідних досліджень більш короткі доповіді з допоміжними науковими документами, що додаються, із згаданих Комітетом спеціальних тем,

1. **висловлює вдячність** Науковому комітету ООН з дії атомної радіації за цінний внесок, який він робить протягом 37 років з моменту його створення у розширення знань та уявлень щодо рівнів, дії та небезпеки атомної радіації, а також за виконання його первісного мандату з науковою компетентністю і незалежністю оцінки;

2. **із задоволенням відзначає** триваюче наукове співробітництво, що розширюється, між Науковим комітетом і Програмою ООН з навколишнього середовища;

3. **пропонує** Науковому комітету продовжувати свою роботу, включаючи його важливу координаційну діяльність, з метою розширення знань про рівні, дії та небезпеку іонізуючої радіації з усіх джерел;

4. **схвалює** наміри і плани Наукового комітету щодо його майбутньої діяльності з наукового огляду й оцінки від імені Генеральної Асамблеї;

5. **пропонує** також Науковому комітету продовжити на його наступній сесії огляд важливих проблем у галузі радіації і подати доповідь з цього питання Генеральній Асамблеї на її 48-й сесії;

6. **пропонує** Програмі ООН з навколишнього середовища, як і раніше, сприяти ефективному здійсненню діяльності Наукового комітету і ознайомленню з її результатами Генеральної Асамблеї та наукових і громадських кіл;

7. **висловлює** свою вдячність за допомогу, яка надається Науковому комітету державами-членами, спеціалізованими установами, Міжнародним агентством з атомної енергії та неурядовими організаціями, і закликає їх розширити співробітництво у цій галузі;

8. **пропонує** державам-членам, організаціям системи ООН та заінтересованим неурядовим організаціям подавати додаткові відповідні дані про дози, дію та небезпеку різних джерел радіації, що значно полегшило би роботу з підготовки майбутніх доповідей Наукового комітету, які подаються Генеральній Асамблеї.

*(Док. ООН A/SPC/47/L.3
Архів МЗС України)*

**Переглянутий проект резолюції
“Доповідь Міжнародного агентства з атомної енергії”**

*(внесений делегаціями 32 країн, у т. ч. України,
на 47-й сесії Генеральної Асамблеї ООН)*

20 жовтня 1992 р.

Генеральна Асамблея,
отримавши доповідь Міжнародного агентства з атомної енергії Генеральній Асамблеї за 1991 р.,

беручи до уваги заяву Генерального директора Міжнародного агентства з атомної енергії від 20 жовтня 1992 р., в якій міститься додаткова інформація про основні аспекти діяльності Агентства в 1992 р.,

визначаючи важливість діяльності Агентства в подальшому сприянні використанню ядерної енергії в мирних цілях, як це передбачено в його статуті,

визначаючи також особливі потреби країн, що розвиваються, у технічній допомозі з боку Агентства, з тим щоб ефективно користуватися результатами застосування ядерної технології в мирних цілях, а також вкладом ядерної енергії в їх економічний розвиток,

визначаючи важливість діяльності Агентства по здійсненню положень про гарантії Договору щодо нерозповсюдження ядерної зброї та інших міжнародних договорів, конвенцій і угод, спрямованих на досягнення аналогічних цілей, а також по забезпеченню, у міру можливості, щоб допомога, яка надається Агентством чи на його прохання, чи під його наглядом або контролем, не використовувалась таким чином, щоб сприяти яким-небудь військовим цілям, як це викладено у статті 2 його статуту,

визначаючи далі важливість діяльності Агентства в галузі ядерної енергетики, використання ядерних методів і технології, ядерної безпеки, радіаційного захисту та поводження з радіоактивними відходами, включаючи його діяльність, спрямовану на надання країнам, що розвиваються, допомоги у плануванні створення ядерної енергетики згідно з їхніми потребами,

знову підкреслюючи необхідність забезпечення максимальної безпеки при проектуванні та експлуатації атомних електростанцій для зведення до мінімуму ризику для життя, здоров'я та навколишнього середовища,

відзначаючи заяву і дії Агентства щодо недодержання Іраком своїх зобов'язань по нерозповсюдженню,

беручи до уваги резолюції GC (XXXVI) /RES/577 про ядерний потенціал Південної Африки, GC (XXXVI) /RES/579 про недодержання Іраком своїх зобов'язань по гарантіям, GC (XXXVI) /RES/582 про заходи щодо зміцнення міжнародного співробітництва в галузі ядерної та радіаційної безпеки, GC (XXXVI) /RES/583 про перегляд Основних норм безпеки при радіаційному захисті, GC (XXXVI) /RES/584 про навчання і підготовку кадрів у галузі радіаційної та ядерної безпеки, GC (XXXVI) /RES/585 про відповідальність за ядерні збитки, GC (XXXVI) /RES/586 про підвищення ефективності й дієвості системи гарантій, GC (XXXVI) /RES/587 про зміцнення основних видів діяльності Агентства, GC (XXXVI) /RES/588 про практичне використання опромінювання харчових продуктів у країнах, що розвиваються, GC (XXXVI) /RES/592 "План рентабельного виробництва питної води" і GC (XXXVI) /RES/601 про застосування гарантій Агентства на Близькому Сході, прийняті Генеральною конференцією Агентства на її 36-й черговій сесії 25 вересня 1992 р.,

1. **бере до уваги** доповідь Міжнародного агентства з атомної енергії;

2. **підтверджує** свою віру в роль Агентства у справі використання ядерної енергії в мирних цілях;

3. **настійливо закликає** всі держави прагнути ефективного і гармонійного міжнародного співробітництва в здійсненні діяльності Агентства згідно з його статутом; у сприяттні використанню ядерної енергії та вживанню необхідних заходів з метою подальшого підвищення безпеки ядерних установок і зведення до мінімуму ризику для життя, здоров'я та навколишнього середовища; в розширенні технічної допомоги і співробітництва в інтересах країн, що розвиваються; та в забезпеченні ефективності та дієвості системи гарантій Агентства;

4. **вітає** прийняті Агентством рішення щодо зміцнення своєї системи гарантій;

5. **вітає також** прийняті Агентством рішення щодо зміцнення своєї діяльності в галузі технічної допомоги та співробітництва;

6. **висловлює** вдячність Генеральному директорові та його персоналу за їхні невтомні зусилля по здійсненню резолюцій Ради Безпеки 687 (1991) від 3 квітня 1991 р., 707 (1991) від 15 серпня 1991 р. і 715 (1991) від 11 жовтня 1991 р., зокрема

у зв'язку з виявленням та знищенням чи іншими формами знешкодження обладнання і матеріалів, які могли би бути використані для виробництва ядерної зброї;

7. **просить** Генерального секретаря подати Генеральному директорові Агентства матеріали 47-ї сесії Генеральної Асамблеї щодо діяльності Агентства.

(Док. ООН А/47/L.9/Rev.1
Архів МЗС України)

[492]

Проект резолюції

“Розгляд ефективних заходів щодо посилення захисту, безпеки й охорони дипломатичних і консульських представництв та представників”

(внесений делегаціями 21 країни, у т. ч. України,
на 47-й сесії Генеральної Асамблеї ООН)

21 жовтня 1992 р.

Генеральна Асамблея,
розглянувши доповідь Генерального секретаря,
усвідомлюючи необхідність розвивати і зміцнювати дружні відносини та співробітництво між державами,

будучи переконаною у тому, що повага принципів і норм міжнародного права, які регулюють дипломатичні і консульські зносини, є однією з основних умов нормального розвитку відносин між державами та здійснення цілей і принципів Статуту ООН,

будучи стурбованою неодноразовими актами насильства щодо дипломатичних і консульських представників, а також представників при міжнародних міжурядових організаціях та посадових осіб таких організацій, що загрожують життю ні в чому не винних людей або призводять до їх загибелі та серйозно перешкоджають нормальній роботі таких представників і посадових осіб,

будучи занепокоєною недодержанням принципу недоторканності дипломатичних і консульських представництв і представників,

будучи занепокоєною також зловживанням дипломатичними чи консульськими привілеями та імунітетами, особливо у тих випадках, коли мають місце акти насильства,

підкреслюючи обов'язок держав вживати всіх необхідних заходів відповідно до вимог міжнародного права, включаючи заходи превентивного характеру, та віддавати порушників до суду,

вітаючи заходи, вже вжиті з цією метою державами відповідно до їх міжнародних зобов'язань,

будучи переконаною в тому, що роль ООН, яка включає в себе здійснення процедур подання повідомлень, встановлених згідно з резолюцією 35/168 Генеральної Асамблеї від 15 грудня 1980 р. та отримавших дальший розвиток у наступних резолюціях Асамблеї, має важливе значення у сприянні заходам по посиленню захисту, безпеки й охорони дипломатичних і консульських представництв та представників,

1. **бере до відома** доповідь Генерального секретаря;

2. **рішуче засуджує** акти насильства щодо дипломатичних і консульських представництв і представників при міжнародних міждержавних організаціях та посадових осіб таких організацій і підкреслює, що такі акти не можуть мати ніяких виправдань;

3. **настійливо закликає** держави додержуватися, виконувати і втілювати у життя принципи і норми міжнародного права, які регулюють дипломатичні і консульські зносини, та, зокрема, забезпечити згідно з їх міжнародними зобов'язаннями захист, безпеку й охорону вищезгаданих у пункті 2 представництв, представників та посадових осіб, які офіційно перебувають на територіях під їх юрисдикцією, включаючи вжиття практичних заходів щодо заборони на їх територіях незаконної діяльності осіб, груп і організацій, які заохочують, провокують, організовують чи вчиняють акти, спрямовані проти безпеки й охорони таких представництв, представників і посадових осіб;

4. **настійливо закликає також** держави вжити всіх необхідних заходів на національному і міжнародному рівнях для запобігання будь-яким актам насильства щодо вищезгаданих у пункті 2 представництв, представників і посадових осіб та віддавати правопорушників до суду;

5. **рекомендує** державам тісно співробітничати, зокрема на основі контактів між дипломатичними і консульськими представництвами і приймаючою державою, у питаннях практичних заходів щодо посилення захисту, безпеки й охорони дипломатичних і консульських представництв і представників та у питаннях обміну інформацією щодо обставин усіх випадків їх серйозного порушення;

6. **закликає** держави, які ще не зробили цього, розглянути питання про те, щоб стати учасниками документів, які стосуються захисту, безпеки й охорони дипломатичних і консульських представництв та представників;

7. **закликає також** держави в разі виникнення спору у зв'язку з порушенням їх міжнародних зобов'язань щодо захисту представництв чи безпеки представників і посадових осіб, згаданих вище у пункті 2, використовувати засоби мирного вирішення спорів, включаючи добрі послуги Генерального секретаря, і просить Генерального секретаря пропонувати, коли він вважатиме за доцільне, свої добрі послуги безпосередньо зацікавленим державам;

8. **просить** усі держави направляти Генеральному секретареві повідомлення згідно з пунктом 9 резолюції 42/154 від 7 грудня 1987 р.;

9. **просить** Генерального секретаря публікувати на щорічній основі згідно з пунктом 12 резолюції 42/154 доповідь по цьому пункту, яка вміщує також аналітичне резюме доповідей, отриманих відповідно до пункту 8, а також продовжувати здійснення інших своїх завдань на виконання цієї резолюції;

10. **постановляє** включити до попереднього порядку денного своєї 49-ї сесії пункт "Розгляд ефективних заходів щодо посилення захисту, безпеки й охорони дипломатичних і консульських представництв та представників".

*(Док. ООН А/С.6/47/L.6
Архів МЗС України)*

[493]

**Проект резолюції
"Координація діяльності
Організації Об'єднаних Націй
та Наради з безпеки і співробітництва у Європі"**

*(внесений делегаціями 35 країн, у т. ч. України,
на 47-й сесії Генеральної Асамблеї ООН)*

23 жовтня 1992 р.

Генеральна Асамблея,

вітаючи заяву глав держав і урядів держав — учасниць Наради з безпеки і співробітництва у Європі про те, що вони розглядають Наряду як регіональну угоду у тому розумінні, як про це йдеться у главі VIII Статуту ООН, та що у цій

якості вона забезпечує важливий взаємозв'язок безпеки у Європі та в усьому світі,

посилаючися на документи Наради, зокрема на Заключний акт, підписаний у Гельсинкі 1 серпня 1975 р., Паризьку хартію для нової Європи, Празький документ про подальший розвиток інститутів і структур Наради з безпеки і співробітництва у Європі, Віденський документ 1992 р. по заходах зміцнення довіри і безпеки та Гельсинський документ 1992 р.,

відзначаючи роль, яку відіграє Рада у справі заохочення демократичних цінностей та інститутів і прав людини, розширення можливостей Наради у сфері раннього попередження, відвернення конфліктів, регулювання конфліктів і співробітництва у галузі безпеки, включаючи діяльність по підтримці миру та ініціативи у рамках Наради, спрямовані на подальше зміцнення механізмів мирного врегулювання спорів, та інші кроки, які вживаються у рамках процесу Наради,

відзначаючи також, що нові завдання, які стоять перед Народою, вимагають зміцнення координації й співробітництва з міжнародними організаціями, зокрема з ООН,

1. **підкреслює** необхідність зміцнення співробітництва і координації між Народою з безпеки і співробітництва у Європі та ООН;

2. **просить** Генерального секретаря подати Генеральній Асамблеї на її 48-й сесії доповідь про співробітництво і координацію між ООН та Народою;

3. **постановляє** включити до попереднього порядку денного своєї 48-ї сесії пункт "Співробітництво між Організацією Об'єднаних Націй та Народою з безпеки і співробітництва у Європі".

(Док. ООН А/47/L.11
Архів МЗС України)

[494]

Переглянутий проект резолюції "Етнічна чистка" і расова ненависть"

(внесений делегаціями 50 країн, у т. ч. України,
на 47-й сесії Генеральної Асамблеї ООН)

23 жовтня 1992 р.

Генеральна Асамблея,

посилаючись на Статут ООН, Загальну декларацію прав людини, Міжнародні пакти з прав людини і Міжнародну конвенцію про ліквідацію всіх форм расової дискримінації,

знову підтверджуючи своє переконання в тому, що будь-яка теорія вищості, яка базується на расовій відмінності, у науковому відношенні хибна, в моральному — ганебна, а в соціальному — несправедлива і небезпечна та що не може бути виправдання для расової дискримінації будь-де: ні в теорії, ні на практиці,

підтверджуючи також свої переконання в тому, що дискримінація людей за ознакою раси, кольору шкіри, релігії чи етнічного походження є перешкодою до дружніх і мирних відносин між націями і може призвести до порушення миру і безпеки серед народів, а також гармонійного співіснування осіб навіть усередині однієї і тієї самої держави,

будучи переконаною в тому, що існування расових та етнічних бар'єрів суперечить ідеалам будь-якого людського суспільства, та визнаючи необхідність активізації зусиль щодо ліквідації всіх форм расової ненависті,

будучи занепокоєною тим фактом, що, незважаючи на зусилля міжнародного співтовариства по їх викоріненню, в багатьох районах світу все ще спостерігаються прояви расової дискримінації, які заохочуються філософією расової переваги чи ненависті,

будучи глибоко стривоженою породжуваними ненависть та насильство політикою і практикою “етнічної чистки”, де б вони не мали місце,

відзначаючи важливе значення захисту прав осіб, які належать до національних, етнічних, релігійних та мовних меншин,

посилаючись на резолюцію 46/242 від 25 серпня 1992 р.,

1. **засуджує** беззастережно “етнічну чистку” та акти насильства, які походять з расової ненависті;

2. **рішуче відкидає** політику та ідеологію, спрямовані на заохочення будь-яких форм расової ненависті та “етнічної чистки”;

3. **знову підтверджує**, що “етнічна чистка” та расова ненависть повністю несумісні із загально визнаними правами людини і основними свободами;

4. **знову заявляє** про свою переконаність в тому, що ті, хто виконує або віддає наказ про здійснення актів “етнічної чистки”, несуть особисту відповідальність і повинні постати перед судом;

5. **вимагає**, щоб усі ті, хто виконує або віддає наказ про здійснення актів “етнічної чистки”, негайно припинили їх;

6. **закликає** всі держави співробітничати в ліквідації всіх форм “етнічної чистки” і расової ненависті.

(Док. ООН А/С.3/47/L.9/Rev.1
Архів МЗС України)

[495]

Проект резолюції
“Всесвітня конференція з прав людини”

(внесений делегаціями 96 країн, у т. ч. України,
на 47-й сесії Генеральної Асамблеї ООН)

26 жовтня 1992 р.

Генеральна Асамблея,

усвідомлюючи ціль ООН заохочувати і розвивати повагу до прав людини й основних свобод для всіх, без обмежень за ознаками раси, статі, мови та релігії, яка закріплена в Статуті ООН і Загальній декларації прав людини,

визнаючи, що всі права людини й основні свободи неподільні та взаємозв'язані і що заохочення та захист однієї категорії прав ніколи не повинні слугувати приводом чи виправданням для звільнення держав від заохочення і захисту іншої категорії прав,

посилаючись на свої резолюції 45/155 від 18 грудня 1990 р., в якій вона ухвалила, зокрема, скликати на вищому рівні Всесвітню конференцію з прав людини в 1993 р., і 46/116 від 17 грудня 1991 р.,

беручи до відома резолюцію 1991/30 Комісії з прав людини від 5 березня 1991 р.,

будучи переконаною в тому, що проведення Всесвітньої конференції з прав людини може зробити значний внесок у підвищення ефективності діяльності ООН у галузі заохочення і захисту прав людини,

визнаючи нагальну потребу прийняти проект порядку денного Всесвітньої конференції з прав людини до проведення заключної сесії Підготовчого комітету,

1. **бере до відома** доповіді Підготовчого комітету для Всесвітньої конференції з прав людини про роботу його другої та третьої сесій;

2. **схвалює** проект правил процедури Всесвітньої конференції з прав людини, рекомендований Підготовчим комітетом на його другій і третій сесіях;

3. **постановляє**, що порядок розподілу посад 29 заступників Голови Всесвітньої конференції з прав людини має відповідати встановленим критеріям Генеральної Асамблеї, що базуються на принципі справедливого географічного розподілу;

4. **схвалює також** винесену Підготовчим комітетом на його третій сесії рекомендацію щодо участі неурядових організацій в регіональних нарадах, пов'язаних з підготовчим процесом;

5. **схвалює далі** попередній порядок денний Всесвітньої конференції з прав людини у тому вигляді, в якому він наводиться в додатку до цієї резолюції;

6. **постановляє** згідно з рішеннями, прийнятими Підготовчим комітетом:

- a) i) що Підготовчий комітет проведе свою четверту сесію тривалістю два тижні в Женеві у квітні 1993 р.;
- ii) що питання про остаточні висновки Всесвітньої конференції має бути розглянуте Підготовчим комітетом на його четвертій сесії з урахуванням, зокрема, підготовчої роботи і висновків регіональних нарад у Тунісі, Сан-Хосе і Бангкоці;
- iii) що Генеральному секретареві необхідно забезпечити якомога більш широке висвітлення роботи Конференції та процесу підготовки до неї, а також всебічну координацію заходів щодо громадської інформації в галузі прав людини в рамках системи ООН;

б) знову звернутися із закликом про внесення внесків з позабюджетних ресурсів для покриття витрат, пов'язаних з участю представників найменш розвинутих країн у підготовчих засіданнях, включаючи регіональні наради, та у самій Всесвітній конференції, і просити Генерального секретаря активізувати свої зусилля в цьому зв'язку;

7. **знову просить** уряди, спеціалізовані установи, інші міжнародні організації та неурядові організації, що займаються питаннями прав людини і/чи розвитку, взяти активну участь у підготовчому процесі та у самій Всесвітній конференції;

8. **просить** Генерального секретаря подати Генеральній Асамблеї на її 48-й сесії доповідь про підсумки Всесвітньої конференції з прав людини по пункту порядку денного "Питання прав людини".

**Попередній порядок денний
Всесвітньої конференції з прав людини**

Пункт 1 — Відкриття Конференції.

Пункт 2 — Вибори Голови.

Пункт 3 — Затвердження правил процедури.

Пункт 4 — Вибори інших посадових осіб Конференції.

Пункт 5 — Призначення Комітету з перевірки повноважень.

Пункт 6 — Створення комітетів і робочих груп.

Пункт 7 — Затвердження порядку денного.

Пункт 8 — Заходи, присвячені Міжнародному року корінних народів світу.

Пункт 9 — Загальні дебати з питання щодо прогресу, досягнутого в галузі прав людини з часів прийняття Загальної декларації прав людини, та щодо визначення перешкод, які заважають досягненню подальшого прогресу в цій галузі, та шляхів, за допомогою яких вони можуть бути переборені.

Пункт 10 — Розгляд питання про зв'язок між розвитком, демократією та загальним здійсненням усіх прав людини при збереженні у полі зору взаємозв'язку та неподільності економічних, соціальних, культурних, громадських і політичних прав.

Пункт 11 — Розгляд сучасних тенденцій та нових проблем у галузі повного здійснення всіх прав людини жінок і чоловіків, включаючи права осіб, які належать до вразливих груп.

Пункт 12 — Рекомендації щодо:

а) зміцнення міжнародного співробітництва в галузі прав людини;

б) забезпечення універсальності, об'єктивності та невивірковості в розгляді питань прав людини;

в) підвищення ефективності діяльності та механізмів ООН;

г) забезпечення необхідних фінансових та інших ресурсів для діяльності ООН в галузі прав людини.

Пункт 13 — Затвердження підсумкових документів і доповіді Конференції.

(Док. ООН А/С.3/47/L.18

Архів МЗС України)

Проект резолюції “Тиждень роззброєння”

(внесений делегаціями 25 країн, у т. ч. України,
на 47-й сесії Генеральної Асамблеї ООН)

28 жовтня 1992 р.

Генеральна Асамблея,

відзначаючи виключно глибокі зміни безпрецедентного масштабу, що відбулися останнім часом у міжнародних відносинах, та вітаючи досягнуті останнім часом важливі успіхи в галузі обмеження озброєнь і роззброєння,

із задоволенням відзначаючи зростання ролі та авторитету ООН як центру координації і погодження зусиль держав,

знову підкреслюючи необхідність і важливість підтримки світовою громадськістю всесторонніх зусиль в галузі роззброєння,

відзначаючи далі із задоволенням широку і активну підтримку з боку урядів, а також міжнародних і національних організацій прийнятого Генеральною Асамблеєю на її 10-й сесії, першій спеціальній сесії, присвяченій роззброєнню, рішення про проголошення тижня, що починається 24 жовтня, в день заснування ООН, тижнем, присвяченим цілям роззброєння,

посилаючись на рекомендації щодо Всесвітньої кампанії за роззброєння, які містяться у додатку V до Заключного документа 12-ї спеціальної сесії Генеральної Асамблеї, другої спеціальної сесії, присвяченої роззброєнню, і зокрема на рекомендацію щодо подальшого широкого відзначення Тижня роззброєння,

відзначаючи, що на 15-й спеціальній сесії Генеральної Асамблеї, третій спеціальній сесії, присвяченій роззброєнню, держави-члени підтримали продовження практики проведення Тижня роззброєння,

визнаючи значення щорічного проведення Тижня роззброєння, у тому числі й ООН,

1. **із вдячністю бере до відома** доповідь Генерального секретаря про вжиті державами, урядами й неурядовими організаціями заходи по проведенню Тижня роззброєння;

2. **висловлює** вдячність усім державам, міжнародним і національним урядовим і неурядовим організаціям за їх активну підтримку Тижня роззброєння та участь у ньому;

3. **пропонує** всім державам, які цього бажають, під час проведення відповідних заходів на місцевому рівні з нагоди Тижня роззброєння враховувати елементи приблизної програми Тижня роззброєння, підготовленої Генеральним секретарем;

4. **пропонує** урядам і міжнародним та національним неурядовим організаціям продовжувати брати активну участь у Тижні роззброєння та інформувати Генерального секретаря щодо заходів, які проводяться;

5. **пропонує** Генеральному секретареві продовжувати якомога ширше використовувати інформаційні органи ООН для сприяння кращому розумінню світовою громадськістю проблем роззброєння і цілей Тижня роззброєння;

6. **постановляє** включити до попереднього порядку денного своєї 59-ї сесії, у рік 50-ї річниці ООН, пункт "Тиждень роззброєння".

*(Док. ООН А/С.1/47/L.16
Архів МЗС України)*

[497]

**Переглянутий проект резолюції
"Конвенція про заборону розробки, виробництва,
накопичення і застосування хімічної зброї
та про її знищення"**

*(внесений делегаціями 139 країн, у т. ч. України,
на 47-й сесії Генеральної Асамблеї ООН)*

29 жовтня 1992 р.

Генеральна Асамблея,

нагадуючи про давню рішимість міжнародного співтовариства добитися ефективної заборони розробки, виробництва, накопичення та застосування хімічної зброї та її знищення, а також про постійну підтримку заходів щодо зміцнення авторитету Протоколу про заборону застосування на війні задушливих, отруйних чи інших подібних газів і бактеріологічних засобів, підписаного у Женеві 17 червня 1925 р., яка виражалася шляхом консенсусу у багатьох попередніх резолюціях,

посилаючися, зокрема, на свою резолюцію 46/35 С від 6 грудня 1991 р., в якій Асамблея настійливо закликала Конференцію з роззброєння у першочерговому порядку врегулювати невирішені питання, з тим щоб досягти остаточної домовленості по Конвенції про заборону розробки, виробництва,

накопичення і застосування хімічної зброї та про її знищення в ході її сесії 1992 р.,

враховуючи Заключну декларацію Конференції держав — учасниць Женевського протоколу 1925 р. та інших зацікавлених держав, що відбулася в Парижі 7—11 січня 1989 р., в якій держави-учасниці підкреслили свою рішучість запобігти будь-якому застосуванню хімічної зброї шляхом її повного знищення,

будучи сповненою рішучості добитися прогресу на шляху до загального і повного роззброєння під суворим й ефективним міжнародним контролем, включаючи заборону та знищення усіх видів зброї масового знищення,

будучи переконаною, таким чином, у настійливій необхідності повної заборони хімічної зброї, що дозволить ліквідувати цілу категорію зброї масового знищення, тим самим звільнивши людство від загрози застосування знову цієї нелюдської зброї,

із задоволенням відзначаючи проект Конвенції про заборону розробки, виробництва, накопичення і застосування хімічної зброї та про її знищення, прийнятий Конференцією з роззброєння, та що міститься в її доповіді від 3 вересня 1992 р., — результат багатьох років інтенсивних переговорів, який є історичним досягненням у галузі контролю над озброєннями та роззброєння,

будучи переконаною в тому, що Конвенція, особливо у міру наближення моменту загального приєднання до неї, буде сприяти підтримці міжнародного миру і зміцненню безпеки всіх держав і тому вона заслуговує твердої підтримки усього міжнародного співтовариства,

будучи переконаною далі, що здійснення Конвенції має сприяти розширенню міжнародної торгівлі, технологічному розвитку та економічному співробітництву в хімічному секторі з метою прискорення економічного і технологічного розвитку усіх держав-учасниць,

нагадуючи про підтримку ідеї заборони хімічної зброї, висловленої у заяві представників світової хімічної промисловості на Конференції проти хімічної зброї за участю представників урядів і промисловості, що відбулася у Канберрі 18—22 вересня 1989 р.,

беручи до уваги Заключний документ десятої Конференції глав держав та урядів країн, що не приєдналися, яка відбулася в Джакарті 1—6 вересня 1992 р.,

вітаючи запрошення президента Французької Республіки щодо участі в церемонії підписання Конвенції у Парижі 13 січня 1993 р.,

1. **дає високу оцінку** Конвенції про заборону розробки, виробництва, накопичення і застосування хімічної зброї та про її знищення, що міститься у доповіді Конференції з роззброєння від 3 вересня 1992 р.;

2. **просить** Генерального секретаря як депозитарія Конвенції відкрити її для підписання у Парижі 13 січня 1993 р.;

3. **закликає** всі держави підписати Конвенцію, а потім на основі своїх відповідних конституційних процедур якомога скоріше стати її учасниками, тим самим сприяючи швидкому набуттю нею чинності та забезпеченню загального приєднання до неї;

4. **закликає далі** всі держави забезпечити ефективне здійснення цієї безпрецедентної, глобальної, всеосяжної та такої, що піддається контролю, багатосторонньої угоди по роззброєнню, тим самим домагаючись зміцнення багатосторонності на основі співробітництва як фундаменту міжнародного миру і безпеки;

5. **просить** Генерального секретаря надати такі послуги, які можуть просити держави, що підписали Конвенцію, з тим щоб можна було розпочати роботу Підготовчої комісії Організації по забороні хімічної зброї;

6. **просить** Генерального секретаря як депозитарія Конвенції подати Генеральній Асамблеї на її 48-й сесії доповідь про стан підписання і ратифікації Конвенції.

*(Док. ООН А/С.1/47/L.1/Rev.1
Архів МЗС України)*

[498]

Проект резолюції “Регіональне роззброєння”

*(внесений делегаціями 46 країн, у т. ч. України,
на 47-й сесії Генеральної Асамблеї ООН)*

30 жовтня 1992 р.

Генеральна Асамблея,

посилаючись на свої резолюції 44/116 U, 44/117 B від 15 грудня 1989 р., 45/58 M від 4 грудня 1990 р. та 46/36 F від 6 грудня 1991 р.,

вважаючи, що регіональний підхід до роззброєння є одним з найважливіших засобів, за допомогою якого держави можуть сприяти зміцненню міжнародної безпеки, процесів обмеження озброєнь і роззброєння,

визначаючи, що регіональний і глобальний підходи доповнюють одне одного і можуть застосовуватися одночасно для сприяння регіональному та міжнародному миру і безпеці,

будучи переконаною, що роззброєння може здійснюватися лише в атмосфері довіри, яка базується на взаємній повазі і покликана забезпечити кращі відносини, побудовані на справедливості, солідарності та співробітництві,

відзначаючи, що витрачання ресурсів на потенційно руйнівні цілі різко контрастує з необхідністю соціально-економічного розвитку, а скорочення військових витрат, зокрема в результаті укладання угод про регіональне роззброєння, могло би благотворно позначатися як на соціальній, так і на економічній сферах,

вважаючи, що заходи в галузі регіонального роззброєння мають бути спрямовані на встановлення військового балансу на мінімальному рівні без нанесення шкоди безпеці кожної держави та на ліквідацію у першу чергу потенціалу для широкомасштабних наступальних дій та раптових нападів,

відзначаючи також, що заходи в галузі роззброєння в одному регіоні не повинні призводити до збільшення поставок зброї в інші регіони чи розповсюдження дисбалансів у військовій сфері та/чи напруги з одних районів на інші,

вважаючи також, що заходи щодо зміцнення довіри і забезпечення транспарентності є основними елементами у здійсненні регіонального роззброєння,

будучи переконаною, що заходи контролю мають важливе значення для забезпечення дотримання регіональних угод про контроль над озброєннями та роззброєння,

1. **знову підтверджує**, що регіональний підхід до роззброєння є одним з основних елементів глобальних зусиль по зміцненню миру і безпеки, процесів обмеження озброєнь та роззброєння;

2. **висловлює** переконаність у важливості й ефективності заходів у галузі регіонального роззброєння, що вживаються за ініціативи держав регіону та за участю усіх заінтересованих держав та які враховують конкретні особливості кожного регіону, оскільки вони можуть сприяти забезпеченню безпеки і стабільності усіх держав відповідно до принципів Статуту

ООН та на основі дотримання міжнародного права й існуючих договорів;

3. **підтверджує**, що всеохоплююче політичне і мирне врегулювання регіональних конфліктів і спорів може сприяти зменшенню напруги, забезпеченню міжнародного миру, безпеки і стабільності, а також обмеженню озброєнь і роззброєнню;

4. **підкреслює** важливість заходів щодо зміцнення довіри, включаючи об'єктивну інформацію з військових питань, для забезпечення успіху цього процесу;

5. **підтверджує також**, що багатопланове співробітництво між державами регіону, особливо таке, що охоплює політичну, економічну, соціальну і культурну сфери, може сприяти зміцненню регіональної безпеки та стабільності;

6. **із задоволенням відзначає** великий прогрес, досягнутий у різних регіонах світу завдяки укладенню угод про обмеження озброєнь, мир, безпеку і співробітництво, включаючи угоди, які стосуються заборони зброї масового знищення, і закликає держави у відповідних регіонах продовжувати виконувати ці угоди;

7. **визнає** корисну роль регіональних центрів ООН;

8. **закликає** держави, які належать до одного й того самого регіону, вивчити можливості створення, за власною ініціативою, регіональних механізмів та/чи установ для розробки заходів у рамках зусиль з регіонального роззброєння або для відвернення та мирного врегулювання спорів і конфліктів за сприяння — якщо про це буде висловлено прохання — ООН;

9. **вважає**, що регіональні ініціативи повинні підтримуватись усіма державами відповідного регіону і поважатись державами, які знаходяться за межами цього регіону;

10. **закликає і заохочує** всі держави укладати, коли це можливо, угоди про обмеження озброєнь і заходи щодо зміцнення довіри на регіональному рівні, включаючи угоди, які сприяють недопущенню розповсюдження зброї масового знищення.

(Док. ООН А/С.1/47/L.25

Архів МЗС України)

Проект резолюції “Регіональне роззброєння”

(внесений делегаціями 70 країн, у т. ч. України,
на 47-й сесії Генеральної Асамблеї ООН)

30 жовтня 1992 р.

Генеральна Асамблея,

посилаючись на свої резолюції 45/58 Р від 4 грудня 1990 р. і 46/36 І від 6 грудня 1991 р. про регіональне роззброєння,

вважаючи, що зусилля міжнародного співтовариства по забезпеченню просування до ідеалу загального і повного роззброєння базуються на притаманному людині прагненні до справжнього миру і безпеки, ліквідації загрози війни і вивільнення економічних, інтелектуальних та інших ресурсів для використання у мирних цілях,

підтверджуючи зобов'язання усіх держав незмінно дотримуватись у своїх міжнародних відносинах цілей і принципів, закріплених у Статуті ООН,

відзначаючи, що на десятій спеціальній сесії Генеральної Асамблеї було прийнято основоположні принципи, покликані бути провідними у справі досягнення загального й повного роззброєння,

вітаючи перспективи дійсного прогресу в галузі роззброєння, що з'явилися в останні роки внаслідок переговорів між двома наддержавами,

беручи до відома недавні пропозиції щодо роззброєння та нерозповсюдження ядерної зброї на регіональному і субрегіональному рівнях,

визнаючи важливість заходів зміцнення довіри для регіонального і міжнародного миру й безпеки,

будучи переконаною у тому, що зусилля країн по сприянню регіональному роззброєнню з урахуванням конкретних особливостей кожного регіону та відповідно до принципу забезпечення безпеки, якій не завдавалася би шкода, за найнижчого рівня озброєнь зміцнювали би безпеку невеликих держав і таким чином сприяли би міжнародному миру й безпеці, знижуючи ризик регіональних конфліктів,

1. **підкреслює**, що для досягнення прогресу з усього спектру проблем роззброєння необхідні неослабні зусилля в рамках Конференції з роззброєння та під егідою ООН;

2. **підтверджує**, що глобальний і регіональний підходи до роззброєння доповнюють одне одного і тому мають застосовуватись одночасно для сприяння регіональному та міжнародному миру і безпеці;

3. **закликає** держави укладати повсюдно, де це можливо, угоди про нерозповсюдження ядерної зброї, роззброєння і заходи зміцнення довіри на регіональному і субрегіональному рівнях;

4. **вітає** ініціативи з метою роззброєння, нерозповсюдження ядерної зброї та забезпечення безпеки, висунуті деякими країнами на регіональному і субрегіональному рівнях;

5. **підтримує і заохочує** зусилля, спрямовані на сприяння заходам зміцнення довіри на регіональному і субрегіональному рівнях, з метою послаблення регіональної напруги і подальшого здійснення заходів у галузі роззброєння і нерозповсюдження ядерної зброї на регіональному і субрегіональному рівнях;

6. **постановляє** включити до попереднього порядку денного своєї 48-ї сесії пункт "Регіональне роззброєння".

(Док. ООН А/С.1/47/L.35

Архів МЗС України)

[500]

Проект резолюції

"Заходи щодо зміцнення довіри і безпеки та роззброєння в галузі звичайних озброєнь у Європі"

(внесений делегаціями 34 країн, у т. ч. України, на 47-й сесії Генеральної Асамблеї ООН)

30 жовтня 1992 р.

Генеральна Асамблея,

будучи сповненою рішучості домогтися прогресу в галузі роззброєння,

підкреслюючи, що заходи щодо зміцнення довіри і роззброєння позитивно позначаються на міжнародній безпеці,

відзначаючи роботу, проведenu в 1992 р. Комісією з роззброєння по пунктах її порядку денного "Об'єктивна інформація з військових питань" та "Регіональний підхід до роззброєння в контексті загальної безпеки",

посилаючись на свої резолюції 43/75 Р від 7 грудня 1988 р., 44/116 І від 15 грудня 1989 р., 45/58 І від 4 грудня 1990 р. та 46/36 G від 6 грудня 1991 р.,

знову підтверджуючи велике значення зміцнення безпеки і стабільності в Європі шляхом встановлення на більш низьких рівнях стабільного, безпечного і такого, що піддається контролю, балансу звичайних збройних сил, а також шляхом підвищення відкритості та передбачуваності військової діяльності,

вважаючи, що в умовах нової політичної обстановки в Європі позитивні результати переговорів щодо заходів зміцнення довіри і безпеки, так і переговорів із звичайних озброєнь та збройних сил, які проводяться в рамках Наради з безпеки і співробітництва в Європі, призвели до значного зміцнення довіри і безпеки в Європі, сприяючи таким чином міжнародному миру та безпеці,

вітаючи нові заходи, погоджені у цих галузях між державами, що підписали Договір про звичайні збройні сили у Європі, та між державами — учасницями Наради з безпеки і співробітництва у Європі,

висловлюючи надію на те, що здійснення цих рішень буде сприяти запобіганню чи врегулюванню криз у Європі, в тому числі викликаних актами агресії чи застосування воєнної сили у деяких частинах континенту,

1. **із задоволенням відзначає** прогрес, досягнутий до цього часу у процесі роззброєння та зміцнення довіри й безпеки у Європі;

2. **вітає зокрема:**

а) рішення держав, що підписали Договір про звичайні збройні сили у Європі, виконувати цей Договір, а також нещодавно підписаний Підсумковий акт переговорів по чисельності особового складу звичайних збройних сил у Європі;

б) підписання Договору по відкритому небу та прийняття Декларації у зв'язку із Договором по відкритому небу;

в) прийняття державами—учасницями Наради з безпеки і співробітництва у Європі нового значного комплексу заходів зміцнення довіри і безпеки;

г) рішення держав—учасниць Наради з безпеки і співробітництва у Європі на Гельсінській зустрічі на вищому рівні заснувати Форум Наради з безпеки і співробітництва у Європі по співробітництву в галузі безпеки з мандатом розпочати нові переговори по контролю над озброєннями, роззброєнню і зміцненню довіри й безпеки, розширити регулярні консультації та активізувати співробітництво між собою з питань, пов'язаних з безпекою; розвивати далі процес зменшення небезпеки виникнення конфлікту;

3. *пропонує* всім державам розглянути можливість прийняття відповідних заходів з метою зменшення небезпеки конфронтації і зміцнення безпеки, враховуючи належним чином свої конкретні регіональні умови.

(Док. ООН А/С.1/47/L.29

Архів МЗС України)

[501]

Проект резолюції

“Відвернення гонки озброєнь у космічному просторі”

(внесений делегаціями 27 країн, у т. ч. України,
на 47-й сесії Генеральної Асамблеї ООН)

30 жовтня 1992 р.

Генеральна Асамблея,

визнаючи загальну заінтересованість усього людства в дослідженні і використанні космічного простору в мирних цілях,

підтверджуючи волю всіх держав до того, щоб дослідження і використання космічного простору, включаючи Місяць та інші небесні тіла, мали на меті мирні цілі, здійснювались на благо і в інтересах усіх країн, незалежно від ступеня їх економічного або наукового розвитку, і були надбанням усього людства,

підтверджуючи також положення статей III і IV Договору про принципи діяльності держав по дослідженню і використанню космічного простору, включаючи Місяць та інші небесні тіла,

нагадуючи про обов'язки всіх держав дотримуватись положень Статуту ООН, які стосуються загрози силою або її застосування у міжнародних відносинах, у тому числі у своїй космічній діяльності,

підтверджуючи далі пункт 80 Заключного документа 10-ї спеціальної сесії Генеральної Асамблеї, в якому говориться, що для відвернення гонки озброєнь у космічному просторі мають бути прийняті подальші заходи і проведені відповідні міжнародні переговори згідно з духом Договору,

посилаючись на свої попередні резолюції з цього питання і Заключну декларацію, прийняту 10-ю Конференцією глав держав і урядів країн, які не приєдналися, що відбулася у Джакарті 1—6 вересня 1992 р., і беручи до відома пропозиції, подані Генеральній Асамблеї на її десятій спеціальній сесії та

на її чергових сесіях, а також рекомендації компетентним органам ООН і Конференції з роззброєння,

визначаючи серйозну загрозу для міжнародного миру і безпеки, створювану гонкою озброєнь у космічному просторі і сприяючими їй подіями,

підкреслюючи першочергову важливість суворого дотримання існуючих угод про обмеження озброєнь і роззброєння щодо космічного простору, включаючи двосторонні угоди, а також існуючого правового режиму використання космічного простору,

вважаючи, що широка участь у правовому режимі, який може застосовуватись до космічного простору, сприяла би підвищенню його ефективності,

відзначаючи, що двосторонні переговори між США та СРСР, які почались у 1985 р., продовжуються з об'явленою ціллю розробки ефективних угод, спрямованих, зокрема, на відвернення гонки озброєнь у космічному просторі,

вітаючи той факт, що Конференція з роззброєння на своїй сесії 1992 р., здійснюючи переговорні функції, притаманні їй як єдиному багатосторонньому органу з переговорів у галузі роззброєння, знову створила Спеціальний комітет з відвернення гонки озброєнь у космічному просторі для продовження вивчення та виявлення — на основі загального розгляду суті — питань щодо відвернення гонки озброєнь у космічному просторі,

відзначаючи також, що Спеціальний комітет з відвернення гонки озброєнь у космічному просторі, враховуючи свої попередні зусилля, здійснені після утворення у 1985 р., і прагнучи покращити свою роботу в якісному відношенні, продовжив вивчення і виявлення різних питань, існуючих угод і пропозицій, а також майбутніх ініціатив щодо відвернення гонки озброєнь у космічному просторі, і що це сприяло кращому розумінню ряду проблем і більш чіткому усвідомленню різних позицій,

підкреслюючи взаємодоповнюючий характер двосторонніх і багатосторонніх зусиль у галузі відвернення гонки озброєнь у космічному просторі і висловлюючи надію на скоріше досягнення конкретних результатів завдяки цим зусиллям,

будучи переконаною у необхідності вивчення подальших заходів при виробленні ефективних двосторонніх і багатосторонніх угод, які піддаються контролю, з метою відвернення гонки озброєнь у космічному просторі,

підкреслюючи, що зростаюче використання космічного простору підвищує необхідність у більшій транспарентності та кращій інформованості міжнародного співтовариства,

посилаючись в цьому зв'язку на свою резолюцію 45/55 В від 4 грудня 1990 р., в якій вона, зокрема, підтвердила важливість заходів щодо зміцнення довіри як засобу, який сприяє забезпеченню досягнення цілі відвернення гонки озброєнь у космічному просторі,

усвідомлюючи вигоду, пов'язану із заходами щодо зміцнення довіри й безпеки у військовій галузі,

1. *підтверджує* важливість і нагальність завдання відвернення гонки озброєнь у космічному просторі і готовність всіх держав зробити свій внесок у досягнення цієї загальної мети згідно з положеннями Договору про принципи діяльності держав по дослідженню і використанню космічного простору, включаючи Місяць та інші небесні тіла;

2. *знову заявляє* про своє визнання того, що, як зазначено у доповіді Спеціального комітету з відвернення гонки озброєнь у космічному просторі, правовий режим, який може застосовуватись до космічного простору, сам по собі не гарантує відвернення гонки озброєнь у космічному просторі, що цей правовий режим відіграє важливу роль у відверненні гонки озброєнь у цій сфері, що необхідно зміцнити і посилити цей режим та підвищити його ефективність і що важливо суворо дотримуватись існуючих угод, як двосторонніх так і багатосторонніх;

3. *підкреслює* необхідність подальших заходів, які передбачають відповідні й ефективні положення щодо контролю, для відвернення гонки озброєнь у космічному просторі;

4. *закликає* всі держави, зокрема ті, які володіють великим космічним потенціалом, активно сприяти досягненню мети мирного використання космічного простору й відвернення гонки озброєнь у космічному просторі й утримуватись від дій, які протирічать цій меті та існуючим відповідним договорам, в інтересах підтримки міжнародного миру і безпеки та розвитку міжнародного співробітництва;

5. *знову підтверджує*, що Конференції з роззброєння як єдиному багатосторонньому форуму з переговорів у галузі роззброєння належить першорядна роль у переговорах про укладення багатосторонньої угоди, або, відповідно, угод про відвернення гонки озброєнь у космічному просторі в усіх її аспектах;

6. **пропонує** Конференції з роззброєння розглянути у першочерговому порядку питання про відвернення гонки озброєнь у космічному просторі;

7. **пропонує також** Конференції з роззброєння активізувати розгляд питання про відвернення гонки озброєнь у космічному просторі в усіх її аспектах, розширюючи зони збігу поглядів і враховуючи відповідні пропозиції й ініціативи, включаючи подані у Спеціальному комітеті на сесії Конференції 1992 р. і на 47-й сесії Генеральної Асамблеї;

8. **пропонує далі** Конференції з роззброєння знову створити спеціальний комітет з відповідним мандатом на початку її сесії 1993 р. і продовжити знаходити нові зони збігу поглядів, маючи на увазі проведення переговорів про укладення угоди або, відповідно, угод для відвернення гонки озброєнь у космічному просторі в усіх її аспектах;

9. **визнає** в цьому зв'язку зростаючий збіг поглядів щодо розробки заходів, спрямованих на підвищення транспарентності, довіри і безпеки в галузі використання космічного простору;

10. **настійливо закликає** США і РФ інтенсивно і в конструктивному дусі вести свої двосторонні переговори, з тим щоб забезпечити скоріше досягнення угод для відвернення гонки озброєнь у космічному просторі, і періодично інформувати Конференцію з роззброєння про хід своїх двосторонніх переговорів з метою сприяння її роботі;

11. **постановляє** включити до попереднього порядку денного своєї 48-ї сесії пункт "Відвернення гонки озброєнь у космічному просторі".

*(Док. ООН А/С.1/47/L.34
Архів МЗС України)*

[502]

Проект резолюції

"Всесвітня кампанія за роззброєння"

*(внесений делегаціями 14 країн, у т. ч. України,
на 47-й сесії Генеральної Асамблеї ООН)*

30 жовтня 1992 р.

Генеральна Асамблея,

посилаючись на своє рішення, прийняте у 1982 р. на її 12-й спеціальній сесії, другій спеціальній сесії, присвяченій роззброєнню, на якій було проголошено Всесвітню кампанію за роззброєння,

посилаючись також на свої різні резолюції з цього питання, включаючи резолюцію 46/37 А від 6 грудня 1991 р., **розглянувши** доповідь Генерального секретаря від 8 жовтня 1992 р. про здійснення Всесвітньої кампанії за роззброєння та його доповідь від 31 липня 1992 р. про роботу Консультативної ради з питань роззброєння, пов'язану із здійсненням Всесвітньої кампанії за роззброєння, а також Заключний акт 10-ї Конференції ООН про проголошення внесків для Кампанії, що відбулася 30 жовтня 1992 р.,

із вдячністю відзначаючи внески, які держави-члени вже зробили для Кампанії,

1. **вітає** доповідь Генерального секретаря про Всесвітню кампанію за роззброєння від 8 жовтня 1992 р.;

2. **висловлює** вдячність Генеральному секретареві за його зусилля, спрямовані на ефективне використання наданих йому ресурсів з метою максимально широкого розповсюдження інформації щодо обмеження озброєнь та роззброєння серед виборних посадових осіб, засобів масової інформації, неурядових організацій, навчальних закладів і науково-дослідних інститутів, а також здійснення насиченої програми організації семінарів і конференцій;

3. **із задоволенням відзначає** внесок у діяльність Кампанії з боку інформаційних центрів ООН і регіональних центрів з питань роззброєння;

4. **постановляє**, що Всесвітня кампанія за роззброєння відтепер буде відома як "Інформаційна програма ООН з роззброєння", а Добровільний цільовий фонд Всесвітньої кампанії за роззброєння — як "Добровільний цільовий фонд для Інформаційної програми ООН з роззброєння";

5. **рекомендує**, щоб діяльність Програми надалі була націлена на таке:

а) інформувати, просвіщати та забезпечувати з боку громадськості розуміння важливості та підтримку багатосторонніх дій, включаючи дії ООН і Конференції з роззброєння, в галузі обмеження озброєнь і роззброєння на фактологічній, збалансованій та об'єктивній основі;

б) сприяти безперешкодному доступу до ідей та обміну інформацією про них між державним сектором і групами й організаціями, що виступають на захист громадських інтересів, та забезпечити незалежне джерело збалансованої і достовірної інформації, яке б враховувало різні думки щодо сприяння розвитку інформованого обговорення питань обмеження озброєнь, роззброєння та безпеки;

в) організувати зустрічі з метою сприяння обміну думками та інформацією між урядовими та неурядовими секторами, а також між урядовими та іншими експертами з метою полегшити пошук точок зіткнення;

6. **закликає** всі держави-члени робити внески у Добровільний цільовий фонд для Інформаційної програми ООН з роззброєння;

7. **висловлює** вдячність Генеральному секретареві за його підтримку зусиль університетів, інших навчальних закладів та неурядових організацій, що діють в галузі освіти, — зусиль, спрямованих на розширення доступності світової мережі освіти з питань роззброєння, та закликає його продовжити надавати цю підтримку і співробітничати (без фінансових витрат за рахунок регулярного бюджету ООН) з навчальними закладами та неурядовими організаціями, які докладають цих зусиль;

8. **постановляє** провести в рамках своєї 48-ї сесії 11-у Конференцію ООН по оголошенню внесків для Інформаційної програми ООН з роззброєння та висловлює надію, що в цьому зв'язку всі держави-члени, які ще не оголосили добровільні внески, зроблять це, враховуючи цілі третього Десятиріччя роззброєння та необхідність забезпечення його успіху;

9. **просить** Генерального секретаря подати Генеральній Асамблеї на її 48-й сесії доповідь, яка відбиває як здійснення діяльності в рамках Програми у 1993 р., так і діяльність в рамках Програми, наміченої на 1994 р.;

10. **постановляє** також включити до попереднього порядку денного своєї 48-ї сесії пункт “Інформаційна програма ООН з роззброєння”.

(Док. ООН А/С.1/47/L.39

Архів МЗС України)

[503]

Проект резолюції
“Договір про всеохоплюючу заборону
ядерних випробувань”

(внесений делегаціями 61 країни, у т. ч. України,
на 47-й сесії Генеральної Асамблеї ООН)

30 жовтня 1992 р.

Генеральна Асамблея,

посилаючись на попередні резолюції, в яких повне припинення випробувань ядерної зброї і всеохоплююча заборона

випробувань визначаються як одне з першорядних завдань у галузі роззброєння,

будучи впевненою у тому, що ядерна війна ніколи не повинна бути розв'язана і в ній не може бути переможців,

вітаючи поліпшення відносин між Російською Федерацією і Сполученими Штатами Америки та зроблені в результаті цього їх заяви про важливі заходи, включаючи односторонні кроки, які можуть бути ознакою відвернення гонки ядерних озброєнь,

вітаючи також підписаний 31 липня 1991 р. Договір між СРСР та США про скорочення і обмеження стратегічних наступальних озброєнь і підписання протоколу до цього Договору, в якому Білорусія, Казахстан, Російська Федерація, Сполучені Штати Америки і Україна зобов'язуються ввести в дію цей Договір,

вітаючи далі спільну домовленість від 17 червня 1992 р. між Російською Федерацією і Сполученими Штатами Америки про подальше скорочення їх стратегічних наступальних озброєнь,

вітаючи прийняте Францією рішення призупинити свої випробування ядерної зброї на 1992 р.,

підтримуючи заклик Франції і Російської Федерації до інших ядерних держав призупинити їх ядерні випробування,

вітаючи на додаток до цього недавнє рішення Сполучених Штатів Америки дотримуватися мораторію на випробування разом з планом по досягненню багатосторонньої, всеохоплюючої заборони щодо випробування ядерної зброї,

вітаючи також рішення Російської Федерації продовжити дію свого раніше оголошеного мораторію на ядерні випробування,

будучи впевненою в тому, що припинення назавжди ядерних випробувань усіма державами в усіх середовищах є кроком, який необхідно зробити для запобігання якісному удосконаленню і розвитку ядерної зброї та її подальшому розповсюдженню, а також для сприяння повній ліквідації ядерної зброї, паралельно іншим супровідним зусиллям по скороченню ядерних озброєнь, остаточної ліквідації ядерної зброї,

відзначаючи стурбованість, висловлену з приводу ризиків для навколишнього середовища і здоров'я людей, пов'язаних з підземними ядерними випробуваннями, в експертному дослідженні з питань щодо Договору про всеохоплюючу заборону випробувань, в документі CD/1167 від 14 серпня 1992 р., і в цьому контексті вітаючи заяву Російської Федерації при

оголошенні 26 жовтня 1991 р. її рішення про мораторій на проведення ядерних випробувань, в якому відзначались, зокрема, вигоди з точки зору навколишнього середовища і економія коштів, які можна при цьому здобути,

будучи упевненою також у тому, що найбільш ефективним засобом досягнення припинення ядерних випробувань є найшвидше укладення договору, що піддається контролю, про всеосяжну заборону ядерних випробувань, до якого приєднуються всі держави,

беручи до уваги зобов'язання первісних учасників Договору 1963 р. про заборону випробувань ядерної зброї в атмосфері, у космічному просторі й під водою по досягненню скорішого припинення назавжди всіх випробувальних ядерних вибухів і враховуючи також підтвердження цього зобов'язання в Договорі 1968 р. про нерозповсюдження ядерної зброї,

із задоволенням відзначаючи роботу, здійснювану в рамках Конференції з роззброєння Спеціальною групою наукових експертів з розгляду міжнародних спільних заходів щодо виявлення та ідентифікації сейсмічних явищ, і вітаючи в цьому зв'язку наслідки другого технічного експерименту, пов'язаного з глобальним обміном сейсмічними даними та їх аналізом, що дозволить перебудувати систему з врахуванням цього досвіду,

нагадуючи, що в Нью-Йорку 7–18 січня 1991 р. відбулась Конференція держав — учасниць Договору про заборону випробувань ядерної зброї в атмосфері, у космічному просторі й під водою по розгляду поправки до Договору,

висловлюючи свій жаль з приводу того, що Конференції з роззброєння не вдалося знову заснувати спеціальний комітет по пункту 1 її порядку денного “Заборона ядерних випробувань”, незважаючи на поліпшення політичного клімату,

1. **знову підтверджує** свою переконаність у тому, що Договір, спрямований на забезпечення заборони назавжди всіх випробувальних ядерних вибухів усіма державами в усіх середовищах, є справою першорядного значення і став би істотно важливим кроком на шляху до запобігання якісному удосконаленню і розвитку ядерної зброї та її подальшому розповсюдженню й сприяв би процесу ядерного роззброєння;

2. **настійливо закликає** тому всі держави добиватися досягнення скорішого припинення назавжди всіх випробувальних ядерних вибухів;

3. настійливо закликає:

а) держави, які володіють ядерною зброєю, в терміновому порядку домовитися про відповідні, що піддаються контролю й істотні у військовому відношенні, тимчасові заходи з метою укласти договір про всеохоплюючу заборону ядерних випробувань;

б) ті держави, що володіють ядерною зброєю, які ще не зробили цього, приєднатися до Договору про заборону випробувань ядерної зброї в атмосфері, у космічному просторі й під водою;

4. знову підтверджує особливі функції Конференції з роззброєння в переговорах про укладення договору про всеосяжну заборону ядерних випробувань, і в цьому зв'язку настійливо закликає знову заснувати в 1993 р. спеціальний комітет по забороні ядерних випробувань;

5. просить у цьому зв'язку Конференцію з роззброєння активізувати свою основну роботу, розпочату в 1990 р., над конкретними і взаємопов'язаними питаннями заборони випробувань, включаючи структуру і сферу дії, а також контроль і дотримання договору, беручи до уваги також усі відповідні пропозиції та майбутні ініціативи;

6. настійливо закликає Конференцію по роззброєнню:

а) взяти до уваги прогрес, досягнутий Спеціальною групою наукових експертів з розгляду міжнародних спільних заходів щодо виявлення та ідентифікації сейсмічних явищ, включаючи досвід, отриманий внаслідок проведення технічного експерименту, пов'язаного з глобальним обміном сейсмічними даними, їхнім аналізом, та інші відповідні ініціативи;

б) продовжити зусилля по створенню, за можливо більш широкою участі, міжнародної мережі сейсмічного контролю з метою подальшого розвитку системи ефективного нагляду і контролю за дотриманням договору про всеохоплюючу заборону ядерних випробувань;

в) вивчити інші заходи по нагляду й контролю за дотриманням такого договору, включаючи інспекції на місцях, нагляд з допомогою супутників і створення міжнародної мережі по нагляду за радіоактивністю атмосфери;

7. закликає Конференцію з роззброєння подати Генеральній Асамблеї на її 48-й сесії доповідь про досягнутий прогрес, включаючи її рекомендації щодо шляхів найбільш ефективного просування цілей спеціального комітету по пункту 1 порядку денного "Заборона ядерних випробувань", з тим щоб до-

сягти укладення договору про всеохоплюючу заборону випробувань;

8. **постановляє** включити до попереднього порядку денного своєї 48-ї сесії пункт “Договір про всеохоплюючу заборону ядерних випробувань”.

(Док. ООН А/С.1/47/L.37
Архів МЗС України)

[504]

Проект резолюції
“Дослідження, що стосуються концепцій
і політики оборонної безпеки”

(внесений делегаціями 15 країн, у т. ч. України,
на 47-й сесії Генеральної Асамблеї ООН)

30 жовтня 1992 р.

Генеральна Асамблея,

посилаючись на свою резолюцію 45/58 О від 4 грудня 1990 р., в якій вона просила Генерального секретаря провести при сприятливих кваліфікованих урядових експертів дослідження концепцій і політики оборонної безпеки,

із задоволенням відзначаючи позитивний розвиток подій у світі, який свідчить про тенденції до зменшення значення військової сили у реалізації цілей національної політики,

усвідомлюючи, що загрози міжнародному миру і безпеці, які створюються триваючими актами агресії, підкреслюють необхідність активізації зусиль, спрямованих на розробку широкого набору мирних засобів відвернення конфліктів, включаючи міри зміцнення довіри,

відзначаючи, що концепції оборонної безпеки, а також ініціативи, які стосуються превентивної дипломатії, сприяють зміцненню миру і безпеки,

враховуючи важливість розвитку міжнародного діалогу з питання про політику оборонної безпеки з метою зміцнення безпеки і стабільності у світі,

розглянувши доповідь Генерального секретаря, в якій містяться дослідження концепцій і політики оборонної безпеки,

1. **бере до відома** дослідження, яке стосується концепцій і політики оборонної безпеки;

2. **висловлює** свою вдячність Генеральному секретареві та групі експертів, які брали участь у підготовці цього дослідження;

3. **закликає** всі держави-члени ознайомитися з цим дослідженням і вміщеними у ньому висновками і рекомендаціями;

4. **нагадує**, що у своїй резолюції 45/58 О вона запропонувала державам-членам розпочати або активізувати діалог з питання про концепції і політику оборонної безпеки на двосторонньому рівні, особливо на регіональному рівні, і, де це доцільно, на багатосторонньому рівні, і відзначає, що в заключній частині дослідження говориться, що “з цією метою держави-члени могли б:

а) висловити свої погляди на концепцію і ціль “оборонної безпеки”, як вона визначена у цьому дослідженні;

б) розглянути своє нинішнє становище у зв'язку з політичними та військовими аспектами “оборонної безпеки”;

в) визначити, якою мірою їх міжнародні відносини, їх зобов'язання в галузі безпеки і регіональне положення могли би дозволити їм розглянути питання щодо вжиття заходів, на основі взаємності, для забезпечення “оборонної безпеки” на двосторонньому, регіональному чи багатосторонньому рівні; держави, які мають спільні інтереси безпеки на регіональному чи іншому рівні, могли би розглянути питання про проведення взаємних консультацій;

г) розглянути на індивідуальній чи колективній основі проблеми щодо ресурсів, необхідних для виконання зобов'язань в рамках колективної безпеки відповідно до Статуту ООН;

д) тримати Генерального секретаря у курсі щодо прогресу чи ініціатив, які висуваються в галузі “оборонної безпеки”;

5. **просить** Генерального секретаря вжити заходів до розмноження цього дослідження як видання ООН та забезпечити його найширше розповсюдження.

(Док. ООН А/С.1/47/L27

Архів МЗС України)

[505]

Проект резолюції

“Поліпшення становища жінок у Секретаріаті”

*(внесений делегаціями 70 країн, у т. ч. України,
на 47-й сесії Генеральної Асамблеї ООН)*

3 листопада 1992 р.

Генеральна Асамблея,

посилаючись на статті 1 і 101 Статуту ООН,

посилаючись також на статтю 8 Статуту, в якій йдеться,

що ООН не встановлює ніяких обмежень щодо права чоловіків та жінок брати участь у будь-якій якості та на рівних умовах в її головних і допоміжних органах,

посилаючись далі на відповідні пункти Найробійських перспективних стратегій у галузі поліпшення становища жінок, особливо на пункти 79, 315, 356 та 358,

посилаючись на свою резолюцію 2715 (XXV) від 15 грудня 1970 р., де вона вперше звернулась до питання щодо зайнятості жінок на посадах категорії спеціалістів, та на всі відповідні резолюції, в яких з того часу, як і раніше, приділялась увага цій галузі,

відзначаючи із занепокоєнням, що завдання по доведенню до кінця 1990 р. рівня представленості жінок на посадах, які підлягають географічному розподілу, до 30 відсотків не було виконано,

нагадуючи про завдання, поставлені в її резолюціях 45/125 від 14 грудня 1990 р., 45/239 С від 21 грудня 1990 р. і 46/100 від 16 грудня 1991 р. щодо доведення до 1995 р. загального рівня представленості жінок на посадах, які підлягають географічному розподілу, до 35 відсотків,

нагадуючи також про поставлене в резолюції 45/239 С завдання по підвищенню до 1995 р. рівня представленості жінок на посадах рівня Д-1 та вище до 25 відсотків,

будучи глибоко стурбованою тим, що у цей час у Секретаріаті немає жінок на посадах рівня заступника Генерального секретаря і лише одна жінка займає посаду рівня помічника Генерального секретаря,

враховуючи, що для досягнення цілей, поставлених Генеральною Асамблеєю, необхідне чітке зобов'язання з боку Генерального секретаря, особливо на етапі триваючої перебудови,

вітаючи оцінку і аналіз основних перешкод на шляху поліпшення становища жінок у Секретаріаті, що містяться в доповіді Генерального секретаря,

вітаючи також програму дій Генерального секретаря, спрямовану на усунення перешкод на шляху поліпшення становища жінок у Секретаріаті, що міститься у вищезазначеній доповіді,

1. настійливо закликає Генерального секретаря здійснити програму дій, яка міститься в його доповіді, спрямовану на усунення перешкод на шляху поліпшення становища жінок у Секретаріаті, відзначаючи при цьому, що чітке зобов'язання з

його боку необхідне для досягнення цілей, поставлених Генеральною Асамблеєю;

2. настійливо закликає також Генерального секретаря згідно із Статутом ООН в більшій мірі приділяти першочергову увагу набору і просуванню по службі жінок на посадах, які підлягають географічному розподілу, особливо на відповідальних і керівних посадах старшого рівня, для вирішення завдань, поставлених в резолюціях 45/125, 45/239 С та 46/100, по доведенню до 1995 р. загального рівня представленості жінок до 35 відсотків та до 25 відсотків на посадах рівня Д-1 і вище;

3. настійливо закликає далі Генерального секретаря використати можливості, які створюються в результаті процесу реорганізації ООН та заснування Комісії із сталого розвитку, для просування більшої кількості жінок на посади старшого рівня;

4. закликає Генерального секретаря збільшити кількість працюючих у Секретаріаті жінок з країн, що розвиваються, та інших країн з низьким рівнем представленості жінок;

5. настійливо рекомендує державам-членам підтримувати зусилля ООН та її спеціалізованих установ по збільшенню частки жінок на посадах категорії спеціалістів, особливо рівня Д-1 й вище, шляхом виявлення та просування більшої кількості жінок-кандидатів, сприяючи тому, щоб жінки подавали заяви на заповнення вакантних посад, і шляхом складання національних списків жінок-кандидатів і представлення їх копій Секретаріату, спеціалізованим установам та регіональним комісіям;

6. просить Генерального секретаря в рамках наявних ресурсів забезпечити, щоб був збережений і зміцнений в ході виконання програми на період 1991—1995 рр. належний механізм з повноваженням забезпечувати виконання рішень та з функцією підзвітності, включаючий співробітника керівного рівня, який займається здійсненням програми дій і рекомендацій, що містяться у доповіді про перешкоди на шляху поліпшення становища жінок у Секретаріаті;

7. просить також Генерального секретаря забезпечити подання доповіді про досягнутий прогрес Комісії із становища жінок на її 37-й сесії і Генеральній Асамблеї на її 48-й сесії.

(Док. ООН А/С.3/47/L.21
Архів МЗС України)

Проект резолюції
“Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації
щодо жінок”

(внесений делегаціями 28 країн, у т. ч. України,
на 47-й сесії Генеральної Асамблеї ООН)

3 листопада 1992 р.

Генеральна Асамблея,

беручи до уваги, що однією з цілей ООН, як відзначено у статтях 1 і 55 Статуту, є сприяння загальній повазі прав людини та основних свобод для всіх, без будь-яких обмежень, у тому числі без обмежень за ознаками статі,

підтверджуючи, що жінки і чоловіки повинні в однаковій мірі брати участь у соціальному, економічному і політичному розвитку, в однаковій мірі робити внесок у цей розвиток та в однаковій мірі користуватися поліпшеними умовами життя,

посилаючись на свою резолюцію 34/180 від 18 грудня 1979 р., якою вона прийняла Конвенцію про ліквідацію усіх форм дискримінації щодо жінок,

посилаючись також на свої попередні резолюції з питання про Конвенцію, а також на резолюцію 1992/17 Економічної і Соціальної Ради від 30 липня 1992 р.,

беручи до відома рішення, прийняті 4 лютого 1992 р. на шостій нараді держав — учасниць Конвенції,

усвідомлюючи, що здійснення Найробіських перспективних стратегій в галузі поліпшення становища жінок може зробити значний внесок у ліквідацію усіх форм дискримінації щодо жінок та у досягнення правової і фактичної рівності між жінками і чоловіками,

відзначаючи, що Всесвітня конференція для огляду і оцінки досягнень Десятиріччя жінки ООН: рівність, розвиток і мир особливо підкреслила важливість ратифікації Конвенції та приєднання до неї,

розглянувши доповіді Комітету з ліквідації дискримінації щодо жінок про роботу його 10-ї й 11-ї сесій,

відзначаючи, що Комітет погодився належним чином враховувати при розгляді доповідей відмінності в культурних і соціально-економічних системах держав — учасниць Конвенції,

відзначаючи також важливе значення контрольної функції Комітету, яка знайшла своє найнедавніше відбиття в

його загальній рекомендації № 19 з питання про насильство щодо жінок, прийнятій на його 11-й сесії,

будучи занепокоєною зростим робочим навантаженням Комітету,

будучи переконаною в необхідності вжити заходів з метою надати Комітету можливість ретельно і своєчасно розглядати доповіді, які надаються державами-учасницями,

нагадуючи, що в пункті 9 статті 17 Конвенції Генеральному секретареві рекомендується надавати необхідний персонал і матеріальні засоби для ефективного здійснення функцій Комітету,

посилаючись також на свої резолюції 44/73 від 8 грудня 1989 р. і 45/124 від 14 грудня 1990 р., де вона, зокрема, рішуче підтримала думку Комітету про те, що Генеральному секретареві необхідно приділяти підвищену увагу зусиллям підтримки Комітету,

рішуче підтримуючи загальну рекомендацію № 19 Комітету з питання про насильство щодо жінок і закликаючи держави-учасниці готувати свої періодичні доповіді згідно з цією та іншими загальними рекомендаціями Комітету,

із задоволенням відзначаючи, що міжсесійна робоча група Комісії по становищу жінок завершила розгляд проекту декларації про ліквідацію насильства щодо жінок,

вітаючи інші загальні рекомендації, що містяться в доповідях Комітету з ліквідації дискримінації щодо жінок про роботу його 10-ї та 11-ї сесій,

1. **висловлює** своє задоволення в зв'язку з тим, що кількість держав-членів, які ратифікували Конвенцію про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок чи приєдналися до неї, зростає, і підтримує рекомендацію Комітету з ліквідації дискримінації щодо жінок привернути увагу до застережень, несумісних з ціллю та призначенням Конвенції;

2. **настійливо закликає** всі держави, які ще не ратифікували Конвенцію чи не приєдналися до неї, зробити це якомога скоріше;

3. **підкреслює** важливість найсуворішого додержання державами-учасницями своїх зобов'язань щодо Конвенції;

4. **бере до відома** доповідь Генерального секретаря про стан Конвенції про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок і просить його щорічно подавати Генеральній Асамблеї доповідь про стан Конвенції;

5. **бере до відома також** доповідь Комітету з ліквідації дискримінації щодо жінок про роботу 10-ї та 11-ї сесій;

6. **пропонує** державам — учасницям Конвенції докласти всіх можливих зусиль для представлення своїх попередніх періодичних доповідей про здійснення Конвенції згідно з її статтею 18 та керівними принципами Комітету та в повній мірі співробітничати з Комітетом у справі надання своїх доповідей;

7. **вітає** зусилля, що докладаються Комітетом з метою раціоналізації своїх процедур та прискорення розгляду періодичних доповідей і з метою розробки процедур та керівних принципів для розгляду других та наступних періодичних доповідей, і настійливо закликає Комітет продовжити ці зусилля;

8. **вітає також** ініціативи, вжиті згідно із загальною рекомендацією № 11 Комітету з метою організації для персоналу державних установ регіональних навчальних курсів по підготовці і складанню проектів доповідей держав-учасниць, а також організації навчальних та інформаційних семінарів для держав, що розглядають питання про приєднання до Конвенції, і настійливо закликає відповідні органи та організації ООН підтримувати такі ініціативи;

9. **визнає**, що періодичні доповіді держав — учасниць Конвенції мають особливе значення для зусиль Комісії щодо становища жінок, спрямованих на проведення огляду й оцінки перебігу здійснення Найробійських перспективних стратегій в галузі поліпшення становища жінок в цих країнах;

10. **просить** Генерального секретаря продовжити свої зусилля по наданню персоналу Секретаріату, включаючи співробітників юридичних служб, які володіють знаннями в галузі виконання договорів по правах людини, і технічних ресурсів для ефективного виконання Комітетом своїх функцій;

11. **рішуче підтримує** думку Комітету про те, що Генеральному секретареві слід приділяти підвищену увагу, в рамках існуючих ресурсів, посиленню підтримки Комітету в технічних питаннях та питаннях суті, зокрема надавати допомогу в проведенні підготовчих досліджень;

12. **просить** Генерального секретаря продовжити забезпечувати, полегшувати та заохочувати, в рамках існуючих ресурсів, діяльність по розповсюдженню інформації щодо Комітету, його рішень і рекомендацій, Конвенції і концепції юридичної грамотності, враховуючи з цією метою власні рекомендації Комітету;

13. *підтримує* прохання Комітету про виділення додаткового часу для проведення засідань і пропонує, щоб тривалість 12-ї і 13-ї сесій Комітету становила три тижні;

14. *просить* Генерального секретаря забезпечити Комітету адекватну підтримку і просить також виділити з цією метою достатні ресурси в рамках існуючого регулярного бюджету, з тим щоб надати Комітету можливість ретельно і своєчасно розглядати доповіді, що надаються державами-учасницями;

15. *постановляє* розглянути на своїй 49-й сесії питання про те, чи скоротилося відставання в процесі розгляду Комітетом доповідей;

16. *рекомендує*, щоб сесії Комітету планувалися, за можливістю, таким чином, щоб забезпечити своєчасне надання результатів його роботи Комісії із становища жінок для інформації в тому самому році;

17. *просить* Генерального секретаря подати Генеральній Асамблеї на її 48-й сесії доповідь про здійснення цієї резолюції та направити цю доповідь Комісії із становища жінок на її 37-й сесії.

(Док. ООН А/С.3/47/L.21
Архів МЗС України)

[507]

Проект резолюції “Приватизація”

(внесений делегаціями 47 країн, у т. ч. України,
на 47-й сесії Генеральної Асамблеї ООН)

9 листопада 1992 р.

Генеральна Асамблея,

знову підтверджуючи свою резолюцію S-18/3 від 1 травня 1990 р., в якій міститься Декларація про міжнародне економічне співробітництво, зокрема, пожвавлення економічного росту і розвитку в країнах, що розвиваються, та беручи до уваги свою резолюцію 45/199 від 21 грудня 1990 р., в якій міститься Міжнародна стратегія розвитку на четверте Десятиріччя розвитку ООН, а також інші відповідні резолюції ООН,

посилаючись на Картахенські зобов'язання, прийняті Конференцією ООН з торгівлі і розвитку на її 8-й сесії і рішення 398 (XXXVIII) Ради з торгівлі і розвитку від 7 травня 1992 р.,

посилаючись також на резолюцію 1992/36 Економічної і Соціальної Ради від 30 липня 1992 р. про приватизацію та іноземні інвестиції у контексті перебудови економіки,

враховуючи суверенне право кожної держави приймати рішення щодо розвитку свого приватного і державного секторів з урахуванням порівняльних переваг кожного сектора і роботу Спеціальної робочої групи з порівняльного аналізу досвіду в галузі приватизації, заснованої Радою з торгівлі і розвитку в її рішенні 398 (XXXVIII),

відзначаючи, що приватний сектор відіграє позитивну роль у мобілізації ресурсів, сприянні економічному росту і стійкому розвитку,

відзначаючи також, що багато країн надають великого значення приватизації підприємств, демонополізації та адміністративному дерегулюванню економічної діяльності, а також орієнтованим на ринок реформам, посиленню конкуренції, ліквідації міханізмів, які перекручують ціни, та відкритим ринкам, розглядаючи всі ці заходи у контексті своєї політики перебудови економіки як засіб підвищити економічну ефективність і забезпечити ріст і стійкий розвиток,

відзначаючи труднощі, з якими стикаються ці країни при здійсненні згаданої політики,

1. **вітає** діяльність, яка здійснюється відповідними органами, організаціями та установами системи ООН на підтримку національної політики, спрямованої на підвищення економічної ефективності і забезпечення росту та стійкого розвитку за рахунок приватизації, демонополізації, адміністративного дерегулювання економічної діяльності і проведення іншої відповідної політики, і настійливо закликає їх:

а) підтримувати при надходженні відповідних прохань національні зусилля країн із здійснення приватизації, демонополізації, адміністративного дерегулювання та іншої відповідної політики у контексті їхніх економічних реформ та надання їхній економіці відкритого характеру;

б) зміцнювати взаємні зв'язки і співробітництво у рамках підтримки національних зусиль країн з приватизації підприємств, демонополізації і дерегулювання економічної діяльності, а також проведення іншої відповідної політики і пропонує Генеральному секретареві забезпечити приділення системою ООН належної, підвищеної уваги координації у цій галузі, залучаючи, зокрема, Економічну і Соціальну Раду та інші відповідні органи ООН;

в) при виконанні своїх відповідних мандатів враховувати роботу, вже зроблену органами, організаціями та установами системи ООН, з метою забезпечення максимальної ефективності системи ООН, беручи до уваги триваючий процес перебудови системи;

2. **закликає** держави-члени розширити обмін інформацією з усіма відповідними органами, організаціями й установами системи ООН про свою діяльність, програми та досвід, пов'язані з приватизацією, демонополізацією, адміністративним дерегулюванням та іншою відповідною політикою, з метою підвищення ефективності і зкоординованості технічного співробітництва у цій галузі;

3. **просить** Генерального секретаря забезпечити у рамках існуючих ресурсів удосконалення науково-дослідницької діяльності з питань приватизації, демонополізації, адміністративного дерегулювання та іншої відповідної політики і включати пов'язані з цим питання у відповідні видання ООН, включаючи "Огляд світового економічного становища";

4. **просить** Генерального секретаря включити до своєї доповіді, яку належить подати Генеральній Асамблеї на її 48-й сесії на виконання її резолюції 46/166 про підприємництво, рекомендації щодо діяльності системи ООН по виконанню цієї резолюції.

*(Док. ООН А/С.2/47/L.23
Архів МЗС України)*

[508]

**Переглянутий проект резолюції
"Конвенція про заборону розробки, виробництва,
накопичення і застосування хімічної зброї
та про її знищення"**

*(внесений делегаціями 143 країн, у т. ч. України,
на 47-й сесії Генеральної Асамблеї ООН)*

11 листопада 1992 р.

Генеральна Асамблея,

нагадуючи про давню, одностайно висловлену у багатьох попередніх резолюціях рішимість міжнародного співтовариства добитися ефективною заборони розробки, виробництва, накопичення і застосування хімічної зброї та її знищення, а також постійну підтримку заходів щодо зміцнення авторитету

Протоколу про заборону застосування на війні задушливих, отруйних чи інших подібних газів та бактеріологічних засобів, підписаного у Женеві 17 червня 1925 р.,

посилаючись, зокрема, на свою резолюцію 46/35 С від 6 грудня 1991 р., в якій Асамблея настійливо закликала Конференцію з роззброєння у першочерговому порядку врегулювати невіршені питання з метою досягнення остаточної домовленості по Конвенції про заборону розробки, виробництва, накопичення і застосування хімічної зброї та про її знищення в ході її сесії 1992 р.,

враховуючи Заключну декларацію Конференції держав-учасниць Женевського протоколу 1925 р. та інших зацікавлених держав, що відбулася у Парижі 7—11 січня 1989 р., в якій держави-учасниці підкреслили свою рішучість відвернути будь-яке застосування хімічної зброї шляхом її повного знищення,

будучи сповненою рішучості добитися прогресу на шляху до загального і повного роззброєння під суворим й ефективним міжнародним контролем, включаючи заборону і знищення усіх видів зброї масового знищення,

будучи переконаною, таким чином, у настійливій необхідності повної заборони хімічної зброї, що дозволить ліквідувати цілу категорію зброї масового знищення, звільнивши цим людство від загрози застосування знову цієї нелюдської зброї,

із задоволенням відзначаючи проект конвенції про заборону розробки, виробництва, накопичення і застосування хімічної зброї та про її знищення, прийнятий Конференцією з роззброєння та вміщений у її доповіді від 3 вересня 1992 р., — результат багатьох років інтенсивних переговорів, що є історичним досягненням у галузі контролю над озброєннями і роззброєнням,

будучи переконаною в тому, що Конвенція, особливо коли буде досягнуто моменту загального приєднання до неї, сприятиме підтримці міжнародного миру і зміцненню безпеки всіх держав і що тому вона заслуговує на тверду підтримку усього міжнародного товариства,

будучи переконаною далі, що здійснення Конвенції має сприяти розширенню міжнародної торгівлі, технологічному розвитку й економічному співробітництву в хімічному секторі з метою прискорення економічного і технічного розвитку всіх держав-учасниць,

будучи сповненою рішучості забезпечити дієве й ефективне з погляду витрат здійснення Конвенції,

нагадуючи про підтримку ідеї заборони хімічної зброї, висловленої у заяві представників світової хімічної промисловості на Конференції проти хімічної зброї за участю представників урядів і промисловості, яка відбулася у Канберрі 18–21 вересня 1989 р.,

беручи до уваги відповідні посилання на Конвенцію в Заключних документах 10-ї Конференції глав держав та урядів країн, що не приєдналися, яка відбулась у Джакарті 1–6 вересня 1992 р.,

вітаючи запрошення президента Французької Республіки щодо участі у церемонії підписання Конвенції у Парижі 13 січня 1993 р.,

1. **дає** високу оцінку Конвенції про заборону розробки, виробництва, накопичення та застосування хімічної зброї та про її знищення, що міститься у доповіді Конференції з роззброєння від 3 вересня 1992 р.;

2. **просить** Генерального секретаря як депозитарія Конвенції відкрити її для підписання у Парижі 13 січня 1993 р.;

3. **закликає** всі держави підписати Конвенцію, а потім на основі своїх відповідних конституційних процедур якомога скоріше стати її учасницями, сприяючи цим скорішому набранню нею чинності та забезпеченню загального приєднання до неї;

4. **закликає далі** всі держави забезпечити ефективне здійснення цієї безпрецедентної, глобальної, всеохоплюючої та такої, що піддається контролю, багатосторонньої угоди по роззброєнню, цим самим домагаючись зміцнення багатосторонності на основі співробітництва як фундаменту міжнародного миру й безпеки;

5. **просить** Генерального секретаря надати такі послуги, щодо яких можуть зробити запит держави, які підписали Конвенцію, для забезпечення початку роботи Підготовчої комісії Організації по забороні хімічної зброї;

6. **просить** Генерального секретаря як депозитарія Конвенції подати Генеральній Асамблеї на її 48-й сесії доповідь про хід підписання та ратифікації конвенції.

(Док. ООН А/С.1/47/L.1/Rev.2

Архів МЗС України)

Проект резолюції
“Міжнародні дії по боротьбі із зловживанням
наркотиками та їх незаконним обігом”

(внесений делегаціями 46 країн, у т. ч. України,
на 47-й сесії Генеральної Асамблеї ООН)

12 листопада 1992 р.

Генеральна Асамблея,

будучи глибоко занепокоєною тим, що незаконний попит на наркотичні засоби і психотропні речовини, їх незаконне виробництво й обіг, як і раніше, становлять серйозну загрозу для соціально-економічної і політичної системи та стабільності, національної безпеки і суверенітету все більшої кількості держав,

знову підтверджуючи принцип спільної відповідальності міжнародного співтовариства у боротьбі із зловживанням наркотиками та їх незаконним обігом,

знову підтверджуючи також, що Декларація і Всеохоплюючий багатодисциплінарний план майбутньої діяльності по боротьбі із зловживанням наркотичними засобами, прийняті Міжнародною конференцією по боротьбі із зловживанням наркотичними засобами та їх незаконним обігом, Політична Декларація і Всесвітня програма дій, прийняті Генеральною Асамблеєю на її 17-й спеціальній сесії, та Декларація по скороченню попиту на наркотики і по боротьбі з кокаїновою загрозою, прийнята Всесвітньою нарадою міністрів, що відбулася у Лондоні 9—11 квітня 1990 р., разом з міжнародними договорами про боротьбу з наркотиками є всеохоплюючими рамками для міжнародного співробітництва в галузі боротьби з наркотиками,

віддаючи належне зусиллям Міжнародної програми ООН з контролю над наркотичними засобами з метою здійснення її мандатів у цих всеохоплюючих рамках,

із задоволенням відзначаючи зусилля Комісії з наркотичних засобів з метою підвищення ефективності регіональних нарад голів національних установ по забезпеченню дотримання законів про наркотики та Підкомісії з незаконного обігу наркотиків на Близькому і Середньому Сході та пов'язаним з цим питанням з метою вирішення конкретних проблем забезпечення дотримання законів про наркотики в різних регіонах,

підкреслюючи необхідність аналізу транзитних маршрутів, що використовуються торговцями наркотиками та постійно змінюються і розширюються, включаючи усе зростаючу кількість країн і регіонів в усіх частинах світу,

будучи занепокоєною все більш тісним зв'язком між обігом наркотиків і тероризмом у різних частинах світу,

віддаючи належне зусиллям країн, які виробляють наркотичні засоби для використання в наукових, фармацевтичних і лікувальних цілях, спрямованим на те, щоб не допустити надходження цих речовин на незаконні ринки та підтримувати виробництво на рівні, який відповідає законному попиту,

знову заявляючи про своє засудження злочинної діяльності, пов'язаної із залученням дітей до вживання, виробництва та незаконного розповсюдження наркотичних засобів і психотропних речовин, та про необхідність того, щоб Міжнародна програма ООН з контролю над наркотичними засобами та інші компетентні установи приділяли першочергову увагу заходам, спрямованим на вирішення цієї проблеми,

відзначаючи збільшення кількості держав, які приєдналися чи ратифікували міжнародні договори про боротьбу з наркотиками, у тому числі тих, які стали державами-учасницями Конвенції ООН про боротьбу з незаконним обігом наркотичних засобів та психотропних речовин 1988 р.,

знову підтверджуючи, що всі зусилля, спрямовані на подолання проблем щодо вживання, виготовлення й обігу наркотичних засобів та психотропних речовин і потоку грошових коштів, пов'язаних з цією діяльністю, мають супроводжуватись вжиттям ефективних заходів по сприянню економічному і соціальному розвитку держав, яких стосуються ці проблеми,

нагадуючи про свою резолюцію 46/103 від 16 грудня 1991 р., в якій вона підтвердила свою пропозицію Комісії з наркотичних засобів розглянути на її 35-й сесії рекомендації Міжурядової групи експертів по вивченню соціально-економічних наслідків незаконного обігу наркотиків разом із зауваженням Директора — виконавця Міжнародної програми ООН з контролю над наркотичними засобами з метою подання рекомендацій щодо належних видів наступної діяльності,

відзначаючи також заходи, вжиті з цього питання Комісією з наркотичних засобів, включаючи її рішення знову вивчити це питання на її 37-й сесії,

Міжнародні дії по боротьбі із зловживанням наркотиками та їх незаконним обігом

1. *бере до відома* доповіді Генерального секретаря;
 2. *знову заявляє* про своє засудження злочину, який полягає у незаконному обігу наркотиків у всіх його формах, і настійливо закликає постійно вживати ефективних міжнародних заходів по боротьбі з ним, дотримуючись принципу спільної відповідальності та повною мірою поважаючи національний суверенітет, територіальну цілісність і культурну самобутність держав;

3. *вітає* ініціативи Міжнародної програми ООН з контролю над наркотичними засобами, націлені на виконання її мандатів у рамках міжнародних договорів по контролю над наркотичними засобами, Всеохоплюючого багатодисциплінарного плану майбутньої діяльності по боротьбі із зловживанням наркотичними засобами, Всесвітньої програми дій і відповідних прийнятих консенсусом документів;

4. *підтримує* підхід, що базується на приділенні основної уваги національним і регіональним стратегіям боротьби із зловживанням наркотиками, особливо підхід, заснований на застосуванні генерального плану, і настійливо закликає Міжнародну програму ООН з контролю над наркотичними засобами враховувати, що вони повинні доповнюватись ефективними міжрегіональними стратегіями;

5. *із задоволенням відзначає* діяльність Міжнародної програми ООН з контролю над наркотичними засобами з метою заохочення і контролю заходів Десятиріччя ООН по боротьбі із зловживанням наркотичними засобами 1991–2000 рр. по темі “Глобальна відповідь на глобальний виклик”, у тому числі успішний початок реалізації Міжнародною програмою ООН з контролю над наркотичними засобами ініціативи по направленню “послів доброї волі”, і пропонує урядам співробітничати з Міжнародною програмою ООН з контролю над наркотичними засобами у подальшому розвитку цієї ініціативи;

6. *бере до відома* рекомендацію про те, щоб уряди створили національні координаційні центри чи механізми для Десятиріччя;

7. *рекомендує* урядам повною мірою співробітничати з Координатором для Десятиріччя з метою активізації та полегшення роботи над доповіддю Комісії з наркотичних засобів щодо прогресу, досягнутого у реалізації цілей Десятиріччя;

8. **просить** Міжнародну програму ООН з контролю над наркотичними засобами, у співробітництві з відповідними установами, включаючи Дитячий фонд ООН, вивчити питання залучення дітей до злочинної діяльності, пов'язаної з наркотичними засобами, і зловживання наркотичними засобами і психотропними речовинами з метою вироблення рекомендацій щодо заходів, які можуть бути вжиті для вирішення цієї проблеми;

9. **вітає** тенденцію до ратифікації та здійснення Єдиної конвенції про наркотичні засоби 1961 р., цієї Конвенції з поправками, внесеними згідно з Протоколом 1972 р., Конвенції про психотропні речовини 1971 р. і Конвенції ООН про боротьбу з незаконним обігом наркотичних засобів та психотропних речовин 1988 р.;

10. **просить** Міжнародну програму ООН з контролю над наркотичними засобами включити до своєї доповіді Комісії з наркотичних засобів по здійсненню Конвенції ООН про боротьбу з незаконним обігом наркотичних засобів і психотропних речовин 1988 р. розділ про досвід, надбаний до цього часу у справі здійснення Конвенції, який повинен містити рекомендації і стратегії для її подальшого здійснення;

11. **рекомендує** Міжнародній програмі ООН з контролю над наркотичними засобами налагодити співробітництво з Сектором по запобіганню злочинності та кримінальному правосуддю у її діяльності по боротьбі із злочинністю, пов'язаною з наркотичними засобами, у тому числі "відмиванням" грошей, з тим щоб забезпечити взаємодоповнюваність їх зусиль та відсутність дублювання в роботі;

12. **закликає** усі країни вжити заходів щодо відвернення незаконної торгівлі зброєю, через що зброя потрапляє до рук торговців наркотиками;

13. **висловлює** своє задоволення зусиллями Комісії з наркотичних засобів, спрямованими на удосконалення функціонування та підвищення ефективності нарад керівників національних установ по забезпеченню дотримання законів про наркотики, та її рішенням про те, що керівники національних установ по забезпеченню дотримання законів про наркотики країн Африки, Азії, Латинської Америки та Карибського басейну і Підкомісія з незаконного обігу наркотиків на Близькому і Середньому Сході та пов'язаним з цим питанням повинні продовжувати проводити свої наради щорічно;

14. **просить** Міжнародну програму ООН з контролю над наркотичними засобами проаналізувати у своїй доповіді про

незаконний обіг наркотиків світові тенденції в галузі незаконного обігу й транзиту наркотичних засобів і психотропних речовин, у тому числі методи і маршрути, які використовуються, і рекомендувати шляхи і засоби розширення можливостей держав, розміщених вздовж цих маршрутів, займатися усіма аспектами проблеми наркотиків;

15. **підкреслює** зв'язок між незаконним виробництвом і пропонуванням, попитом на збут, обігом та транзитом наркотичних засобів і психотропних речовин й економічними, соціальними і культурними умовами країн, яких це стосується, та необхідність враховувати при вирішенні цих проблем відмінності й особливості цієї проблеми у кожній країні;

16. **закликає** міжнародне співтовариство розширювати міжнародне економічне і технічне співробітництво з урядами, на їх прохання, з метою підтримки програм заміщення незаконних культур шляхом здійснення програм комплексного розвитку сільських районів і програм альтернативного розвитку при повній повазі національної юрисдикції та суверенітету країн і культурних традицій народів;

17. **бере до відома** ініціативу Міжнародної програми ООН з контролю над наркотичними засобами, спрямовану на вивчення концепції заміни зобов'язань по боргах зобов'язаннями по забезпеченню альтернативного розвитку в галузі міжнародної боротьби із зловживанням наркотичними засобами, та рішення Комісії з наркотичних засобів розглянути це питання на її 36-й сесії на основі доповіді Директора-виконавця;

18. **закликає** уряди рекомендувати експертів для занесення у список, який буде вестись Міжнародною програмою ООН з контролю над наркотичними засобами, з метою забезпечити, щоб Програма могла використовувати найширше коло спеціалістів та найбільший досвід у здійсненні своєї політики і програм;

19. **підкреслює** необхідність ефективних дій по відверненню використання у незаконних цілях прекурсорів та інших хімічних речовин, матеріалів і обладнання, які нерідко використовуються для незаконного виготовлення наркотичних засобів і психотропних речовин;

20. **висловлює** вдячність Міжнародному комітету з контролю над наркотиками за його цінну роботу по контролю за виробництвом і розподілом наркотичних засобів та психотропних речовин з метою обмеження їх використання лише медичними й науковими цілями та за ефективне виконання ним додаткових зобов'язань згідно зі статтю 12 Конвенції

ООН по боротьбі з незаконним обігом наркотичних засобів і психотропних речовин 1988 р. щодо контролю за прекурсорами й основними хімічними речовинами;

21. **бере до відома** висновки, зроблені Комісією з наркотичних засобів на її 35-й сесії щодо “Соціально-економічних наслідків незаконного обігу”;

22. **висловлює** задоволення зусиллями, вжитими Міжнародною програмою ООН з контролю над наркотичними засобами та іншими органами ООН з метою одержання достовірних даних про зловживання наркотичними засобами та їх незаконний обіг, включаючи роботу над Міжнародною системою оцінки зловживання наркотичними засобами, проект по визначенню можливих шляхів поліпшення міжнародної системи збору даних про незаконний обіг і “відмивання” грошей, а також програму технічного співробітництва з країнами, що розвиваються, спільно з Цільовою групою з фінансових операцій і просить Міжнародну програму ООН з контролю над наркотичними засобами подати Комісії з наркотичних засобів на її 36-й сесії доповідь про прогрес, досягнутий у цих галузях;

23. **із задоволенням відзначає**, що Науково-дослідний інститут соціального захисту ООН завершить своє глобальне дослідження, присвячене соціально-економічним наслідкам зловживання наркотичними засобами та їх незаконного обігу, у 1993 р.;

24. **рекомендує** Комісії з наркотичних засобів розглянути, при вивченні доповіді Директора — виконавця Міжнародної програми ООН з контролю над наркотичними засобами про соціально-економічні наслідки зловживання наркотичними засобами та їх незаконного обігу на своїй 37-й сесії, можливість включення цього питання як одного з пунктів до свого порядку денного;

25. **закликає** держави і міжнародне співтовариство донорів збільшити добровільні внески до Фонду Міжнародної програми ООН з контролю над наркотичними засобами, з тим щоб надати їй можливість подальшого розширення своїх програм;

II

Здійснення Всесвітньої програми дій по боротьбі з незаконним виробництвом, пропонуванням, попитом, обігом і розповсюдженням наркотичних засобів і психотропних речовин

1. **бере до відома** доповідь Генерального секретаря про здійснення Всесвітньої програми дій;

2. **підтверджує** свою прихильність здійсненню мандатів,

які містяться у Всесвітній програмі дій і Всеохоплюючому багатодисциплінарному плані майбутньої діяльності по боротьбі із зловживанням наркотичними засобами;

3. *із задоволенням відзначає* встановлені Комісією з наркотичних засобів рамки контролю за здійсненням Всесвітньої програми дій;

4. *закликає* держави вжити усіх можливих заходів до того, щоб в індивідуальному порядку та у співробітництві з іншими державами сприяти втіленню у життя та здійснювати мандати і рекомендації, які містяться у Всесвітній програмі дій, з метою якомога ширшого втілення Програми у практичну діяльність на національному, регіональному і міжнародному рівнях;

5. *закликає* ООН та її відповідні органи, спеціалізовані установи, інші відповідні міжурядові та неурядові організації надавати своє сприяння і допомогу у справі втілення у життя та здійснення Всесвітньої програми дій;

6. *просить* Генерального секретаря подати Генеральній Асамблеї на її 48-й сесії доповідь про здійснення розділів I та II цієї резолюції по пункту "Міжнародний контроль над наркотичними засобами".

(Док. ООН А/С.3/47/L.33
Архів МЗС України)

[510]

Проект резолюції

"Дослідження стану міжнародного співробітництва у боротьбі з незаконним виготовленням, збутом, попитом, обігом і розповсюдженням наркотичних засобів та психотропних речовин"

(внесений делегаціями 20 країн, у т. ч. України,
на 47-й сесії Генеральної Асамблеї ООН)

12 листопада 1992 р.

Генеральна Асамблея,

будучи глибоко занепокоєною тим, що незаконне виробництво, обіг і зловживання наркотичними засобами та психотропними речовинами щоденно розширюються і що всі незаконні види діяльності призводять до зростання кількості жертв,

враховуючи, що незважаючи на триваючу енергійну боротьбу, яка ведеться країнами на місцевому, регіональному,

двосторонньому і багатосторонньому рівнях, а також на деякі обнадійливі результати, глобальна ситуація в галузі зловживання наркотиками та їх незаконного обігу продовжує погіршуватися,

будучи переконаною у тому, що з урахуванням масштабу і глобального характеру проблеми наркотиків міжнародне співробітництво відповідно до міжнародних договорів про контроль над наркотиками, Всесвітньої програми дій, прийнятої Генеральною Асамблеєю на її 17-й спеціальній сесії 23 лютого 1990 р., Всеосяжного багатодисциплінарного плану майбутньої діяльності по боротьбі із зловживаннями наркотичними засобами та інших відповідних документів, прийнятих на основі консенсусу, має основоположне значення для боротьби з цим лихом,

визначаючи, що за певних умов існують очевидні взаємозв'язки проблеми злиденності і поширення незаконного виробництва та обігу наркотичних засобів та психотропних речовин і що політика альтернативного економічного розвитку може сприяти вирішенню цієї проблеми,

визначаючи також відповідальність національних урядів за послаблення проблеми злиденності, зниження залежності громадян їх країн від наркотиків і виробництва наркотиків та за забезпечення втілення у життя правових заходів по боротьбі з наркотиками,

підтверджуючи свої резолюції 45/147 від 18 грудня 1990 р. і 46/101 від 16 грудня 1991 р. щодо поваги принципів, закріплених у Статуті ООН, і міжнародного права, без яких неможливо створити основу для міжнародного співробітництва у боротьбі із зловживанням наркотиками та їх незаконним обігом,

підтверджуючи також важливість ролі Міжнародної програми ООН з контролю над наркотичними засобами як основного координаційного центру погодження міжнародних дій по боротьбі із зловживанням наркотичними засобами,

підтверджуючи далі багатосторонній характер даної проблеми і принцип загальної відповідальності за боротьбу із зловживанням наркотиками, що міститься у Декларації, прийнятій на Міжнародній конференції по боротьбі із зловживанням наркотичними засобами та їх незаконним обігом,

будучи переконаною у необхідності подальшого зміцнення міжнародного співробітництва та активізації зусиль по розширенню кола галузей, в яких може здійснюватись це співробітництво, з урахуванням надбаного досвіду і необхідності знову

підтвердити зобов'язання й встановити цілі для визначення орієнтирів під час прийняття рішень, спрямованих на викорінення цього лиха,

закликаючи звернути увагу на зростаючий зв'язок між терористичними групами і учасниками обігу наркотиків,

беручи до уваги зобов'язання, закріплені в Політичній декларації, прийнятій на її 17-й спеціальній сесії, безперервно здійснювати огляд заходів, передбачених у Всесвітній програмі дій,

1. **постановляє** провести на своїй 48-й сесії чотири пленарних засідання на високому рівні, з тим щоб у терміновому порядку розглянути стан міжнародного співробітництва у боротьбі з незаконним виробництвом, збутом, попитом, обігом, поширенням наркотичних засобів і психотропних речовин з метою:

а) оцінки здійснення Всесвітньої програми дій, прийнятої в її резолюції S-17/2 від 23 лютого 1990 р., і розробки рекомендацій з удосконалення співробітництва у сфері боротьби із зловживанням наркотичними засобами з урахуванням тієї пріоритетної уваги, яку міжнародне співтовариство приділяє цьому питанню;

б) визначення тих напрямів політики, в яких не було досягнуто задовільного прогресу, з тим щоб розширити це співробітництво й підвищити його ефективність, а також встановити цілі, що піддаються кількісній оцінці, й знову підтвердити зобов'язання;

в) сприяння загальній ратифікації й приєднанню до міжнародних договорів по боротьбі з наркотичними засобами, насамперед Конвенції ООН по боротьбі з незаконним обігом наркотичних засобів і психотропних речовин 1988 р.;

г) заохочення прийняття і здійснення законодавчих та адміністративних заходів, необхідних для забезпечення того, щоб національні судові системи відповідали духу і спрямованості договорів, і заохочення держав, які ще не є учасницями договорів, на тимчасовій основі у тій мірі, в якій вони можуть робити це, виконувати положення цих угод;

д) заохочення життєвих заходів по лібералізації торгівлі, які розширять торгові можливості всіх країн, що страждають від незаконного виробництва наркотичних засобів і психотропних речовин;

е) розгляду шляхів зміцнення і розширення міжнародного співробітництва по програмах альтернативного розвитку сільських районів;

ж) зміцнення міжнародного співробітництва з метою ліквідації зв'язків, що розширюються і стають небезпечними, між терористичними угрупованнями, учасниками обігу наркотиків та їх напіввійськовими формуваннями, які удаються до всіх видів насильства, погрожуючи тим самим конституційному порядку держав і порушуючи основні права людини;

2. **просить** Генерального секретаря вжити необхідних заходів для здійснення цієї резолюції;

3. **просить також** Генерального секретаря подати на наступній черговій сесії Комісії з наркотичних засобів доповідь по оцінці, що містить в собі рекомендації щодо заходів, які слід вжити вирішуючи питання, порушене в пункті 1 цієї резолюції;

4. **просить** Комісію з наркотичних засобів подати через Економічну і Соціальну Раду свої зауваження по доповіді Генерального секретаря Генеральній Асамблеї на її пленарному засіданні на високому рівні.

(Док. ООН А/С.3/47/L.30
Архів МЗС України)

[511]

**Проект резолюції
“Програма ООН
в галузі освіти і професійної підготовки
для південної частини Африки”**

(внесений делегаціями 33 країн, у т. ч. України,
на 47-й сесії Генеральної Асамблеї ООН)

13 листопада 1992 р.

Генеральна Асамблея,

посилаючись на свої резолюції щодо Програми ООН в галузі освіти і професійної підготовки для південної частини Африки, зокрема на резолюцію 46/80 від 13 грудня 1991 р.,

розглянувши доповідь Генерального секретаря, в якій міститься звіт про роботу Консультативного комітету з Програми ООН в галузі освіти і професійної підготовки для південної частини Африки та про управління Програмою за період 1 вересня 1991 р. — 31 серпня 1992 р.,

із задоволенням відзначаючи, що рекомендації по результатах проведеної у 1989 р. оцінки Програми, схвалені Консультативним комітетом, як і раніше, втілюються у життя,

визначаючи цінну допомогу, надану Програмою народам Південної Африки і Намібії,

із задоволенням відзначаючи також, що міжнародне співтовариство приділяє все більше уваги допомозі в галузі освіти та технічної допомоги для південної частини Африки,

повністю визнаючи необхідність забезпечення постійних можливостей отримання освіти і консультацій для учнів з Південної Африки з широкого кола професійних, культурних і лінгвістичних дисциплін, а також можливостей професійно-технічної підготовки й отримання подальшої освіти для випускників вищих навчальних закладів та аспірантів у пріоритетних галузях знань, причому якомога частіше в навчальних закладах Південної Африки,

будучи твердо переконаною в тому, що розвиток Програми необхідний для задоволення зростаючих потреб у допомозі в галузі освіти і професійної підготовки учням з Південної Африки, які знаходяться у несприятливому становищі,

відзначаючи, що для задоволення першочергових потреб південноафриканців, що знаходяться у несприятливому становищі, Програма, як і раніше, виділяє більше ресурсів на цілі зміцнення установ у Південній Африці, зокрема вищих навчальних закладів, в яких традиційно навчається чорношкіре населення, та інших вищих навчальних закладів, особливо за допомогою програми підвищення кваліфікації дипломованих спеціалістів і молодших викладачів за кордоном у галузі організації освіти та інших короткострокових спеціалізованих навчальних курсів, які забезпечують їх учасникам можливості повернення і працевлаштування,

1. **схвалює** доповідь Генерального секретаря про Програму ООН в галузі освіти і професійної підготовки для південної частини Африки;

2. **високо оцінює** постійні зусилля Генерального секретаря і Консультативного комітету щодо Програми ООН в галузі освіти і професійної підготовки для південної частини Африки по розвитку Програми, спрямовані на те, щоб вона могла найкращим чином задовольняти потреби, обумовлені мінливою обстановкою в Південній Африці, і по забезпеченню щедрих внесків у Програму та розширенню співробітництва з урядовими, міжурядовими й неурядовими установами, що беруть участь у наданні Південній Африці допомоги в галузі освіти і технічного сприяння;

3. **вітає** основну спрямованість документів Конференції щодо наступної діяльності з метою надання міжнародної до-

помоги в галузі освіти південноафриканцям, які знаходяться в несприятливому становищі, що була організована у Нью-Йорку 8—9 вересня 1992 р. Програмою ООН в галузі освіти і професійної підготовки для південної частини Африки та її Консультативним комітетом, з приділенням особливої уваги необхідності:

а) встановлення зв'язку між діяльністю в галузі освіти і професійної підготовки та промисловості у Південній Африці;

б) підтримки і зміцнення університетів, в яких традиційно навчається чорношкіре населення, а також інших університетів шляхом програм обміну, передбачених для випускників і молодших викладачів;

в) надання подальшої допомоги в галузі вищої освіти в Південній Африці і зміцнення організаційного, технічного та фінансового потенціалів, а також можливостей неурядових організацій у прийнятті рішень, обцинних організацій та навчальних закладів, які задовольняють потреби й інтереси південноафриканців, що знаходяться у несприятливому становищі;

4. *із задоволенням відзначає* діяльність програми в галузі професійної підготовки, спрямованої на задоволення першочергових потреб у наданні допомоги в освіті і професійній підготовці південноафриканцям, які знаходяться у несприятливому становищі;

5. *вітає* розширення масштабів діяльності Програми в галузі освіти і професійної підготовки у Південній Африці та її тісне співробітництво з південноафриканськими неурядовими організаціями та навчальними закладами;

6. *підкреслює*, що міжнародне співтовариство покликане відіграти важливу роль у наданні допомоги народу Південної Африки у подоланні економічної та соціальної нерівності у Південній Африці протягом перехідного періоду, особливо у галузі освіти;

7. *закликає* неурядові установи, які займаються питаннями освіти, приватні організації та зацікавлених приватних осіб надавати Програмі допомогу в забезпеченні можливостей для повернення і працевлаштування її випускників;

8. *закликає* уряди, міжурядові й неурядові організації, міжнародні професійні асоціації та приватних осіб використати свій вплив і важелі впливу у Південній Африці для сприяння випускникам Програми в отриманні можливостей працевлаштування, для того щоб вони могли ефективно використовувати свою професійну компетентність і знання на благо політич-

ного, економічного і соціального розвитку Південної Африки протягом та після перехідного періоду;

9. **вважає**, що через мінливу обстановку у Південній Африці Програма, маючи свої програми в галузі освіти і професійної підготовки за кордоном, повинна, як і раніше, мати необхідну гнучкість і засоби для розширення у самій країні належної допомоги в галузі освіти і професійної підготовки південноафриканцям, які знаходяться у несприятливих умовах;

10. **висловлює** свою вдячність всім тим, хто надав підтримку Програмі, виділивши внески, стипендії чи місця у своїх навчальних закладах;

11. **закликає** всі держави, установи, організації і приватних осіб надавати більш значну фінансову чи іншу допомогу Програмі, щоб вона могла здійснити свою програму діяльності.

(Док. ООН А/47/L.15
Архів МЗС України)

[512]

Проект резолюції “Десятиріччя міжнародного права ООН”

(внесений делегаціями 48 країн, у т. ч. України,
на 47-й сесії Генеральної Асамблеї ООН)

17 листопада 1992 р.

Генеральна Асамблея,

посилаючись на свою резолюцію 44/23 від 17 листопада 1989 р., якою вона оголосила період 1990—1999 рр. Десятиріччям міжнародного права ООН,

посилаючись також на те, що головними цілями Десятиріччя, згідно з резолюцією 44/23, мають бути, зокрема:

а) сприяння прийняттю і повазі принципів міжнародного права;

б) сприяння засобам і методам мирного вирішення спорів між державами, включаючи звернення до Міжнародного Суду і повну повагу до нього;

в) заохочення прогресивного розвитку міжнародного права та його кодифікації;

г) заохочення викладання, вивчення, поширення і більш широкого визнання міжнародного права,

посилаючись далі на свою резолюцію 45/40 від 28 листопада 1990 р., у додатку до якої міститься програма діяльності, яка буде розпочата протягом першого періоду (1990—1992 рр.) Десятиріччя міжнародного права ООН,

висловлюючи задоволення доповіддю Генерального секретаря про Десятиріччя міжнародного права ООН, що була подана на виконання резолюції 46/53 від 9 грудня 1991 р.,

нагадуючи, що Шостий комітет заснував на своїй 45-й сесії Робочу групу по Десятиріччю міжнародного права ООН з метою підготовки загальноприйнятних рекомендацій щодо програми діяльності на Десятиріччя,

відзначаючи, що на 46-й і 47-й сесіях Шостий комітет знову скликав Робочу групу для продовження її роботи відповідно до резолюцій 45/40 і 46/53,

розглянувши подану з цією метою доповідь Шостому комітету,

1. **висловлює** вдячність Шостому комітету за розробку в рамках його Робочої групи програми діяльності, яка буде розпочата протягом другого періоду (1993—1994 рр.) Десятиріччя міжнародного права ООН, і пропонує Робочій групі продовжити свою роботу на 48-й сесії відповідно до її мандату і методів роботи;

2. **висловлює також** вдячність державам, міжнародним організаціям й установам, які вжили заходів щодо здійснення програми на перший період (1990—1992 рр.) Десятиріччя, включаючи організацію конференцій з різних розділів міжнародного права;

3. **приймає** програму на другий період (1993—1994 рр.) Десятиріччя як невід'ємну частину цієї резолюції, в додатку до якої вона міститься;

4. **просить** всі держави, міжнародні організації й установи, що згадуються в програмі, вжити вказаних у ній відповідних заходів і, за необхідності, подавати Генеральному секретареві проміжні або кінцеві доповіді для передачі Генеральній Асамблеї на її 48-й або, найпізніше, 49-й сесії;

5. **просить** Генерального секретаря на основі такої інформації подати Генеральній Асамблеї на її 48-й сесії доповідь про здійснення програми;

6. **просить також** Генерального секретаря, в міру необхідності, доповнювати свою доповідь новою інформацією щодо заходів ООН, які стосуються прогресивного розвитку міжнародного права та його кодифікації, і подати її Генеральній Асамблеї на щорічній основі;

7. *просить* далі Генерального секретаря подати Генеральній Асамблеї на її 48-й сесії доповідь, в якій міститься план, що згадується у пункті 3 розділу V програми на другий період Десятиріччя;

8. *закликає* держави, у міру необхідності, поширювати інформацію, що міститься у доповіді Генерального секретаря, на національному рівні;

9. *закликає* держави, міжнародні організації та неурядові організації, які проводять роботу у цій галузі, і приватний сектор робити фінансові внески або внески натурою на цілі сприяння здійсненню програми;

10. *просить* Генерального секретаря звернути увагу держав, міжнародних організацій та установ, які проводять роботу в галузі міжнародного права, на програму, що додається до цієї резолюції;

11. *постановляє* включити до попереднього порядку денного своєї 48-ї сесії пункт "Десятиріччя міжнародного права Організації Об'єднаних Націй".

Додаток

Програма діяльності на другий період (1993—1994 рр.) Десятиріччя міжнародного права ООН

I. Сприяння прийняттю і поважанню принципів міжнародного права

1. Враховуючи, що підтримання міжнародного миру і безпеки є найважливішою умовою успішного здійснення програми на Десятиріччя міжнародного права ООН, Генеральна Асамблея закликає держави діяти відповідно до міжнародного права, зокрема до Статуту ООН, і рекомендує державам і міжнародним організаціям заохотити прийняття і поважання принципів міжнародного права.

2. Державам пропонується розглянути, якщо вони ще не зробили цього, питання про приєднання до чинних багатосторонніх договорів, зокрема до договорів у галузі прогресивного розвитку міжнародного права та його кодифікації. Міжнародним організаціям, під егідою яких укладаються такі договори, пропонується зазначити, чи публікують вони періодичні доповіді про стан справ у сфері ратифікації міжнародних договорів та приєднання до них, та, якщо вони цього не роблять, пові-

домити, чи буде, на їх думку, такий процес корисним. Необхідно розглянути питання про договори, кількість учасників яких не збільшилась або які не набрали чинності через значний період часу, та вивчити обставини, які зумовили причини такого положення.

3. Державам і міжнародним організаціям рекомендується надавати державам, особливо країнам, що розвиваються, допомогу і технічні та консультативні послуги з метою полегшення їх участі у процесі, пов'язаному з багатосторонніми договорами, включаючи приєднання до багатосторонніх договорів та їх здійснення відповідно до їх національних правових систем.

4. Державам рекомендується відповідно до багатосторонніх договорів, учасницями яких вони є, інформувати Генерального секретаря про шляхи і засоби здійснення таких договорів. Генеральному секретареві пропонується підготувати доповідь на основі цієї інформації і подати її Генеральній Асамблеї.

II. Сприяння засобам і методам мирного вирішення спорів між державами, включаючи звернення до міжнародного суду і повну повагу до нього

1. Державам, організаціям системи ООН, регіональним організаціям, включаючи Афро-азіатський консультативно-правовий комітет, Асоціацію міжнародного права, Інститут міжнародного права, Інститут міжнародного права для іспаномовних країн Південної і Центральної Америки, та іншим міжнародним установам у галузі міжнародного права, а також національним товариствам міжнародного права пропонується вивчити засоби і методи мирного вирішення спорів між державами, включаючи звернення до Міжнародного Суду і повну повагу до нього, і подати Шостому комітету свої пропозиції по сприянню цим засобам і методам.

2. З урахуванням вищезазначених пропозицій та приділення належної уваги рекомендаціям, що містяться у доповіді Генерального секретаря "Порядок денний для миру" (A/47/277-S/24111), Шостому комітету пропонується розглянути, відповідно до обставин, на основі доповіді Спеціального комітету з Статуту ООН і посилення ролі Організації або Робочої групи з Десятиріччя міжнародного права ООН, такі питання:

а) розширення використання засобів і методів мирного вирішення спорів з особливим наголосом на ролі, яку належить відігравати ООН, а також методів своєчасного виявлення і попередження спорів та їх стримання;

б) процедури мирного вирішення спорів, які виникають в конкретних галузях міжнародного права;

в) шляхи і засоби сприяння більш широкому визнанню ролі Міжнародного Суду та більш широкому використанню його у мирному вирішенні спорів;

г) зміцнення співробітництва між регіональними організаціями та організаціями системи ООН щодо мирного вирішення спорів;

д) більш широке використання Постійної палати третейського суду.

III. Заохочення прогресивного розвитку міжнародного права та його кодифікації

1. Міжнародним організаціям, включаючи організації системи ООН і регіональні організації, пропонується подати Генеральному секретареві ООН короткі відомості щодо програм та підсумків їх роботи, пов'язаних з прогресивним розвитком міжнародного права та його кодифікацією, у тому числі їх пропозиції щодо майбутньої роботи по сферах їх спеціалізації із зазначенням відповідного форуму для проведення такої роботи. Аналогічним чином Генеральному секретареві пропонується підготувати доповідь про відповідну діяльність ООН, включаючи діяльність Комісії міжнародного права. Така інформація має бути представлена у доповіді Генерального секретаря Шостому комітету.

2. На основі інформації, яка міститься у пункті 1 цього розділу, державам пропонується подати пропозиції Шостому комітету для розгляду і, за необхідності, винесення рекомендацій. Зокрема, слід вжити заходів з метою виявлення сфер міжнародного права, в яких, можливо, назріла необхідність прогресивного розвитку чи кодифікації.

3. З урахуванням резолюції 684 (VII) Генеральної Асамблеї від 6 листопада 1952 р. (додаток II до правил процедури Генеральної Асамблеї) Шостому комітету пропонується вивчити питання про його координаційну роль щодо, зокрема, розробки положень правового характеру і послідовного вживання юридичної термінології у міжнародних документах, які приймаються Генеральною Асамблеєю. Державам пропонується подавати пропозиції щодо цього Шостому комітету.

4. Спеціальному комітету з Статуту ООН та посиленню ролі Організації доручається продовжити вивчення можливих заходів щодо зміцнення системи ООН для підтримки міжнародного миру і безпеки. У цьому зв'язку Спеціальному комі-

тету треба взяти до відома доповідь Генерального секретаря "Порядок денний для миру" — у світлі обговорення в ООН, зокрема на Генеральній Асамблеї.

IV. Заохочення викладання, вивчення, поширення та більш широкого визнання міжнародного права

1. Консультативному комітету з Програми допомоги ООН в галузі викладання, вивчення, поширення та більш широкого визнання міжнародного права доручається у рамках Десятиріччя продовжувати належну і своєчасну розробку відповідних керівних принципів діяльності в рамках Програми і подати Шостому комітету доповідь про діяльність, здійснену у рамках Програми відповідно до цих керівних принципів. Особливий наголос слід зробити на надання підтримки науковим і професійним установам, які вже здійснюють дослідження та викладання в галузі міжнародного права, а також на сприяння створенню таких установ там, де їх немає, особливо у країнах, що розвиваються. Державам та іншим публічним і приватним суб'єктам рекомендується сприяти зміцненню Програми допомоги ООН в галузі викладання, вивчення, поширення та більш широкого визнання міжнародного права.

2. Державам необхідно заохочувати свої навчальні заклади до включення курсів з міжнародного права для студентів, які вивчають право, політичні науки, суспільні науки та інші відповідні дисципліни; їм слід вивчити можливість включення міжнародно-правових тем до навчальних планів шкіл на початковому і середньому рівнях. Необхідно заохочувати, з одного боку, співробітництво між навчальними закладами університетського рівня країн, що розвиваються, а з іншого — їх співробітництво з аналогічними закладами розвинутих країн.

3. Державам треба розглянути питання про скликання конференції експертів на національному і регіональному рівнях з метою вивчення питання про розробку типових навчальних планів і підготовку матеріалів для курсів з міжнародного права, підготовки викладачів міжнародного права, складання підручників з міжнародного права та використання сучасної техніки на допомогу викладанню і проведенню досліджень в галузі міжнародного права.

4. Державам, організаціям системи ООН та регіональним організаціям потрібно розглянути питання щодо проведення семінарів, симпозіумів, навчальних курсів, лекцій і нарад, а також досліджень з різних аспектів міжнародного права.

5. Державам рекомендується організувати спеціальну підготовку в галузі міжнародного права для юристів, включаючи суддів, і співробітників міністерств закордонних справ та інших відповідних міністерств, а також військовослужбовців. Навчальному і науково-дослідному інституту ООН, Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури, Гаазькій академії міжнародного права, регіональним організаціям та Міжнародному комітету Червоного Хреста пропонується продовжувати співробітництво у цьому зв'язку з державами.

6. Заохочується співробітництво між країнами, що розвиваються, особливо між особами, які займаються практикою міжнародного права, у справі обміну досвідом і надання взаємної допомоги в галузі міжнародного права, включаючи допомогу у забезпеченні підручниками та учбовими посібниками з міжнародного права.

7. З метою підвищення інформованості про міжнародно-правову практику державам, міжнародним і регіональним організаціям слід докласти, якщо вони ще не зробили цього, зусилля по публікації коротких довідок, довідників або щорічників, які стосуються їх практики.

8. Державам і міжнародним організаціям треба заохочувати публікацію важливих міжнародно-правових документів та досліджень висококваліфікованих публіцистів, маючи на увазі можливість одержання допомоги з приватних джерел.

9. Іншим міжнародним судам і трибуналам, включаючи Європейський суд з прав людини і Міжамериканський суд з прав людини, пропонується поширювати на більш широкій основі свої рішення і консультативні висновки та розглянути питання з підготовки їх тематичних чи аналітичних резюме.

10. Міжнародним організаціям пропонується публікувати тексти договорів, укладених під їх егідою, якщо вони цього ще не зробили. Рекомендується забезпечити своєчасну публікацію серії збірників договорів ООН ("Treaty Series") і продовжувати докладати зусилля до введення електронної форми публікації. Рекомендується також забезпечувати своєчасну публікацію "Юридичного щорічника ООН".

V. Процедури та організаційні аспекти

1. Шостий комітет, діючи у першу чергу через свою Робочу групу та за підтримки Секретаріату, буде служити координаційним органом програми на Десятиріччя міжнародного права ООН. Питання щодо використання міжсесійного, сесійного чи існуючого органу для проведення конкретних заходів у рамках програми, можливо, буде розглянуте Генеральною Асамблеєю.

2. Шостому комітету доручається продовжити розробку програми діяльності на Десятиріччя.

3. Секретаріату на основі неофіційних консультацій з членами Шостого комітету слід скласти попередній оперативний план можливого проведення конгресу ООН з міжнародного публічного права, виходячи з пропозиції щодо проведення конгресу у 1994 чи 1995 р. у рамках існуючих ресурсів та з використанням добровільних внесків, і подати такий план Шостому комітету для розгляду і виробки загальної думки на 48-й сесії Генеральної Асамблеї.

4. Всім організаціям і установам, згаданим вище у розділах I—IV, яким запропоновано подати доповіді Генеральному секретареві, пропонується подати проміжні або остаточні доповіді переважно на 48-й сесії, але не пізніше, ніж на 49-й сесії Генеральної Асамблеї.

5. Державам рекомендується створювати, за необхідності, національні, субрегіональні та регіональні комітети, які можуть сприяти здійсненню програми Десятиріччя. Неурядовим організаціям рекомендується сприяти реалізації цілей Десятиріччя в їх сферах діяльності, залежно від обставин.

6. Очевидно, що у рамках існуючого загального обсягу асигнувань необхідно забезпечити належне фінансування здійснення програми на Десятиріччя і вишукати необхідні кошти. Добровільні внески урядів, міжнародних організацій та інших донорів, включаючи приватний сектор, відіграли б корисну роль і будуть всіляко заохочуватись. З цією метою Генеральна Асамблея, можливо, розгляне питання щодо заснування цільового фонду під керівництвом Генерального секретаря.

*(Док. ООН А/С.6/47/L.16
Архів МЗС України)*

[513]

**Переглянутий проект резолюції
“Допомога у цілях реконструкції
та розвитку Сальвадору”**

*(внесений делегаціями 77 країн, у т. ч. України,
на 47-й сесії Генеральної Асамблеї ООН)*

17 листопада 1992 р.

Генеральна Асамблея,
посилаючись на резолюцію 784 (1992) Ради Безпеки від 30 жовтня 1992 р. та попередні резолюції Ради по Сальвадору,

із задоволенням беручи до відома підписання 16 січня 1992 р. у Мехіко в рамках процесу переговорів, що розпочався 4 квітня 1990 р. під егідою Генерального секретаря, Чапультепекських угод між урядом Сальвадору та Фронтом національного визволення ім. Фарабундо Марті, яке поклало край збройному конфлікту в Сальвадорі,

визнаючи цінну підтримку, надану мирному процесу країнами із числа “чотирьох друзів Генерального секретаря” та іншими заінтересованими державами чи групами держав,

будучи глибоко занепокоєною руйнуванням значної частини економічної та соціальної інфраструктури країни, а також погіршенням стану навколишнього середовища, викликаними воєнними діями та іншими факторами, які є наслідком воєнного конфлікту,

враховуючи, що основними цілями Плану національного відродження є комплексний розвиток районів, охоплених конфліктом, задоволення найбільш нагальних потреб населення, яке найсильніше постраждало в результаті конфлікту, та потреб екс-комбатантів обох сторін, а також відновлення економічної та соціальної інфраструктури,

усвідомлюючи необхідність більш активної участі міжнародного співтовариства у реконструкції і розвитку Сальвадору шляхом надання економічної, технічної та фінансової допомоги,

враховуючи обмеженість ресурсів і фінансові труднощі Сальвадору, які негативно позначаються на виконанні зобов'язань, що містяться в Мирній угоді,

знову підтверджуючи настійливу необхідність прийняття міжнародним співтовариством заходів для підтримки Мирної угоди на цьому критичному етапі її здійснення,

1. *висловлює* свою вдячність Генеральному секретареві та його “чотирьом друзям” — Венесуелі, Іспанії, Колумбії та Мексиці — та іншим державам і групам держав за їх зусилля по сприянню припиненню воєнного конфлікту в Сальвадорі;

2. *бере до відома* факт підготовки урядом Сальвадору Плану Національного відродження, який відбиває колективну волю країни з урахуванням рекомендацій та пропозицій різних політичних і суспільних сил, включаючи Фронт національного визволення ім. Фарабундо Марті, який був представлений на нараді Консультативної групи у Всесвітньому банку 23 березня 1992 р., а також факт його здійснення тепер урядом;

3. *із задоволенням бере до відома* дану співтовариством на нараді Консультативної групи обіцянку надати Сальвадору допомогу;

4. *настійливо закликає* всі держави, відповідні органи та установи системи ООН, регіональні та міжрегіональні міжурядові організації, а також неурядові організації надавати на можливо більш сприятливих умовах необхідну допомогу з метою реконструкції і розвитку Сальвадору;

5. *просить* Генерального секретаря у тісному співробітництві з урядом Сальвадору вживати усіх можливих заходів для того, щоб міжнародне співтовариство збільшило обсяг економічної, фінансової і технічної допомоги цій країні;

6. *просить також* Генерального секретаря подати Генеральній Асамблеї на її 48-й сесії доповідь про здійснення цієї резолюції;

7. *постановляє* включити до попереднього порядку денного своєї 48-ї сесії пункт "Допомога в цілях реконструкції і розвитку Сальвадору".

*(Док. ООН А/С.2/47/L.25/Rev.1
Архів МЗС України)*

[514]

**Переглянутий проект резолюції
"Інтеграція країн з перехідною економікою
у світове господарство"**

*(внесений делегаціями 23 країн, у т. ч. України,
на 47-й сесії Генеральної Асамблеї ООН)*

19 листопада 1992 р.

Генеральна Асамблея,

знову підтверджуючи свої резолюції S-18/3 від 1 травня 1990 р., в додатку до якої міститься Декларація про міжнародне економічне співробітництво, зокрема поживлення економічного зростання і розвитку в країнах, що розвиваються, і 45/199 від 21 грудня 1990 р., у додатку до якої міститься Міжнародна стратегія розвитку на четверте Десятиріччя розвитку ООН, а також посилаючись на Картагенські зобов'язання, прийняті Конференцією ООН з торгівлі і розвитку на її восьмій сесії, і Порядок денний на XXI сторіччя, прийнятий Конференцією ООН з навколишнього середовища і розвитку,

враховуючи кардинальні зміни, які відбуваються у країнах, що йдуть шляхом перебудови централізованого планового господарства в економіку ринкового типу, і проблеми, з якими вони стикаються у цьому зв'язку,

беручи до відома "Огляд світового економічного становища, 1992 рік",

1. **визнає**, що повна інтеграція країн з перехідною економікою у світове господарство повинна позитивно відбитися на світовій торгівлі, економічному зростанні і розвитку, в тому числі країн, що розвиваються;

2. **визнає далі** необхідність підтримки міжнародним співтовариством успішного процесу проведення економічних реформ і перебудови у країнах з перехідною економікою при належному урахуванні стану країн, що розвиваються, які також входять до їх числа, та без заподіяння шкоди допомозі у цілях розвитку, котра надається іншим країнам, що розвиваються;

3. **просить** Генерального секретаря забезпечити координацію і зміцнення можливостей системи ООН у галузі проведення аналітичної роботи і надання консультативних послуг з питань політики у зв'язку із змінами, які відбуваються у країнах з перехідною економікою в міру їх інтеграції у світове господарство;

4. **просить** у цьому зв'язку Генерального секретаря підготувати у рамках наявних ресурсів за всебічного сприяння з боку відповідних організацій і органів системи ООН, включаючи Всесвітній банк і Міжнародний валютний фонд, доповідь про роль системи ООН у вирішенні проблем, які постають перед країнами з перехідною економікою, включаючи труднощі, з якими країни з перехідною економікою стикаються у процесі інтеграції у світове господарство, і подати цю доповідь Генеральній Асамблеї на її 48-й сесії;

5. **постановляє** включити до порядку денного своєї 48-ї сесії підпункт "Інтеграція країн з перехідною економікою у світове господарство" у рамках пункту "Розвиток і міжнародне економічне співробітництво".

(Док. ООН А/С.2/47/L.35/Rev.1
Архів МЗС України)

Проект резолюції
“Зміцнення міжнародного співробітництва
і координація зусиль у справі вивчення,
пом’якшення та мінімізації наслідків
Чорнобильської катастрофи”

(внесений делегаціями трьох країн, у т. ч. України,
на 47-й сесії Генеральної Асамблеї ООН)

24 листопада 1992 р.

Генеральна Асамблея,
підтверджуючи свої резолюції 45/190 від 21 грудня 1990 р. і 46/150 від 18 грудня 1991 р.,

нагадуючи резолюції Економічної та Соціальної Ради 1990/50 від 13 липня 1990 р., 1991/51 від 26 липня 1991 р., 1992/38 від 30 липня 1992 р.,

беручи до відома рішення, прийняті органами, організаціями і програмами системи ООН на виконання резолюцій 45/190 і 46/150 Генеральної Асамблеї,

із вдячністю відзначаючи внесок держав-членів і організацій системи ООН у розвиток співробітництва у справі пом’якшення і мінімізації наслідків Чорнобильської катастрофи і закликаючи зробити додатковий внесок,

беручи до уваги звернення глав держав Білорусії, Російської Федерації та України до ООН щодо надання допомоги і пом’якшення наслідків Чорнобильської катастрофи від 20 березня 1992 р., зокрема до міжнародного співтовариства, щоб надати новий імпульс міжнародній програмі з метою пом’якшення наслідків аварії на Чорнобильській АЕС,

висловлюючи глибоку занепокоєність у зв’язку з триваючим впливом на життя і здоров’я людей, особливо дітей, у постраждалих районах Білорусії, Російської Федерації та України, а також в інших країнах, постраждалих у результаті Чорнобильської катастрофи,

із стурбованістю беручи до відома останні вірогідні дані Всесвітньої організації охорони здоров’я щодо впливу на здоров’я радіоактивного викиду внаслідок Чорнобильської аварії,

підкреслюючи відповідальність кожної держави, особливо через їх структури, які відають питаннями техніки безпеки, та операторів їх станцій, за безпеку своїх ядерних енергетичних установок, закликаючи до співробітництва з цією метою в усьому світі, зокрема у Центральній та Східній Європі, та

підкреслюючи пріоритетну увагу, яку відповідні країни мають приділити усуненню вищезгаданої загрози шляхом удосконалення техніки безпеки та інших належних заходів за підтримки міжнародного співтовариства,

1. *бере до відома* доповідь Генерального секретаря на виконання резолюції 46/150 Генеральної Асамблеї та схвалює вміщені в ній пропозиції щодо пріоритетних напрямів міжнародного співробітництва у справі вивчення, пом'якшення та мінімізації наслідків Чорнобильської катастрофи;

2. *просить* Генерального секретаря продовжувати діяльність щодо зміцнення міжнародного співробітництва і координації зусиль по вивченню, пом'якшенню та мінімізації наслідків Чорнобильської катастрофи відповідно до резолюцій 45/190 і 46/150 Генеральної Асамблеї, беручи до відома подальші соціальні, економічні та інші зміни, які відбулися в країнах, що найбільш постраждали в результаті Чорнобильської катастрофи;

3. *просить* також Генерального секретаря подати Генеральній Асамблеї на її 49-й сесії доповідь про хід виконання цієї резолюції та вищезгаданих резолюцій і включити до неї аналітичний огляд програм системи ООН та їх здійснення у найбільш постраждалих країнах;

4. *просить* далі Генерального секретаря подати Економічній та Соціальній Раді на її основній сесії 1993 р. для розгляду на її координаційному сегменті доповідь про хід виконання прохання, що міститься у пункті 3 цієї резолюції.

*(Док. ООН А/С.2/47/L.55
Архів МЗС України)*

[516]

Проект резолюції

“Скликання всесвітньої зустрічі на вищому рівні в інтересах соціального розвитку”

*(внесений делегаціями 90 країн, у т. ч. України,
на 47-й сесії Генеральної Асамблеї ООН)*

30 листопада 1992 р.

Генеральна Асамблея,

посилаючись на свою резолюцію 46/139 від 17 грудня 1991 р. і на рішення 1991/230 від 30 травня 1991 р. Економічної та Соціальної Ради та її резолюцію 1992/27 від 30 липня 1992 р.,

розглянувши вміщену в документі E/1992/80 доповідь Спеціального представника щодо консультацій, про яку запитувалось Економічною та Соціальною Радою в її рішенні 1991/230,

посилаючись на свою резолюцію 45/199 від 21 грудня 1990 р., в якій вона прийняла Міжнародну стратегію розвитку на четверте Десятиріччя розвитку ООН, одним з головних положень якої є необхідність зміцнення взаємопосилюючого зв'язку економічного росту з добробутом людей,

посилаючись також на свою резолюцію 42/125 від 7 грудня 1987 р., в якій вона схвалила Керівні принципи політики і програм соціального забезпечення з метою розвитку на найближче майбутнє,

вітаючи підтримку ідеї проведення всесвітньої зустрічі на вищому рівні в інтересах соціального розвитку, висловлену на 10-й Конференції глав держав і урядів країн, що не приєдналися, проведеної у Джакарті (Індонезія) 1–6 вересня 1992 р.,

усвідомлюючи, що активізація міжнародного співробітництва з метою економічного і соціального розвитку зробить великий внесок у зміцнення міжнародного миру і безпеки,

будучи переконаною в необхідності зміцнення соціального компоненту стійкого розвитку для досягнення економічного росту в умовах соціальної справедливості,

знову підтверджуючи право і зобов'язання всіх держав вільно визначати власні пріоритети, політику і цілі в галузі соціального розвитку згідно з їх конституційними і правовими системами та соціальними умовами,

усвідомлюючи необхідність вирішення питання про шляхи і засоби ліквідації повсюдного зубожіння та забезпечення повного користування правами людини, включаючи громадські, політичні, економічні, соціальні та культурні права, як взаємозв'язаних цілей,

усвідомлюючи необхідність всебічного підходу в галузях соціального й економічного розвитку в рамках системи ООН для більш ефективного використання широкомасштабного досвіду системи в цих галузях,

підкреслюючи, що проблеми злиденності, безробіття та соціальної інтеграції тісно взаємозв'язані у будь-якому суспільстві і роблять особливо глибокий вплив на країни, що розвиваються,

будучи переконаною в тому, що **всесвітня зустріч** на вищому рівні в інтересах соціального розвитку буде сприяти зусиллям всіх країн в забезпеченні стійкого соціального розвитку та у проведенні політики, спрямованої на боротьбу із злиденністю та безробіттям у всіх країнах,

1. **висловлює** вдячність Генеральному секретареві та Спеціальному представнику за їх зусилля у проведенні всеохоплюючого процесу консультацій з цього питання;

2. **із задоволенням вітає** доповідь Генерального секретаря про позитивне завершення консультацій з питання можливості скликання **всесвітньої зустрічі** на вищому рівні в інтересах соціального розвитку;

3. **постановляє** скликати **всесвітню зустріч** на вищому рівні в інтересах соціального розвитку на рівні глав держав і/чи урядів на початку 1995 р.;

4. **з глибокою вдячністю** приймає щедру пропозицію уряду Данії щодо проведення зустрічі на вищому рівні;

5. **постановляє**, що зустріч на вищому рівні матиме на меті наступні цілі:

а) подальшу реалізацію цілей Статуту ООН, визначених у статті 55, по сприянню “підвищенню рівня життя, повній зайнятості населення та умовам економічного і соціального прогресу й розвитку”, а також “вирішенню міжнародних проблем у галузі економічної, соціальної, охорони здоров’я та подібних проблем” з приділенням особливої уваги питанням соціального розвитку;

б) прийняття спільного міжнародного зобов’язання поставити потреби людей у центр процесу розвитку та міжнародного співробітництва як одного з першочергових завдань міжнародних відносин;

в) активізацію міжнародного співробітництва на двосторонньому, регіональному та багатосторонньому рівнях на основі державних, приватних та неурядових ініціатив з метою сприяння здійсненню відповідаючої національним потребам, ефективної і результативної соціальної політики та розробки стратегій, що дозволяють усім громадянам брати активну участь у розробці такої політики;

г) розробку стратегій щодо цілей, політики і першочергових заходів, які можуть здійснюватися на національному, регіональному та міжнародному рівнях для вирішення з урахуванням різних реальностей розвитку основних питань глобального значення в галузі соціального розвитку з приділенням особливої уваги потребам найменш розвинутих країн;

д) забезпечення обізнаності міжнародного співтовариства щодо шляхів досягнення необхідної рівноваги між економічною ефективністю та соціальною справедливістю в рамках орієнтованого на зростання справедливого і стійкого прогресу розвитку згідно з національними пріоритетами та вирішення пов'язаних з цим проблем;

є) новаторське вирішення проблеми взаємозв'язку соціальної ролі держави, реакції ринку на соціальні потреби і вимог стійкого розвитку;

ж) визначення загальних проблем соціально маргіналізованих та перебуваючих у несприятливому становищі груп населення і сприяння залученню цих груп до життя суспільства з приділенням особливої уваги необхідності вирівнювання можливостей для усіх членів суспільства;

з) розвиток програм забезпечення правового захисту сприяння ефективним програмам соціального забезпечення та зміцнення освіти й професійної підготовки для різних груп населення у будь-якому суспільстві, включаючи маргіналізовані та такі, що знаходяться у несприятливому становищі, групи населення;

і) сприяння забезпеченню більш ефективного надання соціальних послуг верствам населення, які перебувають у найбільш несприятливому становищі;

к) висвітлення необхідності мобілізації ресурсів з метою соціального розвитку на місцевому, національному, регіональному та міжнародному рівнях;

л) розробку відповідних рекомендацій щодо більш ефективних дій системи ООН в галузі соціального розвитку, зокрема заходів і політики, спрямованих на активізацію діяльності Комісії соціального розвитку;

б. **постановляє** з урахуванням цілей, визначених у цій резолюції, що на зустрічі на вищому рівні будуть розглянуті наступні основні проблеми, що стосуються будь-якого суспільства:

а) зміцнення соціальної інтеграції особливо маргіналізованих груп населення, які перебувають у найбільш несприятливому становищі;

б) пом'якшення гостроти проблеми зuboжіння та його зменшення;

в) розширення виробничої зайнятості;

7. **постановляє** заснувати Підготовчий комітет, відкритий для участі усіх держав — членів ООН і членів спеціалізованих

установ, за участю спостерігачів згідно з установленою практикою Генеральної Асамблеї;

8. **постановляє також**, що Підготовчий комітет проведе організаційну сесію тривалістю один тиждень у квітні 1993 р. і три додаткові основні сесії у 1994 р. на рівні особистих представників глав держав і/чи урядів тривалістю не більше 10 робочих днів кожна в Центральних установах ООН у Нью-Йорку;

9. **постановляє**, що на своїй організаційній сесії Підготовчий комітет з належним урахуванням принципу справедливого географічного представництва обере бюро, в якому Данія як приймаюча країна буде вважатися членом *ex officio*;

10. **постановляє**, що Підготовчий комітет:

а) розгляне доповіді, подані йому органами, організаціями і програмами системи ООН з питань, пов'язаних із все-світньою зустріччю на вищому рівні в інтересах соціального розвитку;

б) розробить проект попереднього порядку денного зустрічі на вищому рівні згідно з положеннями цієї резолюції;

в) підготує проекти рішень всесвітньої зустрічі і надасть їх учасникам зустрічі для розгляду і прийняття;

г) прийме інші необхідні рішення щодо успішної підготовки та завершення зустрічі на вищому рівні та наступної діяльності у зв'язку з нею;

11. **просить** Генерального секретаря створити спеціальний секретаріатський підрозділ, включаючи співробітників відповідних установ і програм системи ООН, для сприяння процесу підготовки та основній роботі Підготовчого комітету;

12. **рекомендує** Комісії соціального розвитку розглянути порядок денний всесвітньої зустрічі на вищому рівні в цілях соціального розвитку на її 33-й сесії у 1993 р. і подати доповідь Економічній та Соціальній Раді на її основній сесії у 1993 р.;

13. **рекомендує також** Економічній та Соціальній Раді розглянути питання "Всесвітня зустріч на вищому рівні в цілях соціального розвитку" у ході етапу засідань високого рівня її основної сесії у 1993 р.;

14. **просить** регіональні комісії включити до їх програм роботи на 1993 р. питання щодо всесвітньої зустрічі на вищому рівні в цілях соціального розвитку з приділенням особливої уваги соціальному становищу у їх відповідних регіонах, включаючи пропозиції, і підготувати комплексну доповідь для подання Генеральній Асамблеї на її 48-й сесії;

15. **просить** органи, організації і програми системи ООН, а також інші міжурядові організації, зокрема Дитячий фонд ООН, Програму розвитку ООН, Міжнародну організацію праці, Всесвітню організацію охорони здоров'я, ООН з питань освіти, науки і культури, Фонд ООН в галузі народонаселення, Центр ООН з населених пунктів, Міжнародний валютний фонд і Всесвітній банк, у повній мірі брати участь у підготовці до зустрічі на вищому рівні;

16. **рекомендує** Підготовчому комітету повною мірою враховувати, за необхідності, процес підготовки і результати Конференції з прав людини 1993 р., Конференції з народонаселення і розвитку 1994 р. і процес підготовки до четвертої Конференції із становища жінок 1995 р.;

17. **просить** неурядові організації, які мають консультативний статус при Економічній та Соціальній Раді, згідно з існуючою практикою та в разі потреби робити внесок у проведення зустрічі на вищому рівні та у підготовчий процес;

18. **пропонує** Генеральному секретареві надати ресурси, необхідні для початку процесу підготовки до зустрічі на вищому рівні у 1993 р., у тому числі шляхом перерозподілу коштів;

19. **пропонує також** Генеральному секретареві заснувати цільовий фонд та мобілізувати добровільні внески з державних та приватних джерел для фінансування додаткових заходів, пов'язаних з підготовкою і проведенням зустрічі на вищому рівні;

20. **постановляє**, що ресурси цільового фонду будуть використовуватися для фінансування участі найменш розвинутих країн у роботі зустрічі на вищому рівні та у процесі підготовки до неї;

21. **просить** Підготовчий комітет подати Генеральній Асамблеї на її 48-й та 49-й сесіях доповідь про хід роботи Комітету та про підготовку до всесвітньої зустрічі.

(Док. ООН А/С.3/47/L.51
Архів МЗС України)

**Проект резолюції
“Питання про насильницькі
чи недобровільні зникнення”**

*(внесений делегаціями 38 країн, у т. ч. України,
на 47-й сесії Генеральної Асамблеї ООН)*

1 грудня 1992 р.

Генеральна Асамблея,

посилаючись на свою резолюцію 33/173 від 20 грудня 1978 р. з питання щодо пропалих безвісти осіб і на свою резолюцію 46/125 від 17 грудня 1991 р. з питання про насильницькі чи недобровільні зникнення,

будучи глибоко занепокоєною збереженням практики насильницьких зникнень у світі,

висловлюючи глибоке співчуття з приводу страждань і горя сімей пропалих безвісти, які не мають відомостей про долю своїх близьких,

будучи занепокоєною зростаючою кількістю повідомлень про переслідування, залякування і брутальне поводження, яких зазнають свідки зникнення чи родичі пропалих безвісти,

із задоволенням відзначаючи резолюцію 47/... щодо прийняття Декларації про захист всіх осіб від насильницьких зникнень,

будучи переконаною у необхідності продовжувати здійснення положень своєї резолюції 33/173 та інших резолюцій ООН з питання щодо пропалих безвісти для того, щоб вирішувати проблеми, пов'язані з випадками зникнення, і сприяти викоріненню актів насильницького зникнення з належним урахуванням положень Декларації,

беручи до уваги резолюцію 1992/30 Комісії з прав людини від 28 лютого 1992 р.,

1. **висловлює** вдячність Робочій групі з насильницьких чи недобровільних зникнень за проведену нею роботу гуманітарного характеру і дякує урядам, які з нею співробітничать;

2. **із задоволенням відзначає** рішення Комісії з прав людини, прийняте на її 48-й сесії, продовжити на три роки мандат Робочої групи у тому вигляді, в якому він визначений у резолюції 20 (XXXVI) Комісії від 29 лютого 1980 р., при збереженні принципу подання щорічних доповідей, і просить Робочу групу продовжувати неухильно і конструктивним чином виконувати свій мандат;

3. **пропонує** урядам прийняти відповідні законодавчі та інші заходи для запобігання практиці насильницьких зникнень і покарання за неї і з цією метою вжити заходів на національному і регіональному рівнях та у співпраці з ООН;

4. **закликає** відповідні уряди, особливо ті, які ще не відповідали на повідомлення, направлені їм Робочою групою, надавати їй повне сприяння, зокрема більш оперативно відповідати на спрямовані їм Робочою групою запити щодо надання інформації, з тим щоб вона могла, використовуючи конфіденційні методи роботи, виконувати свою суто гуманітарну роль;

5. **рекомендує** відповідним урядам серйозно подумати над тим, щоб запросити Робочу групу відвідати їх країни для ефективного виконання її мандата;

6. **висловлює** глибоку вдячність тим урядам, що надавали сприяння Робочій групі, і тим, які запросили її відвідати їх країни, просить їх приділяти належну увагу рекомендаціям групи і пропонує їм інформувати Робочу групу про всі вжиті заходи щодо їх виконання;

7. **закликає** відповідні уряди вжити заходів для захисту сімей пропалих безвісти від будь-яких видів залякування або брутального поводження, яким вони можуть бути піддані;

8. **просить** всі уряди вжити заходів з метою забезпечення захисту прав людини у випадках надзвичайного стану, зокрема, щодо попередження насильницьких зникнень;

9. **нагадує** також всім урядам про необхідність забезпечення їх компетентними органами провадження невідкладних і неупереджених розслідувань, коли є підстави вважати, що на території, яка знаходиться під їх юрисдикцією, сталося насильницьке зникнення;

10. **просить** Робочу групу при здійсненні свого мандата враховувати положення Декларації щодо захисту всіх осіб від насильницьких зникнень;

11. **просить також** Робочу групу звернути увагу на випадки, коли йдеться про зникнення дітей і про дітей, батьки яких зникли;

12. **закликає** Комісію з прав людини продовжити вивчення цього питання у першочерговому порядку і вжити будь-яких заходів, які вона вважає необхідними, для виконання поставленого перед Робочою групою завдання і контролю за здійсненням її рекомендацій, у ході розгляду доповіді, яку Робоча група подасть Комісії на її 49-й сесії;

13. **знову просить** Генерального секретаря продовжити надавати Робочій групі всі необхідні кошти;

14. *постановляє* розглянути питання щодо насильницьких зникнень на своїй 49-й сесії по пункту “Права людини: альтернативні шляхи і підходи”.

(Док. ООН А/С.3/47/L.63
Архів МЗС України)

[518]

Проект резолюції “Зміцнення Центру з прав людини”

(внесений делегаціями 79 країн, у т. ч. України,
на 47-й сесії Генеральної Асамблеї ООН)

1 грудня 1992 р.

Генеральна Асамблея,

посилаючись на резолюції 44/135 від 15 грудня 1989 р., 45/180 від 21 грудня 1990 р., 46/118 від 17 грудня 1991 р. і 46/111 від 17 грудня 1991 р.,

беручи до уваги резолюції Комісії з прав людини 1989/46 від 6 березня 1989 р., 1990/25 від 27 лютого 1990 р., 1991/23 від 5 березня 1991 р. і 1992/53 від 3 березня 1992 р., а також резолюції Економічної та Соціальної Ради 1990/47 від 25 травня 1990 р. і 1991/36 від 31 травня 1991 р.,

посилаючись на резолюції Комісії з прав людини 1989/54 від 7 березня 1989 р. і 1991/22 від 5 березня 1991 р. про координуючу роль Центру з прав людини Секретаріату ООН у рамках системи ООН,

сважачучи, що сприяння загальній повазі і додержанню прав людини і основних свобод є однією з основних цілей ООН, закріплених у Статуті ООН, і питанням надзвичайної важливості для Організації,

нагадуючи, що Генеральний секретар у своїй доповіді про роботу Організації за 1992 р. наголосив, що “у Статуті Організації Об’єднаних Націй заохочення прав людини розглядається як одна з наших пріоритетних цілей поряд із сприянням розвитку і підтримкою міжнародного миру і безпеки”, підхід, який він також застосував у своїх пропозиціях на 1994–1995 рр.,

беручи до уваги прийняту у березні 1992 р. резолюцію 1992/80 Комісії з прав людини про консультативне обслуговування і Добровільний фонд для технічного співробітництва в галузі прав людини і визнаючи зростаюче значення консультативного обслуговування для заохочення і зміцнення прав людини, про що свідчить зростаюча кількість прохань урядів

щодо надання підтримки і технічної допомоги в галузі прав людини,

визначаючи важливу роль Центру з прав людини Секретаріату ООН у справі заохочення, захисту і здійснення прав людини та необхідності забезпечити Центр достатніми людськими ресурсами, особливо з урахуванням того, що обсяг його роботи різко зріс, тоді як зростання ресурсів, відповідно до розширення його функцій, не відбулось,

визначаючи, що складне фінансове становище Центру з прав людини Секретаріату ООН протягом дворічного періоду 1992—1993 рр. створило серйозні перешкоди для здійснення різних процедур і механізмів, негативно відбилось на обслуговуванні Секретаріатом відповідних органів і знизило якість і точність поданих доповідей,

розглянувши доповідь Генерального секретаря, а також його попередні доповіді, і беручи до уваги затверджені Генеральним секретарем додаткові посади у Центрі з прав людини на початковий період у шість місяців і посади, які лише заміняють ліквідовані тимчасові посади,

визначаючи, що незважаючи на недавні зміни після підготовки запропонованого бюджету по програмах на дворічний період 1992—1993 рр. і затвердження цього бюджету, невідповідність між самими завданнями і ресурсами для їх виконання ще більш зростає внаслідок додаткових завдань, покладених на Центр з прав людини міжурядовими й експертними органами,

визначаючи також, що Асамблея у своїй резолюції 46/185 С (XIX) просила Генерального секретаря щодо рекомендації Консультативного комітету з адміністративних і бюджетних питань про рівень витрат на тимчасовий персонал загального призначення по розділу 28 забезпечити виділення відповідних ресурсів на дворічний період 1992—1993 рр.,

визначаючи далі, що Комітет з програми і координації на своїй 32-й сесії, проведеній 11—12 травня 1992 р., підтвердив свої попередні рекомендації щодо зміцнення програм і заходів Центру у контексті запропонованих змін до середньострокового плану на період 1992—1997 рр.,

визначаючи, що Консультативний комітет з адміністративних і бюджетних питань при перегляді бюджету кошторису по програмах на дворічний період 1992—1993 рр. (А/47/7/Add.1) прийняв до відома перерозподіл п'яти посад у Центр з прав людини Секретаріату ООН, які будуть використані з метою здійснення мандата, встановленого першою спеціальною сесією Комісії по правах людини у серпні 1992 р.,

1. *підтримує* зусилля Генерального секретаря щодо підвищення ролі і значення Центру з прав людини Секретаріату ООН як координуючого підрозділу у рамках системи органів ООН з питань заохочення і захисту прав людини;

2. *бере до відома* вміщену у доповіді Генерального секретаря про наслідки організаційних змін заяву відносно того, що Генеральний секретар запропонує використати решту вакантних посад, які є зараз у Секретаріаті, “в світлі нових ініціатив, а також нових мандатів і пріоритетів”;

3. *підкреслює*, що при перегляді запропонованого бюджету по програмах на дворічний період 1992—1993 рр. Центр з прав людини Секретаріату ООН необхідно в належному обсязі забезпечити кадрами, тимчасовим персоналом та іншими ресурсами, з тим щоб він міг справлятися із зростаючим обсягом своєї роботи і задовольняти його потреби, з тим щоб він міг виконувати всі покладені на нього функції, включаючи заходи по підготовці до Всесвітньої конференції з прав людини, а також проведення самої Конференції;

4. *просить* Генерального секретаря забезпечити виділення Центру з прав людини достатніх ресурсів, з тим щоб Центр міг повністю і своєчасно здійснювати всі завдання, у тому числі додаткові завдання на основі рішень міжурядових і експертних органів;

5. *просить* також Генерального секретаря подати Комісії з прав людини на її 49-й сесії проміжну доповідь, а Генеральній Асамблеї на її 48-й сесії — остаточну доповідь про події щодо діяльності Центру з прав людини, і про заходи для здійснення цієї резолюції.

*(Док. ООН А/С.3/47/L.56
Архів МЗС України)*

[519]

Проект резолюції

“Регіональні заходи щодо заохочення та захисту прав людини”

*(внесений делегаціями 24 країн, у т. ч. України,
на 47-й сесії Генеральної Асамблеї ООН)*

1 грудня 1992 р.

Генеральна Асамблея,

посилаючись на свою резолюцію 32/127 від 16 грудня 1977 р. та всі свої наступні резолюції щодо регіональних захо-

дів по заохоченню та захисту прав людини, зокрема резолюції 45/167 і 45/168 від 18 грудня 1990 р.,

нагадуючи також, що Генеральна Асамблея у своїй резолюції 45/167 запропонувала Генеральному секретареві подати Асамблеї на її 47-й сесії доповідь про стан регіональних заходів щодо заохочення та захисту прав людини і включити до неї інформацію про результати заходів, вжитих на виконання цієї резолюції,

посилаючись далі на резолюцію 1992/52 Комісії з прав людини про регіональні заходи щодо заохочення і захисту прав людини,

посилаючись на відповідні резолюції Комісії з прав людини щодо консультативного обслуговування в галузі прав людини, в тому числі на її останню резолюцію 1992/80 від 5 березня 1992 р. з цього питання,

посилаючись на резолюцію 1989/50 Комісії з прав людини від 7 березня 1989 р. та беручи до відома резолюції Комісії 1990/71 від 7 березня 1990 р., 1991/28 від 5 березня 1991 р. та 1992/40 від 28 лютого 1992 р. щодо регіональних заходів по заохоченню і захисту прав людини в азіатсько-тихоокеанському регіоні,

розглянувши доповідь Генерального секретаря про регіональні заходи щодо заохочення та захисту прав людини,

із задоволенням відзначаючи прогрес, досягнутий на сьогоднішній день у галузі заохочення і захисту прав людини на регіональному рівні під егідою ООН, спеціалізованих установ і регіональних міжурядових організацій,

знову підтверджуючи, що регіональні заходи щодо заохочення і захисту прав людини можуть значною мірою сприяти ефективному здійсненню прав людини і основних свобод і що обмін між регіонами інформацією і досвідом у цій галузі в рамках системи ООН може бути поліпшений,

враховуючи, що регіональні документи повинні доповнювати загальновізанані норми в галузі прав людини і що голови договірних органів з прав людини на своїй третій нараді, яка відбулася у Женеві 1—5 жовтня 1990 р., відзначили, що певні розбіжності між положеннями міжнародних і регіональних документів можуть створювати труднощі у зв'язку з їх здійсненням,

1. **бере до відома** доповідь Генерального секретаря;

2. **вітає** триваюче співробітництво й допомогу Центру з прав людини у подальшому зміцненні існуючих регіональних заходів і регіональних механізмів щодо заохочення і захисту

прав людини, зокрема в галузі консультативного обслуговування і технічної допомоги, громадської інформації й освіти, з метою обміну будь-якою інформацією і досвідом у галузі прав людини;

3. **вітає** також у цьому зв'язку тісне співробітництво Центру з прав людини Секретаріату ООН в організації регіональних і субрегіональних навчальних курсів чи семінарів у галузі прав людини, в тому числі тих з них, які останнім часом відбулися у Сан-Ремо (Італія), Каїрі, Віндхуці, Парижі, Барселоні (Іспанія), Валлетті, Тегерані, Каракасі, Бразилія і Сантьяго, які мали на меті забезпечити краще розуміння питань заохочення і захисту прав людини в регіонах та вдосконалити процедури й розглянути різні системи заохочення і захисту загальноновизнаних норм у галузі прав людини;

4. **підкреслює** важливість програм консультативного обслуговування в галузі прав людини і знову звертається із закликом до всіх урядів розглянути питання про використання наданих ООН у рамках цієї програми можливостей по організації інформаційних і/чи навчальних курсів на національному рівні для державних службовців по використанню міжнародних норм у галузі прав людини і досвіду відповідних міжнародних органів;

5. **пропонує** державам тих регіонів, де регіональні заходи в галузі прав людини ще не проводяться, розглянути можливість укладання угод про створення в рамках своїх відповідних регіонів належного регіонального механізму по заохоченню і захисту прав людини;

6. **просить** Генерального секретаря, як це передбачено у середньостроковому плані на період 1992—1997 рр., продовжувати зміцнювати практику обмінів між ООН та регіональними міжурядовими організаціями, які займаються питаннями прав людини, і вітає у цьому зв'язку той факт, що Центр з прав людини буде продовжувати організовувати національні, регіональні і субрегіональні семінари та навчальні курси для державних посадових осіб, які займаються питаннями здійснення правосуддя і виконання міжнародних договорів про права людини, та що ще більша кількість країн в усіх регіонах світу буде розвивати форми співробітництва з Центром з прав людини та звертатися до нього по допомогу, виходячи із своїх конкретних потреб;

7. **пропонує** організаторам регіональних нарад, що скликаються з метою підготовки до Всесвітньої конференції з прав людини, заохочувати подальшу ратифікацію договорів ООН

про права людини та приєднання до них, а також застосування загальноновизнаних норм у галузі прав людини;

8. *вітає* рекомендацію голів чи представників договірних органів ООН з прав людини про можливе проведення в ході Всесвітньої конференції з прав людини наради голів чи представників договірних органів ООН з прав людини та голів чи представників усіх основних регіональних організацій і установ у галузі прав людини і просить Підготовчий комітет Всесвітньої конференції з прав людини розглянути питання щодо проведення такої наради;

9. *пропонує* Комісії з прав людини продовжити приділяти особливу увагу найбільш придатним засобам надання країнам різних регіонів, на їх прохання, допомоги в рамках консультативного обслуговування і, за необхідності, виносити відповідні рекомендації;

10. *просить* Генерального секретаря подати Генеральній Асамблеї на її 49-й сесії доповідь про стан регіональних заходів щодо заохочення й захисту прав людини і включити до неї інформацію про результати заходів, вжитих на виконання цієї резолюції;

11. *постановляє* продовжити розгляд цього питання на своїй 49-й сесії.

(Док. ООН А/С.3/47/L.54
Архів МЗС України)

[520]

Проект резолюції “Злиденне становище безпритульних дітей”

(внесений делегаціями 45 країн, у т. ч. України,
на 47-й сесії Генеральної Асамблеї ООН)

1 грудня 1992 р.

Генеральна Асамблея,

посилаючись на Конвенцію про права дитини як на один з основних документів, що забезпечують захист прав усіх дітей, *посилаючись також* на Всесвітню декларацію про забезпечення виживання, захисту і розвитку дітей та План дій по здійсненню Всесвітньої декларації про забезпечення виживання, захисту і розвитку дітей, прийняті на Всесвітній зустрічі на вищому рівні в інтересах дітей у 1990 р., на Всесвітню декларацію про освіту для всіх, прийняту в Джомт'ені в 1990 р., і на главу 25 Порядку денного на XXI століття, прий-

нятого на Конференції ООН з навколишнього середовища і розвитку, яка відбулася у Ріо-де-Жанейро в 1992 р.,

знову підтверджуючи, що діти являють собою найбільш вразливу суспільну групу, права якої потребують спеціального захисту, і що діти, які живуть в особливо важких умовах, наприклад, безпритульні діти, потребують особливої уваги, захисту й допомоги,

будучи глибоко стурбованою тим, що вбивство і насильство щодо безпритульних дітей ставить під загрозу найперше й основне право кожного — право на життя,

визначаючи, що всі діти мають право на охорону здоров'я, житло та освіти, на прийнятний рівень життя і на свободу від насильства та домагань,

будучи глибоко стурбованою зростаючою кількістю безпритульних дітей в усьому світі та убогими й злидненими умовами, в яких часто змушені жити ці діти,

визначаючи відповідальність урядів за проведення розслідування всіх випадків правопорушень щодо дітей та за покарання порушників,

визначаючи також, що самого по собі законодавства недостатньо для запобігання порушенням прав людини, в тому числі прав безпритульних дітей, і що уряди повинні втілювати в життя свої закони й доповнювати законодавчі заходи ефективними діями, зокрема в галузі охорони правопорядку та здійснення правосуддя,

вітаючи зусилля, зроблені країнами для вирішення питання безпритульних дітей,

вітаючи також широке висвітлення важкого становища безпритульних дітей та зрослу увагу громадськості до цієї проблеми, а також досягнення неурядових організацій у сфері заохочення їх прав і надання практичної допомоги з метою поліпшення їх становища і висловлюючи свою вдячність за їх безупинні зусилля,

вітаючи далі цінну роботу Дитячого фонду ООН, а також його національних комітетів у питаннях зменшення страждань безпритульних дітей,

із задоволенням беручи до відома важливу роботу, проведenu в цій галузі ООН, зокрема Комітетом з прав дитини, Спеціальним доповідачем з питань торгівлі дітьми, дитячої проституції й дитячої порнографії та Міжнародною програмою ООН з контролю за наркотичними речовинами,

пам'ятаючи про найрізноманітніші причини появи і маргіналізації безпритульних дітей, у тому числі міграцію з

сільських до міських районів, безробіття, розпад сімей, нетерпимість й експлуатацію, та про те, що такі причини обумовлюються серйозними соціально-економічними труднощами, **визначаючи**, що запобігання й вирішення деяких аспектів цього явища можливо було б також полегшити у контексті економічного і соціального розвитку,

1. **висловлює** серйозне занепокоєння у зв'язку із зростаючою в усьому світі кількістю випадків та повідомлень про те, що безпритульні діти залучаються до серйозних злочинів, зловживання наркотиками, насильства та проституції і стають жертвами цих явищ;

2. **настійливо** закликає уряди продовжувати активний пошук всеохоплюючих рішень проблем безпритульних дітей та вжити заходів для відновлення їх повноцінної участі в житті суспільства і забезпечення їх, зокрема, належним харчуванням, житлом, медичним обслуговуванням та освітою;

3. **настійливо закликає** уряди поважати основні права людини, особливо право на життя, та вжити невідкладних заходів щодо запобігання вбивству безпритульних дітей та боротьби з насильством і тортурами, яким піддаються безпритульні діти;

4. **підкреслює**, що суворе дотримання положень Конвенції про права дитини є важливим кроком уперед у справі вирішення проблем безпритульних дітей;

5. **закликає** всі держави, які ще не зробили цього, у першочерговому порядку приєднатися до Конвенції;

6. **пропонує** Комітету з прав дитини розглянути можливість підготовки загального коментарю з питання про безпритульних дітей;

7. **рекомендує** Комітету з прав дитини та іншим відповідним органам по контролю за дотриманням договорів враховувати цю зростаючу проблему при вивченні доповідей держав-учасниць;

8. **пропонує** урядам, органам і організаціям системи ООН, а також міжурядовим та неурядовим організаціям співробітничати один з одним і забезпечувати дедалі широкое інформування та більш ефективні дії для вирішення проблеми безпритульних дітей, зокрема, шляхом розповсюдження інформації та обміну думками;

9. **закликає** спеціальних доповідачів, спеціальних представників та робочі групи Комісії з прав людини і Підкомісії по запобіганню дискримінації та захисту меншин у рамках їх

мандатів приділяти особливу увагу тяжкому становищу безпритульних дітей;

10. **пропонує** Комісії з прав людини вивчити цю проблему на своїй 49-й сесії;

11. **постановляє** розглянути це питання на своїй 48-й сесії по пункту "Питання прав людини".

(Док. ООН А/С.3/47/L.55

Архів МЗС України)

[521]

Проект резолюції "Ліквідація всіх форм релігійної нетерпимості"

(внесений делегаціями 48 країн, у т. ч. України,
на 47-й сесії Генеральної Асамблеї ООН)

1 грудня 1992 р.

Генеральна Асамблея,

нагадуючи, що всі держави зобов'язались заохочувати та сприяти загальній повазі і додержанню прав людини й основних свобод для всіх, без обмежень за ознаками раси, статі, мови чи релігії,

визнаючи, що ці права впливають з невід'ємної гідності людської особистості,

підтверджуючи, що дискримінація щодо людини на основі релігії чи переконань являє собою посягання на гідність людини та заперечення принципів Статуту ООН,

знову підтверджуючи свою резолюцію 36/55 від 25 листопада 1981 р., якою вона проголосила Декларацію про ліквідацію всіх форм нетерпимості й дискримінації на основі релігії чи переконань,

посилаючись на свою резолюцію 46/131 від 17 грудня 1991 р., в якій вона запропонувала Комісії з прав людини продовжити розгляд заходів щодо здійснення Декларації,

посилаючись на резолюцію 1992/17 Комісії з прав людини від 21 лютого 1992 р. і рішення 1992/226 Економічної та Соціальної Ради від 20 липня 1992 р., згідно з якими був продовжений на три роки мандат Спеціального доповідача, призначеного для розгляду випадків і дій урядів у всіх частинах світу, які не сумісні з положеннями Декларації, і для підготовки, за необхідності, рекомендацій щодо виправлення становища,

визнаючи, що бажано посилити пропагандистську й інформаційну діяльність ООН у питаннях щодо свободи релігії чи переконань, і що уряди та неурядові організації покликані відігравати важливу роль у цій галузі,

підкреслюючи, що неурядові організації та релігійні установи і групи на всіх рівнях покликані відігравати важливу роль у сприянні терпимості й захисту свободи релігії чи переконань,

усвідомлюючи важливе значення освіти для забезпечення релігійної та світоглядної терпимості,

будучи стурбованою серйозними випадками нетерпимості й дискримінації на основі релігії чи переконань, включаючи акти насильства, в багатьох частинах світу, про що свідчить доповідь Спеціального доповідача Комісії з прав людини пана Анхело Відаля д'Аламейда Рибейро,

сважачаючи, що у зв'язку з цим необхідно докласти подальших зусиль з метою заохочення і захисту права на свободу думки, совісті, релігії та переконань і ліквідації всіх форм ненависті, нетерпимості й дискримінації на основі релігії чи переконань,

1. **знову підтверджує**, що свобода думки, совісті, релігії та переконань є правом, що впливає з невід'ємної гідності людської особистості і гарантується всім без дискримінації;

2. **настійливо закликає** держави забезпечити, щоб їх конституційні і правові системи надавали належні гарантії свободи думки, совісті, релігії та переконань, включаючи забезпечення ефективних засобів правового захисту там, де має місце нетерпимість чи дискримінація на основі релігії чи переконань;

3. **визнає**, що одного законодавства недостатньо для попередження порушень прав людини, в тому числі права на свободу релігії чи переконань;

4. **настійливо закликає** таким чином всі держави вжити всіх належних заходів щодо боротьби з ненавистю, нетерпимістю й актами насилля та сприяти розумінню, терпимості й повазі у питаннях, що стосуються свободи релігії чи переконань;

5. **настійливо закликає** також всі держави забезпечити, щоб співробітники правоохоронних органів, цивільні службовці, працівники освіти та інші державні посадові особи під час виконання своїх службових обов'язків поважали різні релігії та переконання і не допускали дискримінації щодо осіб, які сповідують інші релігії чи мають інші переконання;

6. **закликає** всі держави визнавати, як це передбачено у Декларації про ліквідацію всіх форм нетерпимості й дискримінації на основі релігії чи переконань, право всіх осіб справляти культу чи збиратися в зв'язку з релігією чи переконаннями і створювати і утримувати місця для цих цілей;

7. **закликає** також всі держави в рамках свого національного законодавства робити все можливе для того, щоб святі місця та релігійні святині у повній мірі поважались і були захищені;

8. **вважає** бажаним активізувати пропагандистську та інформаційну діяльність ООН у питаннях щодо свободи релігії і переконань, та забезпечити вжиття з цією метою відповідних заходів у рамках Всесвітньої кампанії по громадській інформації в галузі прав людини;

9. **пропонує** Генеральному секретареві, як і раніше, приділяти першочергову увагу поширенню тексту Декларації усіма офіційними мовами ООН і вжити всіх належних заходів для забезпечення того, щоб цей текст був у розпорядженні інформаційних центрів ООН, а також інших зацікавлених органів;

10. **підтримує** постійні зусилля Спеціального доповідача, призначеного для розгляду випадків і дій урядів в усіх частинах світу, що не сумісні з положеннями Декларації, і для підготовки, за необхідності, рекомендацій з виправлення становища;

11. **закликає** уряди серйозно розглянути питання про запрошення Спеціального доповідача відвідати їх країни для того, щоб він мав можливість ще більш ефективно виконувати свій мандат;

12. **рекомендує** приділяти заохоченню та захисту права на свободу думки, совісті і релігії належну увагу при здійсненні програми консультативних послуг ООН в галузі прав людини, в тому числі у зв'язку з підготовкою основних правових документів згідно з міжнародними документами по правах людини і з урахуванням положень Декларації;

13. **рекомендує** Комітету з прав людини приділяти першочергову увагу його заявленому наміру підготувати загальний коментар до статті 18 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права щодо свободи думки, совісті і релігії;

14. **вітає** зусилля, що докладаються неурядовими організаціями з метою сприяння здійсненню Декларації;

15. **просить** Генерального секретаря запропонувати зацікавленим неурядовим організаціям розглянути питання про те, яку подальшу роль вони могли б визначити для себе у

справі здійснення Декларації і поширення її тексту національними і місцевими мовами;

16. **настійливо закликає** всі держави розглянути питання щодо поширення тексту Декларації своїми відповідними мовами і сприяти його поширенню національними і місцевими мовами;

17. **пропонує** Комісії з прав людини продовжити розгляд заходів щодо здійснення Декларації;

18. **постановляє** розглянути питання щодо ліквідації усіх форм релігійної нетерпимості на своїй 48-й сесії по пункту "Питання прав людини".

(Док. ООН А/С.3/47/L.60

Архів МЗС України)

[522]

Проект резолюції
"Декларація про права осіб, які належать
до національних чи етнічних,
релігійних та мовних меншин"

(внесений делегаціями 36 країн, у т. ч. України,
на 47-й сесії Генеральної Асамблеї ООН)

1 грудня 1992 р.

Генеральна Асамблея,

знову підтверджуючи, що одна з головних цілей ООН, як проголошено у її Статуті, полягає у тому, щоб здійснювати міжнародне співробітництво у заохоченні та розвитку поваги до прав людини й основних свобод для всіх, без обмежень за ознаками раси, статі, мови і релігії,

відзначаючи важливість ще більш ефективного здійснення міжнародних документів з прав людини щодо прав осіб, які належать до національних чи етнічних, релігійних та мовних меншин,

вітаючи той факт, що договірні органи в галузі прав людини приділяють зростаючу увагу питанням недискримінації та захисту меншин,

враховуючи положення статті 27 Міжнародного пакту про громадянські й політичні права щодо прав осіб, які належать до етнічних, релігійних або мовних меншин,

вважаючи, що ООН покликана відігравати все більш важливу роль у захисті меншин,

беручи до уваги роботу, виконану до цього часу в рамках системи ООН, зокрема через відповідні механізми Комісії з прав людини і Підкомісії з попередження дискримінації і захисту меншин, у справі заохочення і захисту прав осіб, які належать до національних чи етнічних, релігійних та мовних меншин,

визнаючи досягнуті щодо цього на регіональній, суб-регіональній та двосторонній основі важливі результати, які можуть стати корисним джерелом натхнення для майбутньої діяльності ООН,

підкреслюючи необхідність забезпечення для всіх, без будь-якої дискримінації, повної реалізації і здійснення прав людини та основних свобод й наголошуючи на важливості у цьому зв'язку проекту декларації про права осіб, які належать до національних чи етнічних, релігійних та мовних меншин,

посилаючись на свою резолюцію 46/115 від 17 грудня 1991 р., резолюцію 1992/16 Комісії з прав людини від 21 лютого 1992 р., в якій Комісія схвалила текст проекту декларації про права осіб, які належать до національних чи етнічних, релігійних та мовних меншин, і резолюцію 1992/4 Економічної та Соціальної Ради від 20 липня 1992 р., в якій Рада рекомендувала його Генеральній Асамблеї для затвердження і вжиття подальших заходів,

розглянувши записку Генерального секретаря,

1. **приймає** Декларацію про права осіб, які належать до національних чи етнічних, релігійних та мовних меншин, текст якої додається до цієї резолюції;

2. **просить** Генерального секретаря забезпечити якомога ширше розповсюдження Декларації і включити текст Декларації до наступного випуску видання "Права людини: Збірник міжнародних договорів";

3. **пропонує** установам і організаціям ООН, а також міжурядовим і неурядовим організаціям активізувати свої зусилля з метою поширення інформації про Декларацію і сприяння її розумінню;

4. **пропонує** відповідним органам і підрозділам ООН, зокрема договірним органам і представникам Комісії з прав людини і Підкомісії з попередження дискримінації і захисту меншин, приділяти Декларації належну увагу в рамках своїх мандатів;

5. **просить** Генерального секретаря розглянути відповідні шляхи ефективного сприяння Декларації і внести у зв'язку з цим пропозиції;

6. *просить* Генерального секретаря подати Генеральній Асамблеї на її 48-й сесії доповідь про здійснення цієї резолюції по пункту “Питання прав людини”.

Додаток

Декларація про права осіб, які належать до національних чи етнічних, релігійних та мовних меншин

Генеральна Асамблея,

знову підтверджуючи, що однією з основних цілей ООН, як проголошено у її Статуті, є заохочення і розвиток поваги до прав людини та основних свобод для усіх без відміни за ознаками раси, статі, мови чи релігії,

знову підтверджуючи віру в основні права людини, гідність і цінність людської особистості, рівноправність чоловіків і жінок та рівність великих і малих націй,

прагнучи сприяти реалізації принципів, які містяться в Статуті ООН, Загальній декларації прав людини, Конвенції про попередження геноциду і покарання за нього, Міжнародній конвенції про ліквідацію всіх форм расової дискримінації, Міжнародному пакті про економічні, соціальні і культурні права, Декларації про ліквідацію всіх форм нетерпимості і дискримінації на основі релігії чи переконань та у Конвенції про права дитини, а також в інших відповідних міжнародних документах, які були прийняті на всесвітньому чи регіональному рівні, і міжнародних документах, укладених між окремими державами — членами ООН,

керуючись положеннями статті 27 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права щодо прав осіб, які належать до етнічних, релігійних або мовних меншин,

сважаючи, що заохочення і захист прав осіб, які належать до національних або етнічних, релігійних та мовних меншин, сприяють політичній і соціальній стабільності держав, в яких вони проживають,

підкреслюючи, що постійне заохочення і здійснення прав осіб, які належать до національних або етнічних, релігійних та мовних меншин, як невід’ємної частини розвитку суспільства в цілому та у демократичних рамках на основі верховенства закону сприяло би зміцненню дружби і співробітництва між народами і державами,

сважачоуцн, що ООН покликана відігравати важливу роль у захисті меншин,

беручн до уваги роботу, виконану до цього часу в рамках системи ООН, зокрема Комісією з прав людини, Підкомісією з попередження дискримінації і захисту меншин і органами, створеними на виконання Міжнародних пактів про права людини та інших відповідних міжнародних документів у галузі прав людини та з питань заохочення і захисту прав осіб, які належать до національних або етнічних, релігійних та мовних меншин,

враховуючи значну роботу, виконану міжурядовими і неурядовими організаціями по захисту меншин, а також по заохоченню і захисту прав осіб, які належать до національних або етнічних, релігійних та мовних меншин,

визначаючи необхідність забезпечення ще більш ефективного втілення у життя міжнародних документів про права осіб, які належать до національних або етнічних, релігійних та мовних меншин,

проголошує цю Декларацію про права осіб, які належать до національних або етнічних, релігійних та мовних меншин:

Стаття 1

1. Держави охороняють на їх відповідних територіях існування і саомбутність національних або етнічних, культурних, релігійних та мовних меншин та заохочують створення умов для розвитку цієї саомбутності.

2. Держави вживають відповідних законодавчих та інших заходів для досягнення цих цілей.

Стаття 2

1. Особи, які належать до національних або етнічних, релігійних та мовних меншин (надалі — особи, які належать до меншин), мають право користуватися надбанням своєї культури, сповідувати свою релігію і справляти релігійні обряди, а також використовувати свою мову у приватному житті та публічно, вільно і без втручання або дискримінації у будь-якій формі.

2. Особи, які належать до меншин, мають право активно брати участь в культурному, релігійному, суспільному, економічному та державному житті.

3. Особи, які належать до меншин, мають право активно брати участь у прийнятті рішень на національному та, за необхідності, регіональному рівні, щодо меншини, до якої вони на-

лежать, або тих регіонів, де вони проживають, у порядку, який не суперечить національному законодавству.

4. Особи, які належать до меншин, мають право утворювати свої власні асоціації та забезпечувати їх функціонування.

5. Особи, які належать до меншин, мають право встановлювати і підтримувати без будь-якої дискримінації вільні та мирні контакти з іншими членами своєї групи та з особами, які належать до інших меншин, а також контакти через кордони з громадянами інших держав, з якими вони пов'язані національними, етнічними, релігійними або мовними узами.

Стаття 3

1. Особи, які належать до меншин, можуть здійснювати свої права, у тому числі права, викладені у цій Декларації, як індивідуально, так і спільно з іншими членами своєї групи без будь-якої дискримінації.

2. Використання або невикористання прав, викладених у цій Декларації, не призводить до будь-яких негативних наслідків для становища особи, яка належить до меншини.

Стаття 4

1. Держави вживають, за необхідності, заходів для забезпечення того, щоб особи, які належать до меншин, могли повною мірою й ефективно здійснювати всі свої права людини та основні свободи без будь-якої дискримінації та на основі повної рівності перед законом.

2. Держави вживають заходів для створення сприятливих умов, що дозволяють особам, які належать до меншин, висловлювати свої особливості та розвивати свої культуру, мову, релігію, традиції та звичаї, за винятком тих випадків, коли конкретна діяльність здійснюється на порушення національного законодавства і суперечить міжнародним нормам.

3. Державам слід вживати, де це можливо, потрібних заходів, щоб особи, які належать до меншин, мали відповідні можливості для вивчення своєї рідної мови або навчання своєю рідною мовою.

4. Державам, за необхідності, слід вживати заходів у галузі освіти з метою стимулювання вивчення історії, традицій, мови й культури меншин, які мешкають на їх території. Особи, які належать до меншин, повинні мати відповідні можливості для отримання знань, необхідних для життя у суспільстві в цілому.

5. Державам слід розглянути питання щодо вжиття відповідних заходів для того, щоб особи, які належать до меншин,

могли повною мірою брати участь у забезпеченні економічного прогресу і розвитку своєї країни.

Стаття 5

1. Національна політика і програми плануються і здійснюються за умови відповідного урахування інтересів осіб, які належать до меншин.

2. Програми співробітництва і допомоги між державами плануються і здійснюються за умови відповідного урахування законних інтересів осіб, які належать до меншин.

Стаття 6

Державам необхідно співробітничати у питаннях щодо осіб, які належать до меншин, включаючи обмін інформацією і досвідом, з метою розвитку взаєморозуміння і довіри.

Стаття 7

Державам треба співробітничати з метою заохочення поважання прав, викладених у цій Декларації.

Стаття 8

1. Нічого у цій Декларації не перешкоджає виконанню державами їх міжнародних зобов'язань щодо осіб, які належать до меншин. Зокрема, державам слід добросовісно виконувати обов'язки і зобов'язання, які вони взяли на себе відповідно до міжнародних договорів і угод, учасниками яких вони є.

2. Здійснення прав, викладених у цій Декларації, не завдає шкоди здійсненню усіма особами загально визнаних прав людини та основних свобод.

3. Заходи, які вживаються державами з метою забезпечення ефективного здійснення прав, викладених у цій Декларації, не вважаються ргіта facіє такими, що суперечать принципу рівності, закріпленому у Загальній декларації прав людини.

4. Ніщо в цій Декларації не може тлумачитися як таке, що допускає яку-небудь діяльність, що суперечить цілям і принципам ООН, включаючи принципи поважання суверенної рівності, територіальної цілісності і політичної незалежності держав.

Стаття 9

Спеціалізовані установи ООН та інші організації сприяють повному здійсненню прав і принципів, викладених у цій Декларації, у рамках їх відповідних сфер компетентності.

*(Док. ООН А/С.3/47/Л.66
Архів МЗС України)*

**Переглянутий проект резолюції
“Всесвітня конференція з прав людини”**

(внесений делегаціями 127 країн, у т. ч. України,
на 47-й сесії Генеральної Асамблеї ООН)

2 грудня 1992 р.

Генеральна Асамблея,

усвідомлюючи ціль ООН заохочувати і розвивати повагу до прав людини і основних свобод для всіх, без обмежень за ознаками раси, статі, мови і релігії, яка закріплена в Статуті ООН і Загальній декларації прав людини,

визнаючи, що всі права людини й основні свободи неподільні і взаємозв'язані і що заохочення та захист однієї категорії прав ніколи не повинні бути приводом чи виправданням для звільнення держав від заохочення і захисту другої категорії прав,

посилаючись на свої резолюції 45/155 від 18 грудня 1990 р., в якій вона ухвалила, зокрема, скликати на вищому рівні Всесвітню конференцію з прав людини в 1993 р., і 46/116 від 17 грудня 1991 р.,

беручи до відома резолюцію 1991/30 Комісії з прав людини від 5 березня 1991 р.,

будучи переконаною в тому, що проведення Всесвітньої конференції з прав людини може зробити значний внесок у підвищення ефективності діяльності ООН в галузі заохочення і захисту прав людини,

визнаючи нагальну необхідність прийняття проекту порядку денного Всесвітньої конференції з прав людини до проведення заключної сесії Підготовчого комітету,

1. *із задоволенням* бере до відома доповіді Підготовчого комітету для Всесвітньої конференції з прав людини про роботу його другої та третьої сесій;

2. *висловлює* вдячність урядам, установам і органам системи ООН і неурядовим організаціям за їх внесок у процес підготовки;

3. *схвалює* проект правил процедури Всесвітньої конференції з прав людини, рекомендований Підготовчим комітетом на його другій і третій сесіях, за винятком правила 15;

4. *постановляє*, що порядок розподілу посад 29 заступників Голови Всесвітньої конференції з прав людини має відпо-

відати встановленим критеріям Генеральної Асамблеї, які базуються на принципі справедливого географічного розподілу;

5. **схвалює** винесену Підготовчим комітетом на його третій сесії рекомендацію щодо участі неурядових організацій в регіональних нарадах, пов'язаних з підготовчим процесом;

6. **схвалює також** попередній порядок денний Всесвітньої конференції з прав людини в тому вигляді, в якому вона подається у додатку до цієї резолюції, при тому розумінні, що учасники можуть порушувати питання, які їх цікавлять, по відповідному пункту порядку денного четвертої сесії Підготовчого комітету і Всесвітньої конференції з прав людини для можливого занесення до заключного документа;

7. **постановляє** відповідно до рішень, прийнятих Підготовчим комітетом:

а) i) що Підготовчий комітет проведе свою четверту сесію тривалістю два тижні у Женеві у квітні 1993 р.;

ii) що питання про кінцеві підсумки Всесвітньої конференції повинно бути розглянуте Підготовчим комітетом на його четвертій сесії з урахуванням, зокрема, підготовчої роботи і висновків регіональних нарад у Тунісі, Сан-Хосе і Бангкоці;

iii) що Генеральному секретареві треба забезпечити якомога більш широке висвітлення Конференції і процесу підготовки до неї, а також всебічну координацію заходів щодо громадської інформації в галузі прав людини в рамках системи ООН;

б) знову звернутись із закликом про надання внесків з позабюджетних ресурсів для покриття витрат, пов'язаних з участю представників найменш розвинутих країн у підготовчих засіданнях, включаючи регіональні наради, і у самій Всесвітній конференції, та просить Генерального секретаря активізувати свої зусилля в цьому зв'язку;

8. **знову просить** уряди, спеціалізовані установи, інші міжнародні організації, регіональні організації і ті, які займаються питаннями прав людини і/чи розвитку, неурядові організації взяти активну участь у підготовчому процесі та в самій Всесвітній конференції;

9. **просить** Генерального секретаря подати Генеральній Асамблеї на її 48-й сесії доповідь про підсумки Всесвітньої конференції з прав людини по пункту порядку денного "Питання прав людини".

Попередній порядок денний Всесвітньої конференції з прав людини

1. Відкриття Конференції.
2. Вибори Голови.
3. Затвердження правил процедури.
4. Вибори інших посадових осіб Конференції.
5. Призначення Комітету з перевірки повноважень.
6. Створення комітетів і робочих груп.
7. Затвердження порядку денного.
8. Заходи, присвячені Міжнародному року корінних народів світу.
9. Загальні дебати з питання щодо прогресу, досягнутого в галузі прав людини з часу прийняття Загальної декларації прав людини, і про визначення перешкод, які заважають досягненню подальшого прогресу в цій галузі, і шляхів, за допомогою яких вони можуть бути подолані.
10. Розгляд питання про зв'язок між розвитком, демократією і загальним здійсненням всіх прав людини при збереженні у полі зору взаємозв'язку і неподільності економічних, соціальних, культурних, громадянських і політичних прав.
11. Розгляд сучасних тенденцій і нових проблем у галузі повного здійснення всіх прав людини, які є у жінок і чоловіків, включаючи права осіб, які належать до уразливих груп.
12. Рекомендації щодо:
  - а) укріплення міжнародного співробітництва в галузі прав людини відповідно до Статуту ООН і міжнародних документів по правах людини;
  - б) забезпечення універсальності, об'єктивності і невідбірковості у розгляді питань з прав людини;
  - в) підвищення ефективності діяльності і механізмів ООН;
  - г) забезпечення необхідних фінансових та інших ресурсів для діяльності ООН в галузі прав людини.
13. Затвердження підсумкових документів і доповіді Конференції.

*(Док. ООН А/С.3/47/L.18/Rev.1
Архів МЗС України)*

Проект резолюції “Ембарго на поставки нафти Південній Африці”

(внесений делегаціями 9 країн, у т. ч. України,
на 47-й сесії Генеральної Асамблеї ООН)

4 грудня 1992 р.

Генеральна Асамблея,

розглянувши доповідь Міжурядової групи з контролю за поставками та перевезенням нафти та нафтопродуктів до Південної Африки,

посилаючись на свої резолюції щодо ембарго на поставки нафти Південній Африці, зокрема на резолюцію 46/79 Е від 13 грудня 1991 р.,

визнаючи важливість ембарго на поставки нафти як одного з дієвих факторів здійснення тиску на Південну Африку з метою викорінення апартеїду шляхом переговорів, а також важливість збереження цього тиску, доки не буде чітких свідчень глибоких та незворотних змін, пам'ятаючи про цілі Декларації по апартеїду та його руйнівним наслідкам на півдні Африки, такі, як прийняття нерасової демократичної конституції для вільної Південної Африки,

відзначаючи, що найефективнішим ембарго на поставки нафти Південній Африці, як і колись, залишається введення Радою Безпеки обов'язкового ембарго,

із задоволенням беручи до відома проект типового закону про ефективне здійснення ембарго на поставки нафти Південній Африці, який міститься у додатку 1 до доповіді Міжурядової групи Генеральній Асамблеї на її 45-й сесії, та вітаючи його розгляд державами-членами,

будучи стурбованою тим, що ембарго на поставки нафти Південній Африці знову порушується, і тим, що Південна Африка через наявність лазівок у ембарго, таких, як відсутність ефективного законодавства, змогла отримувати нафту і нафтопродукти,

будучи переконаною в тому, що ефективне ембарго на поставки нафти Південній Африці сприяло би зусиллям міжнародного співтовариства по забезпеченню урегулювання на основі переговорів та створення єдиної, нерасової й демократичної Південної Африки,

1. *бере до відома* доповідь Міжурядової групи з контролю за поставками та перевезенням нафти й нафтопродуктів до Південної Африки і схвалює вміщені в ній рекомендації;

2. *просить* всі держави вжити, якщо вони ще не зробили цього, або, в разі протилежного, продовжувати вживати ефективних заходів щодо заборони поставки й перевезення нафти та нафтопродуктів до Південної Африки прямо або кружним шляхом, та забезпечувати їх дотримання, й зокрема:

а) суворо застосовувати положення про “кінцевих споживачів” та інші умови обмеження щодо пункту призначення з метою забезпечення дотримання ембарго;

б) враховуючи умови кожної країни, примусити компанії, які є первісними продавцями чи покупцями нафти та нафтопродуктів, утриматись від продажу, перепродажу або будь-якої іншої передачі нафти та нафтопродуктів Південній Африці прямо або кружним шляхом;

в) встановити суворий контроль за поставками нафти та нафтопродуктів Південній Африці, які здійснюються посередниками, нафтовими компаніями й торговельними фірмами, поклавши відповідальність за виконання умов контракту на першого покупця чи продавця нафти та нафтопродуктів, який через це ніс би відповідальність за дії цих сторін;

г) не допускати придбання компаніями Південної Африки пайки участі у нафтових компаніях за межами Південної Африки;

д) заборонити надавати будь-яку допомогу Південній Африці у нафтовому секторі, включаючи надання фінансових коштів, технології, обладнання чи персоналу;

е) заборонити перевезення нафти та нафтопродуктів до Південної Африки суднами під їх прапорами або суднами, які в кінцевому результаті належать, керуються чи фрахтуються їх громадянами або компаніями, що перебувають під їх юрисдикцією;

є) розробити систему обліку суден, зареєстрованих в їх державах, або тих, що належать їх громадянам, які порушили ембарго на поставки нафти, та не заохочувати захід таких суден до південноафриканських портів;

ж) застосовувати юридичні санкції проти компаній та осіб, причетних до порушення ембарго на поставку нафти, та розголошувати випадки успішного судового переслідування згідно із власним національним законодавством;

з) здійснювати збір, обмін та поширення інформації щодо випадків порушення ембарго на поставки нафти, в тому числі

щодо шляхів і засобів попередження таких порушень, і вжити узгоджених заходів щодо порушників;

і) не заохочувати використання суден, які підпадають під їх юрисдикцію, в діяльності, що призводить до порушення ембарго на поставки нафти до Південної Африки, враховуючи вже прийняті законодавчі та інші заходи;

3. **доручає** Міжурядовій групі вжити заходів з метою підвищення рівня обізнаності громадськості щодо ембарго на поставки нафти Південній Африці, включаючи, за необхідності, направлення місій та участь у відповідних конференціях і нарадах;

4. **пропонує** Міжурядовій групі подати Генеральній Асамблеї на її 48-й сесії доповідь про виконання цієї резолюції;

5. **просить** всі держави співробітничати з Міжурядовою групою, надаючи всю необхідну допомогу для виконання цієї резолюції.

*(Док. ООН А/47/L.31
Архів МЗС України)*

[525]

Проект резолюції “Питання про Палестину”

*(внесений делегаціями 19 країн, у т. ч. України,
на 47-й сесії Генеральної Асамблеї ООН)*

7 грудня 1992 р.

Генеральна Асамблея,

посилаючись на свої резолюції 181 (II) від 29 листопада 1947 р., 194 (III) від 11 грудня 1948 р., 3236 (XXIX) від 22 листопада 1974 р., 3375 (XXX) і 3376 (XXX) від 10 листопада 1975 р., 31/20 від 24 листопада 1976 р., 32/40 від 2 грудня 1977 р., 34/28 від 7 грудня 1978 р., 34/65 А і В від 29 листопада 1979 р. і 34/65 С і D від 12 грудня 1979 р., ES — 7/2 від 29 липня 1980 р., 35/169 від 15 грудня 1980 р., 36/120 від 10 грудня 1981 р., ES — 7/4 від 28 квітня 1982 р., 38/58 А від 13 грудня 1983 р., 39/49 А від 11 грудня 1984 р., 40/96 А від 12 грудня 1985 р., 41/43 А від 2 грудня 1986 р., 43/66 А від 2 грудня 1987 р., 43/175 А і В від 15 грудня 1988 р., 44/41 А від 6 грудня 1989 р., 45/67 А від 6 грудня 1990 р. і 46/74 А від 11 грудня 1991 р.,

розглянувши доповідь Комітету по здійсненню невід'ємних прав палестинського народу,

підтверджуючи, що ООН несе постійну відповідальність у питанні щодо Палестини доти, доки це питання не буде вирішене в усіх його аспектах належним чином відповідно до міжнародного законодавства,

1. **висловлює** свою вдячність Комітету по здійсненню невід'ємних прав палестинського народу за його зусилля у виконанні завдань, покладених на нього Генеральною Асамблеєю;

2. **схвалює** рекомендації Комітету, що містяться в пунктах 85—94 його доповіді, і звертає увагу Ради Безпеки на ту обставину, що дій за рекомендаціями Комітету, які неодноразово схвалювались Генеральною Асамблеєю на її 31-й сесії і пізніше, до цього часу не вжито;

3. **пропонує** Комітету продовжувати стежити за станом питання про Палестину, а також за виконанням Програми дій по здійсненню прав палестинського народу і подавати доповіді і пропозиції Генеральній Асамблеї чи Раді Безпеки залежно від обставин;

4. **уповноважує** Комітет, як і раніше, докладати всіх зусиль для сприяння здійсненню його рекомендацій, включаючи забезпечення представництва на конференціях і нарадах та направлення делегацій, вносити такі зміни в його затверджену програму роботи, які він вважатиме доцільними і вартими, приділяти особливу увагу необхідності мобілізації суспільної думки в Європі і Північній Америці та подавати доповіді з цього питання Генеральній Асамблеї на її 48-й сесії і надалі;

5. **пропонує** також Комітету продовжувати співробітничати з неурядовими організаціями в їх зусиллях у поглибленні міжнародної обізнаності щодо фактів, які стосуються питання про Палестину, і у створенні більш сприятливої обстановки для повного виконання рекомендацій Комітету, а також вжити необхідних заходів для розширення його контактів з цими організаціями;

6. **пропонує** Узгоджувальній комісії ООН для Палестини, заснованій відповідно до резолюції 194 (III) Генеральної Асамблеї, а також іншим органам ООН, які мають відношення до питання про Палестину, і надалі всіляко співробітничати з Комітетом і подавати йому на його прохання відповідну інформацію і документацію, яку вони мають;

7. **постановляє** розповсюдити доповідь Комітету серед усіх компетентних органів ООН і настійливо закликає вжити, за необхідності, належних дій відповідно до програми здійснення рекомендацій Комітету;

8. **просить** Генерального секретаря, як і раніше, створювати Комітету всі необхідні умови для виконання його завдань.

(Док. ООН А/47/L.35
Архів МЗС України)

[526]

**Переглянутий проект резолюції
“Скликання всесвітньої зустрічі на вищому рівні
в інтересах соціального розвитку”**

(внесений делегаціями 125 країн, у т. ч. України,
на 47-й сесії Генеральної Асамблеї ООН)

8 грудня 1992 р.

Генеральна Асамблея,

посилаючись на свою резолюцію 46/139 від 17 грудня 1991 р. і на рішення 1991/230 від 30 травня 1991 р. Економічної та Соціальної Ради та її резолюцію 1992/27 від 30 липня 1992 р.,

розглянувши доповідь Спеціального представника про консультації, щодо якої був запит Економічної та Соціальної Ради в її рішенні 1991/230 і викладеної в документі E/1992/80,

посилаючись на свою резолюцію 45/199 від 21 грудня 1990 р., в якій вона прийняла Міжнародну стратегію розвитку ООН, одним з головних положень якої є необхідність зміцнення взаємопосилюючого зв'язку економічного зростання і добробуту людей,

посилаючись також на свою резолюцію 42/125 від 7 грудня 1987 р., в якій вона схвалила керівні принципи політики і програм соціального забезпечення в цілях розвитку на найближче майбутнє,

вітаючи підтримку ідеї проведення всесвітньої зустрічі на найвищому рівні в інтересах соціального розвитку, висловлену на 10-й Конференції глав держав та урядів країн, що не приєдналися, проведеної в Джакарті (Індонезія) 1–6 вересня 1992 р.,

усвідомлюючи, що активізація міжнародного співробітництва з метою економічного і соціального розвитку стане великим внеском у зміцнення міжнародного миру і безпеки,

будучи переконаною у необхідності зміцнення соціального компоненту стійкого розвитку для досягнення економічного росту в умовах соціальної справедливості,

знову підтверджуючи право і обов'язок усіх держав вільно визначати власні пріоритети, політику і цілі в галузі соціального розвитку відповідно до їх конституційних і правових систем і соціальних умов,

усвідомлюючи необхідність вирішення питання щодо шляхів і засобів ліквідації повсюдної злиденності і забезпечення повного використання прав людини, включаючи громадянські, політичні, економічні, соціальні й культурні права як взаємопов'язані цілі,

визнаючи необхідність всебічного підходу в галузях соціального і економічного розвитку в рамках системи ООН для більш ефективного використання широкомасштабного досвіду системи в цих галузях,

підкреслюючи, що проблеми злиденності, безробіття і соціальної інтеграції тісно пов'язані в будь-якому суспільстві і особливо глибоко впливають на країни, що розвиваються,

будучи переконаною в тому, що всесвітня зустріч на вищому рівні в інтересах соціального розвитку буде сприяти зусиллям усіх країн у забезпеченні стійкого соціального розвитку й у проведенні політики, спрямованої на боротьбу із злиднями і безробіттям в усіх країнах,

1. **висловлює** вдячність Генеральному секретареві, Спеціальному представникові за їх зусилля у проведенні всеохоплюючого процесу консультацій з цього питання;

2. **із задоволенням вітає** доповідь Генерального секретаря про позитивне завершення консультацій з питання про можливість скликання всесвітньої зустрічі на вищому рівні в інтересах соціального розвитку;

3. **постановляє** скликати всесвітню зустріч на вищому рівні в інтересах соціального розвитку на рівні глав держав або/і урядів на початку 1995 р.;

4. **з глибокою вдячністю** приймає щедру пропозицію уряду Данії щодо проведення зустрічі на вищому рівні;

5. **постановляє**, що зустріч на вищому рівні буде мати на меті такі цілі:

а) подальшу реалізацію цілей Статуту ООН, визначених у статті 55, по сприянню "підвищенню рівня життя, повній зай-

нятості населення та умовам економічного і соціального прогресу і розвитку”, а також “вирішення міжнародних проблем у галузі економічної, соціальної, охорони здоров’я й подібних проблем” з приділенням особливої уваги питанням соціального розвитку;

б) прийняття спільного міжнародного зобов’язання поставити потреби людей в центр процесу розвитку і міжнародного співробітництва як одного з першочергових завдань міжнародних відносин;

в) активізацію міжнародного співробітництва на двосторонньому, регіональному і багатосторонньому рівнях на основі державних, приватних і неурядових ініціатив з метою сприяння здійсненню такої, що відповідає національним потребам, ефективної і результативної соціальної політики і розробки стратегій, які дозволяють усім громадянам брати активну участь у розробці такої політики;

г) розробку стратегій щодо цілей першочергових заходів і політики, які можуть здійснюватися на національному, регіональному і міжнародному рівнях для вирішення з урахуванням різних реальностей розвитку основних питань глобального значення в галузі соціального розвитку з приділенням особливої уваги потребам найменш розвинутих країн;

д) забезпечення обізнаності міжнародного співтовариства щодо шляхів досягнення необхідної рівноваги між економічною ефективністю і соціальною справедливістю в рамках орієнтованого на зростання справедливого і стійкого процесу розвитку відповідно до національних пріоритетів і вирішення пов’язаних з цим проблем;

е) новаторське вирішення проблеми взаємозв’язку соціальної ролі держави, реакції ринку на соціальні потреби і вимог стійкого розвитку;

ж) визначення загальних проблем соціально маргіналізованих груп населення, що перебувають у несприятливому становищі, і сприяння залученню цих груп до життя суспільства з приділенням особливої уваги необхідності зрівнювання можливостей для всіх членів суспільства;

з) розвиток програми забезпечення правового захисту, сприяння ефективним програмам соціального забезпечення, поліпшення освіти і професійної підготовки для різних груп населення у будь-якому суспільстві, включаючи маргіналізовані й ті, що перебувають у несприятливому становищі, групи населення;

і) сприяння забезпеченню більш ефективного надання соціальних послуг верствам суспільства, які перебувають у найбільш несприятливому становищі;

к) висвітлення необхідності мобілізації ресурсів з метою соціального розвитку на місцевому, національному, регіональному і міжнародному рівнях;

л) розробку відповідних рекомендацій щодо більш ефективних дій системи ООН в галузі соціального розвитку, зокрема заходів і політики, спрямованих на активізацію діяльності Комісії соціального розвитку;

6. **постановляє**, з урахуванням цілей, визначених у цій резолюції, що на зустрічі на вищому рівні будуть розглянуті такі головні проблеми, які торкаються будь-якого суспільства:

а) зміцнення соціальної інтеграції, особливо перебуваючих в найбільш несприятливому становищі і маргіналізованих груп населення;

б) пом'якшення гостроти проблеми злиденності та її зменшення;

в) розширення виробничої зайнятості;

7. **постановляє** заснувати Підготовчий комітет, відкритий для участі всіх держав — членів ООН і членів спеціалізованих установ, за участю спостерігачів відповідно до існуючої практики Генеральної Асамблеї;

8. **постановляє** також, що Підготовчий комітет проведе організаційну сесію терміном один тиждень у квітні 1993 р. і ще три основні сесії терміном не більше 10 робочих днів у 1994 р. на рівні особистих представників глав держав чи урядів або інших відповідних високопоставлених представників, спеціально призначених урядами;

9. **постановляє**, що на своїй організаційній сесії Підготовчий комітет з належним урахуванням принципу справедливого географічного представництва обере бюро, в якому Данія як приймаюча країна буде вважатися членом ex-officio;

10. **постановляє**, що Підготовчий комітет:

а) розгляне доповіді, подані йому органами, організаціями і програмами системи ООН з питань, пов'язаних із все-світньою зустріччю на вищому рівні в інтересах соціального розвитку;

б) розробить проект попереднього порядку денного зустрічі на вищому рівні відповідно до положень цієї резолюції;

в) підготує проекти рішень всесвітньої зустрічі й подасть їх учасникам зустрічі для розгляду й прийняття;

г) прийме інші необхідні рішення щодо успішної підготовки і завершення зустрічі на вищому рівні та наступної діяльності у зв'язку з нею;

11. **просить** Генерального секретаря створити спеціальний секретаріатський підрозділ, включаючи співробітників відповідних установ і програм системи ООН, для сприяння процесу підготовки й основній роботі Підготовчого комітету;

12. **рекомендує** Комісії спеціального розвитку розглянути порядок денний всесвітньої зустрічі на вищому рівні з метою соціального розвитку на її 33-й сесії в 1993 р. й питання щодо проведення позачергової сесії, присвяченої виключно питанню про всесвітню зустріч на вищому рівні в інтересах соціального розвитку, до скликання першої основної сесії Підготовчого комітету в 1994 р.;

13. **рекомендує** також Економічній та Соціальній Раді розглянути питання "Всесвітня зустріч на вищому рівні з метою соціального розвитку" в ході етапу засідань високого рівня її основної сесії в 1993 р.;

14. **просить** регіональні комісії включити до їх програм роботи на 1993 р. питання про всесвітню зустріч на вищому рівні з метою соціального розвитку з приділенням особливої уваги соціальному становищу в їх відповідних регіонах, включаючи пропозиції, і підготувати комплексну доповідь для представлення Генеральній Асамблеї на її 48-й сесії;

15. **просить** органи, організації і програми системи ООН, а також інші міжурядові організації, зокрема Дитячий фонд ООН, Програму розвитку ООН, Міжнародну організацію праці, Всесвітню організацію охорони здоров'я, Організацію Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури, Фонд ООН у галузі народонаселення, Центр ООН з населених пунктів, Міжнародний валютний фонд і Всесвітній банк, повною мірою брати участь у підготовці до зустрічі на вищому рівні;

16. **рекомендує** Підготовчому комітету повною мірою враховувати, за необхідності, процес підготовки і результати Конференції з прав людини 1993 р., Конференції з народонаселення і розвитку 1994 р. і процес підготовки до четвертої Конференції з становища жінок 1995 р.;

17. **просить** міжурядові організації, що мають консультативний статус при Економічній та Соціальній Раді, робити відповідно до існуючої практики, за необхідності, внесок у проведення зустрічі на вищому рівні та у підготовчий процес;

18. *пропонує* Генеральному секретареві надати ресурси, необхідні для початку процесу підготовки до зустрічі на вищому рівні у 1993 р., в тому числі шляхом перерозподілу коштів;

19. *пропонує* також Генеральному секретареві заснувати цільовий фонд і мобілізувати добровільні внески з державних і приватних джерел для фінансування додаткових заходів, пов'язаних з підготовкою і проведенням зустрічі на вищому рівні;

20. *постановляє*, що ресурси цільового фонду будуть використовуватися для фінансування участі менш розвинутих країн у роботі зустрічі на вищому рівні й у процесі підготовки до неї;

21. *просить* Підготовчий комітет подати Генеральній Асамблеї на її 48-й і 49-й сесіях доповідь про хід роботи Комітету та про підготовку до всесвітньої зустрічі.

(Док. ООН А/С.3/47/L.51/Rev.1
Архів МЗС України)

[527]

Проект резолюції

“Скликання міжнародної конференції по Сомалі”

(внесений делегаціями 39 країн, у т. ч. України,
на 47-й сесії Генеральної Асамблеї ООН)

17 грудня 1992 р.

Генеральна Асамблея,

будучи глибоко занепокоєною трагічним становищем у Сомалі,

беручи до уваги заяву нинішнього Голови Організації африканської єдності, зроблену у Генеральній Асамблеї 30 вересня 1992 р., і зокрема його пропозицію щодо скликання міжнародної конференції по Сомалі,

беручи до відома відповідні резолюції Ради Безпеки, зокрема резолюцію 794 (1992),

беручи також до відома результати другої координаційної наради по Сомалі, що відбулася в Аддіс-Абебі 5 грудня 1992 р.,

усвідомлюючи, що міцний мир, стабільність та єдність у цій країні можуть бути досягнуті на основі процесу національ-

ного примирення, який призведе до остаточного, всеохоплюючого і погодженого в політичному відношенні шляхом переговорів врегулювання відносин між політичними утвореннями і групами населення Сомалі,

будучи глибоко переконаною у тому, що основну відповідальність за остаточне врегулювання сомалійського конфлікту шляхом переговорів несуть самі сомалійці,

визнаючи, що ідея скликання міжнародної конференції по Сомалі отримала широке визнання і розглядається як частина важливих ініціатив, що здійснюються зараз Генеральним секретарем, Радою Безпеки і міжнародним співтовариством з метою сприяння створенню необхідних умов для національного примирення, миру та стабільності і реконструкції національної економіки Сомалі,

вітаючи у цьому зв'язку зусилля, які докладаються Радою Безпеки, Генеральним секретарем і міжнародним співтовариством,

вітаючи також зусилля, які докладаються у зв'язку із становищем у Сомалі Організацією африканської єдності, Організацією Ісламська конференція, Лігою арабських держав, Рухом країн неприєднання і Постійним комітетом держав Африканського Рогу,

підкреслюючи необхідність координації зусиль, які докладаються міжнародним товариством з метою поновлення національної єдності, миру і реконструкції національної економіки Сомалі,

1. **підтверджує** необхідність всеохоплюючого і надійного врегулювання кризи у Сомалі;

2. **вітає** ідею скликання міжнародної конференції по Сомалі під егідою ООН та у співробітництві з Організацією африканської єдності, Організацією Ісламська конференція, Лігою арабських держав, Постійним комітетом держав Африканського Рогу, урядовими і неурядовими організаціями, яка сприяла би забезпеченню миру і безпеки у цьому субрегіоні;

3. **визнає**, що процес поновлення вкрай необхідного миру і стабільності у Сомалі має відбуватися з урахуванням, зокрема, таких міркувань: суворе дотримання припинення вогню, повне співробітництво з силами ООН по підтримці миру, національне примирення, допомога біженцям, переміщеним особам і репатріантам, підготовка конституції, яка б гарантувала демократію, свободу і справедливість, та проведення вільних і справедливих виборів;

4. *вітає* зусилля, які докладаються у зв'язку із становищем у Сомалі Генеральним секретарем у тісному співробітництві з Організацією африканської єдності, Організацією Ісламська конференція, Лігою арабських держав, Постійним комітетом держав Африканського Рогу та за підтримки будь-яких інших урядових і неурядових організацій та які спрямовані на досягнення національного примирення у Сомалі, і підкреслює необхідність розгляду практичних аспектів скликання у найкоротші строки міжнародної конференції по Сомалі;

5. *просить* Генерального секретаря подати Генеральній Асамблеї на її нинішній сесії доповідь з цього питання.

(Док. ООН А/47/L.48

Архів МЗС України)

Зміст

Вступ	3
-----------------	---

Книга 1

Розділ перший Основоположні акти у сфері зовнішньої політики України

1. Акт проголошення незалежності України (24 серпня 1991 р.)	7
2. Постанова Верховної Ради УРСР “Про проголошення незалежності України” (24 серпня 1991 р.)	7
3. Звернення Верховної Ради України “До Верховної Ради і Президента РРФСР” (24 серпня 1991 р.)	8
4. Закон України “Про правонаступництво України” (12 вересня 1991 р.)	8
5. Постанова Президії Верховної Ради України “Про Договір про економічне співтовариство” (17 жовтня 1991 р.)	10
6. Заява Верховної Ради України “Про основні принципи правонаступництва України стосовно зовнішнього боргу та активів Союзу РСР” (23 жовтня 1991 р.)	12
7. Постанова Президії Верховної Ради України “Про текст Заяви Президії Верховної Ради України” (з приводу публікацій в ряді засобів масової інформації колишнього Союзу РСР, що дискредитують дії парламенту та Уряду України) (додається) (1 листопада 1991 р.)	13
8. Звернення Верховної Ради України “До парламентів і народів світу” (5 грудня 1991 р.)	14
9. Закон України “Про дію міжнародних договорів на території України” (10 грудня 1991 р.)	17
10. Постанова Президії Верховної Ради України “Про встановлення дипломатичних відносин з державами— суб’єктами колишнього СРСР” (11 грудня 1991 р.)	17
11. Заява Верховної Ради України “З приводу укладення Україною Угоди про співдружність незалежних держав” (20 грудня 1991 р.)	18
12. Постанова Президії Верховної Ради України “Про Заяву керівників Верховних Рад (парламентів) держав — учасниць СНД” (додається) (13 березня 1992 р.)	20

13. Доповідь Президента України Л.Кравчука на сесії Верховної Ради України "Про становище України та Програми внутрішньополітичної і зовнішньополітичної діяльності Президента і Уряду України" (20 травня 1993 р.)	21
14. Постанова Верховної Ради України "Про Основні напрями зовнішньої політики України" (додається) (2 липня 1993 р.)	37
15. Заява України у зв'язку з Договором про створення економічного союзу (24 вересня 1993 р.)	53

Розділ другий

Діяльність по реалізації зовнішньої політики України

І. Документи з актуальних міжнародних проблем та двосторонніх відносин

16. Заява Президії Верховної Ради УРСР (у зв'язку з розвитком подій у Литві) (14 січня 1991 р.)	57
17. Прес-конференція Л.Кравчука (м. Давос, Швейцарія) (31 січня 1991 р.)	58
18. Постанова Верховної Ради Української РСР "Про Заяву Верховної Ради Української РСР" (щодо резолюції 45-ї сесії ГА ООН про міжнародне співробітництво в подоланні наслідків аварії на ЧАЕС) (додається) (5 лютого 1991 р.)	59
19. Постанова Президії Верховної Ради Української РСР "Про Заяву Президії Верховної Ради Української РСР з приводу конфлікту між Азербайджаном і Вірменією" (додається) (17 травня 1991 р.)	60
20. Заява Верховної Ради Української РСР (з приводу заяви румунського парламенту "Про пакт Ріббентропа-Молотова і його наслідки для Румунії") (5 липня 1991 р.)	61
21. Постанова Президії Верховної Ради України "Про визнання державної незалежності Литовської Республіки" (26 серпня 1991 р.)	62
22. Постанова Президії Верховної Ради України "Про визнання державної незалежності Латвійської Республіки" (26 серпня 1991 р.)	63
23. Постанова Президії Верховної Ради України "Про визнання державної незалежності Естонської Республіки" (26 серпня 1991 р.)	63

24. Звернення Верховної Ради України до ООН та урядів країн світу про подання допомоги у вирішенні чорнобильської проблеми (29 жовтня 1991 р.)	63
25. Постанова Президії Верховної Ради України "Про міжпарламентську депутатську комісію (групу) України та РРФСР" (31 жовтня 1991 р.)	65
26. Постанова Президії Верховної Ради України "Про Заяву Президії Верховної Ради України про Договір про звичайні збройні сили в Європі 1990 року" (додається) (22 листопада 1991 р.)	66
27. Постанова Президії Верховної Ради України "Про визнання державної незалежності Республіки Словенії" (11 грудня 1991 р.)	67
28. Постанова Президії Верховної Ради України "Про визнання державної незалежності Республіки Хорватії" (11 грудня 1991 р.)	67
29. Звернення Верховної Ради України до Міжнародного Олімпійського Комітету (18 грудня 1991 р.)	68
30. Звернення Прем'єр-міністра України В.Фокіна до світових фінансових кіл (31 січня 1992 р.)	69
31. Заява Верховної Ради України "З приводу подій у Республіці Молдова" (6 березня 1992 р.)	71
32. Постанова Президії Верховної Ради України "Про текст Заяви Президії Верховної Ради України з приводу збройного конфлікту в Республіці Молдова" (додається) (27 березня 1992 р.)	71
33. Постанова Президії Верховної Ради України "Про неправомірність дій керівництва Об'єднаних Збройних Сил СНД" (9 квітня 1992 р.)	72
34. Заява Верховної Ради України (щодо останніх виступів і дій деяких керівників Росії) (10 квітня 1992 р.)	73
35. Звернення державної делегації України на міждержавних переговорах щодо Чорноморського флоту (29 квітня 1992 р.)	75
36. Постанова Верховної Ради України "Про Звернення Верховної Ради України до Північно-Атлантичної Асамблеї (ПАА)" (додається) (3 червня 1992 р.)	75

37. Привітання Всесвітній Конференції ООН з питань навколишнього середовища і розвитку (5 червня 1992 р.)	78
38. Заява Верховної Ради України (щодо перебігу подій у районі збройного конфлікту в лівобережних районах Республіки Молдова) (7 липня 1992 р.)	78
39. Постанова Президії Верховної Ради України "Про Заяву Президії Верховної Ради України у зв'язку з подіями у Сараєво" (додається) (21 серпня 1992 р.)	80
40. Постанова Президії Верховної Ради України "Про визнання державної незалежності Республіки Боснії і Герцеговини" (12 жовтня 1992 р.)	81
41. Заява Президента України Л.Кравчука (з приводу підписання російсько-американського Договору СНО-2) (3 січня 1993 р.)	82
42. Заява МЗС України (з приводу поставок по р. Дунай нафтопродуктів до Союзної Республіки Югославії) (опубліковано 2 лютого 1993 р.)	83
43. Заява Президії Верховної Ради України (з приводу статусу Республіки Крим та м. Севастополя) (опубліковано 4 березня 1993 р.)	84
44. Заява МЗС України (з приводу заяви Президента РФ Б.Єльцина про особливі повноваження Росії як гаранта миру і стабільності на території колишнього СРСР 28 лютого 1993 р.) (опубліковано 4 березня 1993 р.)	85
45. Постанова Президії Верховної Ради України "Про Декларацію про створення Парламентської Асамблеї Чорноморського Економічного Співробітництва" (додається) (15 березня 1993 р.)	85
46. Заява Президента України Л.Кравчука (щодо подій у Російській Федерації) (опубліковано 23 березня 1993 р.)	87
47. Заява Прес-служби Кабінету Міністрів України (щодо розповсюдження 5 квітня 1993 р. заяви Уряду РФ щодо ядерної зброї, розташованої на території України) (опубліковано 8 квітня 1993 р.)	88
48. Заява прес-секретаря Кабінету Міністрів України (щодо розповсюдження інформації наклепницького змісту у газеті "Аль-Каббас") (14 червня 1993 р.)	90
49. Заява Президії Верховної Ради України (щодо статусу м. Севастополя) (10 липня 1993 р.)	91

50. Заява урядів Республіки Білорусь, Російської Федерації та України про невідкладні заходи щодо поглиблення економічної інтеграції (опубліковано 13 липня 1993 р.) . . .	92
51. Заява Президента України (з приводу прийнятого рішення ВР Росії про приналежність українського м. Севастополь Російській Федерації) (13 липня 1993 р.)	94
52. Заява Голови Ради Безпеки ООН (з приводу постанови Верховної Ради РФ від 9 липня 1993 р.) (20 липня 1993 р.)	96
53. Заява Президента України "Про повернення національно-культурних скарбів" (опубліковано 11 листопада 1993 р.)	97
54. Постанова Верховної Ради України "Про ратифікацію Договору між Союзом Радянських Соціалістичних Республік і Сполученими Штатами Америки про скорочення і обмеження стратегічних наступальних озброєнь, підписаного у Москві 31 липня 1991 р., і Протоколу до нього, підписаного у Лісабоні від імені України 23 травня 1992 р." (18 листопада 1993 р.)	99
55. Постанова Верховної Ради України "Про збільшення чисельності батальйону Збройних Сил України в Миротворчих Силах ООН на території колишньої Югославії та надіслання групи військових спостерігачів" (19 листопада 1993 р.)	102
56. Трестороння заява Президентів України, США та Росії (14 січня 1994 р.)	103
57. Заява Президента України Л.Кравчука і Президента Республіки Казахстан Н.Назарбаєва (20 січня 1994 р.) . . .	107
58. Заява прес-центру МЗС України (щодо появи окремих дезінформаційних повідомлень про Україну у засобах масової інформації Румунії) (22 січня 1994 р.)	110
59. Спільна заява про результати українсько-американських економічних двосторонніх переговорів 24–30 січня 1994 р.	110
60. Постанова Верховної Ради України "Про виконання Президентом України та Урядом України рекомендацій, що містяться в пункті 11 Постанови Верховної Ради України "Про ратифікацію Договору між Союзом Радянських Соціалістичних Республік і Сполученими Штатами Америки про скорочення і обмеження стратегічних наступальних озброєнь", підписаного у Москві 31 липня 1991 р., і Протоколу до нього, підписаного у Лісабоні від імені України 23 травня 1992 р." (3 лютого 1994 р.) . .	114

61. Заява МЗС України (щодо розвитку подій у Боснії і Герцеговині) (опубліковано 22 лютого 1994 р.)	116
62. Заява прес-центру МЗС України (щодо трагедії внаслідок екстремістського збройного нападу під час ранкової молитви у м. Аль-Халіль (Хеброн) (опубліковано 1 березня 1994 р.)	117
63. Спільна заява про розвиток дружби і партнерства між Україною та Сполученими Штатами Америки (4 березня 1994 р.)	117
64. Заява прес-служби Міністерства оборони України (щодо переговорів 21–22 квітня у м. Севастополі військових делегацій України та Російської Федерації) (опубліковано 26 квітня 1994 р.)	121
65. Заява прес-центру ВМС України (щодо Чорноморського флоту) (опубліковано 24 травня 1994 р.)	122
66. Спільне Комюніке Президентів України і Турецької Республіки (30 травня 1994 р.)	123
67. Комюніке про переговори парламентських делегацій України і Російської Федерації (27 липня 1994 р.)	125
68. Закон України “Про приєднання України до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї від 1 липня 1968 року” (16 листопада 1994 р.)	127
69. Хартія українсько-американського партнерства дружби і співробітництва (22 листопада 1994 р.)	129
70. Меморандум про гарантії безпеки у зв’язку з приєднанням України до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї (5 грудня 1994 р.)	133
71. Заява Уряду України (щодо розвитку подій навколо Чечні) (опубліковано 13 грудня 1994 р.)	135
72. Звернення Верховної Ради України до Державної Думи і Ради Федерації Росії з приводу трагічних подій у Чеченській Республіці (20 грудня 1994 р.)	135
73. Декларація про перспективи розвитку співробітництва між Україною і Республікою Грузія і спільних підходів щодо питань міжнародних відносин (9 січня 1995 р.)	136
74. Спільне комюніке (про офіційний візит в Україну Президента Туркменістану С. Ніязова) (20 січня 1995 р.)	140

75. Виступ Президента Л.Кучми на Міжнародному симпозиумі з проблем формування в Україні фондового ринку 26 січня 1995 р.	142
76. Промова Президента України Л.Кучми на Всесвітній зустрічі на вищому рівні (11 березня 1995 р.)	152
77. Спільна Заява України та Японії (23 березня 1995 р.)	155
78. Постанова Кабінету Міністрів України "Про Заяву Уряду України з проблем Чорнобильської АЕС" (додається) (20 квітня 1995 р.)	159
79. Заява МЗС України (щодо загострення ситуації на території Республіки Хорватія) (4 травня 1995 р.)	161
80. Спільна Заява Президента України Л.Кучми та Президента Сполучених Штатів Америки У.Дж.Клінтона під час зустрічі на найвищому рівні (11–12 травня 1995 р.)	162
81. Декларація про розвиток співробітництва між Україною і Латвійською Республікою (опубліковано 27 травня 1995 р.)	170
82. Українсько-російське комюніке (9 червня 1995 р.)	172
83. Спільне комюніке за результатами візиту до Республіки Білорусія Президента України (18 липня 1995 р.)	173
84. Заява міністра закордонних справ України Г.Удовенка на міжнародній зустрічі у Лондоні з боснійської проблеми (21 липня 1995 р.)	175
85. Заява МЗС України (щодо оцінки позиції України з проблем Чорноморського флоту) (опубліковано 12 серпня 1995 р.)	178
86. Звернення уряду України до урядів держав світу щодо наукової, технічної та фінансової підтримки у створенні та діяльності міжнародного дослідно-технологічного центру з проблем ядерних і радіаційних аварій (опубліковано 26 вересня 1995 р.)	179
87. Комюніке засідання Консультативного комітету Президентів України і Республіки Польща (27–28 вересня 1995 р.)	181
88. Декларація про принципи відносин між Україною і Аргентинською Республікою (27 жовтня 1995 р.)	184
89. Закон України "Про приєднання України до Статуту Ради Європи" (31 жовтня 1995 р.)	186

90. Заява Президента України Л.Кучми на заключній прес-конференції за результатами візиту до Латинської Америки (1 листопада 1995 р.) 187
91. Заява Президента України (щодо парафування 21 листопада 1995 р. у м. Дейтоні (США) Президентами Боснії і Герцеговини, Сербії та Хорватії Загальної рамкової угоди щодо Боснії і Герцеговини) (22 листопада 1995 р.) 189
92. Декларація про розвиток та поглиблення відносин дружби і співробітництва між Україною і Китайською Народною Республікою (4 грудня 1995 р.) 190
93. Звернення Уряду України до світової та української громадськості з приводу 10-ї річниці Чорнобильської катастрофи (опубліковано 12 грудня 1995 р.) 192

II. Зустрічі, візити, контакти на вищому рівні

94. Зустрічі Л.Кравчука з керівниками Швейцарської Конфедерації (1 лютого 1991 р.) 195
95. Перебування у м. Києві Президента Турецької Республіки (13 березня 1991 р.) 196
96. Робочий візит до столиці України міністра закордонних справ Румунії А.Нестасе (26 березня 1991 р.) 196
97. Перебування з офіційним візитом у Киргизстані Голови Верховної Ради УРСР Л.Кравчука (3 квітня 1991 р.) 197
98. Перебування у м. Києві Генерального директора Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури (ЮНЕСКО) Ф.Майора (12 квітня 1991 р.) 198
99. Перебування у м. Києві делегації Великих Народних зборів Республіки Болгарії (13–14 квітня 1991 р.) 198
100. Перебування делегації Верховної Ради УРСР у ФРН (22–28 квітня 1991 р.) 199
101. Прийом першим заступником Голови Верховної Ради УРСР І.Плющем заступника Генерального секретаря ООН, Координатора з питань подолання наслідків аварії на ЧАЕС (25 квітня 1991 р.) 200
102. Прийом Головою Верховної Ради УРСР Л.Кравчуком посла США в СРСР Дж. Метлока (6 травня 1991 р.) 201

103. Прийом Головою Верховної Ради УРСР Л.Кравчуком посла ЧСФР в СРСР Р.Сланського (15 травня 1991 р.)	202
104. Прийом Головою Верховної Ради УРСР Л.Кравчуком посла Австрійської Республіки в СРСР Ф.Бауера (16 травня 1991 р.)	202
105. Прийом міністром закордонних справ УРСР А.Зленком нунція Ватикану (17 травня 1991 р.)	203
106. Офіційний візит Голови Верховної Ради УРСР Л.Кравчука до Угорської Республіки (30 травня – 6 червня 1991 р.)	204
107. Перебування в столиці України з робочим візитом делегатії республіки Молдова на чолі з Президентом РМ М.Снегуром і Прем'єр-міністром В.Муравським (12 червня 1991 р.)	205
108. Перебування у м. Києві державного міністра, міністра закордонних справ Франції Р.Дюма з нагоди офіційного відкриття Генерального консульства Французької Республіки (13 червня 1991 р.)	205
109. Офіційний візит до м. Києва Президента Республіки Киргизстан А.Акаєва (17 червня 1991 р.)	206
110. Офіційний візит до м. Києва делегатії сейму Республіки Польща (20 червня 1991 р.)	206
111. Перебування в Україні Федерального канцлера ФРН Г.Коля (5 липня 1991 р.)	206
112. Зустріч Голови Верховної Ради УРСР Л.Кравчука з Генеральним директором Всесвітньої організації охорони здоров'я доктором Х.Накаджімою (12 липня 1991 р.)	207
113. Прийом Першим заступником Голови Верховної Ради УРСР І.Площем Прем'єр-міністра Грецької Республіки К.Міцотакіса (25 липня 1991 р.)	208
114. Робочий візит до столиці України Надзвичайного і Повноважного Посла ЧСФР в СРСР Р.Сланського (30 липня 1991 р.)	208
115. Перебування в столиці України Президента США Дж. Буша (1 серпня 1991 р.)	209
116. Візит в Україну міністра закордонних справ Угорської Республіки Г.Єсенські (8 серпня 1991 р.)	210
117. Візит в Україну делегатії Європейського банку реконструкції та розвитку (9 серпня 1991 р.)	211

118. Перебування урядової делегації Української РСР з офіційним візитом у Киргизстані (опубліковано 22 серпня 1991 р.)	211
119. Зустріч Голови Верховної Ради України Л.Кравчука з Головою 45-ї сесії Генеральної Асамблеї ООН, заступником прем'єр-міністра, міністром закордонних справ та юстиції Республіки Мальта Г. де Марко (24 серпня 1991 р.)	212
120. Робоча зустріч державних делегацій РРФСР і України (28–29 серпня 1991 р.)	212
121. Офіційний візит делегації України на чолі з міністром закордонних справ А.Зленком до Республіки Польща (6–8 вересня 1991 р.)	213
122. Перебування у м. Києві міністра закордонних справ Канади Б.Макдугалл (9 вересня 1991 р.)	214
123. Перебування Голови Верховної Ради України Л.Кравчука з офіційним візитом у Канаді, США і Франції (22 вересня–3 жовтня 1991 р.)	215
124. Прийом першим заступником Голови Верховної Ради України І.Плющем Надзвичайного і Повноважного Посла Австралії в СРСР К.Хоука (25 вересня 1991 р.)	216
125. Візит Прем'єр-міністра України В.Фокіна до Польщі (4–5 жовтня 1991 р.)	217
126. Прийом Головою Верховної Ради України Л.Кравчуком голови бундестагу Німеччини Р.Зюсмут (5 жовтня 1991 р.)	217
127. Прийом Головою Верховної Ради України Л.Кравчуком посла США в СРСР Р.Страусса (5 жовтня 1991 р.)	217
128. Візит до столиці України заступника федерального канцлера, міністра закордонних справ ФРН Г.-Д. Геншера (17–18 жовтня 1991 р.)	218
129. Робочий візит до м. Києва посла Швеції в СРСР К. Бернера та його прийом Головою Верховної Ради України Л.Кравчуком (22 жовтня 1991 р.)	218
130. Офіційний візит до Бразилії урядової делегації України на чолі з прем'єр-міністром України В.Фокінім (22 жовтня 1991 р.)	219
131. Офіційний візит до Республіки Узбекистан української державної делегації на чолі з Головою Верховної Ради України Л.Кравчуком (27–28 жовтня 1991 р.)	220

132. Прийом першим заступником Голови Верховної Ради України І.Плющем заступника міністра оборони США Д.Етвуда (4 листопада 1991 р.) 220
133. Прийом першим заступником Голови Верховної Ради України І.Плющем міністра міжнародних відносин Словацької Республіки П.Демеша (14 листопада 1991 р.) 221
134. Прийом першим заступником Голови Верховної Ради України І.Плющем посла Республіки Корея в СРСР Р.М.Гона (19 листопада 1991 р.) 221
135. Офіційний візит до м. Києва державної делегації Азербайджанської Республіки на чолі з президентом А.Муталібовим (19 листопада 1991 р.) 221
136. Офіційний візит до м. Києва міністра закордонних справ і зовнішньої торгівлі Австралії Г.Еванса (22 листопада 1991 р.) 222
137. Робочий візит до Чехословаччини дипломатичної делегації України на чолі з першим заступником міністра закордонних справ України М.Макаревичем (27 листопада 1991 р.) 222
138. Перебування у м. Києві з офіційним візитом прем'єр-міністра Угорської Республіки Й.Анталла (6 грудня 1991 р.) 223
139. Прийом Президентом України Л.Кравчуком спеціального представника Президента і держсекретаря США Т.Найлса (7 грудня 1991 р.) 223
140. Прийом Президентом України Л.Кравчуком міністра закордонних справ Литви А.Саударгаса (9 грудня 1991 р.) 224
141. Прийом Президентом України Л.Кравчуком спеціального представника Президента Італії К.Біжонеро (11 грудня 1991 р.) 225
142. Прийом Президентом України Л.Кравчуком Надзвичайного і Повноважного Посла Бельгії в СРСР барона Т. де Грюбена (12 грудня 1991 р.) 226
143. Прийом Президентом України Л.Кравчуком заступника директора Міжнародного валютного фонду Р.Ерба (16 грудня 1991 р.) 226
144. Прийом Президентом України Л.Кравчуком Надзвичайного і Повноважного Посла Республіки Індія в СРСР А.Гонсалвеса (17 грудня 1991 р.) 227

145. Візит до України державного секретаря США Дж.Бейкера (18—19 грудня 1991 р.)	227
146. Перебування у ФРН з робочим візитом міністра закордонних справ України А.Зленка (21 грудня 1991 р.)	228
147. Прийом Президентом України Л.Кравчуком делегації Комітету по Збройних Силах палати представників Конгресу США на чолі з його Головою Л.Еспіном (8 січня 1992 р.)	228
148. Перебування у столиці України делегації США на чолі із заступником державного секретаря США з питань роззброєння Р.Бартолом'ю (20 січня 1992 р.)	230
149. Прийом Президентом України Л.Кравчуком сенаторів США (20 січня 1992 р.)	230
150. Перебування в столиці України міністра закордонних справ Франції Р.Дюма (24 січня 1992 р.)	231
151. Перебування у м. Києві делегації Ісламської Республіки Іран на чолі з міністром закордонних справ доктором А.А.Велаятті (24 січня 1992 р.)	232
152. Перебування у м. Києві урядової делегації Арабської Республіки Єгипет (24—26 січня 1992 р.)	232
153. Прийом Президентом України Л.Кравчуком міністра закордонних справ Португалії Ж. де Д.Піньейру (27 січня 1992 р.)	233
154. Перебування в Україні з офіційним візитом міністра закордонних справ Італійської Республіки Д. де Мікеліса (29 січня 1992 р.)	233
155. Перебування з офіційним візитом у Швейцарії Президента України Л.Кравчука (31 січня 1992 р.)	234
156. Перебування у ФРН з офіційним візитом Президента України Л.Кравчука (3—4 лютого 1992 р.)	235
157. Прийом Президентом України Л.Кравчуком міністра закордонних справ Норвегії Т.Столтенберга (5 лютого 1992 р.)	235
158. Прийом Головою Верховної Ради України І.Плющем делегації парламенту Великобританії на чолі з Д.Хау (13 лютого 1992 р.)	236
159. Прийом Головою Верховної Ради України І.Плющем урядової делегації Республіки Австрія на чолі з віце-канцлером Е.Бусеком (20 лютого 1992 р.)	236

160. Перебування у м. Києві з офіційним візитом делегації Туреччини на чолі з міністром закордонних справ Х.Четіном (5—6 березня 1992 р.)	237
161. Прийом Головою Верховної Ради України І.Плющем місії Наради з безпеки і співробітництва в Європі на чолі із шведським дипломатом Я.Лунвіком (11 березня 1992 р.)	238
162. Прийом Головою Верховної Ради України І.Плющем першого заступника міністра закордонних справ Куби А.Босульто (12 березня 1992 р.)	239
163. Зустріч у м. Києві глав держав—учасниць СНД (20 березня 1992 р.)	239
164. Перебування в Індії з офіційним візитом Президента України Л.Кравчука (25—29 березня 1992 р.)	242
165. Прийом Головою Верховної Ради України І.Плющем міністра закордонних справ Сирійської Арабської Республіки Ф.Шараа (31 березня 1992 р.)	242
166. Прийом Головою Верховної Ради України І.Плющем Тимчасового повіреного у справах Великобританії в Україні Д.Гледстоуна (31 березня 1992 р.)	243
167. Перебування в Румунії з офіційним візитом делегації Верховної Ради України на чолі з Головою Верховної Ради України І.Плющем (1—4 квітня 1992 р.)	243
168. Перебування у ФРН Президента України Л.Кравчука на запрошення Міжнародного Бертельсманівського форуму (3—4 квітня 1992 р.)	244
169. Візит міністра закордонних справ України А.Зленка до Італії (18 квітня 1992 р.)	245
170. Прийом Головою Верховної Ради України І.Плющем парламентської делегації Австралії на чолі з головою комітету з питань промисловості парламенту М.Лі (20 квітня 1992 р.)	246
171. Перебування у Туреччині парламентської делегації України на чолі з Головою Верховної Ради І.Плющем (21 квітня 1992 р.)	246
172. Прийом Президентом України Л.Кравчуком міністра закордонних справ Іспанії Ф.Ордоньеса (23 квітня 1992 р.)	247
173. Перебування у Туреччині Президента України Л.Кравчука з офіційним візитом (3 травня 1992 р.)	247
174. Візит української делегації на чолі з Президентом України Л.Кравчуком до США (5 травня 1992 р.)	249

175. Зустріч Голови Верховної Ради України І.Плюща з Президентом Фінляндської Республіки М.Койвісто (14 травня 1992 р.) 249
176. Зустріч Президента України Л.Кравчука з Президентом Фінляндської Республіки М.Койвісто (15 травня 1992 р.) 249
177. Перебування у Польщі Президента України Л.Кравчука з офіційним візитом (18–19 травня 1992 р.) 250
178. Перебування в Угорщині української делегації на чолі з Прем'єр-міністром України В.Фокінім (21–22 травня 1992 р.) 250
179. Прийом Головою Верховної Ради України І.Плющем Прем'єр-міністра Чеської і Словацької Федеративної Республіки М.Чалфи (25 травня 1992 р.) 251
180. Візит Президента України Л.Кравчука до Естонії (26 травня 1992 р.) 252
181. Візит до м. Києва міністра зовнішніх зносин Монголії Ц.Гомбосурена (3 червня 1992 р.) 252
182. Візит української делегації на чолі з Головою Верховної Ради України І.Плющем до Бразилії (3–15 червня 1992 р.) 253
183. Прийом Президентом України міністра закордонних справ Нідерландів Х.Брука (11 червня 1992 р.) 254
184. Прийом Головою Верховної Ради України І.Плющем Надзвичайного і Повноважного Посла Турецької Республіки в Україні А.Гермена (18 червня 1992 р.) 255
185. Російсько-українські переговори у м. Дагомисі (23 червня 1992 р.) 255
186. Візит Президента України Л.Кравчука до Стамбула для участі в міжнародному форумі (24 червня 1992 р.) 257
187. Перебування в м. Києві урядової делегації Туніської Республіки (24 червня 1992 р.) 257
188. Зустріч Президента України Л.Кравчука з Головою Держради Грузії Е.Шеварднадзе (25 червня 1992 р.) 258
189. Візит делегації Верховної Ради України на чолі з Головою Верховної Ради України І.Плющем до Угорщини (участь українських парламентаріїв у роботі сесії Парламентської асамблеї НБСЕ (2–5 липня 1992 р.) 258
190. Офіційний візит в Україну міністра закордонних справ Республіки Корея Лі Сан Ока (2 липня 1992 р.) 259

191. Перебування у Гельсінкі української делегації на чолі з Президентом України Л.Кравчуком на нараді глав держав і урядів держав—учасниць Наради з безпеки і співробітництва у Європі (НБСЄ) (9 липня 1992 р.) . . . 260
192. Перебування у м. Києві урядової делегації на чолі із заступником Голови Ради Міністрів В'єтнаму Ч.Ліонгом (20 липня 1992 р.) 261
193. Прийом Головою Верховної Ради України І.Плющем Тимчасової Повіреної у справах Швейцарії в Україні А.Боті (30 липня 1992 р.) 261
194. Прийом Головою Верховної Ради України І.Плющем Надзвичайного і Повноважного Посла Сполучених Штатів Америки в Україні Р. Попадюка на його прохання (30 липня 1992 р.) 262
195. Перебування у м. Києві делегації Ради Європи (31 липня 1992 р.) 262
196. Перебування у м. Києві з робочим візитом Прем'єр-міністра Латвійської Республіки І.Годманіса (4 серпня 1992 р.) 263
197. Офіційний візит до Республіки Грузія урядової делегації України на чолі з Прем'єр-міністром В.Фокіним (6 серпня 1992 р.) 263
198. Перебування у м. Києві з офіційним візитом Президента Республіки Узбекистан І.Карімова (25 серпня 1992 р.) . . . 264
199. Зустріч Президента України Л.Кравчука з представниками МВФ та Світового банку (1 вересня 1992 р.) 265
200. Офіційний візит до Румунії міністра закордонних справ України А.Зленка (3 вересня 1992 р.) 265
201. Перебування у Бельгії з офіційним візитом Президента України Л.Кравчука (14 вересня 1992 р.) 265
202. Прийом Головою Верховної Ради України І.Плющем делегації Європарламенту на чолі з М.Хофф (23 вересня 1992 р.) 266
203. Перебування у Києві з офіційним візитом генерал-губернатора Канади Р.Гнатишина (30 вересня 1992 р.) 266
204. Перебування у Швейцарії делегації Верховної Ради України на чолі з Головою Верховної Ради України І.Плющем (3—8 жовтня 1992 р.) 267
205. Перебування у Болгарії делегації України на чолі з Президентом України Л.Кравчуком (9 жовтня 1992 р.) 267

206. Прийом Головою Верховної Ради України І.Плющем делегації Міністерства оборони Сполучених Штатів Америки на чолі із заступником міністра П.Вольфовіцем (12 жовтня 1992 р.) 268
207. Прийом Головою Верховної Ради України І.Плющем глави делегації Великих національних зборів Туреччини Х.Джиндорука (20 жовтня 1992 р.) 268
208. Офіційний візит до Китайської Народної Республіки Президента України Л.Кравчука (29 жовтня 1992 р.) 269
209. Прийом Головою Верховної Ради України І.Плющем Надзвичайного і Повноважного Посла Республіки Індія в Україні С.Т.Деваре (29 жовтня 1992 р.) 269
210. Перебування в Австралії делегації українських парламентаріїв і представників ділових кіл на чолі з Головою Верховної Ради України І.Плющем (1 листопада 1992 р.) 270
211. Перебування у Монголії з офіційним візитом Президента України Л.Кравчука (3 листопада 1992 р.) 270
212. Прийом Президентом України Л.Кравчуком Верховного головнокомандуючого об'єднаними збройними силами НАТО в Європі генерала Д.Шалікашвілі (16 листопада 1992 р.) 271
213. Перебування з офіційним візитом у м. Києві азербайджанської делегації на чолі з Президентом А.Ельчібеєм (9—10 грудня 1992 р.) 272
214. Прийом Президентом України Л.Кравчуком Апостольського нунція в Україні А.Франко (18 грудня 1992 р.) 272
215. Перебування в Арабській Республіці Єгипет з офіційним візитом Президента України Л. Кравчука (21 грудня 1992 р.) 273
216. Перебування у США урядової делегації України на чолі з головою Національного комітету з питань роззброєння, заступником міністра закордонних справ України Б.Тарасюком (5 січня 1993 р.) 273
217. Перебування в Ізраїлі з офіційним візитом Президента України Л.Кравчука (11 січня 1993 р.) 274
218. Перебування у м. Києві з робочим візитом Прем'єр-міністра Республіки Польща Х.Сухоцької (12—13 січня 1993 р.) 275
219. Прийом Прем'єр-міністром України Л.Кучмою американського фінансиста і громадського діяча Дж.Сороса (13 січня 1993 р.) 275

220. Зустріч державних делегацій РФ і України (14 січня 1993 р.)	276
221. Засідання Рад глав держав і урядів СНД у Мінську (22 січня 1993 р.)	277
222. Прийом Прем'єр-міністром України Л.Кучмою посла Італійської Республіки в Україні В.Сурдо (29 січня 1993 р.)	278
223. Перебування у Швейцарії (Давосі) Президента України Л.Кравчука на Всесвітньому економічному форумі (30 січня—5 лютого 1993 р.)	278
224. Офіційний візит до Великобританії Президента України Л.Кравчука (9 лютого 1993 р.)	279
225. Прийом Головою Верховної Ради України І.Плющем Надзвичайного і Повноважного Посла Республіки Корея в Україні А.Вона (12 лютого 1993 р.)	280
226. Прийом Президентом України Л.Кравчуком віце-канцлера, міністра закордонних справ ФРН К.Кінкеля (15 лютого 1993 р.)	281
227. Прийом Прем'єр-міністром України Л.Кучмою Надзвичайного і Повноважного Посла Канади в Україні Ф.Магіса (17 лютого 1993 р.)	281
228. Перебування в країнах Середньої Азії урядової делегації України на чолі з Прем'єр-міністром України Л.Кучмою (19—25 лютого 1993 р.)	282
229. Перебування у Туреччині делегації Верховної Ради України на чолі з Головою Верховної Ради України І.Плющем (24 лютого 1993 р.)	283
230. Перебування в Угорщині з офіційним візитом Президента України Л.Кравчука (26 лютого 1993 р.)	283
231. Прийом Президентом України Л.Кравчуком Надзвичайного і Повноважного Посла Республіки Франція М.Песіка (15 березня 1993 р.)	284
232. Прийом Президентом України Л.Кравчуком заступника міністра закордонних справ Ісламської Республіки Іран М.Ваезі (16 березня 1993 р.)	284
233. Перебування у м. Києві з робочим візитом парламентської делегації РФ на чолі з Головою Р.Хасбулатовим (18—19 березня 1993 р.)	285
234. Перебування у Молдові з офіційним візитом урядової делегації України на чолі з Прем'єр-міністром Л.Кучмою (19—20 березня 1993 р.)	285

235. Перебування в Україні з робочим візитом Прем'єр-міністра Республіки Казахстан С.Терещенка (20—21 березня 1993 р.)	286
236. Перебування у США з офіційним візитом міністра закордонних справ України А.Зленка (23—26 березня 1993 р.)	286
237. Візит до арабських держав Перської затоки української урядової делегації на чолі з Прем'єр-міністром Л.Кучмою (10 квітня 1993 р.)	287
238. Перебування в Україні з офіційним візитом Глави держави Республіка Грузія Е.Шеварднадзе (12—13 квітня 1993 р.)	287
239. Прийом Президентом України Л.Кравчуком угорської делегації на чолі з міністром міжнародних економічних зв'язків Б.Кадаром (19 квітня 1993 р.)	288
240. Перебування в Італійській Республіці з офіційним візитом міністра закордонних справ України А.Зленка (19—20 квітня 1993 р.)	289
241. Перебування у ФРН офіційної делегації України на чолі з Прем'єр-міністром Л.Кучмою (4 травня 1993 р.)	290
242. Позачергова зустріч глав держав СНД у Москві (14 травня 1993 р.)	291
243. Перебування у м. Києві з офіційним візитом Президента Республіки Польща Л.Валенси (24 травня 1993 р.)	291
244. Прийом Прем'єр-міністром України Л.Кучмою заступника Генерального секретаря ООН Ж.Елліассона (24 травня 1993 р.)	292
245. Прийом Президентом України Л.Кравчуком американського політолога, директора стратегічних студій у Вашингтоні З.Бжезінського (1 червня 1993 р.)	292
246. Перебування у м. Києві парламентської делегації Чеської Республіки (2 червня 1993 р.)	293
247. Перебування у м. Києві міністра оборони США Л.Еспіна та спеціального радника державного секретаря США по зв'язках з новими незалежними державами С.Телботта (6—7 червня 1993 р.)	293
248. Перебування у м. Києві з офіційним візитом Канцлера Федеративної Республіки Німеччини Г.Коля (10 червня 1993 р.)	294
249. Перебування в Україні з офіційним візитом Віце-прем'єр-міністра фінансів Королівства Нідерландів В.Кока (13—16 червня 1993 р.)	294

250. Прийом Президентом України Л.Кравчуком голови Верховних Народних зборів КНДР Я.Соба (14 червня 1993 р.)	295
251. Перебування в Україні з офіційним візитом Генерального секретаря ООН Б.Галі (18 червня 1993 р.)	295
252. Перебування у м. Києві Голови Агентства з міжнародного розвитку США Б.Етвуда (23 червня 1993 р.)	296
253. Перебування у м.Києві з офіційним візитом Президента Словаччини М.Ковача (29—30 червня 1993 р.)	296
254. Перебування в Естонії та Литві Прем'єр-міністра України Л.Кучми (7 липня 1993 р.)	297
255. Перебування в Україні офіційної алжирської делегації на чолі з міністром торгівлі АНДР М.Мокрауї (7 липня 1993 р.)	298
256. Перебування в Україні з офіційним візитом Президента Республіки Індія Ш.Шарма (13 липня 1993 р.)	298
257. Перебування у Монголії урядової делегації України на чолі з віце-прем'єр-міністром України В.Євтуховим (20—23 липня 1993 р.)	299
258. Прийом Президентом України Л.Кравчуком Папського нунція в Україні А.Франко (21 липня 1993 р.)	300
259. Перебування в Україні з робочим візитом Прем'єр-міністра Литовської Республіки А.Шляжявічуса (4 серпня 1993 р.)	300
260. Прийом Президентом України Л.Кравчуком міністра оборони ФРН Ф.Рюе (16 серпня 1993 р.)	301
261. Перебування в Україні з офіційним візитом міністра транспорту, громадських робіт та водопостачання Нідерландів Май-Вегген (6—9 вересня 1993 р.)	301
262. Перебування в Україні з офіційним візитом Віце-прем'єра Державної Ради, міністра закордонних справ, члена ЦК КП КНР Цянь Цічєня (9 вересня 1993 р.)	302
263. Перебування в Україні з офіційним візитом міністра закордонних справ Соціалістичної Республіки В'єтнам Н.Кама (20 жовтня 1993 р.)	303
264. Перебування в Україні з офіційним візитом державного секретаря США У.Крістофера (24 жовтня 1993 р.)	303
265. Офіційний візит до Австрії міністра закордонних справ України А.Зленка (9 листопада 1993 р.)	304

266. Прийом Головою Верховної Ради України І.Плющем Надзвичайного і Повноважного Посла Великобританії в Україні С.Хіманса (16 листопада 1993 р.)	304
267. Участь делегації України на чолі з віце-прем'єр-міністром В.Ландиком у нараді Консультативно-координаційного комітету СНД у Москві (17 листопада 1993 р.)	304
268. Участь делегації України на чолі з міністром закордонних справ А.Зленком у роботі четвертої сесії Ради міністрів закордонних справ НБСЕ (30 листопада 1993 р.)	305
269. Участь делегації України в роботі другої сесії ПАЧЕС (2 грудня 1993 р.)	306
270. Перебування в Україні з офіційним візитом Президента Республіки Молдова М.Снегура (12 грудня 1993 р.)	307
271. Прийом Президентом України Л.Кравчуком Надзвичайного і Повноважного Посла США в Україні У.Міллера (14 грудня 1993 р.)	307
272. Переговори делегацій України, США та Росії з проблем стратегічної і тактичної ядерної зброї (16–17 грудня 1993 р.)	307
273. Перебування в Україні з офіційним візитом Президента Республіки Казахстан Н.Назарбаєва (20 січня 1994 р.)	308
274. Офіційний візит міністра закордонних справ України А.Зленка до країн Балканського півострова (26 січня 1994 р.)	309
275. Прийом Президентом України Л.Кравчуком Надзвичайного і Повноважного Посла Французької Республіки М.Песіка (28 січня 1994 р.)	309
276. Прийом Головою Верховної Ради України І.Плющем Надзвичайного і Повноважного Посла Аргентинської Республіки в Україні Л.Бакесісу (7 лютого 1994 р.)	310
277. Перебування у Литві з офіційним візитом Президента України Л.Кравчука (8 лютого 1994 р.)	310
278. Перебування у Бельгії та Іспанії з офіційним візитом міністра закордонних справ України А.Зленка (9 лютого 1994 р.)	311

279. Прийом Головою Верховної Ради України І.Плющем делегації Сейму Республіки Польща на чолі з Головою комісії у закордонних справах Б.Геремеком (15 лютого 1994 р.) 312
280. Перебування у м. Києві Верховного комісара Народи з безпеки і співробітництва в Європі (НБСЄ) у справах національних меншин М.Стула (15–17 лютого 1994 р.) 313
281. Перебування у Словаччині та Німеччині з офіційним візитом міністра закордонних справ України А.Зленка (22 лютого 1994 р.) 313
282. Участь урядової делегації України на чолі з віце-прем'єр-міністром В.Ландиком у засіданні Координаційного консультативного комітету СНД (1 березня 1994 р.) 314
283. Візит Президента України Л.Кравчука до Сполучених Штатів Америки (4 березня 1994 р.) 315
284. Перебування у м. Києві представницької делегації Європейського Союзу, яку очолює Голова ЄС, перший заступник міністра закордонних справ Греції Т.Пангалос (9–11 березня 1994 р.) 315
285. Перебування в Україні з офіційним візитом Президента Естонської Республіки Л.Мері (17 березня 1994 р.) 316
286. Візит міністра закордонних справ України А.Зленка до Чеської Республіки (17 березня 1994 р.) 317
287. Перебування в Україні з офіційним візитом делегації міністерства оборони США на чолі з міністром оборони США У.Перрі (20 березня 1994 р.) 317
288. Перебування у Польщі з офіційним візитом міністра закордонних справ України А.Зленка (21–22 березня 1994 р.) 318
289. Прийом Головою Верховної Ради України І.Плющем голови комітету Державної Думи Російської Федерації з питань Співдружності незалежних держав та зв'язків із співвітчизниками К.Затуліна (29 березня 1994 р.) 318
290. Перебування в Україні з офіційним візитом міністра закордонних справ Канади А.Уеллета (30 березня 1994 р.) 319
291. Проведення зустрічі глав держав та засідання глав урядів СНД (15 квітня 1994 р.) 320
292. Перебування в Індії з офіційним візитом міністра закордонних справ України А.Зленка (19 квітня 1994 р.) . . . 320

293. Візит урядової делегації України на чолі з міністром закордонних справ А.Зленка до Соціалістичної Республіки В'єтнам (25 квітня 1994 р.) 321
294. Прийом Президентом України Л.Кравчуком заступника голови Комісії Європейського Союзу, комісара із зовнішньоекономічних питань Європейської Комісії Л.Брітгена (7 травня 1994 р.) 322
295. Перебування у Києві делегації старших посадових осіб Секретаріату Ради Європи на чолі з Директором з політичних питань Г.Фуррером (18—21 травня 1994 р.) . . . 322
296. Прийом Президентом України Л.Кравчуком відомого фінансиста, філософа і громадського діяча США Дж.Сороса (20 травня 1994 р.) 323
297. Прийом Президентом України Л.Кравчуком Державного міністра закордонних справ та у справах Співдружності Великобританії Д.Херда (24 травня 1994 р.) 323
298. Перебування в Україні з офіційним візитом Президента Турецької Республіки С.Деміреля (30 травня 1994 р.) . . . 324
299. Прийом Президентом України Л.Кравчуком міністра закордонних справ Корейської Народно-Демократичної Республіки К.Нама (7 червня 1994 р.) 325
300. Перебування в Україні з офіційним візитом Прем'єр-міністра В'єтнаму В.Кіета (8 червня 1994 р.) 325
301. Перебування у Люксембурзі Президента України Л.Кравчука (14 червня 1994 р.) 326
302. Перебування в Україні з офіційним візитом міністра закордонних справ Держави Ізраїль Ш.Переса (16 червня 1994 р.) 326
303. Прийом Прем'єр-міністром України В.Масолом Надзвичайного і Повноважного Посла РФ в Україні Л.Смолякова (17 червня 1994 р.) 327
304. Перебування в Україні урядової делегації Республіки Куба на чолі із заступником Голови Ради Міністрів країни Л.Сото (27 червня 1994 р.) 327
305. Перебування у Відні в штаб-квартирі МАГАТЕ офіційної делегації України, очолюваної заступником міністра закордонних справ України Б.Тарасюком (27 червня 1994 р.) 328
306. Перебування у Мінську урядової делегації України на чолі з Прем'єр-міністром В.Масолом (2 липня 1994 р.) 328

307. Прийом Прем'єр-міністром України В.Масолом міністра охорони навколишнього природного середовища Франції М.Барньє (4 липня 1994 р.)	329
308. Участь парламентської делегації України на чолі з Головою Верховної Ради України О.Морозом у роботі третьої щорічної сесії Парламентської Асамблеї ОБСЄ (4 липня 1994 р.)	329
309. Прийом Головою Верховної Ради України О.Морозом Надзвичайного і Повноважного Посла Королівства Нідерланди в Україні Р.Серри (4 липня 1994 р.)	330
310. Прийом Прем'єр-міністром України В.Масолом міністра закордонних справ Ісламської Республіки Пакистан С.Ахмада (6 липня 1994 р.)	330
311. Прийом Головою Верховної Ради України О.Морозом Голови Представництва Комісії Європейських Співтовариств в Україні Л.Абаті (11 липня 1994 р.)	331
312. Зустріч в м. Трієсті глав урядів Центральноєвропейських країн, у т. ч. України (15 липня 1994 р.)	332
313. Перебування в Україні з офіційним візитом віцепрезидента США А.Гора (2 серпня 1994 р.)	332
314. Перебування у м. Києві Президента Республіки Казахстан Н.Назарбаєва (10 серпня 1994 р.)	333
315. Перебування у м. Києві Прем'єр-міністра Республіки Молдова А.Сангелі (11 серпня 1994 р.)	333
316. Перебування в Україні з офіційним візитом Голови КНР Ц.Цземіня (6–8 вересня 1994 р.)	334
317. Чергове засідання Ради глав урядів СНД (9 вересня 1994 р.)	334
318. Перебування у м. Києві з офіційним візитом Верховного Головнокомандуючого Об'єднаними Збройними Силами НАТО в Європі Дж.Джоулвена (12 вересня 1994 р.)	335
319. Перебування у Казахстані урядової делегації України на чолі з Прем'єр-міністром В.Масолом (16–17 вересня 1994 р.)	335
320. Прийом Головою Верховної Ради України О.Морозом заступника Генерального секретаря ООН П.Хансена (16 вересня 1994 р.)	336
321. Прийом Головою Верховної Ради України О.Морозом Надзвичайного і Повноважного Посла Угорської Республіки І.Варги (19 вересня 1994 р.)	336

322. Прийом Президентом України Л.Кучмою Надзвичайного і Повноважного Посла Республіки Куба Д.Асторги (19 вересня 1994 р.)	337
323. Прийом Президентом України Л.Кучмою Генерального секретаря Ради Європи Д.Таршіса (20 вересня 1994 р.)	338
324. Прийом Президентом України Л.Кучмою посла США в Україні У.Міллера (20 вересня 1994 р.)	338
325. Перебування в Україні урядової делегації Республіки Татарстан на чолі з Прем'єр-міністром М.Сабиrowим (21—22 вересня 1994 р.)	339
326. Перебування в Угорщині з офіційним візитом делегації Верховної Ради України на чолі з її Головою О.Морозом (26 серпня 1994 р.)	339
327. Перебування у США з офіційним візитом української парламентської делегації на чолі з Головою Верховної Ради України О.Морозом (30 вересня 1994 р.)	340
328. Зустріч української парламентської делегації на чолі з Головою Верховної Ради України О.Морозом з головою 49-ї сесії Генеральної Асамблеї ООН А.Ессі (30 вересня 1994 р.)	341
329. Перебування у Мадриді (Іспанія) урядової делегації України, очолюваної віце-прем'єр-міністром України І.Мітюковим (1 жовтня 1994 р.)	341
330. Зустріч Генерального секретаря ООН Б.Галі з главою делегації України на 49-й сесії Генеральної Асамблеї ООН (3 жовтня 1994 р.)	342
331. Прийом Головою Верховної Ради України О.Морозом делегації Республіки Туркменістан на чолі з Головою Меджлісу С.Мурадовим (7 жовтня 1994 р.)	343
332. Зустріч Прем'єр-міністра України В.Масола з Прем'єр-міністром Вірменії Г.Багратяном (7 жовтня 1994 р.)	344
333. Прийом Головою Верховної Ради України О.Морозом посла США в Україні У.Міллера (12 жовтня 1994 р.)	344
334. Перебування у м. Києві міністра закордонних справ Фінляндської Республіки Х.Хаавісто (14 жовтня 1994 р.)	344
335. Прийом Головою Верховної Ради України О.Морозом Надзвичайного і Повноважного Посла Франції в Україні М.Песіка (17 жовтня 1994 р.)	345
336. Засідання Ради глав держав СНД (21 жовтня 1994 р.)	346
337. Перебування у Канаді з офіційним візитом Президента України Л.Кучми (23 жовтня 1994 р.)	347

338. Перебування у м. Києві з офіційним візитом делегації Сейму Литовської Республіки на чолі з Головою Сейму Ч.Юршенасом (28 жовтня 1994 р.)	347
339. Перебування у Туркменістані з офіційним візитом Президента України Л.Кучми (4 листопада 1994 р.)	348
340. Перебування делегації Верховної Ради України на чолі з Головою Верховної Ради України О.Морозом у Королівстві Бельгія (8 листопада 1994 р.)	349
341. Перебування у м. Києві з офіційним візитом Президента Республіки Узбекистан І.Карімова (10 листопада 1994 р.)	350
342. Перебування у м. Києві з офіційним візитом міністра закордонних справ Республіки Польща А.Олеховського (16 листопада 1994 р.)	350
343. Прийом Президентом України Л.Кучмою міністра закордонних справ Греції К.Папуліаса (18 листопада 1994 р.)	351
344. Перебування у США з офіційним візитом Президента України Л.Кучми (19 листопада 1994 р.)	351
345. Перебування у м. Варшаві з офіційним візитом делегації Верховної Ради України на чолі з її Головою О.Морозом (1 грудня 1994 р.)	353
346. Відкриття зустрічі глав держав і урядів країн—учасниць Наради з безпеки і співробітництва у Європі (5—6 грудня 1994 р.)	353
347. Перебування в Україні з офіційним візитом Президента Республіки Болгарія Ж.Желева (8—10 грудня 1994 р.)	354
348. Перебування у м. Києві з офіційним візитом парламентської делегації Ірану (8 грудня 1994 р.)	355
349. Переговори урядових делегацій України і Російської Федерації у Москві та участь у роботі Ради глав урядів країн СНД (8 грудня 1995 р.)	355
350. Перебування у Білорусії з офіційним візитом Прем'єр-міністра України В.Масола (15—16 грудня 1994 р.)	357
351. Завершальний етап переговорів урядових делегацій України та Росії щодо укладення загальнополітичного договору про дружбу і співробітництво між двома країнами (22 грудня 1994 р.)	357
352. Прийом Президентом України Л.Кучмою парламентської делегації Білорусії (27 грудня 1994 р.)	358

353. Перебування у Грузії з офіційним візитом Президента України Л.Кучми (9–10 січня 1995 р.)	359
354. Перебування в Україні з офіційним візитом Президента Туркменістану С. Ніязова (19 січня 1995 р.)	360
355. Прийом Президентом України Л.Кучмою державного міністра Арабської Республіки Єгипет у справах міжнародного співробітництва Ю.Бутроса-Галі (19 січня 1995 р.)	360
356. Зустріч Президента України Л.Кучми з міністром фінансів ФРН Т.Вайгелем (1 лютого 1995 р.)	361
357. Перебування у м. Києві з робочим візитом Прем'єр-міністра Таджикистану Д.Карімова (2 лютого 1995 р.)	361
358. Міжурядові українсько-російські переговори у м. Києві (8 лютого 1995 р.)	362
359. Засідання Ради глав держав СНД у столиці Казахстану (10 лютого 1995 р.)	363
360. Перебування в Україні з офіційним візитом Прем'єр-міністра Естонської Республіки А.Таранда (15–16 лютого 1995 р.)	363
361. Прийом Прем'єр-міністром України В.Масолом віце-прем'єр-міністра Республіки Узбекистан Ю.Пайгіна (17 лютого 1995 р.)	364
362. Перебування у Республіці Молдова з офіційним візитом урядової делегації України на чолі з міністром закордонних справ Г.Удовенком (26 лютого 1995 р.)	364
363. Перебування у Копенгагені делегації України на чолі з Президентом України Л.Кучмою (11 березня 1995 р.)	365
364. Перебування у м. Києві з офіційним візитом парламентської делегації Республіки Вірменія на чолі з Головою Верховної Ради Б.Араркцяном (17 березня 1995 р.)	365
365. Перебування у Японії з офіційним візитом Президента України Л.Кучми (22 березня 1995 р.)	366
366. Перебування у Республіці Корея з офіційним візитом парламентської делегації України на чолі з Головою Верховної Ради України О.Морозом (26 березня 1995 р.)	366
367. Перебування в Україні з офіційним візитом Президента Литовської Республіки А.Бразаускаса (30 березня 1995 р.)	366

368. Перебування у м. Києві з офіційним візитом делегації міністерства оборони США на чолі з міністром У.Перрі (31 березня 1995 р.)	367
369. Перше засідання Спільного комітету із співробітництва України і Європейського Союзу у Брюсселі (3 квітня 1995 р.)	367
370. Перебування в Ірані з офіційним візитом міністра закордонних справ України Г.Удовенка (8 квітня 1995 р.)	368
371. Прийом Президентом України Л.Кучмою міністра оборони Нідерландів Й.Фоорхуве (11 квітня 1995 р.)	368
372. Українсько-російські переговори у Москві (18 квітня 1995 р.)	369
373. Прийом в.о. Прем'єр-міністра України Є.Марчуком делегації Швейцарської Конфедерації на чолі з державним секретарем з питань зовнішніх відносин Ф.Бланкартом (19 квітня 1995 р.)	370
374. Перебування у Чеській Республіці з державним візитом Президента України Л.Кучми (25–26 квітня 1995 р.)	371
375. Перебування у ФРН з офіційним візитом делегації українського парламенту на чолі з Головою Верховної Ради України О.Морозом (25 квітня 1995 р.)	371
376. Перебування в Італії з офіційним візитом Президента України Л.Кучми (2–5 травня 1995 р.)	372
377. Перебування у Києві з офіційним візитом Президента США Б.Клінтона (13 травня 1995 р.)	373
378. Прийом Президентом України Л.Кучмою глави Європейського банку реконструкції та розвитку Ж. де Ларозьєра (13 травня 1995 р.)	374
379. Перебування в Україні з офіційним робочим візитом Прем'єр-міністра Угорської Республіки Д.Хорна (18–19 травня 1995 р.)	374
380. Перебування в Україні з офіційним візитом члена Державної Ради, міністра закордонних справ Республіки Куба Р.Гонсалеса (19 травня 1995 р.)	375
381. Прийом Президентом України Л.Кучмою Надзвичайного і Повноважного Посла Французької Республіки в Україні Д.Шассара (20 травня 1995 р.)	375
382. Перебування у Латвійській Республіці з державним візитом Президента України Л.Кучми (23 травня 1995 р.)	376

383. Перебування в Естонській Республіці з державним візитом Президента України Л.Кучми (25 травня 1995 р.)	376
384. Чергова зустріч у Мінську керівників держав СНД (26 травня 1995 р.)	377
385. Перебування у Брюсселі з офіційним візитом Президента України Л.Кучми (1 червня 1995 р.)	377
386. Перебування в Україні з офіційним візитом голови уряду Словацької Республіки В.Мечіара (14 червня 1995 р.)	378
387. Перебування в Україні з офіційним візитом Прем'єр-міністра Республіки Вірменія Г.Багратяна (16—17 червня 1995 р.)	379
388. Перебування в Узбекистані з державним візитом Президента України Л.Кучми (20 червня 1995 р.)	379
389. Перебування в Україні з офіційним візитом Прем'єра Державної ради КНР Лі Пена (23—25 червня 1995 р.)	380
390. Прийом Президентом України Л.Кучмою Комісії з приєднання України до Світової організації торгівлі (23 червня 1995 р.)	381
391. Перебування у м. Києві з офіційним візитом делегації Великого державного хуралу Монголії на чолі з його головою Н.Багабанді (25 червня 1995 р.)	381
392. Перебування у ФРН з офіційним візитом Президента України Л.Кучми (3 липня 1995 р.)	382
393. Участь у щорічній сесії Парламентської Асамблеї ОБСЄ делегації Верховної Ради України на чолі з О.Морозом (8 липня 1995 р.)	382
394. Візит до Ізраїлю урядової делегації України на чолі з міністром закордонних справ України Г.Удовенком (10—12 липня 1995 р.)	383
395. Прийом Президентом України Л.Кучмою Надзвичайного і Повноважного Посла Республіки Туркменістан Н.Аловова (11 липня 1995 р.)	383
396. Перебування у Білорусії з офіційним візитом Президента України Л.Кучми (17 липня 1995 р.)	384
397. Прийом Президентом України Л.Кучмою Надзвичайного і Повноважного Посла Канади в Україні Ф.Матіса (21 липня 1995 р.)	384

398. Перебування в Йорданії урядової делегації України на чолі з заступником міністра закордонних справ К.Грищенком (24 липня 1995 р.) 385
399. Перебування в Азербайджанській Республіці з офіційним візитом Президента України Л.Кучми (27 липня—8 серпня 1995 р.) 385
400. Прийом Прем'єр-міністром України Є.Марчуком Надзвичайного і Повноважного Посла Республіки Молдова в Україні І.Руссу (28 липня 1995 р.) 386
401. Перебування у м. Києві з офіційним візитом глави уряду Республіки Сербія М.Мар'яновича (1 серпня 1995 р.) . . . 386
402. Перебування в Україні першого заступника керуючого директора Міжнародного валютного фонду С.Фішера (2 серпня 1995 р.) 387
403. Перебування в Україні урядової делегації Гвінейської Республіки на чолі з міністром шахт і геології Ф.Фофана (16 серпня 1995 р.) 388
404. Перебування у Молдові з офіційним візитом Прем'єр-міністра України Є.Марчука (28 серпня 1995 р.) 388
405. Перебування в Україні урядової делегації Ізраїлю на чолі з Прем'єр-міністром І.Рабіном (13 вересня 1995 р.) 388
406. Перебування у Казахстані з офіційним візитом Президента України Л.Кучми (21—22 вересня 1995 р.) . . . 389
407. Прийом Президентом України Л.Кучмою А.Аль-Обейді, спеціального представника лідера лівійської революції М.Кадафі (4 жовтня 1995 р.) 390
408. Перебування у м. Києві з офіційним візитом делегації Польського Сейму на чолі з Маршалом Сейму Ю.Зихом (6 жовтня 1995 р.) 390
409. Участь делегації України, очолюваної Прем'єр-міністром Є.Марчуком, у щорічній зустрічі глав урядів і міністрів закордонних справ країн — членів Центральноєвропейської ініціативи та Асоційованої Ради ЦЄІ (6 жовтня 1995 р.) 391
410. Перебування в Україні з офіційним візитом міністра закордонних справ Чеської Республіки Й.Зеленеца (10 жовтня 1995 р.) 392
411. Перебування у м. Києві з офіційним візитом делегації Державних Зборів Угорської Республіки на чолі з Головою З.Галом (11 жовтня 1995 р.) 392

412. Перебування у м. Києві делегації Комітету з правових питань та прав людини Парламентської Асамблеї Ради Європи (18 жовтня 1995 р.)	392
413. Перебування у Бразилії з офіційним візитом Президента України Л.Кучми (25 жовтня 1995 р.)	393
414. Перебування в Аргентині з офіційним візитом Президента України Л.Кучми (27–28 жовтня 1995 р.)	394
415. Чергова нарада глав урядів держав–учасниць СНД у Москві (3 листопада 1995 р.)	395
416. Перебування в м. Страсбурзі урядової делегації України на чолі з Прем'єр-міністром Є.Марчуком для участі в урочистій церемонії вступу України до Ради Європи (8 листопада 1995 р.)	396
417. Прийом Президентом України Л.Кучмою Надзвичайного і Повноважного Посла Соціалістичної Республіки В'єтнам в Україні Ч.Тунга (14 листопада 1995 р.)	396
418. Перебування в Туркменістані української урядової делегації на чолі з Першим віце-прем'єр-міністром України П.Лазаренком (15 листопада 1995 р.)	397
419. Перебування в Україні з офіційним візитом Президента Латвійської Республіки Г.Улманіса (21 листопада 1995 р.)	397
420. Перебування в Україні з офіційним візитом делегації Народних Зборів Республіки Болгарії на чолі з Головою Зборів академіком Б.Сендовим (27 листопада 1995 р.)	398
421. Перебування у Китайській Народній Республіці з офіційним візитом Президента України Л.Кучми (3–8 грудня 1995 р.)	399
422. Перебування у Великобританії з офіційним візитом Президента України Л.Кучми (12–14 грудня 1995 р.)	400
423. Перебування в Україні з офіційним візитом урядової делегації Республіки Білорусії на чолі з Прем'єр-міністром М.Чигирем (14 грудня 1995 р.)	401
424. Перебування з робочим візитом у Республіці Польща Прем'єр-міністра України Є.Марчука (18 грудня 1995 р.)	401
425. Прийом Президентом України Л.Кучмою першого віце-прем'єр-міністра Азербайджану А.Аббасова (22 грудня 1995 р.)	402

Розділ третій
Участь України в діяльності ООН,
її спеціалізованих установ,
інших міжнародних організацій і конференцій

I. Виступи глав делегацій України
на сесіях Генеральної Асамблеї ООН та її комітетах

426. Виступ глави делегації Української РСР Г.Удовенка у загальній дискусії Комісії ООН з роззброєння (23 квітня 1991 р.) 405
427. Виступ Голови Верховної Ради України Л.Кравчука на 46-й сесії Генеральної Асамблеї ООН (1 жовтня 1991 р.) 410
428. Виступ глави делегації України, першого заступника міністра закордонних справ України М.Макаревича на 26-й сесії ООН з питань освіти, науки і культури (18 жовтня 1991 р.) 418
429. Виступ постійного представника України при ООН Г.Удовенка на пленарному засіданні 46-ї сесії Генеральної Асамблеї ООН по п. 19 порядку денного "Здійснення Декларації про надання незалежності колоніальним країнам і народам" (19 листопада 1991 р.) 423
430. Виступ глави делегації України, міністра закордонних справ України А.Зленка у загальній дискусії на 47-й сесії Генеральної Асамблеї ООН (29 вересня 1992 р.) 426
431. Виступ глави делегації України, міністра закордонних справ України А.Зленка у загальній дискусії на 48-й сесії Генеральної Асамблеї ООН (30 жовтня 1993 р.) 433
432. Виступ глави делегації України, першого заступника міністра закордонних справ М.Макаревича на 27-й сесії Генеральної конференції ЮНЕСКО (30 жовтня 1993 р.) 443
433. Виступ міністра закордонних справ України Г.Удовенка у загальнополітичній дискусії на 49-й сесії Генеральної Асамблеї ООН (28 вересня 1994 р.) 447
434. Виступ Президента України Л.Кучми на спеціальному пленарному засіданні 49-ї сесії Генеральної Асамблеї ООН (21 листопада 1994 р.) 457

435. Виступ міністра закордонних справ України Г.Удовенка на Конференції 1995 року учасників Договору про нерозповсюдження ядерної зброї про розгляд і продовження дії Договору (18 квітня 1995 р.) 466
436. Виступ заступника глави делегації України, заступника міністра закордонних справ України К.Грищенка на Конференції учасників Договору про нерозповсюдження ядерної зброї (12 травня 1995 р.) 471
437. Виступ міністра закордонних справ України Г.Удовенка у загальнополітичній дискусії на 50-й сесії Генеральної Асамблеї ООН (28 вересня 1995 р.) 474
438. Виступ Президента України Л.Кучми на спеціальному урочистому засіданні Генеральної Асамблеї ООН з нагоди 50-ї річниці ООН (22 жовтня 1995 р.) 482
439. Виступ глави делегації України, заступника міністра закордонних справ України, голови національної Комісії України у справах ЮНЕСКО В.Хандогія на пленарному засіданні 28-ї сесії Генеральної конференції ЮНЕСКО (28 жовтня 1995 р.) 484

II. Пропозиції та інші документи, що виносилися або співавторами яких були делегації України в органах міжнародних організацій та на міжнародних конференціях (1991–1992 рр.)

440. Проект рішення “Внесок Програми ООН з навколишнього середовища у міжнародне співробітництво у справі пом’якшення і подолання наслідків аварії на Чорнобильській АЕС” (24 травня 1991 р.) 488
441. Проект резолюції “Доповідь Комітету з програми і координації” (22 липня 1991 р.) 489
442. Проект резолюції “Необхідність стандартизації та удосконалення систем інформатики ООН з метою забезпечення їх оптимального використання й доступу для держав” (22 липня 1991 р.) 492

443. Проект резолюції “Здійснення Декларації про надання незалежності колоніальним країнам та народам спеціалізованими установами і міжнародними організаціями, зв’язаними з ООН” (22 липня 1991 р.)	493
444. Проект резолюції “Міжнародне співробітництво і координація зусиль у справі пом’якшення і подолання наслідків аварії на Чорнобильській АЕС” (23 липня 1991 р.)	497
445. Проект резолюції “Прийняття Корейської Народно-Демократичної Республіки та Республіки Корея у члени ООН” (13 вересня 1991 р.)	498
446. Проект резолюції “Прийняття Естонської Республіки у члени ООН” (13 вересня 1991 р.)	499
447. Проект резолюції “Прийняття Латвійської Республіки у члени ООН” (13 вересня 1991 р.)	499
448. Проект резолюції “Прийняття Литовської Республіки у члени ООН” (13 вересня 1991 р.)	500
449. Проект резолюції “Дія атомної радіації” (8 жовтня 1991 р.)	500
450. Проект резолюції “Надання Карибському співтовариству статусу спостерігача при Генеральній Асамблеї ООН” (9 жовтня 1991 р.)	502
451. Проект резолюції “Доповідь Міжнародного агентства з атомної енергії” (21 жовтня 1991 р.)	502
452. Проект резолюції “Програми і заходи по зміцненню міжнародного миру” (22 жовтня 1991 р.)	504
453. Проект резолюції “Десята річниця Університету миру” (22 жовтня 1991 р.)	505
454. Проект резолюції “Поліпшення становища жінок у Секретаріаті” (22 жовтня 1991 р.)	507
455. Проект резолюції “Всесвітня кампанія за роззброєння” (25 жовтня 1991 р.)	509
456. Проект резолюції “Договір про всеосяжну заборону ядерних випробувань” (28 жовтня 1991 р.)	510
457. Проект резолюції “Внесок Інституту досліджень динаміки стосунків ”Схід–Захід” до програм й заходів по зміцненню міжнародного миру” (29 жовтня 1991 р.)	513

458. Проект резолюції “Міжнародний рік письменності” (29 жовтня 1991 р.)	514
459. Проект резолюції “Заходи зміцнення довіри та безпеки і роззброєння в галузі звичайних озброєнь в Європі” (31 жовтня 1991 р.)	517
460. Проект резолюції “Транспарентність у військових витратах” (1 листопада 1991 р.)	518
461. Проект резолюції “Регіональне роззброєння” (1 листопада 1991 р.)	519
462. Проект резолюції “Хімічна та бактеріологічна (біологічна) зброя” (1 листопада 1991 р.)	521
463. Проект резолюції “Відвернення гонки озброєнь у космічному просторі” (1 листопада 1991 р.)	523
464. Проект резолюції “Зміцнення міжнародного співробітництва та координація зусиль у справі вивчення, пом’якшення і мінімізації наслідків катастрофи у Чорнобилі” (1 листопада 1991 р.)	526
465. Проект резолюції “Додержання угод у галузі обмеження озброєнь та роззброєння” (1 листопада 1991 р.)	529
466. Проект резолюції “Освіта та інформація в галузі роззброєння” (1 листопада 1991 р.)	531
467. Проект резолюції “Співробітництво та координація між спеціалізованими закладами і міжнародними організаціями, зв’язаними з ООН, у рамках надання ними допомоги несамоврядним територіям” (6 листопада 1991 р.)	532
468. Проект резолюції “Здійснення Всесвітньої програми дій по боротьбі з незаконним виробництвом, пропозицією, попитом, обігом та розповсюдженням наркотичних засобів і психотропних речовин” (15 листопада 1991 р.)	534
469. Проект резолюції “Міжнародні дії по боротьбі із зловживанням наркотиками та їх незаконним обігом” (15 листопада 1991 р.)	535
470. Проект резолюції “Недискримінація та захист меншин” (21 листопада 1991 р.)	542
471. Проект резолюції “Здійснення Конвенції про права дитини” (22 листопада 1991 р.)	543
472. Проект резолюції “Національні установи, які займаються захистом та заохоченням прав людини” (25 листопада 1991 р.)	546

473. Проект резолюції "Міжнародний рік корінних народів світу" (25 листопада 1991 р.)	548
474. Проект резолюції "Ліквідація всіх форм релігійної нетерпимості" (25 листопада 1991 р.)	555
475. Проект резолюції "Права людини і науково-технічний прогрес" (25 листопада 1991 р.)	558
476. Проект резолюції "Міжнародне співробітництво в галузі моніторингу, оцінки і прогнозування екологічних загроз та надання допомоги у випадках надзвичайних екологічних ситуацій" (2 грудня 1991 р.)	560
477. Проект резолюції "Ембарго на поставки нафти Південній Африці" (3 грудня 1991 р.)	561
478. Проект резолюції "Підприємництво" (4 грудня 1991 р.)	563
479. Проект резолюції "Питання про Палестину" (5 грудня 1991 р.)	566
480. Переглянутий проект резолюції "Підвищення ефективності принципу періодичних і справжніх виборів" (5 грудня 1991 р.)	567
481. Проект резолюції "Повстання (інтифада) палестинського народу" (5 грудня 1991 р.)	571
482. Проект резолюції "Питання про Палестину" (5 грудня 1991 р.)	574
483. Проект резолюції "Питання про Палестину" (5 грудня 1991 р.)	575
484. Проект резолюції "Міжнародна мирна конференція по Близькому Сходу" (5 грудня 1991 р.)	576
485. Проект резолюції "Здійснення Декларації про надання незалежності колоніальним країнам і народам" (9 грудня 1991 р.)	578
486. Проект резолюції "Морське право" (10 грудня 1991 р.)	582
487. Проект резолюції "Поширення інформації про деколонізацію" (11 грудня 1991 р.)	587
488. Проект резолюції "Ліквідація расизму та расової дискримінації" (12 грудня 1991 р.)	589
489. Проект резолюції "Договір про дружбу та співробітництво в Південно-Східній Азії" (3 жовтня 1992 р.)	590

490. Проект резолюції “Дія атомної радіації” (16 жовтня 1992 р.)	591
491. Переглянутий проект резолюції “Доповідь Міжнародного агентства з атомної енергії” (20 жовтня 1992 р.)	593
492. Проект резолюції “Розгляд ефективних заходів щодо посилення захисту, безпеки й охорони дипломатичних і консульських представництв та представників” (21 жовтня 1992 р.)	595
493. Проект резолюції “Координація діяльності Організації Об’єднаних Націй та Наради з безпеки і співробітництва у Європі” (23 жовтня 1992 р.)	597
494. Переглянутий проект резолюції “Етнічна чистка” і расова ненависть” (23 жовтня 1992 р.)	598
495. Проект резолюції “Всесвітня конференція з прав людини” (26 жовтня 1992 р.)	600
496. Проект резолюції “Тиждень роззброєння” (28 жовтня 1992 р.)	603
497. Переглянутий проект резолюції “Конвенція про заборону розробки, виробництва, накопичення і застосування хімічної зброї та про її знищення” (29 жовтня 1992 р.)	604
498. Проект резолюції “Регіональне роззброєння” (30 жовтня 1992 р.)	606
499. Проект резолюції “Регіональне роззброєння” (30 жовтня 1992 р.)	609
500. Проект резолюції “Заходи щодо зміцнення довіри і безпеки та роззброєння в галузі звичайних озброєнь у Європі” (30 жовтня 1992 р.)	610
501. Проект резолюції “Відвернення гонки озброєнь у космічному просторі” (30 жовтня 1992 р.)	612
502. Проект резолюції “Всесвітня кампанія за роззброєння” (30 жовтня 1992 р.)	615
503. Проект резолюції “Договір про всеохоплюючу заборону ядерних випробувань” (30 жовтня 1992 р.)	617
504. Проект резолюції “Дослідження, що стосуються концепцій і політики оборонної безпеки” (30 жовтня 1992 р.)	621

505. Проект резолюції “Поліпшення становища жінок у Секретаріаті” (3 листопада 1992 р.)	622
506. Проект резолюції “Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок” (3 листопада 1992 р.)	625
507. Проект резолюції “Приватизація” (9 листопада 1992 р.)	628
508. Переглянутий проект резолюції “Конвенція про заборону розробки, виробництва, накопичення і застосування хімічної зброї та про її знищення” (11 листопада 1992 р.)	630
509. Проект резолюції “Міжнародні дії по боротьбі із зловживанням наркотиками та їх незаконним обігом” (12 листопада 1992 р.)	633
510. Проект резолюції “Дослідження стану міжнародного співробітництва у боротьбі з незаконним виготовленням, збутом, попитом, обігом і розповсюдженням наркотичних засобів та психотропних речовин” (12 листопада 1992 р.)	639
511. Проект резолюції “Програма ООН в галузі освіти і професійної підготовки для південної частини Африки” (13 листопада 1992 р.)	642
512. Проект резолюції “Десятиріччя міжнародного права ООН” (17 листопада 1992 р.)	645
513. Переглянутий проект резолюції “Допомога у цілях реконструкції та розвитку Сальвадору” (17 листопада 1992 р.)	652
514. Переглянутий проект резолюції “Інтеграція країн з перехідною економікою у світове господарство” (19 листопада 1992 р.)	654
515. Проект резолюції “Зміцнення міжнародного співробітництва і координація зусиль у справі вивчення, пом’якшення та мінімізації наслідків Чорнобильської катастрофи” (24 листопада 1992 р.)	656
516. Проект резолюції “Скликання всесвітньої зустрічі на вищому рівні в інтересах соціального розвитку” (30 листопада 1992 р.)	657
517. Проект резолюції “Питання про насильницькі чи недобровільні зникнення” (1 грудня 1992 р.)	663

518. Проект резолюції “Зміцнення Центру з прав людини” (1 грудня 1992 р.)	665
519. Проект резолюції “Регіональні заходи щодо заохочення та захисту прав людини” (1 грудня 1992 р.)	667
520. Проект резолюції “Злиденне становище безпритульних дітей” (1 грудня 1992 р.)	670
521. Проект резолюції “Ліквідація всіх форм релігійної нетерпимості” (1 грудня 1992 р.)	673
522. Проект резолюції “Декларація про права осіб, які належать до національних чи етнічних, релігійних та мовних меншин” (1 грудня 1992 р.)	676
523. Переглянутий проект резолюції “Всесвітня конференція з прав людини” (2 грудня 1992 р.)	682
524. Проект резолюції “Ембарго на поставки нафти Південній Африці” (4 грудня 1992 р.)	685
525. Проект резолюції “Питання про Палестину” (7 грудня 1992 р.)	687
526. Переглянутий проект резолюції “Скликання всесвітньої зустрічі на вищому рівні в інтересах соціального розвитку” (8 грудня 1992 р.)	689
527. Проект резолюції “Скликання міжнародної конференції по Сомалі” (17 грудня 1992 р.)	694

Документальне наукове видання

УКРАЇНА НА МІЖНАРОДНІЙ АРЕНІ

Збірник документів і матеріалів
(1991—1995 рр.)

У двох книгах
Книга 1

ЮРІНКОН ІНТЕР

Шеф-редактор

В.С. КОВАЛЬСЬКИЙ, кандидат юридичних наук

Науковий редактор

А.С. МАЦКО, кандидат юридичних наук

Відповідальний за випуск *А.В. Довбня*

Редактор *О.М. Мерзлякова*

Коректор *В.М. Зарецька*

Комп'ютерний набір *І.А. Березовська, Л.М. Сисова*

Комп'ютерна верстка *Т.М. Виноградова*

Художнє оформлення *М.А. Панасюк*

Підписано до друку 19.06.98. Формат 84x108/32.

Папір офсетний № 1. Гарн. Таймс. Друк офсетний.

Умовн. друк. арк. 38,64. Обл.-вид. арк. 42,48.

Тираж 2000. Зам. № 8-301. Ціна договірна.

Оригінал-макет виготовлено комп'ютерним центром
СП "Юрінком Інтер". 252209, Київ, вул. Героїв Дніпра, 31-б
(свідоцтво про реєстрацію № 21667576 від 2.06.97)

Віддруковано на АТ "Київська книжкова фабрика"
252054, Київ, вул. Воровського, 24

НБ ПНУС

614874

У45 **Україна** на міжнародній арені: Зб. документів і матеріалів (1991–1995 рр.). У 2-х кн. / Упоряд. В.В. Будяков та ін.; Редкол. Г.Й. Удовенко (відп. ред.) та ін.; МЗС України. — К.: Юрінком Інтер, 1998. — ISBN 996-7302-33-4

Кн. 1. — 736 с. — ISBN 996-7302-34-2

У збірнику вміщено основоположні акти у сфері політики України, документи з актуальних міжнародних проблем та двосторонніх відносин, проекти документів, у підготовці яких брали участь делегації України під час сесій Генеральної Асамблеї ООН та роботи інших міжнародних організацій і форумів, а також проголошені на них тексти доповідей та виступів представників України, наводяться офіційні повідомлення про зустрічі, візити, контакти на вищому рівні тощо.

Розрахований на дипломатів, політиків, юристів, науковців, викладачів, студентів та всіх, хто цікавиться міжнародними відносинами.

ББК 66.4(УКР)